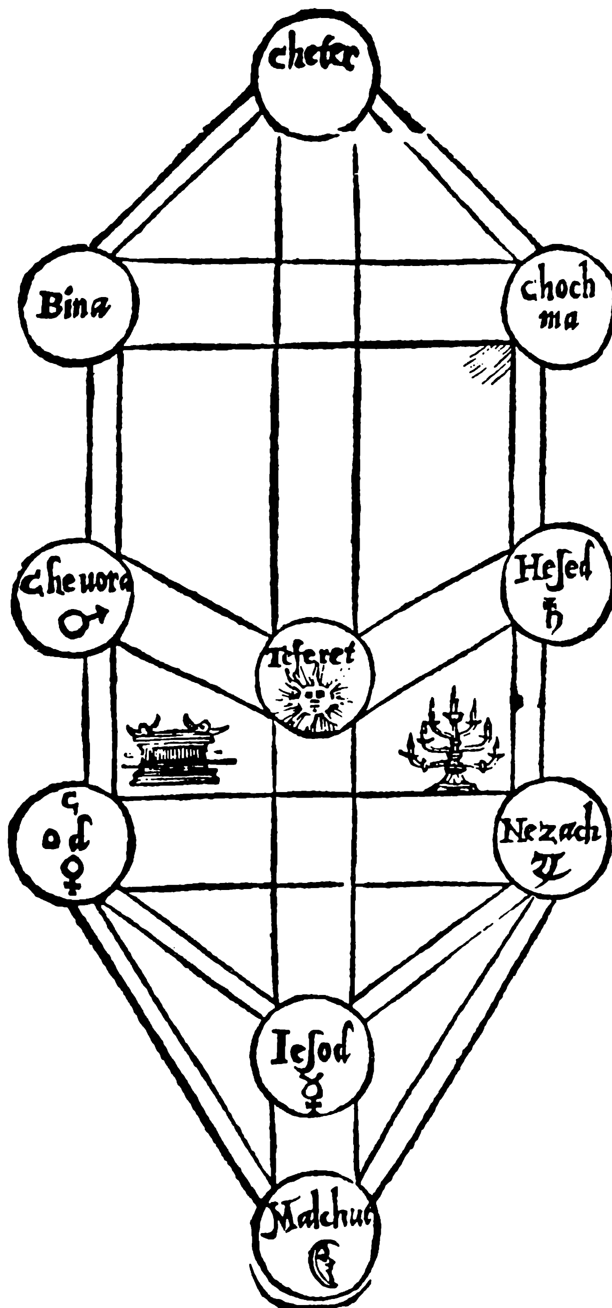
UMBERTO ECO

Fuko švytuoklė

chefer
Bina
choch
ma
Cheuora
Heſed
Teferet
od
Nezach
Ieſod
Malchut

UMBERTO ECO

Fuko švytuoklė

ROMANAS

Iš italų kalbos vertė
Inga Tuliševskaitė

VILNIUS 2004

Umberto ECO
IL PENDOLO DI FOUCAULT
Bompiani, 1993

Garsiausios XX a. pabaigos knygos

2-asis pataisytas leidimas

[redacted]

ISBN 9986-16-377-3

Jums, vien tik jums, doktrinos ir mokslo vaikai, rašėme šią knygą. Skaitykite ją atidžiai, gilinkitės į daugelyje vietų išsklaidytas reikšmes – tai, kas įslaptinta vienur, kitur atskleista, idant jūsų išmintis visa galėtų suvokti.
(Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim,
De occulta philosophia, 3, 65)

Prietarai atneša nelaimę.
(Raymond Smullyan, *5000 B. C.*, 1.3.8)

1

KETER

ב) והנה בהיות אור הא״ס נמשך,
בבחינת (ה) קו ישר תוך החלל
הנ״ל, לא נמשך ונתפשט (ו) תיכף
עד למטה, אמנם היה מתפשט לאט
לאט, רצוני לומר, כי בתחילה הת־
חיל קו האור להתפשט, ושם תיכף
(ז) בתחילת התפשטותו בסוד קו,
נתפשט ונמשך ונעשה, כעין (ח)
*גלגל אחד עגול מסביב.

Tada pamačiau Švytuoklę.

Ant ilgo, prie choro skliautų pritvirtinto lyno kabantis rutulys siūbavo plačiai, su monotoniška didybe.

Žinojau, o ir kiekvienas, pakerėtas šio liūliuojančio lingavimo, neišvengiamai būtų supratęs, kad švytavimo periodas priklauso nuo santykio tarp lyno ilgio kvadratinės šaknies ir skaičiaus π, kuris, iracionalus žemiškajam protui, dieviškojo proto galia susieja visų įmanomų apskritimų ilgį su jų skersmeniu, o rutulio kelio nuo vieno ašigalio iki kito laikas tampa mįslingo sąmokslo tarp mažiausia su laiku susijusių dydžių pasekme: tvirtinimo taško vienybės, abstraktaus dydžio dvejybės, skaičiaus prigimties trejybės, slaptojo šaknies kvadrato, apskritimo tobulybės.

Dar žinojau, kad grindyse, tiesiai po tvirtinimo tašku, yra magnetas, kuris, veikdamas rutulio viduje esantį cilindrą, užtikrina nesiliaujantį judėjimą – išmonė, skirta įveikti medžiagų pasipriešinimui, tačiau neprieštaraujanti švytuoklės dėsniams, priešingai, padedanti jiems pasireikšti, nes beorėje aplinkoje kiekvienas materialus taškinis svoris, kabantis ant netampraus ir besvorio siūlo, nepatiriantis oro pasipriešinimo ir neturintis

* Pasklidus šviesai tiesiog į minėtosios erdvės vidų, ji neišsisklaidė iškart iki pat apačios, bet sklido laipsniškai, kitaip tariant, iš pradžių šviesos spindulys ėmė sklisti ir, pradėjęs sklisti į tą pusę, jis pasklido, išsitempė, virto lyg apvaliu ratu. (*Hebr.*) – *Visos išnašos vertėjos.*

trinties pakabinimo taške, galėtų nekintamai švytuoti visą amžinybę.

Vario rutulys blausiai švytėjo, atspindėdamas pro langus prasiskverbusius paskutinius besileidžiančios saulės spindulius. Jei, kaip kadaise, jis būtų galėjęs liesti ant choro grindų paskleistą drėgną smėlį, sulig kiekvienu svyravimu paliktų jame brėžį, kuris dėl nuolat ir kas akimirką kintančios švytavimo krypties plistų, leisdamas nuspėti spindulinę judesio simetriją – lyg skeleto, magiškojo penkiakampio, žvaigždės, mistinės rožės. Arba primintų beribės dykumos smėlyje nesuskaičiuojamų klajoklių karavanų pėdų įspaustą pasakojimą – lėtos, tūkstantmetės migracijos istoriją. Gal taip į savo keliones iš Mu kontinento pajudėjo atlantidai; užsispyrusiai, apsėstai klajoję nuo Tasmanijos iki Grenlandijos, nuo Ožiaragio iki Vėžio, nuo Princo Edvardo salos iki Svalbardo. Rutulys glaustai atkartojo tai, ką jie darė tarp vieno ir kito ledynmečio, o gal tebedaro ir šiandien, kartą tapę Viešpačių pasiuntiniais; gal kažkur tarp Samoa ir Naujosios Žemės rutulys, pakibęs pusiausvyroje, lietė Agartą – Pasaulio centrą. Jaučiau, kad Avalonas, šiaurėje, ir *Ayers Rock* uolos mįslę slepianti Australijos dykuma yra susieti viena plokštuma.

Tą akimirką, birželio dvidešimt trečiosios ketvirtą valandą popiet Švytuoklė, stabtelėjusi švytavimo plokštumos pakraštyje, tingiai krito centro link, kad, pusiaukelėje įgavusi naujų jėgų, vėl narsiai pultų jos slaptąjį likimą lemiančių galių kvadratą.

Jei nepaisydamas laiko tėkmės būčiau likęs žiūrėti į tą paukščio galvą, strėlės smaigalį, apverstą šalmą, tarp iškreipto apskritimo priešingų taškų erdvėje brėžiantį įstrižaines, būčiau tapęs iliuzijos pinklių auka, nes Švytuoklė būtų mane įtikinusi, jog svyravimo plokštuma, per trisdešimt dvi valandas apsukusi ratą, grįžta į išeities tašką nubrėžusi suplotą elipsę, besisukančią apie savąjį centrą tolygiu kampiniu greičiu, proporcingu platu-

mos sinusui. Kaip ji judėtų, jei tvirtinimo taškas būtų Saliamono šventyklos kupolo centre? Gal tamplieriai bandė ir ten. Gal tai nekeičia nei skaičiavimų, nei rezultato. Gal *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyno bažnyčia ir buvo tikroji Šventykla.

Šiaip ar taip, tobulas bandymas įmanomas tik Ašigalyje, vieninteléje vietoje, kur tvirtinimo taškas būtų Žemės sukimosi ašies tąsoje ir kur Švytuoklė apsuktų savo ratą per dvidešimt keturias valandas.

Tačiau nei šis nukrypimas nuo Dėsnio, kurį Dėsnis, be kita ko, numatė, nei pažeistas aukso saikas nemenkino šio stebuklo. Žinojau, kad Žemė sukasi, o aš – su ja, o *Saint-Martin-des-Champs* bažnyčia ir visas Paryžius – su manimi, ir visi mes sukomės po Švytuokle, kuri iš tikrųjų niekada nekeitė savo judėjimo plokštumos krypties, nes ten, aukštai, virš jos tvirtinimo vietos, idealioje begalinėje lyno tąsoje į pačias tolimiausias galaktikas, buvo amžiams sustingęs Taškas.

Žemė sukosi, bet toji vieta, kur pritvirtintas lynas, buvo vienintelis stovintis Visatos taškas.

Todėl ne tiek į žemę krypo mano žvilgsnis, kiek ten, aukštyn, kur slypėjo visiškos rimties paslaptys. Švytuoklė man liudijo, kad visuotiniame judėjime – Žemės rutulio, Saulės sistemos, ūkų, juodųjų skylių ir visų didžiosios kosminės emanacijos vaikų, nuo pirmųjų eonų iki klampiosios materijos, – tik jis vienas stovėjo nelyginant ramstis, varžtas, idealusis guolis, leidžiantis Visatai suktis aplink save. Dabar ir aš galėjau džiaugtis šiuo aukščiausiu potyriu, aš, kuris, nors judėjau su kiekvienu ir visais kartu, tačiau galėjau žvelgti į Tą, Kuris Rimtyje, į Uolą, Garantą, į Skaistųjį Rūką, kuris nėra kūnas, neturi atvaizdo, formos, svorio, kiekybės nei kokybės, nemato, negirdi, nejaučia, nėra vienoje vietoje, laike nei erdvėje, nėra dvasia, protas, vaizduotė, nuomonė, skaičius, tvarka, matas, substancija nei amžinybė, nėra nei šviesa, nei tamsa, nėra klaida ir nėra tiesa.

Nugirdau trumpą, vangų pokalbį tarp akiniuoto vaikino ir merginos, kuri, deja, buvo be akinių.

– Tai – Fuko švytuoklė, – kalbėjo jis. – Pirmasis bandymas atliktas rūsyje 1851 metais, po to – Observatorijoje, vėliau – po Panteono kupolu su šešiasdešimt septynių metrų lynu ir dvidešimt aštuonių kilogramų rutuliu. Pagaliau, 1855 metais, apsistota čia, sutrumpintas lynas ir palengvintas rutulys. Ji kabo iš tos skylės kryžmės viduryje.

– O ką ji daro, kabaliuoja, ir viskas?

– Ji rodo, kaip sukasi Žemė. Kadangi tvirtinimo taškas nejuda...

– O kodėl jis nejuda?

– Todėl, kad taškas... kaip čia pasakius... suprask, savo centre kiekvienas taškas, esantis pačiame viduryje tų taškų, kuriuos matai, neturi apimties, o tai, kas neturi apimties, negali judėti nei į kairę, nei į dešinę, nei aukštyn, nei žemyn. Taigi negali ir suktis. Aišku? Jei taškas neturi apimties, jis negali judėti nė pats aplink save. Jis neturi net savęs...

– Net jeigu Žemė juda?

– Žemė juda, bet taškas stovi vietoje. Taip yra, patinka tau ar nepatinka. Aišku?

– Jo reikalas.

Vargšelė. Virš jos galvos buvo vienintelis nejudantis Visatos taškas, vienintelis prieglobstis nuo *panta rhei* prakeikimo, o ji manė, kad tai – ne jos, o Jo reikalas. Porelė nuėjo, jis – apsiskaitęs, nešinas kažkokiu vadovu, atėmusiu galimybę gėrėtis, ji – apatiška, neprieinama galybės dvelksmui, abu – neįsiminę sukrečiančios šio susitikimo – pirmo ir paskutinio – su Vienu, *En-sof*, Neapsakomu, patirties. Kaip nepulti ant kelių prieš tikrumo altorių?

Aš žiūrėjau pagarbiai ir baimingai. Tą akimirką neabejojau, kad Jakopas Belbas neklydo. Klausydamas jo kalbų apie Švytuoklę, įsiaudrinimą priskirdavau tiems estetiniams svaičiojimams, tam beformiam vėžiui, kuris jo sieloje įgavo formą ir žingsnis po žingsnio, nepastebimai pavertė žaidimą tikrove. Bet jei jis neklydo dėl Švytuoklės, gal ir visa kita – Planas, Visuotinis sąmokslas – yra tiesa, o aš neapsirikau atvykęs čia vasaros saulėgrįžos išvakarėse. Jakopas Belbas nebuvo beprotis, tiesiog žaisdamas, Žaidimu jis atskleidė tiesą.

Tačiau Dieviškosios galios potyris negali ilgai tęstis, nesumaišydamas proto.

Todėl pabandžiau nukreipti žvilgsnį, akimis sekdamas linkį, kuris nuo pusračiu sustatytų kolonų kapitelių kilo spynos link išilgai skliauto nerviūrų, atkartodamas paslaptį smailiosios arkos, paremtos nebuvimu ir aukščiausia stãtine apgaule, vertusios įtikėti, kad kolonos skliauto griaučius stumia aukštyn, šie, atstumti rakto, įsmeigia kolonas į žemę, o skliautas yra kartu viskas ir niekas, tuo pat metu pasekmė ir priežastis. Netrukau suprasti, jog žavėtis tik skliautu ir nepaisyti nuo skliauto pakibusios Švytuoklės tolygu susilaikyti gurkštelėti iš šaltinio, kad vėliau pasigertum iš versmės.

Saint-Martin-des-Champs bažnyčios choras egzistavo vien todėl, kad Dėsnis leido egzistuoti Švytuoklei, o šioji egzistavo todėl, kad egzistavo choras. Nepabėgsi nuo vienos begalybės, nepribėgdamas kitos, pagalvojau; nepabėgsi nuo tapataus, tikėdamasis rasti skirtinga.

Žingsnis po žingsnio traukiausi atbulas, negalėdamas atitraukti akių nuo skliauto rakto – per trumpą ten praleistą laiką gerai įsidėmėjau kelią, o didžiuliai metaliniai skliautai abiejose pusėse buvo pakankamai įspūdingi, kad, sekdamas akies krašteliu, galėčiau pagal juos orientuotis. Išilgai navos atatupstas slinkau durų link, virš mano galvos vėl pakibo tie grėsmingi priešistori-

niai paukščiai su nusišėrusiais metaliniais karkasais, tie klastingi žiogai, mįslingos jėgos valia nukarę nuo šios navos skliautų. Juos suvokiau kaip mokslines metaforas, nepalyginti reikšmingesnes ir prasmingesnes, nei to norėta siekiant didaktinių tikslų. Juros periodo vabzdžių ir roplių skrydis – ilgų migracijų alegorija, kurią Švytuoklė glaustai pasakoja Žemei, archontai, iškreiptos emanacijos: prieš mane ilgais archeopteriksų snapais leidosi Brego, Blerio, Enò aeroplanai ir Diufo sraigtasparnis.

Taip įeinama į Paryžiaus menų ir amatų muziejų, per aštuonioliktojo amžiaus kiemą patenkant į senąją vienuolyno bažnyčią, įsiterpusią į vėlesnių laikų ansamblį taip, kaip kažkada ji pati buvo įterpta į senąjį vienuolyną. Jos viduje tiesiog apstulbina sąmokslas, sulyginantis aukščiausiąjį dangiškųjų skliautų ir chtoniškąjį naftos rijikų pasaulius.

Žemai driekėsi automobilių, dviračių ir garo mašinų istorija, aukštai grėsmingai sklandė pirmieji lėktuvai. Vieni daiktai buvo sveiki, nesuirę, nors apsilupinėję ir laiko pakąsti. Visi jie toje dviprasmėje perpus elektros ir dienos šviesoje atrodė tarsi su patina, lyg padengti senoviniu smuiko laku. Kitų tebuvo skeletai, važiuoklės, rankenų strampai, nebyliai grasinantys neapsakomomis kančiomis: netrunki išvysti save, prirakintą kankinimų lovoje, kurios dalys gali judėti ir taršyti tavo kūną, kol prisipažinsi.

Už šių senų, kadaise judrių, o dabar sustingusių daiktų surūdijusiomis sielomis, grynų technologinio pasididžiavimo ženklų, išrikiuotų lankytojų pagarbai, prie kurių kairėje budėjo Laisvės statula – sumažintas modelis tos, kurią Bertoldis sukūrė naujajam pasauliui, o dešinėje – Paskalio statula, vėrėsi choras, kur Švytuoklės siūbavimą vainikavo karščiuojančio entomologo sapnas: žnyplės, žandikauliai, čiuptuvėliai, ryklės, sparnai, letenos – kapinynas mechaninių lavonų, kurie visi galėjo pradėti veikti vienu metu: magnetai, vienfaziai transfor-

matoriai, turbinos, konverterių blokai, garo mašinos, dinamos. Tolumoje, už Švytuoklės, pasaže, matėsi asirų, chaldėjų, kartaginiečių stabai – didžiuliai Baalai su kažkada liepsnojusiais pilvais, Niurnbergo mergelės apnuogintomis dygiomis nuo vinių širdimis – likučiai to, kas kadaise buvo aeroplanų varikliai, – nuostabus Švytuoklę garbinti sustingusių šventųjų figūrų vainikas, tarytum Proto ir Šviesos vaikai būtų pasmerkti amžinai saugoti tą Tradicijos ir Išminties simbolį.

Te nuobodžiaujantys turistai, sumokėję į kasą devynis frankus, o sekmadieniais atėję nemokamai tiki, kad senieji devynioliktojo amžiaus ponai nuo tabako pageltusiomis barzdomis, purvinomis suglamžytomis apykaklėmis, juodomis peteliškėmis, uostomuoju tabaku dvokiančiomis kelnėmis, rūgščių nuėstais pirštais ir akademinio pavydo išėstais protais, tos juokingos šmėklos, vieni kitus vadindavę *cher maître*, išrikiavo tuos daiktus po šiais skliautais vedami dorybingo noro juos parodyti, siekdami patenkinti liberaliųjų ir radikaliųjų mokesčių mokėtojų lūkesčius, trokšdami pagerbti atsitiktinumo ir pažangos stebuklus. Ne, *Saint-Martin-des-Champs* sumanyta pirma kaip vienuolynas, o vėliau kaip revoliucijos muziejus, slapčiausių mokslų antologija, o tie lėktuvai, savaeigės mašinos, tie elektromagnetiniai skeletai buvo čia, kad užmegztų pokalbį, kurio formulės dar nepajėgiau apibrėžti.

Nejau turėjau patikėti katalogu, veidmainiškai skelbusiu, jog Konvento ponai šį nuostabų darbą sumanė vien tam, kad kiekvienas galėtų aplankyti visų menų ir amatų šventovę, nors visiškai akivaizdu, jog projekte kalbėta tais pačiais žodžiais, kuriais Fransis Beikonas „Naujojoje Atlantidoje“ aprašė Saliamono namus?

Ar gali būti, kad tik aš – aš, Jakopas Belbas ir Diotalevis – intuityviai atskleidėme tiesą? Gal šį vakarą į tą klausimą man

bus atsakyta – tereikia likti muziejuje po jo uždarymo ir sulaukti vidurnakčio.

Nežinojau, pro kur Jie įeis, tik įtariau, kad viena iš Paryžiaus kanalų tinklo atšakų jungia kažkurią muziejaus vietą su kuria nors miesto vieta, gal greta *Porte-St-Denis*, tačiau buvau tikras, jog išėjęs tuo keliu čia nebesugrįšiu. Todėl privalėjau pasislėpti ir likti viduje.

Pabandžiau išsivaduoti iš vietos kerų ir pažvelgti į navą šaltai, be jausmų. Nebeieškojau apreiškimo, troškau žinių. Buvau įsitikinęs, kad kitose salėse vargu ar rasiu priedangą nuo prižiūrėtojų akių (jų darbas – uždarant muziejų patikrinti visas sales, kad jose neprisiglaustų koks vagis), bet ar tam geriausia vieta nebuvo ši nava, pilna visokiausių mašinų? Gyvam prapulti bedvasėje mašinoje... Žaidimų jau žaidėme gal net per daug, kodėl nepabandžius ir šito?

Drąsiau, tariau sau, pamiršk Išmintį – ieškok pagalbos Moksle.

2

> Turime įvairių ir įdomių Laikrodžių, taip pat tokių, kurie sukelia Alternatyvius Judesius... Turime taip pat Jausmų Apgaulės Namus, kur sėkmingai įgyvendiname visų rūšių Apgaules, Netikrus Regėjimus, Melus ir Iliuzijas... Mano sūnau, štai tokie yra Saliamono Namų turtai.
> (Francis Bacon „New Atlantis“, ed. Rawley, Londonas, 1627, p. 41–42)

Vėl galėjau valdyti jausmus ir protą. Privalėjau žaisti neprarasdamas ironijos, kaip iki šiol, nesileisti įtraukiamas. Buvau muziejuje, reikėjo elgtis ypač bukliai ir apdairiai.

Vėl perėjau salę: Laisvės statula kilo aukštyn *éclairant le monde* ant beveik dvimetrinio cokolio, sumanyto kaip laivo nosis su smailiu rostru. Jame buvo lyg sarginė, iš kurios galėjai pro iliuminatorių gėrėtis Niujorko įlankos diorama. Vidurnaktį – puikiausia apžvalgos vieta, nes nematomas būtum galėjęs stebėti chorą kairėje ir navą dešinėje, už nugaros saugomas didžiulės akmeninės Gramo skulptūros, iš savotiško transepto žiūrinčios į kitus koridorius, tačiau dienos šviesoje be vargo matėsi, ar viduje kas nors yra, ir doras prižiūrėtojas išėjus lankytojams, prieš užrakindamas duris, sąžinei nuraminti būtinai žvilgtelėtų vidun.

Laiko turėjau nedaug – pusę šešių muziejus bus uždarytas. Skubėjau dar sykį apsižvalgyti. Nė vienas iš mechanizmų negalėjo tapti mano prieglobsčiu: nei stovintys dešinėje didžiuliai laivų voratinkliai – kokios nors vandens gelmių prarytos „Lusitania" relikvijos, nei milžiniškas dujinis Lenuaro variklis su įvairiausiais dantračiais. Ne, dabar, leidžiantis sutemoms ir pro pilkėjančius langus smelkiantis vis blausesniems šviesos spinduliams, vėl pabūgau slėptis tarp šių mechaninių gyvūnų, bijodamas vėliau savo elektrinio žibintuvėlio šviesoje vėl išvysti juos, atgijusius tamsybėse, šnopuojančius sunkiu požemių alsavimu – vien oda neaptraukti kaulai ir viduriai, – girgždančius, aptiškusius dvokiančiomis tepaluotomis seilėmis. Šioje parodoje, kuri man rodėsi vis nešvankesnė – su dyzelio varpomis, turbinų makštimis, neorganinėmis gerklėmis, kažkada spjaudžiusiomis, o tą naktį gal ir vėl pradėsiančiomis spjaudytis liepsna ir garais, šnypšti, o gal suktis lyg elniaragiai, tarškėti tarsi cikados – kaip būčiau galėjęs išgyventi tarp šių skeletinių grynai abstraktaus funkcionalumo išraiškų, šitų vaiduoklių, gebančių sutraiškyti, sukapoti, sugadinti, suraikyti, susukti, suvažinėti, susprogdinti, suryti, suskaidyti, įtraukti, konvertuoti dažnius, transformuoti energiją, įsukti smagračius? Kaip būčiau galėjęs atsilaikyti prieš tuos Pasaulio Viešpačių sukurs-

tytus beprasmius mechanizmus, požemių šeimininkų stabus, turėjusius byloti kūrimo klaidą?

Reikia eiti iš čia, reikia eiti, tai – pamišimas, mane įtraukė žaidimas, atėmęs protą Jakopui Belbui, mane, kuris niekuo netiki...

Nežinau, ar pasilikdamas tą vakarą pasielgiau teisingai. Priešingu atveju šiandien žinočiau tik istorijos pradžią, be pabaigos. Arba nebūčiau vienas čia, ant šios kalvos, klausydamas tolimo šunų lojimo slėnyje ir svarstydamas, ar tai tikrai buvo pabaiga, ar pabaiga dar tik turi ateiti.

Nutariau nesustoti. Iš bažnyčios išėjau pro Gramo skulptūrą ir pasukau kairiuoju koridorium. Patekau į traukinių skyrių, kur spalvoti garvežių bei vagonų modeliai atrodė lyg taikūs žaisliukai iš Gausybės šalies, Madurodamo, Mažosios Italijos... Jau apsipratau su ta baimės ir pasitikėjimo, siaubo ir susižavėjimo kaita (ar tai ne ligos požymis?) ir tikinau save, kad bažnyčios vizijos taip įaudrino mane, nes atvykau suvedžiotas Jakopo Belbo raštų, kuriuos daugelio mįslingų aplinkybių dėka man pavyko iššifruoti, nors ir žinojau juos esant prasimanymą. Esu technikos muziejuje, tikinau save, gal kiek slogi, bet padori vieta, nepavojingų mirčių karalystė, juk pažįsti muziejus, Džokonda, toji dvilytė pabaisa, Medūza vien tik estetams, dar nieko neprarijo, juo labiau tavęs nepraris Vato mašina, galėjusi įbauginti vien osianiškos ar neogotiškos dvasios aristokratus, atrodanti tokia patetiškai kompromisinė, funkcionalumo ir korintiškos elegancijos įsikūnijimas; rankenėlė ir kapitelis, katilas ir kolona, ratas ir timpanas. Net iš toli Jakopas Belbas bandė įvilioti mane į haliucinacijų pinkles, pražudžiusias jį patį. Reikia elgtis kaip mokslininkui, tariau sau. Ar vulkanologas sudega nelyginant Empedoklis? Freizeris bėga mišku, medžiojamas Nemi? Nagi, tu esi Semas Speidas, ge-

rai? Tau tereikia išaiškinti nusikaltimą – toks amatas. Tavo mylimoji turi mirti dar prieš pabaigą, geriausia – nuo tavo rankos. Sudie, Emilija, buvo gera, bet esi tik beširdis robotas.

Transporto koridorius baigėsi Lavuazjė atriumu su plačiais laiptais, vedusiais į viršutinius aukštus.

Tos pasieniais išrikiuotų vitrinų eilės, tas lyg alchemijai skirtas altorius viduryje, toji civilizuotos septynioliktojo amžiaus makumbos liturgija buvo ne atsitiktinis rinkinys, o simbolinė gudrybė.

Pirmiausia – veidrodžių gausa. Jei patalpoje yra veidrodis, tikiesi pamatyti jame savo atvaizdą – tai natūralu. Čia negali pamatyti. Ieškai savęs, bandai surasti tokią vietą, kad veidrodis tau tartų „tu esi čia, ir tai esi tu“, kankinies ir kamuojies, o įgaubti ar išgaubti Lavuazjė veidrodžiai šaiposi iš tavęs: atsitraukdamas matai save, dar žingsnis – ir vėl prapuoli. Šis katoptrikos teatras sugalvotas, kad atimtų tavo tapatybę, priverstų suabejoti savo vieta. Lyg sakytų: tu – nei Švytuoklė, nei vietoje Švytuoklės. Pradedi abejoti ne vien savim, bet ir visais daiktais tarp tavęs ir veidrodžio. Taip, fizika gali paaiškinti, kas atsitinka ir kodėl: pastačius įgaubtą veidrodį, kuris surinktų nuo daikto krintančius spindulius, čia toks daiktas – distiliacijos aparatas virš varinio katilo, – veidrodis atspindės jį taip, kad nematysi jame daikto kontūrų, bet nujausi jo apverstą šmėklišką egzistavimą kažkur ore, pusiaukelėje. Aišku, tereikia pajudėti – ir įspūdis išnyksta.

Staiga kitame veidrodyje pamačiau save, žemyn galva.

Nepakenčiama.

Ką norėjo pasakyti Lavuazjė, kokią mintį siekė įkūnyti *Conservatoire* režisieriai? Veidrodžių magiją pažįstame iš arabiškųjų viduramžių, iš Alhazeno. Ar vertėjo vargti dėl Enciklopedijos, Švietimo amžiaus ir Revoliucijos, kad galų gale įsitikintum, jog tereikia išlenkti veidrodžio paviršių – ir prasmen-

gi į tariamą pasaulį? O tas, kuris kas rytą skutantis žvelgia į tave iš plokščio veidrodžio, pasmerktas amžinai kairiarankystei – argi ne iliuzija? Ar vertėjo taip vargti įrengiant šią salę, kad tiek tepasakytum, o gal tai turėtų tave paskatinti kitokiomis akimis pažvelgti į likusią ekspoziciją – vitrinas su įrankiais, kurie apsimeta šlovinantys Švietimo amžiaus fizikos ir chemijos pradmenis?

Odinė kaukė, turėjusi saugoti veidą per kalcinavimo bandymus. Iš tiesų? Ar tikrai žvakių ponas po gaubtu užsidėdavo tą kanalizacijos žiurkės snukį, tą ateivių antveidį tam, kad apsaugotų akis? *Oh, how delicate, doctor Lavoisier.** Ar reikėjo taip kruopščiai atkurti mažąją eolipilę, tą snapelį ant rutulio, kuris įkaitintas sukasi vemdamas garais, vien tam, kad studijuotum dujų kinetinę teoriją, jei pirmąją eolipilę, kaip kalbančių statulų ir kitų Egipto žynių stebuklų priedėlį, dar gnozės laikais sukūrė Heronas?

O tas 1789 metų aparatas puvimo fermentacijai tirti – ar ne puiki aliuzija į dvokiančius Demiurgo benkartus? Dvišakiais paremtų stiklo vamzdelių eilė, nuo rutulinių įsčių per burbulus ir kanalus nutįsusi tarp dviejų stiklainių, kuriais iš vieno į kitą stikliniais gyvačių žiedais teka kažkoks skystis... Puvimo procesas? *Balneum Mariae*,** gyvsidabrio sublimacija, *mysterium conjunctionis*,*** Eliksyro gamyba!

O aparatas vyno fermentacijai (ir vėl) studijuoti? Stiklo lankų seka nuo *atanòr* iki *atanòr*, nuo vieno distiliacijos aparato iki kito? O tie akiniai, mažytė klepsidra, nedidelis elektroskopas, lęšiai, dantiraščio ženklą primenantis laboratorinis peiliukas, mentelė su numetimo svertu, stiklo plokštelė, puodelis su trijų centimetrų storio sienelėmis iš ugniai atsparaus molio

* Ak, daktare Lavuazjė, koks jautrumas. (*Angl.*)

** Marijos maudyklė (*lot.*) – *perk.* plakimas.

*** Susijungimo paslaptis (*lot.*).

nykštukiniam homunkului – be galo mažos įsčios mažyčiams klonams, raudonmedžio dėžutės, pilnos baltų ryšulėlių nelyginant kaimo vaistininko lagaminėlis, su mineralų pavyzdžiais (taip parašyta), susuktais į paslaptingais raštais išmarginto pergamento skiauteles, kurios iš tiesų yra Bazilido drobulės fragmentai, relikvijoriai su Hermio Trismegisto oda, ilgas ir laibas apmušėjo plaktukas, kuriuo bus išmušta greitos teismo dienos pradžia, lazda su kvintesencijomis mažajai Elfų tautai iš Avalono, neapsakomai mažas aparatas aliejų degimo analizei, lyg keturlapio lapai sujungti stikliniai rutuliai, dar kiti keturlapiai, vienas su kitu susieti aukso vamzdeliais, o su kitais – stikliniais vamzdeliais, šie sujungti su vario cilindru, o statmenai apačioje – su kitu aukso ir stiklo cilindru, su dar daugiau nukarusių vamzdelių, apendiksų, sėklidžių, liaukų, navikų, skiauterių... Ar tokia yra šiuolaikinė chemija? Ar dėl to reikėjo nukirsdinti autorių, nors nieko nesukuriama ir nieko nesunaikinama? O gal jį nužudė, norėdami priversti nutylėti tai, ką jis apsimesdamas atskleidė, lyg Niutonas, plačiai išskleidęs mums sparnus, tačiau nesiliovęs medituoti apie Kabalą ir kokybines esencijas?

Conservatoire Lavuazjė salė – tai išpažintis, užkoduotas pranešimas, visos mokyklos santrauka, šiuolaikinio proto minties puikybės išjuokimas, kitų paslapčių šnabždesys. Jakopas buvo teisus, neteisus buvo Protas.

Skubėjau – valanda artėjo. Štai metras, kilogramas, kiti matai – netikri garanto garantai. Iš Aljė sužinojau, kad piramidžių paslaptys atsiveria skaičiuojant ne metrais, o senosiomis uolektimis. Štai aritmetinės mašinos, menamas kiekybės triumfas, o iš tiesų – slėpiningos skaičių kokybės pažadas, bėgančių per Europos šalis rabinų grįžimas prie Notarikono ištakų. Astronomija, laikrodžiai, robotai – vargas man, jei įklimpčiau tarp šių naujų apreiškimų. Broviausi į slaptojo pranešimo, įvilkto į racionaliojo teatro rūbą, gelmes, greičiau, greičiau, vėliau, nuo

muziejaus uždarymo iki vidurnakčio, galėsiu patyrinėti tuos daiktus, apgaulingoje saulėlydžio šviesoje atskleidusius savo tikrąjį veidą; jie – veikėjai, o ne įnagiai kitų rankose.

Pirmyn, per amatų, energijos, elektros sales – tose vitrinose negalėčiau pasislėpti. Palengva atskleisdamas arba nujausdamas tų sekų prasmę vis labiau būgštavau pritrūksiąs laiko rasti slėptuvę, kad galėčiau dalyvauti jų slaptosios išminties naktiniuose pasireiškimuose. Dabar bėgau lyg medžiojamas žmogus – vejamas laiko ir nenumaldomai slenkančių skaičių. Žemė nesulaikomai sukosi, valanda artėjo, netrukus mane jau būtų pagavę.

Pagaliau, perėjęs koridorių su elektros prietaisais, patekau į nedidelę stiklo dirbinių salę. Koks aloginis protas nusprendė, kad greta moderniausių ir brangiausių moderniosios išminties kūrinių turėtų glaustis erdvė, skirta darbams, kuriuos finikiečiai išmanė jau prieš tūkstančius metų? Toje salėje pramaišiui stovėjo kinų porcelianas ir dvilytės Laliko vazos, puodynės, keramika, fajansas, Murano stiklas, o gilumoje iš didžiulės skrynios kyšojo liūtas, prispaudęs gyvatę, natūralaus dydžio, trimatis. Regima šios skulptūros eksponavimo priežastis buvo jos žaliava – stiklo masė, tačiau simbolinė priežastis turėjo būti visai kita... Bandžiau prisiminti, kur jau mačiau šį vaizdą. Prisiminiau. Demiurgas, tas niekingas Sofijos kūrinys, pirmasis archontas, *Ildabaoth*, atsakingas už pasaulį ir jo esminį trūkumą, turėjo gyvatės ir liūto kūną, o jo akys liepsnojo. Gal visa *Conservatoire* buvo to gėdingo proceso, kuriame nuo pirmojo dėsnio pilnatvės – Švytuoklės ir nuo Pleromos spindesio, nuo vieno eono iki kito Ogdoadė išsisluoksniuoja ir susilieja su kosmoso karalyste, kurioje viešpatauja Blogis. Tačiau tuomet ta gyvatė ir liūtas bylojo, kad manasis įšventinimo kelias – deja, *à rebours** – baigtas,

* Atvirkščiai (*pranc.*).

ir netrukus išvysiu pasaulį ne tokį, koks turėtų būti, o tokį, koks jis yra.

Iš tiesų, dešiniajame kampe, prieš langą, pamačiau periskopo būdelę. Įėjęs atsidūriau prieš stiklo plokštę, tarsi ekraną, kuriame lyg filmo kadrai judėjo kažkokie neryškūs miesto vaizdai. Paskui supratau, jog vaizdas krinta nuo ekrano virš mano galvos, kuriame jis buvo apverstas, o pats ekranas buvo elementaraus periskopo, padaryto iš dviejų buku kampu sudėtų dėžių ir vienos ilgesnės dėžės, sujungtos su man virš galvos ir už nugaros iš būdelės iškylančiu vamzdžiu, išsikišusiu pro viršuje buvusį langą, okuliaras. Pro jį dėl viduje buvusių lęšių, įgalinusių platų matymo kampą, ir krito išorės vaizdai. Apskaičiavęs laiptais aukštyn nueitą kelią, supratau, kad vaizdas pro periskopą turėjo būti lyg žvelgiant pro viršutinius *Saint-Martin-des-Champs* bažnyčios apsidės langus, tarsi būčiau žiūrėjęs pakibęs ant Švytuoklės – paskutinis pakaruoklio regėjimas. Įdėmiau įsižiūrėjau į tą blankų vaizdą: dabar jau galėjau atskirti *Vaucanson* gatvę, choro pusėje, ir *Conté* gatvę, idealiąją navos tąsą. *Conté* gatvė kairėje ribojasi su *Montgolfier* gatve, dešinėje – su *Turbigo* gatve, kur kampuose buvo du barai – „La Week End" ir „La Rotonde", o priešais matėsi fasadas, ant kurio sunkiai perskaičiau užrašą: „LES CREATIONS JACSAM". Periskopas. Tai, kad jis buvo stiklo dirbinių, o ne optikos prietaisų salėje, akivaizdžiai liudijo, jog stebėti lauką buvo svarbu būtent iš šitos vietos, su tokia orientacija, nors nesupratau kodėl. Kodėl ši būdelė, tokia pozityvistinė ir verniška, atsidūrė greta simbolinio liūto ir gyvatės atvaizdo?

Šiaip ar taip, jei nepritrūksiu drąsos ir jėgų likti čia dar keliasdešimt minučių, gal prižiūrėtojas manęs nepastebės.

Man pasirodė, kad tame povandeniniame laive buvau be galo ilgai. Girdėjau vėluojančių išeiti lankytojų, paskui – paskuti-

nių prižiūrėtojų žingsnius. Buvau besusigundąs susirangyti po kapitono tilteliu, kad geriau pasislėpčiau nuo atsitiktinio žvilgsnio, bet susivaldžiau, nes stovėdamas, jei būčiau atrastas, visada galėčiau apsimesti išsiblaškiusiu lankytoju, pasilikusiu gėrėtis stebuklu.

Paskui šviesos užgeso ir salė paskendo prieblandoje. Būdelėje tapo šviesiau nuo švelniai švytinčio ekrano, į kurį nesilioviau spoksojęs kaip į paskutinį ryšį su pasauliu.

Atsargos dėlei privalėjau išstovėti, o jei paskaustų kojas – ištupėti dar mažiausiai dvi valandas. Tarnautojų darbo laikas nesibaigia uždarius muziejų lankytojams. Išsigandau dėl valytojų: o jei jos žingsnis po žingsnio jau pradėjo valyti visas sales? Bet pagalvojau, kad muziejus atidaro vėlai ir valytojos tvarkosi, kai šviesu, o ne vakarais. Matyt, taip ir buvo, bent viršutiniuose aukštuose, nes nebegirdėjau jokių žingsnių. Tik tolimą gaudesį, vieną kitą trinktelėjimą – gal uždaromų durų.

Reikėjo nejudėti. Tarp dešimtos ir vienuoliktos, o gal ir vėliau turėsiu laiko pereiti į bažnyčią – Viešpačiai pasirodys tik prieš pat vidurnaktį.

Tą akimirką iš „Rotonde“ baro išėjo grupė jaunuolių. Viena mergina nutolo *Conté* gatve ir pasuko į *Montgolfier* gatvę. Ši miesto dalis neatrodė labai judri. Ar ilgai ištversiu stebėdamas tą man už nugaros vykstantį prėską gyvenimą? Bet jei periskopas buvo kaip tik čia, ar jis neturėjo man perduoti kokių nors paslaptingų pranešimų? Pajutau, kad noriu šlapintis: reikia apie tai negalvoti, tai tik nervai.

Kiek minčių lenda į galvą, kai esi vienas – tūnai pasislėpęs periskope. Gal taip jaučiasi besislapstantis laivo triume, kad iškeliautų į tolimas šalis. Išties galutinis tikslas būtų Laisvės statula su Niujorko diorama. Gal vertėtų nusnūsti; ne, galiu nespėti atsibusti.

Baisiausia būtų baimės priepuolis – kai žinai, kad tuoj pradėsi rėkti. Periskopas, dugne įstrigęs povandeninis laivas – gal

aplink jau sukasi juodosios gelmių žuvys, bet jų nematai, tik jauti, kad ima trūkti oro...

Kelis kartus giliai įkvėpiau. Susikaupti. Vienintelis dalykas, kuriuo tokiomis akimirkomis gali pasitikėti, yra sąskaita. Surinkti faktus, juos išvardyti, išaiškinti priežastis ir pasekmes. Esu čia dėl tokios ir tokios priežasties...

Užplūsta prisiminimai – aiškūs, tikslūs, tvarkingi. Trijų pastarųjų pašėlusių dienų, paskui – dvejų pastarųjų metų, sumišę su keturiasdešimties metų senumo prisiminimais, kuriuos patyriau įsibrovęs į elektroninį Jakopo Belbo protą.

Prisimenu (ir prisimindavau) norėdamas suteikti prasmę mūsų klaidingos kūrybos chaosui. Dabar, kaip ir tą vakarą periskope, susitraukiu iki vieno tolimo smegenų taško, kad išspinduliuočiau jo istoriją. Kaip Švytuoklė. Diotalevis man sakė, kad pirmoji sefira yra *Keter* – Karūna, ištakos, pirmapradė tuštuma. Pirma jis sukūrė tašką, tapusį Mintimi, kuriame nupiešė visas figūras... Jis tuo pat metu buvo ir nebuvo, įkalintas varde ir nuo vardo pabėgęs, dar neturintis kito vardo, tik „Kas?“, grynas troškimas būti pavadintam vardu... Iš pradžių jis nubrėžė ženklus ore, viena tamsioji liepsna pakilo iš jo slapčiausių gelmių tarsi bespalvis rūkas, suteikiantis formą tam, kas jos neturi, ir vos tik ji ėmė plisti, jos viduryje radosi liepsnų versmė, plūstanti gilyn, iki pat Karalystės, kad apšviestų žemesniąsias sefiras.

Bet gal tame *tsimtsum*, tame atsitraukime, toje vienatvėje, kalbėjo Diotalevis, jau anuomet slypėjo pažadas grįžti.

2

HOKMAH

3

In hanc utilitatem clementes angeli saepe figuras, characteres, formas et voces invenerunt proposueruntque nobis mortalibus et ignotas et stupendas nullius rei iuxta consuetum linguae usum significativas, sed per rationis nostrae summam admirationem in assiduam intelligibilium pervestigationem, deinde in illorum ipsorum venerationem et amorem inductivas.*

(Johannes Reuchlin „De arte cabalistica“, Hagenhau, 1517, III)

Tai atsitiko prieš dvi dienas. Tą ketvirtadienį varčiausi lovoje nesiryždamas keltis. Grįžau trečiadienį po pietų ir paskambinau į leidyklą. Diotalevis vis dar gulėjo ligoninėje. Gudrunos balsas skambėjo liūdnai: vis taip pat, kitaip tariant, vis blogiau. Neišdrįsau nueiti jo aplankyti.

Belbas darbe nesirodė. Gudruna pasakė, kad jis paskambino jai ir pasakė turįs išvažiuoti dėl šeimyninių aplinkybių. Kokios šeimos? Keisčiausia, kad jis išsivežė ir *word processor*, Abulafiją, kaip jį vadino, kartu su spausdintuvu. Gudruna sakė, kad jis nusivežė juos namo, norėdamas baigti darbą. Kam taip vargti? Argi jis negalėjo rašyti leidykloje?

Jaučiausi be galo vienišas. Lija su vaiku turėjo grįžti tik kitą savaitę. Vakar vakare buvau užsukęs į Pilado barą, bet nesutikau nė vieno pažįstamo.

Mane pažadino telefono skambutis. Skambino Belbas, kalbėjo lyg iš po žemių, persimainiusiu balsu.

* Esant tokiam gerumui, švelnūs angelai dažnai mėgdžioja figūras, charakterius, formas ir balsus ir vaizduoja juos mums, mirtingiesiems, ir nepažįstamus, ir netekusius sąmonės, ir jokio dalyko įprasta kalba negalinčius išreikšti, bet per mūsų mąstymą, didžiai nustebę, atkakliai ieškodami pažinimo, mes pajuntame, kad esame paskatinti juos gerbti ir mylėti. (*Lot.*)

– Na? Iš kur skambinate? Jau maniau, kad dingote be žinios Libijoje, vienuoliktą...

– Kazaubonai, nejuokaukit, tai labai rimta. Aš Paryžiuje.

– Paryžiuje? Juk aš turėjau ten važiuoti! Aš privalau pagaliau aplankyti *Conservatoire*!

– Kartoju, nejuokaukit. Skambinu iš automato... iš baro, žodžiu, nežinau, ar ilgai galėsiu kalbėti...

– Jei neturite žetonų, susukit per operatorių. Lauksiu.

– Žetonai čia niekuo dėti. Aš įkliuvau. – Jis ėmė berti žodžius, neleisdamas man įsiterpti. – Planas. Planas tikras. Maldauju, neprieštaraukite. Manęs ieško.

– Kas? – Vis dar nepajėgiau suprasti.

– Tamplieriai. Kazaubonai, dėl Dievo, žinau, kad nepatikėsit, bet viskas tiesa. Jie mano, kad turiu žemėlapį, įvarė mane į kampą ir privertė atvykti į Paryžių. Nori, kad šeštadienį vidurnaktį ateičiau į *Conservatoire*, suprantate, šeštadienį, švento Jono naktį...

Jis kalbėjo su pertrūkiais, vos galėjau sekti jo mintį.

– Aš nenoriu ten eiti, slapstausi. Kazaubonai, jie mane nužudys. Praneškite de Andželiui, ne, de Andželis nepadės, maldauju, nereikia policijos...

– Tai ką daryti?

– Nežinau, paskaitykite diskelius, Abulafijoje, šiomis dienomis ten viską surašiau, net ir tai, kas nutiko pastarąjį mėnesį. Jūsų nebuvo, neturėjau su kuo pasikalbėti, rašiau tris paras... Prašau nueiti į leidyklą, mano rašomojo stalo stalčiuje rasite voką su dviem raktais. Didysis yra nuo namo kaime, mažasis – nuo mano buto Milane, nueikite ten ir viską perskaitykite, po to spręskite pats, arba pasitarsime, Viešpatie, nebežinau, ką daryti...

– Gerai, perskaitysiu. O kur jus rasiu?

– Nežinau, kasnakt esu vis kitame viešbuty. Sutariam, jūs viską padarykite šiandien, o rytoj rytą laukite manęs mano bute, jei tik galėsiu, paskambinsiu. Viešpatie, slaptažodis...

Išgirdau triukšmą, Belbo balsas tai artėjo, tai tolo, lyg kas bandytų iš jo atimti ragelį.

– Belbai! Kas atsitiko?

– Mane surado, slaptažodis...

Pasigirdo duslus smūgis, lyg šūvis. Matyt, ragelis nukrito ir trenkėsi į sieną ar lentynėlę, kokios paprastai būna po telefonu. Gaudesys. Klikteli pakabinamas ragelis. Tai padarė ne Belbas.

Negaišdamas palindau po dušu. Reikėjo atsibusti. Nesupratau, kas atsitiko. Planas tikras? Absurdas, juk mes jį sukūrėme. Kas sučiupo Belbą? Rozenkreiceriai, grafas Sen Žermenas, ochranka, tamplieriai, asasinai? Dabar viskas atrodė įmanoma, nes viskas buvo neįtikėtina. Gal Belbui pasimaišė protas, – pastaruoju metu jis atrodė įsitempęs, nesupratau, ar dėl Lorencos Pelegrini, ar todėl, kad vis labiau žavėjosi savo kūriniu. Tiesa, Planas buvo mūsų visų – mano, jo ir Diotalevio, tačiau Belbas atrodė rimtai juo įtikėjęs. Nevertėjo toliau spėlioti. Nuėjau į leidyklą, Gudruna pasitiko mane priekaištais, kad dabar visi reikalai užgulė jos vienos pečius, įpuoliau į kambarį, suradau voką, raktus ir leidausi į Belbo butą.

Uždarytų patalpų dvokas, nuorūkų prigrūstos peleninės visuose kampuose, plautuvė virtuvėje pilna nešvarių lėkščių, šiukšlių dėžė prikimšta tuščių skardinių. Kambaryje ant lentynos – trys tušti viskio buteliai, ketvirtajame gėrimo likę per du pirštus. Akivaizdu, kad buto šeimininkas praleido čia keletą paskutinių dienų niekur neišeidamas, valgydamas kas papuola, pašėlusiai dirbdamas lyg apsėstasis.

Bute buvo tik du kambariai, pilni knygų visuose kampuose, nuo jų svorio linko lentynos. Iškart pamačiau stalą su kompiuteriu, spausdintuvu ir diskelių dėžutėmis. Keletas paveikslų ant keleto lentynomis neužstatytų sienų lopinių, o tiesiai prieš stalą kabojo septynioliktojo amžiaus raižinio reprodukcija, rūpestingai įrėminta. Prieš mėnesį, kai išvykdamas atostogų bu-

vau čia užsukęs išgerti bokalo alaus, šio alegorinio paveikslo nepastebėjau.

Ant stalo stovėjo Lorencos Pelegrini nuotrauka su dedikacija, parašyta smulkiu vaikišku raštu. Matėsi tik veidas, bet jos žvilgsnis man kėlė nerimą. Iš kuklumo (o gal pavydo?) instinktyviai apverčiau nuotrauką, neskaitydamas užrašo.

Pamačiau keletą popieriaus lapų. Ieškojau ko nors įdomaus, bet radau tik leidyklos sąmatas. Tarp jų gulėjo ir vieno *file* atspaudas, sprendžiant iš datos – vienas iš pirmųjų bandymų su *word processor*. Tikrai, jis vadinosi „Abu“. Prisiminiau Abulafijos atsiradimą leidykloje, kone vaikišką Belbo entuziazmą, Gudrunos bambėjimą, Diotalevio pašaipas.

„Abu“ buvo asmeninis Belbo atsakas savo šmeižikams, naujoko studento pramoga, tačiau bylojo kūrėjo aistrą, su kuria Belbas puolė prie šios mašinos. Visuomet su blyškia šypsena veide tvirtinęs, kad tada, kai suprato negalįs būti pagrindinis veikėjas, nusprendė tapti protingu žiūrovu – neverta rašyti, jei neturi tam svarių priežasčių, verčiau perrašinėti kitų knygas, toks gero leidyklos redaktoriaus darbas – jis kibo į mašiną lyg apsvaigęs, pirštais bėgiojo po klaviatūrą tarsi senu namų pianinu improvizuotų *Petit Montagnard*, nebijodamas kritikos. Nė nemanė kurti: rašymas jam kėlė siaubą, o čia tebuvo elektronikos galimybių išbandymas, gimnastikos pratimai, ne kūryba. Bet, užmiršęs savo įprastines baimes, tame žaidime jis atrado penkiasdešimtmečiui būdingą sugrįžusios paauglystės formulę. Šiaip ar taip, kažkokiu būdu jo įgimtas pesimizmas, sunkios sąskaitos su praeitimi išsitrynė tame pokalbyje su neorganine, objektyvia, klusnia, neatsakinga, tranzistorizuota atmintimi, tokia humaniškai nehumaniška, kad sugebėjo užliūliuoti jo įprastinį bodėjimąsi gyvenimu.

FILENAME: Abu

O, koks gražus lapkričio pabaigos rytas, iš pradžių buvo žodis, padainuok man, o deive, apie Achilą, moterys riteriai ginklai meilės. Taškas, pats rašo iš naujos eilutės. Bandymas bandymas bandymas parakalò parakalò, parinkęs tinkamą programą gali daryti anagramas, jei esi parašęs romaną apie herojų iš Pietų vardu Retas Batleris ir aikštingą panelę vardu Skarlet, o vėliau imi to gailėtis, tereikia duoti komandą ir Abu pakeis visus retus batlerius kunigaikščiais andrejais, visas skarlet – natašomis, Atlantą – Maskva, ir jau būsi parašęs karą ir taiką.

Dabar Abu padarys štai ką: parašau sakinį, duodu Abu komandą pakeisti visas „a“ į „akka“, o visas „o“ į „ulla“ – ir štai jums beveik suomiškas raštas.

Dakkabakkar Akkabu pakkadakkarys štakkai kakką: pakkarakkašakkau šį sakkkainį, duulladu Akkabu kullamakkandaką pakkaeisti visakkas „akka“ į „akkakkakka“, visakkas „ulla“ į „ullaakka“ – ir štakkai jums beveik suullamiškakkas rakkaštakkas.

O džiaugsme, o skirtingumo kvaituly, o mano idealusis skaitytojau / rašytojau, kamuojamas idealios nemigos, o finegano budyne, o žvėrie, maloniausias ir švelniausias. Jis nepadeda tau galvoti, bet padeda tau galvoti už jį. Absoliučiai dvasinga mašina. Rašydamas žąsies plunksna, privalai kas akimirką merkti ją į rašalą ir skrebenti prakaitu permerktus lapus, mintys lipa viena per kitą, o ranka nespėja paskui, spausdinant mašinėle raidės pinasi, negali judėti savo tempu, turi paklusti nerangiam mechanikos ritmui. O dirbant su juo (su ja?) pirštai gla-

monėja klaviatūrą, nuplėšdami jos skaistybę, pirmyn auksuotais sparnais, pagaliau gali paaukoti griežtą kritiką didžiajam kūrybos džiaugsmui.

Šta ka dabr padarysu, imu trtologinių ortgrafijų bloką ir duodu mašnai kmansda kopjuoti ir rašti amintyje, ir pkartoti ekrne po tksto.

Štai, spausdinau aklai, o dabar paspaudžiu taisymo programos klavišą ir duodu mašinai komandą ištaisyti klaidas tekste, štai jis jau tobulas, iš šiukšlyno ištraukiau Akademinį žodyną.

Galėjau apsigalvoti ir išmesti pirmąjį bloką; jį palieku tik norėdamas parodyti, kaip šiame ekrane gali sutarti būtis ir būties prievolė, atsitiktinumas ir būtinybė. Tačiau niekas man netrukdo išbraukti gėdingąją pastraipą ne iš atminties, bet iš matomo teksto – taip galiu išsaugoti savo išbrauktų minčių archyvą, atimdamas iš visaėdžių froidistų ir variantų virtuozų menamojo teksto atkūrimo skonį, amatą, akademinę šlovę.

Tai – geriau už natūraliąją atmintį, nes ši ilgai ir sunkiai lavinta išmoksta prisiminti, bet nemoka užmiršti. Diotalevis sefardiškai eina iš proto dėl rūmų su milžiniškais laiptais ir beginklę moterį puolančio kario skulptūra, su ilgais koridoriais ir šimtais kambarių, o kiekviename iš jų – pavaizduoti stebuklai, netikėti apsireiškimai, neduodantys ramybės pasakojimai, gyvos mumijos, ir kiekvienam įsimintinam atvaizdui tu priskiri atitinkamą kosminės tvarkos mintį, kategoriją, elementą, tiesiog silogizmą, milžinišką soritą, apoftegmų grandines, hipalagų vėrinius, zjugmų rožes, *hysteron proteron* figūras, apofantinius ragus, stoikėjų hierarchijas, ekvinokcijų paankstėjimus, paralaksus, herbarus, gimnosofistų gene-

alogijas – ir taip iki begalybės, o Raimundai, o Kamili, jums tereikėdavo mintimis pasinerti į savo vizijas ir kaipmat atkurdavote didžiąją būties grandinę, *in love and joy*, meilėje ir džiaugsme, nes visa tai, kas pasklidę visatoje, jūsų protas jau buvo sujungęs į vieną tūrį, ir Prustas jums tesukeltų šypseną. Bet tuokart, kai su Diotaleviu norėjome sukurti *ars oblivionalis*, mums nepavyko rasti užmiršimo dėsnių. Beviltiška, gali leistis į prarasto laiko paieškas, lyg Jonelis sekdamas miške pabertų trupinių pėdsakais, bet tau niekada nepavyks tyčia prarasti atrasto laiko. Jonelis visada grįžta, kaip įkyri mintis. Užmaršumo technika neegzistuoja, vis dar esame natūralių atsitiktinių procesų valdžioje: smegenų pažeidimai, amnezija, operacijos, gal dar kelionės, alkoholis, hipnozė, savižudybė.

O Abu gali tau leisti mažas vietines savižudybes, laikinas amnezijas, beskausmes afazijas.

Kur buvai vakar vakare, L...

Smalsusis skaitytojau, niekada to nesužinosi, bet ši nutrūkusi, erdvėje pakibusi eilutė – pradžia ilgo sakinio, kurį buvau parašęs, bet troškau niekada nebūti parašęs (ir net nepagalvojęs), nes geidžiau, kad tai, ką parašiau, niekada nebūtų atsitikę. Reikėjo tik vienos komandos ir nelemtąją pastraipą užliejo balzgana, paspaudžiau „ištrinti“ ir psssssts – viskas išnyko.

Bet tai dar ne viskas. Savižudžio tragedija ta, kad, vos iššokęs pro langą, tarp septinto ir šešto aukštų jis ima gailėtis: „O, jei galėčiau grįžti!“ Deja. Taip nebūna. Šlept. O Abu yra atlaidus, jis leidžia tau apsigalvoti, laiku apsisprendęs ir paspaudęs reikiamą klavišą būčiau galėjęs susigrąžinti savo išnykusį tekstą. Koks palengvėjimas. Vien nuo minties, kad panorėjęs galėčiau prisiminti, tuoj viską užmirštu.

Jau niekada nebeisiu į barus, kad skaldyčiau priešo laivus trasuojančiais sviediniais, kol koks nors pabaisa nesuskaldys manęs. Čia – daug įdomiau, gali skaldyti mintis. Šimtų tūkstančių išsirikiavusių asteroidų galaktika, baltų ar žalių, ir juos kuri tu pats. *Fiat Lux, Big Bang*, septynios dienos, septynios minutės, septynios sekundės – tau prieš akis iš amžinųjų skystųjų kristalų gimsta visata, kurioje nėra nei griežtų kosmologinių ribų, nei laiko saitų, ką jau kalbėti apie *numerus Clausius*, čia gali grįžti ir laike, raidės pasirodo, išnyksta ir vėl atsiranda, vangiai ir be skausmo, suspindi iš niekur ir vėl klusniai į niekur sugrįžta, ištirpsta ir vėl ektoplazmuojasi savo pirmykštėje vietoje, tai – povandeninė švelnių susiliejimų ir atitrūkimų simfonija, drebutiškas autofago kometų šokis, tarsi *Yellow Submarine* lydeka, paspaudi klavišą – ir tai, kas nepataisoma, ima šliaužti atgal, link rajūno žodžio, prapuola jo rodyklėje, jis sriūbteli – šliurpt! – tamsa, jei nesustosi – praris viską ir pūsis savo tuštybėje, juodoji Češyro skylė.

O jei parašai tai, kas žeidžia padorumą – išsaugai viską diskelyje, suteiki jam slaptažodį, ir niekas to neperskaitys, tikras lobis slaptiesiems agentams, surašai pranešimą ir užrakini, paskui įsimeti diskelį kišenėn ir vaikštinėji, nė pats Torkvemada niekada nesužinos, ką ten parašei, žinosi tik tu ir jis (Jis?). Tarkim, tave kankina, apsimeti prisipažįstąs ir jau rašąs žodį, o iš tiesų paspaudi slaptąjį klavišą – ir pranešimas ištirpsta.

Oi, buvau kažką parašęs, per klaidą paliečiau pirštu, ir viskas pranyko. Kas ten buvo? Neprisimenu. Tik žinau, kad nebandžiau atskleisti jokios Naujienos. Bet vėliau – kas žino.

4

Be rakto bandantis įsibrauti į Filosofų rožyną panašus į žmogų, kuris nori eiti be kojų.

(Michael Maier „Atalanta Fugiens“, Oppenheim, De Bry, 1618, XXVII emblema)

Tik tiek. Teks ieškoti *word processor* diskeliuose. Jie buvo sunumeruoti, nutariau pradėti nuo pirmojo. Belbas minėjo slaptažodį. Jis visuomet pavydžiai saugojo Abulafijos paslaptis.

Tikrai, vos įdėjau diskelį – pasirodė klausimas: „Ar žinai slaptažodį?“ Formuluotė neįsakmi, Belbas buvo gerai išauklėtas.

Mašina nelinkusi kolaboruoti, ji žino turinti gauti slaptažodį, jei negauna – tyli. Bet taip, lyg sakytų: „Viskas, ko tau reikia, yra čia, mano gelmėse, gali raustis, senas kurmi, nieko neišrausi“. Čia gali sustoti, pagalvojau, mėgdavai su Diotaleviu žaisti žodžių permutacijas, buvai, kaip pasakytų Jakopas Belbas, leidyklos Semas Speidas, surask sakalą.

Abulafijoje slaptažodis galėjo būti iš septynių raidžių. Kiek permutacijų galima gauti iš dvidešimt penkių abėcėlės raidžių, įskaitant pasikartojimus, nes slaptažodis galėjo būti ir „abrakadabra“? Yra skaičiavimo formulė, rezultatas būtų šeši milijardai su trupučiu. Net ir turėdamas didžiulį skaičiuotuvą, galintį per sekundę sudaryti milijoną permutacijų, vėliau privalėčiau visas jas patikrinti surašydamas į Abulafiją vieną po kitos. Žinojau, kad klausti ir tikrinti slaptažodį Abulafijai trunka apie dešimt sekundžių. Taigi šešiasdešimt milijardų sekundžių. Metuose jų truputį daugiau nei trisdešimt vienas milijonas, suapvalinkime iki trisdešimties, dirbti tektų du tūkstančius metų. Daugoka.

Reikėjo spėti. Kokį žodį galėjo pasirinkti Belbas? Ar sugalvojo jį tik pradėjęs dirbti su Abufalija, o gal paskutinėmis dienomis, supratęs, kad diskeliuose slypi sprogstamasis užtaisas, ir žaidimas, bent jam, jau nebėra žaidimas. Tie žodžiai turbūt labai skirtingi.

Renkuosi antrąją hipotezę. Belbas mano, kad Planas jį persekioja, laiko jį tikrove (taip supratau iš mūsų pokalbio telefonu), taigi sugalvoja kokį nors žodį, susijusį su mūsų istorija.

O gal ne: su Tradicija susijęs žodis ir Jiems būtų atėjęs į galvą. Akimirką man net pasivaideno, kad Jie jau buvo įsibrovę į butą, nukopijavo diskelius ir dabar kokioje nors nuošalioje vietoje bando visas įmanomas kombinacijas. Superskaičiuotuvas Karpatų pilyje.

Kokia nesąmonė, pagalvojau, jie nepažįsta skaičiuotuvų, verčiau pasitelktų Notarikoną, Gematriją, Temurah, elgtųsi su diskeliais kaip su Tora. Ir užtruktų tiek, kiek laiko praėjo nuo *Sefer Jesirah** surašymo. Bet negaliu atmesti ir šio spėjimo. Jeigu Jie egzistavo, turėjo vadovautis Kabala, o jei Belbas tikėjo, kad Jie egzistuoja, gal ir jis ėjo tuo pačiu keliu.

Sąžinei nuraminti iš pradžių išbandžiau dešimt sefirų: Keter, Hokmah, Binah, Hesed, Geburah, Tiferet, Nezah, Hod, Jesod, Malkut, o viršaus dar pridėjau ir Shekinah... Aišku, nesuveikė, nes tai būtų pirma mintis, kiekvienam galinti šauti į galvą.

Tačiau žodis turi būti kas nors akivaizdaus, ateinantis savaime, nes, kai dirbi su tekstu taip apsėstai, kaip Belbas paskutinėmis dienomis, negali išsiveržti iš to žodžių pasaulio, kuriame gyveni. Kvaila manyti, kad Belbas, eidamas iš proto dėl Plano, būtų pasirinkęs kokį Linkolną ar Mombasą. Tai turi būti kas nors, susiję su Planu. Bet kas?

Pabandžiau susitapatinti su Belbu: jis rašė rūkydamas, ger-

* Sukūrimo knyga (*hebr.*).

damas, žvalgydamasis aplink. Virtuvėje į vienintelę rastą švarią taurę susipyliau paskutinį viskio lašą, grįžau prie kompiuterio, įsitaisiau kėdėje, užsimečiau kojas ant stalo ir siurbčiodamas mažais gurkšneliais (argi ne taip elgėsi Semas Speidas, o gal tai buvo Marlou?) apžvelgiau kambarį. Knygos stovėjo per toli, negalėjau perskaityti pavadinimų ant nugarėlių.

Paskutinis gurkšnis, užsimerkiau, vėl atsimerkiau. Prieš akis pamačiau septynioliktojo amžiaus raižinį. Tipiška to laikotarpio rozenkreicerių alegorija, tikra užkoduotų pranešimų kasykla ieškančiajam Brolijos narių. Jame buvo pavaizduota rozenkreicerių Šventykla, jos bokštas pagal krikščioniškąjį ir hebrajiškąjį renesanso ikonografinį modelį baigėsi kupolu. Jeruzalės šventykla irgi turėjo būti perstatyta pagal Omaro mečetės pavyzdį.

Aplink bokštą gamtovaizdis buvo padrikas ir padrikai apgyventas, lyg rebusas, kur pirmajame plane matyti rūmai ir varlė, toliau – mulas su nešuliu ir karalius, priimantis iš pažo dovanas. Čia, apačioje iš kairės, matėsi bokšto viduje pritvirtinta absurdiška gervė ir pro apvalų langą iš šulinio keliamas didikas. Centre stovėjo raitelis ir pėstysis, dešinėje klūpojo maldininkas, atsirėmęs į didžiulį inkarą it kokią lazdą. Dešiniajame šone, beveik prieš bokštą, stūksojo stati uola, nuo kurios krito kažkoks žmogus su kalaviju, o priešais matėsi Ararato kalno perspektyva su viršūnėje įstrigusiu Nojaus laivu. Viršuje, abiejuose kampuose – du debesėliai, kiekvienas su žvaigžde, nuo kurių į bokštą krito įžambūs spinduliai, o juose sklandė dvi figūros: gulbės ir nuogalio su apsivijusiu žalčiu. Viršuje per vidurį matėsi hebrajų rašmenimis įrašytas žodis „rytai“, po juo – aureolė, o iš jos išnirusi Dievo ranka laikė bokštą už prie jo pritvirtinto lyno.

Bokštas buvo ratuotas, jo pirmas aukštas – keturkampis, su langais, durimis ir keliamuoju tiltu dešinėje, aukščiau – lyg galerija su keturiais sargybos bokšteliais, kurių kiekviename stovėjo po ginkluotą vyrą su skydu (išmargintu hebrajų raš-

menimis), mojantį palmės šakele. Ginkluotų vyrų matėsi tik trys, ketvirtąjį galėjai nuspėti esant už aštuonkampio kupolo, virš kurio kilo taip pat aštuonkampis bokštelis, o iš šio kyšojo du milžiniški sparnai. Virš jo buvo dar vienas kupolas, mažesnis, su keturkampiu bokšteliu, kuriame pro laibakojes arkas matėsi varpas. Viršuje – dar vienas, paskutinis, kupolėlis, iš keturių dalių, prie kurio ir buvo pritvirtintas dieviškosios rankos laikomas lynas. Kupolėlio šonuose – žodis „Fa / ma“, virš jo – užrašas: „Collegium Fraternitatis“.

Keistenybės tuo nesibaigė: iš kitų dviejų apvalių langų kyšojo: kairėje – milžiniška ranka su kalaviju, neproporcingai didelė palyginti su kitomis figūromis, tarsi ji priklausytų bokšte uždarytai sparnuotai būtybei, dešinėje – didžiulis trimitas. Ir vėl trimitas...

Bokšto angų skaičius man pasirodė įtartinas: bokštelyje jų buvo daug, labai taisyklingai išdėstytų, o pagrindo šonuose tik kur ne kur, lyg atsitiktinai pabertos. Bokšto matėsi tik du ketvirčiai, stačiakampėje perspektyvoje, tad galėjai įsivaizduoti, kad dėl simetrijos viename šone matomos durys, langai ir apvalūs langeliai pakartoti ir priešingoje pusėje tokia pat tvarka. Taigi keturios arkos varpinės bokštelyje, aštuoni langai žemesniajame bokšte, keturi bokšteliai, šešios angos tarp rytinio ir vakarinio fasadų, keturiolika – tarp šiaurinio ir pietinio. Sudėjau: iš viso trisdešimt šešios angos.

Trisdešimt šeši. Jau daugiau kaip dešimt metų šis skaičius persekiojo mane. Kaip ir šimtas dvidešimt. Rozenkreiceriai. Šimtas dvidešimt padalyta iš trisdešimt šešių, paliekant septynis skaičius, yra 3,333333. Pernelyg tobula, bet reikia pabandyti. Pabandžiau. Nesėkmingai.

Padauginus iš dviejų tas skaičius duoda Žvėries skaičių – 666. Tačiau ir šis spėjimas pasirodė pernelyg paprastas.

Netikėtai mane apstulbino debesis centre – Dievo sostas. Aiškiai matėsi hebrajiški rašmenys, galėjai juos perskaityti

nepakildamas iš kėdės. Belbas negalėjo Abulafijoje rašyti hebrajiškai. Įsižiūrėjau įdėmiau: aišku, žinojau juos, iš dešinės į kairę: *jod, he, waw, he.* Jahvė, Dievo vardas.

5

Ir pradeda dėti tą vardą, YHWH, pradžioje tik vieną, ir tirti visas jo atmainas, ir priverčia jį judėti ir suktis lyg ratą...

(Abulafia „Hayyê ha-Nefeš", Ms. München, 408)

Dievo vardas... Be abejo. Prisiminiau pirmąjį Belbo ir Diotalevio pokalbį tą dieną, kai leidykloje atsirado Abulafija.

Diotalevis stovėjo savo kambario tarpduryje, demonstratyviai atlaidus. Diotalevio atlaidumas visada būdavo užgaulus, tačiau Belbas jį priimdavo, rodos, taip pat atlaidžiai.

– Jokios tau iš jo naudos. Juk nemanai sukišti ten rankraščius, kurių neskaitai?

– Jis padeda klasifikuoti, tvarkyti sąrašus, papildyti kartotekas. Galėsiu rašyti savo tekstą, nebūtinai perrašinėti kitų.

– Juk prisiekei daugiau nerašyti.

– Prisiekiau nebekankinti pasaulio dar vienu rankraščiu. Sakiau, kadangi supratau negalįs būti pagrindinis veikėjas...

– ...būsi išmanantis žiūrovas. Žinau. Taigi?

– Taigi ir išmanantis žiūrovas, grįždamas iš koncerto, niūniuoja sau po nosimi pagrindinę temą. Bet tai nereiškia, kad jis ruošiasi ją diriguoti *Carnegie Hall*...

– Todėl eksperimentuosi su rašomuoju niūniavimu, kad suprastum, jog turi nerašyti.

– Tai būtų sąžiningas pasirinkimas.

– Jūs sakote?

Jie abu, Diotalevis ir Belbas, buvo kilę iš Pjemonto ir dažnai naudodavosi šiuo tikrų pjemontiečių sugebėjimu maloniai klausytis žiūrint į akis ir ištarti „Jūs sakote?“ tokiu tonu, kad šis klausimas skambėtų lyg mandagus susidomėjimas, bet iš tiesų leistų pajusti visišką nepritarimą. Pasak jų, aš buvau barbaras, niekada neperprasiąs šių subtilybių...

– Barbaras? – protestavau. – Gimiau Milane, bet mano tėvai kilę iš Val d'Aostos...

– Niekai, – atrėždavo jie, – pjemontietį kaipmat pažinsi iš jo skepticizmo.

– Aš – skeptikas.

– Ne, jūs tiesiog niekuo netikite, o tai visai kas kita.

Žinojau, kodėl Diotalevis nepasitikėjo Abulafija. Jis girdėjo kalbant, kad, pakeitus raidžių tvarką, galima paversti tekstą jo priešingybe ir suteikti jam slaptų pranašavimo galių. Belbas bandė aiškinti:

– Juk tai žaidimas su permutacijomis, argi jis nesivadino *Temurah*? Ar ne taip dievobaimingas rabinas pasiekia Aukštybių vartus?

– Mielas drauge, – atsakydavo jam Diotalevis, – tu niekada nieko nesuprasi. Tiesa, kad Tora – kalbu apie tą, regimąją, – tėra viena iš galimų amžinosios Toros, kurią Dievas sukūrė ir įdavė Adomui, raidžių permutacijų. Ir ilgus amžius permutuodami knygos raides galėtume susigrąžinti pirmapradę Torą. Tačiau svarbiausia – ne rezultatas. Svarbiausia – vyksmas, ištikimybė, su kuria nuolat suksi maldos ir rašto malūną, pamažu atskleisdamas tiesą. Jei toji mašina tau tuoj pat pasakytų tą tiesą – jos nepažintum, nes tavo širdis nebūtų apvalyta ilgo klausinėjimo kelio. O dar darbe! Tą Knygą privalu šnabždėti mažoje geto lūšnelėje, kur diena iš dienos mokaisi susigūžti ir judinti ant šlaunų padėtas rankas, o laikančioji knygą plaštaka ir toji, kuri verčia lapus, beveik liečia viena kitą. Norėdamas sudrėkinti pirštus, privalai kelti

juos prie lūpų vertikaliai, lyg kąstum macą, stengdamasis nenumesti nė trupinėlio. Žodis valgomas lėtai, jį galima suskaidyti ir vėl sudėti, palikti lėtai tirpti ant liežuvio, atsargiai, kad neišspjautum ant kaftano, nes išgaravus nors vienai raidei nutrūks ryšys, kuris susieja tave su aukštesniosiomis sefiromis. Tam paaukojo savo gyvenimą Abraomas Abulafija, o jūsų šventasis Tomas ėjo penkiais keliais, ieškodamas Dievo. Abulafijos „Hokmath ha-Zeruf" buvo kartu raidžių jungimo ir širdžių apvalymo mokslas. Mistinė logika, raidžių ir jų sukimosi begalinėse permutacijose pasaulis yra palaimos pasaulis, derinimo mokslas – tai minties muzika, tačiau būk atsargus, judėk lėtai, nes tavoji mašina gali tau sukelti klejones, o ne ekstazę. Daugelis Abulafijos mokinių nemokėjo išsilaikyti ties tuo siauriausiu slenksčiu, skiriančiu Dievo vardų kontempliaciją nuo magiškosios praktikos, nuo manipuliavimo vardais, siekiant paversti juos talismanu, viešpatavimo gamtai įnagiu. Jie nežinojo – ir tu to nežinai, nė tavoji mašina to nežino, kad kiekviena raidė susieta su kuria nors kūno dalim, ir jei perkelsi vieną priebalsę nepažindamas jos galios, kuri nors iš tavo galūnių gali pakeisti savo vietą ar prigimtį, ir liksi baisiai suluošintas: kūnas – visam gyvenimui, o dvasia – amžiams.

– Klausyk, – kaip tik tą dieną tarė jam Belbas, – tu manęs neatkalbėjai, atvirkščiai – įkvėpei. Savo rankose ir valdžioje turiu asmeninį Abulafiją, kaip tavieji draugai turėjo Golemą. Pavadinsiu jį Abulafija, draugams – Abu. Manasis Abulafija bus apdairesnis ir pagarbesnis už tavąjį. Kuklesnis. Reikia rasti visus Dievo vardo derinius? Puiku, pažvelkime į šį vadovą, turiu nedidelę *Basic* programą keturių raidžių deriniams permutuoti. Lyg būtų tyčia sukurta IHVH. Nori, kad ją paleisčiau?

Jis parodė programą, Diotalevio akims tikrai kabalistišką:

```
10  REM   anagramos
20  INPUT LS(1), LS(2), LS(3), LS(4)
30  PRINT
40  FOR I1=1 TO 4
50  FOR I2=1 TO 4
60  IF I2=I1 THEN 130
70  FOR I3=1 TO 4
80  IF I3=I1 THEN 120
90  IF I3=I2 THEN 120
100 LET I4=10- (I1+I2+I3)
110 LPRINT LS(I1); LS(I2); LS(I3); LS(I4)
120 NEXT I3
130 NEXT I2
140 NEXT I1
150 END
```

– Pabandyk, kai pasirodys „input“, parašyk I, H, V, H ir paleisk programą. Gal nusivilsi – yra tik dvidešimt keturi galimi deriniai.

– O šventieji serafinai! Ką manai daryti su dvidešimt keturiais Dievo vardais? Manai, kad mūsų išminčiai dar to nepaskaičiavo? Perskaityk *Sefer Jesirah* ketvirtojo skyriaus šešioliktą dalį. O juk jie neturėjo skaičiavimo aparatų. „Iš dviejų Akmenų pastatysi du Namus. Iš trijų Akmenų pastatysi šešis Namus. Iš keturių Akmenų pastatysi dvidešimt keturis Namus. Iš penkių Akmenų pastatysi šimtą dvidešimt Namų. Iš šešių Akmenų pastatysi septynis šimtus dvidešimt Namų. Iš septynių Akmenų pastatysi penkis tūkstančius keturiasdešimt Namų. Tęsk ir galvok apie tai, ko lūpos negali ištarti, o ausys negali išgirsti.“ Žinai, kaip tai šiandien vadinama? Faktorialiniu skaičiavimu. Žinai, kodėl Tradicija įspėja, kad verčiau toliau neskaičiuoti? Nes jei Dievo vardas būtų iš aštuonių raidžių, tų derinių būtų keturiasdešimt tūkstančių, jei iš dešimties – trys

milijonai šeši šimtai tūkstančių, o tavojo vargano vardo derinių būtų beveik keturiasdešimt milijonų, ir dėkok Dievui, kad neturi, kaip amerikiečiai, *middle initial*, antraip jų skaičius viršytų tuos keturiasdešimt milijonų. Jei Dievo vardas būtų iš dvidešimt septynių raidžių, nes hebrajų abėcėlėje nėra balsių, tik dvidešimt du garsai ir penki variantai – jo galimų vardų skaičių sudarytų dvidešimt devyni skaitmenys. O kur dar pasikartojimai, juk negali atmesti, kad Dievo vardas yra Alef, pakartotas dvidešimt septynis kartus; tuomet tau nebeužtektų faktorialo, turėtum dvidešimt septynis pakelti dvidešimt septintuoju laipsniu ir gautum apie keturis šimtus keturiasdešimt keturis milijardus milijardų milijardų derinių, gal kiek mažiau, šiaip ar taip – trisdešimt devynių skaitmenų skaičių.

– Sukčiauji, norėdamas mane priblokšti? Skaičiau tavąjį *Sefer Jesirah*. Raidžių yra dvidešimt dvi ir su jomis, vien tik su jomis, Dievas sukūrė viską, kas buvo sukurta.

– Gali neskleisti sofizmų, nes, pasiekęs tokius skaičius, jei vietoj dvidešimt septynių dvidešimt septintuoju laipsniu paimsi dvidešimt du dvidešimt antruoju laipsniu, gausi apie trisdešimt keturis milijardus milijardų milijardų. Ar tu savo žmogiškuoju matu jauti kokį nors skirtumą? Ar žinai, kad skaičiuodamas vienas, du, trys ir taip toliau, po skaičių per sekundę, iki milijardo, tik menkučio milijardo, užtruktum beveik trisdešimt dvejus metus? Viskas daug sudėtingiau, nei tau atrodo, o Kabala – tai ne vien *Sefer Jesirah*. O dabar klausyk, kodėl teisingai Toros permutacijai reikia panaudoti visas dvidešimt septynias raides. Tiesa, penkios galinės, permutacijoje patekusios į žodžio kamieną, transformuojasi į savo įprastinį ekvivalentą. Bet taip yra ne visada. Izaijo pranašystėje, 9.67, žodis LMRBH, Lemarbah – kaip tik ir reiškiantis „dauginti" – rašomas su galine *mem* viduryje.

– Kodėl?

– Nes kiekviena raidė atitinka kokį nors skaičių, ir paprasta

mem lygi keturiasdešimčiai, o galinė *mem* lygi šešiems šimtams. Ir čia jau veikia ne *Temurah*, kuri tave moko permutuoti, o Gematrija, kuri susieja žodį su jo skaitmenine verte. Su galine *mem* žodžio LMRBH vertė yra ne 277, o 837, todėl prilygsta žodžiui „ThThZL, Thath Zal", kuris reiškia „tas, kuris gausiai dovanoja". Dabar matai, kad reikia galvoti apie visas dvidešimt septynias raides, nes svarbu ne tik skambesys, bet ir skaičius. Grįžkime prie mano skaičiavimų: permutacijų būtų daugiau nei keturi šimtai milijardų milijardų milijardų milijardų. Ar žinai, kiek užtruktume, norėdami patikrinti visas, po vieną per sekundę, jei tartume, kad kokia nors mašina, aišku, ne tavoji, tokia maža ir vargana, pajėgtų tai padaryti? Septynis milijardus milijardų milijardų milijardų milijardų minučių, arba šimtą dvidešimt tris milijonus milijardų milijardų milijardų valandų, arba kiek daugiau nei penkis milijonus milijardų milijardų milijardų dienų, keturiolika tūkstančių milijardų milijardų milijardų metų, šimtą keturiasdešimt milijardų milijardų milijardų amžių, keturiolika milijardų milijardų milijardų tūkstantmečių. O jei turėtum skaičiuotuvą, galintį patikrinti milijoną junginių per sekundę – tik pagalvok, kiek laiko sutaupytum – tas tavo elektroninis skaičiuotuvas susidorotų per keturiolika tūkstančių milijardų milijardų milijardų tūkstantmečių! Bet iš tiesų Dievo vardas, tas slaptasis, toks ilgas kaip visa Tora, ir nėra pasaulyje mašinos, galinčios aprėpti visas jo permutacijas, nes pati Tora yra dvidešimt septynių raidžių su pasikartojimais permutacijos rezultatas, o *Temurah* liepia tau permutuoti ne dvidešimt septynias abėcėlės raides, bet visus Toros ženklus, kur kiekvienas ženklas vertas tiek pat kiek atskira raidė, net jei jį begalę kartų randame pasikartojant įvairiuose puslapiuose ir dvi vardo Ihvh raidės *he* yra skirtingų verčių. Todėl, jei norėtum apskaičiuoti visas įmanomas visų Toros ženklų permutacijas, tau neužtektų visų pasaulio nulių. Prašau pabandyti su savo vargana sąskaitininkams

skirta mašinėle. Be abejo, tokia mašina egzistuoja, tačiau ji nepagaminta tavajame silikono slėnyje, ji – šventoji Kabala arba Tradicija ir rabinai jau senų seniausiai skaičiuoja tai, ko jokia mašina negali ir, tikėkimės, niekada negalės suskaičiuoti. Nes baigus kurti derinius rezultatas turėtų likti paslaptyje, o visata jau būtų užbaigusi savąjį ciklą, ir mus, be sąmonės, apgaubtų didžiojo Metatrono šlovės spindesys.

– Amen, – baigė Belbas.

Nuo tada Diotalevis nuolat stūmė jį į šią bedugnę, privalėjau tai suprasti. Kiek kartų matydavau Belbą po darbo bandantį programas, kurios jam padėtų patikrinti Diotalevio skaičiavimus ir įrodytų, kad jo Abu gali duoti teisingą atsakymą per keletą sekundžių, ir visai nebūtina skaičiuoti rašant ant prakaitu permerktų pageltusių pergamento lapų, naudojant prieštvanines skaičių sistemas, kuriose gal nėra net nulio. Bergždžiai, Abu, kiek pajėgdavo aprėpti, rodydavo eksponentinius simbolius, o Belbui nepavykdavo sugėdinti Diotalevio parodant jam iki begalybės nuliais užlietą ekraną – blankų regimąjį kombinatorinių visatų dauginimosi ir visų galimų pasaulių sprogimo atvaizdą.

Tačiau dabar, po to, kas įvyko, su rozenkreicerių raižiniu prieš akis, ieškodamas slaptažodžio Belbas negalėjo negrįžti prie tų pratimų su Dievo vardu. Jei, kaip spėjau, jis buvo apsėstas dviejų skaičių – trisdešimt šešių ir šimto dvidešimties, jais turėjo grįsti savo bandymus. Todėl negalėjo naudoti tų keturių hebrajiškų rašmenų, puikiai žinodamas, kad keturi akmenys pastato tik dvidešimt keturis namus.

Gal jis išbandė itališkąją transkripciją, kurioje yra ir dvi balsės. Su šešiom raidėm galėjo rinktis iš septynių šimtų dvidešimties derinių. Būtų pasikartojimų, bet juk Diotalevis įspėjo, kad dvi *he* gali būti dviejų skirtingų verčių. Galėjo pasirinkti trisdešimt šeštą arba šimtas dvidešimtą.

Atėjau čia apie vienuoliktą, dabar artėjo pirma. Reikėjo sukurti programą anagramoms iš šešių raidžių, galėjau patobulinti esamą, skirtą keturioms raidėms.

Reikėjo atsikvėpti. Nusileidau į gatvę, nusipirkau maisto ir dar vieną butelį viskio.

Grįžau, pasidėjau sumuštinius, gurkštelėjau viskio, paleidau diskelį *Basic*, parašiau programą šešioms raidėms, kaip visada, klysdamas, sugaišau gerą pusvalandį, bet apie pusę trečios programa jau sukosi ir ekrane galėjau skaityti visus septynis šimtus dvidešimt Dievo vardų.

```
iahveh iahvhe iahevh iahehv  iahhve iahhev iavheh iavhhe
iavehh iavehh iavhhe iavheh  iaehvh iaehhv iaevhh iaevhh
iaehhv iaehvh iahhve iahhev  iahvhe iahveh iahehv iahevh
ihaveh ihavhe ihaevh ihaehv  ihavhe ihahev ihvaeh ihvahe
ihveah ihveha ihvhae ihvhea  iheavh iheahv ihevah ihevha
ihehav ihehva ihhave ihhaev  ihhvae ihhvea ihheav ihheva
ivahah ivahhe ivaehh ivaehh  ivahhe ivaheh ivhaeh ivhahe
ivheah ivheha ivhhae ivhhea  iveahh iveahh ivehah ivehha
ivehah ivehha ivhahe ivhaeh  ivhhae ivhhea ivhaeh ivheha
ieahvh ieahhv ieavhh ieavhh  ieahhv ieahvh iehavh iehahv
iehvah iehvha iehhav iehhva  ievahh ievahh ievhah ievhha
ievhah ievhha iehahv iehavh  iehhav iehhva iehvah iehvha
ihahve ihahev ihavhe ihaveh  ihaehv ihaevh ihhave ihhaev
ihhvae ihhvea ihheav ihheva  ihvahe ihvaeh ihvhae ihvhea
ihveah ihveha iheahv iheavh  ihehav ihehva ihevah ihevha
aihveh aihvhe aihehv aihhve  aihhev aivheh aivhhe aivhhe
aivehh aivehh aivhhe aivheh  aiehvh aiehhv aievhh aievhh
aiehhv aiehvh aihhve aihhev  aihvhe aihveh aihehv aihevh
ahiveh ahivhe ahievh ahiehv  ahihve ahihev ahvieh ahvihe
ahveih ahvehi ahvhie ahvhei  aheivh aheihv ahevih ahevhi
ahehiv ahehvi ahhive ahhiev  ahhvie ahhvei ahheiv ahhevi
aviheh avihhe aviehh aviehh  avihhe aviheh avhieh avhihe
avheih avhehi avhhie avhhei  aveihh aveihh avehih avehhi
avehih avehhi avhihe avhieh  avhhie avhhei avheih avhehi
```

aeihvh aeihhv aeivhh aeivhh aeihhv aeihvh aehivh aehihv
aehvih aehvhi aehhiv aehhvi aevihh aevihh aevhih aevhhi
aevhih aevhhi aehihv aehivh aehhiv aehhvi aehhiv aehvhi
ahihve ahihev ahivhe ahiveh ahiehv ahievh ahhive ahhiev
ahhvie ahhvei ahheiv ahhevi ahvihe ahveih ahvhie ahvhei
ahveih ahvehi aheihv aheivh ahehiv ahehvi ahevih ahevhi
hiaveh hiavhe hiaevh hiaehv hiahve hiahev hivaeh hivahe
hiveah hiveha hivhae hivhea hieavh hieahv hievah hievha
hiehav hiehva hihave hihaev hihvae hihvea hiheav hiheva
haiveh haivhe haievh haiehv haihva haihev havieh havihe
haveih havehi havhie havhei haeihv haeihv haevih haevhi
haehiv haehvi hahive hahiev hahvie hahvei haheiv ahaevi
hviaeh hviahe hvieah hvieha hvihae hvihea hvaieh hvaihe
hvaeih hvaehi hvahie hvahei hvaieh hveiha hveaih hveahi
hvehia hvehai hvhiae hvhiea hvhaie hvhaei hvheia hvheai
heiavh heiahv heivah heivha heihav heihva heaivh heaihv
heavih heavhi heahiv heahvi heviah heviha hevaih hevahi
hevhia hevhai hehiav hehiva hehaiv hehavi hehvia hehvai
hhiave hhiaev hhivae hhivea hhieav hhieva hhaive hhaiev
hhavie hhavei hhaeiv hhaevi hhviae hhviea hhvaie hhvaei
hhveia hhveai hheiav hheiva hheaiv hheavi hhevia hhevai
viaheh viahhe viaehh viaehh viahee viaheh vihaeh vihahe
viheah viheha hihhae vihhea vieahh vieahh viehah viehha
viehah viehha vihahe vihaeh vihhae vihhea viheah viheha
vaiheh vaihhe vaiehh vaiehh vaihhe vaiheh vahieh vahihe
vaheih vahehi vahhie vahhei vaeihh vaeihh vaehih vaehhi
vaehih vaehhi vahihe vahieh vahhie vahhei vaheih vahehi
vhiaeh vhiahe vhieah vhihea vhihae vhihea vhaeih vhaihe
vhaeih vhaehi vhahie vhahei vheiah vheiha vheaih vheahi
vhehia vhehai vhhiae vhhiea vhhaie vhhaei vvheia vvheai
veiahh veiahh veihah veihha veihah veihha veaihh veaihh
veahih veahhi veahih veahhi vehiah vehiha vehaih vehahi
vehhia vehhai vehiah vehiha vehaih vehahi vehhia vehhai
vhiahe vhieah vhihae vhihea vhieah vhieha vhaihe vhaieh
vhahie vhahei vhaeih vhaehi vhhiae vhhiea vhhaie vhhaei
vhheia vhheai vheiah vheiha vheaih vheahi vhehia vhehai

```
eiahvh eiahhv eiavhh eiavhh eiahhv eiahvh eihavh eihahv
eihvah eihvha eihhav eihhva eivahh eivahh eivhah eivhha
eivhah eivhha eihahv eihavh eihhav eihhva eihvah eihvha
eaihvh eaihhv eaivhh eaivhh eaihhv eaihvh eahivh eahihv
eahvih eahvhi eahhiv eahhvi eavihh eavihh eavhih eavhhi
eavhih eavhhi eahihv eahivh eahhiv eahhvi eahvih eahvhi
ehiavh ehiahv ehivah ehivha ehihav ehihva ehaivh ehaihv
ehavih ehavhi ehahiv ehahvi ehviah ehviha ehvaih ehvahi
ehvhia ehvhai ehhiav ehhiva ehhaiv ehhavi ehhvia ehhvai
eviahh eviahh evihah evihha evihah evihha evaihh evaihh
evahih evahhi evahih evahhi evhiah evhiha evhaih evhahi
evhhia evhhai evhiah evhiha evhaih ehvahi evhhia evhhai
ehiahv ehiavh ehihav ehihva ehivah ehivha ehaihv ehaivh
ehahiv ehahvi ehavih ehavhi ehhiav ehhiva ehhaiv ehhavi
ehhvia ehhvai ehviah ehviha ehvaih ehvahi ehvhia ehvhai
hiahve hiahev hiavhe hiaveh hiaehv hiaevh hihave hihaev
hihvae hihvea hiheav hiheva hivahe hivaeh hivhae hivhea
hiveah hiveha hieahv hieavh hiehav hiehva hievah hievha
haihve haihev haivhe haiveh haiehv haievh hahive hahiev
hahvie hahvei haheiv hahevi havihe havieh havhie havhei
haveih havehi haeihv haeivh haehiv haehvi haevih haevhi
hhiave hhiaev hhivae hhivea hhieav hhieva hhaive hhaiev
hhavie hhavei hhaeiv hhaevi hhviae hhviea hhvaie hhvaei
hhveia hhveai hheiav hheiva hheaiv hheavi hhevia hhevai
hviahe hvieeh hivhae hvihea hvieah hvieha hvaihe hveieh
hvahie hvahei hvaeih hvaehi hvhiae hvhiea hvhaie hvhaei
hvheia hvheai hveiah hveiha hveaih hveahi hvehia hvehai
heiahv heiavh heihav heihva heivah heivha heaihv heaivh
heahiv heahvi heavih heavhi hehiav hehiva hehaiv hehavi
hehvia hehvai heviah heviha hevaih hevahi hevhia hevhai
OK
```

Ištraukiau iš spausdintuvo lapus jų neatskirdamas, tarsi skaityčiau originalų Toros ritinį. Pabandžiau trisdešimt šeštąjį vardą. Visiška tamsa. Paskutinis viskio gurkšnis, drebančiais pirštais pabandžiau šimtas dvidešimtąjį. Nieko.

Norėjau mirti. Bet juk dabar aš buvau Jakopas Belbas, o Jakopas Belbas turėjo galvoti taip, kaip aš dabar galvoju. Kažkur įvėliau klaidą, kvailiausią klaidą, niekingą klaidą. Sprendimas buvo taip arti. Gal Belbas dėl kokios nors man nežinomos priežasties skaičiavo iš kito galo?

Tu kvailys, Kazaubonai, tariau sau, aišku, iš kito galo. Tiksliau, iš dešinės į kairę. Nors jis ir įvedė į kompiuterį Dievo vardo transliteraciją lotyniškomis raidėmis, su balsėmis, bet pats žodis buvo hebrajiškas, todėl rašomas iš dešinės į kairę. Belbas įrašė ne IAHVEH – kaip aš anksčiau nepagalvojau, – o HEVHAI. Aišku, šiuo atveju permutacijų tvarka apsiverčia.

Taigi reikėjo skaičiuoti nuo apačios. Vėl pabandžiau su abiem vardais.

Nieko neįvyko.

Klydau iš esmės. Susigundžiau gražia, bet klaidinga hipoteze. Kartais pasitaiko net geriausiems mokslininkams.

Ne, ne geriausiems mokslininkams. Visiems. Argi jau prieš mėnesį nebuvome pastebėję, kad pastaruoju metu pasirodė bent trys romanai, kurių pagrindiniai herojai kompiuteriu ieškojo Dievo vardo? Belbas nebūtų buvęs toks banalus. Be to, rinkdamasis slaptažodį pasirenki ką nors lengvai įsimenamo, ką gali užrašyti spontaniškai, beveik instinktyviai. IHVHEA, kurgi ne! Kad prisimintų šį žodį, jam būtų reikėję kartu su *Temurah* pasitelkti ir Notarikoną ir sukurti jam akrostichą. Gal tokį: *Imelda, Hai Vendicato Hiram Empiamente Assassinato*.*

Ir kodėl Belbas būtų turėjęs remtis Diotalevio Kabala? Juk jį buvo apsėdęs Planas, o į jį buvome sudėję daug kitų komponentų: Rozenkreicerius, Sinarchiją, Homunkulus, Švytuoklę, Bokštą, Druidus, Enoją...

Enoja... Prisiminiau Lorencą Pelegrini. Ištiesiau ranką ir atverčiau nuotrauką. Vijau šalin įkyrias mintis, to vakaro Pje-

* Imelda, atkeršijai už niekšiškai nužudytą Hiramą. (*It.*)

monte prisiminimą. Prisitraukęs nuotrauką perskaičiau dedikaciją: „Nes aš esu pirma ir paskutinė. Aš esu pagerbta ir paniekinta. Aš esu kekšė ir šventoji. Sofija".

Matyt, tai įvyko po vakarėlio pas Rikardą. Sofija, šešios raidės. Kodėl reikėtų jas anagramuoti? Mąstau iškreiptai. Belbas myli Lorencą, myli ją tokią, kokia yra, o ji yra Sofija, ir galvodamas, kad ji tą akimirką, kas žino... Ne, Belbas mąsto dar iškreipčiau. Prisiminiau Diotalevio žodžius: „Antrojoje sefiroje tamsusis Alefas virsta šviesiuoju Alefu. Iš Tamsos Taško atsiskiria Toros raidės, kūnas – priebalsės, kvėpavimas – balsės, ir kartu jos akompanuoja dievobaimingojo kantilenai. Pajudėjus ženklų melodijai, kartu pajuda ir priebalsės, ir balsės. Iš jų randasi *Hokmah* – Protas, Išmintis, pirmapradė mintis, kurioje tarsi skrynioje slypi viskas, kas turės atsiskleisti sukūrimo akimirką. Į *Hokmah* sudėta esmė viso to, kas įvyks..."

Kas buvo Abulafija su savo paslaptingu *files* rinkiniu? Skrynia tam, ką Belbas žinojo arba manė žinantis, jo Sofija. Jis pasirenka slaptažodį, kad įsibrautų į Abulafijos gelmes, daikto (vienintelio), kurį myli, bet tai darydamas galvoja ir apie Lorencą, ieško žodžio, kuris įveiktų Abulafiją, o kartu būtų ir talismanas, padėsiantis gauti Lorencą, jis norėtų įeiti į Lorencos širdį ir suprasti ją taip, kaip gali įeiti į Abulafijos širdį, nori, kad Abulafija būtų neprieinamas visiems kitiems taip, kaip jam neprieinama Lorenca, įsivaizduoja saugantis, pažįstantis ir įveikiantis Lorencos paslaptį kaip tą, kuri slypi Abulafijoje...

Sukūriau paaiškinimą ir patikėjau jį esant tikrovę. Kaip ir su Planu: savo troškimus palaikiau realybe.

Bet kadangi buvau apgirtęs, vėl sėdau prie klaviatūros ir parašiau SOFIJA. Mašina vėl mandagiai paklausė: „Ar žinai slaptažodį?" Kvaila mašina, nesusijaudini net pagalvojusi apie Lorencą.

6

Judá León se dio a permutaciones
De letras y a complejas variaciones
Y alfin pronunció el Nombre que es la Clave,
La Puerta, el Eco, el Huésped y el Palacio...*
(J. L. Borges „El Golem“)

Tuomet, apimtas neapykantos Abulafijai, tūkstantąjį kartą užsispyrusiai paklaususiam „Ar žinai slaptažodį?“, atšoviau: „Ne“.

Ekraną užliejo žodžiai, linijos, ženklai, kalbos lavina.

Įsibroviau į Abulafijos paslaptį.

Sujaudintas pergalės džiaugsmo net nesusimąsčiau, kodėl Belbas pasirinko būtent šį žodį. Dabar jau žinau, ir žinau, kad jis praregėjimo akimirką suprato tai, ką aš suprantu dabar. Bet ketvirtadienį galvojau vien apie savo pergalę.

Ėmiau šokti, ploti delnais, dainuoti kažkokią kareivišką dainelę. Paskui lioviausi ir nuėjau į vonios kambarį nusiprausti. Grįžęs pirmiausia atspausdinau paskutinį *file*, tą, kurį Belbas parašė prieš pabėgdamas į Paryžių. Kol spausdintuvas nenumaldomai girgždėdamas dirbo, godžiai sotinausi ir dar išgėriau.

Spausdintuvui sustojus, perskaičiau, kas parašyta, ir suglumęs vis dar negalėjau suprasti, kas tai – nepaprastas apreiškimas ar kliedesių liudijimas. Ką žinojau apie Jakopą Belbą? Ar

* Save paskyręs permutacijai raidžių,
Judà Leonas kūrė derinius slapčiausius,
Kol pagaliau ištart galėjo skaičių,
Kurs buvo Raktas, Vartai;
Aidas, Šeimininkas, Rūmai... (*Isp.*)

gerai pažinau jį per tuos dvejus metus, kai beveik kasdien buvome kartu? Kiek galėjau tikėti užrašais žmogaus, kuris, kaip pats prisipažino, rašė ypatingomis aplinkybėmis, apdujęs nuo alkoholio, rūkalų, baimės, tris dienas atskirtas nuo pasaulio?

Jau buvo naktis, birželio dvidešimt pirmoji. Akys ašarojo. Nuo ryto spoksojau į ekraną ir spausdinto teksto skruzdėlyną. Tiesa ar melas buvo tai, ką perskaičiau, Belbas ryte žadėjo man paskambinti. Privalėjau laukti čia. Svaigo galva.

Nusvyravau į miegamąjį ir nenusirengęs griuvau į vis dar nepaklotą lovą.

Apie aštuntą pakirdęs iš kieto, klampaus miego iš pradžių sunkiai susivokiau kur esąs. Laimė, dar buvo likusi skardinė kavos, išsiviriau kelis puodelius. Telefonas tylėjo, nedrįsau eiti į parduotuvę, bijodamas, kad Belbas paskambins kaip tik tada, kai būsiu išėjęs.

Grįžau prie kompiuterio ir ėmiau spausdinti kitus diskelius, chronologine tvarka. Radau žaidimų, pratimų, pažįstamų įvykių aprašymų, tačiau dabar žvelgiant Belbo akimis ir šie įvykiai man atrodė visai kitokie. Radau anotacijų, aprašymų asmenų, kuriuos galėjau atpažinti, bet kurie dabar įgijo kitą veidą – gal grėsmingesnį, o gal piktesnis tapo tik mano žvilgsnis, pastangos iš atsitiktinių detalių sudėlioti kraupią galutinę mozaiką?

Viename iš *files* buvo tik citatos iš paskutinių Belbo skaitytų knygų, iškart jas pažinau: kiek panašių tekstų teko anuomet mums perskaityti... Jos buvo sunumeruotos: iš viso šimtas dvidešimt. Skaičius neatsitiktinis, arba toks atsitiktinumas kėlė nerimą. Kodėl būtent šios ištraukos, o ne kitos?

Dabar į Belbo tekstus ir visą su jais susijusią istoriją galiu žvelgti tik per to *file* prizmę. Leidžiu tas ištraukas tarp pirštų nelyginant eretiško rožinio karoliukus ir galvoju, kad kai kurios iš jų

būtų galėjusios pranešti Belbui apie pavojų, parodyti kelią į išsigelbėjimą.

O gal aš nebemoku atskirti gero patarimo nuo nesąmonės? Bandau save įtikinti, kad mano aiškinimas teisingas, bet dar šįryt kažkas būtent mane, o ne Belbą apšaukė bepročiu.

Mėnulis lėtai pakyla virš horizonto, už Briko kalno. Didžiulis namas pilnas keistų šlamesių, gal čia gyvena kinivarpos, gal pelės, o gal Adelino Kanepos šmėkla... Nedrįstu išeiti į koridorių, sėdžiu dėdės Karlo kabinete ir žiūriu pro langą. Kartais išeinu į terasą pažiūrėti, ar nesileidžia kas nuo kalno. Jaučiuosi lyg filme, nerimas: „Jie ateina..."

Tačiau tą vasaros naktį kalnas nuostabiai ramus.

Kaip avantiūristiškai, netikrai, beprotiškai bandžiau atkurti įvykius, tą vakarą tūnodamas periskope, tarp penktos ir vienuoliktos, kad prastumčiau laiką ir išlikčiau gyvas, lėtai ir atsargiai judindamas kojas lyg kokio afrobraziliško šokio ritmu, norėdamas nors kiek pravarinėti kraują.

Apmąstyti paskutiniuosius praėjusius metus, pasidavus kerinčiam *atabaques* lingavimui... Gal tam, kad priimčiau apreiškimą, jog mūsų fantazijos, prasidėjusios kaip mechaninis baletas, dabar šioje mechanikos šventovėje transformavosi į *Exu* apeigas, apsėdimą, apsireiškimą ir viešpatiją?

Tą vakarą periskope neturėjau jokio įrodymo, jog tai, ką man atskleidė spausdintuvas, tiesa. Dar galėjau gintis abejonėmis. Gal jau vidurnaktį suprasiu, kad atvykau į Paryžių ir it vagis pasislėpiau niekuo dėtame technikos muziejuje vien todėl, jog per savo kvailumą įsivėliau į turistams organizuotą *macumba* ir pasidaviau *perfumadores* hipnozei bei *pontos* ritmo apžavams...

Mano atmintyje, dėliojančioje mozaikos gabalėlius, keitėsi praregėjimas, gailestis, įtarimas, ir norėčiau dabar atgauti tą

proto būseną, tą švytavimą tarp pasakiškos iliuzijos ir pinklių nuojautos, kai daug blaivesniu protu apmąstau savo ano meto mintis, kilusias pergalvojant prieš dieną, tą patį rytą oro uoste ir skrendant į Paryžių karštligiškai skaitytus raštus.

Bandžiau pats sau paaiškinti tą lengvabūdiškumą, su kuriuo mes – aš, Belbas ir Diotalevis – griebėmės perrašyti pasaulį ir, kaip sakė man Diotalevis, atskleisti tas Knygos dalis, kurios balta ugnimi įspaustos tarp juodosios ugnies vabzdžių paliktų ženklų, surašytų Toroje ir tarytum ją atskleidusių.

Dabar, tikiuosi, atgavęs ramybę ir *Amor Fati*, esu čia, kad papasakočiau istoriją, kurią kupinas nerimo ir – netikrų – vilčių prieš dvi dienas bandžiau atkurti periskope, istoriją, kurią dar prieš dvi dienas perskaičiau Belbo bute ir pats to nesuvokdamas išgyvenau pastaruosius dvylika metų tarp viskio Pilado bare ir dulkių „Garamond“ leidykloje.

3

BINAH

7

Iš pasaulio pabaigos per daug nesitikėkit.

(Stanislaw J. Lec „Aforyzmy. Fraszki“, Krokuva, Wydawnictwo Literackie, 1977, „Myśli Nieuczesane“)

Įstoti į universitetą praėjus dvejiems metams po šešiasdešimt aštuntųjų – tas pats, kaip būti priimtam į *Saint-Cyr* akademiją devyniasdešimt trečiaisiais. Jautiesi, lyg būtum supainiojęs gimimo metus. Kita vertus, Jakopas Belbas, bent penkiolika metų vyresnis, vėliau mane įtikino, kad šitaip jaučiasi kiekviena karta. Visada gimstama ne po tuo ženklu ir, norint oriai gyventi pasaulyje, privalu kiekvieną dieną koreguoti savąjį horoskopą.

Manau, kad tampi toks, kokį tave suformuoja tėvai, nė nemanydami auklėti. Formuojamės ant išminties atmatų. Buvau gal dešimties ir troškau, kad tėvai man užprenumeruotų savaitraštį su garsiaisiais literatūros kūriniais komiksų forma. Tėvas bandė išsisukti, gal ne tiek iš šykštumo, kiek nepasitikėdamas komiksais. Tuomet aš, vaikas apsukrus ir mokantis įtikinėti, pacitavau leidinio reklamą: „Savaitraščio tikslas – mokyti lengvai ir įdomiai“. Nepakeldamas akių nuo skaitomo laikraščio tėvas atsakė: „Tavo laikraščio tikslas toks pat kaip ir visų kitų – parduoti kuo daugiau egzempliorių“.

Tą dieną pradėjau nebetikėti.

Kitaip tariant, pasigailėjau tikėjęs. Mane buvo užvaldžiusi viena iš proto aistrų. Toks yra tikėjimas.

Netiesa, kad netikintis netiki niekuo. Jis tiki, bet ne viskuo kartu. Vienu metu jis tiki tik vienu dalyku, o antruoju – tik tuomet, jei šis kokiu nors būdu susijęs su pirmuoju. Jis veikia trumparegiškai, metodiškai, nesiverždamas į platumas. Tikėjimas – kai tikima dviem nesusijusiais dalykais, manant, kad kažkur yra dar ir trečias, slaptas, jungiantis anuodu.

Netikėjimas nepaneigia smalsumo, o jį palaiko. Netikėdamas idėjų grandinėmis, mėgau jų polifoniją. Pakanka netikėti, ir dvi idėjos – abi klaidingos – susiduria, sukurdamos puikią pauzę arba *diabolus in musica*. Negerbiau tokių idėjų, dėl kurių kiti buvo pasiryžę padėti galvas, tačiau dvi ar trys idėjos iš tų, kurių negerbiau, galėjo sukurti melodiją. Arba ritmą, geriausia – džiazo.

Vėliau Lija man pasakys: „Tu gyvas paviršiais. Kartais atrodai gilus vien todėl, kad prisikemši jų daug, tapdamas tariamai kietu kūnu, kuris, jei būtų tikrai kietas, negalėtų stovėti". – „Sakai, esu paviršutiniškas?" – „Ne, – atsakė ji, – tai, ką kiti vadina gelme, tėra teseraktas, keturmatis kubas. Įeini pro vieną pusę, išeini pro kitą ir patenki į aplinką, negalinčią sugyventi su tavąja".

(Lija, mano kaltė, jei tavęs nebepamatysiu, dabar, kai Jie įėjo pro klaidingą pusę ir įsiveržė į tavąjį pasaulį: įtikinau juos, kad ten yra gelmė, – to jie dėl savo silpnumo ir troško.)

Ką prieš penkiolika metų iš tiesų galvojau? Sąmoningai stengdamasis netikėti jaučiausi nusikaltęs daugeliui tų, kurie tikėjo. O kadangi jaučiau, kad jų kelias teisingas, nutariau tikėti taip, kaip geriamas aspirinas. Blogiau nebus, o pagerėti gali.

Doro tikėjimo paieškos atvedė mane į patį Revoliucijos, ar bent visų laikų įspūdingiausios jos simuliacijos, sūkurį. Maniau esant dora dalyvauti susirinkimuose ir eitynėse. Kartu su kitais šaukdavau „buržua, fašistai, galas jums", o porfyro kubelių ar metalo rutuliukų nesvaidydavau tik todėl, kad visada bijodavau, jog kiti elgsis su manim taip, kaip aš elgiuosi su jais, tačiau bėgdamas centro gatvėmis nuo policijos jusdavau nepaprastą jaudulį. Grįždavau namo įsivaizduodamas atlikęs kažkokią pareigą. Susirinkimuose nepajėgdavau įsijausti į įvairių grupių skirtumus; įtariau, kad pereiti iš vienos į kitą būtų pakakę teisingos citatos. Smagindavausi ieškodamas tokių teisingų citatų. Moduliuodavau.

Kadangi eitynėse kartais prisišliedavau prie vieno ar kito transparanto, kad galėčiau sekti paskui mano vaizduotę įaudrinusią merginą, padariau išvadą, kad daugeliui mano draugų politinė kova buvo seksualinis potyris – o seksas reiškė aistrą. Aš tik smalsavau. Tiesa, skaitydamas apie tamplierius ir įvairius jiems priskiriamus žiaurumus, netikėtai aptikau Karpokrato teiginį, kad, norint išsivaduoti iš angelų – kosmoso viešpačių – tironijos, reikia patirti kiekvieną negarbę; taip išsilaisvinama nuo prideramų sutarčių su pasauliu ir su savuoju kūnu. Tik atlikusi tuos veiksmus siela gali nusikratyti savųjų aistrų ir grįžti į prigimtinį tyrumą. Kai kūrėme Planą, mačiau, jog daugelis, apsvaigę nuo paslapties, į praregėjimą ėjo šituo keliu. Bet Alisteris Kraulis, vadinamas labiausiai ištvirkusiu visų laikų žmogumi ir daręs viską, ką tik galėjo daryti su abiejų lyčių dievobaimingaisiais, pasak jo biografų, turėjo tik bjaurias moteris (sprendžiant iš to, kas parašyta, vyrai buvo ne geresni), todėl įtariu, kad jam niekada neteko patirti meilės pilnatvės.

Matyt, tai priklauso nuo santykio tarp valdžios troškimo ir *impotentia coeundi*. Marksas man patiko, nes neabejojau, kad su savo Dženi jis mylėdavosi džiaugsmingai. Tai justi iš ramaus jo raštų dvelksmo ir humoro. Kartą universiteto koridoriuose pasakiau, kad kas vakarą guldamas į lovą su Krupskaja gali parašyti tik tokią knygiūkštę kaip „Materializmas ir empiriokriticizmas“. Manęs vos neužmušė ir apšaukė fašistu. Tai pasakė toks aukštas tipelis su totoriškais ūsais. Puikiai jį prisimenu, dabar jis glotniai nusiskutęs galvą ir priklauso pintinių pynėjų bendruomenei.

Prisimenu to meto nuotaikas tik todėl, kad perteikčiau, su kokia dvasios būsena atėjau į „Garamond“ leidyklą ir suartėjau su Jakopu Belbu. Atėjau ten lyg tas, kuris imasi diskutuoti apie tiesą, kad pasiruoštų taisyti jos korektūras. Maniau, kad cituojant „Aš esu tas, kuris yra“ esminė problema – kur rašyti kablelį: tarp kabučių ar už jų.

Todėl mano politinis pasirinkimas buvo filologija. Tais metais Milano universitetas buvo pavyzdinis. Visoje šalyje studentai užiminėdavo aulas ir puldavo profesorius, reikalaudami kalbėti vien tik apie proletarinį mokslą, o pas mus, išskyrus vieną kitą incidentą, galiojo konstitucinė sutartis arba teritorinis kompromisas. Revoliucija siautė anapus universiteto sienų, didžiojoje auloje ir didžiuosiuose koridoriuose, oficialioji kultūra pasitraukė į vidinius koridorius ir viršutinius aukštus, kur ir toliau kalbėjo tarsi nieko nebūtų įvykę, kur ji buvo saugoma ir puoselėjama.

Todėl galėdavau rytais apačioje diskutuoti apie proletarinį mokslą, o popietėmis viršuje praktikuoti aristokratinę išmintį. Šiuose dviejuose lygiagrečiuose pasauliuose gyvenau patogiai, nejausdamas jokių prieštaravimų. Ir aš maniau, kad į duris jau beldžiasi lygiųjų visuomenė, bet joje, man atrodė, turėtų geriau (negu prieš tai) veikti, tarkim, geležinkelis, deja, nepastebėjau, kad mane supę sankiulotai mokytųsi mesti į katilą anglis, valdyti iešmus ar sudarinėti eismo tvarkaraščius. Reikėjo kam nors būti pasiruošusiam imtis rūpintis ir traukiniais.

Ne be sąžinės priekaištų jaučiausi it Stalinas, besišypsantis į ūsą ir galvojantis: „Darbuokitės, darbuokitės, vargani bolševikai, aš kol kas pasimokysiu Tbilisio seminarijoje, o paskui nubrėšiu jums penkmečio planą“.

Gal dėl to, kad rytais būdavau apsuptas entuziazmo, po pietų išmintį tapatindavau su įtarumu. Todėl norėjau studijuoti ką nors, kas leistų mano kalbas pagrįsti dokumentais, kad atskirčiau jas nuo to, kas priklausė tikėjimui.

Beveik atsitiktinai užsirašiau į viduramžių istorijos seminarą, o diplominiam darbui pasirinkau tamplierių proceso temą. Tamplierių istorija mane sužavėjo, vos pamačiau pirmuosius dokumentus. Tuo kovos su valdžia metu labai piktinausi procesu, – būtų per švelnu jį pavadinti pagrįstu netiesioginiais įkalčiais, – kurio nuosprendžiu tamplieriai buvo sudeginti ant

laužo. Netrukau suprasti, kad, vos tik nuspręsta juos sudeginti, paslapčių medžiotojų minia pradėjo visur juos matyti, bet be jokių įrodymų. Toks švaistymasis iliuzijomis erzino mano netikėjimą, tad nusprendžiau negaišti laiko su paslapčių medžiotojais ir remtis vien tik to laiko šaltiniais. Tamplieriai buvo vienuolių riterių ordinas, veikęs tol, kol jį pripažino Bažnyčia. Jei Bažnyčia tą ordiną sunaikino, o tai ji padarė prieš septynis amžius, tamplieriai nebegalėjo egzistuoti, o jei egzistavo – nebegalėjo vadintis tamplieriais. Atsirinkau bent šimtinę knygų, iš kurių galų gale perskaičiau tik apie tris dešimtis.

Būtent tamplieriai suvedė mane su Jakopu Belbu Pilado bare, kai septyniasdešimt antrųjų pabaigoje jau rašiau savo diplominį darbą.

8

Atėjęs iš šviesos ir dievų, štai esu tremtyje, nuo jų atskirtas.

(Ištrauka iš „Turfa'n“ M7)

Pilado baras anuomet buvo tarsi atviras uostas, galaktikos smuklė, kurioje besiruošiantys užkariauti žemę ateiviai iš Ofiuko be trinties susitikdavo su van Aleno žemes saugojusiais Imperijos vyrais. Tai buvo senas baras Navilji krantinėje, su cinkuotu prekystaliu ir biliardu. Rytais čia taurelės baltojo vyno rinkdavosi tramvajų vairuotojai ir kvartalo amatininkai. Maždaug šešiasdešimt aštuntaisiais ir vėlesniais metais Pilado baras tapo nelyginant „Rick's Café Americain“, kur prie to paties staliuko Judėjimo aktyvistas galėjo lošti kortomis su darbdavių laikraščio žurnalistu, kuris baigęs numerį įpuldavo čia taurelės, kai pirmieji sunkvežimiai jau vežiodavo po kioskus

sistemos skleidžiamą melą. Bet Pilado bare ir šis žurnalistas jautėsi išnaudojamu proletaru, priverstu tarnauti ideologijai pridedamosios vertės gamintoju, ir studentai jam atleisdavo.

Tarp vienuoliktos vakaro ir antros nakties ten apsilankydavo leidyklos redaktorius, architektas, kriminalinės kronikos reporteris, svajojantis rašyti į trečiąjį puslapį, dailininkai iš Breros akademijos, keletas vidutinių rašytojų ir studentai, tokie kaip aš.

Minimalus alkoholio kiekis buvo privalomas, ir senasis Piladas, taupydamas baltąjį vyną tramvajų vairuotojams bei aristokratiškesniems lankytojams, šampaną ir „Ramazzotti" pakeitė putojančiais D.O.C. – patikrintos kilmės – vynais demokratams intelektualams ir „Johnny Walker" revoliucionieriams. Galėčiau parašyti to meto politinę istoriją pagal tai, kaip pereita nuo raudonosios etiketės prie dvylikos metų „Ballantine" ir pagaliau prie išlaikyto viskio.

Atėjus naujiesiems lankytojams, Piladas paliko senąjį biliardą, ties kuriuo rungėsi dailininkai ir tramvajų vairuotojai, bet greta pastatė fliperį.

Pralaimėdavau labai greitai ir iš pradžių maniau, kad dėl išsiblaškymo ar nemiklių rankų. Tiesą supratau po daugelio metų, pamatęs žaidžiant Lorencą Pelegrini. Iš pradžių jos nepastebėjau, bet vieną vakarą, sekdamas Belbo žvilgsnį, pamačiau ją.

Bare Belbas elgdavosi lyg atsitiktinis praeivis, nors jau dešimt metų jis buvo nuolatinis jo lankytojas. Jis dažnai įsiterpdavo į pokalbius, prie baro ar prie staliuko, ir jo mesta frazė paprastai sukeldavo pagyvėjimą, nesvarbu, apie ką būtų kalbama. Tai jis darydavo ir kitaip – klausdamas. Kas nors pasakodavo kokį nuotykį, visi įdėmiai klausydavosi, o Belbas žiūrėdavo į pasakotoją savo blyškiomis, judriomis akimis, laikydamas taurę klubų aukštyje, lyg jau seniai būtų pamiršęs gerti, ir netikėtai pa-

klausdavo: „Tikrai taip atsitiko?“ arba „Tikrai jis taip pasakė?“ Nežinia kodėl, bet tuomet visi, net ir pats pasakotojas, imdavo abejoti savo pasakojimu. Greičiausia pjemontiška intonacija suteikdavo jo teiginiams klausiamąjį, o klausimams pašaipų atspalvį. Belbas, kaip įprasta pjemontiečiams, kalbėdavo nežiūrėdamas pašnekovui į akis, bet ne todėl, kad vengtų tiesaus žvilgsnio. Belbo žvilgsnis buvo to pokalbio dalis. Jis judėjo, staiga įsmigdamas į lygiagrečių, į kurias nebuvai atkreipęs dėmesio, suartėjimą neapibrėžtame erdvės taške, versdamas tave pasijusti taip, lyg iki pat tos akimirkos būtum bukai stebeilijęsis į vienintelį nereikšmingą tašką.

Tai nebuvo vien žvilgsnis. Mostu, paprastu kreipiniu Belbas galėjo išmušti tave iš vėžių. Tarkim, siekei įrodyti, kad Kantas moderniojoje filosofijoje padarė kopernikišką revoliuciją, ir nuo šio teiginio priklausė tavo likimas. Priešais sėdintis Belbas galėjo staiga pažvelgti sau į rankas arba įsmeigti akis į kelį, arba prisimerkti etruskiškai šypsodamasis, arba keletą sekundžių sustingti prasižiojęs ir į lubas pakeltomis akimis, o paskui lėtai ištarti: „Taip, tas Kantas...“ Arba, jei norėdavo dar labiau pasikėsinti į visą transcendentinio idealizmo sistemą, pridurti: „Ir kam jam prireikė sukelti visą tą sumaištį...“ Paskui susirūpinęs pažvelgdavo į tave, tarytum tu, o ne jis, būtum sugriovęs pasakojimo nuotaiką, ir padrąsindavo: „Pasakok, pasakok toliau. Čia tikrai slypi kažkas... kažkas, kas... Tas žmogus turėjo galvą“.

Kartais, labai supykęs, jis elgdavosi nepadoriai, o kadangi vienintelis jį pykdęs dalykas buvo kitų pasipūtimas, jo atsakomasis nepadorumas būdavo vidinis ir su regioniniu atspalviu. Suspaudęs lūpas jis pakeldavo akis į dangų, paskui pakreipdavo galvą ir žvilgsnį kairėn, žemyn, ir pusbalsiu ištardavo: „Ma gavte la nata“. Nesupratusiems šio pjemontiško posakio kartais paaiškindavo: „*Ma gavte la nata*, išsitrauk kamštį. Taip sakoma pasipūtėliams. Manoma, kad nenatūrali jų kūno būse-

na yra dėl kamščio užpakalyje. Jį išsitraukę – pšššššš... – vėl taptų normaliais žmonėmis“.

Tokios jo pastabos leisdavo pajusti visko tuštybę ir aš jomis žavėjausi. Bet padariau klaidingas išvadas, pasirinkdamas jas didžiausios paniekos kitų reiškiamų tiesų banalybei pavyzdžiu.

Tik dabar, per Abulafijos paslaptis įsibrovęs ir į Belbo sielą, supratau, kad tai, ką laikiau nusivylimu ir ką iškėliau iki gyvenimo principo, jam buvo melancholijos forma. Po jo slogiu intelektualiniu libertinizmu slypėjo desperatiškas absoliuto troškimas. Iš pirmo žvilgsnio buvo sunku tai suprasti, nes pasitraukimo, atsiribojimo, dvejonių akimirkas jis kompensuodavo ilgais plepumo protrūkiais, kurių metu smagindavosi kurdamas alternatyvius absoliutus, linksmai, netikėdamas jais. Taip būdavo, kai jie su Diotaleviu rašydavo neįmanomo, atvirkščių pasaulių, bibliografinių teratologijų vadovus. Matydamas, kaip įkvėptai ir iškalbingai jis kūrė savo rabliškąją Sorboną, negalėjai suprasti, kiek kančios jam teikia išmetimas iš teologijos – tos tikrosios – fakulteto.

Vėliau supratau, kad aš tik ištryniau jo adresą, o jis pametė jį ir negalėjo sau to atleisti.

Abulafijos *files* radau daug puslapių pseudodienoraščio, kurį Belbas patikėjo diskeliams, nenorėdamas išduoti tiek kartų prisiekto savo pašaukimo būti tik paprastu pasaulio žiūrovu. Kai kurie prisiminimai buvo seni. Matyt, iš nostalgijos ar manydamas kaip nors juos panaudoti jis perrašė senus užrašus. Kiti – pastarųjų metų, jau įsigijus Abulafiją. Jis rašė lyg žaisdamas mechaninį žaidimą, kad vienas apmąstytų savo klaidas, ir tarėsi nieko „nekuriantis“, nes kūryba, net ir klaidinga, visada gimsta iš meilės kitam, o ne sau. Tačiau pats to nepastebėdamas Belbas pamažu perėjo į kitą pusę. Jis kūrė, ko niekada nebuvo daręs: jo susižavėjimas Planu radosi iš poreikio para-

šyti Knygą, net jei joje būtų vien tik siaubingos, išimtinės, tyčinės klaidos. Kol tavo mintys sklando erdvėje, gali manyti vis dar esąs susijęs su Vienu, bet vos prisilieti prie kreidos, nors ir elektroninės – tampi demiurgu. Tą, kuris imasi kurti pasaulį, užvaldo klaida ir blogis.

FILENAME: Trys moterys aplink chorą...

Taigi: *toutes les femmes que j'ai rencontrées se dressent aux horizons – avec les gestes piteux et les régards tristes des sémaphores sous la pluie...**

Aukštai taikai, Belbai.

Pirmoji meilė – Švenčiausioji Marija. Mama dainuoja, liūliuodama mane glėby, ir, nors man nebereikia lopšinių, vis prašau padainuoti, nes mėgstu jos balsą ir nuo krūtinės sklindantį levandos kvapą: „Dangaus Karaliene tyroji, gražioji, išgelbėk, o dukra, sužieduotine, tarnaite, išgelbėk, o Išganytojo motina“.

Natūralu: pirmoji gyvenimo moteris man nepriklausė, kaip nepriklausė ir niekam kitam. Pamilau vienintelę moterį, galinčią apsieiti be manęs.

Vėliau – Marilena (Marylena? Mary Lena?). Lyriškai aprašyti sutemas, auksinius plaukus, didžiulį žydrą kaspiną. Aš – užvertęs galvą stoviu prieš suolą, o ji žengia atkalte, į šonus ištiestomis rankomis, kad išlaikytų pusiausvyrą (maloniai daužosi širdis), jos sijonas plevena apie rausvas šlaunis. Nepasiekiama, aukštai.

Eskizas: tą patį vakarą mama pudruoja raudonas sesytės kirkšnis. Klausiu, kada pagaliau jai užaugs pimpaliu-

* Visos kažkada sutiktos moterys rikiuojasi prieš mane – jų mostai gailūs ir žvilgsniai liūdni kaip semaforų lietuje... (*Pranc.*)

kas. Mama man atskleidžia paslaptį, kad mergaitės neturi pimpaliukų, jos tokios ir lieka. Staiga vėl pamatau Mary Leną, jos baltuojančias kelnaites po žydru plevėsuojančiu sijonu ir suprantu, kad ji yra geltonplaukė, išdidi, nepasiekiama, nes kitokia. Neįmanomas joks ryšys, ji priklauso kitai rasei.

Trečioji moteris prarasta, prapuolusi gelmėse. Ji ką tik mirė miegodama. Blyškioji Ofelija guli nekalta savajame karste, kunigas skaito gedulingas maldas, tik staiga ji atsistoja – tiesi, susiraukusi, balta, kerštinga ir prabyla dusliu balsu, iškėlusi pirštą: „Tėve, nesimelsk už mane. Šiąnakt prieš užmiegant mane aplankė netyra mintis, vienintelė per visą gyvenimą, ir dabar esu prakeikta“. Rasti pirmosios komunijos knygą. Buvo iliustracija, ar aš viską išsigalvojau? Aišku, ji mirė galvodama apie mane, netyroji mintis buvau aš, geidžiantis Mary Lenos, neliečiamos, nes ji kitos rūšies ir kito likimo. Esu kaltas dėl jos prakeikimo, esu kaltas dėl visų prakeiktųjų prakeikimo, teisinga, kad negalėjau turėti tų trijų moterų – bausmė už tai, kad jų geidžiau.

Pirmosios netekau todėl, kad ji rojuje, antrosios – nes ji skaistykloje, plaunanti nuodėmę, kurios niekada neturės, trečiosios – nes ji pragare. Teologiškai tobula. Jau kažkur parašyta.

Bet yra dar Sesilijos istorija, o Sesilija – žemėje. Apie ją galvodavau prieš užmigdamas ir eidamas pieno į fermą ant kalvos. Kai partizanai nuo kalvos priešais apšaudydavo užkardą, regėdavau save, bėgantį jos gelbėti, vaduoti iš juodųjų plėšikų, kurie ją persekiojo žvangindami ginklais... Šviesesnė už Mary Leną, labiau kelianti nerimą už mergaitę karste, tyresnė už mergelę. Sesilija buvo gyva ir pasiekiama, galėjau su ja pasikalbėti, buvau tikras, kad ji galėtų pamilti mano rasės atstovą. Iš tiesų

ji mylėjo, jo vardas buvo Papi: maža galva su šviesiais sušiauštais plaukais, metais vyresnis už mane, su saksofonu. O aš neturėjau nė trimito. Niekada nemačiau jų kartu, bet oratoriume visi, baksnodami vienas kitą alkūnėmis ir kikendami, šnabždėjo, kad jie mylisi. Aišku, jie melavo, tie menki, it avys gašlūs kaimiečiai. Norėjo mane įtikinti, kad ji (Marylena Sesilija, sužieduotinė ir tarnaitė) tokia pasiekiama, jog kiekvienas gali ją turėti. Šiaip ar taip, ir šį kartą – jau ketvirtą – aš buvau už ribų.

Ar rašomi romanai su tokiomis istorijomis? Gal reikėtų parašyti romaną apie moteris, nuo kurių bėgu, nes galėjau jas turėti. Arba būčiau galėjęs jas turėti. O gal tai ta pati istorija.

Žodžiu, jei net neaišku, kokia tai istorija, – verčiau taisyti filosofijos knygas.

9

Dešinėje rankoje jis spaudė auksinį trimitą.

(Johann Valentin Andreae „Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz“, Strasbūras, Zetzner, 1616, 1)

Šiame *file* paminėtas trimitas. Užvakar periskope dar nežinojau, kaip tai svarbu. Turėjau tik nuorodą – menką, miglotą.

Kartais ilgomis popietėmis „Garamond“ leidykloje Belbas, prislėgtas skaitomo rankraščio, pakeldavo nuo jo akis, norėdamas išblaškyti ir mane, ant stalo priešais dėliojantį senas Pasaulinės parodos graviūras, ir imdavo pasakoti, pasiruošęs tuoj pat liautis, jei pajustų, kad pernelyg rimtai jo klausausi.

Kalbėdavo apie savo praeitį, bet tik kaip pavyzdį, lyg norėdamas nubausti už tuštybę.

– Svarstau, kuo visa tai baigsis, – tarė jis vieną dieną.

– Jūs apie Vakarų saulėlydį?

– Jie leidžiasi? Juk tai jūsų amatas, tiesa? Ne, kalbėjau apie tuos rašeivas. Šią savaitę jau trečias rankraštis, pirmas – apie Bizantijos teisę, antras – apie *Finis Austriae*, trečias – apie Baffo sonetus. Gana skirtingi dalykai, tiesa?

– Išties.

– Taigi, o ar įtartumėt, kad visuose trijuose staiga pradedama kalbėti apie Geismą ir Meilės Objektą? Mada. Dar galiu suprasti – *Baffo*, tačiau Bizantijos teisė...

– Meskite į šiukšlių dėžę.

– Ne, tas knygas apmoka Nacionalinė mokslo taryba, be to, jos visai neblogos. Gal reikės pasikviesti tuos tris ir paklausti, ar negalėtų tų eilučių išbraukti. Juk jie patys atsiduria kvailoje padėtyje.

– Koks gi meilės objektas gali būti Bizantijos teisėje?

– Visada galima rasti būdą jį įterpti. Bet jei Bizantijos teisėje ir buvo koks meilės objektas, tai visai ne tas, apie kurį jis čia rašo. Niekada nebūna tas.

– Koks tas?

– Tas, kurį manai esant. Kartą, būdamas penkerių ar šešerių, susapnavau trimitą. Auksinį. Žinote, vienas iš tų sapnų, kai jauti gyslomis tekant medų, tarsi naktinė poliucija, kokią patiria paauglys. Manau, niekada nebuvau buvęs toks laimingas kaip tame sapne. Ir jau niekada nebuvau. Aišku, rytą pabudęs neradau jokio trimito ir ėmiau bliauti lyg veršis. Verkiau visą dieną. Gyvenimas prieš karą – ėjo kokie trisdešimt aštuntieji – buvo vargingas. Šiandien, jei turėčiau sūnų ir matyčiau jį taip raudant, sakyčiau: „Eime, nupirksiu tau trimitą“, juk tenorėjau žaisliuko, visai nebrangaus. Mano tėvams tokia mintis nė nešovė į galvą. Anuomet leisti pinigus buvo rimtas

dalykas. Ir toks pat rimtas dalykas buvo mokyti vaikus negauti visko, ko užsimano. „Nemėgstu kopūstų sriubos“, – sakydavau, Dieve mano, tai buvo tiesa, šlykštėjausi kopūstais sriuboje. Tačiau tėvai nepasakydavo: „Gerai, šiandien gali nevalgyti sriubos, valgyk antrą patiekalą“ (nebuvome vargšai, per pietus valgydavome pirmą, antrą patiekalus ir vaisių). Ne, gerbiamasai, reikia valgyti tai, kas padėta. Dar daugiau, senelė imdavo žvejoti kopūstus iš mano lėkštės, gabalėlį po gabalėlio, kirminą po kirmino, o aš turėdavau išsrėbti gryną skystimą, dar bjauresnį nei prieš tai, tačiau ir tai mano tėvui atrodė smerktinas nuolaidžiavimas.

– O trimitas?

Jis įdėmiai pažvelgė į mane.

– Kodėl jus taip domina trimitas?

– Manęs – nė kiek. Tai jūs kalbėjote apie trimitą kaip meilės objektą, kuris niekada nebūna tas tikrasis...

– Trimitas... Tą vakarą iš *** turėjo atvažiuoti dėdė su žmona, vaikų jie neturėjo, o aš buvau mylimiausias sūnėnas. Pamatė mane verkiantį dėl to susapnuoto trimito ir pažadėjo viską sutvarkyti, kitą dieną nuvesti mane į universalinę parduotuvę, kur yra didžiulis, nuostabus žaislų skyrius, ir jame aš esą rasiu išsvajotąjį trimitą. Praleidau bemiegę naktį, nerimau visą rytą. Po pietų išsiruošėme į parduotuvę, trimitų ten buvo bent trijų rūšių, skardinių, bet man jie atrodė gražiausio žalvario. Radau kareivišką kornetą, tromboną ir pseudotrimitą, nes turėjo kandiklį ir buvo auksinis, bet su saksofono klavišais. Nežinojau, kurį išsirinkti, ir gal per ilgai sugaišau. Troškau jų visų, bet iš mano veido, matyt, atrodė, kad nenoriu nė vieno. Tuo metu dėdė su dėdiene turbūt perskaitė kainas. Jie nebuvo šykštuoliai, bet pigiausias pasirodė bakelito klarnetas, juodas, su sidabriniais klavišais. „Gal norėtum šito?“ – paklausė. Papūčiau, skambėjo pakenčiamai, bandžiau save įtikinti, kad jis gražus, bet iš tiesų maniau, jog dėdė nori nupirkti klarnetą

todėl, kad šis pigesnis, trimitas, matyt, kainuoja krūvą pinigų ir negaliu versti dėdę šitaip aukotis. Mane visada mokė: jei tau siūlo patinkantį daiktą, privalai atsakyti „ačiū, ne", ir ne vieną kartą, negalima sakyti „ačiū, ne" ir tiesti ranką į tą daiktą, reikia laukti, kad dovanotojas primygtinai siūlytų ir prašytų. Tik tada išauklėtas vaikas gali nusileisti. Todėl atsakiau, kad gal nenoriu trimito, gal man užtektų ir klarneto, jei jiems jis labiau patinka. Ir žiūrėjau į juos iš apačios į viršų vildamasis, kad jie ims prašyti mane paimti trimitą. Bet jie nepaprašė, tesiilsi ramybėje. Buvo laimingi, galėdami man nupirkti klarnetą, jei, kalbėjo, jis man labiau patinka. Buvo per vėlu trauktis. Gavau klarnetą.

Metė į mane įtarų žvilgsnį:

– Norite žinoti, ar dar kada nors sapnavau trimitą?

– Ne, – atsakiau, – noriu žinoti, koks buvo meilės objektas.

– Aaa, – burbtelėjo, vėl palinkdamas prie rankraščio, – štai ir jus apsėdo meilės objektas. Tais dalykais galima manipuliuoti kaip patinka. Bet... Jei būčiau išsirinkęs trimitą? Ar tikrai būčiau buvęs laimingas? Kaip manote, Kazaubonai?

– Gal būtumėt sapnavęs klarnetą.

– Ne, – nukirto. – Klarnetą man tik nupirko. Neprisimenu, kad kada nors būčiau juo grojęs.

– Sapnavęs ar grojęs?

– Gro-jęs, – išskiemenavo jis, o aš, nežinia kodėl, pasijutau lyg juokdarys.

Iš *vinum* kabalistiškai nekyla nieko, kaip tik VIS NUMerorum, o nuo skaičių ir yra Magija.

(Cesare della Riviera „Magiškasis herojų pasaulis“, Mantuja, Osanna, 1603, p. 65–66)

Minėjau savo pirmąjį susitikimą su Belbu. Iš matymo buvome pažįstami, kartais pas Piladą persimesdavome keliais žodžiais, nors apie jį žinojau tik tiek, kad dirba „Garamond“ leidykloje, o universitete man buvo pakliuvusios kelios joje išleistos knygos. Nedidelė, bet rimta leidykla. Baigiantį rašyti diplominį darbą jaunuolį visada traukia žmonės, dirbantys kultūrinės pakraipos leidykloje.

„O Jūs ką veikiate?“ – paklausė jis manęs vieną vakarą, kai mus abu tolimajame cinkuoto prekystalio kampe užspaudė lankytojų minia. Tuo metu visi vienas į kitą kreipdavosi „tu“: studentai į profesorius, profesoriai į studentus, ką jau kalbėti apie Pilado baro lankytojus. „Pastatyk man“, – sakydavo megztiniuotas studentas vyriausiajam laikraščio redaktoriui. Jauteisi lyg Peterburge jaunojo Šklovskio laikais. Visi Majakovskiai, ir nė vieno Živago. Belbas prisidėjo prie visuotinio tujinimo, bet matėsi, kad daro tai bjaurėdamasis. Jis kreipdavosi „tu“ norėdamas parodyti, kad į vulgarumą atsako vulgarumu, bet tarp familiarumo ir artumo plyti praraja. Kreipiantis „tu“ su meile ar aistra girdėjau jį tik keletą kartų, ir į nedaugelį: Diotalevį, vieną kitą moterį. Į tą, kurį gerbė, tačiau menkai pažinojo, kreipdavosi „jūs“. Taip jis kreipdavosi į mane visą mūsų bendravimo laiką, o aš vertinau šią privilegiją.

– O Jūs ką veikiate? – paklausė jis, dabar žinau, prielankiai.

– Gyvenime ar teatre? – paklausiau savo ruožtu, mostelėdamas į Pilado baro sceną.

– Gyvenime.

– Studijuoju.

– Studijuojate ar studentaujate?

– Gal nepatikėsite, bet šios sąvokos viena kitai neprieštarauja. Baigiu rašyti diplominį apie tamplierius.

– O, bjaurus dalykas, – tarė. – Ar tai ne bepročių darbas?

– Aš studijuoju tuos tikruosius. Proceso dokumentus. O ką Jūs žinote apie tamplierius?

– Dirbu leidykloje, o į leidyklą ateina ir išminčių, ir bepročių. Redaktoriaus amatas – atpažinti bepročius. Tas, kuris rašo apie tamplierius, beveik visada yra beprotis.

– Žinau. Jų vardas – legionas. Bet ne visi bepročiai rašo apie tamplierius. Kaip atpažįstate kitus?

– Toks amatas. Jaunuoli, tuojau jums paaiškinsiu. Beje, jūsų vardas?

– Kazaubonas.

– Tai ne iš „Middlemarch?“

– Nežinau. Šiaip ar taip, atrodo, renesanso laikais dar buvo toks filologas. Bet mes ne giminės.

– Gal būsite ateityje. Gersite? Piladai, dar du, ačiū. Taigi. Pasaulyje yra tik kretinai, kvėšos, kvailiai ir bepročiai.

– Ar yra ir kitokių?

– Taip, tarkim, mudu. Ar bent aš, kad neįžeisčiau. Žodžiu, geriau įsižiūrėjus kiekvienas priklauso kuriai nors iš šių kategorijų. Kiekvienas iš mūsų kartais yra kretinas, kvėša, kvailys ar beprotis. Normaliu galėtume laikyti tą, kuriam protingai atseikėta visų šių komponentų, šių idealiųjų tipų.

– *Idealtypen*.

– Šaunuolis. Mokate vokiškai?

– Kremtu dėl bibliografijų.

– Mano laikais mokančiam vokiečių kalbą nereikėdavo rašyti diplominio. Jis galėjo gyventi mokėdamas vokiečių kalbą. Šiandien panašiai yra su kinų kalba.

– Taip gerai jos nemoku, todėl rašysiu diplominį. Bet grįžkite prie savo tipologijos. Kas yra genijus, tarkim, Einšteinas?

– Genijus yra tas, kuris moka išnaudoti vieną iš sudedamųjų dalių, prisodrindamas ją kitų.

Gurkštelėjo. Tarė:

– Sveika, gražuole. Ar dar bandei žudytis?

– Ne, – atsakė praeinanti mergina, – dabar esu kolektyve.

– Šaunuolė, – atsakė Belbas ir vėl kreipėsi į mane: – Juk galimos ir kolektyvinės savižudybės, tiesa?

– O bepročiai?

– Tikiuosi, mano teorijos nepriėmėt už gryną pinigą? Nesiruošiu tvarkyti pasaulio, tik sakau, ką leidėjai laiko bepročiais. Teorija *ad hoc*, aišku?

– Aišku. Dabar aš statau.

– Gerai. Piladai, prašyčiau mažiau ledo. Kitaip iškart patenka į apytaką. Taigi. Kretinas nekalba, jis tik seiliojasi ir tamposi. Stokodamas koordinacijos, užsiteškia sau ant kaktos ledus. Įeina pro sukamąsias duris iš priešingos pusės.

– Kaip?

– Jis moka. Todėl ir yra kretinas. Jis mūsų nedomina, gali jį iškart atpažinti, be to, jis nevaikšto po leidyklas. Palikim jį.

– Palikim.

– Kvėša – sudėtingesnis padaras. Tai – visuomeninis elgesys. Jis visada kalba pro šalį.

– Kokia prasme?

– Tokia, – jis nukreipė smilių tiesiai į prekystalį, greta taurės. – Jis nori kalbėti apie tai, kas taurėje, bet, kad ir kaip ten būtų, kalba apie tai, kas už jos. Žodžiu, tai tas, kuris amžinai apsižioplina klausdamas: „Kaip gyvena jūsų gražioji ponia" tą, kurį ką tik paliko žmona. Suprantate?

– Suprantu. Pažįstu tokių.

– Kvėša visur laukiamas, ypač kompanijose. Visus įstumia į keblią padėtį, bet duoda progų komentarams. Jo teigiama ver-

sija – jis tampa diplomatu. Kalba pro šalį, kai apsižioplina kiti, nukreipia pokalbį. Tačiau jis mūsų nedomina, nėra kūrybingas, turi nuolatinį darbą ir nelaksto su rankraščiais po leidyklas. Kvėša netvirtina, kad katė loja, jis kalba apie katę, kai kiti kalba apie šunį. Jis laikosi klaidingų pokalbio taisyklių, o kai tai daro vykusiai, yra tiesiog nepakartojamas. Manau, kad jis – nykstanti rasė, tikrųjų miesčioniškųjų dorybių įsikūnijimas. Jam reikia Verdurino salono ar Germantų namų. Ar studentai dar skaito tokias knygas?

– Aš – taip.

– Joakimas Muratas yra kvėša. Eidamas pro išsirikiavusius karininkus, pamato vieną iš Martinikos, su daug apdovanojimų, klausia: „Vous êtes nègre?“* Šis atsako: „Oui, mon général!“** O Muratas: „Bravò, bravò, continuez!“*** Ir taip toliau. Supratote mano mintį? Atsiprašau, bet šį vakarą švenčiu istorinį savo gyvenimo apsisprendimą. Mečiau gerti. Dar vieną? Neatsakykite, pasijusiu kaltas. Piladai!

– O kvailys?

– Taip, kvailys. Jis elgiasi teisingai. Klaidingai mąsto. Jis teigia, kad šunys yra naminiai gyvūnai ir šunys loja, bet katės irgi naminiai gyvūnai, todėl ir jos loja. Arba kad visi atėniečiai yra mirtingi ir visi Pirėjo gyventojai yra mirtingi, taigi visi Pirėjo gyventojai yra atėniečiai.

– Tai tiesa.

– Taip, bet atsitiktinė. Kvailys gali pasakyti ir teisingą dalyką, tačiau sumąstytą klaidingai.

– Galima kalbėti klaidingai, svarbu teisingai mąstyti.

– Būtent. Nes kam reikėtų taip vargintis apsimetinėjant mąstančiais gyvūnais?

* Jūs – negras? (*Pranc.*)

** Taip, mano generole. (*Pranc.*)

*** Šaunuolis, tęskite! (*Pranc.*)

– Visos didžiosios antropomorfinės beždžionės kilo iš žemesniųjų gyvybės formų. Žmonės irgi kilo iš žemesniųjų gyvybės formų, taigi visi žmonės yra didžiosios antropomorfinės beždžionės.

– Neblogai. Atėjome prie ribos, kai jūs įtariate, jog kažkas ne taip, bet reikia padirbėti, kad įrodytumėt kas ir kodėl. Kvailys be galo klastingas. Kvėšą gali atpažinti iš karto (ką jau kalbėti apie kretiną), o kvailys mąsto taip pat kaip tu, išskyrus vieną mažytį skirtumą. Jis – paralogizmų meistras. Leidyklos redaktoriui nėra išsigelbėjimo, turėtų sugaišti visą amžinybę, kad juos atpažintų. Išleidžiama daug kvailių parašytų knygų, nes iš pradžių jie mus įtikina. Redaktoriai neprivalo užsiimti kvailių atpažinimu. To nedaro mokslų akademija, kodėl turėtų daryti leidyklos?

– To nedaro nė filosofija. Ontologinis švento Anzelmo argumentas yra kvailas: Dievas turi egzistuoti, nes galiu apie jį mąstyti kaip apie būtybę su visomis tobuliausiomis savybėmis, tarp jų ir egzistencija. Jis painioja egzistenciją mintyse su egzistencija tikrovėje.

– Taip, bet kvailas ir Gonilono paneigimas. Galiu galvoti apie salą jūroje, net jei ten nėra jokios salos. Jis painioja mintis apie įmanoma su mintimis apie privaloma.

– Kvailių kova.

– Taip, o Dievas linksminasi lyg pamišęs. Jis tapo neįsivaizduojamas vien tam, kad parodytų, jog Anzelmas su Gonilonu buvo kvailiai. Aukščiausias kūrybos tikslas, ką sakau, paties veiksmo, kuriam reikalingas Dievas. Viskas tam, kad parodytum kosminę kvailybę.

– Mus supa kvailiai.

– Niekur nepabėgsi. Visi kvaili, išskyrus jus ir mane. Na, kad neįžeisčiau, išskyrus jus.

– Žinote, reikalingas Giodelio bandymas.

– Nežinau, esu kretinas. Piladai!

– Bet aš statau.

– Vėliau pasidalysim. Epimenidas Kretietis sako, kad visi kretiečiai melagiai. Jei taip sako jis, kretietis (o kretiečius jis pažįsta gerai), tai yra tiesa.

– Kvailystė.

– Šventas Paulius. Laiškas Titui. Dabar toliau: visi, kurie mano, kad Epimenidas melagis, gali pasitikėti tik kretiečiais, tačiau patys kretiečiai nepasitiki kretiečiais, todėl nė vienas kretietis nelaiko Epimenido melagiu.

– Kvailys ar ne?

– Jūs spręskite. Juk sakiau, kad kvailį sunku atskirti. Kvailys gali gauti ir Nobelio premiją.

– Leiskite pagalvoti... Kai kurie iš tų, kurie netiki, kad Dievas sukūrė pasaulį per septynias dienas, nėra fundamentalistai, bet kai kurie fundamentalistai tiki, kad Dievas sukūrė pasaulį per septynias dienas, todėl nė vienas netikintis, kad Dievas sukūrė pasaulį per septynias dienas, nėra fundamentalistas. Kvailys?

– Dieve mano, sakyčiau... Nežinau. O jūs kaip manote?

– Visais atvejais kvailys, net jei tai būtų tiesa. Sulaužo vieną iš silogizmo dėsnių. Iš dviejų atskirų atvejų negalima daryti visuotinių išvadų.

– O jei jūs būtumėt kvailys?

– Būčiau geroje draugijoje.

– Tiesa, mus supa kvailybė. O gal dėl skirtingos loginės sistemos tai, kas mums yra kvailybė, jiems yra išmintis. Logikos istorija – tai priimtino kvailybės apibrėžimo paieškos. Pernelyg platu. Kiekvienas didysis mąstytojas kitam yra kvailys.

– Mintis kaip darni kvailybės forma.

– Ne. Vienos minties kvailybė yra kitos minties padrikumas.

– Gili mintis. Jau antra, Piladas tuoj uždarys barą, o dar nepriėjome bepročių.

– Kantrybės. Beprotį pažinsi iš karto. Tai – nemokantis gud-

rauti kvailys. Kvailys stengiasi įrodyti savo teiginį, jo logika svyruoja, bet jis ją turi. Bepročiui nerūpi logika, jis veikia trumpaisiais jungimais. Jam viskas įrodo viską. Beprotis turi *idée fixe* ir viskas tinka, kad ją patvirtintų. Beprotį pažinsi iš to, kaip laisvai jis elgiasi su būtinybe ką nors įrodyti, iš jo polinkio visur matyti praregėjimą. Ir gal jums pasirodys keista, tačiau anksčiau ar vėliau beprotis prabyla apie tamplierius.

– Visada?

– Yra ir nesidominčių tamplieriais bepročių, tačiau tie, kurie jais domisi, klastingesni. Jų iškart nepažinsi, atrodo, kad kalba normaliai, tik staiga...

Jis mostelėjo dar viskio, apsigalvojo ir paprašė sąskaitos.

– Beje, apie tamplierius. Prieš kelias dienas vienas tipas paliko man mašinraštį šia tema. Manau, kad jis beprotis, bet žmogiško veido. Rankraščio pradžia palyginti rami. Norite paskaityti?

– Mielai. Gal rasčiau ką naudinga.

– Nemanau. Bet turėdamas laiko užsukite. Sinčero Renato gatvė, pirmas numeris. Man iš to bus daugiau naudos nei jums. Pasakysit, ar tas veikalas ko nors vertas.

– Kodėl manim pasitikit?

– Kas jums pasakė, kad pasitikiu? Bet jei ateisite – pasitikėsiu. Pasitikiu smalsumu.

Įbėgo studentas persimainiusiu veidu.

– Draugai! Krantinėje fašistai, ginkluoti grandinėmis!

– Aš juos ištaškysiu, – iškošė tas su totoriškais ūsais, grasinęs man dėl Lenino. – Eime, draugai!

Visi išėjo.

– Ką darom? Einam? – paklausiau pasijusdamas kaltas.

– Ne, – atsakė Belbas. – Tai – Pilado triukai, kad ištuštintų barą. Nors šis vakaras pirmas, kai mečiau gerti, jaučiuosi apsvaigęs. Matyt, abstinencijos krizė. Viskas, ką jums iki šiol kalbėjau, įskaitant ir šią akimirką, – melas. Labanakt, Kazaubonai.

11

Jo sterilumas buvo begalinis. Kupinas ekstazės.

(E. M. Cioran „Le mauvais demiurge“, Paryžius, „Gallimard“, 1969, „Pensées étranglées“)

Pokalbis pas Piladą parodė man išorinį Belbo veidą. Akylas stebėtojas būtų galėjęs nujausti melancholinę jo sarkazmo prigimtį. Nesakyčiau, kad tai buvo kaukė. Gal kaukė buvo tos slapta praktikuojamos išpažintys. Jo viešai skelbiamas sarkazmas atskleisdavo tikrąją jo melancholiją, kurią jis bandė nuo savęs nuslėpti, dangstydamas apsimestine.

Dabar skaitau šį *file*, kuriame jis mėgino romano forma surašyti tai, ką kitą dieną po mūsų susitikimo bare papasakojo apie savo darbą, kai užėjau į „Garamond“ leidyklą. Čia atrandu jo tikslumą, aistrą, jo, redaktoriaus, rašančio už kitą asmenį, nusivylimą, niekada neįgyvendinto kūrybingumo nostalgiją, moralinį reiklumą, įpareigojantį jį saviplakai, nes geidė to, kam jautė neturįs teisės, patetišką ir oleografišką to geismo atvaizdą. Niekada dar neteko sutikti žmogaus, mokančio skųstis su tokia panieka.

FILENAME: Kanapių Džimas

Rytoj pasimatyti su jaunuoju Činti.

1. Monografija graži, griežta, gal per daug akademiška.

2. Išvadoje genialiausias dalykas yra Katulo, *poetae novi* ir šiuolaikinio avangardo palyginimas.

3. Kodėl negalėtų būti įvadas?

4. Įtikinti. Pasakys, kad tokie smūgiai galva nedera filologinių leidinių serijai. Jį sąlygoja mokytojas, rizikuoja netekti pratarmės ir nepadaryti karjeros. Gera mintis

pabaigoje gali praslysti nepastebėta, bet pradžioje visada kris į akis ir gali suerzinti profesorius.

5. Pakaktų parašyti ją kursyvu, išplėsto pokalbio forma, už tikrosios studijos ribų – ir hipotezė liks hipotezė, nekenkdama rimtam veikalui. O skaitytojai bus pakerėti ir pažvelgs į knygą naujai.

Bet ar aš tikrai noriu jį pastūmėti laisvai pasielgti, ar tik išnaudoju, kad parašyčiau savo knygą?

Dviem žodžiais pakeisti knygą. Kitų kūrinių Demiurgas. Neimu minkšto molio ir nelipdau, o kalu sukietėjusį molį, iš kurio kažkas kitas jau nulipdė skulptūrą. Moze, trinktelk kaip reikiant, ir jis prakalbės.

Priimti Viljamą Š.

– Perskaičiau jūsų rankraštį. Neblogai. Kupina įtampos, fantazijos, dramatizmo. Rašote pirmą kartą?

– Ne, esu parašęs kitą tragediją, tai istorija apie du įsimylėjėlius iš Veronos, kurie...

– Grįžkime prie šio kūrinio, pone Š. Svarsčiau, kodėl jo veiksmas vyksta Prancūzijoje. Kodėl ne Danijoje? Sakau tik šiaip sau, reikėtų nedaug, pakeisti du tris vardus: Šalono prie Marnos pilį pavadinti, tarkim, Elsinoro pilimi... Šiaurietiškoje protestantiškoje aplinkoje, kur sklando Kierkegoro šešėlis, visa ši egzistencinė įtampa...

– Gal ir jūsų tiesa.

– Tikrai taip manau. Be to, jūsų darbui reikėtų kokios nors stilistinės pabaigos, tik lengvo brūkštelėjimo, nelyginant paskutinio kirpėjo prisilietimo prie plaukų prieš pakeliant veidrodį jums už nugaros... Pavyzdžiui, tėvo šmėklos. Ir kodėl pabaigoje? Perkelčiau jos pasirodymą į pradžią. Tam, kad tėvo žodžiai iškart paveiktų jaunojo princo elgesį ir supriešintų jį su motina.

– Nebloga mintis, tereikėtų perkelti tik vieną sceną.

– Taigi. Pagaliau – stilius. Imkime kokią nors ištrauką,

atsitiktinai, štai šitą, kur jaunuolis išeina į avansceną ir pradeda garsiai mąstyti apie veikimą ir neveikimą. Scena tikrai puiki, tačiau, manyčiau, jai trūksta įtampos. „Būti ar nebūti?“ Štai koks man rūpi klausimas! Turėčiau kęsti priešiško likimo užgaules ar...“ Kodėl „man rūpi klausimas“? Siūlyčiau rašyti „štai klausimas koksai, štai mįslė“, suprantate, tai – ne jo asmeninė problema, o fundamentalus egzistencijos klausimas. Kitaip tariant, pasirinkimas tarp būties ir nebūties...

Užtvindyti pasaulį vaikais, kurie gyventų kitų vardais, ir niekas nesužinotų, kad yra tavo. Būti lyg Dievas civiliniais drabužiais. Esi Dievas, vaikštinėji po miestą, girdi žmones kalbant apie tave: Dievas šį, Dievas tą, koks nuostabus mūsų pasaulis, ak, kokia elegantiška visuotinė trauka, o tu šypsaisi sau į ūsą (reikėtų prisiklijuoti dirbtinę barzdą, ne, geriau be barzdos, nes iš barzdos iškart pažinsi Dievą) ir galvoji (Dievo solipsizmas yra dramatiškas): „Štai, čia esu aš, o jie nežino“. Gatvėje tave kažkas pastumia, gal net įžeidžia, tu nusižeminęs sakai „atleiskit“ ir nueini – juk esi Dievas ir panorėjęs vienu pirštų spragtelėjimu paverstum pasaulį pelenais. Tačiau esi toks be galo galingas, kad gali sau leisti būti geras.

Romanas apie Dievą *incognito*. Neverta, jei toji mintis šovė man, ji jau seniai bus šovusi ir kam nors kitam.

Variantas. Esi rašytojas, dar nežinai, kokio masto. Tie, kuriuos mylėjai, tave išdavė, gyvenimas tau tapo beprasmis ir vieną dieną, kad užsimirštum, išsiruoši į kelionę „Titaniku“, jis nuskęsta Pietų jūrose, o tave (vienintelį gyvą) išgriebia pro šalį piroga plaukiantys čiabuviai ir visų užmirštas leidi ilgus metus saloje, kur gyvena tik papuasai, mergaitės tau dainuoja ilgesingas dainas, virpa

jų krūtys, vos dengiamos pua žiedų vainiko. Pradedi apsiprasti, tave vadina Džimu, kaip visus baltuosius, vieną vakarą auksaodė mergina įsmunka į tavo lūšnelę ir sako: „Aš tavo, aš su tavim“. Iš tiesų gera vakarais gulėti verandoje ir žiūrėti į Pietų Kryžių, kai ji švelniai glosto tau kaktą.

Gyveni saulėtekių ir saulėlydžių ritmu ir nepažįsti kito laiko. Vieną dieną atplaukia motorinė valtis su olandais, sužinai, kad jau praėjo dešimt metų, galėtum išplaukti su jais, bet delsi, verčiau mainai į prekes kokoso riešutus, pažadi, kad galėtum imtis auginti kanapes, čiabuviai tau dirba, plaukioji nuo vienos salelės prie kitos, dabar jau visi tave vadina Kanapių Džimu. Atplaukia prasigėręs nuotykių ieškotojas portugalas, dirba su tavimi ir apgaili savo nuodėmę, Sundos jūros salose tave jau visi pažįsta, patarinėji Brunėjaus marajams dėl žygio prieš upės dajakus, pataisai užtaisomą vinimis senąją Tipo Sahibo laikų patranką, paruoši būrį ištikimų malaiziečių nuo betelio pajuodusiais dantimis. Viename iš mūšių prie Koralų Rifo senasis Sampanas nuo betelio pajuodusiais dantimis užstoja tave savuoju kūnu: „Aš laimingas galėdamas už tave mirti, Kanapių Džimai!“ Senasis gerasis Sampanas, mano draugas. Dabar jau esi garsus visame archipelage nuo Sumatros iki Porto o Prenso. Deriesi su anglais, Port Darvino komendatūroje esi įregistruotas Kurco vardu, dabar visi tave vadina Kurcu, tik čiabuviai – Kanapių Džimu. Bet vieną vakarą, kai verandoje tave glamonėja mergina, o Pietų Kryžius švyti kaip niekad, – ak, kaip jis skiriasi nuo Didžiųjų Grįžulo Ratų, – supranti: norėtum grįžti. Trumpam, kad pamatytum, kiek tavęs liko ten.

Sėdi į motorinę valtį, plauki į Manilą, iš ten sraigtasparnis nuskraidina tave į Balį. Toliau Samoa, Admirali-

teto salos, Singapūras, Tananarivas, Timbuktu, Alepas, Samarkandas, Basora, Malta – ir jau namuose.

Prabėgo aštuoniolika metų, gyvenimas tave paženklino, veidas nugairintas pietų vėjų, esi vyresnis, gal gražesnis. Vos atvykęs knygynuose pamatai visas savo knygas, pakartotus leidimus su kritikų komentarais, tavo vardas iškaltas ant senosios mokyklos, kurioje išmokai skaityti ir rašyti, frontono. Esi Didysis Išėjęs Poetas, kartos sąžinė. Romantiškos merginos žudosi prie tavo tuščio kapo.

Paskui sutinku tave, mano meile, raukšlelių rezginys apie akis, veidas dar gražus, bet išsekintas prisiminimų ir švelnių priekaištų. Gatvėje kone prisiliečiau prie tavęs, stoviu tik už poros žingsnių, o tu pažvelgei į mane taip, kaip žiūri į visus, už jų šešėlių ieškodama kito. Galėčiau prakalbinti, ištrinti laiką. Kam? Argi negavau to, ko norėjau? Aš – Dievas, tokia pat vienatvė, tokia pat tuštybė, tokia pat neviltis, kad nesu vienas iš savo kūrinių, kaip visi kiti. Visi kiti, kurie džiaugiasi mano šviesa, o man tešviečia nepakenčiama manosios tamsos kibirkštis.

Viljamai Š., keliauk per pasaulį! Esi garsus, praeini pro mane neatpažindamas. Aš pats sau sumurmu „būti ar nebūti“ ir tariu: „Šaunuolis, Belbai, gerai padirbėjai“. Keliauk, senasis Viljamai, eik atsiimti savosios šlovės dalies: tu tik kūrei, o aš tave perkūriau.

Mes, kurie padedame gimdyti kitiems, kaip ir aktoriai, neturėtume būti laidojami pašventintoje žemėje. Tačiau aktoriai apsimeta, kad tas pasaulis, kuris yra, yra visai kitoks, o mes apsimetame, kad yra begalinė visata, begaliniai pasauliai ir daugybė suderinamų galimybių...

Iš kur gyvenimas toks dosnus, jei net vidutinybei duoda šį aukščiausiąjį atpildą?

12

Sub umbra alarum tuarum, Jehova!*

(„Fama Fraternitatis“ in „Allgemeine und general Reformation“, Kaselis, Wessel, 1614, pabaiga)

Kitą dieną nuėjau į „Garamond“ leidyklą. Sinčero Renato gatvėje Nr. 1 pažymėto namo durys vedė į dulkėtą koridorių, iš kurio matėsi kiemas su virvininko dirbtuvėle. Dešinėje buvo liftas, kuris būtų galėjęs papuošti pramoninės archeologijos paviljoną. Pabandžiau juo pakilti – keletą kartų įtartinai virptelėjęs, jis nė nemanė pajudėti iš vietos. Atsargos dėlei išlipau ir užkopiau du aukštus kone sraigtiniais mediniais laiptais, irgi nuklotais dulkėmis. Kaip sužinojau vėliau, ponui Garamondui ši vieta patiko, nes priminė Paryžiaus leidyklas. Iškaba skelbė: „Garamond Editori, s.p.a.“, o durys vedė į prieškambarį be sekretorės ar kokio nors budėtojo, tačiau negalėjai prasmukti nepastebėtas iš mažo kambarėlio prieš duris, ir mane tuoj sustabdė būtybė, matyt, moteriškosios lyties, nenusakomo amžiaus ir tokio ūgio, kurį eufemistiškai būtum galėjęs pavadinti žemesniu už vidutinį.

Ji kreipėsi į mane kalba, kuri man pasirodė kažkur girdėta, paskui suvokiau, jog tai – italų, tik beveik be balsių. Paklausiau, kur galėčiau rasti Belbą. Minutėlę luktelėjęs, koridoriumi buvau palydėtas į kambarį buto gilumoje.

Belbas mane sutiko maloniai.

– Matau, jūs rimtas žmogus. Užeikite.

Jis pasiūlė man kėdę priešais savo rašomąjį stalą, tokį pat seną kaip ir visa kita, užverstą rankraščiais lygiai kaip ir lentynos prie sienų.

* Tavųjų sparnų šešėlyje, Jehova. (*Lot.*)

– Tikiuosi, neišsigandote Gudrunos.

– Gudrunos? Tos... ponios?

– Panelės. Jos vardas ne Gudruna, bet mes ją taip vadiname dėl jos nibelungiškos išvaizdos ir teutoniško kalbėjimo būdo. Ji nori pasakyti viską iš karto ir taupydama laiką praleidžia balsius. Tačiau turi *justitia aequatrix* jausmą: spausdindama taupo laiką praleisdama priebalses.

– Ką ji čia veikia?

– Deja, viską. Matote, kiekvienoje leidykloje yra toks nepamainomas asmuo, nes tik jis vienas žino, kur rasti daiktus toje netvarkoje, kurią pats padaro. Bet kai pasimeta rankraštis, nors žinai, ką kaltinti.

– Ji pameta rankraščius?

– Ne daugiau už kitus. Leidyklose visi pameta rankraščius. Manau, tai jų pagrindinis darbas. Tačiau reikia turėti atpirkimo ožį, tiesa? Aš jai galiu prikišti tik viena – kad nepameta tų, kurių nenorėčiau daugiau matyti. Nemalonūs incidentai, kylantys dėl to, ką gerasis Beikonas vadino *The advancement of learning**.

– O kur jie pasimeta?

Jis skėstelėjo rankomis.

– Atleiskit, bet ar jums neatrodo, kad šis klausimas be galo kvailas? Jei būtų žinoma kur, jie nebūtų pamesti.

– Logiška, – atsakiau. – Paklausykit, „Garamond“ knygos man visada atrodė labai išpuoselėtos, o jūsų katalogas – gana turtingas. Jūs viską darote čia? Keliese?

– Priešais – technikų kambarys, greta – mano kolegos Diotalevio. Jis kuruoja vadovėlius – ilgalaikius leidinius, kuriuos tenka ilgai rengti ir ilgai pardavinėti, ta prasme, kad ilgai trunka juos parduoti. Universitetų leidinius rengiu aš. Patikėkit, darbas nesunkus. Kai kuriomis knygomis lieku sužavėtas, perskai-

* Mokymosi pažanga (*angl.*).

tau rankraščius, o šiaip – darbas užtikrintas ir ekonominiu, ir moksliniu požiūriu. Tokio ir tokio instituto publikacija arba susirinkimų medžiaga, parengta ir finansuojama universitetų. Jei autorius pradedantis – rektorius parašo įvadą ir jam tenka visa atsakomybė. Autorius perskaito bent dvi korektūras, sutikrina citatas ir pastabas ir negauna autoriaus teisių. Knyga aprobuojama, per keletą metų parduodama tūkstantis ar du tūkstančiai egzempliorių, išlaidos padengtos... Jokių staigmenų, kiekviena knyga apsimoka.

– O jūs ką darote?

– Daug dalykų. Pirmiausia reikia atrinkti, be to, yra knygų, kurias leidžiame savo lėšomis, dažniausia tai žinomų autorių vertimai, kad išlaikytume katalogo lygį. Ir pagaliau – rankraščiai, kuriuos atneša pavieniai autoriai. Retai ko nors verti, bet perskaityti reikia, gali visko pasitaikyti.

– Smaginatės?

– Smaginuosi? Tai vienintelis dalykas, kurį moku daryti.

Mūsų pokalbį pertraukė kokių keturiasdešimties metų vyras, per dideliu švarku, retais šviesiais plaukais, krintančiais ant dviejų vešlių tokių pat šviesių antakių. Kalbėjo švelniai, tarsi auklėtų vaiką.

– Tas „Mokesčių mokėtojo vadovas“ mane išsekino. Reikėtų jį visą perrašyti, o neturiu jokio noro. Trukdau?

– Čia – Diotalevis, – tarė Belbas ir pristatė mane.

– A, atėjote pasidairyti tamplierių? Užjaučiu. Klausyk, sugalvojau dar vieną: čigonų urbanistika.

– Gražu, – tarė susižavėjęs Belbas. – Aš kaip tik galvojau apie actekų žirgų sportą.

– Nuostabu. O kur jį įrašysi, į *Pociosecionę* ar į *Adynatą*?

– Reikia pagalvoti, – Belbas pasirausė po stalčių ir ištraukė iš ten keletą lapų. *Pociosecionė*... – jis žvilgtelėjo į mane, jausdamas mano susidomėjimą. – Kaip žinote, *Pociosecionė* – tai sultinio pjaustymo menas. Ne, – tarė pasisukdamas į Diotale-

vį, – *Pociosecionė* – ne skyrius, o tema, lygiai kaip Mechaninė avunkulogratuliacija ar Pilokatabazė – visos iš Tetrapiloktomijos skyriaus.

– Kas ta tetralo...? – išdrįsau paklausti.

– Plauko dalijimo į keturias dalis menas. Į šį skyrių sudėti nenaudingi mokslai, tarkim, Mechaninė avunkulogratuliacija moko, kaip konstruoti mašinas, skirtas pasisveikinti su teta. Dar nenusprendėme, ar palikti jame Pilokatabazę – išvengimo per plauką meną, kuris atrodo visai naudingas. Tiesa?

– Prašyčiau paaiškinti, apie ką kalbate... – maldavau.

– Mudu su Diotaleviu imamės reformuoti mokslą. Steigiame Lyginamosios beprasmybės fakultetą, kuriame būtų mokoma nenaudingų ar neįmanomų dalykų. Fakultete bus rengiami mokslininkai, kurie pajėgs iki begalybės išplėsti beprasmybių skaičių.

– Kiek jame katedrų?

– Kol kas – keturios, tačiau jose jau galėtume sutalpinti visus mokslus. Tetrapiloktomijos katedra – paruošiamoji, joje bus mokoma nereikalingumo dvasios. Svarbi Adynatos, arba Neįmanomo, katedra. Tarkim, čigonų urbanistika arba actekų žirgų sportas. Mokymo esmė – perprasti jo beprasmybės, o Adynatos katedroje – ir jo neįmanomumo pagrindus. Štai: Morzės morfemika, Antarktidos žemės ūkio istorija, Velykų salos tapybos istorija, šiuolaikinė šumerų literatūra, Montesori ugdymo vertinimo metodika, asirų-babiloniečių filatelija, ikikolumbiškųjų imperijų rato technologija, Brailio ikonologija, nebyliojo kino fonetika...

– O kaip Sacharos minių psichologija?

– Neblogai, – tarė Belbas.

– Neblogai, – tvirtai pritarė Diotalevis. – Turėtumėt bendradarbiauti. Jaunuolis ne iš kelmo spirtas, tiesa, Jakopai?

– Taip, iškart supratau. Vakar vakare jis labai įžvalgiai kūrė kvailiausius argumentus. Tęskim, matau, projektas jus

sudomino. Ką įrašėme į Osimorikos katedrą, kažkur nukišau užrašus?

Diotalevis išsitraukė iš kišenės lapelį ir įsistebeilijo į mane su pamokoma simpatija.

– Osimorikoje, kaip sako pats žodis, svarbiausia – vidinis disciplinos prieštaravimas. Štai kodėl manau, kad čia reikėtų įrašyti čigonų urbanistiką...

– Ne, – nesutiko Belbas, – nebent tuo atveju, jei būtų ir klajoklių urbanistika. Adynata skirta empirinei neįmanomybei, Osimorika – prieštaringiems terminams.

– Pažiūrėsim. Bet ką įrašėme į Osimoriką? A, štai: revoliucijos institucijos, Parmenido dinamika, Herakleito statika, Spartos sibaritika, liaudies oligarchijos institucijos, naujųjų tradicijų istorija, tautologinė dialektika, Bolio eristika...

Pasijutau galįs parodyti savo protą.

– Ar galėčiau pasiūlyti išimčių gramatiką?

– Puiku, puiku! – ištarė abu vienu kartu ir puolė užsirašinėti.

– Viena pastaba.

– Kokia?

– Jei viešai paskelbsite savo projektą – nebeatsiginsite lankytojų su rankraščiais.

– Jakopai, sakiau, tas vaikinas įžvalgus, – tarė Diotalevis. – Juk tai ir yra mūsų problema! Patys to nenorėdami, nubrėžėme idealų realaus mokslo pjūvį. Parodėme to, kas galima, būtinybę. Todėl derėtų tylėti. Dabar jau eisiu.

– Kur? – paklausė Belbas.

– Jau penktadienio popietė.

– O Kristau švenčiausias, – sumurmėjo Belbas ir pasisuko į mane.

– Čia priešais yra du ar trys namai, kuriuose gyvena žydai ortodoksai, žinote, tie su juodomis skrybėlėmis, barzdomis ir peisais. Milane tokių nedaug. Šiandien – penktadienis, su saulėlydžiu prasideda šeštadienis. Taigi bute priešais pradedama

ruoštis: šveisti kandeliabrus, gaminti valgį, viską sutvarkyti taip, kad rytoj nereikėtų kurti ugnies. Per naktį veikia televizorius, visa bėda, kad jie priversti iš anksto pasirinkti kanalą. Mūsų Diotalevis turi nedidelį žiūroną ir begėdiškai seka pro langą, mėgaudamasis ir svajodamas būti kitoje gatvės pusėje.

– Kodėl?

– Nes mūsų Diotalevis užsispyrė esąs žydas.

– Kaip – užsispyrė? – įsižeidęs paklausė Diotalevis. – Aš ir esu žydas. Kazaubonai, ar turite ką prieš?

– To betrūko!

– Diotalevi, – tvirtai ištarė Belbas, – tu nesi žydas.

– Ne? O mano pavardė? Kaip ir Graciadijas, Diosiakontė – visos jos verstos iš hebrajų kalbos, tai – geto vardai, kaip Šalomas Aleichemas.

– Diotalevis – gera linkintis vardas, kokius savivaldybių tarnautojai dažnai duodavo pamestinukams. O tavo senelis buvo pamestinukas.

– Pamestinukas žydas.

– Diotalevi, tavo oda rausva, balsas gerklinis ir esi beveik albinosas.

– Būna triušių albinosų, būna ir žydų albinosų.

– Diotalevi, negalima nuspręsti tapti žydu taip, kaip nusprendžiama tapti filatelistu ar Jehovos liudytoju. Žydais gimstama. Susitaikyk, esi pagonis, kaip ir mes visi.

– Esu apipjaustytas.

– Na ir kas. Kiekvienas gali duotis apipjaustomas higienos sumetimais. Tam tereikia daktaro su termokauteriu. Kada tave apipjaustė?

– Nesismulkinkime.

– Priešingai, smulkinkimės. Žydai smulkinasi.

– Niekas negali įrodyti, kad mano senelis nebuvo žydas.

– Aišku, juk jis buvo pamestinukas. Bet galėjo būti ir Bizantijos sosto įpėdinis ar Habsburgų dinastijos benkartas.

– Niekas negali įrodyti, kad mano senelis nebuvo žydas, o jį rado prie Oktavijaus portiko.

– Bet tavo senelė nebuvo žydė, o toje tautoje kilmė perduodama moteriškąja linija...

– ...ir nepriklausomai nuo registracijos dokumentų tiesos, nes ir savivaldybių registrus galima skaityti tarp eilučių, dar yra kraujo tiesa, o kraujas sako, kad mano mintys – išskirtinai talmudiškos, ir būtum rasistas tvirtindamas, kad ir pagonis gali būti toks išskirtinai talmudiškas, koks aš jaučiuosi.

Jis išėjo. Belbas tarė:

– Neimkite į galvą, panašūs pokalbiai vyksta kasdien, skiriasi tik mano argumentai, vis ieškau naujų. Iš tiesų Diotalevis išpažįsta Kabalą, tačiau buvo ir kabalistų krikščionių. Bet jei Diotalevis nori būti žydas, aš negaliu jam sutrukdyti.

– Manau, negalite. Mes demokratiški.

– Mes demokratiški.

Jis užsirūkė. Prisiminiau, ko atėjęs.

– Jūs minėjote rankraštį apie tamplierius, – tariau.

– Tikrai... Pažiūrėsim. Jis buvo dirbtinės odos aplanke... – Belbas apžvelgė rankraščių stirtą ir pabandė ištraukti vieną iš vidurio, nenukeldamas kitų. Rizikinga operacija. Stirta susvyravo ir dalis jos pabiro ant grindų. Belbo rankose liko dirbtinės odos aplankas.

Perskaičiau turinį ir įvadą.

– Apie tamplierių suėmimą. 1037 metais Pilypas Gražusis nusprendžia suimti visus Prancūzijos tamplierius. Pasak legendos, likus dviem dienom iki Pilypui paskelbiant įsakymą juos suimti iš Paryžiaus šventyklos išvažiavo jaučiais kinkytas šieno vežimas ir pasuko nežinoma kryptimi. Sakoma, jame buvęs Omonto vadovaujamas riterių būrys. Jie pabėgo į Škotiją ir prisijungė prie Kilviningo masonų ložės. Legenda sako, kad ordino riteriai susitapatino su masonų draugijomis, kurios perėmė Saliamono šventyklos paslaptis. Štai, taip

ir maniau. Ir šitas autorius tvirtina, jog masonų ištakos – tas pabėgimas į Škotiją... Jau du šimtmečius kartojama toji vien prasimanymais pagrįsta istorija. Jokių įrodymų, galiu atnešti bent penkiasdešimt knygelių, pasakojančių tą pačią istoriją, visos jos nurašytos viena nuo kitos. Paklausykite, atverčiau atsitiktinai: „Jų pasitraukimą į Škotiją įrodo tai, kad ir šiandien, praėjus šešiems šimtams penkiasdešimčiai metų, pasaulyje egzistuoja slaptieji ordinai, kurie skelbiasi esą Šventyklos karių palikuonys. Kaip kitaip galėtume paaiškinti šio palikimo tęstinumą?" Suprantate? Markizas Karabasas privalo egzistuoti, nes Batuotas Katinas tvirtina jam tarnaująs!

– Suprantu, – tarė Belbas. – Rankraštį atmesiu, bet jūsų istorija apie tamplierius mane sudomino. Kad jau kartą man pavyko sutikti išmanantį šį dalyką žmogų, noriu išsiaiškinti. Kodėl visi kalba apie tamplierius, o ne, tarkim, Maltos ordino riterius? Ne, dabar nieko nesakykit. Jau vėlu, mums su Diotaleviu greit reikės eiti vakarieniauti su ponu Garamondu. Bet apie pusę vienuoliktos, manau, turėtume baigti. Jei pavyks, įtikinsiu ir Diotalevį užsukti pas Piladą – paprastai jis gulasi anksti, be to, yra blaivininkas. Ar jus ten rasiu?

– O kur kitur? Esu prarastosios kartos atstovas ir atrandu save tik dalyvaudamas panašių į save vienatvėje.

13

Li frere, li mestre du Temple
Qu'estoient rempli et ample
D'or et d'argent et de richesse
Et qui menoient tel noblesse,
Où sont il? Que sont devenu?*
(Cronique à la suite du roman de Favel)

Et in Arcadia ego. Tą vakarą Pilado baras atrodė lyg aukso amžiaus paveikslas. Vienas iš vakarų, kai supratau, kad Revoliuciją ne tik vykdys, bet ir finansiškai rems Pramonininkų sąjunga. Tik pas Piladą galėjai sutikti medvilnės fabriko savininką, su striuke ir barzda, žaidžiantį amerikietišką aštuonetą su tuo, kuris ateityje slapstysis nuo policijos, bet dabar vilkėjo dvieilį švarką ir kaklaryšį. Buvome didžiojo paradigmos apsivertimo priešaušryje. Dar septintojo dešimtmečio pradžioje barzda laikyta fašizmo simboliu, bet reikėjo paryškinti jos kontūrą, nuskutant žandus kaip italo Belbo, šešiasdešimt aštuntaisiais ji liudijo neigimą, o dabar tapo neutrali ir universali, laisvas pasirinkimas. Barzda visada buvo kaukė (kad mūsų nepažintų, prisiklijuojame dirbtinę barzdą), tačiau tais aštuntojo dešimtmečio pradžios metais buvo galima maskuotis sava barzda. Buvo galima meluoti sakant tiesą, dar daugiau, kalbant mįslingą ir neapčiuopiamą tiesą, nes barzda jau nebepadėjo nuspėti barzdočiaus ideologijos. Bet tą vakarą barzda žėlė net glotniuose veiduose tų, kurie, jos neturėdami, leido su-

* Šventyklos broliai ir kariai,
Nesuskaičiuojamais turtais galingi
Ir kupini kilnumo,
Kur jie dabar? Kuo tapo? (*Pranc.*)

prasti, jog būtų galėję ją užsiauginti, bet to nepadarė tik mesdami iššūkį.

Sukiojausi po barą. Paskui atėjo Belbas su Diotaleviu, burbėdami, persimainę, keiksnodami vakarienę. Vėliau ir aš pažinau pono Garamondo vakarienių skonį.

Belbas nedelsdamas griebėsi savo pamėgtųjų degtinių, Diotalevis ilgai mąstė sutrikęs ir pagaliau užsisakė toniko. Salės gilumoje radome staliuką, nuo kurio ką tik pakilo du tramvajų vairuotojai, kuriems rytoj reikės anksti keltis.

– Taigi, taigi, – pradėjo Diotalevis, – tamplieriai...

– Prašyčiau dabar manęs nevaryti į kampą... Apie juos tiek prirašyta...

– Mes puoselėjame žodinę tradiciją, – tarė Belbas.

– Ji mistiškesnė, – pridūrė Diotalevis. – Dievas sukūrė pasaulį kalbėdamas, o ne rašydamas telegramas.

– *Fiat lux*, stop. Laukite laiško, – tarė Belbas.

– Matyt, tesalonikiečiams, – tariau.

– Tamplieriai? – paklausė Belbas.

– Taigi.

– Negalima pradėti nuo „taigi“, – paprieštaravo Diotalevis.

Pabandžiau atsistoti ir nueiti. Tikėjausi, kad jie maldaus. Jie nemaldavo. Atsisėdau ir ėmiau pasakoti.

– Kaip sakiau, jų istoriją žino visi. Taigi pirmasis kryžiaus žygis. Gotfrydas dievina Šventąjį kapą ir sulaužo įžadus, Balduinas tampa pirmuoju Jeruzalės karaliumi. Krikščioniškoji karalystė Šventojoje Žemėje. Bet viena – valdyti Jeruzalę, visai kas kita – visą Palestiną: saracėnai sumušti, tačiau neišvaryti. Tuose kraštuose nelengva gyventi ir naujakuriams, ir piligrimams. Ir štai 1118 metais, valdant Balduinui II, ten atkeliauja devyni vyrai, jiems vadovauja toks Hugas de Penas, ir įkuria pirmąjį Vargingųjų Kristaus riterių ordino būrį: ordinas vienuolių, tačiau turintis ginklų ir šarvų. Su trim klasikiniais įžadais: neturtas, skaistybė, paklusnumas, o prie jų dar ir

piligrimų gynimas. Karalius, vyskupas, visi Jeruzalėje noriai remia juos pinigais ir pastoge, įkurdina senojoje Saliamono šventykloje. Taip jie tampa Šventyklos riteriais.

– Kas jie?

– Hugas ir pirmieji aštuoni, matyt, buvo idealistai, pakerėti kryžiaus žygio mistikos, bet vėliau pasirodo nuotykių ištroškę jaunikliai. Naujoji Jeruzalės Karalystė – lyg tų laikų Kalifornija, taigi galimybė pralobti. Namuose jų galimybės ribotos, o gal tarp jų įsitrina ir koks nusikaltėlis. Aš juos laikau lyg užsienio legionu. Ką darai prisiviręs košės? Tampi tamplieriumi: galima pasižvalgyti po pasaulį, pasilinksminti, tave veda, maitina, rengia, o dar ir savo sielą išganai. Aišku, turi būti tikrai apimtas nevilties, nes reikės keliauti į dykumą, miegoti palapinėje, ištisomis dienomis nesutikti nė gyvos dvasios, išskyrus kitus tamplierius ar kokį tamsiaodį, raitam joti po deginančia saule, kęsti troškulį, skersti tokius pat vargetas...

Stabtelėjau.

– Gal mano pasakojimas primena vesterną. Matyt, yra ir trečiasis ordino plėtros etapas: jis tampa galingas, į jį stoja net ir tie, kurie puikiai gyvena savo tėvynėje. Tačiau tuomet būti tamplieriumi jau nereiškia dirbti Šventojoje Žemėje – tamplieriumi gali būti ir namuose. Paini istorija. Kartais jie atrodo niekingi kareivos, kartais turintys jausmus. Negalėtum jų vadinti rasistais, nors kovėsi su musulmonais – tam ten ir buvo nuvykę, tačiau kovojo riteriškai ir žavėjosi vieni kitais. Kai Damasko emyro pasiuntinys lankosi Jeruzalėje, tamplieriai jam paskiria mažą mečetę, jau pertvarkytą į krikščionišką bažnyčią, kad šis galėtų melstis. Sykį į tą mečetę įėjo prancūzas ir, pamatęs musulmoną šventoje vietoje, jį iškoneveikė. Tamplieriai išvarė nepakantųjį lauk ir atsiprašė musulmono. Tokia kareiviška draugystė su priešais vėliau atves juos į pražūtį, nes proceso metu jie bus apkaltinti dar ir ryšiais su ezoterinėmis musulmonų sektomis. Gal tai buvo tiesa: panašiai kaip pra-

ėjusio amžiaus nuotykių ieškotojai, susirgę Afrikos liga. Tamplieriai neturėjo vienuoliško išsilavinimo, nebuvo tokie subtilūs, kad pajustų teologinius skirtumus, įsivaizduokite daug Arabijos lorensų, kurie po kurio laiko pradeda rengtis kaip šeichai... Be to, jų veiklą sunku vertinti, nes istoriografai krikščionys, tokie kaip Viljamas iš Tyro, niekada nepraleidžia progos juos apšmeižti.

– Kodėl?

– Nes jie per greitai tapo per daug galingi. Viskas prasideda nuo švento Bernardo. Juk esate girdėję apie šventą Bernardą? Didysis organizatorius reformuoja benediktinų ordiną, išmeta iš bažnyčių visas puošmenas, jei kuris iš bendražygių jam įsipyksta, kaip, tarkim, Abelaras, užpuola jį Makarčio stiliumi ir, jei galėtų, sudegintų ant laužo. Tačiau negali, todėl įsako sudeginti jo knygas. Po to paskelbia kryžiaus žygį: ginkluokimės ir eikite...

– Jis jums nemielas, – pastebėjo Belbas.

– Negaliu jo pakęsti, jei būtų mano valia – patektų į vieną iš pragaro ratų, o ne tarp šventųjų. Bet jis buvo geras savo paties atstovas spaudai, tik pažiūrėkite, kokią paslaugą jam padaro Dantė: paskiria Dievo Motinos kabineto galva. Jis kaipmat tampa šventuoju, nes prisiplaka prie reikalingų žmonių. Bet grįžkime prie tamplierių. Bernardas iškart pajunta, kad toji mintis verta puoselėti, ir paremia tuos devynis avantiūristus: pakrikštija juos Kristaus kariais. Galima drąsiai teigti, jog būtent jis sukuria herojiškąją tamplierių versiją. Siekdamas įteisinti tuos naujuosius vienuolius karius, 1128 metais jis Trua sušaukia Bažnyčios susirinkimą, o po keleto metų sukuria liaupsę šiems Kristaus kariams ir paruošia septyniasdešimt dviejų straipsnių regulą, kurią smagu skaityti, nes ten yra visokiausių dalykų. Pamaldos kiekvieną dieną, negalima susitikinėti su ekskomunikuotais riteriais, tačiau jei kuris nors iš jų prašosi įleidžiamas į Šventyklą – reikia jį priimti krikščioniškai, ir pamaty-

site, kad neklydau kalbėdamas apie užsienio legioną. Jie dėvi baltus apsiaustus, paprastus, neapsiūtus kailiais, nebent avikailiais, jiems draudžiama avėti madingus riestus minkštus batus, miegoti privalu su marškiniais ir kelnaitėmis, priklauso vienas čiužinys, viena paklodė, viena antklodė...

– Baisus dvokas tokiame karštyje... – tarė Belbas.

– Prie dvoko dar sugrįšime. Reguloje yra ir kitų draudimų: viena lėkštė dviem, valgyti tylomis, mėsa tris kartus per savaitę, penktadieniais atgaila, keltis auštant, po sunkaus darbo leidžiama pamiegoti valandą ilgiau, bet privalu gulint sukalbėti trylika *Tėve mūsų*. Yra vienas vyresnysis ir daug žemesniųjų laipsnių, iki pat viršilų, ginklanešių, šeimynykščių ir tarnų. Kiekvienas riteris turi tris arklius ir vieną ginklanešį, apynasriai, balnai ir pentinai be apdailos, ginklai paprasti, bet geri, draudžiama medžioti, išskyrus liūtus, žodžiu, gyvenimas kupinas atgailos ir kovų. O dar skaistybės įžadai, kurie ypač pabrėžiami, nes tie vyrai gyveno ne vienuolyne, o kariavo, gyveno kartu su pasauliečiais, jei pasauliu vadinsime tą kirmėlyną, koks anuomet buvo Šventoji Žemė. Žodžiu, reguloje parašyta, kad moters draugija yra labai pavojinga, o bučiuoti galima tik motiną, seserį ir tetą.

Belbas sudvejojo:

– Tetą... aš būčiau griežtesnis... Bet, kiek prisimenu, tamplieriai nebuvo apkaltinti sodomija? Yra Klosovskio knyga „Bafometas“. Kas buvo tas Bafometas? Viena iš jų velniškųjų dievybių?

– Tuoj papasakosiu. Pagalvokit: jie gyvena nelyginant jūreiviai, ištisus mėnesius dykumoje. Koks nors velnio užkampis, naktis, guli palapinėje kartu su tuo, su kuriuo valgai iš vienos lėkštės, nori miego, tau šalta, trošku, baisu ir ilgiesi mamos. Ką darai?

– Vyriška meilė, Tėbų legionas, – pakišo Belbas.

– Tik pagalvokite, koks pragariškas gyvenimas kartu su ki-

tais kariais, nedavusiais skaistybės įžadų, jie įsiveržę į miestą prievartauja juodbruves auksaodžiais pilvais ir aksomo akimis. Ką daryti Libano kedrų aromato apsvaigintam tamplieriui? Palikite jam juodbruvį. Dabar suprantate, kodėl sakoma: „Geria ir keikiasi kaip tamplierius". Panašu į kapeliono apkasuose istoriją: maukia degtinę ir keikiasi kartu su savo beraščiais kareiviais. Taigi. Ordino antspaude jie pavaizduoti dviese, susiglaudę ant vieno žirgo. Kodėl, jei pagal regulą kiekvienas gali turėti po tris žirgus? Matyt, tai buvo Bernardo mintis, turėjusi simbolizuoti vargingumo ar jų dvilypį – vienuolių ir karių – vaidmenį. Tačiau žmonėms galvotrūkčiais šuoliuojantys vienuoliai, kai vieno pilvas prilipęs prie kito užpakalio, kelia visai kitus vaizdus... Juos šmeižė...

– Patys kalti, – įsiterpė Belbas. – Ar tas šventas Bernardas kartais nebuvo kvailys?

– Ne, jis nebuvo kvailys, bet buvo vienuolis, o anuomet vienuolių požiūris į kūną buvo keistokas... Ką tik maniau, kad mano istorija pernelyg panaši į vesterną, bet paklausykit, ką kalba Bernardas apie savo numylėtuosius riterius, turiu dėmesio vertą citatą: „Jie vengia ir bodisi aktoriais, palūkininkais ir lošėjais, nepadoriomis dainomis bei kalbomis, trumpai kerpa plaukus, iš apaštalo išmokę, kad žmogui gėda rūpintis savo šukuosena. Niekas nematė jų susišukavusių, retai kada matė nusipraususius, jie apžėlę pasišiaušusiomis barzdomis, dvokiantys, purvini nuo šarvų ir karščio".

– Nenorėčiau gyventi netoliese, – tarė Belbas.

Diotalevis pamokomai ištarė:

– Atsiskyrėliui visada buvo būdinga puoselėti sveiką nešvarą, idant paniekintų savąjį kūną. Ar tik ne šventas Makaras gyveno ant stulpo, o kai nuo jo krisdavo kirminai, jis rinko juos ir vėl dėjo sau ant kūno, kad ir jie, Viešpaties kūriniai, galėtų pasidžiaugti?

– Ant stulpo sėdėjo šventas Simonas, – tarė Belbas, – ir, jei

neklystu, jis ten užsikorė, kad galėtų spjaudyti praeiviams ant galvų.

– Niekinu švietėjiškumo dvasią, – tarė Diotalevis. – Šiaip ar taip, toks Makaras ar Simonas su kirminais tikrai gyveno ant stulpo, bet nesu šio dalyko autoritetas, nes nesidomiu pagonių pamišimais.

– Tavieji Cheronos rabinai buvo tikri švaruoliai, – įgėlė Belbas.

– Jie gyveno purvinose lūšnose, nes jūs, pagonys, suvarėte juos į getą. O tamplieriams nešvara patiko.

– Netirštinkime spalvų, – tariau. – Ar niekada nematėte rekrūtų būrio po žygio dienos? Pasakoju tai tik todėl, kad suprastumėte, koks prieštaringas yra tamplierius. Jis privalo būti mistiškas, asketiškas, nevalgyti, negerti, nesidulkinti, žygiuoti per dykumą kapodamas Kristaus priešams galvas, o kuo daugiau jų nukapoja, tuo jam arčiau rojus, jis dvokia, kiekvieną dieną vis labiau šiaušiasi, ir po viso to Bernardas nori, kad, užėmus miestą, jis nepultų ant pirmos pasitaikiusios mergaitės ar senės, o tamsiomis naktimis, kai dykumoje pučia simunas, nepaprašytų mieliausio širdžiai bendražygio kokios mažytės paslaugėlės. Kaip gali būti kartu vienuolis ir karys, skersti ir kalbėti *Ave Maria*, nė nežvilgtelėti į savo pusseserę, o po ilgų apgulties dienų įžengęs į miestą žiūrėti, kaip kiti žygio dalyviai tavo akyse dulkina kalifo žmonas, o nuostabios sulamitės atsisega liemenėles tardamos: „Imk mane, imk, tik palik gyvą..." O tamplierius – ne, jis turi likti tvirtas, smirdintis, pasišiaušęs, kaip prisakė šventas Bernardas, ir melstis... Kita vertus, perskaičius *Retraits*...

– Ką?

– Ordino statutus, parašytus gan vėlai, sakykime, kai ordinas jau paseno. Nėra nieko blogiau už pasibaigus karui nuobodžiaujančią kariuomenę. Pavyzdžiui, uždraudžiama vaidytis, iš keršto sužeisti krikščionį, santykiauti su moterimis, šmeižti brolį. Negalima prarasti vergo, supykus tarti: „Išeisiu pas saracėnus!", per aplaidumą netekti žirgo, dovanoti gyvulius,

išskyrus šunis ir kates, išvykti be leidimo, sudaužyti viršininko antspaudą, naktį palikti stovyklą, be leidimo skolintis pinigų iš ordino kasos, įpykus trenkti žemėn abitą.

– Iš šių draudimų galima suprasti, kaip jie elgdavosi, – tarė Belbas, – ir įsivaizduoti kasdienio gyvenimo akimirkas.

– Tamplierius, – prabilo Diotalevis, – suirzęs dėl kažko, ką tą vakarą jam pasakė ar padarė broliai, išjoja naktį iš stovyklos kartu su savo tarnu saracėnu, trimis prie balno pakabintais kaplūnais ir patraukia pas lengvo elgesio merginą, o papirkęs ją tais kaplūnais gali neteisėtai santykiauti... Per orgiją tarnas pabėga kartu su žirgu, o mūsų tamplierius, dar labiau prakaituotas ir pasišiaušęs nei įprastai, grįžta namo paspaudęs uodegą ir slapta duoda pinigų (aišku, Šventyklos) žydui palūkininkui, kuris laukia lyg pakelės plėšikas...

– Kajafai, tu pasakei, – užbaigė Belbas.

– Liaukis, tokie stereotipai. Tamplierius bando atgauti jei ne maurą, tai bent žirgą, tačiau vienas iš brolių tamplierių sužino apie jo bėdas ir vakare (toje aplinkoje pavydas – kasdienis dalykas), kai prie įprastinių troškimų prisideda ir kūniškas, daro nedoras užuominas. Vyresnysis pradeda kažką įtarti, įtariamasis sutrinka, išrausta, išsitraukia durklą ir puola savo brolį...

– Šmeižiką, – patikslino Belbas.

– Gerai pasakyta – šmeižiką. Jis šoka ant to niekšo ir suraižo jam veidą. Šis išsitraukia kalaviją, jie bjauriai susistumdo, vyresnysis bando juos sutramdyti mušdamas kalavijo plokštuma, kiti tamplieriai šaiposi...

– Gerdami ir keikdamiesi kaip tamplieriai... – pridūrė Belbas.

– Kaip Dievą myliu, vardan Dievo, dievaži, dėl Dievo, prisiekiu Dievu, – pakurstčiau.

– Mūsiškis, be abejo, įsiunta, taigi... ką daro įsiutęs tamplierius?

– Parausta kaip bijūnas, – pakišo Belbas.

– Taip, teisingai, parausta kaip bijūnas, nusivelka abitą ir trenkia jį žemėn...

– Šekit tą savo sušiktą tuniką, jūs ir jūsų prakeikta šventykla, – pasiūliau. – Dar daugiau, jis kerta kalaviju per antspaudą, jį sudaužo ir pasako išeisiąs pas saracėnus.

– Vienu kartu sulaužydamas bent aštuonis priesakus.

Baigiau gyva savo teiginių iliustracija:

– Įsivaizduokite juos, šaukiančius „Išeisiu pas saracėnus!“ tą dieną, kai karaliaus vietininkas juos suima ir grasina įkaitinta geležim? „Kalbėk, kiaule, pasakyk, kad kišote vienas kitam į užpakalį!“ – „Mes? Man jūsų įnagiai juokingi, dar nežinote, ką gali tamplierius, sukišiu į užpakalį jums, popiežiui, o jei pasitaikys – ir pačiam karaliui Pilypui.“

– „Jis prisipažino, prisipažino!“ Tikrai, taip viskas ir buvo, – pritarė Belbas. – „Pirmyn, į požemius, ir kasdien porciją trintų daržovių su aliejumi, kad paskui geriau degtų.“

– Kaip vaikai, – užbaigė Diotalevis.

Mūsų pokalbį nutraukė mergina strazdanota nosimi, su kažkokiais lapais rankose. Paklausė, ar jau pasirašėme protestą dėl suimtų draugų argentiniečių. Belbas pasirašė nė nedirstelėjęs į lapą.

– Šiaip ar taip, jiems blogiau nei man, – tarė sutrikusiam Diotaleviui ir kreipėsi į merginą: – Jis negali pasirašyti, priklauso indų mažumai, kuriems uždrausta rašyti savo vardą. Daugelis iš jų sėdi kalėjimuose, nes vyriausybė juos persekioja.

Mergina su užuojauta pažvelgė į Diotalevį ir padavė lapą man. Diotalevis lengviau atsiduso.

– Kas jie? – paklausiau.

– Kaip – kas? Draugai iš Argentinos.

– Taip, bet kokia grupė?

– Takuara, patenkintas?

– Juk takuara – fašistai, – išdrįsau pademonstruoti savo išmanymą.

– Fašistas, – pagiežingai sušvokštė mergina man į veidą. Ir nuėjo.

– Atrodo, tiems tamplieriams nebuvo saldu? – paklausė Diotalevis.

– Viskas buvo kiek kitaip, – tariau. – Bandžiau pagyvinti jų istoriją. Kalbėjau apie jų kariuomenę, bet ordinas nuo pat įsikūrimo gavo milžinišką paramą ir steigė savo būstines visoje Europoje. Tik pagalvokite, Alfonsas Aragonas padovanoja jiems kaimą, dar daugiau – užrašo jiems visą savo karalystę, jei mirtų nepalikęs įpėdinių. Tamplieriai nepasitiki ir sudaro sandorį, lyg sakydami – geriau mažiau, bet tuoj pat, o tas mažiau – pustuzinis tvirtovių Ispanijoje. Portugalijos karalius dovanoja jiems mišką, tiesa, dar su saracėnais. Tamplieriai jį apgula, išveja maurus ir, galima sakyti, įkuria Koimbrą. Tačiau tai – tik epizodai. Žodžiu, dalis jų kaunasi Palestinoje, bet ordino didžiuma veikia tėvynėje. Kas gi atsitinka? Jei kas vyksta į Palestiną ir jam ten prireiks pinigų, o bijo keliauti su papuošalais ir auksu, sumoka tamplieriams Prancūzijoje, Ispanijoje ar Italijoje, gauna kvitą, o šis jam apmokamas Rytuose.

– Tai – akredityvas, – tarė Belbas.

– Teisingai, jie išrado čekį, net anksčiau už Florencijos bankininkus. Turbūt supratote, kad tamplieriai per dovanas, užkariavimus ir finansines operacijas tapo tarptautine įmone. Jai vadovauti reikalingi protingi žmonės. Žmonės, gebantys įtikinti Inocentą II suteikti ordinui išimtines privilegijas: jam atitenka visas karo grobis, o už savo turtus, nesvarbu, kad ir kur jie būtų, jie neatsiskaito nei karaliui, nei vyskupams, nei Jeruzalės patriarchui, o vien tik popiežiui. Patys, visur atleisti nuo dešimtinės, gali ją imti savo valdomose žemėse... Žodžiu, puikiai suderinta sistema, į kurią niekas neturi teisės kištis. Suprantama, kodėl vyskupai ir valdovai jų nemėgsta, bet negali be jų išsiversti. Kryžiaus žygių dalyviai – terliai, nežinan-

tys nei kur vyksta, nei ką ten ras; tamplieriai tuose kraštuose jaučiasi lyg namuose: žino, kaip elgtis su priešais, pažįsta aplinką ir išmano kovos meną. Šventyklos ordinas – rimtas dalykas, net jei paremtas nutrūktgalviškais smogikų išpuoliais.

– Nutrūktgalviškais išpuoliais? – paklausė Diotalevis.

– Dažnai – taip, kaskart nustembi dėl prarajos, skiriančios tamplierių politinę ir administracinę išmintį nuo jų veiklos *à la* „žaliosios beretės" – vieni raumenys ir jokių smegenų. Prisiminkime Askalonos istoriją...

– Prisiminkime, – išsiblaškęs pritarė Belbas, tuo metu demonstratyviai manieringai sveikindamasis su kažkokia Dolores.

Šioji prisėdo prie mūsų tardama:

– Ak, trokštu išgirsti Askalonos istoriją, trokštu ją išgirsti.

– Taigi vieną dieną Prancūzijos karalius, Vokietijos imperatorius, Jeruzalės Balduinas III ir du didieji Šventyklos ir hospitaljerų magistrai nutaria apgulti Askaloną. Visi išsiruošia į apgultį: karalius su savo dvaru, patriarchas, kunigai, nešini kryžiais ir vėliavomis, Tyro, Nazareto, Cezarėjos arkivyskupai – žodžiu, didelė šventė, aplink priešų miestą sustatytos palapinės, oriflamos, milžiniški skydai, būgnai... Askaloną saugo šimtas penkiasdešimt bokštų, o miestas jau seniai ruošėsi apgulčiai. Kiekvieno namo sienose žioji angos – daug tvirtovių tvirtovėje. Taigi tamplieriai, tokie patyrę, tuos dalykus turėjo žinoti. Bet visų nuotaika pakili, statomi mediniai vėžliai ir bokštai, žinote, tokios konstrukcijos ant ratų, kurias pristumia prie apgultų sienų ir svaido ugnį, akmenis, strėles, o tuo metu iš toli katapultos jas bombarduoja dideliais akmenų luitais... Askaloniečiai bando padegti tuos bokštus, vėjas jiems nepalankus, liepsnos apima sienas ir kažkurioje vienoje vietoje jos griūna. Spraga! Visi apgulusieji miestą kaip vienas puola ten ir tuomet nutinka keistas dalykas. Didysis tamplierių magistras užtveria kelią taip, kad į miestą patektų tik jo žmonės. Pikti liežuviai sako, kad jis taip padarė norėdamas visą grobį sudėti

į Šventyklos iždą, palankieji teigia, kad, bijodamas pasalos, jis pasiuntęs žvalgybon savo narsuolius. Šiaip ar taip, neleisčiau jam vadovauti karo akademijai, nes keturiasdešimt tamplierių pralekia miestą šimto aštuoniasdešimties kilometrų per valandą greičiu, atsitrenkia į sieną priešingoje pusėje, sustoja apsupti dulkių debesio, pasižiūri vienas į kitą klausdami, ką jie čia veikia, keičia judėjimo kryptį ir strimgalviais lekia atgal pro maurus, kurie iš namų apmėto juos akmenimis ir geležies strypais, užmuša visus, kartu su didžiuoju magistru, užverčia spragą, ant miesto sienų iškabina lavonus ir beprotiškai vaipydamiesi rodo krikščionims užpakalius.

– Maurai žiaurūs, – tarė Belbas.

– Kaip vaikai, – pakartojo Diotalevis.

– Geri diegai tie tavo tamplieriai, – susijaudino Dolores.

– Man tai primena Tomą ir Džerį, – pareiškė Belbas.

Ėmiau gailėtis. Jau dvejus metus gyvenau su tamplieriais ir spėjau juos pamilti. Paveiktas savo pašnekovų snobizmo, pristačiau juos lyg animacinių filmukų herojus. Gal dėl to buvo kaltas piktavalis istoriografas Viljamas iš Tyro. Šventyklos riteriai buvo kitokie: barzdoti, dailūs, su gražiais raudonais kryžiais ant akinamai baltų apsiaustų, šauniai jojantys su savo balta ir juoda vėliava – Boseanu, nuostabiai susikaupę mirties ir narsos šventei, o prakaitas, kurį minėjo šventas Bernardas, gal buvo tas bronzinis švytėjimas, suteikiantis sarkastiško didingumo jų šiurpulingai šypsenai ruošiantis švęsti kraupų atsisveikinimą su gyvenimu... Liūtai kare, kaip sakydavo Žakas de Vitri, švelnūs ėriukai taikos metu, atšiaurūs kovoje, dievobaimingi maldoje, žiaurūs priešams, geradariai broliams, pažymėti savosios vėliavos balta ir juoda spalvomis, nes Kristaus draugams kupini švelnumo, o jo priešams niūrūs ir siaubingi... Patetiški kovotojai už tikėjimą, paskutinis nykstančio riteriškumo pavyzdys – kodėl elgiausi su jais kaip koks Ariostas, nors

galėjau būti jų Žuanvilis? Prisiminiau, kas apie juos parašyta „Šventojo Liudviko istorijoje", kurios autorius kartu su šventuoju Liudviku vyko į Šventąją Žemę kaip metraštininkas ir karys. Tamplieriai anuomet egzistavo jau šimtą penkiasdešimt metų, o kryžiaus žygių buvo ėję tiek, kad pakako sugriauti visus idealus. Lyg vaiduokliai išnyko didvyriškoji karalienė Melizenda ir raupsuotasis karalius Balduinas, baigėsi vidaus kovos Libane, nuo tų laikų apšlakstytame krauju, kartą jau krito Jeruzalė, Barbarosa nuskendo Sicilijoje, Ričardas Liūtaširdis, nugalėtas ir pažemintas, grįžta persirengęs būtent tamplieriumi, krikščionybė pralaimėjo savąjį mūšį, maurai savaip supranta nepriklausomų, bet susijungusių ginti vieną kultūrą jėgų konfederaciją – jie skaitė Aviceną, nėra tokie neišmanėliai kaip europiečiai, sunku du šimtus metų būti veikiamiems tolerantiškos, mistiškos ir laisvamaniškos kultūros įtakos ir nepasiduoti jos vilionėms, kai turi galimybę palyginti ją su vakarietiškąja: šiurkščia, vulgaria, įžūlia, barbariška ir germaniška. Kol pagaliau 1244 metais Jeruzalė krinta paskutinį kartą ir galutinai, prieš šimtą penkiasdešimt metų pradėtas karas pralaimėtas, krikščionys privalo liautis kovoję toje taikai ir Libano kedrų kvapui skirtoje žemėje, vargšai tamplieriai, kokia nauda iš jūsų didvyriškų žygių?

Švelnumas, melancholija, vystančios šlovės blyškumas – kodėl tad nepasidomėjus musulmonų mistikų slaptosiomis doktrinomis, nepradėjus kaupti turtų? Gal taip ir radosi legenda apie Šventyklos riterius, iki šiol persekiojanti nusivylusius ir geidulingus protus, pasakojimas apie beribę galią, kuri dabar nė pati nebežino, ką galėtų nuveikti...

Tačiau mitui jau sklaidantis atvyksta karalius Liudvikas, šventasis karalius, karalius, valgantis prie vieno stalo su Akviniečiu, jis dar tiki kryžiaus žygiais, nepaisydamas du šimtmečius per nugalėtojų kvailumą laidotų svajonių ir bandymų, gal verta pabandyti dar kartą? „Verta", – sako šventasis Liudvi-

kas, tamplieriai jį palaiko, seka paskui jį į pražūtį, toks jų amatas; kaip pateisinti Šventyklą be kryžiaus žygių?

Liudvikas iš jūros puola Damietą, priešų krantas spindi nuo iečių, alebardų, oriflamų, skydų ir lenktų kardų. „Graži kariuomenė, – riteriškai taria Žuanvilis. – Jų aukso ginkluose atsimuša saulė.“ Liudvikas galėtų palaukti, tačiau nusprendžia išsilaipinti bet kokia kaina. „Mano ištikimieji bendražygiai, kupini gailestingumo būsime nenugalimi. Jei mus nugalės – tapsime kankiniais. Jei mes nugalėsime – dar labiau išaukštinsime Viešpaties šlovę.“ Tamplieriai tuo netiki, bet jie išauklėti idealą ginančiais riteriais ir tokie turi likti. Jie seka paskui mistinės beprotybės apimtą karalių.

Išsilaipinimas netikėtai pavyksta, saracėnai netikėtai palieka Damietą, karalius delsia įžengti į miestą, netikėdamas jų pabėgimu. Tačiau tai tiesa, miestas yra jo, jo yra ir visi turtai, ir šimtas mečečių, kurias Liudvikas nedelsdamas paverčia Viešpaties namais. Dabar reikia apsispręsti: žygiuoti į Aleksandriją ar į Kairą? Išmintingas sprendimas būtų Aleksandrija, atimant iš Egipto jam gyvybiškai svarbų uostą. Bet tame žygyje yra jo piktoji dvasia, karaliaus brolis Robertas d'Artua: megalomanas, garbėtroška, kaip kiekvienas pienburnis geidžiantis šlovės, ir nedelsiant. Jis pataria žygiuoti į Kairą, Egipto širdį. Tamplieriai, iš pradžių buvę apdairūs, dabar nerimsta. Karalius buvo uždraudęs pavienius išpuolius, tačiau tamplierių maršalas sulaužo draudimą. Pamatęs sultono mameliukų būrį sušunka: „Viešpaties vardu pulkime juos, nepakęsiu tokios gėdos!“

Mansuroje saracėnai įsitvirtina kitame upės krante, prancūzai bando supilti dambą brastai, saugodami ją savo judamais bokštais, bet saracėnai iš bizantiečių jau pažįsta graikiškų sprogmenų meną. Tokio sprogmens galva stora lyg statinė, uodega – tarsi didžiulė ietis, jis lekia atlekia žaibu, tarytum skrendantis drakonas. Ir šviečia taip, kad stovykloje pasidaro šviesu lyg dieną.

Krikščionių stovykla dega, o išdavikas beduinas už tris šimtus bizantų parodo karaliui brastą. Karalius nutaria pulti, perkėla sunki, daug vyrų nuskęsta ir nuplaukia pasroviui, kitame krante laukia trys šimtai raitų saracėnų. Kariuomenės branduolys pagaliau pasiekia žemę, pagal įsakymą pirmieji joja tamplieriai, paskui juos – grafas d'Artua. Musulmonai leidžiasi bėgti, tamplieriai laukia likusios krikščionių kariuomenės dalies, tačiau grafas d'Artua su savaisiais kariais puola vytis priešą.

Tuomet tamplieriai, bijodami apsijuokti, metasi paskui, bet pasiveja tik d'Artua, kuris jau įsiveržė į priešų stovyklą ir surengė ten skerdynes. Musulmonai bėga į Mansurą, d'Artua priima iššūkį ir juos nusiveja. Tamplieriai mėgina jį sulaikyti, brolis Žilis, didysis tamplierių vadas, jam įtaikauja, tikindamas, kad jis jau padarė nepaprastą žygį, didžiausią koks kada nors įvyko užjūrio žemėse. Bet d'Artua, tas garbės ištroškęs dabita, apkaltina tamplierius išdavyste, dar daugiau, priduria, kad, jei tamplieriai ir hospitaljerai būtų norėję, toji žemė jau seniai būtų užkariauta, o jis savo pavyzdžiu įrodęs, ką galima padaryti, jei gyslomis teka kraujas, ne vanduo. Tamplierių garbė įžeista, jie pirmi puola miesto link, įsiveržia į jį, vejasi priešus iki pat miesto sienos kitoje pusėje ir čia supranta pakartoję Askalonos klaidą. Krikščionys – o su jais ir tamplieriai – sugaišta plėšdami sultono rūmus, klaidatikiai atsikvoši ir užgriūna tą dabar jau pakrikusią plėšikų gaują. Tamplierius vėl apakina godumas? Tačiau kai kas pasakoja, kad, prieš jodamas kartu su d'Artua į miestą, brolis Žilis taip jam pasakęs, kupinas tvirtybės: „Pone, nei aš, nei mano broliai nebijome ir seksime paskui jus. Bet žinokite, jog stipriai abejojame, kad jūs ir aš galėsime grįžti". Šiaip ar taip, d'Artua, ačiū Dievui, užmušamas, o su juo ir daug šaunių riterių bei du šimtai aštuoniasdešimt tamplierių.

Tai – ne pralaimėjimas, o gėda, tačiau net Žuanvilis jo taip neaprašė: visaip atsitinka, toks yra karas.

Pono Žuanvilio plunksnos dėka daugelis tų mūšių ar susirėmimų panašūs į švelnų baletą, su retkarčiais nusiritančia galva ir daugybe maldų į gerąjį Viešpatį, karaliaus skruostu nuriedančia ašara dėl mirštančio kario, bet viskas atrodo lyg spalvotas filmas, su raudonomis gūniomis ir auksiniais pakinktais, šalmų ir kardų atšvaitais po geltonąja dykumos saule, jūros žydryne, ir, kas žino, ar tik ne taip tamplieriai išgyveno savo skerdynių kupiną kasdienybę.

Žuanvilio žvilgsnis juda iš viršaus į apačią arba iš apačios į viršų, nelygu, ar jis krinta nuo žirgo, ar vėl šoka ant jo, jis išskiria atskiras scenas, nepastebi mūšio visumos, viskas sprendžiama asmeninėse dvikovose, kurių baigtis dažnai atsitiktinė. Žuanvilis puola padėti ponui Vanonui, kažkoks turkas ietim sužeidžia jį, žirgas suklumpa, Žuanvilis lekia per žirgo galvą, stojasi su kardu rankoje, o *messer* Erardas di Sivrė („Tebūnie Dievas jam gailestingas“) duoda ženklą slėptis kažkokio namo griuvėsiuose, čia juos ko nesutrypia turkų būrys, bet jie pakyla gyvi ir sveiki, pasiekia namą, įsitvirtina jame, turkai bando iš viršaus apmėtyti ietimis. *Messer* Frydrichas di Lopė sužeidžiamas į nugarą, „žaizda tokia, kad kraujas tryško tarsi vynas, iššovęs statinės kamštį“, o Sivrė gavo tokį kirtį per veidą, kad „jo nosis pakibo ant lūpų“. Ir taip toliau, paskui atskuba pagalba, išeinama iš namo ir persikeliama į kitą mūšio lauko vietą, nauja scena, nauji žuvusieji ar per plauką išlikę gyvi, garsios maldos už *messer* šventą Jokūbą, gerasis grafas di Suasonas kirsdamas šaukia: „Pone de Žuanvili, tegu tie niekšai žino, vardan Dievo, dar prisiminsime šią dieną damų draugijoje!“ Karalius teiraujasi apie savo brolį, prakeiktąjį grafą d'Artua. Brolis Anri de Ronė, hospitaljerų vadas, atsako, kad „naujienos geros, nes grafas d'Artua jau tikrai rojuje“. Karalius pagarbina Viešpatį už viską, ką Jis mums siunčia, ir didelės ašaros plūsta jam iš akių.

Ne visada tai baletas, kad ir koks angeliškas ar plūstantis

kraujais. Miršta didysis magistras Viljamas de Sonakas, gyvas sudega graikiškų sprogmenų liepsnose, krikščioniškoji kariuomenė dėl daugybės pūvančių lavonų smarvės ir maisto stygiaus suserga skorbutu, šventojo Liudviko kariuomenė palaužta, karalius išsekintas dizenterijos; kad negaištų laiko mūšio metu, jis priverstas nusirėžti užpakalinę kelnių dalį. Damieta prarasta, karalienė derasi su saracėnais ir sumoka penkis šimtus tūkstančių Turo lirų.

Bet kryžiaus žygiai rengti teologinės apgaulės priedangoje. Švento Jono d'Akri tvirtovėje Liudvikas sutinkamas kaip nugalėtojas, visas miestas išeina jo pasitikti: dvasininkai, moterys ir vaikai. Tamplieriai yra labiau patyrę, jie bando derėtis su Damasku. Liudvikas tai sužino, nepakenčia, kad jį aplenkė, ir priverčia naująjį didįjį magistrą musulmonų pasiuntinių akivaizdoje atsisakyti priešams duotų pažadų, suklupti prieš karalių ir prašyti atleidimo. Nesakytume, kad riteriai kovėsi blogai arba ieškojo naudos sau, tačiau Prancūzijos karalius juos pažemina siekdamas sutvirtinti savo valdžią; lygiai taip, siekdamas sutvirtinti savo valdžią, jo įpėdinis Pilypas po pusšimčio metų įsakys juos sudeginti.

1291 metais Švento Jono d'Akri tvirtovę užima maurai ir išskerdžia visus gyventojus. Baigiasi krikščioniškoji Jeruzalės karalystė. Tamplieriai turtingesni ir galingesni, jų daugiau nei kada nors anksčiau, tačiau, nors radosi, kad kovotų Šventojoje Žemėje, jų ten nebėra.

Jie pasitraukė į savo būstines visoje Europoje ir Paryžiaus šventykloje, tebesvajodami apie Jeruzalės šventyklą šlovės metais, su gražiąja Šventosios Marijos Laterane bažnyčia, supama pagal įžadus pastatytų koplytėlių, gausius trofėjus, kalvių kaitrą, balnų dirbtuves, audyklas, aruodus, arklides dviem tūkstančiams žirgų, būrius raitų ginklanešių, adjutantų, tarnų, raudonus kryžius ant baltų apsiaustų, rudas padėjėjų grandijas, sultono pasiuntinius su didžiuliais turbanais ir paauksuotais

šalmais, piligrimus, nesiliaujančius žygius ir varžybas, žygūnus, lobynų teikiamą džiaugsmą, tą uostą, iš kurio sklido įsakymai, nurodymai ir užduotys į pilis tėvynėje, salose, Mažosios Azijos pakrantėse...

Mano vargšai tamplieriai, viskas baigta.

Supratau, kad tą vakarą pas Piladą, jau prie penktos Belbo valdingai man pastatytos viskio taurės, užsisvajojau ir jausmingai (kokia gėda) pasakojau gražią istoriją, kupiną aistros ir pagailos, nes Dolores akys blizgėjo, o Diotalevis, apsvaigęs nuo antrojo toniko butelio, angelišku veidu žvelgė į dangų ar, teisingiau, į baro lubas, kuriose nebuvo nieko sefiriško, ir murmėjo:

– Gal jie tokie ir buvo: prakeiktos ir šventos sielos, arklininkai ir riteriai, bankininkai ir didvyriai...

– Aišku, kad jie buvo ypatingi, – trumpai įvertino Belbas. – Kazaubonai, ar jūs juos mylite?

– Rašau apie juos diplominį darbą, o rašantis diplominį darbą apie sifilį pamilsta ir blyškiąją spirochetą.

– Gražu kaip kine, – tarė Dolores, – bet man jau reikia eiti. Gaila, rytojaus rytui turiu hektografuoti atsišaukimus. Piketuosime prie Mareli.

– Tu laiminga, nes gali sau tai leisti, – tarė Belbas. Jis sunkiai pakėlė ranką ir paglostė jai plaukus. – Užsisakysiu paskutinę viskio. Jau beveik vidurnaktis, – pastebėjo. – Sakau tai ne žmonėms, o Diotaleviui... Tačiau išklausykime istoriją iki galo, noriu sužinoti apie procesą. Kada, kaip, kodėl...

– *Cur, quamodo, quando*, – pritarė Diotalevis. – Taip, taip.

> Jis tvirtina vakar matęs penkiasdešimt keturis ordino brolius, vedamus ant laužo, nes jie nenorėję pripažinti minėtų kalčių, ir girdėjęs, kad jie buvo sudeginti, tačiau bijojo negalėsiąs tinkamai pasipriešinti, jei būtų tardomas ugnimi, ir prisipažinęs iš baimės mirti visiems įgaliotiesiems ponams ir kitiems, kad visos ordinui priskiriamos nuodėmės yra tiesa, o jei būtų pareikalavę, būtų prisipažinęs ir nužudęs Mūsų Viešpatį.
>
> (Aimery di Villiers-le Duc prisipažinimas, 1310 05 13)

Procesas pilnas nutylėjimų, prieštaravimų, mįslių ir kvailybės. Kvailybės matėsi aiškiausiai ir, būdamos nepaaiškinamos, paprastai sutapdavo su mįslėmis. Tomis laimingomis dienomis tikėjau, kad kvailybė yra mįslinga. Anądien periskope pagalvojau, kad siaubingiausios mįslės, norėdamos pasislėpti, velkasi pamišimo rūbą. Dabar manau, kad pasaulis – geroji mįslė, kurią mūsų pamišimas paverčia siaubinga, nes nori ją aiškinti pagal savąją tiesą.

Tamplieriai neteko tikslo, ar, teisingiau, pavertė priemones tikslu: rūpinosi savo nesuskaičiuojamais turtais. Todėl natūralu, kad toks vienvaldis karalius kaip Pilypas Gražusis jų nemėgo. Kaip jis galėjo sutramdyti tą nepriklausomą ordiną? Didysis magistras turėjo kunigaikščio titulą, vadovavo kariuomenei, valdė didžiulius žemės plotus, buvo išrinktas imperatoriumi ir turėjo absoliučią valdžią. Prancūzijos iždą saugojo ne karalius rankose – jis gulėjo Paryžiaus šventyklos saugyklose. Tamplieriai buvo formaliai karaliui priklausiusios einamosios sąskaitos saugotojai, patikėtiniai ir valdytojai. Jie priimdavo indėlius, apmokėdavo išlaidas, skaičiavo procentus – elgėsi lyg didelis privatus bankas, tačiau su visomis valstybinio banko

privilegijomis ir lengvatomis... Karaliaus iždininkas irgi buvo tamplierius. Ar tokiomis sąlygomis įmanoma karaliauti?

Jei negali nugalėti – reikia tapti vienu iš jų. Pilypas prašosi priimamas garbės tamplieriumi. Atsakymas neigiamas. Įžeidimas, kurio karalius negali pamiršti. Tuomet jis pasiūlo popiežiui sujungti tamplierius su hospitaljerais ir įsteigti naują ordiną, kuriam vadovautų vienas iš karaliaus sūnų. Didysis Šventyklos magistras Žakas de Molė iškilmingai atvyksta iš Kipro, kur gyvena kaip ištremtas valdovas, ir pateikia popiežiui atmintinę, kurioje apsimeta tiriąs tokio susijungimo privalumus, bet iš tikro iškelia jo trūkumus. Be kita ko, Molė begėdiškai pažymi, kad tamplieriai turtingesni už hospitaljerus ir sąjunga vienus nuskurdintų, o kitus praturtintų. Taip būtų padaryta didelė žala jo riterių dvasiai. Šį pirmąjį prasidedančios kovos raundą laimi Molė, byla padedama į archyvą.

Lieka šmeižtas, ir karaliui krinta gera korta. Apie tamplierius jau seniai sklando įvairių gandų. Kaip doriesiems prancūzams galėjo atrodyti tie „kolonistai", kurie rinko dešimtines, bet nieko nedavė mainais, dabar net ir savo kraujo kaip Šventojo kapo saugotojai? Jie irgi prancūzai, tačiau ne visai, beveik *pieds noirs* arba, kaip anuomet sakydavo, *poulains*. Gal jie turi egzotiškų įpročių, kažin ar tarpusavyje nebendrauja maurų, prie kurių pripratę, kalba. Jie – vienuoliai, tačiau viešai rodo savo patrakimą, ir popiežius Inocentas III jau seniai buvo priverstas parašyti bulę „De insolentia Templariorum". Jie davę neturto įžadus, o puikuojasi lyg aristokratai, godūs kaip naujieji vertelgos, išdidūs nelyginant muškietininkai.

Nedaug tereikėjo, kad kiltų burbėjimas su užuominomis: homoseksualai, eretikai, nežinia iš kur, bet tikrai ne iš tikrojo tikėjimo panteono atsiradusios barzdotos galvos garbintojai, gal jie žino izmailitų paslaptis, turi reikalų su Kalnų Senio asasinais. Pilypui ir jo patarėjams tos kalbos savaip naudingos.

Už Pilypo nugaros veikia niekingieji šešėliai, Marinji ir Nogarė. Marinji – tas, kuris galiausiai pasiglemš Šventyklos iždą ir valdys jį karaliaus vardu tol, kol bus nuspręsta jį perduoti hospitaljerams, ir nežinia, kas pasiima procentus. Nogarė, karaliaus antspaudų saugotojas, 1303 metais buvo įvykių Ananji strategas, kai Šiara Kolona trenkė antausį Bonifacui VIII, ir popiežius, nepraėjus nė mėnesiui, mirė iš širdgėlos dėl tokio pažeminimo.

Staiga tarp veikėjų atsiranda kažkoks Eskjė de Fluaranas. Pasakojama, kad kalėjime, kur sėdėjo už neaiškius nusikaltimus ir laukė mirties bausmės, jis sutinka ordino išsižadėjusį tamplierių, irgi laukiantį, kol bus pakartas, ir išklauso jo baisios išpažinties. Už dovanotą gyvybę ir nemažus pinigus Fluaranas parduoda, ką sužinojęs. Tai, ką jis sužinojo, yra kaip tik tai, apie ką visi šnibžda, tik dabar nuo kalbų pereinama prie parodymų ir tardymo. Karalius praneša nepaprastas Fluarano naujienas popiežiui, tuomet jau Klemensui V, tam pačiam, kuris perkėlė Šventąjį Sostą į Avinjoną. Popiežius ir tiki, ir netiki, be to, žino, kaip sunku kištis į Šventyklos reikalus, bet 1307 metais sutinka pradėti oficialų tyrimą. Apie tai pranešama Molė, šis atrodo ramus. Jis ir toliau kartu su karaliumi dalyvauja oficialiose iškilmėse, kilmingasis tarp kilmingųjų. Klemensas V neskuba, karalius įtaria, kad popiežius nori duoti laiko tamplieriams pasislėpti. Nieko klaidingesnio: savo būstinėse tamplieriai toliau geria ir keikiasi nieko nenutuokdami. Tai – pirmoji mįslė.

1307 metų rugsėjo keturioliktąją karalius siunčia antspauduotus raštus visiems vietininkams ir senešalams, įsakydamas suimti visus tamplierius ir konfiskuoti jų turtą. Tarp įsakymo išsiuntimo dienos ir suėmimo, kuris įvyko spalio tryliktąją, praeina mėnuo. Tamplieriai vis dar nieko neįtaria. Suėmimo dieną visi pakliūva į tinklą ir – antroji mįslė – pasiduoda nesipriešindami. Reikia pažymėti, kad keletą dienų prieš tą įvykį ka-

raliaus įgaliotiniai, norėdami užsitikrinti, kad nuo konfiskacijos nieko nebūtų nuslėpta, visoje valstybėje aprašė tamplierių turtą, prisidengdami menkomis dingstimis. Tamplieriai nė nemirktelėjo, tik „Malonėkite, pone vietininke, dairykitės, kur patinka, jauskitės kaip namie“.

Sužinojęs apie suėmimą popiežius bando protestuoti, bet jau per vėlu. Tikrieji įgaliotiniai jau pradėjo savo juodą darbą su geležimi ir grandinėmis, ir daugelis riterių, neišlaikę kankinimų, išpažino savo kaltes. Liko tik perduoti juos inkvizitoriams, kurie dar nedegina, bet ir to gana. Išpažintys patvirtinamos.

Ir tai – trečioji mįslė: tiesa, jie buvo žiauriai kankinami, nes trisdešimt šeši tamplieriai miršta nukankinti, bet tarp šių tvirtų vyrų, įpratusių kovoti su žiauriaisiais maurais, neatsirado nė vieno, kuris atsilaikytų prieš vietininką. Paryžiuje iš šimto trisdešimt aštuonių tik keturi atsisako kalbėti. Visi kiti prisipažįsta, o su jais ir Žakas de Molė.

– Bet ką jie prisipažįsta? – paklausė Belbas.

– Lygiai tą patį, kas buvo parašyta įsakyme suimti. Su nedideliais nukrypimais, bent Prancūzijoje ir Italijoje. Tuo tarpu Anglijoje, kur iš tikrųjų niekas nė nenori jų teisti, parodymuose surašyti įprasti kaltinimai, bet priskiriami ordinui nepriklausantiems pašaliečiams, kurie pasakoja tai, ką patys yra girdėję. Žodžiu, tamplieriai prisipažįsta tik ten, kur kažkas trokšta jų išpažinties, ir tik tai, ką norima iš jų išgirsti.

– Įprastas inkvizicijos procesas. Tokių buvo daug, – pastebėjo Belbas.

– Tačiau kaltinamieji elgiasi keistai. Pagrindiniai kaltinimai: riteriai savo įšventinimo apeigose triskart atsižada Kristaus, spjauna į Nukryžiuotąjį, išrengiami ir jiems bučiuojama *in posteriori parte spine dorsi*, kitaip tariant, užpakalį, bambą ir lūpas, *in humane dignitatis opprobrium*,* po to, kaip rašoma, jie

* Žmogiškojo orumo pasmerkimas (*lot.*).

sanguliauja vienas su kitu. Orgija. Paskui prieš juos pastatoma barzdoto stabo galva, kurią jie privalo garbinti. O ką į tai kaltinamieji? Žofrua de Šarnė, tas pats, kuris vėliau mirs ant laužo kartu su Molė, sako – taip, jam buvo tekę išsižadėti Kristaus, bet tik lūpomis, o ne širdimi, ir neprisimenąs, ar spjovė į Nukryžiuotąjį, nes tą vakarą viskas vyko paskubomis. Jam yra tekę bučiuoti užpakalį ir girdėjęs ganytoją iš Overnės sakant, kad geriau sanguliauti su broliais, negu nusidėti su moterim, tačiau jis pats niekada nesusitepė kūniška nuodėme nė su vienu iš riterių. Taigi – taip, bet tai buvo tarytum žaidimas, niekas rimtai netikėjo, tai darė kiti, aš ten buvau tik dėl bendro išsilavinimo. Žakas de Molė, didysis magistras, ne paskutinis žmogus tame būryje, sakė, jog pakišus jam apspjauti Nukryžiuotąjį jis tik apsimetęs ir spjovęs ant žemės. Jis neneigė, kad įšventinimo apeigos buvo kaip tik tokios, bet – tik pamanykit – negalėtų tiksliai jų apsakyti, nes jam tekę įšventinti labai mažai brolių. Kitas prisipažino bučiavęs magistrą, bet ne užpakalį, o lūpas, tačiau magistras jam bučiavęs užpakalį. Kai kurie prisipažindavo daugiau, nei reikėjo: jie ne tik išsižadėdavę Kristaus, bet ir tvirtindavę jį buvus nusikaltėlį, neigę Marijos skaistybę, netikėję sakramentais, garbinę ne vien Bafometą, o ir velnią katės kailiu...

Dar groteskiškesnis, nors mažiau įtikinamas, prasidėjęs karaliaus ir popiežiaus baletas. Popiežius nori suimti procesą į savo rankas, karalius pageidauja jį užbaigti savo jėgomis, popiežius norėtų tik laikinai pristabdyti ordino veiklą, nubausti kaltuosius, o vėliau vėl jį atkurti pirminėje skaistybėje, karalius trokšta išpūsti skandalą, įtraukti į procesą visą ordiną ir sutriuškinti jį politiškai bei religiškai, tačiau svarbiausia – finansiškai.

Netikėtai pasirodo vienas dokumentas – tikras kūrybos šedevras. Teologijos magistrai nusprendžia, kad teisiamiesiems gynėjas nereikalingas, idant jie negalėtų atsitraukti, kadangi

jie prisipažino, neverta nė rengti teismo proceso, karalius gali pats priimti sprendimą, procesai reikalingi kilus abejonių, o čia jų nėra. „Kam jiems gynėjas, nebent kad gintų jų išpažintas kaltes, nes faktai akivaizdžiai rodo nusikaltimą?“

Tačiau kyla pavojus, kad procesas gali išsprūsti karaliui iš rankų ir pereiti popiežiui, todėl karalius su Nogarė paviešina skandalingą istoriją, kurioje dalyvauja ir Trua vyskupas, remiantis paslaptingo informatoriaus, kažkokio Nofo Dei skundu, apkaltintas raganavimu. Vėliau paaiškės, kad Dei melavo, ir jį pakars, bet kol kas vargšas vyskupas apipiltas kaltinimais sodomija, profanacija, lupikavimu. Tokios pat kaltės kaip tamplierių. Gal karalius norėjo parodyti prancūzams, kad bažnyčia negali teisti tamplierių, nes yra susijusi su jų nuodėmėmis, o gal tai buvo tik įspėjimas popiežiui. Žodžiu, neaiški istorija, policijos ir slaptųjų tarnybų, infiltruotų agentų ir skundų rezginys... Įvarytas į kampą popiežius sutinka apklausti septyniasdešimt du tamplierius, ir šie patvirtina kankinimų metu duotus prisipažinimus, tačiau popiežius atsižvelgia į jų atgailą ir, bandydamas juos išteisinti, meta viešo nuodėmių išsižadėjimo kortą.

Ir tuomet kažkas atsitinka – savo diplominiame darbe turėjau tai išaiškinti, bet blaškiausi tarp prieštaringų šaltinių: per didžiausią vargą išsikovojęs galimybę pasirūpinti riteriais popiežius vėl perduoda juos karaliui. Negalėjau suprasti, kas įvyko. Molė atsiima savo parodymus, Klemensas jam suteikia galimybę gintis ir nusiunčia tris kardinolus jį apklausti, 1309 metų lapkričio 26-ąją Molė imasi įnirtingai ginti ordiną ir savąjį nekaltumą, netgi grasina kaltintojams, pas jį atvyksta karaliaus pasiuntinys Gijomas de Plezansas, kurį Molė laiko savo draugu, kažką jam pataria, ir jau to paties mėnesio 28 dieną Molė prabyla droviai ir miglotai, vadina save vargšu nemokytu riteriu, vardija tamplierių nuopelnus (jau toli praeityje), mini duotas išmaldas, prisimena Šventojoje Žemėje pralietą ordino ri-

terių kraują ir panašiai. Bet čia įsikiša Nogarė, primindamas daugiau nei draugiškus Šventyklos ryšius su Saladinu – aliuzija į aukščiausio laipsnio išdavystę. Molė teisinasi sunkiai, po dvejų metų karcerio jis atrodo visai sunykęs, nors taip atrodė ir ką tik suimtas. Per trečią apklausą kitų metų kovą Molė griebiasi naujos strategijos: tyli ir sako prabilsiąs tik popiežiaus akivaizdoje.

Nauja scena, šįkart – epinė drama. 1310 metų balandį penki šimtai penkiasdešimt tamplierių prašo, kad jų išklausytų. Gindami ordiną, jie paskelbia apie kankinimus, kuriais išgauti prisipažinimai, paneigia visus kaltinimus kaip nepagrįstus. Tačiau karalius ir Nogarė savo darbą išmano. Tamplieriai traukiasi? Tuo geriau, vadinsim juos užkietėjusiais nusidėjėliais ir melagingai prisiekusiais, kitaip tariant, *persivertėliais* – tais laikais siaubingas kaltinimas, nes dabar jie neigia tai, ką neseniai teigė. Galima atleisti tam, kuris prisipažįsta ir atgailauja, o ne tam, kuris neatgailauja ir atsižada savo žodžių, (melagingai) tvirtindamas nepadaręs nieko, dėl ko turėtų atgailauti. Penkiasdešimt keturi savo parodymų išsižadėję tamplieriai nuteisiami mirti.

Nesunku nuspėti kitų suimtųjų dvasinę būseną. Kas prisipažįsta – lieka gyvas kalėjime, bet pagyvensim – pamatysim. Kas neprisipažįsta arba, dar blogiau, išsižada savo prisipažinimų – dega ant laužo. Penki šimtai dar gyvų savo parodymų išsižadėjusių tamplierių išsižada savo išsižadėjimų.

Atgailavusieji paskaičiavo teisingai: 1312 metais neprisipažinusieji įkalinami iki gyvos galvos, o prisipažinusiesiems – dovanota. Pilypas netrośko masinių žudynių, jis norėjo tik sunaikinti ordiną. Išlaisvintieji riteriai, per ketverius ar penkerius kalėjimo metus palūžę kūnu ir dvasia, tyliai išsiskirsto po kitus ordinus, trokšdami tik vieno – būti užmiršti, o toks jų pasklidimas dar ilgai kurstys legendą apie slapta egzistuojantį ordiną.

Molė tebereikalauja audiencijos pas popiežių. 1311 metais Klemensas sušaukia Bažnyčios susirinkimą Vienoje, bet Molė ten nepakviečiamas. Susirinkimas patvirtina ordino panaikinimą ir perduoda jo turtus hospitaljerams, nors laikinai juos valdo karalius.

Prabėga dar treji metai, su popiežium pagaliau susitariama ir 1314 metų kovo 19-ąją Paryžiaus Dievo Motinos katedros šventoriuje Molė nuteisiamas kalėti iki gyvos galvos. Toks nuosprendis užgauna Molė. Jis tikėjosi, kad popiežius jam leis pasiteisinti, jaučiasi išduotas. Puikiai žino, jog dar kartą išsižadėdamas taps melagingai prisiekusiuoju ir užkietėjusiu nusidėjėliu. Kas dedasi jo širdyje, beveik septynerius metus laukus nuosprendžio? Jam grįžta pirmtakų drąsa? Nutaria, kad verčiau graži mirtis, nei baigti savo dienas kalėjimo mūruose ir be garbės? Molė gina save ir ordino brolius tvirtindamas, jog tamplieriai padarė tik vieną nusikaltimą: per savo bailumą išdavė Šventyklą. Jis tame nusikaltime nedalyvavęs.

Nogarė patenkintas trina rankas: viešas nusikaltimas, viešas nuosprendis, neapskundžiamas, skubus. Žofrua de Šarnė, Normandijos preceptorius, pasielgia taip pat kaip Molė. Karalius apsisprendžia per dieną: Sitė saloje sukraunamas didžiulis laužas. Leidžiantis saulei Molė ir Šarnė sudeginami.

Tradiciškai pasakojama, kad prieš mirdamas didysis magistras išpranašavo galą savo persekiotojams. Iš tiesų popiežius, karalius ir Nogarė miršta nepraėjus nė metams. Karaliui mirus Marinji įtariamas valdiškų pinigų išeikvojimu. Priešai apkaltina jį raganavimu, ir jis nuteisiamas pakarti. Molė daugeliui ima atrodyti kankiniu. Dantė aidu atkartoja jų pyktį dėl tamplierių ujimo.

Čia baigiasi istorija ir prasideda legenda. O joje sakoma, jog kažkoks nežinomas vyras Liudviko VII nukirsdinimo dieną užlipo ant ešafoto ir sušuko: „Žakai de Molė, už tave atkeršyta!“

Tą vakarą pas Piladą papasakojau maždaug tokią istoriją, nuolat pertraukiamą klausimų.

Belbas klausinėjo: „Ar tikrai jūs to neperskaitėte Orvelo ar Kėstlerio romanuose?“ Arba: „Pala pala, betgi tai primena... kaip vadinasi tas, kur kūrė kultūrinę revoliuciją?“ Diotalevis pamokomai įterpdavo: „Historia magistra vitae“. Belbas jam prikišdavo: „Liaukis, Kabalos išpažintojas netiki istorija“. O šis atšaudavo: „Būtent viskas kartojasi, o istorija yra mokytoja, nes moko, kad jos nėra. Tačiau yra permutacijos“.

– Bet kas tie tamplieriai? – pagaliau paklausė Belbas. – Pirma pristatėte juos lyg seržantus iš Džono Fordo filmų, paskui – kaip nešvankėlius, riterius iš miniatiūros, vėliau – kaip Dievo bankininkus, rezgančius savo tamsius sandorius, kaip kariuomenę, kaip Liuciferio sektos išpažintojus ir pagaliau – kaip laisvosios minties kankinius... Kas vis dėlto jie buvo?

– Turėjo būti kokia nors priežastis, kad taptų legenda. Matyt, jie buvo viskas kartu. „Kas tie katalikai, – galėtų paklausti marsietis istorikas tritūkstantaisiais metais, – tie, kuriuos rijo liūtai, ar tie, kurie žudė eretikus?“ Ir vieni, ir kiti.

– Bet ar jie visa tai darė?

– Įdomiausia, kad jų šalininkai, kitaip tariant, įvairių laikų neotamplieriai, tvirtina, jog taip. Pateisinimų daug. Pirmoji tezė: tai buvo išbandymas. Nori tapti tamplieriumi, parodyk savo drąsą, spjauk į Nukryžiuotąjį, pažiūrėsim, ar trenks tave Dievo pyktis. Tapdamas vienu iš šių karių, privalai visą save atiduoti ordino broliams, todėl leisk bučiuoti užpakalį. Antroji tezė: juos mokė, kaip išsižadėti Kristaus, kad pagauti saracėnų galėtų išsisukti. Kvailas paaiškinimas, nes negalima išmokyti kęsti kankinimų, nors ir simboliškai verčiant daryti tai, ko reikalauja kankintojas. Trečioji tezė: Rytuose tamplieriai susidėjo su eretikais manichėjais, niekinančiais kryžių kaip Viešpaties kančios įnagį ir skelbiančiais, kad reikia išsižadėti pasaulietinių dalykų, atsisakyti santuokos ir dau-

ginimosi. Mintis sena, būdinga daugeliui pirmųjų amžių erezijų, ją perims katarai, o daugelis siekė tamplierius susieti su katarizmu. Tuomet galima suprasti kad ir simbolinę sodomiją. Tarkim, riteriai bendravo su šiais eretikais: jie nebuvo intelektualai, ir iš naivumo, snobizmo ar dvasiai palaikyti sukuria savitą folklorą, kad išsiskirtų iš kitų kryžeivių. Praktikuoja savo apeigas kaip tapatybės ženklus, negalvodami apie jų prasmę.

– O kas tas Bafometas?

– Daugelyje išpažinčių minima *figura Baffometi*, bet tai galėjo būti pirmojo raštininko klaida, vėliau pakartota kituose dokumentuose. Buvo ir kalbėjusiųjų apie Mahometą (*istud caput vester deus est, et vester Mahumet*), o tai reikštų, kad tamplieriai sukūrė savo sinkretinę liturgiją. Kai kuriose išpažintyse sakoma, kad jie turėdavę šaukti „yalla“, ir tai galėtų reikšti Alachą. Tačiau musulmonai negarbina Mahometo atvaizdų; kas tuomet galėjo turėti įtakos tamplieriams? Parodymuose teigiama, jog daugelis matė tas galvas, ir visas stabas buvusi tik toji galva: medinė, garbanotais plaukais, paauksuota, visada su barzda. Sakoma, kad tardytojai turėdavę tokių galvų ir rodydavę jas tardomiesiems, tačiau jų neliko nė pėdsako: visi jas matė ir niekas jų nematė. Kaip su ta kate – vieni ją matė pilką, kiti – rudą, treti – juodą. Įsivaizduokite tardytoją su įkaitinta geležimi rankose, klausiantį: „Ar per įšventinimus būdavo kačių?“ Akivaizdu, kad tamplierių ūkyje su pilnais aruodais derliaus, kurį reikėjo apsaugoti nuo pelių, knibždėte knibždėjo kačių. Tais laikais Europoje katė nebuvo įprastas naminis gyvūnas, tačiau Egipte jų visur buvo pilna. Matyt, tamplieriai namuose turėdavo kačių, skirtingai nuo kitų, jas laikiusių įtartinu gyvūnu. Taip ir su Bafometo galvomis, gal jos buvo tik anuomet paplitę galvos formos relikvijoriai. Yra ir tvirtinančių, kad Bafometas buvo alcheminė figūra.

– Alchemija yra visur, – įsitikinęs įsiterpė Diotalevis, – o tamplieriai, matyt, žinojo, kaip pasidaryti aukso.

– Aišku, žinojo, – patvirtino Belbas. – Užpuoli saracėnų miestą, išžudai moteris ir vaikus, ir pasiglemži viską, kas pakliūva po ranka. Labai paini istorija.

– O gal painiava buvo jų galvose, kas jiems rūpėjo kažkokios doktrinos? Istorijoje pilna tokių būrių, susikūrusių savitą stilių, truputį pagyrūnišką, truputį mistišką, jie nė patys gerai nežinojo, ką daro. Aišku, yra ir ezoterinė jo interpretacija: jie viską puikiai suprato, žinojo rytietiškas paslaptis ir net užpakalio bučiavimas turėjo slaptą prasmę.

– Gal paaiškintum slaptąją užpakalio bučiavimo prasmę, – paprašė Diotalevis.

– Kai kurie šiuolaikiniai ezoterikai mano, jog tamplieriai rėmėsi indų doktrinomis. Užpakalio pabučiavimas turėjęs pažadinti žaltį Kundalinį – stuburo apačioje, lytinėse liaukose slypinčią kosminę jėgą, kuri pažadinta pasiekia kankorėžinę liauką...

– Dekarto?

– Matyt, o toji turėtų atverti kaktoje trečiąją akį, tą, kuria tiesiai matai laiką ir erdvę. Todėl tebeieškoma tamplierių paslapties.

– Pilypas Gražusis verčiau būtų sudeginęs šiuolaikinius ezoterikus, o ne tuos vargšus.

– Taip, bet šiuolaikiniai ezoterikai neturi pinigų.

– Na ir istorija, – baigė Belbas. – Dabar suprantu, kodėl tiek daug manųjų bepročių apsėsti tamplierių.

– Man tai primena ano vakaro istoriją. Visas jų nuotykis – iškreiptas silogizmas. Pasielk kvailai ir amžiams liksi paslaptingas. Abrakadabra, Manel, Tekel Fares, Pape Satan, Pape Satan Alepe, *le vierge le vivace et le bel aujourd'hui**; kaskart, kai poetas, pranašautojas, vadas, magas ką nors suburbuliuo-

* Tyra, smagi ir graži diena (*pranc.*).

ja, žmonija sugaišta amžius, kad iššifruotų jų pranešimą. Tamplieriai išliko paslaptingi dėl painiavos savo galvose. Todėl daugelis juos garbina.

– Pozityvistinis aiškinimas, – tarė Diotalevis.

– Taip, – pritariau, – gal esu pozityvistas. Išoperavus kankorėžinę liauką, tamplieriai būtų galėję tapti hospitaljerais, kitaip tariant, normaliais žmonėmis. Karas sujaukia protą, matyt, dėl to kaltas patrankų ar graikiškų sprogmenų keliamas triukšmas... Tik pažiūrėk į generolus.

Buvo pirma nakties. Diotalevis svirduliavo, apgirtęs nuo toniko. Atsisveikinome. Aš smagiai praleidau laiką. Jie irgi. Dar nežinojome, kad pradėjome žaisti su graikiškais sprogmenimis, kurie degina ir naikina.

15

Erardas di Sivrė man tarė: „Pone, jei pasirūpinsite, kad nei ant manęs, nei ant mano palikuonių nekris negarbė, eisiu prašyti jums pagalbos grafą d'Anžu, kuris ana ten, lauke". O aš jam atsakiau: „Pone Erardai, man bus didelė garbė, jei bandysite gelbėti mano gyvybę, kai jūsų gyvybė pavojuje".

(Joinville „Histoire de Saint Louis", 46, 226)

Po tos tamplierių dienos su Belbu tik persimesdavau keletu žodžių bare, kur lankydavausi vis rečiau, nes dirbau prie savo diplominio darbo.

Vieną dieną vyko didžiulė eisena prieš juodmarškinius, pajudėjusi nuo universiteto, į kurią kaip įprasta buvo pakviesti visi intelektualai antifašistai. Gausi policijos rikiuotė, kuri, atrodo, nesiruošė kištis. Tipiška tiems laikams: eisena be leidi-

mo, tačiau, jei neįvyks nieko rimta, viešosios tvarkos saugotojai tik stovės ir žiūrės, kad kairieji neperžengtų sutartų ribų, padalijusių Milano centrą (teritorinių kompromisų anuomet buvo daug). Kuriame nors rajone mitinguodavo protestuotojai, o už Augusto skvero ir apie San Babilos aikštę rinkdavosi fašistai. Jei kas peržengdavo ribą, įvykdavo susidūrimas, bet šiaip tvyrojo ramybė, kaip tarp tramdytojo ir liūto. Manome, kad įšėlęs liūtas puola tramdytoją, o šis jį sutramdo rimbu ar pistoleto šūviu. Klaida: liūtas narve būna sotus, apspangęs ir nenori nieko pulti. Kaip ir visi gyvūnai, jis turi savo apsaugos zoną, už kurios gali vykti kas tik patinka: jis lieka ramus. Tramdytojui peržengus jos ribą, liūtas suriaumoja. Tramdytojas pakelia rimbą, o iš tiesų žingteli atgal (lyg atsitraukdamas prieš šuolį per prarają) ir liūtas nurimsta. Apsimestinė revoliucija vyksta pagal tokias pat taisykles.

Į eiseną nuėjau, bet nesišliejau nė prie vienos iš grupių. Sukiojausi pakraštyje, Švento Stepono aikštėje, kur susirinko žurnalistai, leidyklų redaktoriai, menininkai, atėję parodyti savo solidarumą. Žodžiu, visas Pilado baras.

Atsidūriau prie Belbo. Jis buvo su moterimi, kurią dažnai matydavau su juo bare ir kurią laikiau jo drauge (vėliau ji prapuola – dabar, perskaitęs *file* apie daktarą Vagnerį, žinau kodėl).

– Ir jūs čia? – paklausiau.

– Na, – nusišypsojo suglumęs, – reikia gelbėti sielą. *Crede firmiter et pecca fortiter.** Ar ši scena nieko jums neprimena?

Apsidairiau. Saulėta popietė, viena iš tų dienų, kai Milanas atrodo gražus, su geltonais namų fasadais ir švelniai šviniu dangumi. Priešais – policija, su plastikiniais šalmais ir skydais, tarytum svaidančiais plieninius žaibus, o komisaras civiliniais drabužiais, bet susijuosęs trispalve mūdrauja prieš

* Stipriai tikėk ir nusidėk be baimės. (*Lot.*)

savųjų gretas. Pažvelgiau už savęs, į eisenos priekį: minia iš lėto judėjo, nelygiomis, rangytomis eilėmis, pasišiaušusi nuo stiebų, vėliavų, plakatų. Nekantriausios rikiuotės skandavo rimuotus šūkius, eisenos šonuose žygiavo *katanga*, ant veidų užsirišę raudonas skepetas, įvairiaspalviais marškiniais, kniedytais diržais, įvertais į šilto ir šalto mačiusius džinsus. Net draudžiami ginklai, kyšantys iš susuktų vėliavų, atrodė lyg paletės dalys. Pagalvojau apie Diufi linksmybes, paskui asociatyviai perėjau prie Gijomo Diufė. Pasijutau tarytum miniatiūroje: minios pakraštyje pastebėjau keletą androginiškų damų, laukiančių joms pažadėtos didžiosios žygdarbių šventės. Visos šios mintys žaibu šmėstelėjo man galvoje, jaučiausi lyg vėl išgyvendamas kadaise turėtą patirtį, tik negalėjau atpažinti.

– Panašu į Askalonos užkariavimą? – paklausė Belbas.

– Mano gerasis pone, prisiekiu šventu Jokūbu, tai tikras kryžiaus žygis! – tariau. – Neabejoju, kad dar šįvakar keletas jų nukeliaus į rojų!

– Taip, – tarė Belbas, – tik svarbu žinoti, kurioje pusėje saracėnai.

– Policija primena teutonus, – pastebėjau. – Mes galėtume būti Aleksandro Nevskio orda, bet gal susipainiojau savo tekstuose. Pažvelkite štai į tą būrelį, matyt, tai grafo d'Artua kariai, jie virpa verždamiesi į kovą, negali pakęsti užgauliojimų, jau artėja priešų fronto link ir provokuoja juos grasinamais šūksniais!

Tuomet kažkas atsitiko. Gerai neprisimenu, bet eisena subangavo ir būrys aktyvistų su grandinėmis ir megztomis kepuraitėmis ant veidų pradėjo brautis pro policijos užkardą, norėdami prasiveržti į San Babilos aikštę. Liūtas pasiruošė šuoliui. Pirmoji užkardos eilė prasiskyrė ir pasirodė vandens žarnos. Iš pirmųjų eisenos eilių pasipylė pirmieji rutuliukai, pirmieji akmenys, policininkų būrys ryžtingai žengė pirmyn, švy-

tuodamas lazdomis, eisena subangavo. Tą akimirką kažkur toli, Lageto gatvės gale, nuaidėjo šūvis. Gal tik sprogo padanga ar petarda, o gal tai buvo tikras įspėjamasis šūvis, paleistas tų, kurie po keleto metų nuolat naudos P38.

Kilo panika. Policija išsitraukė ginklus, pasigirdo signalas pulti, eisena pasidalijo į pasiryžusius atremti puolimą ir tuos, kurie savo užduotį laikė baigta. Nubėgau Larga gatve, beprotiškai bijodamas būti sužeistas, nesvarbu, kieno rankose būtų ginklas. Netikėtai pasivijau Belbą su drauge. Jie bėgo greitai, tačiau be panikos.

Rastrelio gatvės sankryžoje Belbas pačiupo mane už rankos:

– Jaunuoli, šen, – šūktelėjo.

Norėjau paklausti kodėl. Larga gatvė man atrodė patogesnė, saugesnė, klaustrofobiškai bijojau skersgatvių rezginio tarp Pekorari gatvės ir Arkivyskupijos. Maniau, kad ten, kur vedė Belbas, susidūrus su policija bus sunkiau pasislėpti. Jis mostelėjo tylėti, dar du ar tris kartus pasukome už kampo, bėgdami vis lėčiau, o netrukus jau žingsniavome prie Duomo, kur gyvenimas tekėjo įprasta vaga ir nesigirdėjo vos už poros šimtų metrų verdančio mūšio. Tylomis apsukome Katedrą ir sustojome prieš pagrindinį fasadą, iš galerijos pusės. Belbas nusipirko maišelį lesalo ir su angelišku džiaugsmu pradėjo lesinti balandžius. Įsiliejome į šeštadienio minią, Belbas ir aš su eilutėmis ir kaklaryšiais, Belbo draugė – milanietėms įprastais drabužiais: kostiumėliu, pilku aukštakakliu megztuku ir perlų vėriniu, nesvarbu, tikrų ar dirbtinių. Belbas ją pristatė:

– Sandra. Jūs pažįstami?

– Iš matymo. Sveiki.

– Matote, Kazaubonai, – tarė Belbas, – niekada nereikia bėgti tiesiąja. Napoleonas III, pasimokęs iš Savojos pralaimėjimo Turine, įsakė išgriauti visą Paryžių ir pavertė jį bulvarų tinklu, kuriuo žavimės kaip didžiausiu urbanistikos laimėjimu.

Tiesios gatvės padeda geriau kontroliuoti maištaujančias minias. Jei tik įmanoma, tarkim, kaip apie Eliziejaus laukus, šoninės gatvės irgi turėtų būti tiesios ir plačios. Kur to nėra – kaip Lotynų kvartale – ten šešiasdešimt aštuntųjų gegužė pavyko geriausiai. Reikia bėgti skersgatviais. Jokia jėga nesuvaldys visų jais bėgančių, o ir patys policininkai bijo ten eiti mažais būreliais. Pora ten sutiktų policininkų išsigąs labiau už tave, ir jūs lyg susitarę pulsite bėgti į priešingas puses. Susiruošus dalyvauti eitynėse, bet gerai nepažįstant miesto reikia išvakarėse ištyrinėti vietą, kad atsistotum toje pusėje, iš kurios prasideda mažos gatvelės.

– Mokėtės Bolivijoje?

– Išgyvenimo technikos gali išmokti tik vaikystėje, nebent jau suaugęs taptum „žaliąja berete“. Tuos bjaurius partizaninio karo metus praleidau *** miestelyje, – jis pasakė miestelio tarp Monferato ir Langės pavadinimą. – Evakavomės iš miesto keturiasdešimt trečiaisiais, puikus pasirinkimas: vieta ir laikas leido viskuo pasidžiaugti: suėmimais, SS, susišaudymais gatvėse... Vieną vakarą, pamenu, ėjau pieno į karvių fermą, buvusią ant kalvos, ir staiga medžių viršūnėse virš galvos išgirdau: frrr frrr. Supratau, kad nuo tolimesnės kalvos prieš mane apšaudo geležinkelį slėnyje už manęs. Instinktas liepia bėgti arba kristi žemėn. Suklydau: leidausi bėgti į slėnį ir staiga aplink save laukuose išgirdau: čiak čiak čiak. Tai buvo iki geležinkelio neprilėkę sviediniai, tuomet supratau: kai nuo kalno šaudo į slėnį tolumoje, reikia bėgti į viršų, kuo aukščiau lipsi, tuo aukščiau virš tavęs drieksis sviedinių trajektorijos. Mano senelė, fašistams ir partizanams susišaudant iš abiejų kukurūzų lauko pusių, pasielgė tiesiog genialiai: jei būtų bėgusi kuria nors kryptimi, ją galėjo kliudyti atsitiktinė kulka, todėl krito kniūbsčia vidury lauko, tiesiai tarp dviejų šaudymo linijų. Taip prigludusi veidu prie žemės gulėjo de-

šimt minučių vildamasi, kad nė vienas iš būrių per daug nepriartės. Jai pasisekė. Kai to išmoksti vaikystėje, tai lieka kraujyje.

– Taigi buvote, kaip dabar sakoma, pasipriešinimo dalyvis.

– Tik kaip žiūrovas, – atsakė, ir jo balse pajutau lengvą sutrikimą. – Keturiasdešimt trečiaisiais man buvo tik vienuolika, o baigiantis karui – vos trylika. Per mažai, kad dalyvautum, pakankamai, kad viską pamatytum, sakyčiau, fotografiškai tiksliai. Ką dar galėjau daryti? Žiūrėjau. Ir bėgau, kaip šiandien.

– Galėtumėt rašyti, o ne taisyti svetimas knygas.

– Kazaubonai, jau viskas parašyta. Jei tuomet man būtų buvę dvidešimt, šeštam dešimtmetyje būčiau rašęs prisiminimų eilėraščius. Laimė, gimiau per vėlai. Kai jau būčiau galėjęs rašyti, man liko tik skaityti kitų parašytas knygas. Kita vertus, galėjau ant kokios nors kalvos baigti gyvenimą su kulka galvoje.

– Iš kurios pusės? – paklausiau ir sutrikau. – Atleiskit, tai tik replika.

– Ne, tai ne replika. Aišku, šiandien aš tai žinau, bet žinau tik šiandien. Ar anuomet žinojau? Visą gyvenimą jus gali graužti sąžinė, ir ne todėl, kad klaidingai pasirinkote, nes klaidą galima atpirkti, o todėl, kad dabar net pačiam sau negalite įrodyti, kad tuomet galėjote pasirinkti teisingai... Aš buvau potencialus išdavikas, tad ar turiu teisę rašyti kokią nors tiesą ir mokyti jos kitus?

– Atleiskit, – tariau, – potencialiai jūs galėjote tapti ir pabaisa iš Salarijos gatvės, tačiau netapote. Tai – neurozė. O gal jūsų sąžinės priekaištai turi konkretų pagrindą?

– Kas tuose dalykuose gali būti konkretus pagrindas? Kalbant apie neurozę – šiandien vakarienė su daktaru Vagneriu. Einu, Skalos aikštėje rasiu taksi. Sandra, eime?

– Daktaru Vagneriu? – perklausiau atsisveikindamas. – Tuo pačiu?

– Taip, jis keletui dienų atvyko į Milaną, gal įkalbėsiu duoti mums vieną iš savo neišleistų studijų, paruoštume gražią knygą. Būtų naudinga.

Taigi Belbas jau tuomet bendravo su daktaru Vagneriu. Svarstau, ar Vagneris (kirčiuoti „e“) būtent tą vakarą nemokamai atliko Belbo psichoanalizę taip, kad nė vienas iš jų to nesuprato. O gal tai atsitiko vėliau.

Šiaip ar taip, tą vakarą Belbas pirmą kartą užsiminė apie savo vaikystę *** miestelyje. Įdomu, kad tai buvo pasakojimas apie kone šlovingus – kaip įprasta prisiminimams – pabėgimus, tačiau prisimintus po to, kai jis ir vėl pabėgo, kartu su manimi ir mano akivaizdoje, tiesa, išmintingai, bet nešlovingai.

16

Po to brolis Steponas iš Proveno, atvesdintas prieš vadinamuosius teisėjus, jų paklaustas, ar yra pasiryžęs ginti ordiną, atsakė neigiamai, jei magistrai nori jį ginti, tegul gina, o jis iki suėmimo buvęs jame tik devynis mėnesius.

(Parodymai, duoti 1309 11 27)

Abulafijoje radau pasakojimą apie kitus pabėgimus. Jį prisiminiau tą vakarą periskope, kai tamsoje klausiausi nepaliaujamų šnaresių, girgždesių, caksėjimo, ramindamas save, kad taip naktimis kalbasi muziejai, bibliotekos, seni namai, kad tai tik vakaro drėgmės kankinamų senų spintų atodūsiai, iš lėto, po milimetrą per šimtmetį skilinėjantis tinkas, žiovaujantys mūrai. Negali pabėgti, tikinau save, esi čia, kad sužinotum, kas atsitiko tam, kuris savo pabėgimus norėjo baigti be-

protiškai (ar beviltiškai) drąsiu veiksmu, gal tam, kad pagreitintų savo tiek kartų atidėliotą pasimatymą su tiesa.

FILENAME: Griovelis

Pabėgau nuo policijos ar ir vėl nuo istorijos? Ar yra skirtumas? Dalyvavau eisenoje todėl, kad tai buvo mano moralinis pasirinkimas ar ir vėl norėdamas save išbandyti Progos akivaizdoje? Sutinku, praleidau didžiąsias progas, nes ateidavau per anksti arba per vėlai, bet čia kalta gimimo data. Būčiau norėjęs šaudyti tame lauke, net jei būčiau pataikęs į senelę. Nebuvau ten ne iš baimės, o dėl amžiaus. Sutinku. O eisena? Pabėgau dėl kartų skirtumo, ta kova manęs nelietė. Bet juk galėjau surizikuoti, nors ir be jokio džiaugsmo, kad patirčiau tai, ką būčiau pasirinkęs anuomet, lauke. Ar yra prasmė pasirinkti klaidingą Progą vien tam, kad įsitikintum, jog kažkada būtum pasirinkęs teisingą Progą? Kažin, keli iš tų, kurie šiandien liko kautis, pasielgė būtent taip? Tačiau netikra proga nėra gera Proga.

Ar gali būti bailys todėl, kad kitų drąsa tau neatrodo proporcinga aplinkybių tuštybei? Vadinasi, išmintis daro mus bailius. Kai gyveni tykodamas Progos ir apie ją galvodamas, praleidi gerą Progą. Progą pasirenki instinktyviai, ir tą akimirką nežinai, kad tai – Proga. Gal buvau sugriebęs, bet to nežinojau? Ar galima nuolat drebėti ir jaustis bailiu tik dėl to, kad gimei ne laiku? Atsakymas: jautiesi esąs bailys ir niekšas, nes kartą toks buvai. O jei ir tą kartą išvengei Progos, nes ji tau atrodė netinkama?

Aprašyti namą *** miestelyje, stovėjusį atokiau ant kalvos, apsuptą vynuogienojų. Ar tokios kalvos nevadina-

mos krūtų formos? Ir gatvę, vedančią į miestelio pakraštį, iki paskutiniojo gyvenamo skersgatvio – arba pirmo (nepasirinkęs atskaitos taško niekada to nesužinosi). Mažas iš miesto evakuotas berniukas pasprunka nuo šeimos globos ir išsiruošia į pagundų pilną gyvenvietę. Greta kelio, jam pavydėdamas, bauginamai vingiuoja Takelis.

Takelyje rinkdavosi Takelio gauja. Kaimo vaikai, purvini, rėksmingi. Buvau per daug miestietiškas, verčiau jų vengti. Bet norėdamas nueiti į turgaus aikštę, kioską ar raštinės reikmenų parduotuvę neturėjau kito kelio, kaip pereiti Griovelį, nebent būčiau daręs ne itin orų didžiulį lankstą. Palyginti su Griovelio gauja, Takelio vaikai buvo mažieji džentelmenai. Grioveliu vadintas buvęs upelis, dabar virtęs per vargingiausią miestelio dalį tekančiu nuotėkų grioviu. Priklausė Griovelio gaujai tikrai bjaurūs, smurtautojai, padugnės.

Takelio vaikai negalėjo pereiti Griovelio gaujos teritorijos neužpulti ir nesumušti. Iš pradžių nežinojau priklausantis Takeliui, buvau ką tik atvykęs, tačiau Griovelio gauja jau priskyrė mane priešiškai grupei. Ėjau per jų teritoriją įsmeigęs akis į laikraštuką, žingsniavau skaitydamas, ir jie mane pastebėjo. Puoliau bėgti, jie – vytis, mėtyti akmenis, vienas pramušė laikraštuką, kurį norėdamas išlaikyti orumą tebelaikiau išskleistą prieš nosį. Išnešiau sveiką kailį, bet praradau laikraštuką. Kitą dieną nutariau įstoti į Takelio gaują.

Prisistačiau į jų susirinkimą, sutiktas pašaipių kikenimų. Anuomet mano vešlūs plaukai styrojo į visas puses kaip piešinyje ant „Presbitero“ pieštukų dėžutės. Kinas, reklama, sekmadieniniai pasivaikščiojimai po pamaldų piršo visai kitokį įvaizdį jaunuolio: vilkinčio dvieilį plačiapetį švarką, su ūsiukais, blizgančiais, pomada prie kiaušo prilipdytais plaukais. Atgal sušukuotų plaukų šu-

kuosena anuomet vadinta „mandolina“. Geidžiau „mandolinos“. Pirmadieniais turgaus aikštėje už rinkos požiūriu juokingas, o man stačiai milžiniškas sumas pirkdavau dėžutes su lyg medus tąsiu briliantinu ir valandų valandas tepdavau juo plaukus, kol šie sulipdavo į vientisą švininį gaubtą – tarsi lakūno šalmą. Paskui apgaubdavau juos tinkleliu. Takelio gaujos vaikai buvo matę mane su tinkleliu ir laidė pašaipas savo šaižiu dialektu, kurį supratau, bet kuriuo nekalbėjau. Tądien, dvi valandas išsėdėjęs namuose su tinkleliu ant galvos, nusiėmiau jį, veidrodyje pasigėrėjau puikiu rezultatu ir išėjau susitikti su tais, kuriems buvau pasiryžęs prisiekti ištikimybę. Juos pasiekiau jau baigiantis turgaus briliantino lipnumo garantiniam laikui ir plaukai pamažu grįžo į savo vertikalią padėtį, bet ne visi iš karto. Dideliam Takelio gaujos narių, kurie apsupo mane, baksnodami vieni kitus alkūnėmis, džiaugsmui. Pasiprašiau priimamas į gaują.

Deja, kalbėjau itališkai: buvau kitoks. Jų vadas Martinetis, basakojis gražuolis, tuomet man atrodęs tikras galiūnas, žengė žingsnį į priekį. Jis nusprendė, kad turiu iškęsti šimtą spyrių į užpakalį. Gal norėjo pažadinti žaltį Kundalinį? Atsistojau prie sienos, du vyresnieji laikė mane už rankų, ir iškenčiau šimtą spyrių basa koja. Martinetis dirbo galingai, smagiai, metodiškai, spirdamas kulnu, kad nesusižalotų pirštų. Vaikėzų choras ritmingai balsu skaičiavo spyrius. Dialektu. Po to nusprendė pusvalandžiui uždaryti mane triušių būdoje, jie tuo tarpu kalbėjosi savo gomurine šneka. Išleido, kai pradėjau skųstis aptirpusiomis kojomis. Buvau išdidus, oriai laikęs laukines laukinių gaujos apeigas. Buvau žmogus, vadinamas arkliu.

Tais laikais *** miestelyje įsikūrę teutonų ordino riteriai nebuvo per daug budrūs, partizanų dar nesigirdėjo –

buvo keturiasdešimt trečiųjų pabaiga ar keturiasdešimt ketvirtųjų pradžia. Vienas pirmųjų mūsų darbų buvo žygis į baraką. Kol keletas mūsiškių užkalbinėjo dantis sargybiniui – didžiuliam longobardui, valgiusiam milžinišką sumuštinį su – kaip mums pasirodė ir sukėlė pasibjaurėjimą – dešra ir uogiene. Dėmesio nukreipimo grupė meilikavo su vokiečiu, girdama jo ginklus, o mes iš barako, į kurį galėjai nepastebėtas patekti pro kitą pusę, nešėme trotilo briketus. Neprisimenu, ar tą trotilą kada nors panaudojome, tačiau pagal Martinečio planą turėjome jį susprogdinti laukuose, dabar suprantu, be galo grubiai ir nemokšiškai. Vokiečius pakeitė jūrų pėstininkai iš *Decima Mas* bataliono, jie pastatė užkardą prie upės, kryžkelėje, pro kurią kiekvieną dieną šeštą valandą vakaro į slėnį leisdavosi Marijos Globėjos gimnazijos auklėtinės. Reikėjo įkalbėti *Decima Mas* vyrukus (jie nebuvo vyresni nei aštuoniolikos) surišti keletą vokiškų rankinių granatų (su ilgais kotais) ir, ištraukus jų apsauginius žiedus, susprogdinti upėje tą akimirką, kai pasirodys mergaitės. Martinetis gerai žinojo, ką reikia daryti ir kaip apskaičiuoti laiką. Jis viską išdėstė jūrų pėstininkams, o rezultatas buvo stebuklingas: milžiniškas vandens stulpas, palydėtas kurtinančio griausmo, pakilo mergaitėms tik išnirus iš už posūkio. Beprotiškas bėgimas ir klyksmas, o mes su jūreiviais leipome juokais. Molė sudegus ant laužo, išgyvenusieji Koltaną prisimins tas šlovingas dienas.

Didžiausia Takelio vaikėzų pramoga buvo rinkti tūtas ir kitas karo atliekas, kurių po rugsėjo aštuntosios netrūko: seni šalmai, šovininės, kelionmaišiai, pasitaikydavo ir šovinių. Su sveikais šoviniais elgdavomės taip: suėmę tūtą, įkišdavome šovinį į rakto skylutę ir stuktelėdavome. Išlėkusi kulka papildydavo ypatingąją kolek-

ciją. Iš tūtos iškratę paraką (kartais rasdavome ir mažų balistito gabalėlių), suberdavome ant žemės vingrius takelius ir padegdavome. Tūta su sveika kapsule buvo pati brangiausia ir papildydavo armijos gretas. Geras kolekcininkas jų turėjo daug ir rikiuodavo pagal faktūrą, spalvą, formą ir aukštį. Pėstininkų būrį sudarė automatų ir stenų tūtos, – karabino ir devyniasdešimt pirmojo kalibro šautuvo („garandus" pamatėme tik atėjus amerikiečiams) tūtos buvo vėliavnešiai ir raitininkai, o aukštieji karininkai, didieji magistrai buvo kulkosvaidžių tūtos, pačios geidžiamiausios.

Vieną vakarą Martinetis nutraukė mūsų taikius žaidimus pranešdamas, kad išmušė valanda. Griovelio gaujai buvo pasiųstas laiškas su iššūkiu, ir jie jį priėmė. Kova turėjo įvykti niekieno žemėje, už stoties, tą patį vakarą, devintą.

Tą romią, vėlyvą vasaros popietę ore tvyrojo jaudulys. Kiekvienas iš mūsų ruošė baisiausius ginklus: rinkosi smagiausią lazdą, kimšo akmenis į šovinines ir kelionmaišius. Kažkas iš karabino diržo pasidarė rimbą – baisų ginklą mikliose rankose. Tomis vakaro valandomis visi jautėmės didvyriai, o aš – labiausiai iš visų. Tai buvo kovos jaudulys, kartus, skausmingas, nuostabus – sudie, brangioji, sudie, sunku ir saldu būti kariu, ėjome aukoti savo jaunystės, kaip mus iki rugsėjo aštuntosios mokė mokykloje.

Martinečio planas buvo išmintingas: turėjome perkirsti geležinkelio pylimą šiauriau nuo stoties, nelauktai užeiti priešui iš užnugario ir – jau beveik nugalėtojai. Toliau – ryžtinga ataka, jokio pasigailėjimo.

Taigi temstant užlipome ant pylimo, – sunkiai ropštėmės į šlaitą su akmenų ir lazdų našta. Nuo viršaus pamatėme juos, įsitvirtinusius už stoties išviečių. Jie iškart

mus pamatė, nes kaip tik žiūrėjo į viršų įtardami, kad pasirodysime būtent iš ten. Teko skubiai leistis, neduodant jiems laiko nustebti dėl mūsų tokio akivaizdaus manevro.

Prieš ataką niekas mums nedavė degtinės, bet vis tiek puolėme priešą garsiai rėkdami. Susidūrimas įvyko per šimtą metrų nuo stoties, kur jau stovėjo reti namai, formuojantys gatvelių tinklą. Drąsiausieji be baimės puolė pirmyn, o aš ir, mano laimė, keletas kitų sulėtinome žingsnius ir įsitaisėme už namų kampų, stebėdami iš tolo.

Jei Martinetis būtų mus suskirstęs į avangardą ir ariergardą, savo užduotį būtume atlikę puikiai, tačiau toks pasiskirstymas įvyko spontaniškai. Drąsieji – priekyje, bailiai – užpakalyje. Iš savo slėptuvių, manoji buvo toliausiai, pasiruošėme stebėti mūšį, kuris... neįvyko.

Abi gaujos sustojo per keletą metrų viena nuo kitos, šiepdamos dantis, jų vadai žengė pirmyn ir prasidėjo derybos. Kaip Jaltoje. Buvo susitarta pasidalyti įtakos zonas ir gerbti tranzitą, kaip tarp krikščionių ir musulmonų Šventojoje Žemėje. Kariškas solidarumas pasirodė svarbiau už lemtingąjį mūšį. Kiekvienas iš vadų įrodė, ką gali. Abu darniai atsitraukė į savąsias gretas. Taip pat darniai atsitraukė abi gaujos. Į priešingas puses.

Dabar bandau save įtikinti, kad nepuoliau todėl, jog man tai atrodė juokinga. Anuomet taip negalvojau. Jaučiausi bailys, ir tiek.

Dabar dar bailiau tikinu save, kad kartu su kitais puolęs pirmyn nebūčiau nieko praradęs, tik geriau gyvenęs ateityje. Būdamas dvylikos, praleidau Progą. Erekcijos stoka per pirmąjį pasimatymą lemia impotenciją visam gyvenimui.

Po mėnesio, kai dėl atsitiktinio teritorijos pažeidimo Takelio ir Griovelio gaujos viena prieš kitą stojo mūšio lauke ir ėmė lėkti žemės grumstai, nežinau, ar nuramin-

tas praėjusios kovos vyksmo, ar geisdamas kančios, stojau į pirmąsias gretas. Kova buvo be kraujo, išskyrus mane. Vienas grumstas, matyt, su akmeniu, pataikė man į lūpą ir ją perskėlė. Verkdamas parbėgau namo ir motinai teko pincetu traukti žemes iš burnoje atsivėrusios žaizdos. Nuo tada prieš apatinį dešinį iltinį dantį yra surambėjimas, ir kaskart, kai perbraukiu jį liežuviu, kūną užlieja lyg drebulys, lyg šiurpas.

Bet tas randas neatleidžia mano nuodėmių, nes įgijau jį iš kvailumo, o ne drąsos. Liežuviu perbraukiu lūpas ir ką darau? Rašau. Tačiau prastos knygos neišgano.

Nuo eisenos dienos beveik metus nemačiau Belbo. Įsimylėjęs Amparo, nebesilankiau pas Piladą, ar, teisingiau, tuos kelis kartus, kai buvau ten užsukęs kartu su Amparo, Belbo bare nesimatė. Amparo ta vieta nepatiko. Pagal jos griežtus moralinius ir politinius įsitikinimus – jų galiai galėjo prilygti tik jos grožis ir įstabus išdidumas – Pilado baras buvo demokratinių dendžių klubas, o demokratinis dendizmas jai atrodė pačios subtiliausios kapitalistinio sąmokslo pinklės. Tai buvo didelio darbo, rimtumo, švelniausių jausmų metai. Mėgaudamasis, bet ramiai rašiau savo diplominį darbą.

Vieną dieną sutikau Belbą krantinėje, netoli „Garamond“ leidyklos.

– Tik pamanykit! – džiugiai pasisveikino jis. – Mano mieliausias tamplierius! Ką tik gavau dovanų neapsakomai išlaikyto viskio. Gal užsuktumėt? Turiu popierinių stiklinių ir laisvą popietę.

– Tai – zjugma, – pastebėjau.

– Ne, puikus burbonas, manau, išpilstytas dar prieš Alamo užkariavimą.

Sutikau, bet, vos pradėjome ragauti, Gudruna pranešė, kad atėjęs kažkoks ponas. Belbas, pliaukštelėjęs delnu sau per kak-

tą, tarė visai užmiršęs šį susitikimą, tačiau pridūrė, kad atsitiktinumas turįs sąmokslo skonį. Kiek supratęs, tas tipas nori pasiūlyti knygą, kurioje rašoma ir apie tamplierius.

– Greit juo atsikratysiu, – tarė, – bet jūs savo taikliomis pastabomis turite man padėti.

Be abejo, tai buvo atsitiktinumas. Ir jis įstūmė mane tiesiai į tinklą.

17

Taip išnyko Šventyklos riteriai, o kartu ir jų paslaptis, Šventyklos, kurios šešėlyje plazdeno žemiškojo miesto viltis. Tačiau Abstraktas, su kuriuo buvo susietos jų pastangos, toliau gyveno nepasiekiamas nežinomuose toliuose... ir, laikui bėgant, ne kartą įkvėpė savąjį apreiškimą gebančioms jį priimti sieloms.

(Victor Emile Michelet „Le secret de la Chevalerie“, 1930, 2)

Jis buvo penktojo dešimtmečio veidu. Pagal senus žurnalus, kurių radau namo rūsyje, penktajame dešimtmetyje visų veidai buvo tokie. Gal dėl karo metų bado: jis įduobė žandikaulius, akyse įžiebė tarytum karštinę. Tokius veidus matydavau kine, sušaudymo scenose, abiejose pusėse. Tais laikais vyrai tokiais pat veidais šaudė vieni kitus.

Mūsų svečias vilkėjo mėlyna eilute, baltais marškiniais ir ryšėjo pilkšvą kaklaryšį, o aš instinktyviai pagalvojau, kodėl jis civiliniais drabužiais. Nenatūraliai juodi plaukai ties smilkiniais sušukuoti atgal dviem saikingai briliantinu suteptom sruogom, viršugalvyje blizgėjo plonais dryžiais lyg telegrafo laidais vienodai išvagota plikė, su skyrimu per vidurį. Veidas įrudęs, išraižytas ne vien akivaizdžiai kolonistinės kilmės raukšlių. Kai-

rįjį skruostą nuo lūpos iki ausies kirto blyškus randas, o kairiajame iš juodų ilgų ūsų *à la* Adolfas Menžu matėsi vos pastebimas įtrūkimas toje vietoje, kur oda plyšo ir vėl suaugo. Kardo ar kulkos pėdsakas?

Jis prisistatė: pulkininkas Ardentis, ištiesė ranką Belbui; šiam pristačius mane kaip savo bendradarbį, tiesiog linktelėjo man galva. Atsisėdo užmesdamas koją ant kojos, o kai ties keliais timptelėjo kelnes aukštyn, pasirodė burnočio spalvos kojinės, trumpos.

– Pulkininkas... tikrosios tarnybos? – paklausė Belbas.

Ardentis parodė brangius dantų protezus:

– Dabar pensininkas. Arba atsargoje. Gal toks neatrodau, bet esu senas žmogus.

– Neatrodot, – patvirtino Belbas.

– O teko kariauti keturis karus.

– Turbūt pradėjote su Garibaldžiu.

– Ne. Savanoriu leitenantu Etiopijoje. Savanoriu kapitonu Ispanijoje. Vėl Afrika, majoro laipsnis, iki pasitraukimo iš ketvirtojo fronto. Sidabro medalis. Keturiasdešimt trečiaisiais... tarkim, stojau į nugalėtųjų pusę: praradau viską, išskyrus garbę. Turėjau drąsos pradėti iš naujo. Užsienio legionas. Narsumo mokykla. Keturiasdešimt šeštaisiais – seržantas, keturiasdešimt aštuntaisiais – pulkininkas pas Masu. Matyt, man lemta pasirinkti tuos, kurie pralaimi. Atėjus į valdžią de Golio kairei, išėjau į atsargą ir persikėliau gyventi į Prancūziją. Alžyre turėjau užmezgęs ryšių, Marselyje įsteigiau importo ir eksporto firmą. Šįkart, atrodo, pasirinkau nugalėtojus, nes galiu gyventi iš rentos ir mėgautis savo hobiu – dabar taip sakoma, tiesa? Pastaruoju metu surašiau savo tyrimų rezultatus. Štai... – iš odinio krepšio jis ištraukė storą aplanką, kaip man tuomet pasirodė, raudonos spalvos.

– Taigi, – tarė Belbas, – knyga apie tamplierius?

– Apie tamplierius, – patvirtino pulkininkas. – Kone jau-

natviška aistra. Jie irgi buvo bebaimiai kariai, ieškoję šlovės anapus Viduržemio jūros.

– Ponas Kazaubonas tyrinėja tamplierius, – tarė Belbas, – šią temą jis išmano geriau už mane. Pasakokite.

– Tamplieriai visada mane domino: būrys tauriųjų, nešusių Europos šviesą dviejų Tripolių laukiniams...

– Tamplierių priešininkai nebuvo tokie jau laukiniai, – taikiai paprieštaravau.

– Jums teko būti Magrebo maištininkų nelaisvėje? – sarkastiškai paklausė jis.

– Dar ne, – atsakiau.

Jo žvilgsnis įsmigo į mane ir pasijutau laimingas, kad neteko tarnauti jo būriuose. Po to pasisuko į Belbą.

– Atleiskit, esu kitos kartos atstovas.

Vėl kreipėsi į mane, lyg mesdamas iššūkį:

– Atėjome čia teisti ar...

– Atėjome aptarti jūsų kūrinį, pulkininke, – pertarė Belbas. – Prašyčiau pristatyti jį.

– Pirmiausia norėčiau kai ką paaiškinti, – pradėjo pulkininkas ir padėjo rankas ant aplanko. – Esu pasiryžęs prisidėti prie leidybos išlaidų, nesiūlau nieko nuostolingo. Jei norite mokslinių įvertinimų – parūpinsiu. Vos prieš dvi valandas buvau susitikęs su šios srities ekspertu, specialiai atvykusiu iš Paryžiaus. Jis galėtų parašyti autoritetingą pratarmę... – nuspėdamas Belbo klausimą, Ardentis mostelėjo ranka, lyg sakydamas, kad kol kas verčiau nieko netikslinti, reikalas labai subtilus.

– Pone Belbai, – tęsė, – šiuose lapuose – medžiaga istorijai. Tikrai, nebanaliai. Įdomesnei už amerikietiškus detektyvus. Radau kai ką nepaprastai svarbaus, bet tai tik pradžia. Noriu paviešinti tai, ką žinau, nes jei yra galinčių padėti užpildyti šią mozaiką – jie perskaitys ir pasirodys. Ruošiuosi mesti jauką. Turiu skubėti, nes tie, kurie dar iki manęs žinojo tai, ką ir aš

dabar žinau, atrodo, buvo nužudyti, kad negalėtų to papasakoti. Jei savo žinias paskelbsiu dviem tūkstančiams skaitytojų, niekam neberūpės manim atsikratyti.

Jis stabtelėjo, paskui paklausė:

– Ar teko girdėti apie tamplierių suėmimą?

– Ponas Kazaubonas man apie jį pasakojo ir apstulbau sužinojęs, kad jis įvyko be menkiausio pasipriešinimo, o riteriai užklupti netikėtai...

Pulkininkas atlaidžiai šyptelėjo.

– Tikrai. Naivu manyti, jog tokie galingi asmenys, įvarę baimės pačiam Prancūzijos karaliui, nebūtų galėję iš anksto sužinoti, kad keturi niekšai kursto karalių, o šis kursto popiežių. Juokinga! Taigi turėjo būti planas. Tobulas planas. Tarkime, tamplieriai turėjo planą, kaip užkariauti pasaulį, žinojo milžiniškos galios šaltinio paslaptį, kuriai išsaugoti vertėjo paaukoti visą Paryžiaus šventyklos kvartalą, visas ordino būstines visoje karalystėje, taip pat Ispanijoje, Portugalijoje, Anglijoje, Italijoje, pilis Šventojoje Žemėje, sukauptus pinigus, žodžiu, viską... Pilypas Gražusis tai įtaria, kitaip lieka neaišku, kodėl jis pradeda juos persekioti, siekia sukompromituoti Prancūzijos riterių luomo žiedą. Šventyklos riteriai žino, kad karalius suprato ir bandys juos sunaikinti, kol kas neverta kovoti, planui įgyvendinti reikia laiko, reikia patikslinti lobio ar kažko vietą, o gal reikia jį naudoti iš lėto... Ir slaptoji Šventyklos direktorija, kurios egzistavimą dabar jau visi pripažįsta...

– Visi?

– Aišku. Kvaila manyti, kad toks galingas ordinas būtų galėjęs išsilaikyti be slaptosios regulos.

– Nepriekaištingas argumentas, – tarė Belbas, pažvairavęs į mane.

– Iš čia akivaizdžios išvados, – tęsė pulkininkas. – Didysis magistras neabejotinai įeina į slaptąją direktoriją, tačiau yra tik išorinė jos priedanga. Gotjė Valteris savo knygoje „La che-

valerie et les aspects sécrets de l'histoire"* teigia, kad tamplierių plane paimti valdžią į savo rankas numatyta dutūkstantaisiais metais! Šventyklos riteriai nusprendžia pasitraukti į pogrindį, o tam reikia, kad visi manytų, jog ordinas išnyko. Taigi jie pasiaukoja kartu su didžiuoju magistru. Kai kurie leidžiasi nužudomi, matyt, jie buvo išrinkti. Kiti prisitaiko, susilieja su aplinka. Kur dingsta žemesnieji rangai, broliai pasauliečiai, dailidės, stikliai?.. Atsiranda laisvųjų mūrininkų gildija, ji paplinta po visą pasaulį, žinoma istorija. O kas įvyksta Anglijoje? Karalius atlaiko popiežiaus spaudimą ir visus juos išleidžia į pensiją, kad ramiai baigtų gyvenimą ordino būstinėse. Ir šie ten gyvena, tykiai lyg pelės po šluota. Jūs tuo tikite? Aš – ne. Ispanijoje tamplierių ordinas pasivadina Montezos ordinu. Ponai, tiems vyrukams buvo lengva įtikinti karalių, nes saugyklose turėjo tiek jo vekselių, jog per savaitę būtų galėję paleisti elgetauti. Portugalijos karalius irgi nusileidžia: mielieji, taria, nuo šiol jūs vadinsitės ne Šventyklos, o Kristaus riteriais, man tai netrukdo. O Vokietijoje? Keletas procesų, ordinas formaliai uždaromas, bet ten yra broliškas ordinas – teutonų, kuris anuomet pasiekė daugiau, valstybę valstybėje: jis tapo valstybe, į vieną sujungė didžiulius plotus, užvaldė panašią teritoriją kaip ta, kuri šiandien yra po rusų padu. Taip jie laikosi iki penkioliktojo amžiaus pabaigos, kai pasirodo mongolai... Tai – jau kita istorija, mongolai vis dar stovi už durų... Bet nenukrypkime...

– Taigi. Nenukrypkime, – pritarė Belbas. – Pasakokite.

– Kaip žinoma, dvi dienos prieš Pilypui išsiunčiant įsakymą juos suimti ir mėnuo prieš šio įsakymo įvykdymą jaučių traukiamas šieno vežimas išrieda pro Šventyklos vartus ir pasuka nežinoma kryptimi. Apie tai vienoje iš savo centurijų rašo ir Nostradamas...

* „Riterija ir slaptieji istorijos aspektai". (*Pranc.*)

Jis ištraukė vieną iš savo rankraščio lapų:

Souz la pasture d'animaux ruminant
Par eux conduits au ventre herbipolique
*Soldats cachés, les armes bruit menant...**

– Šieno vežimas yra legenda, – tariau, – o Nostradamo nelaikyčiau istoriografijos autoritetu...

– Pone Kazaubonai, vyresni už jus žmonės tikėjo daugeliu Nostradamo pranašysčių. Kita vertus, nesu toks naivus, kad tikėčiau vežimo istorija. Ji tik simbolis. Akivaizdaus ir patvirtinto fakto: žinodamas būsiąs suimtas, Žakas de Molė perduoda vadovavimą ir slaptus nurodymus savo sūnėnui grafui de Božė, ir šis tampa pogrindine dabar jau pogrindinio ordino galva.

– Ar yra istorinių dokumentų?

– Oficialią istoriją rašo nugalėtojai, – karčiai šyptelėjo pulkininkas. – Pagal oficialią istoriją tokie žmonės kaip aš neegzistuoja. Vežimo istorijoje slypi visai kas kita. Slaptasis branduolys persikelia į ramią vietelę ir iš ten ima regzti savo pogrindinį tinklą. Rėmiausi šiuo akivaizdžiu dalyku. Ilgus metus, dar prieš karą, svarsčiau, kur galėjo išnykti tie didvyriški broliai. Pasitraukęs į civilinį gyvenimą pagaliau nutariau ieškoti jų pėdsakų. Vežimas išvažiavo iš Prancūzijos ir ten turėjo įvykti pirmasis pogrindinio branduolio susitikimas. Bet kur?

Jis turėjo aktoriaus gyslelę. Dabar jau mudu su Belbu geiste geidėme sužinoti kur. Bet tik ištarėme:

– Pasakykite.

* Už pievos, kur atrajojo žolę
galvijai prikimštais pilvais,
pasislėpė kareiviai, tarškėdami ginklais... (*Pranc.*)

– Pasakysiu. Iš kur atsiranda tamplieriai? Iš kur atvyksta Hugas de Penas? Iš Šampanės, netoli Trua. O Šampanę valdo Hugas Šampanietis, kuris po kelerių metų, 1125, susitinka Jeruzalėje su pirmuoju Hugu. Paskui grįžta namo ir, atrodo, užmezga ryšius su Sitó abatu, padėdamas pastarajam jo vienuolyne imtis kai kurių hebrajiškų tekstų skaitymo ir vertimo. Negana to, Aukštutinės Burgundijos rabinai pakviečiami į Sitó. O kas gi juos kviečia? Baltieji benediktinai ir... šventas Bernardas tam, kad ištirtų kažkokius Hugo iš Palestinos parsivežtus raštus. Hugas padovanoja švento Bernardo vienuoliams mišką prie Bar siur Ob, kur iškils Klervo vienuolynas. O ką daro šventas Bernardas?

– Paremia tamplierius, – tariau.

– O kodėl? Ar žinote, kad jo dėka tamplieriai tampa galingesni už benediktinus? Jis draudžia benediktinams imti dovanų žemes ir pastatus, o liepia žemes ir pastatus dovanoti tamplieriams. Ar kada nors buvote Rytų Miške prie Trua? Stulbinama, viena būstinė prie kitos. O Palestinoje riteriai nė nesiruošia kovoti. Jie įsikuria Šventykloje ir, užuot žudę musulmonus, su jais susidraugauja. Užmezga ryšius su jų įšventintaisiais. Žodžiu, pasinaudojęs Šampanės grafų ekonomine parama šventas Bernardas įkuria ordiną, kuris Šventojoje Žemėje susisieja su slaptomis arabų ir hebrajų sektomis. Slaptoji vadovybė planuoja kryžiaus žygius, kad ordinas klestėtų, ir sukuria karaliaus jurisdikcijai nepavaldžios jėgos tinklą... Aš – ne mokslininkas, o veiklos žmogus. Ilgai nespėliodamas, padariau tai, ko daugelis pernelyg plepių mokslininkų niekada taip ir nepadarė. Nuvykau ten, iš kur buvo kilę tamplieriai, kur du šimtmečius buvo jų bazė, kur jie galėjo jaustis kaip žuvys vandenyje...

– Pasak prezidento Mao, revoliucionierius liaudyje privalo jaustis lyg žuvis vandenyje, – tariau.

– Šaunuolis prezidentas. Tamplieriai ruošė kur kas didesnę revoliuciją nei ta, kurią darė tie jūsų komunistai su kaselėmis...

– Jau be kaselių.

– Tikrai? Juo blogiau jiems. Taigi, kaip sakiau, tamplieriai negalėjo neieškoti prieglobsčio Šampanėje. Pene? Trua? Rytų Miške? Ne. Penas buvo ir liko mažas miestelis, anuomet ten gal dar stovėjo pilis. Trua buvo miestas, jame knibždėjo karaliaus žmonių. Miškas, toji pirmapradė šventykla, – tai ta vieta, kur karaliaus gvardiečiai linkę ieškoti pirmiausia, taip jie ir padarė. Ne, tariau, tik Provene. Jei toji vieta egzistavo, ji turėjo būti Provenas!

18

Jei galėtume kiaurai permatyti žemę nuo ašigalio iki ašigalio arba nuo tos vietos, kur stovime, iki antipodų, išsigąstume išvydę plyšių ir kiaurymių baisiai išvagotą masę.

(T. Burnet „Telluris Theoria Sacra“, Amsterdamas, Wolters, 1694, p. 38)

– Kodėl Provenas?

– Ar kada nors ten buvote? Magiška vieta, dar ir šiandien gali tai justi, nuvažiuokite. Magiška vieta, dvelkianti paslaptimis. Be to, vienuoliktajame amžiuje ten gyveno Šampanės grafas ir miestas liko laisvoji zona, į kurią centrinė valdžia negalėjo kišti nosies. Tamplieriai ten jaučiasi kaip namuose, viena miesto gatvė ir šiandien vadinasi jų vardu. Bažnyčios, rūmai, virš lygumos stūksanti uola, pinigai, pirkliai, mugės, maišatis, kurioje galima pasislėpti. O svarbiausia – tuneliai, išlikę nuo priešistorinių laikų. Po visa kalva išsirangęs tunelių tinklas, tikros katakombos, kai kurias dar ir dabar galima aplankyti. Jei kas ten slapta susirinktų, net užėjus priešams sąmokslininkai

galėtų akimirksniu išnykti vienas Dievas težino kur, išnirti gerai žinomais keliais vienoje pusėje, tyliai it katės vėl įeiti iš priešingos, atsidurti įsibrovėliams už nugaros ir tamsoje juos išgalabyti. Viešpatie, ponai, tie tuneliai – tikras rojus vikriems nematomiems komandosams, jie ten įslenka naktį, dantyse peiliai, rankose po granatą, ir visiems galas, nuostabu!

Jo akys spindėjo.

– Ar supratote, kokia puiki slėptuvė yra Provenas? Slaptasis branduolys renkasi požemiuose, o vietos gyventojai, jei ir žino – tyli. Be abejo, karaliaus gvardiečiai atvyksta ir į Proveną, suima sutiktus tamplierius ir išveža juos į Paryžių. Reno iš Proveno kenčia kankinimus, bet tyli. Aišku, kad pagal slaptąjį planą jie turėjo leistis būti suimti, kad įtikintų, jog Provenas jau apvalytas, o kartu įspėtų: Provenas nepasiduoda. Provenas – naujųjų tamplierių požeminė būstinė... Iš vieno namo į kitą gali patekti tuneliais, apsimeti įeinąs į aruodą ar sandėlį, o atsiduri bažnyčioje. Tuneliai su kolonomis ir mūriniais skliautais. Kiekvienas matomo miesto namas dar ir šiandien turi gotikinį rūsį, jų ten per šimtą, o iš kiekvieno rūsio, kur ten, kiekvienos požeminės salės, buvo įėjimas į kurią nors požeminio tinklo atšaką.

– Spėlionės, – tariau.

– Ne, pone Kazaubonai. Tiesa. Nebuvote Proveno tuneliuose. Viena salė po kitos, giliai po žeme, sienos išmargintos piešiniais. Jų daugiausia tose salėse, kurias speleologai vadina šoninėmis alveolėmis. Druidų simboliai. Nupiešti dar iki romėnų. Cezaris žygiavo viršum, o čia regzti pasipriešinimo planai, pasalos, kerai. Yra ir katarų simbolių, taip, mielieji, katarų būta ne vien Provanse. Provanso katarai buvo sunaikinti, o Šampanės – išliko pogrindyje, jie rinkdavosi ten, tose erezijos katakombose. Šimtas aštuoniasdešimt trys iš jų sudeginti viršuje, kiti išgyveno požemiuose. Kronikose jie vadinami *bougres* ir *manichéens*, koks sutapimas, *bougres* buvo bogomilai, ki-

taip tariant, bulgarų kilmės katarai, ar prancūziškas žodis *bougre* jums nieko nesako? Iš pradžių jis reiškė „sodomitas“, nes, sakoma, bulgarų katarai turėję tą ydą... – jis suglumęs šyptelėjo. – O ką dar kaltino tokia pat yda? Taigi tamplierius... Keistas sutapimas, tiesa?

– Nelabai, – tariau. – Anuomet kaltindami erezija visada prikišdavo sodomiją...

– Teisingai, ir nemanykit, kad aš manau, jog tamplieriai... Na jau ne, jie buvo kariai, o mums, kariams, patinka gražios moterys, net davęs įžadus vyras lieka vyras. Sakau tai todėl, kad nemanau, jog eretikai katarai atsitiktinai rado prieglobstį pas tamplierius, o tamplieriai iš jų išmoko naudotis požemiais.

– Tai dar tik jūsų hipotezė, – tarė Belbas.

– Pradinė hipotezė. Paaiškinau, kodėl pradėjau domėtis Provenu. Dabar pereikime prie tikrosios istorijos. Proveno centre stovi didelis gotikinis pastatas, Granž o Dim, dešimtinių aruodas, o žinote, kad tamplierių galia rėmėsi ir teise rinkti dešimtines, nieko neduodant valstybei. Po tuo namu yra požemiai, kaip ir visur kitur, šiandien beveik sugriuvę. Taigi naršydamas po Proveno archyvus radau vietinį laikraštį, 1894 metų. Jame aprašytas dviejų dragūnų, Kamilio Laforžo iš Turo ir Eduardo Ingolfo iš Peterburgo (taip, tikrai, iš Peterburgo) prieš keletą dienų įvykęs apsilankymas Granže, kartu su sargu. Jie nusileidę į vieną iš požeminių salių antrame požemio aukšte ir, kai sargas, norėdamas parodyti, kad yra ir daugiau požemio aukštų, treptelėjo koja, pasigirdo duslus dundesys. Straipsnio autorius liaupsina drąsiuosius dragūnus, kurie, su žibintais rankose, susijuosę virvėmis kaip vaikai kasyklose repečkomis įsispraudžia į vieną iš tunelių ir leidžiasi paslaptingu požemių labirintu, kol pagaliau, kaip parašyta laikraštyje, pasiekia didžiulę salę su dailiu židiniu ir šuliniu viduryje. Pririša prie virvės akmenį ir išmatuoja šulinio gylį: vienuolika metrų... Po savaitės grįžta nešini tvirtesnėmis virvėmis, du iš jų

laiko, o Ingolfas nusileidžia į šulinį ir ten randa didelį kambarį akmeninėmis sienomis, dešimties metrų ilgio, dešimties metrų pločio ir penkių metrų aukščio. Paeiliui į jį nusileidžia ir du kiti bendražygiai, ir visi supranta atsidūrę trečiame požemio aukšte, trisdešimties metrų gylyje. Nežinia, ką toji trijulė toje salėje pamatė ar padarė, straipsnio autorius prisipažįsta, kad nusigavęs iki vietos nebeturėjęs jėgų leistis į šulinį. Istorija mane sujaudino, panorau ten apsilankyti. Bet nuo praėjusio šimtmečio galo iki šių dienų daugelis požemių užgriuvo, o jei tas šulinys kada nors ir egzistavo, kažin kaip šiandien galėjai į jį patekti. Pagalvojau, gal dragūnai ten, apačioje, ką nors rado. Kaip tik buvau perskaitęs knygą apie Ren le Šato paslaptį, kur irgi įsipainioję tamplieriai. Vienas klebonas, be pinigų ir ateities, remontuodamas seną bažnyčią dviejų šimtų Viešpaties avelių parapijoje pakelia choro grindų akmenį ir randa dėklą su senais rankraščiais – bent jis taip sako. Tik rankraščiais? Nežinia, kas atsitinka, tačiau jis tampa nepaprastai turtingas, švaisto pinigus į kairę ir dešinę, gyvena taip lengvabūdiškai, kad jam net iškeliama bažnytinė byla... O kuriam iš dragūnų, arba abiem, nutiko kas nors panašaus? Ingolfas nusileidžia pirmas, randa nedidelį daiktą, pasikiša jį po kiteliu, išlipa ir nieko niekam nesako... Žodžiu, esu kietakaktis, jei toks nebūčiau, mano gyvenimas būtų visai kitoks... – jis palietė pirštais randą. Po to pakėlė plaštakas prie smilkinių ir perbraukė sprando link, lyg norėdamas įsitikinti, kad plaukai tvarkingai prigludę. – Važiuoju į Paryžių, centrinę telefonų stotį, ir visos Prancūzijos sąrašuose ieškau Ingolfo pavardės. Randu tik vieną, Ozere, parašau, prisistatau archeologu. Po dviejų savaičių gaunu atsakymą, rašo sena pribuvėja: ji – to paties Ingolfo duktė, klausia, kodėl juo domiuosi, gal, vardan Dievo, aš ką nors apie jį žinau... Sakiau, kad čia slypi kažkokia paslaptis. Lekiu į Ozerą. Panelė Ingolf gyvena gebenėmis apaugusiame name, mediniai varteliai uždaryti ant vinies užverta virvine kilpele. Se-

na pana, tvarkinga, maloni, menkai išsilavinusi. Puola klausti, ką žinau apie jos tėvą, atsakau žinąs tik tiek, kad vieną dieną šis nusileidęs į Proveno požemius, o aš apie tas vietas rašau istorinę apybraižą. Ji lyg nukritusi iš debesų – nežinojo, kad jos tėvas buvęs Provene. Taip, jis tarnavo dragūnų pulke, bet palikęs tarnybą 1895-aisiais, dar iki jai gimstant. Nusipirkęs šį namelį Ozere ir devyniasdešimt aštuntaisiais vedęs vietinę merginą su šiokiu tokiu kraičiu. Motina mirusi 1915-aisiais, kai panelė Ingolf tebuvo penkerių. O tėvas dingęs 1935-aisiais. Taip, dingęs. Išvykęs į Paryžių, kur važiuodavo bent du kartus per metus, ir nuo tos dienos niekas nieko apie jį negirdėjo. Vietos žandarmerija telegrafavo į Paryžių – jokių pėdsakų. Išrašytas tariamos mirties liudijimas. Taip mūsų panelė liko viena ir pradėjo dirbti, nes iš tėvų nedaug tepaveldėjo. Vyro, matyt, nerado, bet atodūsiai liudijo kažkokią istoriją, vienintelę per visą gyvenimą, kuri baigėsi liūdnai. „Taip ir gyvenu su tuo nerimu, su ta sąžinės graužatimi, *monsieur Ardentì*, nes apie vargšą tėvelį nieko nežinau, nežinau net kur jo kapas, jei tik jis kur nors yra.“ Ji mielai pasakoja: jis buvęs labai švelnus, ramus, santūrus, labai mokytas. Ištisas dienas leidęs mansardoje, savo studijoje, skaitydamas ir rašydamas. Dar dirbęs sode ir draugavęs su vaistininku, šis irgi dabar jau miręs. Kartais, kaip minėjusi, keliaudavęs į Paryžių, kaip sakydavęs, su reikalais. Visada grįždavęs su ryšulėliu knygų. Jų pilna studija, galima pažiūrėti. Užlipome. Tvarkingas, švarus kambarėlis, kurį panelė Ingolf tvarkė kartą per savaitę: mamai ji galėjo nunešti ant kapo gėlių, vargšui tėveliui nieko daugiau negalėjusi padaryti. Viskas taip, kaip jis paliko: norėtų būti mokyta ir perskaityti tas knygas, bet jose parašyta senąja prancūzų, lotynų, vokiečių kalbomis, net rusiškai, nes tėvas gimė Rusijoje ir ten prabėgusi jo vaikystė: buvo Prancūzijos ambasados darbuotojo sūnus. Bibliotekoje radau šimtinę knygų, didžioji dalis (nudžiugau) apie tamplierių procesą, pavyzdžiui, Renuaro „Mo-

numens historiques relatifs à la condamnation de chevaliers du Temple“*, parašyta 1813 metais, antikvarinis perliukas. Daug knygų apie slaptaraštį – tikra kriptografo kolekcija, keletas knygų apie paleografiją ir diplomatiją. Radau ir senų sąskaitų registrą, kurį vartydamas ko nepašokau: vienas įrašas buvo apie parduotą seną dėklą, nieko daugiau, be pirkėjo pavardės. Jokių skaičių, tik data – 1895, po to vėl tikslūs įrašai, tvarkingo šeimininko kruopščiai rašoma namų ūkio knyga. Keletas įrašų apie Paryžiaus antikvariatuose pirktas knygas. Man pamažu aiškėja įvykių grandinė: kriptoje Ingolfas randa aukso dėklą, inkrustuotą brangakmeniais, nedvejodamas pasikiša jį po švarku, išlipa ir nieko nepasako draugams. Namuose atidaro dėklą, o jame, aišku, randa pergamentą. Nuvyksta į Paryžių, susiranda antikvarą, lupikautoją, kolekcininką, o pardavęs dėklą nors už pusę jo vertės praturtėja. Tada meta tarnybą, apsigyvena kaime, perka knygas ir studijuoja pergamentą. Gal širdyje jis visada buvo lobių ieškotojas, priešingu atveju nebūtų leidęsis į Proveno požemius, ir, matyt, yra pakankamai išsilavinęs, kad nuspręstų galįs pats perskaityti savo radinį. Trisdešimt metų jis dirba ramiai, be rūpesčių, kaip tikras atskalūnas. Ar kam nors papasakoja apie savo atradimus? Kažin. Aišku tik viena: 1935 metais jis mano atskleidęs paslaptį arba, atvirkščiai, vis dar negali pajudėti iš mirties taško ir nutaria su kuo nors pasikalbėti, kad pasakytų, ką sužinojo, arba išgirstų, ko nežino. Tačiau tai, ką jis žino, matyt, yra taip slapta, taip baisu, kad tas, į kurį jis kreipėsi, nutaria juo atsikratyti. Bet grįžkime į mansardą. Norėjau patikrinti, ar neliko kokių nors Ingolfo pėdsakų. Maloniajai panelei tariau, kad peržiūrėjęs knygas gal rasčiau ką apie tą jo žygį Provene ir paminėčiau jį savo straipsnyje. Panelė nušvinta, „vargšas tėvelis“, ir leidžia man

* „Istorinis Šventyklos riterių teismo palikimas“ (*pranc.*).

pasilikti ten visą popietę, o prireikus ir vėl grįžti. Atneša kavos, įžiebia šviesą ir išeina į sodą, palikusi mane šeimininkauti. Kambario sienos buvo baltos, lygios, be nišų, slėptuvių ar plyšių, kuriuose būčiau galėjęs naršyti, bet nieko nepraleidau, apžiūrėjau tuos kelis baldus iš viršaus, apačios ir vidaus, ištyrinėjau spintą, apytuštę, su keletu suknelių, pribarstytą naftalino, apsukau du ar tris ant sienų kabojusius paveikslus su peizažais. Nesismulkinsiu, tik pasakysiu, kad triūsiau uoliai, lovų ir krėslų čiužinius ne tik apčiupinėjau, bet ir pabadžiau virbu ieškodamas, ar nėra ten kokių svetimkūnių...

Supratau, kad pulkininkas lankėsi ne tik mūšio laukuose...

– Dar liko knygos, pamaniau, kad vertėtų užsirašyti jų pavadinimus, pažiūrėti, ar nėra pastabų paraštėse, pabraukimų, kitokių ženklų... Pagaliau nepatogiai suimu kažkokią knygą sunkiais viršeliais, ši krinta man iš rankų, o iš jos išslysta ranka rašytas lapelis. Sprendžiant iš popieriaus – sąsiuvinio lapas – ir rašalo, parašytas neseniai, gal paskutiniaisiais Ingolfo gyvenimo metais. Žvilgteliu ir perskaitau paraštėje: „Provenas, 1894“. Įsivaizduokite mano susijaudinimą, užplūdusių jausmų bangą... Supratau, kad Ingolfas išvyko į Paryžių su originaliu pergamentu, o šis lapas yra to pergamento kopija. Nedvejojau nė akimirkos. Panelė Ingolf metų metais šluostė nuo knygų dulkes, bet lapo nerado, nes būtų jį paminėjusi. Taigi jis jai neegzistavo. Pasaulis padalytas tarp nugalėtojų ir nugalėtųjų. Pastarųjų dalies buvau jau pakankamai prisiragavęs, dabar atėjo mano eilė griebti pergalę už ragų. Įsikišau lapą į kišenę. Atsisveikinau su panele, tardamas neradęs nieko įdomaus, bet, jei rašyčiau knygą, pažadėjau būtinai paminėti jos tėvą, ir ji mane palaimino. Ponai, veiklos žmogus, juolab deginamas tokios aistros kaip manoji, negali turėti skrupulų prieš likimo jau pasmerktą vidutinybę.

– Nesiteisinkite, – tarė Belbas. – Jūs tai padarėte. Pasakokite toliau.

– Ponai, dabar jums parodysiu tą tekstą. Tai – fotokopija. Ne todėl, kad jumis nepasitikėčiau. Kad nesitrintų originalas.

– Bet pas Ingolfą rastas lapas buvo ne originalas, o tariamojo originalo kopija, – tariau.

– Pone Kazaubonai, kai nebėra originalo, paskutinė iš kopijų tampa originalu.

– Tačiau perrašydamas Ingolfas galėjo suklysti.

– Jūs nežinote, ar jis suklydo. O aš žinau, kad Ingolfo padarytoje kopijoje parašyta tiesa, nes kitokios tiesos negali būti. Taigi Ingolfo kopija yra originalas. Susitarsim ar imsimės intelektualių išvedžiojimų?

– Nekenčiu jų, – tarė Belbas. – Parodykite savo originalią kopiją.

19

Po Božė ordinas nė akimirkos nesiliovė egzistuoti, ir žinome nenutrūkstamą ordino Didžiųjų Magistrų seką nuo Omono iki mūsų dienų, o jei ordiną valdančių ir šiandien jį telkiančių aukščiausiems darbams, tikrojo Didžiojo Magistro ir tikrųjų Vyresniųjų vardai ir būstinė žinomi tik tikriesiems įšvęstiesiems ir jų saugomi didžiausioje paslaptyje, tai todėl, kad dar neišmušė ordino valanda ir neatėjo laikas...
(1760-ųjų rankraštis, iš knygos G. A. Schiffman „Die Entstehung der Rittergrade in der Freimauerei um die Mitte des XVIII Jahrhunderts“, Leipcigas, Zechel, 1882, p. 178–190)

Tai buvo mūsų pirmoji, dar labai tolima pažintis su Planu. Tą dieną galėjau būti kur nors kitur. Jei tuomet nebūčiau atsidūręs Belbo kabinete, gal šiandien... Samarkande pardavinėčiau sezamo sėklas, redaguočiau knygų rinktinę Brailio raštu, val-

dyčiau Prano Juozapo Žemės „First National Bank". Kontrafaktinės sąlygos visada teisingos, nes klaidinga prielaida. Tačiau tą dieną buvau ten, todėl dabar esu čia.

Pulkininkas teatrališku mostu parodė mums lapą. Tebeturiu jį tarp savo popierių, skaidrios plastmasės aplanke, dar labiau pageltusį ir išblukusį, nukopijuotą ant anuomet naudoto terminio popieriaus. Jame buvo du tekstai, pirmasis – lapo viršuje, ištisas, antrasis – apačioje, trūkinėjančiomis eilutėmis...

Pirmasis tekstas priminė demonišką liturgiją, semitų kalbos parodiją:

Kuabris Defrabax Rexulon Ukkazaal Ukzaab Urpaefel Taculbain Habrak Hacoruin Maquafel Tebrain Hmcatuin Rokasor Himesor Argaabil Kaquaan Docrabax Reisaz Reisabrax Decaiquan Oiquaquil Zaitabor Qoxaop Dugraq Xaelobran Disaeda Magisuan Raitak Huidal Uscolda Arabaom Zipreus Mecrim Cosmae Duquifas Rocarbis

– Miglota, – tarė Belbas.

– Išties, – kandžiai pritarė pulkininkas. – Būčiau prie jo sugaišęs visą savo gyvenimą, jei kartą pas gatvės knygų pardavėją nebūčiau pamatęs knygos apie Tritemijų, o joje akis nebūtų užkliuvusi už vieno iš šifruotų pranešimų: „Pamersiel Oshurmy Delmuson Thafloyn..." Aptikęs pėdsaką, sekiau juo iki galo. Tritemijaus nebuvau skaitęs, bet Paryžiuje radau jo knygą „Steganographia, hoc est ars per occultam scripturam animi sui voluntatem absentibus aperiendi certa", išleistą Frankfurte 1606 metais. Menas, kaip per slaptąjį raštą atverti savo sielą tolimiems asmenims. Tas Tritemijus – įstabi asmenybė. Španhaimo abatas, benediktinas, gyvenęs penkioliktojo ir šešioliktojo amžių sandūroje, mokslininkas, mokėjęs hebrajų ir chaldėjų kalbas, taip pat Rytų kalbų, pavyzdžiui, totorių, bendravęs su teologais, kabalistais, alchemikais, neabejotinai su didžiuoju Kornelijumi Agripa iš Ne-

teshaimo, o gal ir su Paracelsu... Savo atradimus apie slaptuosius raštus Tritemijus maskuoja nekromantiniais paistalais sakydamas, kad reikia siųsti šifruotus pranešimus, panašius į tą, kurį dabar matote, o adresatas vėliau turėsiąs pasikviesti angelus Pamersielį, Padielį, Dorotielį ir kitus, kurie jam padės perskaityti tikrąją žinią. Tačiau jo pateikti pavyzdžiai dažniausiai yra kariniai pranešimai, pati knyga skirta rūmų grafui ir Bavarijos kunigaikščiui Pilypui ir yra vienas pirmųjų rimto kriptografinio darbo pavyzdžių, galintis praversti slaptosioms tarnyboms.

– Atleiskite, – įsiterpiau, – bet, jei gerai supratau, Tritemijus gyveno bent šimtu metų vėliau, nei parašytas mus dominantis rankraštis...

– Tritemijus buvo susijęs su „Sodalitas Celtica“, keltų brolija, kuri studijavo filosofiją, astronomiją, Pitagoro matematiką. Įžvelgiate ryšį? Tamplieriai – tai įšventintųjų ordinas, glaudžiai susijęs ir su senovės keltų išmintimi, dabar tai jau patvirtinta. Kažkokiu būdu Tritemijus susipažįsta su tomis pačiomis kriptografinėmis sistemomis, kurias naudojo tamplieriai.

– Įspūdinga, – tarė Belbas. – O ką skelbia šis slaptas pranešimas?

– Ponai, kantrybės. Tritemijus pateikia keturiasdešimt didžiųjų ir dešimt mažųjų kriptosistemų. Man pasisekė, teisingiau, Proveno tamplieriai per daug nesuko galvos, tikri, kad niekas neras jų rakto. Nedelsdamas išbandžiau pirmąją iš keturiasdešimties didžiųjų kriptosistemų tardamas, kad šiame tekste reikšmingos tik pirmosios raidės.

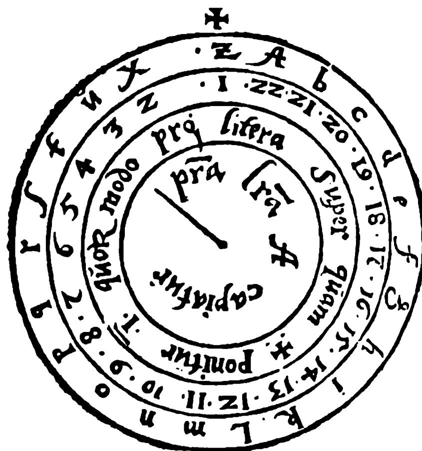
Belbas paprašė lapo ir pažvelgė į jį:

– Bet ir tokiu atveju turime beprasmę seką: kdruuuth...

– Be abejo, – atlaidžiai sutiko pulkininkas. – Tamplieriai per daug nesuko galvos, bet ir nebuvo tinginiai. Ši pirmoji seka savo ruožtu yra kitas šifruotas pranešimas, ir aš tuoj pat pagalvojau apie antrąjį kriptosistemų dešimtuką. Mat jame Tri-

temijus naudojo judamus skritulius, o pirmosios kriptosistemos skritulys yra štai toks...

Jis ištraukė iš aplanko dar vieną kopiją, prisislinko arčiau stalo ir ėmė aiškinti, baksnodamas raides parkerio galu.

– Tai – pati paprasčiausia sistema. Žiūrėkite tik į išorinį ratą. Kiekviena tikrojo pranešimo teksto raidė pakeičiama einančia prieš ją. Taigi vietoj A rašoma Z, vietoj B – A ir taip toliau. Šiandienos slaptajam agentui tai – vaikų žaidimas, bet anuomet tokie dalykai laikyti raganavimu. Aišku, dešifruojant reikia elgtis priešingai – kiekvieną šifruoto teksto raidę pakeisti einančia po jos. Pabandžiau, turėjau laimės pataikyti iš pirmo bandymo, ir štai rezultatas.

Jis užrašė: „*Les XXXVI inuisibles separez en six bandes*“, „Trisdešimt šeši nematomieji, pasiskirstę į šešias grupes“.

– Ką tai reiškia?

– Iš pirmo žvilgsnio – nieko. Tai tarsi pavadinimas, grupės pristatymas slaptąja kalba apeiginiais sumetimais. Toliau mūsų tamplieriai, tikri, kad paslėpė savąjį pranešimą po devyniais užraktais, apsiribojo keturioliktojo amžiaus prancūzų kalba. Štai antrasis tekstas:

a la ... Saint Jean
36 p charrete de fein
6 ... entiers avec saiel
p ... les blancs mantiax
r ... s ... chevaliers de Pruins pour la ...j. nc.
6 foiz 6 en 6 places
chascune foiz 20 a ... 120 a ...
iceste est l'ordonation
al donjon li premiers
it li secunz joste iceus qui ... pans
it al refuge
it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste ... la Grant Pute.

– Ir tai jūs vadinate nešifruotu pranešimu? – paklausė Belbas, nusivylęs, bet smagus.

– Akivaizdu, kad perrašydamas Ingolfas padėjo daugtaškius neįskaitomose vietose, ten, kur pergamentas buvo nusitrynęs... O čia mano parašytas galutinis teksto variantas, papildytas spėjimais, kuriuos pavadinčiau akivaizdžiais ir neginčijamais. Drįstu sakyti, jog grąžinau tekstui jo senąjį žavesį.

Iliuzionisto mostu jis apvertė kopiją ir pamatėme užrašą spausdintinėmis raidėmis.

ŠVENTO JONO (NAKTIS)
36 (METAI) P(O) ŠIENO VEŽIMO
6 NEPALIESTI (PRANEŠIMAI) SU ANTSPAUDAIS
R (ITERIAMS) BALTAIS APSIAUSTAIS [TAMPLIERIAMS]
6 KARTUS 6 VIETOSE
KASKART PO 20 M (ETŲ) L(YGU) 120 M (ETŲ)
TOKS YRA PLANAS:
EINA Į PILĮ PIRMIEJI

IT (ERUM) [VĖL PO 120 METŲ] ANTRIEJI PRISIDEDA PRIE TŲ
(NUO)
DUONOS
VĖL Į SLĖPTUVĘ
VĖL PAS DIEVO MOTINĄ ANAPUS UPĖS
VĖL Į POPELIKANŲ SMUKLĘ
VĖL PRIE AKMENS
3 KARTUS 6 (666) PRIEŠ DIDŽIOSIOS KEKŠĖS ŠVENTĘ

– Tamsiau nei naktį miške, – tarė Belbas.

– Taip, tekstą dar reikia interpretuoti. Ingolfui tai neabejotinai pavyko, kaip ir man. Viskas daug aiškiau, nei atrodo, jei tik žinai ordino istoriją.

Pauzė. Jis paprašė stiklinės vandens ir žodis po žodžio pradėjo aiškinti tekstą.

– Taigi: švento Jono naktis, praėjus trisdešimt šešeriems metams po šieno vežimo. Tamplieriai, įpareigoti išsaugoti ordiną, pabėga nuo suėmimo 1307 metų rugsėjį, pasislėpę šieno vežime. Anuomet metus skaičiavo nuo Velykų iki Velykų. Tad 1307 metai baigiasi maždaug tada, kai pagal mūsų skaičiavimą jau yra 1308 metų Velykos. Pridėkite prie 1307 metų pabaigos (tai būtų mūsų 1308 metų Velykos) trisdešimt šešerius metus ir gausime 1344 metų Velykas. Po trisdešimt šešerių lemtingų metų esame, mūsų skaičiavimu, tūkstantis trys šimtai keturiasdešimt ketvirtuosiuose. Pranešimas, padėtas į kriptą brangiame dėkle, galėjo būti antspaudas ar notarinis aktas kažkokio įvykio, nutikusio toje vietoje jau įkūrus slaptąjį ordiną, švento Jono naktį, 1344 metų birželio 23-iąją.

– Kodėl 1344?

– Manau, kad nuo 1307 iki 1344 metų slaptasis ordinas persitvarko ir ruošiasi pergamente numatytam planui. Reikia palaukti, kol viskas nurims, kol vėl užsimegs ryšiai tarp penkių ar šešių šalių tamplierių. Kita vertus, tamplieriai laukė trisde-

šimt šešerius, o ne trisdešimt ketverius ar trisdešimt septynerius metus todėl, kad šis skaičius jiems turėjo mistinę vertę, tai patvirtina ir šifruotas pranešimas. Skaičiaus 36 skaitmenų suma lygi devyniems, o jums, manau, nereikia priminti šio skaičiaus prasmių.

– Galiu? – paklausė Diotalevis, negirdimai atsiradęs už mūsų nugarų kaip koks Proveno tamplierius.

– Čia – tavo duona, – tarė Belbas. Jis greit juos pristatė vieną kitam, pulkininkas neatrodė per daug sunerimęs, priešingai, matėsi, kad jis trokšta kuo gausesnės ir dėmesingesnės auditorijos. Jis interpretavo toliau, o klausantis tų skaitmeninių gardėsių Diotaleviui tekėjo seilės.

– Dabar antspaudai: šeši nepaliesti dalykai su antspaudu. Ingolfas randa dėklą, matyt, užantspauduotą. Kam skirtas tas užantspauduotas dėklas? Baltiesiems apsiaustams, kitaip tariant, tamplieriams. Pranešime matome vieną „i“, kelias išsitrynusias raides ir vieną „ž“. Aš skaitau „išsižadėję“. Kodėl? Todėl, kad, kaip visi žinome, išsižadėję buvo tie, kurie iš pradžių prisipažino, o paskui atsisakė savo prisipažinimų, ir išsižadėjusieji tamplierių procese suvaidino svarbų vaidmenį. Taigi kalbama apie Proveno riterius, išsižadėjusius, pasiruošusius kam? Keletas įskaitomų raidžių pakiša žodį „kerštui“.

– Kokiam kerštui?

– Ponai! Visa tamplierių mistika, pradedant procesu, sukasi apie keršto už Žaką de Molė planą. Nevertinu masonų ložės, tačiau jie, toji civilinė tamplierių riterystės karikatūra, yra, nors ir labai išsigimęs, jų atspindys. O vienas iš Škotijos masonų ložės laipsnių yra Kadošo kavalierius, išvertus iš hebrajų kalbos – keršto kavalierius.

– Na gerai, tamplieriai ruošiasi keršyti. O toliau?

– Kiek trunka keršto planas? Šifruotas pranešimas mums padeda suprasti žodinį pranešimą. Reikalingi šeši riteriai, šešis kartus šešiose vietose, trisdešimt šeši padalyti į šešias grupes. To-

liau parašyta „Kaskart po dvidešimt“, o toliau – nebeaišku, bet Ingolfo užrašuose tai primena „m“. Išprotavau, jog tai – kaskart po dvidešimt metų. Toliau pranešime rasime šešias vietas ar šešias užduotis. Rašoma apie „ordonation“, planą, projektą, veiksmų seką. Parašyta, kad pirmieji turi eiti į pilį arba donžoną, antrieji – į kitą vietą, ir taip toliau, iki šeštųjų. Taigi šis dokumentas mums skelbia, kad yra dar šeši dokumentai, užantspauduoti, įvairiose vietose, ir, manau, akivaizdu, kad antspaudus reikia perlaužti vieną po kito, kas šimtą dvidešimt metų.

– O kodėl kas šimtą dvidešimt metų? – paklausė Diotalevis.

– Tie keršto riteriai kas šimtą dvidešimt metų turi atlikti užduotį tam tikroje nustatytoje vietoje. Tai panašu į estafetę. Akivaizdu, kad po tos 1344 metų nakties išvyksta šeši riteriai, ir kiekvienas iš jų leidžiasi į vieną iš šešių numatytų vietų. Aišku, kad pirmojo antspaudo saugotojas negali gyventi šimtą dvidešimt metų. Reikėtų suprasti taip: kiekvienas kiekvieno antspaudo saugotojas eina savo pareigas dvidešimt metų, paskui jas perleidžia kitam. Dvidešimt metų – pamatuotas laiko tarpas, šeši saugotojai vienam antspaudui, kiekvienas po dvi dešimtis metų – tai užtikrina, kad šimtas dvidešimtaisiais metais paskutinis antspaudo saugotojas galės perskaityti, tarkim, nurodymus ir juos perduoti pirmajam antrojo antspaudo saugotojui. Štai kodėl pranešime vartojama daugiskaita: pirmieji eina šen, antrieji eina ten... Kiekvieną vietą šimtą dvidešimt metų saugo šeši riteriai. Paskaičiuokite, nuo pirmosios iki šeštosios vietos reikia eiti penkis kartus, tai užtrunka šešis šimtus metų. Prie 1344 pridėję šešis šimtus gausime 1944. Tą patvirtina ir paskutinioji eilutė. Aišku kaip dieną.

– Būtent?

– Paskutinioji eilutė skelbia: „3 kartus 6 prieš didžiosios kekšės šventę“. Čia ir vėl susiduriame su skaičių žaismu, nes 1944 suma yra 18. Aštuoniolika yra triskart šeši, ir šis naujas nuostabus sutapimas yra dar viena subtili tamplierių mįslė. 1944 –

tai metai, kai baigiasi planas. Belaukiant? Taip, dutūkstantųjų! Tamplieriai mano, kad prasidėjus dutūkstantiesiems ateis jų Jeruzalė, Žemiškoji Jeruzalė, Antijeruzalė. Juos persekioja kaip eretikus. Iš paniekos Bažnyčiai jie susitapatina su Antikristu. Žino, kad skaičius 666 pagal okultinę tradiciją yra Žvėries skaičius. Šeši šimtai šešiasdešimt šeštieji – Žvėries metai – yra dutūkstantieji metai, kai tamplierių kerštas triumfuos. Antijeruzalė – tai Naujasis Babilonas, štai kodėl 1944 yra Didžiosios paleistuvės, Apokalipsėje aprašytos didžiosios Babilono kekšės triumfo metai! Nuoroda į 666 – tai provokacija, kariška bravūra. Kaip šiandien sakytume, skirtingumo iškėlimas. Nuostabi istorija...

Rankomis švelniai glostydamas aplanką, jis žvelgė į mus drėgnomis akimis, lūpos ir ūsai irgi buvo sudrėkę.

– Gerai, – tarė Belbas, – čia išdėstyti plano etapai. Bet koks tas planas?

– Jūs per daug reikalaujate. Jei žinočiau – nereikėtų mesti jauko. Bet tikrai žinau vieną dalyką: tuo metu kažkas atsitiko, planas nebuvo įvykdytas, priešingu atveju, jums leidus, būtume tai pastebėję. Ir nesunku suprasti kodėl: 1944-ieji buvo nelengvi metai, tamplieriai negalėjo numatyti pasaulinio karo, kuris apsunkino visus ryšius.

– Atleiskite, kad kišuosi, – tarė Diotalevis, – bet, jei teisingai supratau, sulaužius pirmąjį antspaudą jo saugotojų dinastija neišnyksta. Ji tęsiasi, iki sulaužomas paskutinis antspaudas, kai turi dalyvauti visi ordino nariai. Todėl kiekviename amžiuje, teisingiau, kas 120 metų, kiekvienoje vietoje yra po šešis saugotojus, taigi trisdešimt šeši.

– Teisingai, – sutiko Ardentis.

– Po trisdešimt šešis riterius kiekvienai iš šešių vietų yra skaičius 216, kurio dėmenų suma lygi 9. O kadangi amžių yra 6, padauginkime 216 iš 6 ir gausime skaičių 1296, kurio dėmenų suma lygi 18, kitaip tariant, triskart šešiems, taigi 666.

Jei Belbas žvilgsniu nebūtų jo sustabdęs, kaip daro motina, kai vaikas vapteli kokią nesąmonę, Diotalevis, matyt, būtų aritmetiškai pagrindęs visą pasaulio istoriją. Tačiau pulkininkas jau atpažino: Diotalevis – įslaptintasis.

– Pone, jūs nuostabiai kalbate! Juk žinote, pirmųjų riterių, tapusių Šventyklos Jeruzalėje branduoliu, buvo kaip tik devyni!

– Tetragramatone užrašytas Didysis Dievo Vardas yra iš septyniasdešimt dviejų raidžių, – tarė Diotalevis, – o prie septynių pridėjus du gauname devynis. Jums leidus, pasakysiu dar daugiau. Pagal Pitagoro tradiciją, kurią perima Kabala (arba kurioje ieško įkvėpimo), nelyginių skaičių nuo vieno iki septynių suma lygi šešiolikai, o lyginių skaičių nuo vieno iki aštuonių suma lygi dvidešimčiai, prie dvidešimties pridėję šešiolika gauname trisdešimt šešis.

– Viešpatie, pone, žinojau, žinojau, – išlemeno pulkininkas virpėdamas. – Jūs patvirtinat mano spėjimą. Esu arti tiesos.

Negalėjau suprasti, kiek Diotaleviui aritmetika buvo religija, o religija – aritmetika, o gal ir viena, ir kita. Prieš mane sėdėjo ateistas, besimėgaujantis pakylėjimu į kažkokį aukščiausiąjį dangų. Jis galėjo tapti ruletės išpažinėju (tai būtų buvę geriau), o troško būti netikinčiu rabinu.

Dabar jau tiksliai neprisimenu, kas atsitiko, tačiau įsikišo Belbas su savo Po upės slėnio gyventojams būdingu blaiviu protu ir išsklaidė kerus. Pulkininkui dar liko kelios interpretuotinos eilutės ir visi troškome apie jas žinoti. Buvo jau šešta valanda vakaro. Šešta, pagalvojau, arba aštuoniolikta.

– Na, gerai, – tarė Belbas. – Trisdešimt šeši riteriai kiekviename amžiuje žingsnis po žingsnio siekė atskleisti Akmenį. Bet kas yra tas Akmuo?

– Ponai! Akivaizdu, jog kalbama apie Gralį.

Viduramžiai laukė Gralio didvyrio, laukė, kad Šventosios Romos Imperijos galva taptų paties „Pasaulio Karaliaus" paveikslu ir apsireiškimu... Nematomasis Imperatorius irgi buvo tas apsireiškimas, o Vidurio Amžius... turėjo ir Centro Amžiaus prasmę... Nematomas ir nesugriaunamas centras, valdovas, kuris turėjo vėl ateiti, vienas didvyris, keršytojas ir kūrėjas – tai ne daugiau ar mažiau romantiškos mirusios praeities prasimanymai, o tiesa apie tuos, kurie šiandien vieni tegali teisėtai vadintis gyvaisiais.

(Julius Evola „Gralio paslaptis", Roma, Edizioni Mediterranee, 1983, 23 sk. ir Epilogas)

– Norite pasakyti, kad čia įpainiotas ir Gralis? – perklausė Belbas.

– Neabejotinai. Ir ne aš vienas taip manau. Esu tikras, man nereikia čia pasakoti Gralio legendos, juk kalbu su išprususiais žmonėmis. Apvaliojo stalo riteriai, paslaptingas ieškojimas to stebuklingo daikto, kuris vieniems buvo taurė su Kristaus krauju, Juozapo iš Arimatėjos atnešta į Prancūziją, kitiems – stebuklingų galių turintis akmuo. Neretai Gralis pasirodo kaip akinanti šviesa... Jis – kažkokios jėgos, kažkokio milžiniško energijos šaltinio simbolis. Jis maitina, gydo žaizdas, akina, trenkia žaibu... Lazerio spindulys? Buvo maniusių, jog jis yra alchemikų filosofinis akmuo, bet jei ir taip, argi filosofinis akmuo nesimbolizuoja kažkokios kosminės energijos? Šia tema parašyta galybių galybė knygų, bet nesunku įžvelgti kai kuriuos neginčytinus ženklus. Jei perskaitytume Volframo fon Ešenbacho knygą „Parcifalis", sužinotume, kad joje aprašytas Gralis saugomas tamplierių pilyje. Ešenbachas buvo įšventintasis? O gal per neatsargumą jis išdavė tai, ką vertėjo nutylėti? Lyg to dar nebūtų gana, tamplierių saugomas Gralis vadi-

namas iš dangaus nukritusiu akmeniu: *lapis exillis*. Tiesa, nežinia, ar tikrai turėta galvoje akmenį iš dangaus (*ex coelis*), ar akmenį, grįžtantį iš tremties*. Šiaip ar taip, jis yra kažkas iš toli; kai kas mano, jog tai galbūt meteoritas. Mums gana vieno: Akmuo. Kad ir kas būtų Gralis, tamplieriams jis simbolizuoja jų plano objektą arba tikslą.

– Atleiskite, – įsiterpiau, – dokumente parašyta, kad šeštąjį kartą tamplieriai turėtų susitikti prie arba virš akmens, o ne rasti akmenį.

– Dar viena subtili dviprasmybė, dar viena ryški mistinė analogija! Be abejo, šeštasis susitikimas įvyksta ant akmens, ir sužinosime, kur, tačiau ant šio akmens, jau atlikę plano perdavimo misiją ir sulaužę šešis antspaudus, riteriai sužinos, kur rasti Akmenį! Evangelinis žodžių žaismas: tu esi Petras ir ant šitos uolos... Ant akmens rasite Akmenį.

– Kitaip ir negalėtų būti, – tarė Belbas. – Prašau tęsti. Kazaubonai, nepertraukinėkit. Nekantraujame viską sužinoti.

– Taigi, – tarė pulkininkas, – tokia akivaizdi nuoroda į Gralį ilgai vertė mane manyti, kad tas lobis yra didžiulės atsargos radioaktyvių medžiagų, gal nukritusių iš kitų planetų. Prisiminkite legendą apie paslaptingąją karaliaus Amforto žaizdą... Jis primena neatsargų radiologą... Išties Akmens negalima liesti. Prisiminkite, kaip susijaudino tamplieriai, atvykę prie Mirties jūros krantų, juk žinote, sunkus klampus vanduo, jo paviršiuje žmogus plūduriuoja tarytum kamštis, jis turi gydomųjų savybių... Gal Palestinoje tamplieriai rado radžio ar urano klodus ir suprato negalėsiantys greitu laiku jų panaudoti. Narsusis vokiečių karininkas moksliškai ištyrė Gralio, tamplierių ir katarų sąsajas, kalbu apie Otą Raną, SS oberšturmbanfiurerį, kuris visą savo gyvenimą paskyrė nuodugniems apmąstymams apie europinę ir arijišką Gralio prigimtį. Nenoriu pasa-

* *Ex exilie* – iš tremties (*lot.*).

koti, kaip ir kodėl 1939 metais jis mirė, bet yra tvirtinančių... na, ar galima užmiršti tai, kas nutiko Ingolfui?.. Ranas atskleidžia ryšius tarp argonautų Aukso vilnos ir Gralio... Žodžiu, akivaizdu, kad egzistuoja ryšys tarp mistinio legendinio Gralio, filosofinio akmens (*lapis!*) ir to milžiniško energijos šaltinio, kuris įkvėpė Hitlerio šalininkus karo išvakarėse ir iki paskutinio atodūsio. Prisiminkite, vienoje iš legendos versijų argonautai mato taurę, taip, taurę, sklandančią virš Pasaulio Kalno su Šviesos Medžiu. Argonautai randa Aukso vilną ir jų laivas stebuklingai atsiduria Paukščių Take, Pietų pusrutulyje, kur kartu su Kryžiumi, Trikampiu ir Altoriumi švyti ir skelbia spindulingąją amžinojo Dievo prigimtį. Trikampis simbolizuoja dieviškąją Trejybę, Kryžius – dieviškąją Meilės auką, o Altorius yra Vakarienės stalas, ant kurio stovėjo Prisikėlimo Taurė. Visų šių simbolių keltiška ir arijiška prigimtis akivaizdi.

Pulkininką, atrodo, užvaldė ta pati herojiška egzaltacija, kuri aukščiausiajai aukai pastūmėjo jo oberšturmunddrang ar kaip jis ten vadinosi. Reikėjo grąžinti jį į tikrovę.

– Išvados? – paklausiau.

– Pone Kazaubonai, negi jūs jų nematote? Apie Gralį kalbėta kaip apie Liuciferio akmenį, jis lygintas su Bafometo figūra. Gralis – tai energijos šaltinis, tamplieriai saugojo energetinę paslaptį, jie sukuria savo planą. Kur buvo jų niekam nežinomos būstinės? Ir čia, mielieji, – pulkininkas pažvelgė į mus kaip į bendrininkus, tarsi kartu būtume rezgę sąmokslą, – pasukau keliu, kuris pasirodė esąs klaidingas, tačiau davė naudos. Toks Šarlis Lui Kadė-Gasikūras, matyt, nugirdo kažkokią paslaptį, nes 1797-aisiais jis parašo knygą (koks sutapimas, jo kūrinys buvo ir Ingolfo bibliotekoje), pavadintą „Le tombeau de Jacques Molay ou le secret des conspirateurs à ceux qui veulent tout savoir“*, kurioje tvirtina, jog prieš mirtį Molė įku-

* „Žako Molė kapas arba sąmokslininkų paslaptis tiems, kurie viską norėtų žinoti“ (*pranc.*).

ria keturias slaptąsias ložes: Paryžiuje, Škotijoje, Stokholme ir Neapolyje, turėjusias užduotį sunaikinti visus monarchus ir sugriauti popiežiaus galią. Sutinku, Gasikūras pasikarščiavo, bet aš pasirėmiau jo mintimi, kad surasčiau, kur tamplieriai galėjo įkurti savo slaptąsias būstines. Akivaizdu, jog neturėdamas kelrodės minties nebūčiau pajėgęs atskleisti pranešimo mįslių. Bet aš tokią mintį turėjau, ir tai buvo daugybe įrodymų pagrįstas įsitikinimas, kad tamplierių dvasią įkvėpė keltai, druidai, ji buvo dvasia šiaurės arijų, tradiciškai tapatinamų su Avalono sala, tikrosios hiperborėjiškos kultūros lopšiu. Daugelis autorių tapatino Avaloną su Hesperidžių sodu, su tolimąja Tule ir su Aukso vilnos Kolchide. Neatsitiktinai Aukso vilnos ordinas yra didžiausias istorijoje riterių ordinas. Ir čia paaiškėja, kas slypi anapus žodžio „Pilis“. Tai – hiperborėjiška pilis, kurioje tamplieriai saugojo Gralį, galbūt legendinis Monsalvatas.

Jis nutilo. Norėjo, kad gaudytume kiekvieną jo žodį. Gaudėme.

– Antrasis paliepimas: antspaudo saugotojai privalo eiti ten, kur yra tas ar tie, padarę kažką su duona. Nuoroda kuo aiškiausia: Gralis – taurė su Kristaus krauju, duona – Kristaus kūnas, vieta, kur valgyta duona, yra ta, kur įvyko Paskutinė vakarienė, taigi Jeruzalė. Sunku patikėti, kad tamplieriai net ir sugrįžus saracėnams nebūtų ten išsaugoję savo slaptosios bazės. Būsiu atviras, judėjiškas elementas išimtinai arijiška mitologija pagrįstame plane iš pradžių mane trikdė. Paskui supratau. Mes tebelaikome Jėzų žydiško tikėjimo išraiška, nes to mus moko Romos bažnyčia. Tamplieriai puikiai žinojo, kad Jėzus yra keltų mitas. Visa Evangelija – tai hermetiška alegorija, prisikėlimas iš žemės gelmių ir taip toliau, ir panašiai. Kristus yra ne kas kita, kaip alchemikų Eliksyras. Kita vertus, visi žino, jog trejybė – arijiška sąvoka, štai kodėl tamplierių reguloje, kurią sukūrė druidas šventas Bernardas, dominuoja skaičius trys.

Pulkininkas gurkštelėjo vandens. Jo balsas užkimo.

– Dabar – trečiasis etapas, Slėptuvė. Tibetas.

– Kodėl Tibetas?

– Pirmiausia dėl to, kad, pasak fon Ešenbacho, tamplieriai palieka Europą ir perveža Gralį į Indiją – arijų giminės lopšį. Prieglobstis yra Agartoje. Manau, girdėjote apie Agartą – pasaulio karaliaus buveinę, požeminį miestą, iš kurio Pasaulio Viešpačiai valdo ir kreipia žmonijos istoriją. Vieną iš savo slaptųjų centrų tamplieriai įkūrė prie savo dvasinių ištakų. Nebejoju, kad girdėjo apie ryšius tarp Agartos karalystės ir sinarchijos...

– Tiesą sakant, ne...

– Juo geriau, yra paslapčių, kurios žudo. Nenukrypkime. Šiaip ar taip, visi žino, kad Agarta įkurta prieš šešis tūkstančius metų, prasidėjus kalijugos epochai, kurioje vis dar gyvename. Riterių ordinai visada palaikė ryšį su šiuo slaptuoju centru, Rytų išminties ir Vakarų išminties aktyvaus bendravimo vieta. Todėl visiškai aišku, kur turi įvykti ketvirtasis susitikimas: dar vienoje iš druidų šventovių, Mergelės mieste, kitaip tariant, Šartro katedroje. Proveno atžvilgiu Šartras yra kitame pagrindinės Il de Franso upės – Senos – krante.

Sunkiai sekėme pašnekovo mintį.

– Kaip jūsų keltiškame ir druidiškame kelyje atsiranda Šartras?

– Kaip manote, iš kur kilo Mergelės idėja? Pirmosios Europoje pasirodžiusios mergelės buvo juodosios keltų mergelės. Jaunystėje šventas Bernardas Sen Vuarlio bažnyčioje klūpojo prieš juodąją mergelę ir iš jos krūties ištryškę trys pieno lašai nukritę ant būsimojo tamplierių įkūrėjo lūpų. Taip prasidėjo pasakojimai apie Gralį, siekiant pateisinti kryžiaus žygius, ir kryžiaus žygiai, siekiant surasti Gralį. Visi žino, kad benediktinai yra druidų įpėdiniai.

– O kur dabar tos juodosios mergelės?

– Jas sunaikino tie, kurie norėjo užteršti šiaurietiškąją tradiciją ir keltiškąjį tikėjimą pakeisti Viduržemio jūros kraštų tikėjimu, sukurdami mitą apie Mariją iš Nazareto. Arba jos pakeistos, iškreiptos, kaip tos juodosios Dievo Motinos, rodomos minioms fanatiškai garbinti. Bet įdėmiai pažvelgę į atvaizdus katedrose, kaip tai padarė didysis Fulkanelis, pamatysite, kad ši istorija ten akivaizdi, kaip akivaizdus ir ryšys tarp keltų mergelių ir tamplieriškos prigimties alcheminės tradicijos, pagal kurią juodoji mergelė simbolizuoja žaliavą, kurią naudojo ieškojusieji filosofinio akmens, kuris, kaip matėme, yra ne kas kitas, kaip tik Gralis. O dabar pagalvokite, kas kitam didžiajam druidų įšventintajam, Mahometui, įkvėpė mintį apie juodąjį Mekos akmenį. Šartre užmūryta kripta, pro kurią galėjai patekti į požemius, kur vis tebestovi pirmykštė pagoniška statula, bet gerai paieškoję *Notre-Dame du Pillier* dar galite rasti juodąją mergelę, kurią sukūrė kanauninkas odinistas. Rankoje ji laiko magiškąjį didžiųjų Odino šventikių cilindrą, o jos kairėje yra magiškasis kalendorius, kur buvo, deja, jau tik buvo, nes šios skulptūros neatlaikė kanauninkų ortodoksų vandalizmo, šventieji odinizmo gyvūnai: šuo, erelis, liūtas, baltoji meška ir vilkolakis. Kita vertus, visi gotiškojo ezoterizmo tyrėjai pastebėjo, kad būtent Šartre yra statula su Gralio taure rankoje. Mielieji, jei dar mokėtume pažvelgti į Šartro katedrą ne pagal katalikiškų, apaštališkų ir romietiškų turistinių vadovų lapus, o tradicijos akimis pamatyti tos Ereko tvirtovės pasakojamą tikrą istoriją...

– Štai ir popelikanai. Kas jie?

– Katarai. Vienas iš vardų, kuriais vadinti eretikai, buvo popelikanai. Proveno katarus sunaikino, ir nesu toks naivus, kad manyčiau, jog susitikimas galėjo įvykti Monseguro griuvėsiuose, tačiau sekta neišnyko, egzistuoja ištisa slaptojo katarizmo geografija, iš kurios kilo ir Dantė, Naujojo stiliaus kūrėjai, Meilės išpažintojų sekta. Penktasis susitikimas įvyko kažkur Šiaurės Italijoje ar Pietų Prancūzijoje.

– O paskutinis susitikimas?

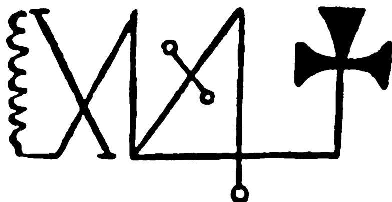
– Kur yra švenčiausias, tvirčiausias iš keltiškųjų akmenų, dieviškosios saulės šventovė, privilegijuota observatorija, kurioje baigdami savo planą visi Proveno tamplierių palikuonys gali sugretinti šešių antspaudų saugomas paslaptis ir pagaliau sužinoti, kaip naudotis ta milžiniška galia, skirta tiems, kurie turi Šventąjį Gralį? Aišku, Anglijoje, tai – magiškasis Stounhendžo ratas! Kurgi kitur?

– *O basta là*, – ištarė Belbas.

Tik pjemontietis gali suprasti po šiuo mandagaus nustebimo šūksniu slypinčius jausmus. Nė vienas iš jo atitikmenų kita kalba ar dialektu (*non mi dica*, *dis donc, are you kidding*) neatspindi to aukščiausio laipsnio nerūpestingumo, to fatalizmo, su kuriuo jis eilinį kartą patvirtina, kad kiti, deja, negrįžtamai yra kažkokios nukvėšusios dievybės vaikai.

Tačiau pulkininkas nebuvo pjemontietis, todėl atrodė pamalonintas Belbo reakcijos.

– Taigi. Štai planas, štai *ordonation*, visu savo įstabiu paprastumu ir nuoseklumu. Jei paimtumėt Europos ir Azijos žemėlapį ir nubrėžtumėt plano liniją – nuo Pilies Šiaurėje iki Jeruzalės, nuo Jeruzalės iki Agartos, nuo Agartos iki Šartro, nuo Šartro iki Viduržemio jūros krantų, o iš ten – iki Stounhendžo, gautumėt maždaug tokios formos pėdsaką arba runą:

– Na ir kas? – paklausė Belbas.

– Tas, kad tokia pat runa idealiai jungia kai kuriuos pagrindinius tamplieriškojo ezoterizmo centrus: Amjeną, Trua, šven-

to Bernardo karalystę Rytų Miško pakraštyje, Reimsą, Šartrą, Ren le Šato ir San Mikelės kalną, senojo druidų kulto vietą. Tokį pat piešinį matome ir Mergelės žvaigždyne!

– Domiuosi astronomija, – kukliai įsiterpė Diotalevis, – ir, kiek prisimenu, Mergelės žvaigždyno piešinys visai kitoks, be to, jame, atrodo, vienuolika žvaigždžių...

Pulkininkas atlaidžiai nusišypsojo:

– Mielieji ponai, žinote geriau už mane, kad viskas priklauso nuo to, kaip brėžiamos linijos, gali gauti Grįžulo Ratus arba Lokę, kas kam patinka, ir sunku nuspręsti, ar ta ar kita žvaigždė priklauso tam žvaigždynui ar ne. Tik pažvelkite į Mergelę: žemiausiu tašku pasirinkite Varpos žvaigždę, sutampančią su Provanso pakrantės linija, išrinkite dar penkias žvaigždes ir pamatysite, kad panašumas tarp piešinių tiesiog stulbinamas.

– Tereikia nuspręsti, kokias žvaigždes atmetame, – tarė Belbas.

– Būtent, – patvirtino pulkininkas.

– Klausykite, juk negalima atmesti ir to, kad susitikimai vyko pagal planą ir riteriai jau dirba savo darbą, nors mes to nepastebime? – tarė Belbas.

– Nematau šio požymių ir, leiskite pridurti, deja. Planas nutrūko ir gal tų, kurie turėjo jį įvykdyti, jau nebėra, trisdešimt šešių asmenų grupės iširo dėl kokios nors pasaulinės katastrofos. Tačiau teisingą informaciją turinčių narsuolių būrys galėtų vėl sugriebti nutrūkusią giją. Tas kažkas vis dar ten. O aš ieškau tinkamų žmonių. Todėl noriu išleisti knygą, kad sukelčiau atgarsius. Taip pat bandau susisiekti su asmenimis, kurie galėtų padėti rasti atsakymą tradicijos mokslo vingiuose. Šiandien susitikau su didžiausiu tos srities žinovu. Deja, nors ir šviesulys, jis nieko negalėjo pasakyti, tačiau labai susidomėjo mano istorija ir pažadėjo parašyti pratarmę...

– Atleiskite, bet ar nepasielgėte neapdairiai patikėdamas

tam ponui savo paslaptį? – paklausė Belbas. – Juk pasakojote apie Ingolfo klaidą...

– Matote, – tarė pulkininkas, – Ingolfas elgėsi nerūpestingai, o aš susitikau su mokslininku, negalinčiu kelti jokio įtarimo. Jis nekelia neapgalvotų hipotezių. Taip pat ir šiandien jis prašė manęs luktelėti ir nepristatyti savo knygos leidėjui, kol neišsiaiškinsiu visų prieštaringų vietų... Nenorėjau prarasti jo palankumo ir nepasakiau, kad eisiu su jumis susitikti, bet, tikiuosi, suprantate, jog pasiekęs šį savo triūso etapą turiu teisę nekantrauti. Tas ponas... tiek to, velniop santūrumą, nenorėčiau, kad pamanytumėt, jog giriuosi. Kalbu apie Rakoskį...

Stabtelėjo, laukdamas mūsų reakcijos.

– Ką? – nuvylė jį Belbas.

– Rakoskį! Tradicijos studijų autoritetą, „Cahiers du Mystère“ redaktorių!

– A, – nutęsė Belbas, – taip, Rakoskis, aišku...

– Taigi pasilieku teisę pateikti galutinę teksto redakciją po to, kai išklausysiu to pono patarimų, tačiau skubu, ir jei susitarčiau su jūsų leidykla... Kartoju, norėčiau kuo greičiau sukelti atgarsius, gauti žinių... Yra žinančių, bet tylinčių... Ponai, nors supratęs, kad karas pralaimėtas, apie 1944 metus Hitleris pradeda kalbėti apie slaptąjį ginklą, kuris jam padės pakeisti susidariusią padėtį. Sakoma, jis buvo beprotis. O jeigu ne? Supratote?

Jo kaktą išpylė prakaitas, ūsai pastiro it katino.

– Žodžiu, metu jauką. Žiūrėsim, ar kas ant jo užkibs.

Kiek tuomet pažinojau Belbą, maniau, kad jis atsikratys tuo ponu keliomis bendromis frazėmis. Tačiau jis tarė:

– Pulkininke, tai tikrai labai įdomu, nesvarbu, ar susitarsite su mumis ar kita leidykla. Gal sutiktumėt sugaišti dar dešimtį minučių?

Po to pasisuko į mane:

– Kazaubonai, jau vėlu, ir taip ilgai jus užlaikiau. Pasimatysime rytoj, sutarta?

Tai buvo prašymas išeiti. Diotalevis paėmė mane po ranka, pasakęs, kad irgi išeina. Atsisveikinome. Pulkininkas karštai paspaudė Diotaleviui ranką, o man tik linktelėjo galva, šaltai šypsodamasis.

Kai leidomės laiptais, Diotalevis tarė:

– Turbūt svarstote, kodėl Belbas jus išprašė. Nepalaikykite to šiurkštumu. Jis turi duoti pulkininkui leidybinį pasiūlymą. Tai – slapta. Slaptumas – pono Garamondo taisyklė. Išėjau nenorėdamas jo trikdyti.

Kaip sužinojau vėliau, Belbas bandė įvilioti pulkininką į „Manuzio“ leidyklos nasrus.

Nusitempiau Diotalevį pas Piladą, kur užsisakiau „Campari“, o jis – rabarbarų sulčių. Sakė, kad jos jam atrodo vienuoliškos, archajiškos, beveik tamplieriškos.

Paklausiau, ką mano apie pulkininką.

– Į leidyklas, – atsakė, – suplaukia visa pasaulio kvailybė. Bet kadangi pasaulio kvailybėje švyti Aukščiausiojo išmintis, išmintingieji stebi kvailius kupini nuolankumo.

Paskui atsiprašė, turėjo eiti.

– Šįvakar turiu kviestinę vakarienę, – tarė.

– Šventė? – paklausiau.

Mano tuštybė jį, atrodo, sutrikdė.

– *Zohar*, – patikslino, – *Lekh Lekha*. Dar nesuprasti lapai.

21

Gralis... yra toks sunkus, kad tiems, kurie nuodėmėje pražuvę, nelemta jį iš vietos pajudinti.
(Wolfram von Eshenbach „Parzival", IX, 477)

Pulkininkas man nepatiko, tačiau sudomino. Susidomėjęs gali ilgai stebėti net ir žaliąjį driežą. Jau ragavau pirmuosius lašus nuodų, kurie mus atvedė į pražūtį.

Kitą popietę vėl aplankiau Belbą, ir kalba nukrypo apie vakarykštį svečią. Belbui jis pasirodė esąs mitomanas:

– Girdėjote, kaip jis kalbėjo apie tą Rokošį ar Rostropovičių, nelyginant apie kokį Kantą?

– Senos istorijos, – tariau. – Ingolfas buvo jomis įtikėjęs beprotis, o pulkininkas yra beprotis, tikintis Ingolfu.

– Gal tikėjo juo vakar, o šiandien jau tiki kuo nors kitu. Žinote, prieš išsiskirdamas, surengiau jam turėjusį šįryt įvykti susitikimą su... kita leidykla, labai pajėgia, visada pasiryžusia leisti knygas už paties autoriaus pinigus. Pulkininkas atrodė pasiryžęs ten eiti. Ką tik sužinojau, kad jis leidykloje nepasirodė. O čia paliko pranešimo kopiją, lyg niekur nieko visur mėto tamplierių paslaptį. Tokie jau tie veikėjai.

Tą akimirką suskambo telefonas. Atsiliepė Belbas:

– Klausau? Taip, Belbas, „Garamond" leidykla. Laba diena, klausau jūsų... Taip, buvo užėjęs vakar po pietų, siūlė savo knygą. Atleiskite, negaliu pasakyti, jei galėčiau sužinoti...

Keletą akimirkų klausėsi, po to išblyškęs pažvelgė į mane ir tarė:

– Nužudė pulkininką ar kažkas panašaus.

Vėl kreipėsi į savo pašnekovą:

– Atsiprašau, pranešiau Kazaubonui, savo kolegai, jis vakar irgi dalyvavo pokalbyje... Pulkininkas Ardentis atėjo pasi-

kalbėti apie savo projektą, manau, tai fantastinė istorija apie tariamą tamplierių lobį. Jie buvo viduramžių riteriai...

Jis instinktyviai uždengė ragelį, lyg norėdamas atriboti pašnekovą, pamatė, kad žiūriu į jį, atitraukė ranką ir prabilo kiek susijaudinęs:

– Ne, pone de Andželi, tas ponas kalbėjo apie knygą, kurią ketino parašyti, tiesa, labai miglotai... Kaip? Abu? Dabar? Užsirašau adresą.

Jis padėjo ragelį. Kiek patylėjo, barbendamas pirštais į stalą.

– Kazaubonai, atleiskite, nepagalvojęs įvėliau ir jus į šią istoriją. Mane užklupo netikėtai. Skambino komisaras, kažkoks de Andželis. Pulkininkas buvo apsistojęs kažkokiame pensione ir, sako, vakar vakare jį rado negyvą...

– Sako? Tas komisaras nežino, ar tai tiesa?

– Skamba keistai, bet komisaras to nežino. Mano vardą ir įrašą apie vakarykštį susitikimą rado Ardenčio užrašų knygelėje. Atrodo, esame vienintelis jų pėdsakas. Nieko nepadarysi, eime.

Išsikvietėme taksi. Važiuojant Belbas paėmė mane už rankos.

– Kazaubonai, gal tai tik sutapimas. Šiaip ar taip, nežinau, gal mąstau iškreiptai, dėl Dievo, bet mano kraštuose sakoma, kad „visada geriau neminėti vardų“... Kartą, dar būdamas paauglys, žiūrėjau kalėdinį vaidinimą, dievobaimingą farsą, su piemenimis, kurie gyveno nesuprasi kur – Betliejuje ar ant Tanaro krantų... Atvyksta Trys Karaliai ir klausia vieno iš piemenėlių, kuo vardu jo šeimininkas, ir šis atsako: Dželindas. Kai Dželindas tai sužino, paima lazdą ir išperia piemenėliui kailį sakydamas, jog negalima pirmam pasitaikiusiam sakyti vardo... Šiaip ar taip, jei sutinkate, pulkininkas nieko mums nepasakojo apie Ingolfą ir tą Provene rastą pranešimą.

– Nenorime sulaukti Ingolfo galo, – tariau, bandydamas nusišypsoti.

– Kartoju, tai – smulkmena, tačiau nuo kai kurių istorijų verčiau laikytis atokiau.

Sutikau, bet likau sunerimęs. Buvau studentas, dalyvaudavau eisenose ir susidūręs su policija jausdavausi nejaukiai. Atvykome į pensioną. Ne pats geriausias, miesto pakraštyje. Mus iškart palydėjo į pulkininko Ardenčio butą – taip jį vadino. Laiptinėje sukiojosi policijos agentai. Atėjome į 27 numerį (septyni plius du lygu devyni, pagalvojau): miegamasis, holas su staleliu, virtuvėlė, vonia su dušu, be užuolaidos, o pro praviras duris nesimatė, ar ten yra bidė, bet panašiuose pensionuose tai, matyt, buvo didžiausias ir vienintelis gyventojams teikiamas patogumas. Baldai nutriušę, asmeninių daiktų mažai, viskas sujaukta – kažkas paskubomis kuitėsi spintose ir lagaminuose. Gal policija. Suskaičiavau gal dešimt policininkų, uniformuotų ir civiliniais drabužiais.

Link mūsų žengė apyjaunis vyras, gana ilgais plaukais.

– De Andželis. Daktaras Belbas? Daktaras Kazaubonas?

– Dar ne daktaras, studijuoju.

– Studijuokite, studijuokite. Nebaigęs mokslų negalėsite dalyvauti konkurse į darbą policijoje ir net nenujaučiat, ką prarastumėt. – Atrodė pavargęs. – Atleiskite, bet eikime prie įprastinės rutinos. Štai pasas, priklausęs čia gyvenusiam asmeniui, registruotam kaip pulkininkas Ardentis. Atpažįstate?

– Tai jis, – tarė Belbas, – bet norėčiau aiškumo. Kai kalbėjomės telefonu, nesupratau, ar jis mirė, ar...

– Džiaugčiausi, jei galėčiau tai išgirsti iš jūsų, – tarė de Andželis, kreivai šyptelėdamas. – Bet, manau, turite teisę žinoti kai ką daugiau. Taigi ponas Ardentis, arba, jei norite, pulkininkas, gyveno čia jau keturias dienas. Matyt, jau pastebėjote, kad čia ne „Grand Hotel“ viešbutis. Yra durininkas, jis gulasi vienuoliktą vakaro, nes visi gyventojai turi durų raktą, viena ar dvi kambarinės, rytais sutvarkančios kambarius, senas girtuoklis, dirbantis nešiku ir atnešantis gyventojams į kamba-

rius gėrimų, kai šie paskambina. Kartoju, girtuoklis, sergantis arterioskleroze: jį apklausti buvo tikra kančia. Durininkas teigia, kad šiam vaidenasi ir jau išgąsdinęs ne vieną lankytoją. Vakar apie dešimtą vakaro durininkas matė Ardentį, įeinantį su dviem vyrais, su kuriais jis užlipo į savo kambarį. Čia niekam nė motais, jei kas sugalvotų atsivesti gaują persirengėlių, ką jau kalbėti apie du normalius asmenis, net jei, pasak durininko, jų tartis ir buvo užsienietiška. Pusę vienuoliktos Ardentis paskambina seniui ir paprašo atnešti butelį viskio, butelį mineralinio ir tris taures. Apie vienuoliktą ar pusę dvyliktos senis girdi skambinant iš dvidešimt septintojo kambario, su pertrūkiais. Bet, kaip šįryt įsitikinome, tuo laiku jau turėjo būti išgerta ne viena taurė ne paties sveikiausio gėrimo. Senis užlipa, pasibeldžia, niekas neatsako, jis atrakina duris visrakčiu, randa kambarį sujauktą, taip kaip dabar, o lovoje – pulkininką, išsprogusiomis akimis, su viela ant kaklo. Jis nuskuba žemyn, pažadina durininką. Nė vienas iš jų nenori lipti į viršų, jie bando skambinti, tačiau telefonas tyli. Šį rytą jis kuo puikiausiai veikė, bet tiek to, patikėsime jų žodžiais. Tada durininkas išbėga į aikštę, kur kampe stovi automatas, kad paskambintų į policijos nuovadą, senis tuo metu patraukia į priešingą pusę, daktaro. Jie užtrunka dvidešimt minučių, grįžta, laukia apačioje, išsigandę, daktaras apsirengia ir atvyksta beveik sykiu su policijos mašina. Visi užlipa į dvidešimt septintąjį kambarį – lova tuščia.

– Kaip tuščia? – paklausė Belbas.

– Lavono nėra. Tada daktaras grįžta namo, o mano kolegos randa tai, ką jūs dabar matote. Jie apklausia senį ir durininką ir išgirsta, ką jums dabar papasakojau. Kur dingo tiedu ponai, dešimtą valandą vakaro užlipę kartu su Ardenčiu į jo butą? Nežinia, senis čia užtruko tik minutę, nedirstelėjo nei į virtuvę, nei į tualetą. Gal jie pabėgo, kol tiedu kvailiai ieškojo pagalbos, ir išsinešė kartu lavoną? Gali būti, čia yra išoriniai laip-

tai, vedantys tiesiai į kiemą, o iš ten pro vartus patenki į skersgatvį. Tačiau svarbiausia: ar lavonas tikrai buvo, o gal pulkininkas vidurnaktį išėjo su tais dviem tipais, o senis viską susapnavo? Durininkas tvirtina, kad šiam jau ne pirmą kartą vaidenasi. Prieš daugelį metų jis tvirtino matęs pakartą vieną pensiono gyventoją, nuogą, po pusvalandžio toji įžengusi gyva ir sveika, o ant senio stalo buvo rastas sadopornografinis žurnalas. Gal jis susigalvojo nueiti prie ponios kambario durų ir pasmalsauti pro rakto skylutę, o viduje pamatė siūbuojančią užuolaidą. Tikra tik viena: kambarys atrodo ne taip, kaip turėtų atrodyti, o Ardentis išgaravo. Bet aš jau daug prikalbėjau. Dabar jūsų eilė, pone Belbai. Vienintelis pėdsakas, kurį pavyko rasti – lapelis, gulėjęs ant grindų prie to staliuko. Keturioliktą valandą – „Hotel Principe e Savoia“, ponas Rakoskis; šešioliktą valandą – ponas Belbas, „Garamond“ leidykla. Jūs patvirtinote, kad jis buvo atėjęs. Dabar papasakokite, kaip vyko susitikimas.

22

Gralio riteriai nebenorėjo, kad jų klausinėtų.

(Wolfram von Eschenbach „Parzival“, XVI, 819)

Belbas kalbėjo trumpai: pakartojo, ką jau buvo sakęs telefonu, jokių naujų detalių, bent esminių. Pulkininkas papasakojęs miglotą istoriją apie Prancūzijoje rastuose dokumentuose aptiktą kažkokio lobio pėdsaką, bet nieko daugiau nepasakęs. Jis tarėsi sužinojęs kažkokią pavojingą paslaptį, todėl norėjo ją paskelbti, kad nebūtų vienintelis jos saugotojas. Pabrėžęs, jog kiti, vos tik sužinodavę tą, paslaptingai pradingdavę, ir sa-

kė parodysiąs turimus dokumentus tik tada, kai leidykla sudarys su juo sutartį, tačiau Belbas negalėjęs pasirašyti jokios sutarties, nematydamas kūrinio, todėl jie išsiskyrė, tiesa, sutarę vėl kada nors susitikti. Ardentis paminėjęs susitikimą su kažkokiu Rakoskiu, sakęs, jog šis yra „Cahiers du Mystère“ vyriausiasis redaktorius. Norėjęs prašyti to Rakoskio, kad šis parašytų pratarmę jo knygai. Atrodo, Rakoskis jam pataręs neskubėti leisti knygos. Pulkininkas jam nepasakęs, kad ruošiasi eiti į „Garamond“ leidyklą. Štai ir viskas.

– Gerai, – tarė de Andželis, – o kokį įspūdį jis jums paliko?

– Pasirodė egzaltuotas, užsiminė apie, sakykim, nekeliančią nostalgijos praeitį ir apie tarnybą užsienio legione.

– Jis kalbėjo tiesą, nors ir ne visą. Tam tikra prasme mes jį stebėjome, nors nelabai uoliai. Tokių atvejų turime ir daugiau... Taigi Ardentis nėra jo tikras vardas, tačiau jis turėjo tvarkingą Prancūzijos piliečio pasą. Jau keletą metų retkarčiais pasirodydavo Italijoje ir buvo atpažintas, tiesa, be tvirto įsitikinimo, kaip kapitonas Arkovedis, kuris dar 1945 metais nuteistas myriop už akių. Už bendradarbiavimą su SS siunčiant žmones į Dachau. Jį stebėjo ir Prancūzijoje, ten buvo teistas už sukčiavimą ir tik per plauką išvengė bausmės. Spėjama, pabrėžiu, spėjama, jog tai – tas pats asmuo, apie kurį pernai pranešė smulkus pramonininkas iš Boromėjaus Skiaurės. Tuomet jis vadinosi Fazočiu. Tas Fazotis įtikino pramonininką, kad Komo ežero dugne tebeguli Dongo lobis, jis nustatęs, kurioje vietoje, ir pakaktų keleto dešimčių milijonų pasamdyti du narus ir motorinę valtį... Gavęs pinigus, jis išgaravo. Jūs irgi patvirtinate, kad jis sirgo lobių manija.

– O Rakoskis? – paklausė Belbas.

– Jau patikrinome. „Principe e Savoia“ viešbutyje buvo apsistojęs toks Rakoskis, Vladimiras, užsiregistravęs prancūzišku pasu. Išvaizda nekrintanti į akis, tiesiog elegantiškas vyras. Taip jį apibūdino ir čionykštis durininkas. Šiandien jis pirmu

„Alitalia“ kompanijos reisu išskrido į Paryžių. Pranešiau Interpolui. Anunciata, ar atėjo kokių nors žinių iš Paryžiaus?

– Dar nieko.

– Na štai. Taigi pulkininkas Ardentis, ar kad ir kaip jis vadintųsi, atvyksta į Milaną prieš keturias dienas, nežinia, ką veikia tris pirmąsias, bet vakar antrą valandą, matyt, susitinka viešbutyje su Rakoskiu, bet nepasako jam, kad ruošiasi susitikti ir su jumis, man tai atrodo įdomu. Vakare grįžta čia, gal su tuo pačiu Rakoskiu ir dar kažkokiu tipu... Toliau viskas susijaukia. Net jei jo nenužudo, neabejotinai perkrato jo kambarį. Ko ieško? Švarko kišenėse – tiesa, jei jis ir išėjo, tai vienmarškinis, nes švarkas su pasu liko kambaryje, bet dėl to mums nė kiek ne lengviau, nes senis tvirtina matęs jį lovoje su švarku, gal tai buvo kambarinis švarkas, Viešpatie, jaučiuosi lyg beprotnamyje... Kaip sakiau, švarko kišenėse jis turėjo daug pinigų, net per daug... Taigi ieškota kažko kito. Ir jūs man pakišote vienintelę gerą mintį. Pulkininkas turėjo kažkokius dokumentus. Kaip jie atrodė?

– Jis turėjo rudą aplanką, – tarė Belbas.

– Man jis pasirodė raudonas, – tariau aš.

– Rudas, – užginčijo Belbas, – bet gal aš klystu.

– Raudonas ar rudas, – tarė de Andželis, – jo čia nėra. Vakarykščiai ponai bus jį pasisavinę. Taigi reikia ieškoti to aplanko. Manau, Ardentis nė nesiruošė leisti knygos. Surinko duomenis, kad galėtų šantažuoti Rakoskį, o ryšius su leidyklomis naudojo kaip spaudimo priemonę. Tai būtų jo stilius. Čia galėtume iškelti ir kitokių hipotezių. Tiedu išeina grasindami, jis išsigąsta ir viską palikęs pabėga vidury nakties, su aplanku po pažastimi. Ir nežinia kodėl pasistengia įtikinti senį, kad yra nužudytas. Bet tai būtų per daug panašu į romaną ir nepaaiškintų sujaukto kambario. Kita vertus, jei aniedu jį užmuša ir pavagia aplanką, kam jiems vogti dar ir lavoną? Pamatysim. Atleiskit, bet privalau patikrinti jūsų dokumentus.

Jis pavartė rankose mano studento bilietą.

– Taigi studijuojate filosofiją?

– Mūsų ten daug, – tariau.

– Net per daug. Ir domitės tamplieriais... Jei norėčiau apie juos sužinoti, ką turėčiau perskaityti?

Paminėjau dvi populiarias, bet gana rimtas knygas. Pridūriau, kad iki proceso žinios apie juos patikimos, o po jo – tik svaičiojimai.

– Pažiūrėsim, pažiūrėsim, – tarė. – Dabar dar ir tamplieriai. Grupuotė, su kuria dar neteko susidurti.

Čia priėjo Anunciata su telefonograma rankoje:

– Atsakymas iš Paryžiaus.

Jis perskaitė.

– Puiku. Paryžiuje tokio Rakoskio niekas nepažįsta, o jo paso numeris sutampa su prieš dvejus metus pavogto paso numeriu. Štai ir viskas. Ponas Rakoskis neegzistuoja. Sakėte, jis buvo žurnalo redaktorius... kokio žurnalo? – Užsirašė. – Pabandysime, bet kertu lažybų, kad nėra ir tokio žurnalo arba jis jau seniausiai nebeleidžiamas. Ponai, dėkoju už bendradarbiavimą, gal dar kada sutrukdysiu. Tiesa, paskutinis klausimas. Ar jums nekilo įspūdis, kad tas Ardentis gali turėti ryšių su kokia nors politine grupe?

– Ne, – atsakė Belbas. – Jis atrodė lyg būtų metęs politiką dėl lobių.

– Ir neįgaliųjų maustymo. – De Andželis pasisuko į mane.

– Įtariu, kad jums jis nepatiko.

– Nemėgstu tokių tipų kaip jis, – atsakiau. – Tačiau nesiruošiu smaugti jų vielomis. Nebent mintyse.

– Aišku. Per daug terlionės. Pone Kazaubonai, nesijaudinkit, aš ne iš tų, kurie mano, kad visi studentai nusikaltėliai. Eikite ramus. Ir sėkmės rašant diplominį darbą.

Belbas paklausė:

– Komisare, atleiskite, aš tik šiaip. Jūs iš žmogžudysčių ar politikos skyriaus?

– Geras klausimas. Šiąnakt buvo atėjęs mano kolega iš žmogžudysčių skyriaus. Kai archyvuose rado daugiau medžiagos apie Ardenčio veiklą, bylą perdavė man. Aš iš politikos skyriaus. Bet nežinau, ar esu tas tinkamas žmogus. Gyvenimas daug sudėtingesnis nei detektyviniuose romanuose.

– Turėjau tokį įtarimą, – tarė Belbas, tiesdamas jam ranką.

Išėjome, ir aš nebuvau ramus. Ne dėl komisaro, kuris man pasirodė šaunus vyrukas, o todėl, kad pirmą kartą gyvenime patekau į patį tamsios istorijos sūkurį. Be to, sumelavau. Kartu su Belbu.

Atsisveikinome ties leidyklos durimis, abu sutrikę.

– Nepadarėme nieko blogo, – kaltai pratarė Belbas. – Jokio skirtumo, ar komisaras žinos apie Ingolfą ir katarus, ar ne. Tai buvo tik svaičiojimai. Gal Ardenčiui teko slėptis dėl kitų priežasčių, jų tūkstančiai. Gal Rakoskis yra Izraelio slaptosios tarnybos agentas ir suvedė senas sąskaitas. Gal jį pasiuntė koks pulkininko apmautas svarbus asmuo. Gal tai buvo koks bendražygis iš užsienio legiono, turintis senų nuoskaudų. Gal koks samdomas žudikas alžyrietis. Gal tamplierių lobio istorija mūsų pulkininko gyvenime buvo tik antraeilis dalykas. Taip, žinau, dingo aplankas, nesvarbu, kokios spalvos, raudonas ar rudas. Teisingai pasielgėte man paprieštaraudamas, tai patvirtina, kad matėme jį tik probėgšmais...

Tylėjau, ir Belbas nežinojo, kaip baigti savo kalbą.

– Pasakysite, kad ir vėl pabėgau, kaip tada, Larga gatvėje.

– Nesąmonė. Pasielgėme teisingai. Iki pasimatymo.

Man buvo jo gaila, nes jis jautėsi bailys. Aš – ne, mokykloje mane mokė, kad policijai reikia meluoti. Iš principo. Tačiau nešvari sąžinė teršia draugystę.

Daugiau nebesusitikome. Aš buvau jo priekaištas, o jis – manasis.

Tas įvykis įtikino mane, kad studentas visada kelia daugiau įtarimų už tą, kuris baigė universitetą. Padirbėjau dar metus ir apie tamplierių procesą prirašiau du šimtus penkiasdešimt aplankų. Tais laikais diplominio darbo gynimas traktuotas kaip lojalumo valstybei įrodymas ir į patį darbą žvelgta atlaidžiai.

Vėliau kai kurie studentai jau pradėjo šaudyti, o manifestacijų po atviru dangum laikas artėjo prie pabaigos.

Pristigau idealų. Turėjau tam pateisinimą, nes mylėdamas Amparo mylėjausi su Trečiuoju pasauliu. Amparo buvo graži, marksistė, brazilė, entuziastė, be iliuzijų, turėjo stipendiją ir nuostabiai maišytą kraują. Viskas kartu.

Sutikau ją viename iš vakarėlių ir tiesiai išdrožiau:

– Atleisk, norėčiau su tavim pasimylėti.

– Esi bjaurus maskulistas.

– Užmiršk.

– Neužmiršiu. Esu bjauri feministė.

Ji ruošėsi grįžti namo, o aš nenorėjau jos prarasti. Ji padėjo man susisiekti su Rio universitetu, kur reikėjo italų kalbos lektoriaus. Sutartis buvo dvejiems metams, su galimu pratęsimu. Italijoje man darėsi ankšta. Sutikau.

Be to, Naujajame pasaulyje tikrai nesutiksiu tamplierių, tariau sau.

Tuščia viltis, galvojau tą šeštadienio vakarą periskope. Užkopęs „Garamond“ leidyklos laiptais, patekau į Rūmus. Diotalevis sakydavo: *Binah* – tai Rūmai, kuriuos sau pastato *Hokmah*, išplisdama iš pirmapradžio taško. Jei *Hokmah* yra šaltinis, tai *Binah* yra iš jo gimstanti upė, kuri išsišakoja, o visos jos atšakos įteka į didžiąją paskutiniosios sefiros jūrą, ir *Binah* visos esančios formos jau yra numatytos.

4

HESED

23

Priešybių analogija yra ryšys tarp šviesos ir šešėlio, viršūnės ir bedugnės, pilnatvės ir tuštumos. Alegorija, visų dogmų motina, yra antspaudo pakeitimas atspaudu, tikrovės – šešėliais, ji yra tiesos melas ir melo tiesa.

(Eliphas Levi „Dogme de la haute magie“, Paryžius, Baillère, 1856, XXII, 22)

Atvykau į Braziliją iš meilės Amparo. Pasilikau ten iš meilės šaliai. Taip ir nesupratau, kodėl toji olandų, apsistojusių Resifėje ir sumišusių su vietos indėnais bei Sudano negrais, palikuonė jamaikietės veidu ir paryžietės manieromis vadinosi ispanišku vardu. Man taip ir nepavyko rasti braziliškų tikrinių vardų ištakų. Jie nepaiso jokių onomastikos žodynų ir egzistuoja tik ten.

Amparo man sakė, kad jų pusrutulyje vanduo iš kriauklės bėga sukdamasis iš dešinės į kairę, o pas mus, Europoje, – priešinga kryptimi, arba atvirkščiai. Negalėjau patikrinti, ar tai tiesa. Ne vien todėl, kad mūsų pusrutulyje niekas niekada nežiūrėjo, į kurią pusę sukasi ištekantis vanduo, bet ir dėl to, kad po daugelio eksperimentų Brazilijoje supratau, kaip sunku tai pamatyti. Vanduo išteka taip greitai, kad nespėji sekti, gal jo sukimosi kryptis priklauso nuo iš čiaupo tekančios srovės stiprumo ir polinkio kampo, nuo kriauklės ar vonios formos. O jei tai būtų tiesa, kas atsitiktų ekvatoriuje? Vanduo nesisukdamas garmėtų stačiai žemyn, o gal visai neišbėgtų?

Anuomet tos problemos per daug nesureikšminau, bet šeštadienio vakarą pagalvojau, kad viskas priklauso nuo telūrinių srovių ir Švytuoklėje slypi to paslaptis.

Amparo tikėjimas buvo nepalaužiamas.

– Nesvarbu, kas vyksta empiriniu atveju, – kalbėjo ji, – kalbu apie idealų principą, patikrinamą idealiomis sąlygomis, kitaip tariant, niekada. Tačiau tai tiesa.

Milane Amparo traukė mane savo blaiviu protu. Čia, pajutusi gimtosios žemės syvus, ji tapo paslaptingesnė, svajingesnė, atvira paslaptingam racionalumui. Mačiau, kaip ją jaudina senosios aistros, kaip ji stengiasi jas pažaboti, išlikti patetiška savajame asketizme, kuris jai liepė atsispirti jų pagundai.

Stebėjau jos nuostabius prieštaravimus žiūrėdamas, kaip ji kalbasi su draugais. Susitikimai vykdavo varganuose namuose, kurių visas dekoras buvo keli plakatai ir daugybė folkloro elementų, Lenino portretai ir *cangaceiro** šlovinanti šiaurės rytų regiono keramika arba Amerikos indėnų fetišai. Atvykau politiškai gan miglotu metu ir po tėvynėje įgytos patirties nutariau laikytis atokiau nuo visų ideologijų, ypač čia, kur jų nesupratau. Amparo draugų pokalbiai man sukėlė dar daugiau dvejonių, tačiau sužadino smalsumą. Aišku, visi jie buvo marksistai, ir iš pirmo žvilgsnio jų kalba buvo panaši į marksisto europiečio, tačiau jie kalbėjo skirtingus dalykus ir netikėtai pokalbio apie klasių kovą įkarštyje pasigirsdavo kalbos apie „brazilišką kanibalizmą“ arba revoliucinį afroamerikietiškų kultų vaidmenį.

Klausydamas kalbų apie tuos kultus įsitikinau, kad ir ideologinė srovė čia sukasi į priešingą pusę. Ji rodė vidines švytuoklines migracijas, kai skurdžiai iš šiaurės, atvykę į pramoninius pietus, milžiniškose metropolijose virsdavo liumpenproletarais ir, apsvaiginti smogo, praradę viltį, grįždavo atgal į šiaurę, kad po metų vėl bėgtų į pietus. Tačiau tas švytavimas daugelį palikdavo didžiuosiuose miestuose ir juos įtraukdavo autochtoninės bažnyčios, spiritizmas, afrikietiškų dievybių iškvietimo seansai... Čia Amparo draugai suskildavo: vieniems

* Šiaurės Brazilijos piemenys (*port.*).

tai reiškė grįžimą prie ištakų, pasipriešinimą baltųjų pasauliui, kiti kultą laikė kvaišalais, kuriais valdančioji klasė laikė pažabojusi milžinišką revoliucijos potencialą, tretiems jie atrodė nelyginant puodas, kuriame lydėsi baltieji, indėnai ir negrai, tačiau to rezultatas jiems dar atrodė miglotas ir neaiškus. Amparo nuomonė buvo tvirta: religija visur yra opijus liaudžiai, o tuo labiau pseudogentiniai kultai. Kai laikydavau apglėbęs jos liemenį „escolas de samba", kur kartu su kitais šokėjais brėždavau nepakeliamo būgnų ritmo mušamas sinusoides, jausdavau, kad su šiuo pasauliu ji suaugusi pilvo raumenimis, širdimi, galva, šnervėmis... O kai išeidavome, ji pirmoji pradėdavo sarkastiškai, pagiežingai analizuoti tą laipsniško, savaitė po savaitės, mėnuo po mėnesio, pasinėrimo į karnavalo apeigas gilų, nevaldomą religingumą. „Jos tokios pat gentinės ir raganiškos, – sakydavo su revoliucine panieka, – kaip ir futbolo apeigos, verčiančios vargšus švaistyti savo kovinę energiją ir maištingumą apžavams ir raganavimui, kuriais visų įmanomų pasaulio dievų prašo priešininko gynėjo mirties, užmiršę viešpatavimą tų, kurie skatina jų džiūgavimą ir pasmerkia iliuzijų pasauliui."

Pamažu praradau skirtingumo pojūtį. Taip pat, kaip palaipsniui įpratau nebeieškoti rasių tame pasaulyje veidų, pasakojančių šimtmečius trukusias nevaldomo maišymosi istorijas. Atsisakiau suprasti, kur yra pažanga, kur – maištas, o kur, kaip sakydavo Amparo draugai, kapitalo žabangos. Kaip galėjau mąstyti europietiškai, sužinojęs, kad kairiųjų ekstremistų viltis palaiko šiaurės rytų regiono vyskupas, įtariamas jaunystėje prijautęs nacizmui, o dabar su nepalaužiamu tikėjimu nešantis aukštai iškeltą maišto deglą, tuo sukrėsdamas ir įbaugindamas Vatikaną bei plėšriąsias Volstryto žuvis, o džiaugsmu uždegdamas širdis ateistų proletarų mistikų, nugalėtų grėsmingos ir saldžios Gražiosios Mergelės, kuri persmelkta septynių skausmų žvelgė į savo tautos kančią.

Vieną rytą, išklausę seminarą apie liumpenproletariato klasinę sandarą, su Amparo važiavome pajūriu. Pakrantėje pamačiau votyvas: žvakes, baltas pintines. Amparo pasakė, kad tai aukos *Yemanjà*, vandenų deivei. Ji išlipo iš mašinos, prisiartino prie mūšos linijos ir keletą akimirkų tylėjo. Paklausiau, ar ji tuo tiki, o ji piktai atšovė, kaip galima tuo tikėti. Ir pridūrė: „Senelė atvesdavo mane čia, prie jūros, ir melsdavo deivę, kad aš augčiau graži, gera ir laiminga. Kuris jūsų filosofas, kalbėjęs apie juodus katinus ir koralus, pasakė „tai netiesa, bet aš tuo tikiu"? Aš tuo netikiu, bet tai – tiesa". Tą dieną nusprendžiau taupyti ir nuvažiuoti į Bahiją.

Dabar jau žinau, kad būtent tada pamažu įkliuvau į panašumo pinkles: viskas galėjo turėti paslaptingų analogijų su viskuo.

Grįžęs į Europą, šią metafiziką paverčiau mechanika, todėl ir pakliuvau į spąstus, kuriuose dabar esu. Tačiau anuomet klaidžiojau prieblandoje, kurioje išnyksta skirtumai. Rasistiškai maniau, kad kitų tikėjimas stipriam žmogui yra tik proga maloniems svaičiojimams.

Išmokau ritmų, būdų išlaisvinti kūną ir protą. Taip galvojau tą vakarą periskope, kai kovodamas su galūnių tirpuliu judėjau tarytum muščiau *agogõ*. Sakiau sau: „Matai, kad išsilaisvintum iš to, kas nepažinta, galios, pačiam sau parodytum, jog tuo netiki, tu priimi apžavus". Lyg prisiekęs ateistas, kuris, naktį pamatęs velnią, taip ateistiškai mąsto: „Jis neegzistuoja, tai – mano įaudrintų jausmų iliuzija, gal būsiu ko suvalgęs, tačiau jis to nežino ir tiki savąja atvirkščia teologija. Kas galėtų išgąsdinti jį, įsitikinusį savo buvimu?" Persižegnoji, ir jis, lengvatikis, išnyksta lyg žybtelėjusi siera.

Man atsitiko kaip tam gudragalviam etnologui, kuris ilgus metus studijavo kanibalizmą ir, mesdamas iššūkį baltųjų kvailumui, visiems papasakojo, kad žmogiena labai skani. Neatsakingas žingsnis, nes žinojo, kad jam niekada neteks jos para-

gauti. Kol kas nors, ištroškęs tiesos, neparagaus jo paties. O ryjamas gabalėlis po gabalėlio jis jau nebežinos, kieno tiesa, ir tik vilsis, kad tos apeigos yra geros ir bent pateisina jo mirtį. Ir aš tą vakarą privalėjau tikėti, kad Planas yra tikras, priešingu atveju pastaruosius dvejus metus būčiau buvęs visagalis piktybinio slogučio kūrėjas. Verčiau tebus slogutis tikrove, nes jei kas yra tikra, tai yra tikra, ir tu čia niekuo dėtas.

24

Sauvez la faible Aischa des vertiges de Nahash, sauvez la plaintive Héva des mirages de la sensibilité, et que les Khérubs me gardent.*
(Joséphin Péladan „Comment on devient Fée", Paryžius, Chamuel, 1893, p. XIII)

Taip vis giliau klimpdamas į panašumų gelmes gavau Belbo laišką.

Brangus Kazaubonai,
tik neseniai sužinojau, kad jūs Brazilijoje, buvau pametęs jūsų pėdsaką, nežinojau net, jog baigėte universitetą (sveikinu), bet Pilado bare iš draugų gavau jūsų koordinates. Manau, kad turėtumėt žinoti kai kuriuos naujus faktus, susijusius su ta nelemta pulkininko Ardenčio istorija. Praėjo, rodos, daugiau kaip dveji metai, bet dar sykį prašau atleisti, kad tą rytą nenorėdamas įvėliau jus į bėdą.

Jau buvau beveik pamiršęs tą bjaurią istoriją, tačiau prieš dvi

* Gelbėkite silpnąją Aišą nuo Nahaš svaigulių, gelbėkite verksnę Hevą nuo jaudulingumo vizijų, ir tesaugo mane cherubinai. (*Pranc.*)

savaites buvau nukeliavęs į Montefeltrą ir aplankiau San Leo tvirtovę. Aštuonioliktajame amžiuje ji, atrodo, priklausė popiežiui ir šis ten buvo įkalinęs Kaliostrą, celėje be durų (į ją pirmą ir paskutinį kartą patekdavai pro angą lubose), tik su langeliu, pro kurį pasmerktasis galėjo matyti dvi kaimelio bažnyčias. Ant gulto, kur miegojo ir mirė Kaliostras, pamačiau puokštę rožių. Man pasakė, jog jo šalininkų vis dar atvyksta į šią jo kančios vietą. Kaip sužinojau, vieni uoliausių piligrimų yra Milano misteriosofinių studijų draugijos „Picatrix" nariai. Draugija leidžia žurnalą, pavadintą – įvertinkite išradingumą! – „Picatrix".

Žinote, kad domiuosi tokiomis keistenybėmis, todėl Milane nusipirkau vieną „Picatrix" numerį, kuriame perskaičiau, jog po kelių dienų įvyks Kaliostro dvasios kvietimo apeigos. Nuėjau.

Sienas dengė vėliavos su kabalistiniais ženklais, visur buvo pilna apuokų ir pelėdų, skarabėjų ir ibių, ir dar įvairių nežinomos kilmės rytietiškų dievybių. Salės gilumoje stovėjo pakyla, prieš ją degė į kelmus įstatyti deglai, toliau buvo altorius su trikampiu paveikslu ir dviem statulėlėm, Izidės ir Ozirio, prie jo – ratu sustatytos Anubio statulėlės, Kaliostro portretas (kieno kito galėjo būti!), paauksuota mumija, panaši į Cheopso, dvi penkiašakės žvakidės, gongas, kabantis ant dviejų stačių žalčių, pastovas ant hieroglifais išmargintu audeklu užtiestos pakylos, dvi karūnos, du trikojai, lagaminėlis, sostas, krėslas – septynioliktojo amžiaus imitacija, keturios kėdės lyg per banketą pas Notingamo šerifą, žvakės, žvakelės, didžiulės žvakės, viskas nepaprastai dvasinga.

Žodžiu, įeina septyni klierikučiai su raudonomis sutanomis ir deglais, o už jų – mišių laikytojas, kuris, atrodo, yra ir „Picatrix" direktorius, vardu Brambila, vilkintis rožiniais ir žalsvais drabužiais, už jo – globotinė arba mediumė, o paskui ją – šeši patarnautojai, baltais drabužiais, atrodantys lyg daug Nineto Davolio kopijų, tačiau su dieviškomis infulomis, jei prisimenate mūsų poetus.

Brambila užsideda ant galvos tiarą su pusmėnuliu, griebia apeiginį kalaviją, nubrėžia ant pakylos magiškus ženklus, iškviečia keletą angeliškųjų dvasių, kurių vardai baigiasi „el“, ir čia prisimenu pseudosemitinę velniavą iš Ingolfo pranešimo, tačiau tai trunka tik akimirką, paskui mintys nukrypsta kitur, nes kaip tik tuo metu kažkas įvyksta: mikrofonai ant pakylos sujungiami su sintonizatoriumi, kuris turėtų gaudyti erdvėje sklandančias bangas, tačiau operatorius, tas su infula, matyt, apsirinka ir pirma pasigirsta disko muzika, o po to – Maskvos radijo stotis. Brambila atidaro sarkofagą, ištraukia iš jo *grimoire* ir mojuodamas smilkytuvu sušunka: „Viešpatie, teateinie tavo karalystė“. Atrodo, kad jam pavyksta, nes Maskvos radijas nutyla, bet magiškiausią akimirką ir vėl pasigirsta apgirtusių kazokų daina, žinote, tų, kur šoka braukdami užpakaliais per žemę. Brambila šaukiasi *Clavicula Salomonis*, ant trikojo uždega pergamentą, vos nesukelia gaisro, iškviečia keletą dievybių iš Karnako šventyklos, įžūliai pareikalauja užkelti jį ant Egzodo akmens kubo ir primygtinai kviečia kažkokį Bičiulį 39, matyt, gerai pažįstamą susirinkusiems, nes per salę nuvilnija nerimo banga. Viena žiūrovė nualpsta, jos akiduobėse matyti tik akių baltymai, žmonės šaukia: „Daktarą, daktarą!“, tuo metu Brambila kreipiasi į Penkiakampio galias ir mediumė, septynioliktojo amžiaus krėslo kopijoje sėdinti mediumė pradeda nerimti, dejuoti. Brambila atsistoja jai už nugaros ir godžiai ima klausinėti, teisingiau, klausinėja Bičiulį 39, kuris, kaip tą akimirką supratau, ir yra pats Kaliostras.

Čia prasideda neramioji dalis, mergina tikrai vargsta ir kankinasi, prakaituoja, dreba, lemena, taria sakinių nuotrupas, kalba apie šventyklą, apie duris, kurias reikia atidaryti, apie artėjantį jėgos sūkurį, kad reikia kopti į Didžiąją Piramidę. Brambila ant pakylos nerimsta, muša gongą ir garsiai kviečia Izidę, aš mėgaujuosi spektakliu, tik staiga išgirstu, kaip mergina dūsaudama ir stenėdama prabyla apie šešis antspaudus, šim-

tą dvidešimt laukimo metų ir trisdešimt šešis nematomuosius. Nėra abejonės, ji kalba apie Proveno pranešimą. Tikiuosi išgirsti ką nors daugiau, tačiau mergina išsekusi susmunka ant grindų, Brambila glosto jai kaktą, smilkytuvu palaimina susirinkusius ir pasako, jog apeigos baigtos.

Jaučiuosi kiek sukrėstas, noriu sužinoti daugiau, todėl bandau prisiartinti prie merginos, kuri jau atsigavo, užsimetė nutriušusį apsiaustą ir ėjo pro šonines duris. Jau ketinau paliesti jos petį, tik pajutau, kaip kažkas suėmė mano ranką. Atsisuku ir pamatau komisarą de Andželį, kuris pataria dabar jos netrukdyti, žino, kur galima ją rasti. Jis pakviečia mane kavos. Priimu kvietimą, bet jaučiuosi lyg gavęs smūgį žemiau juostos, ir tam tikra prasme taip ir yra. Bare jis paklausia, kodėl ten nuėjau ir kodėl norėjau pasikalbėti su mergina. Įtūžęs atšaunu, kad mūsų šalyje nėra diktatūros ir galiu kalbėtis su kuo patinka. Jis atsiprašo ir paaiškina: Ardenčio istorijos tyrimas atsidūrė aklavietėje, tačiau jie pabandė pasekti jo pėdomis viešnagės Milane metu, per tas dvi dienas iki susitikimo „Garamond" leidykloje ir su paslaptinguoju Rakoskiu. Po metų jiems atsitiktinai nusišypsojo laimė ir paaiškėjo, kad kažkas matė Ardentį išeinantį iš „Picatrix" buveinės kartu su mediume. Kita vertus, toji mediumė jau buvo patekusi į policijos akiratį, nes gyveno kartu su tipu, žinomu policijos narkotikų skyriui.

Pasakiau, kad atėjau čia atsitiktinai ir nustebau išgirdęs ją kalbant apie šešis antspaudus, apie kuriuos buvau girdėjęs iš pulkininko. Jis nusistebėjo, kad po dvejų metų vis dar prisimenu pulkininko žodžius, juolab kad tvirtinau, jog mūsų pokalbis buvo miglotas, apie tamplierių lobį. Atsakiau, kad pulkininkas kalbėjo apie lobį, tarytum saugomą šešių antspaudų, tačiau tuomet man tai neatrodė svarbu, nes visus lobius saugo septyni antspaudai ir aukso skarabėjai. Tuomet de Andželis pasakė nesuprantąs, kodėl mane taip sujaudino mediumės žodžiai, jei visus lobius saugo aukso skarabėjai. Paprašau nesi-

elgti su manim kaip su recidyvistu, jis keičia toną ir pradeda juoktis sakydamas, kad merginos žodžiuose nemato nieko keisto, nes Ardentis, matyt, pasakojo jai savo fantazijas, gal norėdamas pasinaudoti ja kaip tarpininku kokiam nors astraliniam ryšiui, kaip toje aplinkoje įprasta sakyti. „Mediumas – tai kempinė, fotoplokštelė, jo pasąmonė, matyt, panaši į pramogų parką", – taip pasakė de Andželis. „Picatrix" turbūt visus metus plauna jai smegenis ir nieko keisto, kad apimta transo mergina viską daro tikrai, neapsimetinėja, tarsi išprotėja: mato kažkada jai įteigtus vaizdus.

Tačiau po dviejų dienų de Andželis ateina į leidyklą ir sako man: kaip keista, kitą dieną jis nuėjęs aplankyti merginos, o jos nebėra. Klausė kaimynų – niekas jos nematė maždaug nuo tos popietės, kai vyko apeigos. Jam pasirodo įtartina, įeina į butą, randa jį sujauktą, paklodė ant grindų, pagalvės kampe, išmėtyti laikraščiai, stalčiai tušti. Dingo abu, ji ir jos draugelis, meilužis ar sugyventinis – vadinkite kaip patinka.

De Andželis sako man verčiau pasakyti viską, ką žinau, mergina labai keistai išgaravo, o to gali būti tik dvi priežastys: arba kas nors suprato, kad jis, de Andželis, ją sekė, arba pastebėjo, kad kažkoks Jakopas Belbas norėjo su ja pasikalbėti. Todėl jos žodžiai transo metu gal yra rimta, ir net Jie, kad ir kas jie būtų, iki tol nesupratę, kiek daug ji žino. „Kokiam nors mano kolegai dar gali šauti į galvą, kad jūs ją nužudėte, – pridūrė maloniai šypsodamasis, – todėl, manau, sutiksite, jog mums paranku susivienyti." Man baigėsi kantrybė, nors, Dievas mato, esu labai kantrus žmogus, ir paklausiau, kodėl neradus žmogaus namuose reikia manyti, kad jis nužudytas, o jis savo ruožtu paklausė, ar prisimenu pulkininko istoriją. Tuomet pasakiau, jei ją kas ir bus užmušęs ar pagrobęs, tai atsitiko tą vakarą, kai buvau su juo, o jis patarė nebūti tokiam tikram, juk išsiskyrėme apie vidurnaktį ir jis nežino, ką veikiau

po to. Paklausiau, ar jis kalba rimtai, o jis paklausė, ar aš niekada neskaičiau detektyvinių romanų ir nežinau, kad policija iš principo turi įtarti kiekvieną, kuris neturi tokio ryškaus alibi kaip sprogimas Hirošimoje. Ir kad jis duoda nukirsti galvą, jei aš turiu kokį alibi – tarp pirmos nakties ir kitos dienos ryto.

Kazaubonai, nežinau, gal reikėjo jam viską papasakoti, bet mūsų krašto žmonės užsispyrę ir nemoka trauktis.

Rašau jums todėl, kad, jei aš radau jūsų adresą, taip pat jį gali rasti ir de Andželis. Jei jis jus ras, bent žinosite, ką jam sakiau, bet mano žodžiai neatrodo labai įtikinami, todėl, jei norite, galite jam viską papasakoti. Atleiskit, man gėda, jaučiuosi it koks sąmokslininkas, ieškau bent kiek tauresnio pasiteisinimo ir nerandu. Gal dėl savo kaimiškos prigimties, bjaurūs žmonės tie mūsų kaimiečiai.

Visa ta istorija, vokiškai tariant, – *unheimlich**.

Jūsų Jakopas Belbas

25

...tų paslaptingų įšventintųjų jau labai daug, jie ryžtingi, kupini sąmokslo dvasios: jėzuitizmas, magnetizmas, martinizmas, filosofinis akmuo, somnambulizmas, eklektizmas – viskas iš jų atsirado.

(C.-L. Cadet-Gassicourt „Le tombeau de Jacques de Molay“, Paryžius, Desenne, 1797, p. 91)

Laiškas mane sukrėtė. Ne todėl, kad būčiau bijojęs de Andželo paieškos, kurgi ne, kitame Žemės pusrutulyje, o dėl mažiau apčiuopiamų priežasčių. Tuomet maniau, kad mane suerzino tas rikošetu sugrįžtantis pasaulis, kurį palikau. Dabar žinau,

* Baisi, kraupi, nepaprasta (*vok.*).

jog mane sujaudino eilinės nesuskaičiuojamų panašumų pinklės, analogijos nuojauta. Instinktyviai pagalvojau, kad Belbas su savo amžina baime mane vargina. Nutariau viską pamiršti, o Amparo apie laišką nė neužsiminiau.

Po dviejų dienų gavau antrą Belbo laišką, turėjusį mane nuraminti.

Istorija su mediume baigėsi gana tikėtinai. Vienas policijos informatorių papasakojo, kad merginos meilužis patekęs į nemalonę dėl narkotikų siuntos, kurią pats pardavinėjo dalimis, o ne atidavė už ją jau sumokėjusiam didmenininkui. Ten tokie dalykai labai griežtai vertinami. Gelbėdamas kailį, jis išgaravo. Natūralu, kad su juo ir jo moteris. Vėliau, naršydamas po jų bute likusius laikraščius, de Andželis radęs „Picatrix" pakraipos žurnalų, su raudonai pabraukytais straipsniais. Vienas iš jų buvo apie tamplierių lobį, kitas – apie rozenkreicerius, kurie gyveno pilyje, oloje ar dar velniai žino kur. Ten buvo parašyta ir „post 120 annos patebo", o vadinami jie trisdešimt šešiais nematomaisiais. Tada de Andželis viską suprato. Mediumė mito ta rašliava (kaip ir pulkininkas), o vėliau, transo metu, ją atrajodavo. Byla baigta ir perduota narkotikų skyriui.

Belbo laiškas atnešė palengvėjimą. De Andželio paaiškinimas atrodė pats praktiškiausias.

Tą vakarą periskope mąsčiau, kad viskas, matyt, vyko gerokai kitaip: gal mediumė pasakė kažką, ką girdėjo iš Ardenčio, bet ko niekada nerašė jokie žurnalai ir ko niekas neturėjo žinoti. Tarp „Picatrix" narių turbūt buvo žmogus, kuris, norėdamas nutildyti pulkininką, jį pašalino. Tas pats žmogus, supratęs, kad Belbas nori pasikalbėti su mediume, ją irgi pradangino. Vėliau, kad suklaidintų tyrimą, pašalino ir jos meilužį, o policijos informatoriui liepė papasakoti istoriją apie pabėgimą.

Būtų taip paprasta, jei būtų buvęs Planas. Bet kaip jis galėjo būti, juk mes patys jį sukūrėme, ir daug vėliau. Ar gali tikrovė

ne tik peraugti pramaną, bet ir jį pralenkti, kitaip tariant, eiti pirma jo, kad ištaisytų tą žalą, kurią padarys pramanas.

Tačiau tuomet Brazilijoje laiškas sukėlė kitokių minčių. Vėl pajutau, jog kažkas kažką primena. Ruošdamasis kelionei į Bahiją, vieną popietę nutariau pasivaikščioti po knygynus ir kulto parduotuves, kuriomis iki tol nesidomėjau. Kai kurios iš jų buvo kone slaptos, užverstos statulėlėmis ir stabais. Nusipirkau *Yemanjá perfumadores*: mistinių bjauraus kvapo smilkalų spiralių, lazdelių, indelių su purškiamu salsvu skysčiu, pavadintu Šventąja Jėzaus Širdimi, pigių amuletų. Radau ir daugybę knygų: vienos – tikintiesiems, kitos – juos tyrinėjantiems, o viskas buvo suversta į vieną krūvą – vadovai, kaip išvaryti velnią, „Como adivinhar o futuro na bola de cristal“*, antropologijos vadovėliai. Ten buvo ir monografija apie rozenkreicerius.

Visa akimirksniu susimaišė: šėtono garbinimo ir mauriškos apeigos Jeruzalės šventykloje, afrikietiški raganiai šiaurės rytų regiono liumpenproletariatui, Proveno pranešimas su savo šimtu dvidešimt metų ir šimtas dvidešimt rozenkreicerių ordino metų.

Tapau gyvu plaktuvu, tinkamu tik plakti visokiems gėrimams, ar tik sukėliau trumpąjį jungimą, užmynęs jau seniai susipynusių tarpusavyje įvairiaspalvių laidų raizgalynę? Nusipirkau knygą apie rozenkreicerius. Vėliau pagalvojau, kad tuose knygynėliuose užtrukęs ilgėliau būčiau sutikęs bent dešimt pulkininkų Ardenčių ir tiek pat mediumų.

Grįžau namo ir Amparo oficialiai pareiškiau, kad pasaulis pilnas išsigimėlių. Ji pažadėjo suteikti man paguodos ir dieną baigėme, kaip liepia gamta.

Baigėsi septyniasdešimt penktieji. Nutariau užmiršti panašumus ir visas savo jėgas skirti darbui. Galų gale privalėjau dėstyti ne rozenkreicerių, o italų kultūrą.

* „Kaip pamatyti ateitį stiklo rutulyje“ (*port.*).

Pasinėriau į humanizmo filosofiją, atradau, kad, vos išnirę iš viduramžių tamsybių, šiuolaikiniai pasauliečiai nesugalvojo nieko geriau, kaip imtis Kabalos ir magijos.

Dvejus metus bendravęs su humanistais, kurie formulėmis norėjo įtikinti gamtą elgtis taip, kaip toji nė nemanė elgtis, sulaukiau žinių iš Italijos. Mano buvę draugai, ar bent kai kurie iš jų, šaudė į smilkinius tiems, kurie su jais nesutiko, kad įtikintų žmones elgtis taip, kaip šie nė nemanė elgtis.

Negalėjau suprasti. Nutariau, jog dabar jau priklausau Trečiajam pasauliui, ir išsiruošiau į Bahiją. Išvykau su „Renesanso kultūros istorija" ir knyga apie rozenkreicerius, kuri dar neatskirtais lapais dulkėjo knygų lentynoje.

26

Visos žemės tradicijos yra iš vienos motininės, pamatinės tradicijos, kuri pačioje pradžioje atskleista nuodėmingajam žmogui ir jo pirmiesiems palikuonims.

(Louis-Claude de Saint Martin „De l'esprit des choses", Paryžius, Laran, 1800, II, „De l'esprit de traditions en général")

Ir išvydau Salvadorą, *Salvador da Bahia de Todos os Santos*, „juodąją Romą", su jo trim šimtais šešiasdešimt penkiomis bažnyčiomis ant kalvų arba pakrantėje, kuriose garbinami afrikietiškojo panteono dievai.

Amparo pažinojo vieną *naïf* pakraipos dailininką, ant didelių medžio plokščių tapantį biblinių ir apokaliptinių vizijų pilnus paveikslus, spindinčius kaip viduramžių miniatiūros, su koptų ir bizantiečių elementais. Aišku, jis buvo marksistas, kalbėjo apie greit įvyksiančią revoliuciją, o dienas leido *Nosso Senhor do Bomfim* šventyklos zakristijoje, kur triumfavo tuš-

tumos baimė, nes ji lyg žuvis žvynais buvo aplipusi votyvomis. Jos karojo palubėje, jomis buvo nubertos sienos: mistiškas sidabrinių širdžių, medinių kojų ir rankų protezų, – vaizdų su laimingais išsigelbėjimais iš siaučiančių audrų, jūrų tornado ir verpetų mišinys. Su juo nuėjome į kitos bažnyčios zakristiją, pilną didelių kvapnių palisandro baldų. „Kas tame paveiksle, šventas Jurgis?“ – paklausė Amparo zakristijono.

Zakristijonas pažvelgė į mus lyg sąmokslininkas: „Jį vadina šventu Jurgiu, ir verčiau taip jį vadinti, nes klebonas supyks, bet iš tiesų tai *Oxossi*“.

Dvi dienas su dailininku lankėme navas ir klostrus, juosiamus lyg sidabro indai ištapytais fasadais, dabar jau pajuodusiais ir susidėvėjusiais. Mus lydėdavo susiraukšlėję, šlubi tarnai, zakristijos sirgo aukso ir melchioro, sunkių skrynių ir brangių rėmų liga. Prie sienų stovėjo stiklinės skrynios su žmogaus dydžio šventųjų statulomis, plūstančiomis krauju, rubino lašais nusagstytomis atviromis žaizdomis, kančios iškreipti Kristūs, nuo hemoragijos raudonomis kojomis. Vėlyvojo baroko auksiniame švytėjime regėjau angelus etruskų veidais, romėniškus grifus ir rytietiškas sirenas, puošiančias kapitelių viršūnes.

Vaikštinėjau senomis gatvėmis, pakerėtas skambių vardų: *Rua da Agonia*, *Avenida dos Amores*, *Travessa de Chico Diabo*... Atvykau į Salvadorą kaip tik tuo metu, kai vyriausybė arba kažkas jos vardu pradėjo valyti senamiestį, uždarydama tūkstančius ten buvusių viešnamių, bet darbas buvo dar tik įpusėjęs. Masyvių, tuščių, susigėdusių dėl savo prabangos bažnyčių papėdėje dar driekėsi dvokiantys skersgatviai, pilni juodaodžių penkiolikmečių prostitučių, afrikietiškus saldumynus parduodančių senių, išsirikiavusių ant šaligatvių su savo garuojančiais puodais, sutenerių, šokančių prie nutekamųjų griovių pagal iš gretimo baro sklindančią tranzistoriaus muziką. Senieji kolonizatorių namai su jau išsitrynusiais herbais buvo paversti viešaisiais namais.

Trečiąją dieną palydėjom savo vadovą į viešbutį jau sutvarkytoje aukštutinio miesto dalyje, gatvėje, pilnoje brangių antikvarinių krautuvėlių. Jis sakė turįs susitikti su vienu italu, kuris, nesiderėdamas dėl kainos, pirko vieną jo paveikslą, dviejų metrų aukščio ir trijų metrų pločio, kuriame spindulingoji angelų kariuomenė kovėsi paskutiniame mūšyje prieš kitus legionus.

Taip susipažinome su ponu Aljė. Nepriekaištinga eilutė su dvieiliu švarku, nepaisant kaitros, rausvas veidas su akiniais auksiniais rėmais, sidabru apšarmoję plaukai. Jis pabučiavo Amparo ranką kaip tas, kuris nežino kito būdo pasveikinti moterį, ir užsakė šampano. Dailininkui reikėjo eiti, Aljė jam įteikė pluoštą kelionės čekių ir paprašė pristatyti paveikslą į viešbutį. Likome pasikalbėti. Aljė kalbėjo taisyklinga portugalų kalba, tačiau jos mokėsi Lisabonoje, o tai dar labiau paryškino jo kitai epochai priklausančio kilmingo pono įvaizdį. Paklausė apie mus, tarė, kad mano pavardė, matyt, ženevietiška, susidomėjo Amparo istorija, nežinia kaip atspėjęs, kad ji kilusi iš Resifės. Apie savąją kilmę kalbėjo miglotai. „Esu kaip ir vienas iš čiabuvių, – tarė. – Manyje sumišę daugybės rasių genai... Vardas – itališkas, pagal vieno protėvių turėtą dvarą. Taip, gal aristokratiškas, bet ar mūsų laikais kam nors tai rūpi? Į Braziliją atvykau pasmalsauti. Mano aistra – visos Tradicijos formos.“

Pasakė, kad Milane, kur jau jau keletą metų gyvena, turi turtingą religijotyros biblioteką.

– Kai grįšite, kviečiu mane aplankyti, turiu daug įdomaus: nuo afrobrazilišku apeigų iki Izidės kultų ankstyvojoje imperijoje.

– Dievinu Izidės kultus, – tarė Amparo, kuri iš puikybės dažnai apsimesdavo paika. – Turbūt jūs viską apie juos žinote.

Aljė atsakymas buvo labai kuklus.

– Tik tą truputį, kurį pačiam teko matyti.

Amparo pabandė atsikovoti padėtį:

– Argi jie egzistavo ne prieš du tūkstančius metų?

– Nesu toks jaunas kaip jūs, – nusišypsojo Aljė.

– Kaip Kaliostras, – pajuokavau. – Juk tai jis kartą eidamas pro Nukryžiuotąjį šnipštelėjo tarnui: „Juk patariau tam žydui pasisaugoti, bet jis manęs nepaklausė“.

Aljė sustingo, išsigandau per šiurkščiai pajuokavęs. Puoliau atsiprašinėti, bet mūsų svečias pertraukė mane, raminamai šypsodamasis.

– Kaliostras buvo intrigantas, nes gerai žinoma, kur ir kada jis gimė, be to, jo gyvenimas nebuvo ilgas. Jis gyrėsi.

– Taip ir maniau.

– Kaliostras buvo intrigantas, – pakartojo Aljė, – bet tai nereiškia, kad nebuvo ar nėra išrinktųjų, galėjusių nugyventi ne vieną gyvenimą. Šiuolaikinis mokslas apie senėjimo procesus žino taip mažai, kad mirtingumas gali būti tiesiog blogo išsilavinimo padarinys. Kaliostras buvo intrigantas, bet grafas Sen Žermenas toks nebuvo ir sakydamas, kad kai kurių chemijos paslapčių išmoko iš senovės egiptiečių, jis galėjo ir nemeluoti. Tačiau niekas netikėjo jo istorijomis, todėl iš pagarbos pašnekovams jis apsimesdavo juokaująs.

– O jūs apsimetate juokaująs, norėdamas mus įtikinti, kad sakote tiesą, – tarė Amparo.

– Jūs ne tik graži, bet ir nepaprastai įžvalgi, – atsakė Aljė. – Meldžiu, netikėkit manim. Jei stočiau prieš jus visame savo amžių dulkių spindesyje, jūsų grožis staiga nuvystų, o negalėčiau sau to atleisti.

Amparo buvo nugalėta, mane nudiegė pavydas. Pakreipiau kalbą apie bažnyčias ir matytą šventą Jurgį – *Oxossi*. Aljė pasakė, kad būtinai turime nueiti į *candomblé*.

– Neikite ten, kur iš jūsų prašo pinigų. Tikrosios vietos – tos, kur iš jūsų nereikalauja nieko, net tikėti. Tik pagarbos ir pakantumo tikėjimui, tokio pat, su kokiu jie priima jūsų netikėjimą. Kai kurie *pai* ar *mãe-de-santo* atrodo lyg ką tik išėję iš

dėdės Tomo trobelės, bet yra taip pat išsilavinę, kaip Grigaliaus universitetą baigę teologai.

Amparo padėjo delną ant jo plaštakos.

– Nuveskite mus! Prieš daug metų kartą buvau nuėjusi į *umbanda* palapinę, bet prisimenu tik didelį nerimą...

Aljė šis prisilietimas, atrodo, suglumino, bet rankos nepatraukė. Kaip vėliau mačiau jį darant susimąstymo akimirkomis, kita ranka išsitraukė iš liemenės kišenėlės mažą aukso ir sidabro dėžutę, gal tabakinę ar vaistinėlę, kurios dangtį puošė agatas. Ant baro stalelio degė žvakė, ir Aljė lyg atsitiktinai priartino prie jos dėžutę. Pamačiau, kaip nuo šilumos agatas išnyko, o jo vietoje pasirodė mažytė jūros spalvos paauksuota miniatiūra, vaizduojanti piemenaitę su gėlių kraitele. Pavartė ją rankose, užsimiršęs, pamaldžiai, tarsi leistų tarp pirštų rožinį. Pastebėjo mano susidomėjimą, nusišypsojo ir įsikišo dėžutę atgal į kišenę.

– Nerimą? Mano mieloji ponia, nenorėčiau, kad jūs pasirodytumėte esanti ne tik įžvalgi, bet ir labai jautri. Nuostabi savybė, kai eina kartu su grožiu ir protu, tačiau pavojinga tiems, kurie lankosi tam tikrose vietose, nežinodami, ko ieško ir ką ten ras... Kita vertus, nepainiokite *umbanda* su *candomblé*. Pastarosios apeigos – visiškai autochtoninės, kaip sakoma, afrobraziliškos, anos – vėlyvas žiedas, išsiskleidęs indėnų apeigoms sumišus su ezoterine europietiška kultūra, su mistika, kurią pavadinčiau tamplieriška...

Tamplieriai ir vėl mane surado. Pasakiau Aljė, kad jie buvo mano diplominio darbo tema. Jis susidomėjęs įsmeigė į mane akis.

– Įdomus sutapimas, mano jaunasis drauge. Čia, po Pietų Kryžiumi, sutikti jauną tamplierių...

– Nenorėčiau, kad mane laikytumėt jų sekėju...

– Na ką jūs, pone Kazaubonai, jei žinotumėt, kiek niekšybės juos supa...

– Žinau, žinau.

– Taigi. Bet prieš jums išvykstant turime dar susitikti.

Sutarėme pasimatyti kitą dieną, visi trys norėjome patyrinėti prie uosto buvusį dengtą turgelį.

Ir kitą rytą tikrai ten susitikome. Tai buvo žuvų turgus, arabų *suk*, atlaidų mugė, išplitusi nelyginant vėžio užkratas, piktųjų jėgų užgrobtas Lurdas, kur tarp atgailos maišelių su išsiuvinėtomis maldomis, pusbrangių akmenų plaštakų su į špygą suraitytais pirštais, koralų šakelių, Nukryžiuotųjų, Dovydo žvaigždžių, ikijudėjiškų religijų lytinių simbolių, hamakų, kilimų, krepšių, sfinksų, šventųjų širdžių, *bororo* genties strėlinių ir kriauklinių vėrinių lietaus žyniai sugyveno su ekstazės apimtais ir stigmų pažymėtais kapucinais. Europos konkistadorų mistika maišėsi su blaiviu vergų protu, kaip ir kiekvieno ten sutikto oda pasakojo prarastų genealogijų istoriją.

– Štai iliustracija to, ką etnologijos vadovėliai vadina brazilišku sinkretizmu, – tarė Aljė. – Oficialaus mokslo požiūriu – bjaurus terminas, tačiau savo aukščiausia prasme sinkretizmas yra vienos einančios per visas religijas, visus mokslus, visas filosofijas ir juos maitinančios Tradicijos pripažinimas. Išminčius yra ne tas, kuris atskiria, o tas, kuris į viena sutelkia visus spindulius, kad ir iš kur jie atsklistų... Todėl šie vergai ar vergų palikuonys išmintingesni už Sorbonos etnologus. Ar suprantate, ką noriu pasakyti, bent jūs, mano gražioji ponia?

– Ne protu, – tarė Amparo. – Įsčiomis. Atleiskit, grafas Sen Žermenas nebūtų vartojęs tokių žodžių. Norėjau pasakyti, kad čia gimiau ir girdžiu... jaučiu tai kažkur... taip, manau, šitoje pusėje...

Ji palietė krūtį.

– Ką tą vakarą pasakė kardinolas Lambertinis poniai su nuostabiu deimantiniu kryžiumi iškirptėje? „Koks džiaugsmas mirti šioje kalvarijoje.“ Norėčiau išgirsti tuos balsus. Dabar turėčiau atsiprašyti jūsų abiejų. Esu iš tų laikų, kai siekdavome

reikšti pagarbą grožiui, net jei mūsų laukdavo pragaro kančios. Norėtumėt likti dviese. Pasimatysim.

– Jis galėtų būti tavo tėvas, – kalbėjau Amparo, vesdamas ją pro prekystalius.

– Net ir mano proprosenelis, juk leido mums suprasti, kad jam mažiausia tūkstantis metų. Ar pavyduliauji manęs faraono mumijai?

– Pavyduliauju kiekvienam, kuris tau susuka galvą.

– Kaip gražu, juk tai – meilė.

27

Kartą, pasakodamas, kaip Jeruzalėje susipažino su Poncijum Pilotu, jis smulkiai vardijo, kaip atrodė gubernatoriaus namai ir kas buvo patiekta vakarienės. Roano kardinolas, manydamas, jog klausosi prasimanymų, kreipėsi į grafo Sen Žermeno tarną, žilaplaukį doro veido senuką: „Mielas drauge, – tarė, – negaliu patikėti tuo, ką kalba jūsų ponas. Tiek to, tebus, tegamina auksą, sutinku, bet kad jam du tūkstančiai metų ir matė Poncijų Pilotą – to jau per daug! Ar buvote su juo?“ – „O ne, monsinjore, – nuoširdžiai atsakė tarnas, – tarnauju ponui grafui tik keturis šimtus metų.“
(Collin de Plancy „Dictionnaire infernal“, Paryžius, Mellier, 1844, p. 434)

Salvadoras mane įtraukė. Viešbutyje būdavau mažai. Vartydamas knygos apie rozenkreicerius rodyklę, radau nuorodą į grafą Sen Žermeną. Taigi, taigi, pagalvojau, *tout se tient**.

* Viskas dera (*pranc.*).

Volteras apie jį rašė, kad „c'est un homme qui ne meurt jamais et qui sait tout"*, tačiau Prūsijos imperatorius Frydrichas jam atsakė: „C'est un comte pour rire"**. Horacijus Valpolis kalbėjo apie jį kaip apie Meksikoje pralobusį italą, ispaną ar lenką, kuris paskui pabėgo į Konstantinopolį, pagriebęs ir savo žmonos papuošalus. Labiausiai tikėtini pasakojimai apie jį parašyti ponios de Hosė, Pompadur kambarinės, memuaruose. („Rimtas šaltinis", – pašaipiai tarė Amparo.) Jis prisistatydavęs visokiais vardais: Briuselyje – Siurmonu, Leipcige – Veldonu, markizu d'Emaru, de Bedmaru ar de Belmaru, grafu Soltykovu. 1745 metais suimtas Londone, kur garsėjo kaip muzikantas, salonuose grojęs smuiku ir klavesinu, bet po trejų metų Paryžiuje jis jau siūlo savo paslaugas Liudvikui XV mainais už gyvenimą Šamboro pilyje, prisistatydamas tinktūrų specialistu. Karalius siunčia jį su diplomatinėmis misijomis į Olandiją, šis ten pakliūva į kažkokią bėdą ir vėl pabėga į Londoną. 1762 metais jis jau Rusijoje, paskui vėl Belgijoje. Ten jį sutinka Kazanova, papasakojęs, kaip matęs jį paverčiant monetą auksu. 1776 metais jis Frydricho II dvare pristato įvairius chemijos projektus, o po aštuonerių metų miršta Šlėzvige, pas Hesės landgrafą, kur buvo pradėjęs kurti dažų gamyklą.

Nieko ypatinga, tipiška aštuonioliktojo amžiaus avantiūristo karjera, kurioje mažiau meilužių, nei turėjo Kazanova, ir mažiau įspūdingų triukų, nei rodė Kaliostras. Žodžiu, išskyrus kelis atvejus, jis pelno valdovų pagarbą, o mainais žada alchemijos stebuklus pramoniniu mastu. Išskyrus viena: ima sklisti kalbos apie jo nemirtingumą, kurias jis neabejotinai skatina. Salonuose skamba jo begėdiški pasakojimai apie tolimus įvykius lyg būtų matęs juos savo akimis. Savo legendą jis kuria grakščiai, beveik nepastebimai.

* „Tai žmogus, kuris niekada nemirė ir kuris žino viską" (*pranc.*).

** „Tai pajuokos vertas grafas" (*pranc.*).

Mano knygoje buvo ir ištrauka iš Džiovanio Papinio knygos „Gogas“, kur aprašyta, kaip grafas Sen Žermenas naktį stovi transatlantinio laivo denyje, slegiamas savo tūkstančio metų naštos, užplūdusių prisiminimų, pratrūkdamas neviltim kaip de Fiunesas ar Borcheso „el memorioso“, tik Papinio knyga parašyta 1930 metais. „Nemanykite, jog tokiems kaip aš verta pavydėti, – sako grafas Gogui. – Po dviejų trijų amžių nelaimingus nemirtinguosius užvaldo nepagydomas nuobodulys. Pasaulis nesikeičia, žmonės nieko neišmoksta ir kaskart kartoja senas klaidas, įvykiai nesikartoja, bet jie panašūs vieni į kitus... nebėra naujienų, staigmenų, atradimų. Dabar, kai girdi mus tik Raudonoji jūra, galiu jums prisipažinti: nemirtingumas man įkyrėjo. Žemėje nebeturiu paslapčių ir iš žmonių giminės nieko nebesitikiu.“

– Įdomus veikėjas, – pakomentavau. – Akivaizdu, jog mūsų Aljė bando su juo susitapatinti. Brandaus amžiaus aristokratas, tiesa, kiek apvytęs, turintis pinigų, laisvo laiko kelionėms ir potraukį į antgamtiškus dalykus.

– Nuoseklus reakcionierius, turintis drąsos būti dekadentiškas. Bet verčiau jau jis nei demokratiniai buržua, – tarė Amparo.

– *Woman power, woman power*, o paskui ištirpsti nuo rankos pabučiavimo.

– Ilgus amžius jūs mus taip auklėjote. Leiskite vaduotis po truputį, palaipsniui. Juk nesakau, kad noriu už jo tekėti.

– Visa laimė.

Aljė paskambino kitą savaitę. Pasiūlė tą patį vakarą nueiti į *terreiro de candomblé*. Apeigose negalėsime dalyvauti, nes *Ialorixá* nepasitiki turistais, tačiau ji pati mus pasitiks prieš joms prasidedant ir viską papasakos.

Jis atvažiavo mašina ir per favelas nusivežė į kitą kalno pusę. Namas, prie kurio sustojome, buvo neišvaizdus, panašus į pramoninį baraką. Ant slenksčio pasitikęs senas negras ap-

smilkė mus, kad apsivalytume. Toliau, skurdžiame kiemelyje, pamatėme milžinišką pintinę iš didelių palmių lapų, su gentiniais gardėsiais – *comidas de santo*.

Įėjome į didelę salę su paveikslais ant sienų, votyvomis, afrikietiškomis kaukėmis. Aljė paaiškino salės apstatymą: gilumoje – suolai neįšventintiesiems, arčiau – pakyla muzikantams ir kėdės, skirtos *Ogã*.

– Tai – pasiturintys žmonės, nebūtinai tikintys, tačiau gerbiantys apeigas. Čia Bahija, didysis Žoržė Amadas yra *Ogã* viename iš *terreiro*. Jį išrinko *Iansa*, karo ir vėjų valdovė...

– Iš kur kilusios tos dievybės? – paklausiau.

– Paini istorija. Pirmiausia yra Sudano atšaka, nuo pat vergijos pradžios įsitvirtinusi šiaurinėje dalyje, iš jos kilo *orixás*, afrikietiškų dievybių, *candomblé*. Pietinėje dalyje vyrauja bantų genčių įtaka, ir tada viskas pradeda maišytis. Šiaurinėje dalyje kultai nenutolsta nuo pirmykščių afrikietiškų religijų, o pietuose pirmykštė *macumba* išsivysto į *umbanda*, veikiamą katalikybės, kardecizmas, europietiškas okultizmas...

– Taigi šį vakarą tamplierių nebus.

– Tamplieriai buvo metafora. Bet šį vakarą jų tikrai nebus. Sinkretizmo mechanika labai subtili. Ar kiemelyje prie *comidas de santo* pastebėjote geležinę statulėlę, tarsi velniuką su šakėmis, su keletu votyvų? Tai – *Exu*, jis galingas *umbanda* apeigose, bet ne *candomblé*. Tačiau jį gerbia *candomblé* apeigose, jis laikomas pranašiška siela, tarsi iškreiptu Merkurijum. *Umbanda* apeigose *Exu* jus užvaldo, o čia – ne, bet į jį žiūrima palankiai, nes niekada nežinia. Pažvelkite į tą sieną... – jis mostelėjo į dvi statulėles: nuogo indėno, spalvotą, ir seno vergo, negro, baltais drabužiais, prisėdusio papypkiuoti. – Tai – *caboclo* ir *preto velho*, mirusiųjų sielos, labai daug reiškiančios *umbanda* apeigose. Kodėl jos čia? Iš pagarbos, į jas nesikreipiama, nes per *candomblé* užmezgamas ryšys tik su afrikietiškais *orixás*, tačiau jos neatstumiamos.

– Tuomet kas sieja visus tuos tikėjimus?

– Na, galėtume sakyti, kad per afrobraziliškų kultų apeigas įšventintuosius tarytum transe užvaldo aukštesnė būtybė. *Candomblé* – tai *orixás*, *umbanda* – mirusiųjų sielos...

– Jau buvau užmiršusi savo šalį ir savo kilmę, – tarė Amparo. – Viešpatie, Europa ir istorinis materializmas viską ištrynė man iš atminties, nors tas istorijas girdėjau iš senelės...

– Istorinis materializmas? – nusišypsojo Aljė. – Atrodo, būsiu apie jį girdėjęs. Trevyre praktikuotas apokaliptinis kultas?

Spustelėjau Amparo ranką.

– Brangioji, *no pasarán*.

– Kristau, – sušnibždėjo ji.

Aljė nesikišdamas klausėsi mūsų tylaus pokalbio.

– Mieloji, sinkretizmo galia begalinė. Jei norite, galiu pateikti politinę šios istorijos versiją. Devynioliktajame amžiuje įstatymai išlaisvina vergus. Siekiant sunaikinti vergijos pėdsakus, sudeginami vergų turgaus archyvai. Oficialiai vergai tampa laisvi, tačiau be praeities. Tada vietoj šeiminės tapatybės jie bando atkurti kolektyvinę tapatybę. Grįžta prie ištakų. Toks yra jų būdas pasipriešinti, kaip jūs, jaunieji, sakote, valdančioms jėgoms.

– Bet jūs pats ką tik pasakėte, kad čia įpintos ir europietiškos sektos... – tarė Amparo.

– Mieloji, grynumas – prabanga, o vergai ima tai, ką randa. Bet jie už save atkeršijo. Šiandien jų valdžioje daugiau baltųjų, nei manote. Pirmykščiai afrikietiški kultai turėjo visoms religijoms būdingą silpnybę – buvo vietiniai, etniniai, trumparegiški. Jiems susidūrus su konkistadorų mitais, įvyko stebuklas: atgijo paslaptingi mūsų eros antrojo ir trečiojo amžių kultai, egzistavę Viduržemio jūros pakrantėse nuo pamažu byrančios Romos imperijos iki Persijos, Egipto, priešjudėjiškos Palestinos... Vėlyvosios imperijos laikais į Afriką suplaukia visas Viduržemio jūros tikėjimas, ji tampa jo skrynia, jo kon-

densatorium. Europa pakriko per suvalstybintą krikščionybę, o Afrika saugo išminties lobius taip, kaip saugojo juos ir skleidė dar egiptiečių laikais, o vėliau padovanojo graikams, kurie juos sunaikino.

28

Yra kūnas, apgaubiantis visą pasaulį, ir jį vaizduokite kaip skritulį, nes toks Visko pavidalas... Dabar įsivaizduokite po to kūno gaubtu 36 dekanus, tarp visuotinio ir zodiako ratų, atskiriančius šiuodu ratus ir tarytum apibrėžiančius zodiaką, kartu su planetomis skriejančius pro zodiaką... Karalių kaita, sukylantys miestai, skurdas, maras, jūros atoslūgiai, žemės drebėjimai – niekas nevyksta be dekanų įtakos...
(„Corpus Hermeticum", Stobaeus, excerptum VI)

– Kokią išmintį?

– Ar suvokiate tų laikų tarp antrojo ir trečiojo amžių po Kristaus didybę? Ne dėl Imperijos šlovės – ji jau nyksta, o dėl to, kas tuo metu vyksta prie Viduržemio jūros. Romoje pretorionai skerdžia imperatorius, o ten klesti Apulėjaus, Izidės slėpinių epocha, didysis dvasingumo, koks buvo neoplatonizmas, ir gnozės sugrįžimas... Palaiminti laikai, kai krikščionys dar nebuvo paėmę valdžios ir pasiuntę eretikų mirti. Nuostabūs laikai, apgyventi *Nous* – dvasios prado, nušviesti ekstazės, kupini apsireiškimų, emanacijų, demonų ir angelų pulkų. Tai yra visuotinė išmintis, atsieta, sena kaip pasaulis, buvusi dar iki Pitagoro, siekianti Indijos brahmanus, žydus, magus, gimnosofistus, net tolimosios šiaurės barbarus, Galijos ir britų salyno druidus. Graikai manė, jog barbarai tokie yra todėl, kad nepajėgia reikšti minčių savo kalba, kuri jų pernelyg išlavintai

klausai skambėjo tarsi lojimas. Tais laikais, atvirkščiai, manyta, jog barbarai žino daugiau už graikus kaip tik dėl to, kad jų kalba tokia nesuprantama. Gal manote, kad tie, kurie šį vakarą čia šoks, supranta visų dainų žodžių ir magiškų vardų prasmę? Laimė, ne, nes nesuprantamas vardas veikia kaip kvėpavimo pratimas, mistinė vokalizacija. Antoninų epocha... Pasaulis buvo kupinas nuostabių ryšių, subtilių panašumų, reikėjo skverbtis į juos ir leisti jiems įsiskverbti į tave: per sapną, pranašystę, magiją, leidžiančią veikti gamtą ir jos jėgas, išjudinti panašų panašiu. Išmintis – nepagaunama, laki, neišmatuojama. Štai kodėl tuo metu didžiausias iš dievų buvo Hermis, išradęs kiekvieną klastą, globojęs visas kryžkeles ir visus plėšikus, bet taip pat sukūręs raštą, apgaulės ir skirtumo meną, navigacijos meną, leidusį pasiekti visas ribas, nuplaukti ten, kur viskas susilieja horizonte, išradęs gervę, padedančią pakelti sunkiausius akmenis, ir ginklus, paverčiančius gyvenimą mirtimi, ir vandens siurblius, padedančius iškelti sunkiausius kūnus, sukūręs filosofiją, kuri klaidina ir apgauna... Kur šiandien Hermis? Čia, matėte jį prie durų, jį vadina *Exu*, jis – dievų pranašas, tarpininkas, pirklys, nepaisantis skirtumo tarp gėrio ir blogio.

Jis linksmai nužvelgė mus:

– Manote, kad kaip Hermis prekėmis, taip ir aš pernelyg mikliai manipuliuoju dievais? Pažvelkite į knygelę, kurią šįryt nusipirkau. Švento Kiprijono kerai ir paslaptys, būdai, kaip įgyti meilę ar numarinti savo priešą, kreipimaisi į angelus ir Mergelę. Populiarūs skaitiniai juodaodžiams mistikams. Bet juk čia kalbama apie Antiochijos Kiprijoną, apie kurį iš sidabro amžiaus išliko daugybė raštų. Jo tėvai norėjo, kad jis visko išmoktų ir žinotų, kas yra žemėje, danguje ir jūrose, ir siuntė jį į tolimiausius kraštus pažinti visų paslapčių, sužinoti apie žolių atsiradimą bei nunykimą, ištirti augalų ir gyvūnų savybių, ne tų, kurios dėstomos gamtos istorijoje, o slaptųjų, glūdinčių archajinių, tolimų tradicijų gelmėse. Kiprijonas Delfuose gi-

linasi į Apolono kultą ir žalčio dramaturgiją, susipažįsta su Mitros paslaptimis, penkiolikos metų ant Olimpo kalno, vadovaujant penkiolikai hierofantų, dalyvauja Šio Pasaulio Valdovo iškvietimo apeigose, kad nugalėtų jo pinkles, Argo mieste pažįsta Eros paslaptis, Frigijoje išmoksta pranašavimo iš kepenų meno, ir nelieka nieko nei žemėje, nei jūroje, nei ore, ko jis nežinotų: nei šmėklos, nei mokslo objekto, nei kokios išmonės, jis įvaldo net meną burtais pakeisti raštų turinį. Požeminėse Memfio šventyklose sužino, kaip demonai bendrauja su žemiškuoju pasauliu, kuriomis vietomis jie bodisi, ką mėgsta, kaip apgyvena sutemas ir kaip priešinasi kai kurioms jėgoms, kaip moka suvedžioti sielas ir kūnus, ką jiems teikia aukščiausiasis pažinimas, atmintis, siaubas, iliuzijos, išmoksta jų meno sukelti žemės drebėjimus ir paveikti požemines sroves... Vėliau, deja, jis atsiverčia, tačiau dalis jo išminties išlieka, perduodama kitiems, ir dabar sutinkame jį čia, šių driskių, kuriuos jūs vadinate stabmeldžiais, lūpose ir protuose. Mieloji drauge, dar visai neseniai žvelgėte į mane, lyg būčiau *ci devant**. Kuris iš mūsų gyvena praeitimi? Jūs, kuri norėtumėt padovanoti šiai šaliai darbininkų ir pramonės amžiaus baisybes, ar aš, trokštantis, kad mūsų vargšė Europa atgautų šių vergų palikuonių paprastumą ir tikėjimą?

– Kristau, – piktai sušnypštė Amparo, – juk puikiai žinote, jog tai – tik būdas juos tramdyti...

– Ne tramdyti. Palaikyti jų mokėjimą laukti. Be laukimo nėra net rojaus, argi ne jūs, europiečiai, to juos išmokėte?

– Aš – europietė?

– Nesvarbu odos spalva, svarbu Tradicija, kurią išpažįsti. Norėdami grąžinti gerovės sukaustytiems Vakarams laukimo jausmą, jie moka savo duoklę, gal kenčia, bet dar nėra užmiršę gamtos, oro, vandens, vėjų dvasių kalbos...

– Jūs ir vėl mus išnaudojate.

* Iš praeities (*pranc.*).

– Vėl?

– Taip, grafe, turėjote pasimokyti aštuoniasdešimt devintaisiais. Kai mums įgrysta – cak! – ir angeliškai šypsodamasi ji perbraukė ištiesta nuostabia plaštaka sau per gerklę. Geidžiau net Amparo dantų.

– Tragiška, – tarė Aljė, išsiimdamas iš kišenės savąją tabakinę ir apgaubdamas ją delnais. – Jūs mane atpažinote? Betgi aštuoniasdešimt devintaisiais galvas kapojo ne vergai, o tie šaunūs buržua, kuriuos turėtumėt niekinti. Be to, grafas Sen Žermenas per savo amžių matė ritantis ne vieną galvą, ir ne viena iš jų vėl grįžo į savo vietą. O štai ir *mãe-de-santo*, *Ialorixá*.

Susitikimas su *terreiro* vyriausiąja vyko ramiai, nuoširdžiai, paprastai ir moksliškai. Tai buvo stambi negrė kerinčia šypsena. Iš pirmo žvilgsnio galėjai ją palaikyti namų ekonome, bet, kai prakalbo, supratau, kodėl tokios moterys užvaldė kultūrinį Salvadoro gyvenimą.

– *Orixás* – asmenys ar jėgos? – paklausiau.

Mãe-de-santo atsakė, kad, aišku, tai yra jėgos: vanduo, vėjas, lapai, vaivorykštė. Bet ar galima paprastiems žmonėms uždrausti matyti juos kaip karius, moteris, katalikų bažnyčios šventuosius? „Juk ir jūs, – tarė, – argi negarbinate kosminės jėgos daugelio mergelių pavidalu? Svarbiausia – garbinti jėgą, jos pavidalas prisitaiko prie kiekvieno supratimo galimybių."

Po to ji pakvietė mus į vidinį kiemą, kad prieš prasidedant apeigoms aplankytume koplyčias. Kiemą supo *orixás* namai. Pulkelis džiugiai kleganičių negriukių vietos drabužiais baigė paskutinius pasiruošimus.

Orixás namai stovėjo kieme nelyginant Šventojo Kalno koplyčios, ir ant kiekvieno iš jų matėsi atitinkamo šventojo atvaizdas. Jų viduje akį rėžė ryškios gėlių, statulėlių, ką tik pagamintų ir paaukotų dievams valgių spalvos. Balta – *Oxalá*, žydra ir rožinė – *Yemanjá*, raudona ir balta – *Xangô*, geltona ir auksinė – *Ogun*... Įšventintieji suklupdavo, pabučiuodavo namo slenkstį, ranka paliesdavo kaktą ir už ausies.

– Ar *Yemanjá* nėra mūsų Nekalto Prasidėjimo Dievo motina? – paklausiau. – O *Xangõ* argi ne šventas Jeronimas?

– Neuždavinėkite trikdančių klausimų, – patarė Aljė. – *Umbanda* apeigose viskas dar sudėtingiau. *Oxalá* priklauso šventas Antanas ir šventieji Kozma ir Damianas. *Yemanjá* priklauso sirenos, undinės, jūrų ir upių *caboclas*, jūrininkai ir kelrodės žvaigždės. Rytams priklauso indai, gydytojai, mokslininkai, arabai ir marokiečiai, japonai, kinai, mongolai, egiptiečiai, actekai, inkai, Karibų jūros salų gyventojai ir romėnai. *Oxossi* priklauso saulė, mėnulis, krioklių *caboclo* ir juodųjų *caboclo*. *Ogun* priklauso *Ogun Beira-Mar*, *Rompe-Mato*, *Iara*, *Megé*, *Naruée*... Žodžiu, nelygu aplinkybės.

– Kristau, – vėl ištarė Amparo.

– Reikia sakyti *Oxalá*, – sušnibždėjau lūpomis paliesdamas jai ausį. – Nusiramink, *no pasarán*.

Ialorixá mums parodė kaukes, kurias kai kurie patarnautojai dėvi šventykloje. Tai buvo didžiulės šamanų puskaukės arba gobtuvai, kuriais apgobdavo mediumus, kai šie panirdavo į transą, tapdami dievų grobiu. Jos yra tam tikra drovumo forma, tarė, kai kuriose *terreiro* išrinktieji šoka neužsidengę veidų, rodydami susirinkusiems savo aistrą, tačiau įšventintąjį būtina apsaugoti, atriboti nuo smalsaujančių profanų ir nepajėgiančių suprasti malonės ir vidinio džiaugsmo. „Toks mūsų *terreiro* paprotys, – paaiškino, – ir dėl to čia nenoriai priimame svetimus. Bet kas žino, gal kada nors bus kitaip“, – pridūrė. Mums liko tik atsisveikinti.

Ji nenorėtų mūsų išleisti nedavusi paragauti *comidas de santo*, ne iš pintinės – jų negalima liesti iki apeigų pabaigos, bet iš virtuvės. Palydėjo mus į *terreiro* gilumą ir surengė įvairiaspalvę šventę, kurioje buvo manijoko, pipirų, kokosų, migdolų, imbiero, *moqueca de siri mole*, *vatapá*, *efó*, *caruru*, juodųjų pupų su *farofa*, ir visur tvyrojo švelnus afrikietiškų prieskonių kvapas, salsvi, stiprūs tropikų aromatai, visko ragavome susi-

kaupę, suprasdami, kad mėgaujamės senovės Sudano gyventojų valgiais. „Teisėtai, – tarė *Ialorixá*, – nes kiekvienas iš mūsų, pats to nežinodamas, yra kurio nors *orixás* vaikas, ir dažnai galima pasakyti kurio." Akiplėšiškai paklausiau, kieno aš sūnus. *Ialorixá* iš pradžių gynėsi, atsikalbinėdama negalinti tikrai to pasakyti, po to sutiko pažiūrėti mano delną, perbraukė per jį pirštais, pažvelgė į akis ir tarė:

– Tu esi *Oxalá* sūnus.

Mane užplūdo pasididžiavimas. Amparo, jau nusiraminusi, pasiūlė sužinoti, kieno sūnus yra Aljė, bet šis nutarė verčiau to nežinoti.

Kai grįžome namo, Amparo tarė:

– Matei jo delną? Vietoj gyvenimo linijos – daug upelių prateka po akmeniu, o paskui vėl išsiveržia į paviršių. Tai žmogaus, jau ne kartą turėjusio mirti, gyvenimo linija.

– Ilgų distancijų metempsichozės pasaulio čempionas.

– *No pasarán*, – nusijuokė Amparo.

29

> Vien dėl tos paprastos priežasties, kad jie keičia ir slepia savo vardą, nesako savo amžiaus ir, kaip patys prisipažįsta, stengiasi būti neatpažįstami, nelogiška būtų neigti, jog jie būtinai turi tikrai egzistuoti. (Heinrich Neuhaus „Pia et ultimissima admonestatio de Fratribus Roseae-Crucis, nimirum: an sint? quales sint? unde nomen illud sibi asciverint", Gdanskas, Schmidlin, 1618 – pranc. leid. 1623, p. 5)

Diotalevis sakydavo, kad *Hesed* – malonės ir meilės sefira, baltoji ugnis, pietų vėjas. Tą vakarą periskope galvojau, kad paskutinės dienos, pragyventos Bahijoje kartu su Amparo, buvo būtent šio ženklo.

Prisiminiau – kiek daug prisiminimų, kai ilgas valandas lauki tamsoje! – vieną iš paskutinių vakarų. Po ilgo pasivaikščiojimo skersgatviais ir aikštėmis skaudėjo kojas, todėl atsigulėme anksti, bet ne tam, kad miegotume.

Amparo lyg kūdikis įsčiose susirangė ant pagalvės ir pro vos praskirtus kelius dėjosi skaitanti kažkokią knygelę apie *umbanda*. Retkarčiais, kai norėdavau ir ją supažindinti su savo atradimais, ji tingiai išsitiesdavo aukštielninka, plačiai išskėtusi kojas, su knyga ant pilvo, ir klausydavosi mano skaitomos knygos apie rozenkreicerius. Vakaras buvo malonus, bet, kaip savo *files* būtų parašęs literatūros išsekintas Belbas, nesijautė nė menkiausio vėjelio dvelksmo. Pasirinkome gerą viešbutį, pro langą matėsi jūra, o dar šviesioje virtuvėlėje ant stalo stovėjusi pintinė su tąryt turguje nupirktais tropikų vaisiais teikė stiprybės.

– Čia rašo, kad 1614 metais Vokietijoje pasirodo nežinomo autoriaus knyga „Allgemeine und general Reformation“ arba „Visos visatos visuotinė bendroji reforma, surašyta godotinos rozenkreicerių brolijos *Fama Fraternitatis*, skirta visiems Europos mokslininkams ir valdovams, kartu su trumpu pono Haselmejerio atsakymu, kuris dėl to jėzuitų buvo įmestas į kalėjimą ir prikaustytas galeroje. Dabar išspausdinta ir pagarsinta visoms atviroms širdims. Kaselyje išleido Vilhelmas Veselis“.

– Ar ne per ilgas pavadinimas?

– Atrodo, septynioliktajame amžiuje jie visi buvo tokie. Parašyti Linos Vertmiuler. Tai – satyrinis kūrinys, pasaka apie visuotinę žmonijos reformą, iš dalies nurašyta nuo Trajano Bokalinio „Parnaso naujienos“. Čia brošiūra, paskvilis ir dvylikos puslapių manifestas „Fama Fraternitatis“, kurio dalis vėl išleista kitais metais, kartu su kitu manifestu, šį kartą lotyniškai, „Confessio fraternitatis Roseae Crucis, ad eruditos Europae“. Abiejuose manifestuose rozenkreicerių brolija pristato savo įkūrėją, paslaptingąjį K. R. Tik vėliau ir visai iš kitų šalti-

nių paaiškės, arba bus nuspręsta, jog tai – toks Kristianas Rozenkreiceris.

– O kodėl neparašytas jo visas vardas?

– Čia visur tik pirmosios raidės, nė vieno vardo, visi vadinami G. G. M. P. I., o jei kam pasiseka turėti malonų vardelį, jis vadinamas P. D. Pasakojama apie K. R. asmenybės formavimosi metus: kaip jis pirmiausia aplanko Šventąjį Kapą, po to plaukia į Damaską, keliauja į Egiptą, iš ten – į Fesą, kuris anuomet turėjo būti vienas iš musulmonų išminties šventovių. Ten mūsų Kristianas, jau mokėjęs graikų ir lotynų, išmoksta Rytų kalbų, fizikos, matematikos, gramatikos mokslų ir sugeria į save visą tūkstantmetę arabų bei afrikiečių išmintį kartu su Kabala ir magija, netgi išverčia į lotynų kalbą paslaptingąją „Liber M“ ir taip pažįsta visas makro- ir mikrokosmo paslaptis. Jau pora amžių madinga viskas, kas rytietiška, ypač kai nesupranti, ką ten rašo.

– Jie visada taip daro. Išalkę, nusivylę, išnaudojami? Reikalaukite paslapties taurės! Štai... – ji susuko man suktinę. – Čia viena iš geresnių.

– Matai, ir tu nori užsimiršti.

– Bet aš žinau, kad tai tik chemija, ir nieko daugiau. Jokių paslapčių, prabils net nemokantis hebrajiškai. Eikš.

– Palauk. Paskui Rozenkreicas vyksta į Ispaniją, ten irgi mokosi pačių slapčiausių doktrinų sakydamas, kad vis labiau ir labiau artėja prie visų išminčių Branduolio. Tų kelionių metu, o jos ano meto intelektualui iš tiesų buvo visuotinės išminties šaltinis, jis supranta, kad Europoje būtina įkurti bendriją, kuri valdovus vestų mokslo ir gėrio keliais.

– Originali mintis. Verta tokios daugybės studijų. Norėčiau šaltos *mamajos*.

– Šaldytuve. Būk gerutė, pasiimk pati, aš dirbu.

– Jei dirbi – esi skruzdėlė, o jei esi skruzdėlė – nešk maistą.

– *Mamaja* – tai įgeidis, todėl jos eina žiogas. Jei eisiu aš, tau teks skaityti.

– Kristau, tik ne tai. Niekinu baltųjų kultūrą. Einu.

Amparo nuėjo į virtuvėlę, o man patiko geisti jos, taip stovinčios prieš šviesą. Tuo metu K. R. grįžo į Vokietiją ir vietoj metalų transmutacijos, kurią dabar jau be vargo galėjo daryti savo begalinės išminties dėka, nutarė imtis dvasinės reformos. Jis įsteigė Broliją, sukūrė magišką kalbą ir raštą, turėjusius tapti būsimosios brolijos brolių išminties pagrindu.

– Ne, taip ištepsiu knygą, įdėk man į burną, ne... nekvailiok... štai taip. Viešpatie, kokia skani *mamaja*, *rozenkreutzlische Mutti-ja-ja*... Ar žinai, kad tai, ką pirmaisiais savo egzistavimo metais parašė pirmieji rozenkreiceriai, būtų galėję apšviesti tiesos ištroškusį pasaulį?

– O ką jie parašė?

– Čia ir visa gudrybė, manifeste tai nutylėta, jie palieka tave varvinti seiles. Dalykas toks svarbus, toks baisiai svarbus, kad turi likti paslaptyje.

– Kokia kiaulystė.

– Ne, liaukis, nereikia. Taigi rozenkreiceriai, o jų vis daugėja, nutaria pasklisti į visas keturias pasaulio šalis, įsipareigodami neatlygintinai slaugyti ligonius, nesivilkti abitų, kurie galėtų juos išduoti, visur laikytis vietos papročių, susitikti kartą per metus ir šimtą metų likti paslaptingi.

– Klausyk, kokios reformos jie siekė, jei viena buvo ką tik praėjusi? Kas tuomet buvo Liuteris, kaka?

– Tai vyko dar iki protestantiškosios reformos. Čia, pastabose, parašyta, kad įdėmiai skaitant „Fama“ ir „Confessio“ aiškėja...

– Kam aiškėja?

– Kai aiškėja – aiškėja, nesvarbu kam. Tai – išmintis, blaivus protas... Ei, ką darai? Juk kalbame apie rozenkreicerius, tai rimta...

– Tik pamanykit.

– Taigi aiškėja, kad Rozenkreicas gimė 1378, o mirė 1484,

sulaukęs gražaus šimto šešerių metų amžiaus, ir nesunku nujausti, jog slaptoji brolija nemažai prisidėjo prie tos Reformos, kuri 1615 šventė savo šimtmetį. Tiesa ir tai, kad Liuterio herbe yra rožė ir kryžius.

– Svaičiojimai.

– Tu norėtum, kad Liuteris savo herbe būtų nupiešęs liepsnojančią žirafą ar suskystėjusį laikrodį? Kiekvienas yra savo laiko kūdikis. Jau žinau, kieno aš kūdikis, gali nesakyti, leisk skaityti toliau. Apie 1604 metus rožės ir kryžiaus broliai, restauruodami dalį savo slaptųjų rūmų ar pilies, randa paminklinę lentą su įkalta didžiule vinimi. Jie ištraukia vinį, išgriūna gabalas sienos ir pasirodo durys, ant kurių didelėmis raidėmis parašyta POST CXX ANNOS PATEBO*...

Iš Belbo laiško jau tai žinojau, bet nesusivaldžiau nešūktelėjęs:

– O, Dieve...

– Kas nutiko?

– Tai panašu į tamplierių dokumentą, kuris... Tau dar nepasakojau tos istorijos, ji apie tokį pulkininką...

– Na ir kas? Tamplieriai nusirašė nuo rozenkreicerių.

– Tamplieriai buvo anksčiau.

– Tuomet rozenkreiceriai nusirašė nuo tamplierių.

– Brangioji, be tavęs aš nieko nesuprasčiau.

– Brangusis, tas Aljė visai tave sugadino. Tu lauki apreiškimo.

– Aš? Aš nieko nelaukiu!

– Juo geriau, būk atsargus su opijumi liaudžiai.

– *El pueblo unido jamás será vencido.***

– Juokis, juokis. Skaityk toliau, noriu išgirsti, ką kalbėjo tie kretinai.

– Ar negirdėjai, tie kretinai visko išmoko Afrikoje.

* Po 120 metų būsiu matomas. (*Lot.*)

** Vieninga tauta niekada nebus nugalėta. (*Port.*)

– Tie iš Afrikos jau buvo pradėję mus pakuoti ir siųsti čionai.

– Dėkok Viešpačiui. Galėjai gimti Pretorijoje, – pabučiavau ją ir tęsiau toliau. – Už durų buvo šešiabriaunis ir septynkampis kapas, stebuklingai apšviestas dirbtinės saulės. Viduryje – apvalus altorius, padabintas įvairiais epigrafais ir ženklais, tokiais kaip NEQUAQUAM VACUUM...

– Ne kva kva? Pasirašė Antinas Donaldas?

– Tai lotyniškai, ar supranti? Reiškia, kad nėra tuštumos.

– Juo geriau, nes koks būtų siaubas.

– Gal įjungtum ventiliatorių, mano *animula vagula blandula*?

– Juk žiema.

– Jums, kurie gyvenate klaidingame pusrutulyje. Neužmiršk, dabar liepa, įjunk ventiliatorių, ir prašau tave tai padaryti ne todėl, kad esu vyras, o dėl to, kad jis – tavo pusėje. Ačiū. Žodžiu, po altoriumi randamas įkūrėjo kūnas, nepasikeitęs. Rankoje jis laiko „Liber I“, kupiną begalinės išminties, ir gaila, kad pasaulis negali jos pažinti – rašoma manifeste – antraip gulp, oho, brrr, pššš!

– Ai.

– Taigi. Manifestas baigiasi pažadu apie milžinišką lobį, kurį dar reikia atrasti, ir atrastais stulbinamais ryšiais tarp makrokosmo ir mikrokosmo. Nemanykite, kad esame pigūs alchemikai ir mokysime jus gaminti auksą. Tai – sukčių darbas, o mes siekiame geresnių dalykų, ir aukštesnių, visomis prasmėmis. Paskleidžiame šį „Fama“ penkiomis kalbomis, ką jau kalbėti apie „Confessio“, kurį greit išvysite savo ekranuose. Laukiame atsiliepimų ir vertinimų iš mokytų ir neišmanėlių. Rašykite mums, skambinkite, prisistatykite – pažiūrėsim, ar esate verti pažinti mūsų paslaptis, kurių blankų vaizdą jums čia pateikėme. *Sub umbra alarum tuarum, Iehova*.

– Ką tai reiškia?

– Atsisveikinimo žodžiai. Baigiu ir išjungiu. Žodžiu, rozenkreiceriai, atrodo, nė nesiruošė platinti to, ko buvo išmokę, o tik ieškojo tinkamo pašnekovo. Nė žodžio apie savo žinias.

– Kaip tas tipas su nuotrauka, prisimeni skelbimą laikraštyje, perskaitytą lėktuve: jei atsiųsite man dešimt dolerių, atskleisiu jums paslaptį, kaip tapti milijonierium.

– Jis nemeluoja. Tą paslaptį *jis* sau jau atskleidė. Kaip ir aš.

– Klausyk, verčiau skaityk toliau. Lyg niekada anksčiau nebūtum manęs matęs.

– Kiekvienąkart – lyg pirmąkart.

– Blogiau. Nepasitikiu pirmu sutiktu. Kodėl tau pasiseka viską rasti? Pirma – tamplierius, dabar – rozenkreicerius, o ar skaitei, tarkim, Plechanovą?

– Ne, laukiu, kol atrasiu jo kapą, po šimto dvidešimties metų. Jei tik Stalinas nebus jo įkalęs su poliakale.

– Kvailys. Einu į tualetą.

30

Garsioji rozenkreicerių brolija rodo, kad po visą pasaulį laksto kliedintys pranašai. Toji šmėkla, vos pasirodžiusi (nors „Fama“ ir „Confessio“ akivaizdžiai liudija, kad tai buvo tik paprastas dykinėjančių protų pasismaginimas), sukėlė visuotinės reformos viltį ir paskatino iš dalies juokingus ir absurdiškus, o iš dalies neįtikėtinus dalykus. Taip dori ir sąžiningi žmonės įvairiose šalyse tapo pajuokos ir patyčių objektais, siekdami jų paramos arba tikindami galintys su tais broliais susisiekti... per Saliamono Veidrodį ar kitu paslaptingu būdu.

(Christoph von Besold (?), 1623 metais išleistos Tommaso Campanella knygos „Von der Spanischen Monarchy“ priedas)

Toliau buvo dar geriau ir Amparo sugrįžus galėjau jai pranešti apie visus stebuklingus įvykius.

– Neįtikėtina istorija. Manifestai pasirodo tuomet, kai panašių tekstų knibždėte knibžda, visi ieško atsinaujinimo, auk-

so amžiaus, dvasios gausybės šalies. Vieni varto magiškus tekstus, kiti krosnyse lydo metalus, treti bando užvaldyti žvaigždes, ketvirti kuria slaptąsias abėcėles ir pasaulines kalbas. Rudolfas II savo rūmus Prahoje paverčia alchemijos laboratorija, pasikviečia Komenijų ir Džoną Di, Anglijos rūmų astrologą, atskleidusį visas kosmoso paslaptis plonytėje „Monas Ieroglyphica“ knygelėje, tikrai, kaip tik taip ji ir vadinasi, *monas* reiškia monada.

– O ką aš sakiau?

– Rudolfo II gydytojas yra tas pats Mykolas Majeris, parašęs knygą apie vaizdo ir garso simbolius, „Atalanta Fugiens“. Tikra filosofinių kiaušinių, savo uodegas įsikandusių slibinų, sfinksų puota, nieko nėra aiškesnio už slaptą skaičių, viskas yra kažko kito hieroglifas. Tik pagalvok, Galilėjus nuo Pizos bokšto mėto akmenis, Rišeljė žaidžia monopolį su puse Europos, o čia visi išplėtę akis bando išskaityti pasaulio ženklus: manęs neapmulkinsite, čia jau ne krintantys kūnai, po tuo (teisingiau, virš to) slypi visai kas kita. Ir pasakysiu kas: *abrakadabra*. Toričelis kūrė barometrą, o jie Heidelbergo rūmų soduose šoko baletą, rengė vandens šventes ir fejerverkus. O į duris jau beldė Trisdešimties metų karas.

– Motušė Kuraž negalėtų atsidžiaugti.

– Bet ir jie ne visą laiką leido linksmindamiesi. Devynioliktaisiais metais rūmų kurfiurstas priima Bohemijos karūną. Manau, jis tai padaro, nes leipsta geismu valdyti Prahą – paslaptingąjį miestą, bet lygiai po metų Habsburgai jį prikala prie Baltojo Kalno, Prahoje išskerdžiami protestantai, sudeginami Komenijaus namai ir biblioteka, nužudomi jo žmona ir sūnus, o jis laksto iš vieno dvaro į kitą kartodamas, kokia didi ir viltinga buvusi rozenkreicerių mintis.

– Vargšelis, gal manai, paguodai jam turėję pakakti barometro? Klausyk, mes, moterys, nepajėgios suvokti visko taip pat greitai kaip jūs, todėl sakyk, kas parašė tuos manifestus?

– Tai ir gražiausia: nežinia. Leisk susivokti, pakasyk rozenkreicą... ne, tarp menčių, kiek aukščiau, kairėn, štai čia. Taigi tarp tų vokiečių yra tiesiog neįtikėtinų asmenų. Štai Simonas Studionas, parašęs „Naometria“ – slaptąjį traktatą apie Saliamono šventyklos matmenis, Henrikas Kunratas, parašęs „Amphitheatrum sapientiae aeternae“, kupiną alegorijų, su hebrajų abėcėlėmis ir kabalistinėmis kavernomis, kurios, matyt, įkvėpė „Fama“ autorius. Matyt, jie priklausė vienai iš tų dešimties tūkstančių slaptųjų utopinių krikščioniškojo atgimimo draugijų. Kalbama, kad jų autorius – kažkoks Johanas Valentinas Andrė, po metų išleidęs „Kristiano Rozenkreico chemines vestuves“, bet dar jaunystėj rašęs knygas, taigi seniai brandinęs mintį apie rozenkreicerius. Be jo Tiubingene buvo ir kitų entuziastų, svajojusių apie Kristianopolio respubliką, gal jie visi susitarė. Bet, atrodo, jie tai padarė šiaip sau, juokais, nesitikėdami sukurti tokio sąmyšio. Vėliau Andrė visą gyvenimą tvirtins, kad manifestus parašė ne jis, kad tai buvo tik pokštas, *lusus*, *ludibrium*, gins savo akademinę reputaciją, piktinsis, sakys, kad rozenkreiceriai, jei tokie kada nors ir egzistavę, buvę apgavikai. Viskas veltui. Atrodo, žmonės tik ir laukė tų manifestų pasirodymo. Visos Europos mokslo vyrai puola rašyti rozenkreiceriams, tačiau nežinodami, kur juos rasti, siunčia atvirus laiškus į spaudą, leidžia brošiūras, knygas. Tais pat metais Majeris išspausdina knygą „Arcana Arcanissima“, kurioje nemini rozenkreicerių, tačiau visi įsitikinę, kad kalbama apie juos ir jis žino daugiau, nei nori pasakyti. Yra tokių, kurie puikuojasi tvirtindami ką tik perskaitę „Fama“ rankraštį. Nemanau, kad tais laikais buvo paprasta parengti knygą, o dar su graviūromis, bet Robertas Fladas 1616 metais (rašo Anglijoje, o spausdina Leidene, dar pridėk laiką korektūroms pervežti) išleidžia knygą „Apologia compendiaria Fraternitatem de Rosea Cruce suspicionis et infamiis maculis aspersam, veritatem quasi Fluctibus abluens et abstergens“, gi-

nančią rozenkreicerius ir apvalančią juos nuo įtarimų, nuo jiems primestų „dėmių“: tai reiškia, kad Bohemija, Vokietija, Anglija ir Olandija jau gyvai diskutuoja ir tarp jų siuva pasiuntiniai su pranešimais bei keliaujantys eruditai.

– O rozenkreiceriai?

– Kapų tyla. Po šimto dvidešimties metų – špyga. Stebi iš savo pilies nebūties. Manau, kad būtent jų tylėjimas taip įkaitino aistras. Jei neatsako – vadinasi, tikrai yra. 1617-aisiais Fladas rašo „Tractatus apologeticus integritatem societatis de Rosea Cruce defendens“, o 1618-aisiais išleistoje knygoje „De Naturae Secretis“ teigia, kad atėjo rozenkreicerių paslapties atskleidimo valanda.

– Ir paslaptis atskleidžiama.

– Norėtum. Viskas dar labiau susijaukia. Atrandama, kad iš 1618 atėmus 188 rozenkreicerių pažadėtus metus yra 1430, taigi metai, kai buvo įkurtas Aukso vilnos ordinas.

– O kuo jis čia dėtas?

– Nesuprantu, kodėl 120 metų staiga virto 188, bet, kai nori atlikti mistinės sudėties ir atimties veiksmus, visada gausi teisingą atsakymą. Aukso vilnos ordinas susijęs su argonautų Aukso vilna, o iš patikimų šaltinių sužinojau, kad ji kažkaip siejasi su Šventuoju Graliu, taigi, tau leidus, ir su tamplieriais. Bet tai dar ne viskas. Septynioliktaisiais ir devynioliktaisiais metais Fladas, kuris neabejotinai parašė daugiau knygų už Barbarą Kartland, išleidžia dar keturias, tarp jų ir „Utriusque cosmi historia“, kažką panašaus į trumpą visatos aprašymą, su iliustracijomis, pilną rožių ir kryžių. Majeris sukaupia drąsą ir išleidžia „Silentium post clamores“, kurioje tvirtina, kad brolija egzistuoja ir yra susijusi ne tik su Aukso vilnos, bet ir Keliaraiščio ordinu, bet jis pats esąs per menkas, kad galėtų jam priklausyti. Ką ten Europos mokslo vyrai. Jei net Majeris ten nepriimamas, tai išties išimtinis dalykas. Siekdami pripažinimo, visi menkystos meta suklastotas kortas: tvirtina, kad ro-

zenkreiceriai tikrai egzistuoja, teigia niekada jų nematę, rašo taip lyg skirtų jiems pasimatymus, prašytų audiencijos, bet nė vienas nėra toks įžūlus, kad tartų – aš esu rozenkreiceris, vieni tvirtina, kad jų nėra, nes niekas nėra su jais susisiekęs, kiti teigia, jog jie ir yra tam, kad kas nors su jais susisiektų.

– O broliai tyli.

– Kaip žuvys.

– Išsižiok. Nusipelnei *mamajos*.

– Gardumynas. Tada prasideda Trisdešimties metų karas, o Johanas Valentinas Andrė parašo „Turris Babel", kur pranašauja, jog po metų bus nugalėtas Antikristas. Irenėjus Agnostus tuo metu rašo „Tintinnabulum sophorum..."

– *Tintinnabulum*, kaip gražu!

– ...kur nesuprantu, kokią velniavą kalba, tačiau Kampanela ar kažkas jo vardu knygoje „Monarchia Spagnole" ima protestuoti, vadindamas tą rozenkreicerių istoriją pakrikusių protų puota... Viskas. Tarp 1621 ir 1623 visi nusiramina.

– Taip paprastai?

– Taip paprastai. Pavargsta. Kaip „Beatles". Bet tik Vokietijoje. Tai primena nuodų debesį. Jis atslenka į Prancūziją. Vieną gražų 1623 metų rytą Paryžiuje ant namų sienų pasirodo rozenkreicerių plakatai, pranešantys doriesiems miestiečiams, kad brolijos vyriausiosios kolegijos pasiuntiniai persikėlė į šį miestą ir pasiruošę pradėti naujų narių priėmimą. Pagal antrąją versiją plakatuose aiškiausiai skelbiama, jog trisdešimt šeši nematomieji, pasklidę po pasaulį grupėmis po šešis, turi galią paversti nematomais ir savo mokinius... Po galais, ir vėl trisdešimt šeši...

– Kokie?

– Tie iš mano pranešimo apie tamplierius.

– Žmonės be fantazijos. O toliau?

– Toliau kyla visuotinis pamišimas: vieni juos gina, kiti jų ieško, treti juos kaltina velniava, alchemija ir erezija, o Asta-

rotas tvirtina, kad jie yra turtingi, galingi ir gali skraidyti iš vienos vietos į kitą, žodžiu, dienos skandalas.

– Gudruoliai rozenkreiceriai. Nuleki į Paryžių, ir tampi madingas.

– Atrodo, tavo tiesa, tik paklausyk, kas atsitinka, na ir laikai. Pats Dekartas, Vokietijoje jų ieškojęs, bet, kaip sako jo biografas, neradęs, nes jie, kaip žinome, veikė slapta, grįžta į Paryžių, pamato plakatus ir sužino, kad visi laiko jį rozenkreiceriu. Tais laikais ne pati geriausia šlovė, kėlusi rūpesčių net ir jo draugui Mersenui, siautėjusiam prieš rozenkreicerius ir vadinusiam juos niekšais, maištininkais, magais, kabalistais, iškreiptų doktrinų skelbėjais. Ką daro Dekartas? Sukiojasi kur tik įmanydamas, kad visi jį matytų. O kadangi visi jį mato savo akimis, tai turėtų būti ženklas, kad jis – ne rozenkreiceris, nes nėra nematomas.

– Neblogas būdas.

– Bet nepakako vien neigti. Susiklosčius aplinkybėms taip, kaip jos susiklostė, jei kas ateitų pas tave ir tartų: „Labas vakaras, esu rozenkreiceris“, tai reikštų, kad jis meluoja. Save gerbiantis rozenkreiceris to nesakytų. Atvirkščiai, garsiai neigtų toks esąs.

– Tačiau negalima teigti, kad tvirtinantis esąs rozenkreiceris iš tiesų juo yra, nes jei aš teigiu, kad nesu rozenkreiceris, tai visai ne todėl, kad juo esu.

– Tačiau to neigimas jau kelia įtarimą.

– Ne, nes ką daro rozenkreiceris supratęs, kad žmonės netiki tais, kurie sako, jog yra rozenkreiceriai, ir įtaria tuos, kurie tai neigia? Pradeda sakyti, kad jis – rozenkreiceris, norėdamas įtikinti, kad tai netiesa.

– Velniava. Nuo šiol visi, kurie sako esą rozenkreiceriai, meluoja, taigi tikrai tokie yra! Ne, Amparo, taip negalima, nes pakliūsime į jų pinkles. Jie visur turi seklių, net po šita lova, ir dabar jie jau žino, kad mes žinome. Taigi sako, kad nėra rozenkreiceriai.

– Brangusis, man darosi baisu.

– Brangioji, nusiramink, aš su tavim, o aš esu kvailas, todėl, kai jie sako, kad jie – ne rozenkreiceriai, tikiu, kad jie tokie yra, ir nedelsdamas juos demaskuoju. Demaskuotas rozenkreiceris tampa nekenksmingas, gali išvyti jį pro langą mojuodamas laikraščiu.

– O Aljė? Jis nori mus įtikinti esąs grafas Sen Žermenas. Matyt, tam, kad manytume, jog jis toks nėra. Taigi jis yra rozenkreiceris. Ar nėra?

– Klausyk, Amparo, verčiau miegokime.

– Ne, noriu išgirsti pabaigą.

– Visiška sumaištis. Visi – rozenkreiceriai. Dvidešimt septintaisiais pasirodo Beikono knyga „Naujoji Atlantida“, skaitytojai įsitikinę, kad jis, nors jų ir nemini, kalba apie rozenkreicerių šalį. Vargšas Johanas Valentinas Andrė miršta, nesiliaudamas tikinti, kad tai parašė ne jis, o net jei jis ir būtų tai parašęs, tai tik juokais, bet dabar jau šaukštai po pietų. Pasinaudodami tuo, kad jų nėra, broliai yra visur.

– Kaip Dievas.

– Pakišai man mintį... Taigi Matas, Lukas, Morkus ir Jonas – keturi pokštininkai, nutarę pasivaržyti. Jie išgalvoja herojų, sutaria dėl keleto esminių dalykų, ir pirmyn, toliau kiekvienas laisvas daryti ką nori, pažiūrėsim, kuriam geriausiai seksis. Paskui tuos keturis pasakojimus perskaito jų draugai ir pradeda juos kritikuoti: Matas gana tikroviškas, tačiau perdeda dėl Mesijo atėjimo, Morkus pasakoja neblogai, bet kiek padrikai, Lukas – elegantiškas, reikia tai pripažinti, Jonas per daug filosofuoja... Bet šiaip knygos neblogos, jos keliauja iš rankų į rankas, o kai anie keturi susivokia, kas nutiko, jau per vėlu: Povilas jau buvo sutikęs Jėzų kelyje į Damaską, sunerimusio imperatoriaus įsakymu Plinijus jau pradėjo apklausą, legionas apokrifų apsimeta senų seniausiai tai žinoję... *toi, apocryphe lecteur, mon semblable, mon frère*... Petras pameta galvą, viską

priima už gryną pinigą, Jonas grasina pasakyti tiesą, Petras ir Povilas pasirūpina, kad jį sugautų ir įkalintų Patmo saloje, kur vargšeliui ima vaidentis, ant lovos atkaltės rodytis skėriai. „Nutildykite tuos trimitus, iš kur tas kraujas..." Kiti kaltina jį girtavimu, prikiša aterosklerozę... O jei tikrai taip būtų buvę?

– Taip ir buvo. Verčiau skaitytum Fojerbachą, ne tas savo knygiūkštes.

– Amparo, jau švinta.

– Mes išprotėję.

– Aušra rozenkreicerio pirštais švelniai glosto bangas...

– Taip, daryk taip. Tai *Yemanjá*, jauti, ji ateina.

– Padaryk man *ludibria*...

– O, *Tintinnabulum*!

– Tu manoji *Atalanta Fugiens*...

– O, *Turris Babel*...

– Geidžiu *Arcana Arcanissima*, Aukso vilnos, blyškios ir rožinės, kaip jūros kriauklė...

– Ššš... *Silentium post clamores**, – sušnibždėjo ji.

* Ramybė po triukšmų. (*Lot.*)

31

Galbūt daugelis, vadinusių save rozenkreiceriais ir tokiais laikytų, iš tiesų tik priklausė Rožės ir kryžiaus draugijai... Priešingai, jie tikrai nebuvo rozenkreiceriai dėl tos paprastos priežasties, kad priklausė tai draugijai; tai gali atrodyti paradoksalu ir iš pirmo žvilgsnio prieštaringa, tačiau lengvai suprantama...

(René Guénon „Aperçu sur l'initiation“, Paryžius, „Editions Traditionnelles“, 1981, XXXVIII, p. 241)

Grįžome į Rio, aš vėl pradėjau dirbti. Kartą kažkokiame iliustruotame žurnale perskaičiau, kad mieste yra Senasis ir pripažintasis rozenkreicerių ordinas. Pasiūliau Amparo nueiti pasižvalgyti, ji sutiko, tiesa, nenoriai.

Ordino buveinė buvo viename iš skersgatvių, namo lange stovėjo gipsinės Cheopso, Nefertitės ir Sfinkso statulėlės.

Visuotinis susirinkimas turėjo įvykti kaip tik tą popietę, jo tema buvo „Rozenkreiceriai ir umbanda“. Lektorius – kažkoks profesorius Bramantis, ordino referendorius Europoje, Slaptasis Rodo, Maltos ir Tesalonikų didžiojo priorato *in Partibus* riteris.

Nutarėme užeiti. Vidus buvo aptriušęs, išpuoštas tantrizmo miniatiūromis su žalčiu Kundaliniu, tuo pačiu, kurį norėjo pažadinti tamplieriai, bučiuodami vienas kitam užpakalius. Pagalvojau, ar vertėjo kirsti Atlantą ir ieškoti Naujojo pasaulio, jei tą patį būčiau radęs „Picatrix“ draugijoje.

Už raudonu audeklu užtiesto stalo prieš negausią ir snūduriuojančią auditoriją stovėjo Bramantis, apkūnus ponas, kurį, jei ne jo apkūnumas, galėjai pavadinti tapyru. Paskaita, matyt, buvo ką tik prasidėjusi, nes jis kalbėjo apie aštuonioliktosios dinastijos, Amoso I valdymo laikų, rozenkreicerius.

Keturi Paslaptingieji rūpinosi rasės, kuri prieš dvidešimt penkis tūkstančius metų iki Tėbų įkūrimo davė pradžią Sacharos

civilizacijai, evoliucija. Jų įkvėptas faraonas Amosas įkūrė Didžiąją baltąją broliją, saugojusią prieštvaninę išmintį, kurią egiptiečiai pažinojo kaip savo penkis pirštus. Bramantis tvirtino turįs dokumentų (aišku, neprieinamų paprastiems mirtingiesiems), siekiančių Karnako šventyklos išminčių ir jų slaptųjų archyvų laikus. Rožės ir kryžiaus simbolį sugalvojo faraonas Achenatonas. Tas papirusas egzistuoja, kalbėjo Bramantis, bet neklauskite manęs, kas jį turi.

Didžioji baltoji brolija suformavo Hermį Trismegistą, kurio įtaka italų renesansui tokia pat neginčytina kaip ir jo poveikis Prinstono gnozėms, Homerą, Galijos druidus, Saliamoną, Soloną, Pitagorą, Plotiną, esenus, terapeutus, Juozapą iš Arimatėjos, kuris atnešė Gralį į Europą, Alkuiną, karalių Dagobertą, šventą Tomą, Beikoną, Šekspyrą, Spinozą, Jokūbą Bėmą, Debiusi, Einšteiną. „Atrodo, trūksta tik Nerono, Kambrono, Jeronimo, Pančo Vilos ir Basterio Kytono“, – sušnibždėjo Amparo.

Kalbėdamas apie pirmųjų rozenkreicerių įtaką krikščionybei, Bramantis atkreipė dėmesį tų, kurie patys to dar nesuprato, kad pagal legendą Jėzus turėjo mirti ant kryžiaus neatsitiktinai.

Didžiosios baltosios brolijos išminčiai buvo tie patys, kurie karaliaus Saliamono laikais įkūrė pirmąją masonų ložę. Tai, kad Dantė buvo rozenkreiceris ir masonas – kaip, beje, ir šventas Tomas – aiškiai parašyta jo kūrinyje. XXIV ir XXV „Rojaus“ giesmėse randame trigubą rozenkreicerių kunigaikščio pabučiavimą, pelikaną, baltąsias skraistes, tokias pat kaip Apokalipsės Vyriausiųjų, tris masonų priesakų teologines dorybes: Tikėjimą, Viltį ir Meilę. Simbolinę rozenkreicerių gėlę (tyroji rožė iš XXX ir XXXI giesmių) Romos bažnyčia perėmė kaip Išganytojo Motinos įvaizdį – štai kodėl litanijose yra *Rosa Mystica*.

Rozenkreicerių gyvavimą viduramžiais rodo ne tik jų įsismelkimas į tamplierių ordiną, bet ir daug akivaizdesni dokumentai. Bramantis pacitavo kažkokį Kyzveterį, praėjusio amžiaus pabaigoje įrodžiusį, kad viduramžiais rozenkreiceriai Sakso-

nijos princui pagamino keturis kvintalus aukso, ir tai įrodyta 1613 metais Strasbūre išleistoje knygoje „Theatrum Chemicum“. Tačiau tik nedaugelis pastebėjo tamplierių vaidmenį Vilio Telio legendoje: Telis išpjauna savąją strėlę iš vyšnios – mitologinio arijų augalo – šakelės ir persmeigia obuolį – trečiosios akies, kurią atveria žaltys Kundalinis, simbolį, o juk žinoma, kad arijai atkeliavo iš Indijos, kur vėliau, palikę Vokietiją, pasislėpė rozenkreiceriai.

Iš kitų bandančių save susieti, tiesa, be galo vaikiškai, su Didžiąja baltąja brolija judėjimų Bramantis pripažino kaip gana ortodoksišką Makso Heindelio draugiją *Rosicrucian Fellowship*, bet tik todėl, kad joje susiformavo Alenas Kardekas. Visi žino, kad Kardekas – spiritizmo tėvas, ir būtent iš jo ryšį su mirusiųjų sielomis kontempliuojančios teosofijos atsiranda *umbanda* dvasingumas, tauriosios Brazilijos šlovė. Toje teosofijoje *Aum Bhandà* yra sanskritiški žodžiai, reiškiantys dieviškąją pradžią ir gyvenimo šaltinį. („Mus ir vėl apgavo, – sumurmėjo Amparo, – jau net *umbanda* ne mūsų žodis, liko tik jo afrikietiškas skambesys.“)

Žodžio šaknis *Aum* arba *Um* atitinka budistų *Om*, kitaip tariant, Dievo vardą pirmykšte kalba. *Um* – skiemuo, kuris teisingai ištartas virsta galinga mantra ir per *siakra* arba kaktos mazgą psichikoje sukelia harmoningas fluidų sroves.

– Kas tas kaktos mazgas? – paklausė Amparo. – Nepagydoma liga?

Bramantis patikslino, kad reikia skirti tikruosius rozenkreicerius – Didžiosios baltosios brolijos palikuonis, kurie, aišku, įsislaptinę ir kuriems priklauso Senasis ir pripažintasis ordinas, kurio kuklus atstovas esąs ir jis, nuo Rožės ir kryžiaus draugijos narių, kitaip tariant, tų, kurie, neturėdami jokios teisės, įvairiais asmeniniais sumetimais naudojasi mistine rože ir kryžiumi. Jis patarė susirinkusiems netikėti nė vienu Rožės ir kryžiaus draugijos nariu, kuris skelbiasi esąs rozenkreiceris.

Amparo pastebėjo, kad kiekvienas rozenkreiceris kitam yra Rožės ir kryžiaus draugijos narys.

Vienas įžūlus klausytojas pakilęs paklausė Bramančio, kaip jo ordinas gali save laikyti tikru, jei jis laužo tylėjimo įžadą, privalomą kiekvienam tikrajam Didžiosios baltosios brolijos sekėjui.

Bramantis pašoko:

– Nežinojau, kad ir į šią auditoriją jau prasiskverbė ateistinio materializmo užverbuoti provokatoriai. Tokiomis aplinkybėmis atsisakau toliau kalbėti.

Ir išdidžiai pasišalino.

32

Valentiniani... nihil magis curant quam occultare quod praedicant: si tamen praedicant, qui occultant... Si bona fide quaeres, concreto vultu, suspenso supercilio – altum est – aiunt. Si subtiliter tentes, per ambiquitates bilinques communem fidem affirmant. Si scire te subostendas, negant quidquid agnoscunt... Habent artificium quo prius persuadeant, quam edoceant.*

(Tertulliano „Adversus Valentinianos")

Aljė pakvietė mane apsilankyti ten, kur dar galėjai išgerti tokios *batida*, kokią temoka daryti nenusakomo amžiaus vyrai. Išėjome ir vos už keleto žingsnių nuo civilizuoto Karmen Mi-

* Valentinianas... rūpinasi daugiau ne tuo, ką nuslepia, o ką pranašauja: tačiau jei pranašauja, kurie nuslepia... Jei visai atvirai stengsies sužinoti – sielvartingu veidu, pakeltais dėl neryžtingumo antakiais, – tai yra kilnu, – sako. Jei švelniai mėginsi ištirti, per veidmainiškas dviprasmybes, tai stiprina bendrą pasitikėjimą. Jei parodai, kad norėtum, jog tave pažintų, neigia, kad ką nors pažįsta... Sugeba geriau įtikinti, negu išmokyti. (*Lot.*)

randa šurmulio atsidūriau tamsioje patalpoje, kur kai kurie vietiniai rūkė dešrelės storumo cigarus, kuriuos suko senas jūreivis. Pirštų galais jis trynė tabaką, kol lapai tapdavo platūs, permatomi, paskui juos susukdavo į sviestinį šiaudų popierių. Tokie cigarai dažnai gesdavo, tačiau galėjai suprasti, koks buvo tabakas, kai jį atrado seras Volteris Rolis.

Papasakojau jam savo popietės nuotykį.

– Dabar dar ir rozenkreiceriai? Mano drauge, jūsų žinių troškimas tiesiog nepasotinamas. Bet neklausykite tų kvailių. Visi jie kalba apie nepaneigiamus dokumentus, tačiau nė vienas nėra kada nors bent vieną iš jų parodęs. Pažįstu tą Bramantį. Jis gyvena Milane, išskyrus tuomet, kai keliauja po pasaulį skelbdamas savąjį žodį. Nekenksmingas, nors vis dar tiki Kyzveteriu. Tūkstančiai rožės ir kryžiaus išpažintojų remiasi tuo puslapiu iš „Theatrum Chemicum“. Bet jei sumanytumėt patikrinti – savo kuklioje bibliotekoje Milane turiu šią knygą – citatos nerastumėt.

– Juokdarys tas ponas Kyzveteris.

– Bet dažnai cituojamas. Devynioliktojo amžiaus okultistai irgi tapo pozityvizmo dvasios aukomis: dalykas tikras tik tuomet, jei jį galima įrodyti. Prisiminkite debatus dėl „Corpus Hermeticum“. Kai penkioliktajame amžiuje knyga pasirodė Europoje, Pikas dela Mirandola, Fičinas ir daugelis kitų be galo išmintingų vyrų įžvelgė tiesą: joje surašyta seniausių laikų išmintis, buvusi dar prieš egiptiečius ir prieš patį Mozę, nes ten randame minčių, kurias vėliau skelbė Platonas ir Jėzus.

– Kaip vėliau? Tokiais pat argumentais Bramantis grindė Dantės priklausymą masonams. Jei „Corpus“ kartoja Platono ir Jėzaus mintis, vadinasi, ji parašyta po jų.

– Matote? Ir jūs taip manote. Išties toks buvo moderniųjų filologų argumentas, o norėdami įrodyti, jog „Corpus“ buvo parašyta tarp antrojo ir trečiojo mūsų eros amžių, prie jos dar priduria miglotą lingvistinę analizę. Tai tas pat, kaip sakyti,

jog Kasandra gimė po Homero, nes jau žinojo, kad Troja bus sunaikinta. Modernioji iliuzija yra manyti, kad laikas – tiesinė ir orientuota seka, einanti iš taško A į tašką B. Jis gali eiti ir iš taško B į tašką A, o pasekmė sukelti priežastį... Ką reiškia įvykti pirma ar įvykti po to? Ar jūsų gražioji Amparo yra prieš ar po savo sumišusių protėvių? Ji per daug nuostabi – jei leisite pasakyti nešališką nuomonę tam, kuris galėtų būti jos tėvu. Taigi ji yra prieš. Ji – paslaptingoji pradžia to, kas prisidėjo prie jos sukūrimo.

– Bet tuo atveju...

– „Tuo atveju“ kaip tik ir yra klaidingas požiūris. Atvejus lyg taškus sudėliojo mokslas po Parmenido, norėdamas nustatyti, iš kur ir į kur kas nors juda. Niekas nejuda, ir yra tik vienas taškas, taškas, iš kurio tą pačią akimirką gimsta visi kiti taškai. Devynioliktojo amžiaus, taip pat ir mūsų laikų okultistai, pasitelkę mokslinį melą, naiviai įrodinėja tiesos tiesą. Reikia mąstyti ne laiko, o Tradicijos logikos kategorijomis. Visus laikus sieja tie patys simboliai, todėl nematomoji Rozenkreicerių šventykla egzistuoja ir egzistavo visais laikais nepriklausomai nuo istorijos srovių, nuo jūsų istorijos srovių. Paskutinio apsireiškimo laikas ne tas, kurį rodo laikrodžiai. Jo ryšiai gimsta „subtiliosios istorijos“ laike, kur mokslinis „prieš“ ir „po“ reiškia labai mažai.

– Taigi visi, teigiantys rozenkreicerių amžinybę...

– ...tėra juokdariai mokslininkai, nes jie bando įrodyti tai, ką reikia žinoti be jokio įrodymo. Ar manote, kad tikintieji, kuriuos pamatysime rytoj vakare, žino arba gali pagrįsti tai, ką jiems pasakė Kardekas? Jie žino, nes yra tam atviri. Jei mes visi būtume išsaugoję tą jautrumą slaptai – mus užlietų apreiškimai. Nebūtina norėti, pakanka būti pasiruošusiam.

– Bet vis dėlto, ir prašau atleisti, kad būsiu banalus, rozenkreiceriai egzistuoja ar ne?

– O ką reiškia „egzistuoti“?

– Jūs pasakykite.

– Didžioji baltoji brolija, vadinkite ją rozenkreiceriais, vadinkite dvasine riterija, kurios atsitiktinis įsikūnijimas buvo tamplieriai, – tai būrys išminčių, vos keletas išrinktųjų, kurie keliauja per žmonijos istoriją, kad išsaugotų amžinojo mokslo branduolį. Istorija vystosi neatsitiktinai. Ji – Pasaulio Viešpačių kūrinys, o šie mato viską. Aišku, Pasaulio Viešpačiai ginasi gaubdamiesi paslapties skraiste. Todėl kaskart sutikęs tą, kuris save vadina Viešpačiu, rozenkreiceriu ar tamplieriumi, žinokite – jis meluoja. Jų reikia ieškoti kitur.

– Tuomet toji istorija yra begalinė?

– Taigi. Tokia Viešpačių gudrybė.

– O ką, jų manymu, turėtų žinoti žmonės?

– Kad yra paslaptis, nes kam gyventi, jei viskas yra taip, kaip atrodo?

– Kokia gi toji paslaptis?

– Jos nepasakė nė viena iš žinomų religijų. Nes ji yra kitur.

33

Vizijos – baltos, žydros, blyškiai rožinės. Paskui jos susimaišo ir nušvinta nelyginant baltoji žvakės liepsna, pamatysite kibirkštis, pajusite šiurpulius visame kūne – visa tai rodo pradžią traukos, kuria tas daiktas veikia tą, kuris atlieka darbą.

(Papus „Martines de Pasqually“, Paryžius, Chamuel, 1895, p. 92)

Atėjo žadėtasis vakaras. Kaip ir Salvadore Aljė atvažiavo mūsų paimti. *Tenda,* kurioje turėjo vykti susirinkimas, arba *gira*, buvo beveik centre, jei galima kalbėti apie centrą mieste, kurio liežuviai, nutįsę tarp kalnų, laižė jūrą, o vakare, pažvelgus

iš viršaus, žiburių šviesos atrodė lyg ant tamsios plikės užkritę karčiai.

– Nepamirškite – šį vakarą *umbanda*. Čia užvaldo ne *orixás*, o *eguns* – mirusiųjų sielos. Taip pat *Exu*, afrikietiškasis Hermis, kurį matėte Bahijoje, kartu su savo drauge, *Pomba Gira*. *Exu* – tai *ioruba* genties dievybė, demonas, linkęs daryti bloga ir pokštauti, bet juk ir Amerikos indėnų mitologijoje buvo dievas pokštininkas.

– O kas yra mirusieji?

– *Pretos velhos* ir *caboclos*. *Pretos velhos* – tai senieji Afrikos išminčiai, lydėję savuosius žmones į tremtį, kaip *Rei Kongo* ar *Pai Agostinho*... Jie – sušvelnintos vergovės prisiminimas, kai negras iš gyvulio tapo šeimos draugu, dėde, seneliu. O *caboclos* – tai indėnų dvasios, pirmapradės jėgos, nepaliestos gamtos tyrumas. *Umbanda* apeigose afrikietiški *orixás* lieka fone, visiškai susitapatinę su katalikų šventaisiais, o veikia tik šios dvasios. Tai jos sukelia transą: šokdamas mediumas – *cavalo* – staiga pajunta, kaip į jį įsismelkia dvasia, ir jau savęs nebevaldo. Jis šoka, kol toji dvasia jį palieka, o po to pasijunta geriau – vaiskus ir apvalytas.

– Palaimintieji, – tarė Amparo.

– Išties palaimintieji, – patvirtino Aljė. – Jie vėl susisieja su motina Žeme. Tie tikintieji buvo išrauti, įmesti į baisųjį miesto katilą ir, kaip sakė Špengleris, merkantilìški Vakarai krizės akimirką vėl atsigręžia į žemės pasaulį.

Atvykome. Iš išorės *tenda* atrodė lyg gyvenamasis namas, į ją buvo einama per sodelį, kuklesnį, nei matėme Bahijoje, o prieš *barracão*, tarsi sandėlio, duris pamatėme *Exu* statulėlę, jau apsuptą maldininkų suneštų aukų.

Įeinant Amparo timptelėjo mane į šalį:

– Aš jau viską supratau. Girdėjai, tapyras iš susirinkimo kalbėjo apie arijų epochą, šitas kalba apie Vakarų saulėlydį, *Blut und Boden*, kraujas ir žemė: tikrų tikriausias nacizmas.

– Brangioji, viskas ne taip paprasta, mes juk kitame kontinente.

– Ačiū, kad pranešei. Didžioji baltoji brolija! Ji jums atnešė jūsų Dievą, suvalgyti!

– Brangioji, tai – katalikai, visai kas kita.

– Tai vienas ir tas pat, ar negirdėjai? Pitagoras, Dantė, Mergelė Marija ir masonai. Kad tik mus apgautų. Tegyvuoja *umbanda*, šalin meilę.

– Tuomet tu nebepajėgi skirti. Eime, pažiūrėsim. Juk ir tai yra kultūra.

– Yra tik viena kultūra: ant paskutinio rozenkreicerio žarnų pakarti paskutinį kunigą.

Aljė pamojo, kad įeitume. Vidus, priešingai kukliai išorei, liepsnojo ryškiomis spalvomis.

Salė buvo keturkampė, su altorium gilumoje ir *cavalos* šokėjams grotelėmis atitvertu plotu, kurio pakraštyje stovėjo pakyla būgnininkams – *atabaques*. Apeigoms skirtas plotas dar buvo tuščias, o šiapus tvorelės šurmuliavo marga tikinčiųjų ir smalsaujančių, baltųjų ir juodųjų minia, kurioje matėsi baltai apsirengę mediumai su savo padėjėjais, *cambonos*, kai kurie iš jų buvo basi, kiti – su sportiniais bateliais. Mane nustebino altorius – *pretos velhos*, *caboclos* iš įvairiaspalvių plunksnų, šventieji, kuriuos, jei ne jų pantagriueliškas dydis, galėjai pamanyti esant iš marcipano, šventas Jurgis su spindinčiais šarvais ir purpuriniu apsiaustu, šventieji Kozma ir Damianas, kalaviju perverta Mergelė ir begėdiškai hiperrealistinis Kristus, ištiesęs rankas kaip išganytojas iš Korkovado, tik spalvotas. Nesimatė *orixás*, bet jutai juos ten buvusiųjų veiduose ir salsvo nendrių bei virtų valgių kvapo, karščio ir jaudulio belaukiant tuoj prasidėsiančios *gira* išspausto prakaito tvaike.

Iš minios atsiskyrė *pai-de-santo*, kuris atsisėdo prie altoriaus ir priėmė kelis tikinčiuosius bei svečius, aprūkydamas juos tirš-

tais savo cigaro dūmais, palaimindamas ir pasiūlydamas taurę gėrimo lyg pagreitintose eucharistinėse apeigose. Priklaupėme, gurkštelėjau iš taurės: kai *cambono* pylė į ją iš butelio, pastebėjau, kad tai „Dubonnet“, bet prisiverčiau išgerti nelyginant gyvybės eliksyrą. *Atabaques* ant pakylos jau pradėjo dusliai mušti būgnus, o įšventintieji pritarė *Exu* ir *Pomba Gira* skirta maldos giesme: *Seu Tranca Ruas é Mojuba! É Mojuba, é Mojuba! Sete Encruzilhadas é Mojuba! É Mojuba, é Mojuba! Seu Marabor é Mojuba! Seu Tiriri, é Mojuba! Exu Veludo, é Mojuba! A Pomba Gira é Mojuba!*

Pai-de-santo ėmė mojuoti smilkytuvu, paskleisdamas sunkų indėniškų smilkalų kvapą, malda kreipdamasis į *Oxalá* ir *Nossa Senhora*.

Atabaques mušamas ritmas darėsi vis greitesnis ir *cavalos* užėmė plotą prieš altorių, nugalėti *pontos* kerų. Dauguma jų buvo moterys, ir Amparo pasišaipė iš savo lyties silpnumo („Juk mes jautresnės?“).

Tarp moterų matėsi ir keletas europiečių. Aljė parodė mums vieną šviesiaplaukę vokietę, psichologę, kuri jau daug metų dalyvauja apeigose. Ji išbandė viską, bet jei tau neskirta ar neturi į tai polinkio – viskas veltui: ji niekada nepajusdavo transo. Šoko įsmeigusi akis į tolį, o *atabaques* nedavė ramybės jos ir mūsų nervams, aitrūs kvapai pasklido po salę, svaigindami ir šokančius, ir žiūrinčius, versdami lauk skrandžius, manau, visiems, o man juolab. Jau buvau tai patyręs Rio *escolas de samba*, žinojau muzikos ir triukšmo poveikį psichikai, tą patį, kuriam pasiduoda apimtieji šeštadienio vakaro diskotekos karštligės. Vokietė šoko sustingusiomis akimis, kiekvienu isterišku savo galūnių judesiu maldaudama užsimiršimo. Kitos *santo* dukros viena po kitos pasiekdavo ekstazę, užvertusios galvas plaukdavo užsimiršimo jūra, o ji – įsitempusi, kone verkdama, persimainiusiu veidu, lyg tas, kuris beviltiškai trokšta pasiekti orgazmą ir blaškosi, ir stengiasi, tačiau negali išsiveržti.

Ji geidė prarasti save ir kas akimirką vėl atrasdavo, vargšė teutonė, serganti gerai suderintų klavesinų liga.

Išrinktieji nerdavo į tuštumą, jų žvilgsniai apsiblausdavo, galūnės sustingdavo, jie judėdavo automatiškais, bet neatsitiktiniais judesiais, atskleisdami į juos įsikūnijusios dvasios prigimtį: vieni buvo lankstūs, judinantys prie šonų rankas nuleistais delnais lyg plauktų, kiti – sukumpę, lėtų judesių, o *cambonos* apsiausdavo juos baltomis skraistėmis, kad nuo smalsaujančių minios žvilgsnių apgintų palytėtus aukščiausiosios dvasios...

Kai kurie *cavalos* įnirtingai kratėsi, o tie, kuriuos aplankė *pretos velhos*, leido duslius garsus – *hum hum hum* ir judėjo sulinkę nelyginant lazda pasiramsčiuojantys seniai, jų veidai atrodė lyg bedančių: įdubusiais skruostais, išsišovusiais žandikauliais. Tie, kuriuos užvaldė *caboclos*, priešingai, leido šaižius karo šūkius – *hiahou!* – ir *cambonos* rūpestingai palaikydavo tuos, kurie nebeišlaikydavo užgriuvusios palaimos.

Būgnai mušė, *pontos* kilo į smilkalų prisotintą orą. Laikiau Amparo už parankės, kai staiga pajutau, kaip sudrėko jos delnai, kūnas ėmė virpėti, lūpos prasivėrė.

– Man bloga, – tarė, – norėčiau išeiti.

Aljė, pamatęs, kas atsitiko, padėjo išvesti ją lauk. Vėsus vakaro oras ją atgaivino.

– Niekis, – tarė, – matyt, būsiu ko suvalgiusi. Dar tie kvapai ir karštis...

– Ne, – pasakė *pai-de-santo*, išėjęs paskui mus, – jūs turite mediumo savybių, teisingai reagavote į *pontos*, aš jus stebėjau.

– Gana! – sušuko Amparo ir pridūrė kelis man nesuprantamus žodžius. Pamačiau, kaip *pai-de-santo* pabalo arba papilkėjo, kaip rašoma nuotykių romanuose apie juodaodžių išblyškimą. – Gana, man tiesiog bloga, būsiu suvalgiusi kažko, ko nevertėjo valgyti... Maldauju, palikite mane čia, įkvėpsiu oro, jūs eikite vidun. Noriu likti viena, nesu kokia invalidė.

Palikome ją, o grįžus į salę po lauko vėsos kvapai, kiekvieno kūną persmelkęs aitrus prakaitas ir pati nuotaika veikė tarsi gurkšnis alkoholio tą, kuris po ilgos abstinencijos vėl pradėjo gerti. Perbraukiau ranka kaktą, kažkoks senis padavė man *agogõ*, mažą auksuotą instrumentą, lyg trikampį su varpeliais, mušamą nedideliu virbu.

– Lipkite ant pakylos, – tarė, – ir grokite, pasijusite geriau.

Tame patarime glūdėjo homeopatinė išmintis. Mušiau *agogõ*, bandydamas prisiderinti prie būgnų ritmo, pamažu tapau įvykio dalyviu, o dalyvaudamas jame iškilau virš jo, išliejau įtampą judindamas kojas ir pėdas, išsilaisvindamas iš to, kas mane supo, nors sukeldamas tai ir skatindamas. Vėliau Aljė man išdėstys skirtumą tarp to, kuris žino, ir to, kuris išgyvena.

Transą pasiekusius mediumus *cambonos* nuvesdavo į salės pakraščius, pasodindavo ir duodavo užsirūkyti cigarą ar pypkę. Dvasių neaplankyti tikintieji bėgdavo prie jų, priklaupdavo, šnibždėdavo jiems į ausį, klausydavo patarimų, sugerdavo jų gerybinį poveikį, apsivalydavo ir lengviau atsikvėpdavo. Kai kurie rodė prasidedančio transo ženklus, *cambonos* santūriai jį palaikydavo, o paskui nuvesdavo juos atgal į minią, dabar jau atsipalaidavusius.

Tarp šokėjų dar buvo daug kandidatų į ekstazę. Vokietė judėjo nenatūraliai, laukdama susijaudinimo, bet veltui. Kai kuriuos buvo užvaldęs *Exu*, jų veidai tapo pikti, klastingi, sukti, jie judėjo padrikai trūkčiodami.

Tada pamačiau Amparo.

Dabar žinau, kad *Hesed* – ne vien grožio ir meilės sefira. Kaip sakydavo Diotalevis, tai ir dieviškosios substancijos plitimo akimirka, jos sklidimas begalybės pakraščio link. Tai – gyvųjų rūpinimasis mirusiaisiais, bet kažkas yra pasakęs, jog tai ir mirusiųjų rūpinimasis gyvaisiais.

Mušdamas *agogõ* aš nebesekiau, kas vyko salėje, susikaupęs stengiausi valdytis ir sekti muzikos ritmą. Amparo, matyt, sugrį-

žo jau prieš dešimt minučių ir neabejotinai patyrė tą patį poveikį, kurį patyriau ir aš. Tik niekas nepadavė jai *agogõ*, o gal ji to nė nenorėjo. Šaukiama gelmės balsų, ji atmetė bet kokį norą gintis.

Pamačiau, kaip ji staiga puolė į patį šokio sūkurį, sustojo, užvertusi aukštyn veidą, nenatūraliai, beveik mėšlungiškai ištemptu kaklu, o po to užsimiršusi ėmė suktis lyg geidulingoje sarabandoje, rankomis pabrėždama atiduodanti savąjį kūną. „*A Pomba Gira, a Pomba Gira*! – šaukė kai kurie, nudžiuginti stebuklo, nes tą vakarą velnių karalienė dar nebuvo pasirodžiusi: – *O seu manto é de veludo, rebordado todo em ouro, o seu garfo é de prata, muito grande é seu tesouro... Pomba Gira das Almas, vem toma cho cho...*“

Nedrįsau kištis. Gal tik pagreitinau savo metalinės lazdelės dūžius, trokšdamas kūniškai susilieti su savo moterimi, ar su ta chtoniškąja dvasia, kurią ji įkūnijo.

Cambonos pasirūpino ja, apvilko apeiginiais rūbais, palaikė baigiantis trumpam, bet intensyviam transui. Jie pasodino ją, visą permirkusią prakaitu, uždususią. Ji atstūmė pribėgusius maldauti apreiškimų ir pravirko.

Gira jau ėjo į pabaigą, nušokau nuo pakylos ir nubėgau prie jos: Ten jau buvo Aljė, jis švelniai trynė jai smilkinius.

– Kokia gėda, – kalbėjo Amparo, – aš tuo netikiu, aš to nenorėjau, kaip aš galėjau!

– Būna, pasitaiko, – švelniai ramino ją Aljė.

– Tuomet nėra išsilaisvinimo, aš vis dar esu vergė, – verkė Amparo. – Eik šalin, – tarė ji man piktai, – esu tik vargšė purvina negrė, duokite man šeimininką, nusipelniau jo!

– Taip atsitikdavo ir šviesiaplaukiams achajams, – guodė ją Aljė. – Tokia žmogaus prigimtis...

Amparo paprašė palydėti ją į tualetą. Apeigos baigėsi. Salės viduryje vis dar šoko vieniša vokietė, nulydėjusi Amparo pavydžiu žvilgsniu. Dabar ji jau judėjo su vangiu užsispyrimu.

Amparo grįžo po dešimties minučių, kai mes jau buvome atsisveikinę su *pai-de-santo*, kuris džiaugėsi tokiu sėkmingu pirmuoju mūsų prisilietimu prie mirusiųjų pasaulio.

Aljė tylėdamas vairavo per vėlyvą naktį ir, sustojęs prie mūsų namų, norėjo atsisveikinti. Amparo pasakė, kad namo eis viena.

– Gal nori pasivaikščioti, – pasiūlė man, – grįžk, kai aš miegosiu. Išgersiu vaistų. Atleiskit man abu. Jau sakiau, matyt, būsiu ką netinkamo suvalgiusi. Visos tos merginos suvalgė ir išgėrė ką nors blogo. Nekenčiu savo šalies. Labanakt.

Aljė suprato mano kvailą padėtį ir pasiūlė nueiti į visą naktį veikiantį Kopakabanos barą.

Tylėjau. Aljė palaukė, kol ėmiau gurkšnoti savąjį *batida*, tada nutraukė nejaukią tylą.

– Rasė arba, jei norite, kultūra sudaro mūsų pasąmonės dalį. Kita jos dalis apgyventa archetipinių figūrų, vienodų visiems žmonėms ir visiems amžiams. Šį vakarą nuotaika, aplinka susilpnino visų mūsų budrumą, pats tai patyrėte savo kailiu. Amparo atrado, kad *orixás*, kuriuos manė sunaikinusi savo širdyje, vis dar gyvena jos įsčiose. Nemanykit, jog laikau tai teigiamu dalyku. Girdėjote mane pagarbiai kalbant apie šioje šalyje mus supančias antgamtines jėgas, bet nepagalvokit, kad palankiai žiūriu į apsėdimo praktikas. Būti įšventintuoju ir būti mistiku visai ne tas pat. Įšventinimas, intuityvus tų paslapčių, kurių negali paaiškinti protas, supratimas – tai giluminis procesas, lėta dvasios ir kūno transformacija, galinti atvesti prie aukščiausiųjų savybių įgijimo arba net prie nemirtingumo įvaldymo, tačiau tai intymu, slapta. Išorėje to nematyti, tai kažkas drovaus, o svarbiausia – tyro, atsieto. Todėl Pasaulio Viešpačiai yra įšventintieji, bet nesiekiantys mistikos. Mistikas jiems – vergas, dieviško apsireiškimo vieta, per kurią susekami paslapties simptomai. Įšventintasis įkvepia mistiką ir pasinaudoja juo taip, kaip jūs naudojatės telefonu, kad palaikytų ryšius per

nuotolį, taip, kaip chemikas pasinaudoja lakmuso popierėliu, kad sužinotų, jog kažkur vyksta reakcija. Mistikas yra naudingas savo teatrališkumu, jis save demonstruoja. Bet tik įšventintieji atpažįsta vieni kitus. Įšventintasis valdo jėgas, kurios kankina mistiką. Šia prasme nėra skirtumo tarp *cavalos* apsėdimo ir šventos Teresės Avilietės ar švento Jono nuo Kryžiaus ekstazės. Misticizmas – sumenkinta dieviškojo ryšio forma. Įšventinimas – ilgos proto ir širdies askezės padarinys. Misticizmas – demokratinis, jei ne demagoginis, reiškinys, įšventinimas yra aristokratinis.

– Priklausantis protui, o ne kūnui?

– Tam tikra prasme. Jūsų Amparo rūpestingai puoselėjo savo protą ir nesirūpino savo kūnu. Pasaulietis už mus silpnesnis.

Buvo jau vėlu. Aljė pasakė, kad išvažiuoja iš Brazilijos, ir paliko man savo adresą Milane.

Grįžęs namo, radau Amparo miegančią. Tyliai išsitiesiau greta jos tamsoje. Neužmigau. Man atrodė, jog šalia guli nepažįstama būtybė.

Kitą rytą Amparo sausai pasakė išvažiuojanti į Petropolį aplankyti draugės. Atsisveikinome sutrikę.

Ji išėjo su drobiniu krepšiu ant peties ir politinės ekonomijos knyga po pažastimi.

Du mėnesius tylėjo, o aš jos neieškojau. Paskui gavau trumpą laiškelį, labai miglotą. Rašė, kad jai reikia laiko viską apmąstyti. Atsakymo neparašiau.

Nepatyriau aistros, pavydo, ilgesio. Jaučiausi tuščias, tyras, švarus ir vaiskus, lyg aliuminio puodas.

Dar metus gyvenau Brazilijoje, bet jau buvau pakėlęs sparnus. Nebesutikau Aljė, nebesutikau Amparo draugų, ištisas valandas leidau paplūdimyje, lepindamasis saulėje.

Skraidinau aitvarus, ten jie nuostabiai gražūs.

5

GEBURAH

Beydelus, Demeymes, Adulex, Metucgayn, Atine, Flex, Uquizuz, Gadix, Sol, Veni cito cum tuis spiritibus.*
(„Picatrix“, Ms. Sloane, 1305, 152, verso)

Dūžtantys indai. Diotalevis dažnai pasakodavo apie vėlyvąjį Izaoko Lurijos kabalizmą, kuriame prarandamas tvarkingas sefirų ritmas. Kūryba, sakydavo jis, tai dieviškojo įkvėpimo ir iškvėpimo procesas, tarytum nerimastingas alsavimas arba dumplių darbas.

– Didžioji Dievo Astma, – pakomentavo Belbas.

– Pabandyk pats iš nieko ką nors sukurti. Toks dalykas įmanomas tik kartą gyvenime. Norėdamas išpūsti pasaulį, kaip išpučiamas stiklo indas, Dievas įkvėpdamas susitraukia savyje, o paskui ilgu švytinčiu šnypštimu išleidžia dešimt sefirų.

– Šnypštimu ar šviesa?

– Dievas pučia ir randasi šviesa.

– Priemonių įvairovė.

– Tačiau sefirų šviesą būtina surinkti į jų švytėjimui atsparius indus. *Keter*, *Hokmah* ir *Binah* priglaudę indai išlaikė jų spindesį, bet žemesniųjų sefirų, nuo *Hesed* iki *Jesod*, šviesa ir atodūsis išėjo vienu kartu ir per daug galingai, todėl indai sudužo. Šviesos dalelės pasklido po visatą ir iš jų radosi grubi, netašyta materija.

– Dūžtantys indai – rimta katastrofa, – susirūpinęs kalbėjo Diotalevis. – Nėra nieko negyvybingesnio už prieš laiką gimusį pasaulį. Kosmose jau iš pat pradžių turėjo būti kokia nors yda, bet nė išmintingiausi rabinai negalėjo jos išaiškinti. Gal

* Beidelai, Demeimai, Aduleksai, Metucgainai, Atine, Fleksai, Ukvizuzai, Gadiksai, Soli, atėjau greitai su tavo dvasiomis. (*Lot.*)

tą akimirką, kai Dievas iškvepia ir ištuštėja, pirminiame inde dar yra likę aliejaus lašelių, medžiaginių nuosėdų, *reshimu*, ir Dievas iškvepia ant jų. O gal kur susigūžusios pasaloje jau laukė kriauklės, *qelippot*, naikinimo kunigaikščiai.

– Slidūs padarai tie *qelippot*, – pastebėjo Belbas, – velniškojo daktaro Fu Manču agentai... O kas toliau?

– Toliau, – kantriai aiškino Diotalevis, – nušviestos Baisiojo Teismo, arba *Geburah*, dar vadinamos Pachad, arba Siaubu, tos sefiros, kurioje, pasak Aklojo Izaoko, atsiskleidžia Blogis, kriauklės ima realiai egzistuoti.

– Jos gyvena tarp mūsų, – tarė Belbas.

– Apsidairyk, – atsakė Diotalevis.

– O jei išeitume?

– Veikiau sugrįžtume, – tarė Diotalevis. – Viskas kyla iš Dievo, per *tsimtsum* susitraukimą. Mūsų problema – *tiqqun* grįžimas, Adomo Kadmono reintegracija. Tuomet atkursime *partsufim* pusiausvyros sandarą, skliautus, ar, teisingiau, tas formas, kurios pakeis sefiras. Sielos žengimas dangun – lyg šilko gija, padedanti dievobaimingam siekiui tarsi apgraibomis tamsoje rasti kelią į šviesą. Taip ir pasaulis, kiekvieną akimirką dėliodamas Toros raides, bando rasti savo tikrąją, prigimtinę formą, kuri padėtų jam išsivaduoti iš tos baisios sumaišties.

Šią gilią naktį, apsuptas neįprastos kalnų ramybės, stengiausi tai padaryti. Bet tą vakarą periskope vis dar jaučiausi aplipęs gličiomis seilėmis mane supusių kriauklių, tų nematomų sraigių, inkrustuotų stikliniuose Muziejaus induose, įsipainiojusių tarp barometrų ir surūdijusių sustingusių laikrodžių smagračių. Mąsčiau, kad jei indai ir dužo, tai pirmasis įtrūkimas gal atsirado tą vakarą Rio, per apeigas, bet tikrasis sprogimas įvyko man grįžus namo. Lėtas, begarsis, visus apipylęs grubios, netašytos materijos purvu, kurioje kirmėliški padarai atsiveria savaiminiam dauginimuisi.

Grįžęs iš Brazilijos nebežinojau, kas esu. Artėjau prie trisdešimties. Mano tėvas tokių metų jau buvo tėvas, žinojo, kas yra ir kodėl gyvena.

Kai mano tėvynėje vyko svarbūs dalykai, aš buvau per toli ir gyvenau netikėtumų pritvinkusioje aplinkoje, kurią Italijos įvykiai irgi pasiekdavo apsisiautę legendos skraiste. Kai prieš palikdamas šį pusrutulį baigiantis viešnagei jame mėgavausi skrydžiu virš Amazonės miškų, man į rankas pakliuvo vietos dienraštis, pakrautas į lėktuvą šiam stabtelėjus Fortalecoje. Pirmajame puslapyje pamačiau pažįstamo vyro nuotrauką, daug metų matydavau jį gurkšnojantį baltąjį vyną Pilado bare. Parašas po nuotrauka skelbė: „O homem que matou Moro".

Sugrįžęs sužinojau, kad Moro nužudė ne jis. Laikydamas rankoje užtaisytą pistoletą, jis pirmiausia būtų šovęs sau į ausį, kad patikrintų, ar šis veikia. Jis tik buvo ten tuo metu, kai policija įsiveržė į butą, kuriame kažkas po lova paslėpė tris pistoletus ir du paketus sprogmenų. Jis tik gulėjo toje lovoje apstulbęs, nes tai buvo vienintelis baldas tame vieno kambario butelyje, kurį šešiasdešimt aštuntųjų metų veteranai nuomojo kūniškiesiems poreikiams tenkinti. Jei ne Inti Illimani plakatas ant sienos, būtum galėjęs jį palaikyti paprastu viengungio butu. Vienas iš nuomininkų buvo susijęs su ginkluota grupuote, o kiti nė neįtarė, kad moka už jo slėptuvę. Sėdo visi, metams.

Mano supratimas apie Italiją buvo be galo menkas. Palikau ją ties didelių pasikeitimų slenksčiu, jausdamasis kone kaltas dėl to, kad bėgu atėjus sąskaitų suvedimo valandai. Išvažiavau, galėdamas atpažinti žmogaus ideologiją iš jo balso intonacijos, sakinių sandaros, kanoninių citatų sekos. Grįžau – ir nebepajėgiau atskirti, kas yra kas. Kalbas apie revoliuciją pakeitė Geismų knygos citatos, save laikę kairiaisiais minėdavo Nyčę ir Seliną, dešinieji laikraščiai liaupsino Trečiojo pasaulio revoliuciją.

Grįžau pas Piladą, bet pasijutau lyg svetimoje žemėje. Tas pats biliardas, beveik tie patys dailininkai, tačiau visai kitoks jaunimas. Sužinojau, kad kai kurie iš senųjų lankytojų dabar įsteigė transcendentinės meditacijos mokyklas arba atidarė makrobiotinius restoranus. Paklausiau, ar kas nors jau įkūrė *tenda de umbanda.* Ne, gal pralenkiau laiką, buvau įgijęs dar nepublikuotų žinių.

Pataikaudamas senajam lankytojų branduoliui Piladas vis dar laikė senąjį fliperį, tokį, kuris atrodė tarytum Lichtenšteino kopija, kokius supirkinėjo antikvarai. Tačiau greta rikiavosi automatai su švytinčiais ekranais, kuriuose sklandė pulkai automatinių paukščių, Išorinės Erdvės kamikadzių, arba staiga iššokusi varlė suburbuliuodavo kažką japoniškai, apgulti jauniausiųjų lankytojų. Pilado bare dabar blykčiojo piktos šviesos, o prieš galaktikos ekranus gal stoviniavo ir Raudonųjų brigadų kurjeriai, verbuojantys naujus narius. Jie tikrai nežaidė fliperiu, nes negali to daryti su pistoletu už diržo.

Tai supratau sekdamas Belbo žvilgsnį, įsmigusį į Lorencą Pelegrini. Apytikriai suvokiau tai, ką Belbas jautė daug aiškiau ir ką radau viename iš jo *files.* Lorencos vardas ten nepaminėtas, bet akivaizdu, jog parašyta apie ją: taip fliperiu žaisdavo tik ji viena.

FILENAME: Fliperis

Fliperiu žaidžiama ne tik rankomis, bet ir gakta. Svarbiausia – ne sulaikyti rutuliuką prieš jam prasmengant į skylę, ir ne su gynėjo įkarščiu grąžinti jį į aikštės vidurį, o priversti lūkuriuoti viršūnėje, kur daugiausia švytinčių taikinių, kad jis lakstytų nuo vieno prie kito ir suktųsi it beprotis ar apsėstas, bet savo valia. To pasiekiama ne daužant rutuliuką, o virpinant pačią dėžę, bet švelniai, taip, kad fliperis to nesuprastų ir nesustingtų. Tai pada-

ryti gali tik gakta, teisingiau, taip judindamas klubus, kad gakta ne tik ritmingai dirbtų, bet visą laiką laikytų tave ties orgazmo riba. O jei klubai juda pagal gamtos dėsnius, ne tiek gakta, kiek sėdmenys grakščiai stumia pirmyn, taip, kad smūgiui pasiekus gaktą šis jau būna prislopęs. Lyg homeopatijoje, kur kuo daugiau skiedi tirpalą, – o medžiaga po truputį nyksta vis pilamame vandenyje, kol beveik visiškai išnyksta, – tuo stipresnis gydomasis poveikis. Tada be galo silpna srovė nuo gaktos pasiekia fliperio dėžę ir šis paklūsta, rutuliukas rieda prieš savo prigimtį, prieš inercijos dėsnius, prieš traukos jėgą, prieš dinamikos taisykles, prieš konstruktoriaus, norėjusio padaryti jį greitą ir nesugaunamą, gudrybes, svaigdamas nuo *vis movendi*, išlikdamas žaidime visą įsimintiną ir neužmirštamą amžinybę. Bet tam reikalinga moteriška gakta, kad tarp klubikaulio ir mašinos nebūtų erekcinės materijos ir korėtų kūnų, o vien tik džinsais aptempta oda, nervai, kaulai ir didžiausias erotinis įniršis, piktybinis šaltumas, nesavanaudiškas prisitaikymas prie partnerio jausmų, sukeliant jam geismą, tačiau nepatiriant jo pertekliaus: amazonė turi vesti fliperį iš proto, iš anksto mėgaudamasi tuo, kad jį paliks.

Manau, kad Belbas įsimylėjo Lorencą Pelegrini tą pat akimirką, kai suvokė, jog ji gali jam pažadėti nepasiekiamą laimę. Dar manau, kad jos dėka jis įžvelgė erotinį automatinių pasaulių pobūdį, pamatė mašiną kaip kosminio kūno metaforą, o mechaninį žaidimą – kaip talismanišką dvasių iškvietimą. Jis jau svaiginosi Abulafija, o gal ir pasinėrė į Hermio projekto dvasią. Tikrai jau buvo matęs Švytuoklę. Nežinau, kokio trumpojo jungimo dėka, bet Lorenca Pelegrini jam žadėjo Švytuoklę.

Prie Pilado baro pripratau sunkiai. Pamažu, tiesa, ne kas vakarą, svetimų veidų skruzdėlyne pradėjau matyti pažįsta-

mus veidus tų, kurie išliko, nors ir aptemdytus pastangų prisitaikyti: tas tapo autorių teisių agentu leidykloje, anas – mokesčių konsultantu, kitas – knygų išsimokėtinai pardavėju, tik anksčiau jis siūlydavo Čegevaros veikalus, dabar – knygas apie vaistažoles, budizmą ir astrologiją. Žvelgiau į juos, apžlibusius, su baltomis sruogomis plaukuose, viskio taure rankoje, ir man atrodė, kad joje tas pats skystis kaip prieš dešimt metų, ragaujamas lėtai, po lašą per pusmetį.

– Ką veiki, kodėl tavęs nesimatė čia, su mumis? – paklausė vienas iš jų.

– Kas esate *jūs* dabar?

Jis nužvelgė mane, lyg būčiau buvęs išvykęs mažiausia šimtą metų.

– Na, tarkim, savivaldybės kultūros skyrius, tinka?

Per daug sąmojų mane aplenkė.

Nutariau susirasti darbą. Suvokiau žinąs daug tarpusavyje nesusijusių dalykų, kuriuos galėjau nesunkiai susieti kiek pasėdėjęs bibliotekoje. Kai važiavau iš Italijos, kiekvienas privalėjo turėti kokią nors teoriją, o aš kankinausi jos neturėdamas. Dabar pakako turėti žinių, visi jomis gardžiavosi, ir juo geriau, jei jos nebuvo naudingos. Taip pat ir universitete, į kurį sugrįžau pasižvalgyti, ar nerasiu kur įsitaisyti. Aulose buvo ramu, studentai it vaiduokliai slankiojo koridoriais, skolindamiesi vieni iš kitų blogai sudarytas bibliografijas. Aš žinojau, kaip turi atrodyti gera bibliografija.

Kartą vienas diplomantas, palaikęs mane dėstytoju (dėstytojai dabar buvo tokio pat amžiaus kaip studentai ir atvirkščiai), paklausė, ką parašė tas lordas Čandosas, apie kurį kalbama ekonomikos ciklinių krizių kurse. Atsakiau, jog tai ne ekonomistas, o Hofmanstalio personažas.

Tą pačią dieną vakarėlyje pas senus draugus susitikau vieną leidykloje dirbusį vyrą. Jis ten įsidarbino tuomet, kai leidykla liovėsi leisti prancūzų kolaborantų romanus ir ėmėsi albanų

politikų raštų. Sužinojau, kad jie vis dar spausdina politinius veikalus, bet tik artimus vyriausybės linijai. Nevengė ir gerų filosofinių knygų. Klasikinių, patikslino jis.

– Beje, – tarė, – tu esi filosofas...

– Ačiū, deja, ne.

– Na jau, juk kažkada žinojai viską. Šiandien skaičiau teksto apie marksizmo krizę vertimą ir radau pacituotą ištrauką iš tokio Anzelmo Kenterberiečio knygos. Kas jis? Neradau jo net „Autorių žodyne".

Atsakiau, kad tai Anzelmas iš Aostos, tik anglai jį taip vadina, nes visada nori viską padaryti savaip.

Praregėjau: radau darbą. Nutariau įkurti kultūrinės informacijos agentūrą.

Tarytum kokią mokslo supinatorių dirbtuvėlę. Užuot krapštęs nosį naktiniuose baruose ir viešnamiuose, lankysiuosi bibliotekose, knygynuose, universitetuose. O po to lindėsiu savo biure, užmetęs kojas ant stalo, rankoje – popierinė stiklinė su viskiu, atsineštu iš artimiausios maisto parduotuvės. Skambutis, klausia:

– Verčiu knygą ir įstrigau prie tokio – ar tokių – mutakalimų. Niekaip negaliu su jais susidoroti.

Tu irgi nežinai, nesvarbu, prašai dviejų dienų. Ir pirmyn į biblioteką, vartai žinynus, vaišini cigarete tipą iš informacijos biuro, randi pėdsaką. Vakare pasikvieti į barą islamistikos katedros asistentą, statai jam bokalą alaus, po to antrą, jis išskysta ir suteikia tau reikalingą informaciją, beveik veltui. Tada skambini klientui: „Taigi mutakalimai, Avicenos laikų musulmonų teologai radikalai, teigė, kad pasaulis buvo atsitiktinumų dulkių kamuolys, įgavęs formą tik momentinio ir laikino dieviškosios valios pasireiškimo dėka. Jei tik Dievas akimirką išsiblaškytų, visata subyrėtų. Gryna beprasmių atomų anarchija. Pakaks? Dirbau tris dienas, paskaičiuokite".

Man pavyko rasti du kambarėlius su virtuve sename name miesto pakraštyje, kur turėjo būti fabrikas su priestatu administracijai. Pertvarkius jį į gyvenamąjį namą, visus to paties aukšto butus sujungė ilgas koridorius: aš įsikūriau tarp nekilnojamojo turto agentūros ir iškamšų meistro dirbtuvės (užrašas ant durų skelbė „A. Salonas, taksidermininkas“). Jauteisi lyg amerikietiškame ketvirtojo dešimtmečio dangoraižyje, trūko tik stiklinių durų ir būčiau pasijutęs Marlou. Antrajame kambaryje pastačiau išskleidžiamą sofą, o pirmajame įsirengiau biurą. Dviejose lentynose sustačiau po truputį įsigytus atlasus, enciklopedijas, katalogus. Iš pradžių teko susitaikyti su savo sąžine ir rašyti diplominius puolusiems į neviltį studentams. Tai nebuvo sunku, reikėjo tik nurašyti parašytus prieš dešimt metų. Po to draugai leidėjai ėmė siųsti rankraščius ir užsienio autorių veikalus, aišku, pačius sunkiausius ir už itin kuklų atlyginimą.

Taip įgijau patirties, žinių, ir nieko neišmesdavau. Viską rūšiavau. Nesitikėjau galėsiąs kaupti savo žinias kompiuteryje (tada jie tik pasirodė, o Belbas buvo vienas pirmųjų pirkėjų), todėl veikiau amatininkiškai, bet vis dėlto sukūriau tam tikrą kartoteką iš plono kartono, su kryžminėmis nuorodomis. Kantas... ūkas... Laplasas, Kantas... Kionigsbergas... septyni Kionigsbergo tiltai... topologijos teoremos... Kaip toje užduotyje – nuo dešrelės penkiais ėjimais pasiekti Platoną. Pažiūrėsim: kiaulė – šeriai – teptukas – manierizmas – idėja – Platonas. Lengva. Net iš paties beviltiškiausio rankraščio pelnydavau dvidešimt kortelių savajai švento Antano grandinėlei. Kriterijus buvo griežtas, manau, panašus į tą, kurį taikydavo slaptieji agentai: nė viena informacija nėra geresnė už kitą. Visas jas reikia užrašyti, ryšys atsiras vėliau. Ryšys yra visada, reikia tik norėti jį rasti.

Po dvejų metų darbo likau savim patenkintas. Smaginausi. Ir sutikau Liją.

„Žinokite visi, kuo aš vardu. Esu aš Lija. Mano rankos pina vainiką iš gėlių, kurias randu...“
(„Skaistykla“, XXVII)

Lija. Dabar jau netekau vilties vėl ją pamatyti, o galėjau ir visai nesutikti. Tai būtų buvę dar blogiau. Norėčiau jausti ją čia, greta, laikančią mano ranką, dabar, kai apmąstau savo žlugimo kelią. Nes ji mane įspėjo. Tačiau ji turi likti už šios istorijos ribų, ji ir kūdikis. Tikiuosi, jie pasivėlins grįžti, atvyks, kai viskas jau bus baigta, nesvarbu, kokia toji baigtis.

Buvo aštuoniasdešimt pirmųjų liepos šešioliktoji. Milanas pamažu tuštėjo, bibliotekos skaitykloje sėdėjo vos keli žmonės.

– Klausyk, aš ruošiausi imti 109 tomą.

– Tai kodėl palikai jį lentynoje?

– Nuėjau prie stalo dirstelėti į užrašus.

– Tai ne pasiteisinimas.

Ji įžūliai nužingsniavo prie stalo, pasiėmusi knygą. Atsisėdau priešais, bandydamas įžvelgti jos veidą.

– Kaip tu gali skaityti, juk čia ne Brailio raštas? – paklausiau.

Ji pakėlė galvą ir tikrai negalėjau suprasti – čia veidas ar pakaušis.

– Ką? – paklausė. – Aa, matau pro juos kuo puikiausiai.

Tai sakydama ji nubraukė kirpčius į šoną, o jos akys buvo žalios.

– Tavo akys žalios, – tariau.

– Atrodo. Tai blogai?

– Norėtum.

Taip viskas prasidėjo.

– Valgyk, esi išdžiūvęs kaip šiekštas, – tarė ji per vakarienę.

Vidurnaktį vis dar sėdėjome graikų restorane netoli Pilado baro, butelio kaklelyje stovinti žvakė jau beveik sutirpo, o mes vis pasakojome vienas kitam savo istorijas. Dirbome panašų darbą, ji ieškodavo žodžių enciklopedijose.

Man atrodė, kad turiu jai ką nors pasakyti. Pusę pirmos nakties ji nubraukė į šoną savo kirpčius, norėdama geriau į mane įsižiūrėti, aš ištiesiau į ją smilių, laikydamas pakeltą nykštį, ir tariau:

– Pim.

– Keista, – tarė ji, – ir aš.

Taip mes tapome vienu kūnu, o nuo to vakaro aš jai likau Pimu.

Naujas butas buvo ne mūsų kišenei, nakvodavau pas ją, o ji dažnai leisdavo laiką mano biure arba eidavo į medžioklę, nes buvo geresnis pėdsekys už mane ir mokėjo patarti, kurios sąsajos yra vertingos.

– Manau, kad mūsų kortelė apie rozenkreicerius pustuštė, – tarė ji.

– Reikės kada nors jos imtis, čia užrašai iš Brazilijos...

– Gerai, įrašyk nuorodą į Jeitsą.

– Kuo čia dėtas Jeitsas?

– Net labai dėtas. Štai čia parašyta, kad jis priklausė vienai iš rozenkreicerių draugijų, pavadintai „Stella Matutina“.

– Ir ką aš be tavęs daryčiau?

Vėl ėmiau lankytis Pilado bare, jis buvo lyg verslo susitikimų vieta, ten rasdavau užsakovų.

Vieną vakarą bare sutikau Belbą (pastaraisiais metais jis čia, matyt, buvo retas svečias, o grįžo tik susipažinęs su Lorenca Pelegrini). Nepasikeitęs, gal kiek pražilęs, truputį sulysęs.

Susitikimas, kiek leido jo santūrumas, buvo labai šiltas. Po-

ra žodžių apie senus laikus, trumpas prisiminimas apie paskutinįjį nuotykį, kai tapome sąmokslininkais, taip pat apie jo laiškus. Komisaras de Andželis daugiau nepasirodė. Byla turbūt perduota archyvui.

Papasakojau apie savo darbą, jis atrodė susidomėjęs.

– Man patiktų toks darbas. Kultūros Semas Speidas, dvidešimt dolerių per dieną plius išlaidos.

– Bet manęs nelanko paslaptingos ir žavios damos ir niekas man nepasakoja apie Maltos sakalą, – tariau.

– Niekada nežinia. Smaginatės?

– Smaginuosi? – paklausiau ir atsakiau cituodamas jį patį: – Tai vienintelis dalykas, kurį, manau, geriausiai moku.

– *Good for you,** – atsakė jis.

Vėliau susitikome dar ne kartą, papasakojau jam savo braziliškus nuotykius, bet jis man pasirodė išsiblaškęs, gal daugiau negu paprastai. Kai bare nebūdavo Lorencos Pelegrini, jo žvilgsnis būdavo įsmeigtas į duris, jai atėjus jis nervingai lydėdavo ją akimis, sekdamas kiekvieną judesį. Vieną vakarą, prieš pat uždarymą, tarė žvelgdamas visai ne į mane:

– Žinot, mums gali jūsų prireikti, bet ne atsitiktinėms konsultacijoms. Ar galėtumėt tam skirti, na, tarkim, vieną kitą popietę per savaitę?

– Galiu pabandyti. O koks reikalas?

– Viena metalurgijos įmonė užsakė knygą apie metalus. Joje svarbiausia iliustracijos, tekstas jas tik komentuoja. Knyga populiari, bet rimta: metalai žmonijos istorijoje, nuo geležies amžiaus iki lydinių kosminiams laivams. Ieškome žmogaus, kuris galėtų bibliotekose ir archyvuose rasti gražių iliustracijų: senų miniatiūrų, raižinių iš devynioliktojo amžiaus knygų, pavyzdžiui, apie lydymą ar žaibolaidį.

– Gerai, rytoj užsuksiu.

* Laimingasis (*angl.*).

Priėjo Lorenca Pelegrini.
– Palydėsi mane namo?
– Kodėl šį vakarą aš?
– Todėl, kad esi mano gyvenimo vyriškis.
Žvelgdamas dar labiau į šalį, jis paraudo, kaip mokėjo rausti tik jis vienas, ir tarė:
– Yra liudininkas.
O man pridūrė:
– Esu jos gyvenimo vyriškis. Čia – Lorenca.
– Sveika.
– Sveikas.
Pakilo ir kažką sušnibždėjo jai į ausį.
– Čia dabar? – tarė ji. – Prašiau parvežti mane namo automobiliu.
– A, – nutęsė jis. – Atleiskite, Kazaubonai, turiu būti nežinia kieno gyvenimo moters taksi vairuotoju.
– Kvailiukas, – švelniai ištarė ji ir pabučiavo į skruostą.

36

Norėčiau duoti patarimą savo būsimam ar esamam skaitytojui, jei šis tikrai būtų melancholikas: jam negalima skaityti toliau aprašytų simptomų ar prognozių, kad tai nesukeltų nerimo ir jis, taikydamas sau tai, ką skaito... kaip elgiasi didžioji dalis melancholikų, negautų iš to daugiau blogo nei gero.

(R. Burton „Anatomy of Melancholy“, Oksfordas, 1621, Pratarmė)

Buvo akivaizdu, kad Belbas kažkaip susijęs su Lorenca Pelegrini. Nesupratau, kaip artimai ir nuo kada. Net ir Abulafijos *files* man nepadėjo atkurti tos istorijos.

Tarkim, *file* apie vakarienę su daktaru Vagneriu be datos. Belbas susipažino su daktaru Vagneriu dar prieš man išvykstant ir palaikė ryšius jau man pradėjus bendradarbiauti su „Garamond“ leidykla, todėl aš irgi turėjau garbės su juo susidurti. Taigi vakarienė galėjo įvykti prieš arba po to vakaro, kurį dabar prisimenu. Jei ji įvyko prieš – suprantu Belbo sutrikimą, jo santūrią neviltį.

Daktaras Vagneris buvo austras, tačiau jau daug metų dėstė Paryžiuje, todėl, norėdamas tuo pasipuikuoti, vietos papročiu savo pavardę tardavo kirčiuodamas „e“ raidę, jau bene dešimt metų lankydavosi Milane dviejų revoliucinių grupių, susikūrusių iškart po šešiasdešimt aštuntųjų, kvietimu. Jos varžėsi dėl jo ir, aišku, kiekviena grupė pateikdavo radikaliai priešingą jo minčių traktuotę. Taip niekada ir nesupratau, kaip ir kodėl šis žymus žmogus leidosi remiamas neparlamentinių grupių. Vagnerio teorijos, galėtume sakyti, buvo bespalvės ir, jei būtų norėjęs, būtų galėjęs gauti universitetų, klinikų, akademijų kvietimus. Manau, jis priimdavo jų kvietimą todėl, kad iš esmės buvo Epikūro sekėjas ir už savo triūsą norėjo gauti karališką atlyginimą. Privatūs asmenys galėjo surinkti daugiau pinigų negu įstaigos, o daktarui Vagneriui tai reiškė kelionę pirmąja klase, liukso numerį geriausiame viešbutyje, be to, dar honorarą už konferencijas ir seminarus, paskaičiuotą pagal jo, kaip terapeuto, įkainius.

Kodėl Vagnerio teorijos ideologiškai įkvėpdavo šias dvi grupes – kita istorija, tačiau anuomet Vagnerio psichoanalizė atrodė pakankamai dekonstruktyvi, diagonali, kupina libido, nedekartiška, žodžiu, teikianti teorinį pagrindą revoliucinei veiklai.

Tiesa, darbininkai ją virškino sunkiai ir, matyt, abiem grupėms atėjo laikas rinktis – darbininkai arba Vagneris. Jos pasirinko Vagnerį. Buvo paskelbta, kad naujasis revoliucijos subjektas yra ne proletarai, o nukrypėliai.

– Verčiau proletarizuoti nukrypusiuosius, o ne nukreipti proletarus. Turint omeny daktaro Vagnerio kainas, tai daug lengviau, – kartą pasakė Belbas.

Vagnerininkų revoliucija neabejotinai buvo pati brangiausia visoje revoliucijų istorijoje.

„Garamond“ leidykla, gavusi psichologijos instituto finansinę paramą, išvertė ir išleido trumpųjų Vagnerio apybraižų knygą, labai specializuotų, bet tuomet jau sunkiai randamų, todėl jo ištikimųjų sekėjų be galo laukiamų. Vagneris atvyko į knygos pristatymą Milane ir taip prasidėjo jo pažintis su Belbu.

FILENAME: Daktaras Vagneris

Velniškasis daktaras Vagneris
Dvidešimt šešta dalis

Kas tą pilkšvą rytą

Diskusijos metu pasakiau savo prieštaravimus. Velniškasis senis neabejotinai suirzo, bet to neparodė. Atvirkščiai, atsakė taip, lyg norėtų mane sugundyti.

Jis atrodė lyg Šarliusas su Žiupjenu, bitė ir medus. Genijus nepakenčia, jei jo nemyli, todėl nedelsdamas siekia suvilioti tą, kuris nesutinka su jo nuomone, kad šis jį vėliau pamiltų. Jam pavyko, pamilau jį.

Tačiau jis man, matyt, neatleido, nes tą skyrybų vakarą sudavė mirtiną smūgį. Negalvodamas, instinktyviai: negalvodamas bandė mane suvilioti ir taip pat negalvodamas nusprendė mane nubausti. Nepaisydamas profesinės etikos, jis mane psichoanalizavo, veltui. Pasąmonė kanda ir savo prižiūrėtojams.

Markizo de Lantenako istorija iš „Devyniasdešimt trečiųjų metų“. Vandėjų laivas per audrą plaukia atvira jūra prie Bretanės krantų, staiga viena iš patrankų išsilaisvina iš saitų ir, laivui pašėlusiai supantis, ima ridinėtis deniu nuo vieno borto prie kito it milžiniška pabaisa kėsindamasi juos išlaužti. Vienas artileristas (deja, tas pats, per kurio apsileidimą patranka nebuvo deramai pritvirtinta), nepaprastai narsus, puola po tuo žvėrimi su grandine rankoje ir kone sutraiškytas jį sustabdo, surakina, nuveda prie lovio, išgelbėdamas laivą, įgulą ir jų žygį. Baisusis Lantenakas iškilmingai išrikiuoja denyje savo vyrus, giria drąsųjį artileristą, nusiima nuo kaklo apdovanojimą ir užkabina jam, apkabina jį, o įgula tuo metu šaukia „Valio!“.

Po to rūstusis Lantenakas prisimena, kad kaip tik jis, apdovanotasis, kaltas dėl įvykusios nelaimės, ir įsako jį sušaudyti.

Nuostabusis Lantenakas, doras, teisingas ir neperkamas! Taip su manim pasielgia ir daktaras Vagneris, pagerbė mane savo draugyste ir nužudė, padovanodamas man tiesą, nužudė atskleisdamas, ko tikrai geidžiu,

ir atskleidė, ko geisdamas bijau.

Istorija, kuri prasideda baruose. Poreikis įsimylėti.

Kai kuriuos dalykus tiesiog nujauti įvyksiant. Įsimyli ne todėl, kad įsimyli, o įsimyli todėl, kad tuo metu tau beprotiškai reikia įsimylėti. Tuo metu, kai pajunti savo troškimą įsimylėti, privalai būti labai atsargus, lyg būtum išgėręs meilės eliksyro, to, kuris tave priverčia pamilti pirmą sutiktąjį. Gali pasitaikyti ornitorinkas.

Tokį poreikį pajutau tuomet, kai neseniai buvau metęs gerti. Ryšys tarp kepenų ir širdies. Nauja meilė – pui-

kus pretekstas vėl pradėti gerti. Atsiranda kažkas, su kuo gali vėl eiti per barus. Puikiai jaustis.

Į barą įsmunki vogčiomis. To lauki visą dieną, su pasimėgavimu, kol pagaliau prieblandoje prasmengi odiniame krėsle. Šeštą valandą vakaro dar tuščia, bjaurieji lankytojai ateis vakare, kartu su pianistu. Vėlyvą popietę įžengi į abejotinos šlovės *american bar*, jis tuščias, padavėjas ateina tik triskart pašaukus, jau nešdamas antrą taurę martinio.

Martinis – esminis dalykas. Ne viskis – martinis. Skystis baltas, pakeli taurę ir žvelgi į ją pro alyvuogę. Viena žiūrėti į savo mylimąją pro į mažytę trikampę taurę supiltą martinio kokteilį, o visai kas kita žiūrėti į ją pro *gin martini on the rocks*, stiklinė plati, jos veidas pasklinda skaidriame ledų kubizme; dvigubas įspūdis, jei suglausite dvi stiklines, o prie šaltų taurių priglausite kaktas. Dvi stiklinės tarp dviejų kaktų, – su taurėmis to nepadarysi.

Trumpa valandėlė bare. Paskui virpėdamas lauki kitos dienos. Nėra tikrumo prievartos.

Kas įsimyli baruose, tam nereikia nuosavos moters. Kažkas paskolina jus vieną kitam.

Jis. Duodavo jai laisvę, daug keliaudavo. Įtartinas jo liberalumas: galėdavau paskambinti net vidurnaktį, jis būdavo, o tu ne, jis atsakydavo, kad tu išėjusi, o jei jau skambini, gal kartais žinai, kur? Nepakartojamos pavydo akimirkos. Bet ir tuo būdu išplėšdavau Sesiliją iš saksofonininko glėbio. Mylėti arba tikėti, kad myli, kaip amžinas šventikas senoje vendetoje.

Su Sandra buvo sunkiau: ji suprato, kad toji istorija mane tikrai užvaldė, gyvenimas dviese pasidarė labai įtemptas. Reikia skirtis? Tai skiriamės. Ne, palauk, pasi-

kalbėkim. Ne, taip ilgiau negalima. Žodžiu, Sandra buvo problema.

Kai lankaisi baruose, aistros drama yra ne su kuo randi, o su kuo palieki.

Taigi atėjo vakarienės su daktaru Vagneriu metas. Konferencijos metu vienam provokatoriui jis ką tik pasakė psichoanalizės apibrėžimą: *La psychoanalyse? C'est qu'entre l'homme et la femme... chers amis... ça ne colle pas.**

Kalbėta apie vyro ir moters santuoką, apie skyrybas kaip Įstatymo iliuziją. Užvaldytas savo problemų, karštai dalyvavau diskusijoje. Įsitraukėme į dialektinius žaidimus, Vagneris tylėjo, o mes kalbėjome užmiršę, kad su mumis yra orakulas. Ir tuomet susikaupęs

niūrus

abejingai melancholiškas

lyg įsiterptų į pokalbį visai kitu klausimu, Vagneris tarė (bandau tiksliai prisiminti jo žodžius, jie įsirėžė mano atmintyje, negalėjau apsirikti):

– Per visą savo veiklą neturėjau paciento, kankinamo neurozės dėl savo skyrybų. Nerimo priežastis visada būdavo Kito skyrybos.

Net ir kalbėdamas daktaras Vagneris tardavo „Kito" didžiąją K. Pašokau kaip įgeltas

vikontas pašoko kaip įgeltas

šaltas prakaitas išpylė jo kaktą

* Psichoanalizė? Tarp vyro ir moters... Mielieji... tai nesuderinami dalykai. (*Pranc.*)

baronas įdėmiai stebėjo jį pro tingiai kylančius savo plonų rusiškų cigarečių dūmus.

– Norite pasakyti, – paklausiau, – kad krizė ištinka ne dėl skyrybų su savo sutuoktiniu, o dėl trečiojo asmens, kuris paskatino skirtis tą porą, kurios dalis esi tu, įvyksiančių ar neįvyksiančių skyrybų?

Vagneris pažvelgė į mane suglumęs, lyg pirmą kartą sutikęs žmogų, turintį proto sutrikimų. Paklausė, ką norėjau tuo pasakyti.

Tiesą pasakius, kad ir ką būčiau norėjęs pasakyti, pasakiau blogai. Pabandžiau patikslinti savo mintis. Paėmęs nuo stalo šaukštą, padėjau jį greta šakutės.

– Štai čia esu aš, Šaukštas, jos, Šakutės, vyras. O štai čia kita pora, ji – Peiliukė, ištekėjusi už Didžiojo Peilio, arba *Mackie Messer*. Aš, Šaukštas, manau besikankinantis todėl, kad turėsiu skirtis su savąja Šakute, o visai to nenoriu, myliu Peiliukę, bet man gerai, jei ji liktų su savuoju Peiliu. O jūs, daktare Vagneri, sakote, jog man bloga dėl to, kad Peiliukė nesiskiria su Didžiuoju Peiliu. Teisingai supratau?

Vagneris kitam iš sėdėjusiųjų prie stalo tarė, kad niekada nieko panašaus nėra sakęs.

– Kaip nesakėte? Ką tik pasakėte, kad dar niekada nesutikote žmogaus, kankinamo neurozės dėl savo skyrybų, visada tik dėl kito skyrybų.

– Neprisimenu. Galbūt, – suirzęs atsakė Vagneris.

– O jei tai pasakėte, ar tai nereiškė to, ką aš supratau?

Vagneris kelias minutes tylėjo.

Sėdintys užstalėje laukė nė nerydami jau įsidėtų į burną kąsnių, Vagneris mostu paprašė įpilti vyno, įdėmiai apžiūrėjo skystį prieš šviesą ir prabilo:

– Jei jūs taip supratote, tai todėl, kad norėjote taip suprasti.

Po to nusisuko į kitą pusę, pasakė, kad karšta, paniūniavo ariją iš operos, mojuodamas duonos šiaudeliu, lyg diriguotų tolimam orkestrui, nusižiovavo, susikaupė ties tortu su plakta grietinėle ir pagaliau, vėl užėjus nebylumo priepuoliui, paprašė nuvežti jį į viešbutį.

Kiti pažiūrėjo į mane taip, tarsi būčiau sužlugdęs simpoziumą, kuriame galėjo nuskambėti lemtingieji Žodžiai.

Iš tiesų aš išgirdau Tiesą.

Paskambinau tau. Buvai namie, su Kitu. Praleidau bemiegę naktį. Viskas aišku: negalėjau pakęsti, kad esi su juo. Sandra čia niekuo dėta.

Po to – šeši dramatiški mėnesiai, persekiojau tave, lipau ant kulnų, siekiau sugriauti tavo gyvenimą su Juo, kartojau, kad noriu, jog priklausytum tik man vienam, įtikinėjau, kad nekenti Kito. Pradėjai vaidytis su Kitu, jis tapo reiklus, pavydus, vakarais sėdėdavo namuose, išvažiavęs skambindavo du kartus per dieną ir dar kartą naktį. Kartą trenkė tau antausį. Paprašei pinigų, norėjai bėgti, sukrapščiau menkas santaupas. Palikai savo vedybinį guolį, išvažiavai su draugais į kalnus, nepalikusi man adreso. Kitas man skambindavo apimtas nevilties, klausinėjo, kur tu. Nežinojau, bet atrodė, kad meluoju, nes tu jam pasakei, jog palieki jį dėl manęs.

Grįžusi džiaugsmingai pareiškei, kad parašei jam atsisveikinimo laišką. Pagalvojau, kas bus su manim ir Sandra, bet tu nepalikai laiko nerimui. Pasakei, kad susipažinai su vienu tokiu, su randu ant skruosto ir labai čigonišku butu. Ruošiesi gyventi su juo.

– Nebemyli manęs?

– Priešingai, esi mano gyvenimo vyriškis, bet po to, kas įvyko, turiu tai patirti, nebūk vaikas, pabandyk mane suprasti, juk palikau savo vyrą dėl tavęs, turėk kantrybės.

– Kantrybės? Juk pasakei, kad išeini pas kitą.

– Tu juk intelektualas, be to, kairysis, nesielk kaip koks mafiozas. Iki greito pasimatymo.

Už viską turiu dėkoti daktarui Vagneriui.

37

> Tas, kuris svarsto keturis dalykus, verčiau niekada nebūtų gimęs: kas viršuje, kas apačioje, kas pirma ir kas paskui.
>
> (Talmudas, Hagigah 2.1)

„Garamond“ leidykloje atsiradau tą rytą, kai ten atvežė Abulafiją. Belbas su Diotaleviu buvo pasinėrę į diatribę apie Dievo vardus, o Gudruna įtariai stebėjo žmones, spraudžiančius tą naują nerimą keliantį daiktą tarp vis dulkinesnių rankraščių krūvų.

– Kazaubonai, sėskitės, štai mūsų metalų istorijos projektas.

Likome dviese su Belbu, jis parodė turinį, skyrių apmatus, puslapių schemas. Turėjau perskaityti tekstą ir parinkti iliustracijas. Paminėjau keletą Milano bibliotekų, manyčiau, gana turtingų.

– To negana, – tarė Belbas. – Reikia apsilankyti ir kitur. Tarkim, Miuncheno mokslo muziejus turi puikią fototeką. Paryžiuje yra Menų ir amatų muziejus. Jei tik turėčiau laiko, ir pats norėčiau vėl jame apsilankyti.

– Ten gražu?

– Kelia nerimą. Mašinos triumfas gotikinėje bažnyčioje...

Jis patylėjo, sutvarkė kelis ant stalo buvusius lapus. Paskui prabilo lyg bijodamas savo žodžiams suteikti per didelę svarbą:

– Ten yra Švytuoklė.

– Kokia švytuoklė?

– Švytuoklė. Ji vadinama Fuko švytuokle.

Ir jis man apsakė Švytuoklę taip, kaip ją išvydau šeštadienį, o gal šeštadienį pamačiau ją tokią todėl, kad Belbas paruošė mane šiam reginiui. Tačiau tada neatrodžiau labai sužavėtas, ir Belbas pažvelgė į mane lyg į tą, kuris Siksto koplyčioje klausia, ar tai jau viskas.

– Gal tai bažnyčios nuotaika, bet patikėkit, įspūdis nepaprastai stiprus. Pati mintis, kad viskas juda, ir tik ten, aukštai, yra vienintelis sustingęs visatos taškas... Netikinčiam tai – būdas atrasti Dievą neprarandant savo netikėjimo, nes čia tik Nieko Ašigalis. Žinote, mano kartos žmones, patyrusius daug nusivylimų, tai guodžia.

– Mano karta patyrė dar daugiau nusivylimų.

– Akiplėša. Ne, jums tai buvo tik vienas sezonas, dainavote „Karmanjolę“, o po to atsidūrėte Vandėjoje. Netruks praeiti. Mums – kas kita. Pirma – fašizmas. Dar buvome vaikai ir išgyvenome jį lyg nuotykių romaną, bet nemirtingieji likimai buvo taškas. Vėliau juo tapo pasipriešinimo judėjimas, ypač stebėjusiems iš šalies ir pavertusiems jį vegetacijos, pavasario sugrįžimo, ekvinokcijos ar solsticijos apeigomis, visada painioju... Dar vėliau vieniems liko Dievas, kitiems – darbininkų klasė, o daugeliui ir viena, ir kita. Intelektualas guodėsi mintimi, kad egzistuoja darbininkas: gražus, sveikas, stiprus, pasiruošęs pertvarkyti pasaulį. O dar vėliau, tą matėte ir jūs, darbininkai vis dar egzistavo, bet jau ne kaip klasė. Matyt, ją nužudė Vengrijoje. Tada atėjote jūs. Gal jums tai atrodė natūralu, kone šventė. Mano kartos žmonėms atrodė kitaip, mums tai

buvo sąskaitų suvedinėjimas, priekaištai, atgaila, atgimimas. Mums trūko jūsų atsineštojo entuziazmo, drąsos, savikritikos. Mums, tuomet buvusiems trisdešimt penkerių ar keturiasdešimties, tai reiškė viltį, žeminančią, bet viltį. Turėjome tapti tokie pat kaip jūs, nors reikėjo viską pradėti iš pradžių. Nusirišome kaklaryšius, numetėme šalin *trench coat*, nusipirkome padėvėtas striukes su gobtuvais, kai kurie išėjo iš darbo, kad netarnautų ponams...

Jis užsidegė cigaretę ir apsimetė supykęs, siekdamas atleidimo už savo bejėgiškumą.

– O jūs pasidavėte, visuose frontuose. Mes ieškojome atgailos Ardeatinos gatvės katakombose, atsisakydavome kurti reklaminius šūkius „Coca-Cola“ kompanijai, nes buvome antifašistai. Tenkinomės „Garamond“ leidykloje gaunamais grašiais, nes knyga bent jau yra demokratiška. O jūs dabar, keršydami buržua, kurių jums nepavyko pakarti, pardavinėjate jiems vaizdo juostas ir fanų žurnalus, kvaišinate juos dzenbudizmu ir motociklo priežiūros vadovais. Jūs privertėte mus užsisakyti savąjį Mao minčių egzempliorių, o už gautus pinigus nusipirkote petardų naujosios kūrybos šventėms. Be jokios gėdos. Mes gėdijomės visą gyvenimą. Jūs mus apgavote: tai buvo ne tyrumas, o tik jaunatvės spuogai. Vertėte mus jaustis kirminais, nes neturėjome drąsos atvirai priešintis Bolivijos žandarams, o po to šaudėte į nugaras gatvėmis einantiems nelaimėliams. Prieš dešimt metų mums tekdavo meluoti, kad išgelbėtume jus nuo kalėjimo, o jūs melavote, kad pasodintumėte į kalėjimą savo draugus. Štai kodėl ši mašina man patinka: ji kvaila, netikinti, neverčianti manęs tikėti, daro tai, ką jai liepiu, jei aš kvailas – ir ji kvaila, o gal jis. Garbingas ryšys.

– Aš...

– Kazaubonai, jūs nekaltas. Jūs bėgote, o ne mėtėte akmenis, baigėte universitetą, nešaudėte. Bet prieš keletą metų jaučiau, kad ir jūs mane šantažavote. Įsidėmėkite, čia nieko as-

meniško. Kartų kaita. Kai pernai pamačiau Švytuoklę, viską supratau.

– Ką viską?

– Beveik viską. Žinot, Kazaubonai, ir Švytuoklė yra netikras pranašas. Jūs žiūrite į ją, tikite, jog ten yra vienintelis visatos taškas, bet jei nukabinsite ją nuo *Conservatoire* skliautų ir pakabinsite viešnamyje, ji veiks lygiai taip pat. Yra ir kitų švytuoklių. Viena – Niujorke, JTO rūmuose, kita – San Francisko mokslo muziejuje ir kas žino kiek dar kitų. Fuko švytuoklė nejuda, o žemė po ja sukasi visur, kad ir kur ji būtų. Kiekvienas visatos taškas yra sustingęs taškas, tereikia prie jo prikabinti Švytuoklę.

– Dievas yra visur?

– Tam tikra prasme – taip. Todėl Švytuoklė kelia man nerimą. Ji man žada begalybę, bet liepia pasirinkti, kur ją norėčiau matyti. Negana garbinti Švytuoklę ten, kur ji yra, reikia apsispręsti, ieškoti geresnio taško. Tačiau...

– Tačiau?

– Tačiau... Kazaubonai, juk nepriimate mano žodžių už gryną pinigą? Ne, negaliu būti ramus, juk mes ne iš tų, kurie į ką nors žiūri rimtai... Tačiau, kaip sakiau, jausmas toks, lyg būtum per savo gyvenimą kabinęs Švytuoklę įvairiose vietose, bet ji niekur neveikė, o ten, *Conservatoire*, taip gerai veikia... Gal visatoje yra privilegijuotų taškų? Čia, šio kambario lubose? Ne, niekas nepatikėtų. Reikalinga nuotaika. Nežinau, gal mes nuolat ieškome to tikrojo taško, gal jis čia pat, greta, bet neatpažįstame jo, o kad galėtume atpažinti, reikia tikėti... Žodžiu, eime pas poną Garamondą.

– Kabinti Švytuoklės?

– O, puikybe. Eime dirbti. Rimtai. Kad galėčiau mokėti jums pinigus, šeimininkas turi jus pamatyti, pačiupinėti, pauostyti ir ištarti, jog tinkate. Turite gauti šeimininko palytėjimą, jis gydo nuo skrofuliozės.

Slaptasis magistras, Tobulasis magistras, Įdomybių magistras, Pastatų intendantas, Novų išrinktasis, Karališkosios Saliamono arkos riteris arba Devintosios arkos magistras, Didysis šventųjų skliautų žynys, Rytų arba Kalavijo riteris, Jeruzalės kunigaikštis, Rytų ir Vakarų riteris, Rozenkreicerių kunigaikštis riteris ir Erelio bei Pelikano riteris, Didysis Dangiškosios Jeruzalės popiežius arba Vyriausiasis žynys, Godotinas visų ložių didysis magistras *ad vitam*, Prūsijos riteris ir Nojaus palikuonių patriarchas, Karališkosios Azijos riteris arba Libano kunigaikštis, Tabernakulio kunigaikštis, Varinio žalčio riteris, Pagailos arba malonės kunigaikštis, Didysis Šventyklos komendantas, Saulės riteris arba Kunigaikštis adeptas, Škotijos švento Andriaus riteris arba Didysis šviesos magistras, Didysis išrinktasis Kadošo riteris ir Baltojo ir Juodojo erelių riteris.

(Senosios ir patvirtintos škotų masonų ložės aukštieji laipsniai)

Perėjome koridorių, užlipome tris pakopas ir išėjome pro matinio stiklo duris. Netikėtai atsidūrėme visai kitame pasaulyje. Tos patalpos buvo tamsios, dulkėtos, nušiurusios, čia viskas atrodė nelyginant oro uosto *vip* salė. Tyli muzika, žydros sienos, jaukus laukiamasis su firminiais baldais, sienos padabintos nuotraukomis, kuriose ponai deputatų veidais teikė sparnuotą pergalės deivę ponams senatorių veidais. Ant stalelio lyg stomatologo priimamajame paskleisti žurnalai lakuoto popieriaus puslapiais: „Literatūriniai pokštai“, „Poetinis atanòr“, „Rožė ir Spyglys“, „Svaiginantis Parnasas“, „Baltosios eilės“. Niekada nebuvau jų matęs, vėliau sužinojau kodėl; juos žinojo tik „Manuzio“ leidyklos klientai.

Iš pradžių maniau įžengęs į „Garamond“ leidyklos direkcijos valdas, bet greit supratau apsirikęs. Tai buvo visai kita leidykla. „Garamond“ leidyklos laukiamajame stovėjo tamsi

dulkėta vitrina su naujai išleistomis knygomis, jos atrodė kukliai: lapus turėjai susipjaustyti pats, viršeliai buvo pilki, neišvaizdūs. Jos turėjo priminti Prancūzijos universitetų leidinius, o jų popierius per keletą metų pagelsdavo, lyg tuo būtų norėta pasakyti, kad autorius, ypač jei jis būdavo jaunas, jau seniai leidžia savo kūrinius. Čia vitrina atrodė visai kitaip: apšviesta iš vidaus, su puikiomis „Manuzio“ leidyklos knygomis, kai kurios atverstais gražiausiais puslapiais. Viršeliai balti, lengvi, blizgantys, be galo elegantiški, popierius kreidinis, šriftas dailus ir aiškus.

„Garamond“ leidyklos knygų serijų pavadinimai buvo rimti ir vertė susimąstyti: „Humanistinės studijos“, „Filosofija“. „Manuzio“ knygų serijos vadinosi švelniai ir poetiškai: „Nenuskink tos gėlės“ (poezija), „Terra Incognita“ (proza), „Oleandro valanda“ (kurioje buvo tokios knygos kaip „Sergančios mergaitės dienoraštis“), „Velykų sala“ (kaip man pasirodė – įvairios esė), „Naujoji Atlantida“ (paskutinis jos kūrinys buvo „Išlaisvintas Kionigsbergas – įvadas į visas ateities metafizikas, pateikiamas kaip dviguba transcendentinė sistema ir fenomenalaus noumeno mokslas“). Ant visų viršelių puikavosi leidyklos ženklas – pelikanas po palme – ir šūkis „Turiu tiek, kiek duodu“.

Belbas kalbėjo trumpai ir miglotai: ponas Garamondas turi dvi leidyklas, viskas. Netrukus supratau, kad kelias, kuriuo iš „Garamond“ leidyklos patekome į „Manuzio“ leidyklą, buvo visiškai privatus ir konfidencialus. Oficialiai į „Manuzio“ leidyklą galėjai patekti iš Markizo Gualdi gatvės, kurioje nušiurusį Sinčero Renato gatvės pasaulį pakeitė švarūs fasadai, platūs šaligatviai ir laiptinės su aliuminio liftais. Niekas nė negalėjo įtarti, jog tik trys pakopos skiria butą senajame Sinčero Renato gatvės name nuo namo Gualdi gatvėje. Kad gautų tam leidimą, ponui Garamondui tikrai reikėjo verstis per galvą ir, manau, jam pavyko tik padedamam vieno iš autorių, dirbusių miesto statybos skyriuje.

Mus pasitiko ponia Gracija, – maloniai globėjiška, garsios firmos skarelė ir sienų spalvos kostiumėlis. Su derama šypsena ji palydėjo mus į vado kabinetą.

Jis buvo nedidelis, bet priminė Venecijos rūmų saloną, su gaubliu prie įėjimo ir pono Garamondo raudonmedžio rašomuoju stalu gilumoje – atrodė, lyg žvelgtum į jį pro apverstą žiūroną. Garamondas mostelėjo mums prieiti, ir mane sukaustė baimė. Vėliau, kai įėjo de Gubernatis, Garamondas žengė jo pasitikti, ir šis svetingas mostas suteikė jam dar daugiau didybės, nes lankytojas iš pradžių matė jį einantį per kambarį, paskui jis grįžo vedinas svečiu, ir erdvė lyg burtų lazdele mostelėjus padidėjo dvigubai.

Garamondas pasodino mus priešais savo rašomąjį stalą, kalbėjo trumpai ir nuoširdžiai.

– Daktaras Belbas palankiai atsiliepė apie jus, daktare Kazaubonai. Mums reikalingi sumanūs bendradarbiai. Kaip supratote, tai nebus nuolatinis darbas, negalime sau to leisti. Jūsų uolumas, jūsų pasiaukojimas bus tinkamai įvertinti, nes mūsų darbas, leiskite pasakyti, yra kultūrinė misija.

Pasakė apytikrę sumą, kurios galėčiau tikėtis už savo darbą ir kuri tuomet man pasirodė visai priimtina.

– Puiku, brangusis Kazaubonai, – vos tapau jo pavaldiniu, jis atsisakė formalumų. – Leidinys apie metalų istoriją turi būti puikus, dar daugiau – tiesiog nepaprastas. Populiarus, prieinamas, bet mokslinis. Jis turi veikti skaitytojo vaizduotę, bet moksliškai. Pasakysiu pavyzdį. Pirmuosiuose skyriuose aprašytas toks rutulys, atrodo, jis vadinasi Magdeburgo rutuliu, sudėtas iš dviejų suglaustų pusrutulių, viduje – vakuumas. Prie rutulio pririšamos dvi poros arklių, po vieną prie kiekvienos pusės, jie traukia pusrutulius į priešingas puses, tačiau negali jų atplėšti. Tai – mokslinė informacija. Jūs privalote išskirti ją iš kitų, mažiau vaizdingų. Išskyręs – rasti tinkamą raižinį, freską, paveikslą, tai, ką įmanoma rasti. To laikotarpio. O mes iš to parengsime iliustraciją, per visą puslapį, spalvotą.

– Yra toks raižinys, – tariau, – žinau jį.

– Matote? Šaunuolis. Iliustracija per visą puslapį, spalvota.

– Tai raižinys, todėl nespalvotas, – tariau.

– Taip? Puiku, tuomet nespalvota. Reikia būti tiksliems. Bet auksiniame fone: ji turi priblokšti skaitytoją, priversti išgyventi tą eksperimento dienos nuotaiką. Aišku? Moksliškumas, tikroviškumas, aistra. Ir mokslas gali griebti skaitytoją už širdies. Bet tai reikia daryti teatrališkai, dramatiškai, kaip madam Kiuri, kuri vieną vakarą grįžusi namo pamato fosforinę šviesą: Viešpatie, kas tai galėtų būti... O ten – hidrokarbonatas, golkonda, flogistonas ar kaip jis ten vadinasi – ir Marija Kiuri atranda rentgeno spindulius. Dramatizuoti. Su derama pagarba tiesai.

– Argi rentgeno spinduliai siejasi su metalais? – paklausiau.

– Radis – metalas?

– Atrodo, taip.

– Matote? Žvelgiant pro metalų prizmę galima aprėpti visas mokslo sritis. Belbai, kaip nusprendėme pavadinti knygą?

– Galvojame apie rimtą pavadinimą, tarkim, „Metalai ir materialioji kultūra“.

– Pavadinimas privalo būti rimtas. Bet reikėtų trupučio vilionės, to menkniekio, kuris viską pasako... Štai – „Visuotinė metalų istorija“. Ar ten yra kinai?

– Aišku, yra.

– Tuomet ji tikrai visuotinė. Tai – ne leidybinis triukas, o tiesa. Dar geriau – „Įstabioji metalų istorija“.

Kaip tik tą akimirką ponia Gracija pranešė, jog atėjo *commendatore* de Gubernatis. Ponas Garamondas akimirką dvejojo, abejodamas žvilgtelėjo į mane. Belbas jam linktelėjo lyg sakydamas, kad dabar jau galįs manimi pasitikėti. Garamondas liepė įvesti svečią ir pakilo jo pasitikti. De Gubernatis vilkėjo dvieiliu švarku su spite kilpelėje, viršutinėje kišenėlėje matėsi plunksnakotis, iš kišenės kyšojo sulankstytas laikraštis, po ranka jis spaudė aplanką.

– Brangusis *commendatore*, sėskitės, bičiulis de Ambrozijas pasakojo man apie Jus, apie Jūsų valstybės labui atiduotą gyvenimą. Ir slaptą poeto gyslelę, tiesa? Parodykit, parodykit man tą lobį, kurį matau Jūsų rankose... Leiskite pristatyti du mano leidyklos generalinius direktorius.

Jis pasodino svečią prie rankraščiais užversto rašomojo stalo ir virpančiomis rankomis paglostė jo atsineštojo kūrinio viršelį.

– Nereikia nieko sakyti, viską žinau. Jūs kilęs iš Vipiteno, garsaus ir kilmingo miesto. Gyvenimas prabėgo tarnaujant muitinėje. O slapta, kas dieną, kas naktį radosi šie poezijos demono įkvėpti puslapiai. Poezija... Ji sudegino Sapfo jaunystę, ji maitino Gėtės senatvę... Farmakonas, kaip sakydavo graikai, nuodas ir vaistas. Aišku, turėsime šį Jūsų kūrinį perskaityti, paprastai reikalingi mažiausia trys atsiliepimai: vienas – leidyklos, kiti du – konsultantų (deja, negaliu pasakyti jų pavardžių, labai garsūs asmenys). „Manuzio" neleidžia knygų neįsitikinusi jų kokybe, o kokybė, Jūs tai žinote geriau už mane, neapčiuopiamas dalykas, ją reikia pagauti šeštuoju pojūčiu. Kartais knygoje yra silpnesnių vietų, nereikalingų žodžių, sakysit, ir Zvevas nemokėjo rašyti, bet, Viešpatie, kokia mintis, ritmas, jėga! Žinau, nieko nesakykit, vos dirstelėjęs į pirmuosius Jūsų kūrinio lapus kažką pajutau, bet nenoriu spręsti pats vienas, net jei ne kartą – daug kartų! – ir gavęs šaltokus atsiliepimus, būdavau tvirtas, nes negalima pasmerkti autoriaus, nepajutus jo ritmo ir nesusitapatinus su juo. Štai atverčiu Jūsų tekstą, skaitau eilutę „žvilgsnis nuvytęs, lyg rudeniui atėjus", puiku, neskaitysiu toliau, jau šioje eilutėje jaučiu įkvėpimą, regiu vaizdą. Su tekstu taip jau būna: jis užvaldo tave, sukelia susižavėjimą, ekstazę... *Cela dit*, brangusis drauge, Viešpatie, jei galėtum daryti ką nori! Tačiau ir leidyba – pramonė, pati kilmingiausia iš visų pramonės šakų, bet vis dėlto pramonė. Ar žinote, kiek šiandien kainuoja popierius, spaustuvės dar-

bas? Paskaitykite šios dienos laikraštyje, kiek *Wall Street* biržose pakilo *prime rate*. Sakote, mūsų tai neliečia? Atvirkščiai, liečia, net labai. Ar žinote, kad mokame mokesčius ir už sandėliuojamas knygas? Aš neparduodu, o jie apmokestina grąžintas knygas. Tenka mokėti ir už nesėkmę, už filisterių nepripažinto genijaus kryžiaus kelius. Šis popierius labai plonas, bet patvarus, norėčiau išleisti Jūsų knygą būtent ant tokio popieriaus, tada jauti poetą, koks nors nenaudėlis pasiūlytų *extra strong* popierių, kad apakintų ir sudrumstų sielą, bet juk šios eilės rašytos širdimi, žodžiai yra akmenys, jie sujaukia pasaulį, šitas popierius man kainuoja tiek pat kiek tas, ant kurio spausdinami pinigai.

Suskambo telefonas. Vėliau sužinojau, kad ponas Garamondas paspaudė mygtuką pastalėje ir ponia Gracija perdavė jam netikrą skambutį.

– Brangus Maestro! Tikrai? Nuostabu! Puiki žinia, skambinsime visais varpais. Jūsų naujoji knyga – tai įvykis. Taip, be jokios abejonės, „Manuzio“ leidykla didžiuojasi, sujaudinta, dar daugiau – laiminga galėdama spausdinti Jūsų kūrinius. Ar skaitėte, ką rašo laikraščiai apie Jūsų paskutinę epinę poemą? Verta Nobelio premijos. Deja, Jūs aplenkėte savo laiką. Vargiai pardavėme vos tris tūkstančius egzempliorių...

Commendatore de Gubernatis išblyško: trys tūkstančiai egzempliorių jam buvo svajonių viršūnė.

– Jie nepadengė gamybos išlaidų. Ateikite ir pamatysite, kiek žmonių dirba mano redakcijoje. Kad knyga atsipirktų, privalau parduoti bent dešimt tūkstančių egzempliorių. Laimė, daugelio knygų parduodama ir daugiau, tačiau tai, kaip čia pasakius, kitos rūšies rašytojai: Balzakas buvo didis – ir jo knygas pirko kaip karštas bandeles, Prustas buvo toks pat didis – ir leido knygas savo lėšomis. Jūsų kelias veda į mokyklų antologijas, o ne stočių kioskus, net Džoisui yra tekę leisti knygas savo lėšomis, kaip ir Prustui. Tokius kūrinius kaip Jūsų galiu

turėti malonumą leisti kas dvejus ar trejus metus, ne dažniau. Duokite trejus metus atokvėpio...

Ilga pauzė. Garamondo veidą užliejo skausmingas sutrikimas.

– Kaip? Savo lėšomis? Ne, ne suma, sumą galima paskaičiuoti... Tiesiog „Manuzio“ paprastai nesinaudoja... Taip, tikrai, sakote, ir Džoisas su Prustu... Taip, suprantu...

Dar viena kupina kančios pauzė.

– Taip, galėtume pasikalbėti. Buvau atviras, Jūs nekantraujate, galėtume sudaryti *joint venture*, to mus išmokė amerikiečiai. Užeikite rytoj, paskaičiuosime... Mano pagarba ir susižavėjimas.

Garamondas perbraukė delnu akis, lyg pabudęs iš miego, paskui krūptelėjo, tarsi tik dabar prisiminęs turintis svečią.

– Atsiprašau. Skambino Rašytojas, tikras rašytojas, gal Didis rašytojas. Bet kaip tik dėl to... Kartais mūsų darbas toks žeminantis... Jei ne pašaukimas... Tačiau grįžkime prie Jūsų. Atrodo, viskas pasakyta, parašysiu Jums, tarkim, po mėnesio. Jūsų tekstas lieka čia, patikimose rankose.

Commendatore de Gubernatis išėjo neištaręs nė žodžio. Jautėsi įžengęs į šlovės kalvę.

Planisferų riteris, Zodiako kunigaikštis, Aukščiausiasis filosofas hermetikas, Vyriausiasis dangaus kūnų riteris, Aukščiausiasis Izidės žynys, Šventosios kalvos kunigaikštis, Samotrakijos filosofas, Kaukazo titanas, Aukso lyros vaikas, Tikrojo fenikso riteris, Sfinkso riteris, Aukščiausiasis labirinto išminčius, Kunigaikštis Brahmanas, Mistiškasis Šventyklos sargas, Paslaptingojo bokšto architektas, Aukščiausiasis Šventosios uždangos kunigaikštis, Hieroglifų aiškintojas, Paslaptingasis daktaras, Trijų ugnių sargas, Neištariamo vardo saugotojas, Aukščiausiasis didžiųjų paslapčių Oidipas, Numylėtasis paslaptingųjų oazių piemuo, Šventosios ugnies daktaras, Švytinčiojo trikampio riteris.

(Senosios ir pirmapradės Memfio-Misraimo ložės laipsniai)

„Manuzio“ leido ASL knygas.

ASL „Manuzio“ žargonu reiškė... kodėl kalbu būtuoju laiku? Juk ASL išliko, ten viskas vyksta taip, lyg nieko nebūtų atsitikę. Tai aš žvelgiu į praeitį tarsi iš labai toli, nes ano vakaro įvykiai nutraukė laiko giją, *Saint-Martin-des-Champs* bažnyčios navoje susijaukė amžių seka... gal todėl, kad tą vakarą staiga pasenau dešimtimis metų, o gal baimė, kad Jie mane suras, verčia kalbėti taip, tarsi gulėdamas maudykloje rašyčiau griūvančios imperijos kroniką, jau perpjautomis venomis, laukdamas, kada paskęsiu savo kraujo klane.

ASL – tai Autorius Savo Lėšomis, o „Manuzio“ buvo viena iš tų įmonių, kurios anglosaksiškuose kraštuose vadinamos *vanity press*. Didžiulės sąskaitos ir beveik jokių administracinių išlaidų. Garamondas, ponia Gracija, buhalteris, vadinamas administraciniu direktoriumi, prisiglaudęs kamarėlėje leidyklos gilumoje, ir Lučianas, luošas ekspeditorius, karaliaujantis erdviame pusrūsio sandėlyje.

– Negaliu suprasti, kaip Lučianas geba pakuoti knygas viena ranka, – tarė Belbas, – manau, kad pasitelkia dar ir dantis. Kita vertus, darbo ne per daugiausia: normalių leidyklų ekspeditoriai siunčia knygas knygynams, o mūsų jas siunčia Lučianas tik jų autoriams. „Manuzio“ nerūpi skaitytojai... „Svarbu, – kaip mėgsta sakyti ponas Garamondas, – kad mūsų nepaliktų autoriai, be skaitytojų išgyvensim.“

Belbas žavėjosi ponu Garamondu. Jame matė tą jėgą, kurios pats stokojo.

„Manuzio“ sistema buvo labai paprasta: kelios žinutės vietiniuose dienraščiuose, atitinkamuose žurnaluose, literatūrinės pakraipos provincijos leidiniuose, ypač tuose, kurių išleidžiama vos keli numeriai. Skelbimai vidutinio dydžio, su autoriaus nuotrauka ir keletu įtaigių eilučių: „Skambiausias balsas mūsų poezijoje“ arba „Naujas „Florianos ir seserų“ autoriaus kūrinys“.

– Taip ištempiamas tinklas, – paaiškino Belbas, – ir ASL kekėmis krinta į jį, jei tik galima kristi kekėmis į tinklą, tačiau netinkama metafora būdinga „Manuzio“ autoriams, o ir aš, deja, spėjau įgyti tą bjaurų įprotį.

– O paskui?

– Prisiminkite de Gubernatį. Po mėnesio, kai mūsų pensininkas jau kamuosis nerimo liepsnose, ponas Garamondas paskambins jam ir pakvies pavakarieniauti keleto rašytojų draugijoje. Susitikimas įvyks arabų restorane, labai prabangiame, be jokių iškabų: reikia paspausti skambutį ir į mikrofoną pasakyti savo vardą. Vidus ištaigingas, prietema, egzotiška muzika. Garamondas spaudžia ranką metrdoteliui, vadina padavėjus vardais ir prašo atnešti kito vyno, nes jam nepatinka patiektojo vyno gamybos metai, arba sako: „Brangusis, apgailestauju, bet šitas kuskusas ne toks, kokį valgo Marakeše“. De Gubernatį supažindins su komisaru A..., kuris vadovauja oro uosto aptarnavimo skyriui, bet kuris – ir tai svarbiausia – yra

Kosmoranto, visuotinės kalbos už taiką, apaštalas, o šią kalbą svarsto UNESCO. Po to profesorius B..., žymus prozininkas, 1980-ųjų „Petruzzelis della Gattina“ premijos laureatas, taip pat medicinos mokslų šviesulys. „Profesoriau, kiek metų jūs jau dėstote? Taip, kiti laikai, tuomet studijos buvo rimtas dalykas. O čia mūsų puikioji poetė mieloji Olinda Medzofanti Sasabeti, tomelio „Tyrieji virpesiai“ autorė, neabejotinai skaitėte.“

Belbas prisipažino jau seniai svarstąs, kodėl visos moteriškos lyties ASL pasirašinėja dviem pavardėmis – Laureta Solimeni Kalkanti, Dora Ardenci Fjama, Karolina Pastoreli Čefalu, o rimtos rašytojos turi tik vieną pavardę, išskyrus Aivi Kompton-Bernet, kai kurios net visai be pavardės, kaip Koletė. ASL būtinai turi vadintis Odolina Medzofanti Sasabeti. Kodėl? Todėl, kad tikras rašytojas rašo iš meilės savo darbui ir jam nerūpi, jei išgarsėja prisidengęs pseudonimu, kaip, tarkim, Nervalis, o ASL trokšta, kad juos atpažintų kaimynai ir kvartalo gyventojai, taip pat gyventojai to kvartalo, kur jie anksčiau gyveno. Vyrui gana jo pavardės, moteriai – ne, nes yra tokių, kurie pažįsta ją mergautine pavarde, ir tokių, kurie pažįsta ją vyro pavarde. Todėl ji pasirašo abiem.

– Trumpai tariant, vakarėlis kupinas intelektualinių patirčių, de Gubernatis jaučiasi lyg išgėręs LSD kokteilį. Jis klausosi užstalės kalbų, kandaus anekdoto apie žymų poetą, garsėjantį savo impotencija, kuris ir kaip poetas ne kažin ko vertas, susijaudinęs žvilgčioja į naująjį „Garsiųjų italų enciklopedijos“ leidimą, netikėtai atsiradusį Garamondo rankose, kurį šis rodo komisarui. „Brangusis, matėte, ir Jūs patekote į Panteoną? Teisingumas triumfuoja!“

Belbas parodė man enciklopediją.

– Prieš valandą skaičiau jums pamokslą, tačiau nė vienas nesame be nuodėmės. Enciklopediją ruošiame mudu su Diotaleviu. Nors, patikėkite, visai ne tam, kad prisidurtume prie algos. Tai pats smagiausias dalykas pasaulyje, kasmet išeina

naujas papildytas leidimas. Jo sandara maždaug tokia: viena pozicija skirta garsiam rašytojui, kita – ASL. Svarbiausia – jas sudėti pagal abėcėlę ir nepadauginti eilučių garsiems rašytojams. Štai raidė L.

LAMPEDŪZA, Džiuzepė Tomazis di (1896–1957). Sicilijos rašytojas. Ilgai nepripažintas ir išgarsėjęs po mirties savo romanu „Leopardas".

LAMPUSTRIS, Adeodatas (1919–). Rašytojas, mokytojas, karys (bronzos medalis Rytų Afrikoje), mąstytojas, prozininkas, poetas. Jo figūra savo didybe išsiskiria šio amžiaus italų literatūroje. Lampustris išgarsėjo 1959-aisiais pirmuoju plataus užmojo trilogijos „Broliai Karmasiai" tomu, kuriame su žiauriu realizmu ir giliu poetiniu įkvėpimu aprašyta Lukanijos žvejų šeimos istorija. Po šio kūrinio, kuriam 1960 metais įteikta „Petruzzelis della Gattina" premija, išleisti „Atleistieji" ir „Pantera be blakstienų", kurie gal net labiau už pirmąją knygą atskleidžia šio neprilygstamo menininko epinę galią, ryškią plastinę vaizduotę, lyrinį alsavimą. Uolus ministerijos darbuotojas Lampustris gerbiamas savo aplinkoje kaip sąžiningas, tyras žmogus, pavyzdingas tėvas ir vyras, subtilus oratorius.

– De Gubernatis, – paaiškino Belbas, – pajus nenugalimą troškimą patekti į enciklopediją. Jis visada teigė, kad tų garsiųjų šlovė netikra, tiesiog paslaugių kritikų sąmokslas. Tačiau pirmiausia jis supras atsidūręs rašytojų, kurie tuo pat metu yra visuomeninių organizacijų vadovai, bankų darbuotojai, aristokratai, savivaldybių pareigūnai, būryje. Jis praplėtė savo pažinčių ratą ir dabar prireikus žinos, į ką kreiptis. Ponas Garamondas gali išvesti de Gubernatį iš provincijos glūdumos į pačias viršūnes. Baigiantis vakarienei Garamondas pašnibždės jam, kad kitą rytą užsuktų į leidyklą.

– Ir kitą rytą jis ateis?

– Be jokios abejonės. Praleidęs bemiegę naktį, svajodamas apie Adeodato Lampustrio šlovę.

– O paskui?

– Kitą rytą Garamondas jam tars: „Vakar Jums to nepasakiau, nenorėdamas pažeminti kitų, bet jūsų kūrinys nuostabus, jau nekalbu apie atsiliepimus, kupinus susižavėjimo, dar daugiau – liaupsių. Aš pirmasis praleidau prie šių lapų bemiegę naktį. Knyga verta literatūrinės premijos. Didis, didis kūrinys". Jis grįš prie rašomojo stalo, padės delną ant rankraščio – suglamžyto, sutrinto meilių bent keturių skaitytojų rankų (rankraščių glamžymas – ponios Gracijos darbas), ir įsmeigs į ASL sutrikusį žvilgsnį. „Ką darysim? Ką mes su juo darysim?" – paklaus de Gubernatis. Garamondas jam atsakys, kad kūrinio vertė neabejotina, tačiau jis aplenkė savo laiką, todėl bus galima parduoti gal tik du tūkstančius egzempliorių, ne, du tūkstančius ir penkis šimtus. De Gubernačiui dviejų tūkstančių egzempliorių pakaktų apdovanoti visus pažįstamus, ASL nemąsto globaliai, teisingiau, jo pasaulį sudaro pažįstami veidai: mokyklos draugai, banko direktoriai, tos pačios vidurinės mokyklos kolegos mokytojai, atsargos pulkininkai. Tai – asmenys, kuriuos ASL norėtų įtraukti į savo poetinį pasaulį, net ir tie, kurie visai to nenorėtų, kaip mėsininkas ar prefektas... Bijodamas, kad Garamondas neimtų trauktis, kai jau visi namie, kaime, tarnyboje žino, kad jis pateikė savo rankraštį garsiai Milano leidyklai, de Gubernatis skubiai skaičiuoja. Galėtų paimti iš banko visas santaupas, paprašyti paskolos, parduoti kelias turimas valstybines obligacijas, pasiskolinti iš savišalpos kasos – verta rizikuoti. Jis nedrąsiai siūlo prisidėti prie išlaidų. Garamondas atrodo sunerimęs, „Manuzio" taip nesielgia, paskui – gerai, sutarta, jūs mane įtikinote, pagaliau juk ir Prustas su Džoisu turėję nusilenkti žiauriai tikrovei. Kaina būtų tokia ir tokia, dabar spausdiname du tūkstančius egzempliorių, tačiau sutartį sudarome dešimčiai tūkstančių. Du šimtus egzemplio-

rių duodame Jums kaip dovaną, kad galėtumėte juos padovanoti, du šimtus siunčiame spaudai, nes norime sukelti tokį triukšmą, lyg tai būtų „Andželika – angelų markizė", o tūkstantį šešis šimtus parduodame. Suprantama, Jūs į šiuos egzempliorius neturite jokių teisių, bet jei knygos būtų parduotos, leidžiame pakartotinai, ir tuomet Jūs gaunate dvylika procentų nuo gauto pelno.

Vėliau mačiau tipinę sutartį, kurią poetinio kvaitulio apimtas de Gubernatis pasirašė nė neperskaitęs, administratoriui verkšlenant, kad ponas Garamondas pernelyg sumažino išlaidas. Dešimt puslapių sutarties sąlygų aštuonių punktų kegeliu: vertimai į užsienio kalbas, papildomos teisės, teatras, radijas ir kinas, leidimas Brailio raštu akliesiems, teisė spausdinti sutrumpintą variantą „Reader's Digest" žurnale, garantijos proceso už šmeižtą atveju, autoriaus teisė aprobuoti redaktoriaus pakeitimus, ginčai sprendžiami Milano teisme... Išsekęs, jau sapnuodamas būsimąją šlovę, ASL skaito pražūtingas sutarties sąlygas, kur parašyta, jog maksimalus tiražas – dešimt tūkstančių egzempliorių, bet nieko nepasakyta apie minimalų tiražą, parašyta, kad mokėtina suma nesusijusi su tiražu, tai buvo aptarta tik žodžiu, o svarbiausia – kad po metų leidėjas turi teisę atiduoti į popieriaus fabriką neparduotus egzempliorius, nebent autorius juos nupirktų už pusę kainos. Parašas.

Knygos reklama būtų satrapiška: dešimties lapų pranešimas spaudai, su biografija ir kritine apybraiža. Be jokios gėdos, laikraščių redakcijose tai vis tiek keliaus tiesiai į šiukšlių dėžę. Realus tiražas: tūkstantis egzempliorių lapais, iš kurių surišama tik trys šimtai penkiasdešimt. Du šimtai – autoriui, penkiasdešimt – antraeiliams ir jungtiniams knygynams, penkiasdešimt – provincijos žurnalams, trisdešimt – dienraščiams, viliantis išvysti eilutę rubrikoje „Gautos knygos". Po vieną egzempliorių dovanojama ligoninėms ar kalėjimams:

dabar aišku, kodėl vienuose nepasveikstama, o kituose – neatgailaujama.

Vasarą įteikiama „Petruzzelis della Gattina“ premija, Garamondo kūrinys. Išlaidos: žiuri narių apgyvendinimas ir maitinimas, dvi dienos, ir purpurinė Samotrakijos Nikė. Sveikinimo telegramos nuo „Manuzio“ leidyklos autorių.

Galiausia po pusantrų metų išmuša tiesos valanda. Garamondas rašo: „Mielas drauge, numačiau tai, Jūs pralenkėte laiką mažiausia penkiasdešimčia metų. Recenzijų, kaip pats galėjote įsitikinti, kalnai, kritikų pripažinimas ir premijos – *ça va sans dire**. Bet parduota vos keletas egzempliorių, skaitytojai dar nepasiruošę. Esame priversti ištuštinti sandėlį, kaip numatyta sutartyje (pridedama). Siunčiame likusius egzempliorius į popieriaus fabriką arba Jūs nuperkate juos už pusę kainos, tai – Jūsų teisė“.

De Gubernačiui skausmas temdo protą, giminės jį guodžia: „Žmonės tavęs nesupranta, jei būtum davęs kyšį, tavo knygos recenzija būtų išspausdinta ir „Corriere“ dienraštyje, visi – viena mafija, reikia nepasiduoti. Iš dovanotųjų egzempliorių teliko penki, o dar yra tiek svarbių žmonių, kuriuos reikėtų pamaloninti, negali leisti, kad tavo vertingas kūrinys būtų perdirbtas į tualetinį popierių, pažiūrėsime, kiek surinksime pinigų, jie bus išleisti teisingai, gyvenimas tik vienas, na, galėtume nupirkti penkis šimtus egzempliorių, o dėl likusių – *sic transit gloria mundi*“.

„Manuzio“ leidykloje likę 650 egzempliorių lapais, ponas Garamondas įriša 500 ir, gavęs čekį, juos išsiunčia. Galutinė sąmata: autorius dosniai sumokėjo už 2000 egzempliorių išleidimą, „Manuzio“ išleido 1000, o įrišo tik 850, už 500 iš jų sumokėta antrą kartą. Penkiasdešimt autorių per metus – ir „Manuzio“ leidykla visada gauna pelną.

Be jokių sąžinės priekaištų: ji dalija laimę.

* Savaime aišku (*pranc.*).

Bailys, kol jis gyvas, miršta nuolat...

(Shakespeare „Julius Caesar“, II, 2)

Iš karto pastebėjau skirtumą tarp to pasiaukojimo, su kuriuo Belbas dirbo prie savo gerbiamų autorių „Garamond“ leidykloje, bandydamas gauti jų knygų, kuriomis galėtų didžiuotis, ir tos grobuoniškos aistros, su kuria jis ne tik bandydavo apsukti nelaiminguosius „Manuzio“ klientus, bet ir siųsdavo į Gualdi gatvę visus, kurių nelaikė vertais „Garamond“ leidyklos – tai bandė padaryti ir su pulkininku Ardenčiu.

Dirbdamas su juo dažnai pagalvodavau, kodėl jis taikstosi su tokia padėtim. Manau, ne dėl pinigų. Puikiai išmanė savo amatą ir galėjo rasti geriau mokamą darbą.

Ilgai maniau, jog taip jis elgiasi norėdamas plėsti žmonių kvailumo studijas iš tiesiog pavyzdinio stebėjimo taško. Jį žavėjo tai, ką vadino kvailumu, aukščiausio laipsnio paralogizmu, klastingais, į nepriekaištingų argumentų rūbą įvilktais paistalais, ir jis tai nuolat kartodavo. Bet ir šis jo elgesys tebuvo kaukė. Diotalevis išties ten dirbo dėl pramogos, gal tikėdamasis kada nors kokioje nors „Manuzio“ knygoje rasti dar nematytą Toros kombinaciją. Ir aš įsitraukiau į tą darbą dėl žaidimo, dėl gryniausio smagumo, iš pašaipos ir iš smalsumo, ypač po to, kai „Garamond“ leidykla paskelbė Hermio projektą.

Belbui buvo visai kitaip. Tai supratau tik pasirausęs po jo *files*.

FILENAME: Kerštas, žiaurusis kerštas

Ji visada ateina taip. Net jei kabinete yra žmonių, truktelі mane už švarko apykaklės, atgręžia į save veidą ir

pabučiuoja. Bučiuodama Ana visada stovi ant pirštų galų. Bučiuoja mane lyg žaistų fliperį.

Ji žino, kad mane trikdo. Bet iškelia mane viešumon. Ji niekada nemeluoja.

– Myliu tave.

– Sekmadienį susitiksim?

– Ne, savaitgalį praleidžiu su draugu...

– Norėjai pasakyti – su drauge.

– Ne, draugu, pažįsti jį, tai tas, kuris aną savaitę buvo su manim bare. Jau pažadėjau, juk nenori, kad laužyčiau duotą žodį?

– Gali nelaužyti, bet neateik manęs... Prašau, turiu susitikti su autoriumi.

– Genijumi, kurį reikia iškelti?

– Vargeta, kurį reikia sunaikinti.

Vargeta, kurį reikia sunaikinti.

Atvykau į Pilado barą tavęs paimti. Neradau. Laukiau ilgai, po to išėjau vienas, galeriją jau būtų uždarę. Ten kažkas man pasakė, kad jūs jau išėjote į restoraną. Apsimečiau žiūrintis į paveikslus, vis tiek, sako, menas miręs jau nuo Helderlyno laikų. Restorano ieškojau dvidešimt minučių, nes galerijų savininkai paprastai pasirenka tuos, kurie taps populiarūs tik kitą mėnesį.

Tu buvai ten, tarp pažįstamų veidų, greta – vyriškis su randu. Nė akimirkos nesutrikai. Pažvelgei į mane kaip sąmokslininkė ir – kaip tau tai pavyksta vienu metu? – su iššūkiu, lyg tardama: „Na ir kas?“ Įsibrovėlis su randu nužvelgė mane kaip įsibrovėlį. Kiti, žinantys kas ir kaip, laukė. Turėjau rasti pretekstą kivirčui. Nebūčiau apsijuokęs, net jei jis būtų mane primušęs. Visi žinojo, kad esi ten su juo norėdama mane išprovokuoti. Pavyks

ar ne – man vaidmuo jau paskirtas. Taigi spektaklis prasidėjo.

Vaidinti – tai vaidinti. Pasirinkau smagią komediją: maloniai įsiliejau į pokalbį ir tikėjausi, kad kas nors liks sužavėtas mano savitvarda.

Vienintelis, kuris manim žavėjosi, buvau aš pats.

Bailiai esame tuomet, kai jaučiamės esą tokie.

Kaukėtas keršytojas. Kaip Klarkas Kentas globoju nesuprastus jaunuosius genijus ir kaip Supermenas baudžiu tokius pat nesuprastus senuosius genijus.

Bendradarbiauju išnaudodamas tą, kuriam neužteko drąsos ir kuris nemokėjo tenkintis žiūrovo vaidmeniu.

Įmanoma? Visą gyvenimą bausti tuos, kurie niekada nesupras esą baudžiami? Norėjai tapti Homeru? Še tau, elgeta, ir tikėk.

Nekenčiu tų, kurie bando man parduoti aistros iliuziją.

41

Kai prisimename, kad Daath yra toje vietoje, kur Bedugnė kerta Vidurinįjį Piliorių, o Viduriniojo Pilioriaus viršūnėje yra Strėlės Takas... ir čia taip pat yra Kundalinis, matome, kad Daath slypi ir gimimo, ir atgimimo paslaptis, visų dalykų pasireiškimo per priešybių porų pasidalijimą ir jų Susijungimą Trečiame raktas.

(Dion Fortune „The mystical Qabalah“, Londonas, Fraternity of the Inner Light, 1957, 7.19)

Tačiau turėjau rūpintis ne „Manuzio“ leidykla, o nuostabiąja metalų istorija. Pradėjau savo paieškas Milano bibliotekose. Pirmiausia griebiausi vadovėlių, skaičiau juose surašytą bib-

liografiją. Taip atsekdavau daugiau ar mažiau senus originalus, kuriuose galėjau rasti vertingų iliustracijų. Nėra nieko baisiau, kaip skyrių apie kosminius skrydžius iliustruoti naujausio amerikiečių palydovo nuotrauka. Pono Garamondo pamokytas žinojau, kad tam mažų mažiausia reikėtų Dorė angelo.

Pridariau krūvą įdomių reprodukcijų, tačiau jų buvo maža. Rengiant iliustruotą leidinį, vienas geras paveikslas randamas atmetus bent dešimtį kitų.

Gavau leidimą vykti į Paryžių, keturioms dienoms. Mažoka, kad galėčiau apeiti visus archyvus.

Išvykau kartu su Lija. Atvykau ketvirtadienį. Pirmadienio vakarui turėjau užsakytus atgalinius bilietus. Suklydau palikdamas Muziejų pirmadieniui, nes pirmadienį pamačiau, kad kaip tik tą dieną jis uždarytas. Per vėlu, teko grįžti it musę kandus.

Belbas buvo nepatenkintas, bet atsivežiau daug įdomios medžiagos, kurią nunešėme parodyti ponui Garamondui. Šis pasklaidė mano surinktas reprodukcijas, dauguma jų buvo spalvotos. Po to pažvelgė į sąskaitą ir švilptelėjo:

– Brangusis, brangu. Mes atliekame kultūrinę misiją, *ça va sans dire*, bet mes ne Raudonasis Kryžius, dar daugiau, ne Unicef. Ar reikėjo pirkti visą šią medžiagą? Na, kad ir šitas panašus į d'Artanjaną ūsuotas ponas su trumpikėmis, apsuptas abrakadabrų ir ožiaragių, kas jis, Mandreikas?

– Medicinos ištakos. Zodiako įtaka įvairioms kūno dalims ir atitinkamos vaistažolės. Taip pat mineralai ir metalai. Kosminių ženklų doktrina. Tais laikais riba tarp magijos ir mokslo buvo dar labai trapi.

– Įdomu. O šitas frontonas, kokia jo prasmė? „Philosophia Moysaica“. Kuo čia dėtas Mozė, ar jis ne per daug arti ištakų?

– Tai – disputas dėl *unguentum armarium* arba, kitaip tariant, *weapon salve*. Garsūs medikai penkiasdešimt metų svarstė, ar šiuo tepalu patepus ginklą, kuriuo padaryta žaizda, galima išgydyti žaizdą.

– Kvailystės. Argi tai mokslas?

– Kitokia prasme, nei suprantame mes. Tačiau jie svarstė šį dalyką todėl, kad ką tik buvo atskleistos nuostabios magneto savybės ir įsitikinta, jog galimas poveikis per nuotolį. Kaip, beje, teigė ir magija. Supraskite, jie suklydo, bet Volta ir Markonis nesuklys. Juk elektra ir radijas yra ne kas kita, kaip veikimas per nuotolį.

– Taigi, taigi. Šaunuolis, Kazaubonai. Mokslas ir magija, žingsniuojantys už parankės. Puiki mintis. Ką gi, sumažinkite tų pasišlykštėtinų dinamų ir įdėkite daugiau Mandreikų. Kokį nors velnio apsireiškimą, tarkim, auksiniame fone.

– Nenorėčiau perdėti. Juk tai nuostabioji metalų istorija. Keistenybės tinka tik joms deramoje vietoje.

– Nuostabioji metalų istorija pirmiausia yra klaidų istorija. Įdedame gražią keistenybę, o vėliau paaiškinimuose parašome, jog tai – falsifikatas, bet jis jau ten, ir skaitytojai sužavėti, matydami, kad didieji žmonės irgi klysta.

Papasakojau apie keistą nuotykį Senos pakrantėje, netoli Sen Mišelio krantinės. Įėjau į vieną knygyną, iš dviejų simetriškų vitrinų tiesiog spinduliavusį šizofrenija. Vienoje – leidiniai apie kompiuterius ir elektronikos ateitį, kitoje – okultiniai mokslai. Tas pat ir viduje: *Apple* ir Kabala.

– Neįtikėtina, – nusistebėjo Belbas.

– Akivaizdu, – tarė Diotalevis. – Bent tu, Jakopai, neturėtum stebėtis. Mašinų pasaulis bando atskleisti kūrybos paslaptį: raidės ir skaičiai.

Garamondas tylėjo. Sudėjęs rankas lyg maldai, jis sėdėjo pakėlęs akis į dangų. Paskui suplojo delnais:

– Tai, ką šiandien pasakėte, patvirtina mano mintį, kuri jau keletą dienų... bet viskam savo laikas, dar turiu pagalvoti. Dirbkite. Šaunuolis, Kazaubonai, peržiūrėsime jūsų sutartį, esate vertingas bendradarbis. Įdėkite daug Kabalos ir kompiuterių. Juk kompiuterius gamina iš silicio? Tiesa?

– Silicis ne metalas, o metaloidas.

– Nejau smulkinsimės dėl galūnių? Gal tai *rosa rosarum*? Kompiuteris. Ir Kabala.

– Kuri nėra metalas, – primygtinai pakartojau.

Jis palydėjo mus iki durų. Ir ties slenksčiu tarė:

– Kazaubonai, leidyba yra menas, ne mokslas. Nereikia revoliucijų, jų laikas jau praėjo. Įdėkite Kabalą. Beje, iš jūsų išlaidų ataskaitos išbraukiau miegamąją vietą traukinyje. Tikiuosi, suprasite, ne iš šykštumo. Paieškas turėtų skatinti, kaip čia pasakius, spartietiška dvasia. Kitaip prarandamas tikėjimas.

Po kelių dienų jis vėl mus pasikvietė. Kaip pasakė Belbas, pas jį atėjo žmogus, su kuriuo norėtų supažindinti ir mus.

Nuėjome. Garamondas šnekino apkūnų poną tapyro veidu, su šviesiais ūsiukais po didele gyvuliška nosimi, jokio smakro. Man pasirodė, kad jį pažįstu, paskui prisiminiau, tai buvo profesorius Bramantis, kurio paskaitos klausiausi Rio, Rozenkreicerių ordino referendariumas ar kažkas panašaus.

– Profesoriaus Bramančio nuomone, – tarė Garamondas, – apdairiam ir šiandienos kultūros klimatui jautriam leidėjui atėjo tinkamas laikas pradėti okultinių mokslų knygų seriją.

– Bet... „Manuzio“ leidykloje, – pasiūlė Belbas.

– Kurgi kitur? – gudriai šyptelėjo ponas Garamondas. – Profesorius Bramantis, beje, rekomenduotas mano gero draugo, daktaro de Amičio, nuostabios „Zodiako kronikos“ autoriaus, kurią šiais metais išleidome, skundžiasi, kad kelios šiai sričiai skirtos knygų serijos beveik visada yra nerimtų ir menkai išmanančių reikalą autorių kūriniai – paviršutiniški, begėdiški, neteisingi, dar daugiau, netikslūs – neatskleidžia šios studijų srities turtų, gelmės...

– Žlugus šiuolaikinio pasaulio utopijoms, pribrendo laikas naujai įvertinti neaktualiąją kultūrą, – įsiterpė Bramantis.

– Šventi žodžiai, profesoriau. Prašyčiau atleisti už mūsų, na,

nesakau, neišmanymą, bet, tarkim, menkas žinias šiuo klausimu: ką turite galvoje kalbėdamas apie okultinius mokslus? Spiritizmą, astrologiją, juodąją magiją?

Bramantis niekinamai mostelėjo.

– Dėl Dievo meilės! Tai tik naivuoliams peršami paistalai! Aš kalbu apie mokslą, nors ir okultinį. Aišku, taip pat apie astrologiją, tikrąją, o ne tą, kuri mašininkei išpranašauja ateinančio sekmadienio pasimatymą su savo gyvenimo jaunuoliu. Trumpai tariant, tai būtų rimta studija apie Dekanus.

– Suprantu. Mokslinė studija. Atrodo, tai mūsų sritis, išties, bet ar negalėtumėt papasakoti kiek išsamiau?

Bramantis atsilošė krėsle ir apžvelgė kambarį, lyg ieškodamas dangiškojo įkvėpimo.

– Taip, aišku, galėčiau duoti keletą pavyzdžių. Manau, kad idealus tokios serijos skaitytojas turėtų būti Rozenkreicerių ordino sekėjas, taigi išmanantis *in magiam, in necromantiam, in astrologiam, in geomantiam, in pyromantiam, in hydromantiam, in chaomantiam, in medicinam adeptam,* jei cituotume Azotho knygą, tą, kurią, kaip pasakojama „Raptus philosophorum“, paslaptingoji mergaitė įteikė Nešančiajam kryžių. Tačiau toks sekėjas išmano ir kitas sritis: fiziognoziją, kuri aprėpia okultinę, statinę, dinaminę ir kinematinę fiziką, ezoterinę astrologiją arba biologiją, taip pat gamtos dvasių studijas, hermetinę zoologiją ir biologinę astrologiją. Pridėkite dar kosmognoziją, kuri tyrinėja astrologiją, bet astronominiu, kosmologiniu, fiziologiniu, ontologiniu požiūriais, arba antropognoziją, kuri tiria homologinę anatomiją, pranašavimo mokslus, fluidų fiziologiją, psichurgiją, socialinę astrologiją ir istorijos hermetizmą. Dar yra kokybinė matematika, taigi, kaip jūs teisingai pastebėjote, aritmologija. Tačiau pradinės žinios turėtų aprėpti nedalomąją kosmografiją, magnetizmą, auras, sapnus, fluidus, psichometriją ir aiškiaregystę, taip pat bendrąsias kitų penkių hiperfizinių pojūčių studijas, jau neminiu horoskopinės astro-

logijos, kuri, jei traktuojama be deramo atsargumo, tampa mokslo degeneracija, dar fiziognomiją, minčių skaitymą, ateities spėjimo menus (kortas, sapnininkus) iki pat aukščiausiųjų lygių – pranašavimo ir ekstazės. Reikia turėti pakankamai žinių apie fluidų valdymą, alchemiją, spagiriką, telepatiją, egzorcizmą, apeiginę magiją ir dvasių kvietimus, teurgijos pagrindus. Tikrajam okultizmui siūlyčiau paprastosios Kabalos, brahmanizmo, gimnosofijos, Memfio hieroglifų tyrimus arba...

– Tamplierių fenomenologiją, – pakišo Belbas.

Bramantis nušvito:

– Be jokios abejonės. Vos neužmiršau, prieš tai dar šioks toks supratimas apie nebaltųjų rasių nekromantiją ir raganavimą, onomantiją, pranašišką pasiutimą, savanorišką taumaturgiją, sugestiją, jogą, hipnotizmą, somnambulizmą, Merkurijaus chemiją... Vronskis siūlė mistikos kryptimis laikyti Luduno apsėdimo ir šventojo Medardo traukulių technikas, mistinius gėrimus – Egipto vyną, gyvybės eliksyrą ir aršeniko tirpalą. Kalbant apie blogio ištakas, nors suprantu, kad čia įsiterpiame į slapčiausią galimos serijos skyrių, sakyčiau, derėtų supažindinti su Belzebubo kaip savidestrukcijos paslaptimis, su Šėtonu, kaip nuverstu nuo sosto kunigaikščiu, su Eurinomijum, Molochu, slogučiais ir košmarais. Gėrio ištakų skyriuje būtų dangiškosios švento Mykolo, Gabrieliaus ir Rapolo bei agatodemonų paslaptys. Dar Izidės, Mitros, Morfėjo, Samotrakijos ir Eleusino paslaptys, gamtinės vyriškosios lyties – falo, Gyvybės medžio, Mokslo rakto, Bafometo, lazdos – paslaptys ir gamtinės moteriškosios lyties – Cereros, Kteis, Pateros, Kibelės, Astartės – paslaptys.

Ponas Garamondas palinko pirmyn su pataikaujama šypsena lūpose:

– Tikiuosi, neužmiršite gnostikų...

– Aišku, ne, nors apie juos yra daug nerimtų plepalų. Šiaip ar taip, kiekvienas sveikas okultizmas yra Gnozė.

– Taip ir sakiau, – tarė Garamondas.

– Ir to jau būtų gana, – klausiamai ištarė Belbas.

Bramantis išpūtė žandus, iš tapyro staiga virsdamas žiurkėnu.

– Gana... pradžioje, bet ne įšventintiesiems. Tačiau su penkiomis dešimtimis knygų jau galėtumėt užkariauti tūkstančius skaitytojų, kurie ištroškę tiesos žodžio... Investavus keletą šimtų milijonų – atėjau pas jus, pone Garamondai, žinodamas jūsų polinkį į visokias naujoves – ir man, kaip serijos redaktoriui, paskyrus kuklų procentą...

Bramantis pasakė pakankamai, kad prarastų bet kokį Garamondo susidomėjimą. Su juo buvo atsisveikinta paskubomis, pažeriant krūvas pažadų. Įprastinė ekspertų kolegija turėtų atidžiai apsvarstyti gautą pasiūlymą.

42

Bet žinokite, kad visi mes sutariame, kad ir ką sakytume.

(„Turba Philosophorum“)

Bramančiui išėjus, Belbas pastebėjo, kad jam derėtų išsitraukti kamštį. Ponui Garamondui šis frazeologizmas buvo nežinomas, ir Belbas pateikė keletą pagarbių parafrazių, nesėkmingai.

– Šiaip ar taip, – tarė Garamondas, – neverta savęs apkrauti. Tas ponas dar nebuvo pasakęs nė dešimties žodžių, o jau žinojau, kad jis – ne mūsų klientas. Jis. Tačiau tie, apie kuriuos jis kalbėjo, rašytojai ir skaitytojai – taip. Bramantis atvyko lyg norėdamas paremti mano jau keletą dienų trunkančius apmąstymus. Ponai, štai! – ir jis teatrališku mostu ištraukė iš stalčiaus tris knygas. – Čia matote tris knygas, išleistas pastaraisiais metais. Visos turėjo didelį pasisekimą. Pirmoji – angliš-

kai, neskaičiau jos, bet autorius – garsus kritikas. Ką gi jis rašo? Pažvelkite į paantraštę: gnostinis romanas. O štai kita knyga, iš pažiūros kriminalinis detektyvas, bestseleris. Ir apie ką ten kalbama? Apie vieną gnostinę bažnyčią Turino apylinkėse. Jūs turbūt žinote, kas tie gnostikai... – Kilstelėjo ranką, neleisdamas prasižioti. – Nesvarbu, man gana žinoti, kad jie yra kažkas demoniška... Taip, žinau, gal pernelyg skubu, bet noriu kalbėti ne taip kaip jūs, o taip kaip tas Bramantis. Šią akimirką esu leidėjas, o ne lyginamosios gnoseologijos ar dar ko panašaus profesorius. Kas Bramančio kalboje mane suviliojo, suteikė vilčių, sužadino mintis? Stebėtina geba viską suplakti į vieną krūvą. Greta geomantijos, geovitalio ir gyvsidabrio jis nepridūrė gnostikų, nors būtų galėjęs tai padaryti. Kodėl prie to suku? Ogi dėl to, kad štai čia yra dar viena knyga, parašyta žinomos žurnalistės, pasakojanti apie neįtikėtinus dalykus, nutinkančius Turine, taip, Turine, automobilių mieste: raganos, juodosios mišios, velnio kvietimai, ir visa tai mokantiems gerus pinigus, o ne pietų padraikoms. Belbas man sakė, kad jūs, Kazaubonai, grįžote iš Brazilijos, kur dalyvavote tų laukinių šėtoniškose apeigose... Gerai, vėliau galėsit man tiksliau papasakoti, kas jie tokie, dabar tai nesvarbu. Ponai, Brazilija yra čia. Anądien užėjau į tą knygyną, pala, kaip jis vadinasi, na, nesvarbu, tame knygyne prieš šešerius ar septynerius metus pardavinėjo anarchistinius, revoliucinius, tupamaros, teroristinius, marksistinius leidinius... Na? Kuo jis virto dabar? Tuo, apie ką kalbėjo Bramantis. Teisybė, šiandiena kupina sumaišties, užsukę į katalikišką knygyną, kur kažkada tebuvo katekizmas, dabar ten rasite ir naują Liuterio įvertinimą, bet nerasite knygos, kuri skelbtų, kad religija – vien tik akių dūmimas. O tuose knygynuose, apie kuriuos kalbu, parduodami ir autoriai, rašantys tiesą, ir tie, kurie paisto niekus, svarbiausia, kad tema būtų, kaip čia pasakius...

– Hermetiška, – pakišo žodį Diotalevis.

– Štai, manau, tai tikslus apibūdinimas. Mačiau bent dešimt knygų apie Hermį. Ir norėčiau aptarti „Hermio projektą“. Atėjome prie šaltinio.

– Aukso šaltinio, – tarė Belbas.

– Būtent, – sutiko Garamondas nesupratęs aliuzijos, – nes tai yra aukso gysla. Supratau, kad jiems tinka viskas, kas yra, kaip jūs sakėte, hermetiška, ir skelbia dalykus, priešingus tiems, kurių juos mokė mokyklose. Laikyčiau tai kultūrine pareiga: nesu geradarys iš pašaukimo, bet šiais tamsiais laikais kam nors suteikti tikėjimą, antgamtiškų dalykų viltį... Juk „Garamond“ leidykla turi mokslinę misiją...

Belbas suakmenėjo.

– Maniau, galvojote apie „Manuzio“ leidyklą.

– Apie vieną ir kitą. Paklausykit. Pasirausęs tame knygyne, nuėjau į kitą, labai rimtą, tačiau su puikia okultinių mokslų lentyna. Šiais klausimais yra ir universitetinių studijų, kurios stovi greta knygų, parašytų tokių ponų kaip Bramantis. Pagalvokime: tų universitetinių autorių Bramantis gal niekada nėra nė sutikęs, bet skaitė jų kūrinius, ir skaitė taip, tarsi jie būtų jam lygūs. Tokie žmonės kaip jis, kad ir ką jiems sakytum, visada mano, jog tai susiję su jų problemomis. Kaip toje istorijoje apie katiną, kai sutuoktiniai kivirčijosi dėl skyrybų, o šis manė, kad jie aptaria jo pusryčių meniu. Belbai, pats matėte: vos tik pakišote tamplierius – jis iškart sutiko. Jam tas pats tamplieriai, Kabala, loto ir kavos tirščiai. Jie – visaėdžiai. Ar matėte Bramančio veidą: graužikas. Nesuskaičiuojama skaitytojų galybė, pasidalijusi į du būrius, jau regiu juos rikiuojantis prieš mane, jų vardas – legionas. Pirmame – rašantys, o „Manuzio“ glaudžia juos po savo sparnais. Juos priviliotume krintančia į akis serija, ji galėtų vadintis...

– „Tabula Smaragdina“, – tarė Diotalevis.

– Kaip? Ne, per sunku, man šis pavadinimas beprasmis, reikia kažko, kas primintų kažką kita...

– „Atskleistoji Izidė“, – tariau.

– „Atskleistoji Izidė“! Skamba neblogai, šaunuolis, Kazaubonai, primena Tutanchamoną, piramidžių skarabėją. „Atskleistoji Izidė“, su neįkyriais viršeliais iš juodosios magijos srities. Ir – pirmyn. Antrajame būryje – perkantys. Mielieji, žinau, norite pasakyti, kad „Manuzio“ leidyklai nerūpi pirkėjai. Kas tai, daktaro diagnozė? Šįkart „Manuzio“ leidiniai bus parduodami, imsimės kokybinio šuolio! Ir pagaliau – mokslinės studijos, ir čia pasirodo „Garamond“ leidykla. Greta istorinių studijų ir kitų universitetinių leidinių serijų rasime rimtą konsultantą ir šia tema. Išleisime tris keturias knygas per metus: rimtą, griežtą seriją, pavadintą aiškiai, bet ne pompastiškai...

– „Hermetika“, – pasiūlė Diotalevis.

– Puiku. Klasikinis stilius, skamba oriai. Paklausite, kam leisti pinigus „Garamond“ leidykloje, jei galima uždirbti „Manuzio“. Tačiau rimta serija yra lyg masalas, ji pritrauks blaivaus proto žmones, kurie turės kitų pasiūlymų, nuties kelius, kuriais atėję bramančiai pateks „Manuzio“ leidyklos globon. „Hermio projektas“ man atrodo tiesiog tobulas: tvarkingas, pelningas, idealiai paskirstantis pinigus tarp abiejų leidyklų... Taigi, ponai, prie darbo. Lankykitės knygynuose, rinkite bibliografijas, rauskitės kataloguose, domėkitės, ko pasiekta svetur... Kas žino, kiek žmonių atėjo pas jus su savo lobiais, o jūs juos atstūmėte, nes jie mums netiko. Ir prašau, Kazaubonai, metalų istorijoje reikėtų trupučio alchemijos. Auksas, drįstu tikėtis, metalas. Komentarai vėliau. Kaip žinote, esu atviras kritikai, pasiūlymams, ginčams, kaip įprasta tarp išsilavinusių žmonių. Projektas pradedamas vykdyti šią akimirką. „Ponia Gracija, įleiskite tą poną, kuris laukia jau dvi valandas, negalima taip elgtis su Autoriumi!“ – tarė atidarydamas duris taip, kad būtų išgirstas ir laukiamajame.

43

Žmonės, kuriuos sutinkame gatvėje... slapta užsiima Juodąja Magija ir yra susiję arba bando susisieti su Tamsos Dvasiomis, idant patenkintų savo puikybės, neapykantos, meilės siekį – vienu žodžiu, darytų Blogį.

(J. K. Huysmans, J. Bois knygos „Le satanisme et la magie“ pratarmė, 1895, p. VIII–IX)

Maniau, kad „Hermio projektas“ – dar vos gimusi mintis. Nepažinojau pono Garamondo. Kol aš iki vėlumos sėdėdavau bibliotekose, ieškodamas iliustracijų metalų istorijai, „Manuzio“ leidykloje jau virė darbas.

Po dviejų mėnesių pas Belbą radau ką tik išleistą „Svaiginančio Parnaso“ numerį su ilgu straipsniu „Okultizmo atgimimas“, kuriame garsus hermetikas daktaras Mėbijus – naujasis pseudonimas Belbo, taip pelniusio pirmąjį „Hermio projekto“ tašką – rašė apie stebuklingą okultinių mokslų atgimimą šiuolaikiniame pasaulyje ir pranešė, kad „Manuzio“ leidykla pradeda leisti naują šios srities knygų seriją „Atskleistoji Izidė“.

Ponas Garamondas tuo metu rašė laiškus į įvairius hermetizmo, astrologijos, būrimo kortomis, ufologijos žurnalus, pasirašydamas pirmu pasitaikiusiu vardu ir prašydamas pranešti apie naująją „Manuzio“ leidyklos knygų seriją. Į redaktorių skambučius paslaptingai atsakydavo dar negalįs skelbti pirmųjų dešimties pavadinimų, kurie, beje, jau spausdinami. Taip okultistų pasaulis, be perstojo audrinamas nuolatinių kalbų, susipažino su „Hermio projektu“.

– Apsimeskime gėlėmis, – tarė mums ponas Garamondas, pasikvietęs į savo kabinetą, – ir bitės netruks atskristi.

Tai buvo dar ne viskas. Garamondas norėjo parodyti mums *dépliant* (*dèppliant*, kaip sakydavo jis, bet taip įprasta sakyti

Milano leidyklose, lygiai kaip ir *Cìtroën*): paprastą, keturių lapų, bet gero lakuoto popieriaus brošiūrą. Viršelyje puikavosi būsimųjų serijos knygų viršelio eskizas: lyg auksinė emblema („Tai Saliamono penkiakampis“, – paaiškino Garamondas) juodame fone, su rėmu iš susipynusių svastikų (tai rytietiška svastika, patikslino Garamondas, kuri sukasi saulės kryptimi, o ne nacistinė, kuri sukosi laikrodžio rodyklės kryptimi). Viršuje, kur turėtų būti pavadinimas – užrašas „Danguje ir žemėje yra dar daug dalykų...“. Vidiniuose puslapiuose buvo liaupsinami „Manuzio“ leidyklos nuopelnai kultūrai ir pateikiamos kelios taiklios frazės, teigiančios, jog šiuolaikiniam pasauliui reikia gilesnių ir šviesesnių dalykų negu tie, kuriuos gali duoti mokslas: „Užmirštoji Egipto, Chaldėjos, Tibeto išmintis – dvasiniam Vakarų atgimimui“.

Belbas paklausė, kam skirti šie *dépliant*, o Garamondas nusišypsojo taip, kaip, pasak Belbo, šypsotųsi prakeiktoji Asamo radžos siela.

– Iš Prancūzijos parsisiųsdinau visų šiandien pasaulyje egzistuojančių slaptųjų draugijų metinį sąrašą ir neklauskite, kaip gali egzistuoti viešas slaptųjų draugijų sąrašas. Štai jis, „Éditions Henry Veyrier“, su adresais, telefonais, pašto indeksais. Jūs, Belbai, peržiūrėkite jį ir išbraukite mūsų nedominančias draugijas, nes, kaip matau, čia yra ir jėzuitai, „Opus dei“, karbonarai ir „Rotary Club“, bet pasižymėkite visas, turinčias nors menkiausią ryšį su okultizmu, aš kelias jau pasibraukiau.

Jis pavartė lapus.

– Štai: Absoliutistai (tikintys metamorfozėmis), „Aetherius Society“ Kalifornijoje (telepatiniai ryšiai su Marsu), „Astara“ Lozanoje (visiškai slapta), „Atlanteans“ Didžiojoje Britanijoje (prarastosios laimės paieškos), „Builders of the Adytum“ Kalifornijoje (alchemija, Kabala, astrologija), „E. B. draugija“ iš Perpinjano (skirta Hatorai, meilės deivei ir Mirusiųjų kalvos saugotojai), „Eliphas Levi“ draugija iš Molė (nežinau,

kas buvo tas Levis, gal prancūzų antropologas ar kas panašaus), Tamplierių sąjungos riteriai iš Tulūzos, Galijos druidų koledžas, Jericho spiritualistų konventas, „Cosmic Church of Truth“ Floridoje, Ecône tradicionalistų seminarija Šveicarijoje, Mormonai (apie juos esu skaitęs ir viename detektyviniame romane, bet gal jų nebėra), Mitros bažnyčia Londone ir Briuselyje, Šėtono bažnyčia Los Andžele, Prancūzijos suvienytoji Liuciferio bažnyčia, Apaštališkoji rozenkreicerių bažnyčia Briuselyje, Tamsos vaikai arba Žaliasis ordinas Aukso Krante (gal šitie netinka, kažin kokia kalba jie rašo), „Escuela Hermetista Occidental“ Montevidėjuje, „National Institute of Kabbalah“ Manhetene, „Central Ohio Temple of Hermetic Science“, „Tetra-Gnosis“ Čikagoje, „Senoji Rozenkreicerių brolija“ iš San Siur siur Mer, Kaselio „Tamplierių rezurekcijos joanitų brolija“, Grenoblio „Tarptautinė Izidės brolija“, „Ancient Bavaran Illuminati“ San Franciske, „The Sanctuary of the Gnosis“ Šerman Oukse, „Grail Foundation of America“, „Sociedade do Graal do Brasil“, „Hermetic Broterhood of Luxor“, „Lectorium Rosicrucianum“ Olandijoje, „Movimento del Graal“ Strasbūre, Anubio ordinas Niujorke, „Temple of Black Pentacle“ Mančesteryje, „Odinist Fellowship“ Floridoje, Keliaraiščio ordinas (jam turėtų priklausyti ir pati Anglijos karalienė), Vril ordinas (neonacistinis masonų sąjūdis, be adreso), „Militia Templi“ Monpeljė, Vyriausiasis Saulės šventyklos ordinas Monte Karle, Harlemo rozenkreiceriai (dabar jau ir negrai), „Wicca“ (keltiškoji Liuciferio draugija, iškviečia 72 Kabalos dvasias)... ir panašiai, tęsti?

– Jos visos tikrai egzistuoja? – paklausė Belbas.

– Tai dar ne visos. Prie darbo, paruoškit galutinį sąrašą ir išsiųsime jiems mūsų brošiūrą. Net į užsienį. Žinios tarp jų pasklinda greitai. Dabar – paskutinis dalykas. Reikia apsilankyti atitinkamuose knygynuose ir pasikalbėti ne tik su parda-

vėjais, bet ir su pirkėjais. Lyg tarp kitko prasitariant apie tokios ir tokios serijos egzistavimą.

Diotalevis pareiškė, kad jie negali šitaip demonstruotis, reikia rasti anoniminių šauklių. Garamondo atsakymas buvo trumpas:

– Puiku, jei tik nemokamai.

„Nieko sau sąlyga“, – burbtelėjo Belbas, kai grįžome į savo kambarį. Bet požemio dievai mūsų neapleido. Kaip tik tą akimirką įėjo Lorenca Pelegrini, dar gražesnė nei paprastai. Belbas nušvito, ji pamatė brošiūrą ir susidomėjo.

Vos sužinojusi apie gretimos leidyklos projektą, užsidegė:

– Nuostabu, turiu labai mielą draugą, kažkada priklausiusį Urugvajaus tupamaros grupei, jis dirba žurnale, kuris vadinasi „Picatrix“. Visada pakviečia mane į spiritistų seansus. Susidraugavau su nuostabia hektoplazma, dabar vos tik ji materializuojasi, reikalauja manęs!

Belbas pažvelgė į Lorencą lyg norėdamas kažko paklausti, bet apsigalvojo. Manau, jis jau įprato iš Lorencos tikėtis keisčiausių draugysčių, bet nutarė jaudintis tik dėl tų, kurios būtų galėjusios užtemdyti jų meilės ryšius (mylėjo ją?). O paminėjus „Picatrix“, susijaudino ne dėl pulkininko šmėklos, o dėl to labai mielo urugvajiečio. Bet Lorenca jau kalbėjo visai apie ką kita. Pasakojo apie savo apsilankymus tuose knygynuose, kuriuose parduoda „Atskleistosios Izidės“ serijai tinkamas knygas.

– Ten nuostabu, – plepėjo ji, – radau vaistažolių knygų ir nuorodų, kaip pasidaryti homunkulą, kone kaip Faustas su Helene iš Trojos. Jakopai, taip norėčiau tavo homunkulo, galėtume laikyti jį kaip šuniuką. Visai lengva, toje knygoje rašo, kad reikia tik į buteliuką įlieti truputį žmogaus sėklos, tikiuosi, tau tai bus nesunku, kvailiuk, ko rausti, ir sumaišyti su hipomene, atrodo, tai skystis, išskiriantis... išsiskiriantis... kaip reikia sakyti?

– Pasigaminantis, – tarė Diotalevis.

– Tikrai? Žodžiu, tai, ką išskiria nėščios kumelės. Suprantu, čia jau sunkiau. Jei būčiau nėščia kumelė, nenorėčiau, kad kas nors imtų mano hipomenės, ypač jei tai būtų kokie nepažįstamieji, bet, manau, jos galima rasti vaistinėje, kaip agaro. Paskui viską supili į indą, palieki bręsti keturiasdešimt dienų ir matai, kaip po truputį formuojasi kūnelis, kuris dar po dviejų mėnesių virsta gražiu homunkulu, išlipa iš indo ir prisistato tavo paslaugoms – atrodo, jie nemirtingi, įsivaizduok, jis atneš gėlių ant tavo kapo!

– O ką dar randi tuose knygynuose? – paklausė Belbas.

– Nuostabių žmonių, kurie kalbasi su angelais, gamina auksą, dar magus profesionalus su magų profesionalų veidais...

– Koks yra mago profesionalo veidas?

– Paprastai jo nosis ereliška, antakiai tankūs kaip ruso ir žvilgsnis grobuoniškas, plaukai ilgi, krintantys ant apykaklės, tarsi senovės dailininkų, jie būna su barzda, bet ne vešlia, o su plikvietėmis tarp smakro ir skruostų, ūsai kuokštais nukarę ant lūpų, kitaip ir negali būti, nes viršutinė lūpa pakilusi virš dantų, o dantys atsikišę ir susigrūdę vienas ant kito. Su tokiais dantimis jiems nederėtų šypsotis, bet jie visada maloniai šypsosi, o akys (juk sakiau, kad jos grobuoniškos?) žvelgia į tave keldamos nerimą.

– *Facies hermetica**, – tarė Diotalevis.

– Taip? Na matote. Kai kas nors įeina ir paprašo knygos, tarkim, su maldomis nuo piktųjų dvasių, toks magas profesionalas iškart pasako pardavėjui knygos pavadinimą, tik tos knygos tame knygyne paprastai nebūna. Bet jei jį užkalbini ir paklausi, ar ta knyga tikrai padeda, jis atlaidžiai nusišypso, lyg vaikui, ir pataria su tokiais dalykais elgtis labai atsargiai. Po to papasakoja apie kelis siaubingus jo draugų susidūrimo su vel-

* Paslaptingas veidas (*lot.*).

niu atvejus, tu išsigąsti, bet jis tave nuramina sakydamas, kad dažnai tai yra tik isterija. Žodžiu, niekada nežinai, ar jie tuo tiki, ar netiki. Knygynų savininkai dažnai man dovanoja smilkalų lazdelių, o kartą vienas padovanojo dramblio kaulo ranką nuo blogos akies.

– Galėtum vaikščiodama po tuos knygynus paklausinėti, ar jie ką nors jau žino apie naująją „Manuzio" seriją, gal net parodyti brošiūrą, – tarė jai Belbas.

Lorenca išėjo nešina gal dešimčia brošiūrų. Matyt, ateinančiomis savaitėmis ji irgi gerai pasidarbavo, bet nesitikėjau, jog viskas klostysis taip greit. Nepraėjo nė keli mėnesiai, o ponia Gracija nebepajėgė atremti visų velniavos meistrų, kaip pavadinome okultinės pakraipos ASL. Jų buvo legionas, kaip jiems ir derėjo pagal prigimtį.

44

Pagal Aukščiausias pentagramos apeigas jis iškviečia Sąjungos Stalo dvasias, su Aktyviąja ir Pasyviąja dvasiomis, su Ehėja ir Agla. Grįžta prie altoriaus ir perskaito tokį Hanoko dvasių kvietimą: Ol Sonuf Vaorsag Goho Iad Balt, Lonsh Calz Vonpho, Sobra Z-ol Ror I Ta Nazps, od Graa Ta Malprg... Ds Hol-q Qaa Nothoa Zimz, Od Commah Ta Nopbloh Zien...

(Israel Regardie „The Original Account of the Teachings, Rites and Ceremonies of the Hermetic Order of the Golden Dawn", Ritual for Invisibility, St. Paul, Llewellyn Publications, 1986, p. 423)

Mums pasisekė, ir netrukus įvyko pirmas aukščiausio lygio susitikimas, bent pagal mūsų įšventinimų lygį.

Ta proga susirinkome visi trys – Belbas, Diotalevis ir aš, o svečiui įėjus vos nešūktelėjome iš nuostabos: jo veidas buvo kaip Lorencos Pelegrini apibrėžtas *facies hermetica*, be to, jis vilkėjo juodais drabužiais.

Įėjo įtariai žvalgydamasis ir prisistatė kaip „profesorius Kamestresas“. Paklausus, „kokių dalykų profesorius“, neapibrėžtai mostelėjo, tarsi kviesdamas būti santūresnius.

– Atleiskite, – tarė, – nežinau, ar ši problema jus domina grynai techniniu ir komerciniu požiūriu, ar priklausote kokiai nors įšventintųjų grupei...

Patikinome jį, kad nepriklausome.

– Nesu perdėtai atsargus, – tarė, – tiesiog nenorėčiau turėti kokių nors reikalų su OTO.

Pastebėjęs mūsų sutrikimą, pridūrė:

– „Ordo Templi Orientis“, tariamųjų Alisterio Kraulio sekėjų slaptoji draugija... Matau, jūs ne iš... Juo geriau, neturėsite jokių išankstinių nusistatymų.

Jis priėmė kvietimą sėstis.

– Nes knygoje, kurią dabar norėčiau pristatyti, drąsiai prieštaraujama Krauliui. Visi mes, taip pat aš, esame ištikimi „Liber AL vel legis“ knygoje surašytiems apreiškimams, kuriuos aukštesnysis protas, vardu Aivaz, 1904 metais padiktavo Krauliui Kaire. Šiuo tekstu ir šiandien remiasi OTO sekėjai, taip pat ir keturiais jo leidimais, iš kurių pirmasis pasirodė likus devyniems mėnesiams iki Balkanų karo pradžios, antrasis – devyniems mėnesiams iki Pirmojo pasaulinio karo pradžios, trečiasis – devyniems mėnesiams iki Kinų–japonų karo pradžios, ketvirtasis – devyniems mėnesiams iki Ispanijos pilietinio karo skerdynių...

Nesusivaldžiau nesukryžiavęs pirštų. Tai pastebėjęs, jis liūdnai šyptelėjo.

– Suprantu jūsų nerimą. Turint omeny, jog tai, ką dabar jums atnešu, yra penktasis šios knygos leidimas – kas gali įvykti po

devynių mėnesių? Užtikrinu, nieko, nes siūlau tik išplėstą ir papildytą „Liber legis". Man teko garbė būti aplankytam ne šiaip kokio paprasto aukštesniojo proto, o paties Al, pradžių pradžios arba Hoor-Paar-Kraat, kuris yra Ra-Hoor-Khuit antrininkas ar mistinis brolis dvynys. Mano didžiausias rūpestis, kad knyga pasirodytų žiemos solsticijos dieną ir taip būtų užkirstas kelias pražūtingų jėgų poveikiui.

– Tai galima sutvarkyti, – drąsinamai tarė Belbas.

– Džiaugiuosi. Knyga neabejotinai turės didžiulį pasisekimą tarp įšventintųjų, nes, kaip patys suprantate, mano mistiškasis šaltinis yra rimtesnis ir patikimesnis už Kraulio. Neįsivaizduoju, kaip galėjo Kraulis savo knygoje aprašyti Žvėries apeigas, nesilaikydamas Kalavijo liturgijos. Tik apnuoginus kalaviją galima suprasti, kas yra *Mahapralaya*, kitaip tariant, trečioji Kundalinio akis. Be to, savo aritmologijoje, pagrįstoje Žvėries skaičiumi, jis neatsižvelgė į 93, 118, 444, 868 ir 1001, Naujuosius skaičius.

– Ką jie reiškia? – paklausė susijaudinęs Diotalevis.

– Na, – atsakė profesorius Kamestresas, – kaip parašyta pirmojoje „Liber legis", kiekvienas skaičius yra begalinis, ir nėra jokio skirtumo!

– Suprantu, – tarė Belbas, – bet ar nemanote, kad paprastam skaitytojui tai pasirodys gan miglota?

Kamestresas net pašoko nuo kėdės.

– Tai absoliučiai būtina. Tas, kuris be reikiamo pasiruošimo suprastų šias paslaptis, prasmegtų į Pragarus! Patikėkite, rizikuoju net norėdamas paskelbti jas po slaptumo šydu. Aš laikausi Žvėries garbinimo pažiūrų, bet radikaliau už Kraulį. Tuo įsitikinsite perskaitę puslapius apie *congressus cum daemone* – patarimus, kaip įrengti šventyklą ir kūniškai suartėti su Purpurine moterimi ir Žvėrim, ant kurio Ji raita. Kraulis sustojo ties vadinamuoju kūniškuoju suartėjimu prieš prigimtį, o aš bandau perkelti apeigas už jame slypinčio Blogio ribų, atsklei-

džiu tai, kas nematoma, absoliutų Gėtijos, tolimiausios Bas-Aumgn ir Sa-Ba-Ft ribos, tyrumą...

Belbui teliko ištirti finansines Kamestreso galimybes. Šis kalbėjo ilgai ir aptakiai, kol pagaliau paaiškėjo, kad jis, lygiai kaip ir Bramantis, nė nemano mokėti už savo kūrinio išleidimą. Tada prasidėjo atsikratymo nenaudingu klientu etapas, jis maloniai paprašytas palikti rankraštį savaitei, kad leidykla galėtų nuspręsti, tačiau Kamestresas prispaudė rankraštį sau prie krūtinės, tarė dar niekada nepatyręs tokio nepasitikėjimo ir išėjo leisdamas suprasti, jog turi neeilinių būdų priversti mus gailėtis taip jį įžeidus.

Bet netrukus jau turėjome dešimtį tikrai ASL rankraščių. Reikėjo atsirinkti, jei galvojome ir apie jų pardavimą. Perskaityti viską buvo ne mūsų jėgoms, todėl tenkindavomės turinio apžvalga, o vėliau pasidalydavome įspūdžiais.

45

Iš to kyla vienas keistas klausimas. Ar egiptiečiai žinojo elektrą?

(Peter Kolosimo „Žemė be laiko“, Milanas, Sugar, 1964, p. 111)

– Radau tekstą apie išnykusias civilizacijas ir paslaptingas šalis, – tarė Belbas. – Atrodo, iš pradžių buvo toks Mu kontinentas, kažkur Australijos pusėje, iš jo išėjo didieji migracijų srautai. Vienas pasuko į Avalono salą, kitas – į Kaukazą ir prie Indo ištakų, dar yra keltai, Egipto civilizacijos įkūrėjai ir pagaliau Atlantida...

– Sena istorija, galiu jums pristatyti begalę rašančiųjų apie Mu, – tariau.

– Bet gal šitas pasiryžęs mokėti. Be to, knygoje yra nuostabus skyrius apie graikų migraciją į Jukataną, jame aprašomas Čičen Icos bareljefas, kuriame pavaizduotas karys primena romėnų legionierių. Kaip du vandens lašai...

– Visus pasaulio šalmus puošia plunksnos arba žirgo karčiai, – įsiterpė Diotalevis. – Tai ne įrodymas.

– Tau, ne jam. Jis randa žalčio garbinimo pavyzdžių visose civilizacijose ir tuo remdamasis teigia bendrą jų prigimtį...

– O kas negarbino žalčio? – paklausė Diotalevis. – Išskyrus, aišku, Išrinktąją tautą.

– Taip, toji garbino veršius.

– Tai buvo tik silpnumo akimirka. Aš tą tekstą atmesčiau, net jei autorius ir pasiryžęs mokėti. Keltai, arijai, kalijuga, Vakarų saulėlydis ir SS dvasingumas. Gal esu paranoikas, bet man tai primena nacizmą.

– Garamondui tai nebūtinai neigiamas bruožas.

– Galbūt, bet viskam yra ribos. Aš radau kitą tekstą, apie nykštukus, undines, salamandras, elfus, silfides ir fėjas... Bet ir jame įpintos arijų civilizacijos ištakos. Atrodo, SS kilo iš septynių nykštukų.

– Ne septynių nykštukų, o nibelungų.

– Bet čia kalbama apie Mažąją airių tautą. Fėjos čia blogos, o mažuliai geri, tik kiek padykę.

– Padėk į šalį. Kazaubonai, o jūs ką radote?

– Tik įdomų tekstą apie Kristupą Kolumbą: autorius tyrinėja jo parašą ir randa ryšį su piramidėmis. Jis siekė atstatyti Jeruzalės šventyklą, nes pats buvo didysis tamplierių magistras tremtyje. Kadangi buvo Portugalijos žydas, taigi išmanė Kabalą, todėl talismano užkeikimais numaldė audrą ir išgydė skorbutą. Tekstų apie Kabalą nevarčiau, manau, jais pasirūpino Diotalevis.

– Visi su hebrajiškų raidžių rašybos klaidomis, nurašyti nuo sapnininko.

– Neužmirškite, renkame knygas „Atskleistosios Izidės" serijai. Filologija čia niekuo dėta. Gal velniavos meistrams patinka nuo sapnininko nurašytos hebrajiškos raidės. Nežinau, ką daryti su masonais, ponas Garamondas patarė elgtis atsargiai, jis nenorėtų įsivelti į ginčus tarp įvairių ložių. O aš nenorėčiau atmesti šito teksto apie masoniškąjį simbolizmą Lurdo grotoje. Nė to kito, nuostabaus, kuriame pasakojama istorija, kaip Jungtinių Amerikos Valstijų vėliavos sukūrimo akimirką pasirodė kažkoks ponas, Franklino ir Lafajeto draugas, matyt, tai buvo grafas Sen Žermenas. Tik gaila, kad jis gerai išaiškina žvaigždžių reikšmes, bet visiškai susipainioja kalbėdamas apie dryžius.

– Grafas Sen Žermenas! – tariau. – Tik pamanykit!

– Kodėl, jūs jį pažįstat?

– Jei atsakysiu „taip", vis tiek nepatikėsit. Tiek to. Čia turiu keturių šimtų lapų monstrą apie šiuolaikinio mokslo klaidas: Atomas – judėjų melas; Einšteino klaida ir mistinė energijos paslaptis; Galilėjaus iliuzija ir nemateriali mėnulio bei saulės prigimtis.

– Jei jau apie tai kalba, – tarė Diotalevis, – man labiausiai patiko šitas fortiškų mokslų rinkinys.

– Kokių mokslų?

– Tokio Čarlzo Hoj Forto, surinkusio milžinišką nepaaiškinamų reiškinių kolekciją. Varlių lietus Birmingame, pasakiško gyvūno pėdsakai Devone, paslaptingi laiptai ir čiulptuvų atspaudai ant kalnų, nereguliarus ekvinokcijų paankstėjimas, užrašai ant meteoritų, juodas sniegas, kraujo audros, sparnuotos būtybės aštuonių tūkstančių metrų aukštyje virš Palermo, švytintys ratai jūroje, milžinų palaikai, sausų lapų griūtis Prancūzijoje, gyvosios materijos lietūs Sumatroje ir, aišku, visi tie atspaudai ant Maču Pikču bei kitų Pietų Amerikos viršūnių, liudijantys milžiniškų kosminių laivų apsilankymus priešistorinėje epochoje. Mes visatoje ne vieni.

– Neblogai, – tarė Belbas. – O mane intriguoja šitie penki šimtai puslapių apie piramides. Ar žinojote, kad Cheopso piramidė stovi tiesiai ant trisdešimtosios lygiagretės, tos pačios, kuri kerta daugiausia sausumos, kad Cheopso piramidės geometriniai santykiai tokie pat kaip Amazonės Pedra Pintada, kad Egipte buvo du plunksnuotieji žalčiai, vienas ant Tutanchamono sosto, o kitas ant Sakaros piramidės, o tai siejasi su Kecalkoatlu?

– Kas bendra tarp Kecalkoatlo ir Amazonės, juk jis priklauso meksikietiškajam panteonui? – paklausiau.

– Nežinau, gal ką praleidau. Kita vertus, kaip pateisinti tą faktą, kad Velykų salos skulptūros tokios pat megalitinės kaip ir keltų skulptūros? Vienas iš Polinezijos dievų vadinamas *Ya* ir tai yra aiški nuoroda į hebrajų *Iod*, kaip ir senovės vengrų *Io-v*, didelis ir geras dievas. Viename sename meksikietiškame rankraštyje žemė pavaizduota kaip jūros apsuptas kvadratas, jo viduryje stovi piramidė, o ant jos pagrindo užrašas *Actlan*, primenantis arba Atlasą, arba Atlantidą. Kodėl abiejose Atlanto vandenyno pusėse stovėjo piramidės?

– Todėl, kad statyti piramides lengviau nei rutulius. Vėjas supučia kopas piramidžių, o ne partenono formos.

– Niekinu Apšvietos dvasią, – tarė Diotalevis.

– Tęsiu toliau. Ra kultas Egipto religijoje pasirodo tik kartu su Naująja imperija, taigi jo kilmė keltiška. Prisiminkite šventą Mikalojų ir jo rogutes. Priešistoriniame Egipte saulės laivas buvo rogutės, o kadangi Egipte tos rogutės nebūtų galėjusios šliuožti sniegu, jų kilmės reikėtų ieškoti šiaurėje...

Nepasidaviau:

– Bet prieš išrandant ratą ir per smėlį būdavo šliuožiama rogėmis.

– Nepertraukite. Knygoje parašyta, kad pirma reikia nustatyti analogijas, o po to ieškoti įrodymų. O štai čia parašyta, jog tie įrodymai yra moksliniai. Egiptiečiai žinojo elektrą, prie-

šingu atveju nebūtų pajėgę padaryti tai, ką padarė. Vienas vokiečių inžinierius, tvarkęs Bagdado kanalizacijos tinklus, aptiko dar veikiančių elektros baterijų, iš Sasanidų laikų. Kasinėjant Babiloną, rasti akumuliatoriai, pagaminti prieš keturis tūkstančius metų. Pagaliau Sandoros skrynia, kurioje turėjo būti laikomos įstatymų lentelės, Aarono rykštė ir indas su mana iš dykumos, buvo tam tikra elektros jėgainė, pajėgi sukurti net penkių šimtų voltų įtampą.

– Jau mačiau tai viename filme.

– Na ir kas? Kaip manote, iš kur scenarijų kūrėjai semiasi minčių? Skrynia buvo pagaminta iš akacijos, apkalta ir išklota auksu – toks pat principas kaip elektros kondensatoriuose: du laidininkai atskirti izoliatoriumi. Ją juosė aukso girlianda, ji stovėjo sausoje vietoje, kur magnetinis laukas siekė 500–600 voltų vertikaliame metre. Sakoma, jog elektra padėjo Porsenai išlaisvinti savo karalystę nuo baisaus žvėries, vadinamo Volta.

– Štai kodėl Volta pasirinko šį egzotišką slapyvardį. Tikrasis jo vardas Šmiršlinas Krasnopolskis.

– Prašyčiau rimties. Nes, be rankraščių, turiu dar visą krūvą laiškų, siūlančių atskleisti ryšius tarp Žanos d'Ark ir Sibilės knygų, talmudiškosios demonės Lilitos ir didžiosios motinos hermafroditės, genetinio kodo ir marsietiškų raštų, slaptojo augalų proto, kosminio atgimimo ir psichoanalizės, Markso ir Dučės pagal naująją angelologiją, Aukso skaičiaus ir Materos akmenų, Kanto ir okultizmo, Eleusino paslapčių ir džiazo, Kaliostro ir atominės energijos, homoseksualizmo ir gnozės, Golemo ir klasių kovos, ir pabaigoje – aštuonių tomų kūrinį apie Gralį ir Šventąją širdį.

– Kas jame įrodinėjama? Kad Gralis – Šventosios širdies alegorija ar kad Šventoji širdis – Gralio alegorija?

– Vertinu skirtumą, bet autoriui, manau, priimtina ir viena, ir kita. Žodžiu, nebežinau, ką daryti. Reikėtų pasiklausti pono Garamondo.

Pasiklausėme. Jis pasakė, kad nieko negalima atmesti, reikia išklausyti visų.

– Bet didžioji šios rašliavos dalis pakartoja tai, ką galima rasti kiekvienos stoties kioske, – tariau. – Autoriai nusirašinėja vienas nuo kito, vienas pateikia kito teiginį kaip įrodymą, o visi kaip galutinį ir neginčijamą įrodymą cituoja Jamblichą.

– Na ir kas? – paklausė Garamondas. – Gal norėtume parduoti skaitytojams tai, ko jie nežino? Reikia, kad „Atskleistosios Izidės“ knygose būtų parašyta lygiai tas pat, ką galima rasti ir kitose knygose. Jos viena kitą patvirtina, taigi ten parašyta tiesa. Originalumas apgaulingas.

– Sutinku, – tarė Belbas, – tačiau reikia bent žinoti, kas yra akivaizdu, o kas – ne. Mums reikalingas konsultantas.

– Koks?

– Nežinau. Jis turėtų būti mažiau pakvaišęs už tuos velniavos meistrus, bet gerai išmanyti jų pasaulį. Ir dar turėtų mums patarti, ką atidėti „Hermetikai“... Gal koks rimtas renesansinio hermetizmo tyrėjas...

– Puiku, – tarė Diotalevis, – bet vos tik jam duosi Gralį ir Šventąją širdį, išeis trenkdamas durimis.

– Nebūtinai.

– Manau, kad turiu tinkamą kandidatą, – tariau. – Akivaizdu, kad jis yra eruditas, į tuos dalykus žiūri rimtai, bet elegantiškai, net, sakyčiau, su ironija. Susipažinau su juo Brazilijoje, tačiau dabar turėtų būti Milane. Kažkur buvau užsirašęs telefoną.

– Paskambinkite jam, – tarė Garamondas. – Tik atsargiai, viskas priklauso nuo kainos. Ir pabandykite juo pasinaudoti įstabiajai metalų istorijai.

Išgirdęs mano balsą, Aljė, atrodo, nudžiugo. Paklausė apie „nuostabiąją Amparo“, o aš nedrąsiai leidau suprasti, jog ši istorija jau praeityje. Atsiprašė, ištaręs kelias mandagias frazes apie tą lengvumą, su kuriuo jaunuolis visada gali atversti

naujus savo gyvenimo puslapius. Užsiminiau apie leidybinį projektą. Atrodė susidomėjęs ir mielai sutiko su mumis susitikti. Sutarėme pasimatyti jo namuose.

Nuo pat „Hermio projekto“ pradžios iki anos dienos lengvabūdiškai smaginausi atsukęs nugarą pusei pasaulio. Dabar Jie pateikė sąskaitą. Aš irgi buvau bitė, skrendanti prie gėlės, nors to dar nežinojau.

46

> Dieną daug kartų glauskis prie varlės ir kalbėk jai švelnius žodžius. Ir prašyk padaryti tavo trokštamus stebuklus... Tuo pat metu išsipjauk kryžių, ant kurio vėliau ją paaukosi.
> (Iš Aleister Crowley „Apeigų“)

Aljė gyveno netoli Suzos aikštės: siaura nežymi gatvelė, praėjusio amžiaus pabaigos saikingai dekoruotas namas. Duris atidarė senyvas kamerdineris dryžuotu švarku. Jis palydėjo mus į svetainę ir paprašė palaukti pono grafo.

– Tai vis dėlto jis grafas, – sušnibždėjo Belbas.

– Ar aš jums nesakiau? Sen Žermenas, prisikėlęs iš numirusiųjų.

– Jis negali būti prisikėlęs iš numirusiųjų, nes niekada nebuvo miręs, – pastebėjo Diotalevis. – Gal jis Ahasveras, amžinas žydas?

– Kai kas mano, jog grafas Sen Žermenas buvo taip pat ir Ahasveras.

– Ar nesakiau?

Įėjo Aljė. Atrodė, kaip visada, nepriekaištingai. Jis paspaudė mums rankas ir atsiprašė: be galo nuobodus susitikimas,

nenumatytas, verčia jį dar dešimt minučių užtrukti studijoje. Liepė kamerdineriui atnešti mums kavos, paprašė patogiai įsitaisyti ir išėjo pro sunkią senos odos uždangą. Tai nebuvo durys ir, gerdami kavą, girdėjome iš gretimo kambario sklindančius prislopintus balsus. Iš pradžių, nenorėdami klausytis jų pokalbio, bandėme garsiai šnekučiuotis tarpusavyje, tačiau Belbas pastebėjo, kad gal mes jiems trukdome. Tylos akimirką išgirdome balsą ir sakinį, sužadinusius mūsų smalsumą. Diotalevis pakilo, lyg norėdamas pasigėrėti ant sienos ties uždanga kabojusiu septynioliktojo amžiaus paveikslu. Jame buvo pavaizduota kalnų ola, į kurią vedė septynios pakopos, o jomis kopė keli piligrimai. Netrukus jau visi trys apsimetėme be galo susidomėję tuo raižiniu.

Tas, kurį išgirdome kalbant, neabejotinai buvo Bramantis. Jis sakė:

– Gana, aš dar niekam nesu pakenkęs!

Tądien suvokėme, kad tapyrą priminė ne vien Bramančio išvaizda, bet ir jo balsas.

Kitas balsas buvo nepažįstamas, su stipria prancūziška tartim, šaižus, kone isteriškas. Į pokalbį tarpais įsiterpdavo Aljė balsas, švelnus, raminantis.

– Ponai, nereikia, – kalbėjo Aljė, – jūs kreipėtės į mane sprendimo ir man tai didelė garbė, todėl prašau mane išklausyti. Visų pirma leiskite pasakyti, kad jūs, brangusis Pjerai, buvote mažų mažiausia neatsargus rašydamas šį laišką...

– Pone grafe, dalykas labai paprastas, – suskambo prancūziškas balsas. – Ponas Bramantis išspausdino straipsnį mūsų visų gerbiamame žurnale ir piktai pašiepė kai kuriuos Liuciferio išpažintojus, kurie norėtų priimti ostiją nė netikėdami jo buvimu, taip siekdami pasipelnyti ir taip toliau, ir panašiai. *Bon*, dabar jau visi žino, kad vienintelė pripažinta Liuciferio bažnyčia yra ta, kurios tauroboliastas ir psichopompas yra mano kuklus asmuo, ir taip pat žinoma, kad manoji Bažnyčia ne-

užsiima vulgariuoju satanizmu ir nedaro jokių machinacijų su ostijomis – tie dalykai artimesni *Saint-Sulpice* bažnyčios *chanoine* Dokrui. Savo laiške rašiau, kad mes nesame satanistai *vieux jeu*, *Grand Tenancier du Mal* garbintojai ir mums nėra jokio reikalo mėgdžioti Romos bažnyčios su visomis jos monstrancijomis ir tais, kaip jie ten, arnotais... Mes esame paladiečiai, tai žino visi, mums Liuciferis yra gėrio pradžia, tai Adonį reikėtų laikyti blogio pradžia, nes jis sukūrė šį pasaulį, o Liuciferis bandė tam pasipriešinti...

– Na, gerai, – kalbėjo susijaudinęs Bramantis, – jau sakiau, gal pasielgiau lengvabūdiškai, tačiau tai neduoda jums teisės grasinti man užkeikimais!

– Nesąmonės! Mano žodžiai buvo tik metafora! Tai jūs man padarėte *l'envoûtement*!

– Kurgi ne, aš ir mano broliai neturime daugiau ką veikti, kaip tik siuntinėti prakeiksmus! Mes praktikuojame Dogmą ir Aukščiausios Magijos Apeigas, nesame kokie nors raganiai!

– Pone grafe, kreipiuosi į jus. Visi žino, kad ponas Bramantis susijęs su Butru abatu, o jūs puikiai žinote, kad šis dvasininkas išsitatuiravo sau ant pėdos Nukryžiuotąjį, kad galėtų kiekvieną akimirką trypti mūsų Viešpatį, teisingiau, savąjį... *Bon*, prieš septynias dienas sutinku tą tariamąjį abatą „Du Sangreal" knygyne, žinote, jis man lipšniai nusišypso ir sako: „Puiku, greitai pasimatysime, kurį nors iš artimiausių vakarų..." Ką reiškia „kurį nors iš artimiausių vakarų"? Ogi tai, kad po trijų dienų prasideda vizitai, jau ruošiausi gultis ir staiga ant savo veido pajutau dilgčiojimą, lyg fluidų srautą, juk žinote, tas emanacijas lengva atpažinti.

– Matyt, įtrynėte į kilimą padus.

– Kurgi ne! Tuomet kodėl ėmė skraidyti daiktai, vienas iš distiliacijos aparatų trenkė man per galvą, nukrito gipsinis Bafometas, mano vargšo tėvelio prisiminimas, o ant sienų atsirado raudonai užrašytos nešvankybės, kurių nedrįstu čia pakar-

toti? Puikiai žinote, kad mažiau nei prieš metus velionis *monsieur* Grosas apkaltino abatą darius jam kataplazmas iš, atsiprašau, fekalijų, ir abatas pasmerkė jį myriop: po dviejų savaičių vargšas *monsieur* Grosas paslaptingai mirė. Tai, kad tas Butru manipuliuoja nuodingomis substancijomis, konstatavo ir *jury d'onore*, kurį sušaukė Liono martinistai...

– Remdamasis šmeižtu... – įsiterpė Bramantis.

– Tikrai?! Tokie teismo procesai visada pagrįsti netiesioginiais įkalčiais...

– Taip, bet teismui nebuvo pasakyta, jog *monsieur* Grosas buvo alkoholikas, kuriam paskutinė kepenų cirozės stadija.

– Nebūkite infantilus! Kerai skleidžiami natūraliais keliais ir, jei kas turi cirozę, pirmiausia paveikiamas jo nesveikas organas – juk tai juodosios magijos abėcėlė...

– Tuomet visus mirusius nuo kepenų cirozės paveikė gerasis Butru! Nejuokinkite manęs!

– Verčiau papasakokite, kas tas dvi savaites vyko Lione... Išniekinta koplyčia, ostija su tetragramatonu, jūsų Butru, apsigobęs raudoną apsiaustą su apverstu kryžiumi, poniai Olkot, be viso kito, jo asmeninei aiškiaregei, ant kaktos atsiranda trišakis, tuščios taurės savaime prisipildo kraujo, o abatas spjaudo į veidus savo tikintiesiems... Teisybė ar ne?

– Brangusis, jūs prisiskaitėte Hiuismanso! – nusijuokė Bramantis. – Tai buvo kultūrinis įvykis, istorinė inscenizacija, panašiai kaip Viko mokyklos ir kolegų druidų iškilmės!

– O, taip, Venecijos karnavalas...

Pasigirdo triukšmas, tarsi Bramantis bandytų pulti savo priešininką, o Aljė stengtųsi jį sulaikyti.

– Jūs dar pamatysite, jūs dar pamatysite, – cypė prancūzas balsu, išeinančiu už viršutinės penklinės ribos, – saugokitės, Bramanti, paklauskite savo draugo Butru, kas jam atsitiko! Jūs to dar nežinote, bet jis ligoninėje, paklauskite jo, kas jį patvarkė! Nors ir nepraktikuoju jūsų magijos, šį bei tą apie ją

išmanau. Supratęs, kad mano namuose apsigyveno piktosios dvasios, nusibrėžiau ant grindų apsaugos ratą ir, nors pats netikiu, bet jūsų velniavininkai tiki, paėmiau Karmelio škaplierių ir padariau grįžtamuosius ženklus, *l'envoûtement retourné*, taigi. Jūsų abatas patyrė sunkių akimirkų!

– Girdėjote, girdėjote? – šnopavo Bramantis. – Tai jis skleidžia apžavus!

– Ponai, liaukitės, – tarė Aljė maloniai, bet griežtai. – Dabar paklausykite manęs. Jūs žinote, kaip aš pažintine prasme vertinu senųjų apeigų atkūrimą, o Liuciferio bažnyčia ar Šėtono ordinas man yra vienodai gerbtini, nepaisant jų demonologinių skirtumų. Jums žinomas mano skeptiškas nusiteikimas šiuo požiūriu, bet juk visi mes priklausome tai pačiai dvasinei kariaunai, todėl kviečiu jus nors minimaliai solidarizuotis. Ponai, įpainioti Tamsybių Valdovą į asmenines nesantaikas!.. Jei tai būtų tiesa – atrodytų vaikiška. Laimė, viskas – okultistų prasimanymai. Jūs elgiatės lyg prastuoliai masonai. Butru – atskalūnas. Būkime atviri, ir jūs, brangusis Bramanti, gal pagaliau įkalbėtumėt jį parduoti sendaikčių supirkėjui Boito „Mefistofeliui“ tinkamas butaforijas.

– *Ah ah, c'est bien dir ça,** – nusišiepė prancūzas, – *c'est de la brocanterie...***

– Prisiminkite faktus. Ginčas kilo dėl to, ką galėtume pavadinti liturginiais formalumais, įsiplieskė aistros, bet nereikia perdėti. Brangusis Pjerai, įsidėmėkite, neneigiu, kad jūsų namuose galėjo atsirasti svetimkūnių, tai pats natūraliausias dalykas pasaulyje, tačiau pasitelkus nors truputį sveiko proto viską galima paaiškinti poltergeistu...

– Negalima to atmesti, – tarė Bramantis, – žvaigždžių išsidėstymas šiuo metu...

* Gera pasakyti (*pranc.*).

** Tai sendaikčiai (*pranc.*).

– Na, matote! Prašau paduoti vienas kitam rankas ir broliškai apsikabinti.

Išgirdome abipusio atsiprašymo šnabždesius.

– Ir jūs žinote, – kalbėjo Bramantis, – jog kartais, norint atskirti, kas iš tiesų yra įšventintasis, reikia panaudoti ir folklorą. Net ir niekuo netikintys Centrinės ložės prekeivos turi savas apeigas.

– *Bien entendu, le rituel, ah ça...**

– Susitarkim, Kraulio laikai praėjo, – tarė Alję. – Dabar turiu jus palikti, manęs jau laukia kiti svečiai.

Paskubomis grįžome į savo vietas ant sofos, kur santūriai, bet nesivaržydami laukėme pasirodant Alję.

47

Daug vargo įdėjome, kad įtaigiai, tinkamai, aiškiai sutvarkytume tas septynias priemones ir nuolat palaikytume jausmų budrumą ir proto skvarbumą... Toji aukščiausia tvarka, kuriai niekas negali prilygti, įgalina ne tik išsaugoti daiktus, žodžius ir menus... bet ir duoda mums tikrąją išmintį...

(Giullo Camillo Delminio „Teatro idėja", Florencija, Torrentino, 1550, Pratarmė)

Po kelių minučių įėjo Alję.

– Brangūs bičiuliai, prašau man atleisti. Ką tik baigiau, švelniai tariant, nemalonų pokalbį. Kaip bičiulis Kazaubonas jau žino, save laikau religijos istorijos puoselėtoju, todėl daugelis

* Savaime suprantama, apeigos... (*Pranc.*)

neretai kreipiasi į mane pagalbos, pasitikėdami, sakyčiau, labiau mano sveiku protu nei mano doktrina. Žinote, keista, bet tarp išminties studijų sekėjų kartais atsiranda išskirtinių asmenybių... Čia nekalbu apie paprastus transcendentinių malonumų ieškotojus ar melancholiškas sielas, bet ir labai išmintingi, be galo subtilaus proto asmenys kartais panyra į naktines fantazijas, prarasdami ribos tarp tradicinių tiesų ir keistenybių archipelago jausmą. Ponai, kuriuos ką tik išlydėjau, ginčijasi dėl stačiai vaikiškų spėlionių. Deja, kaip sakoma, nėra šeimos be dėmės. Dabar prašyčiau pereiti į mano kuklią studiją, pasikalbėsime jaukesnėje aplinkoje.

Jis pakėlė odos uždangą, praleisdamas mus į gretimą kambarį, kuriam dėl jo dydžio ir daugybės senovinių knygų spintų, pilnų gražiai įrištų, neabejotinai garbaus amžiaus tomų vargiai tiko apibūdinimas „kukli studija“. Labiau už knygas mus pribloškė lentynėlės su įvairiausiais sunkiai apsakomais daiktais, lyg akmenimis ir gyvūnėliais, sunku buvo suprasti, iškimštais, mumifikuotais ar tiesiog dirbtiniais. Viskas skendėjo švelnioje prietemoje. Šviesa skverbėsi pro didelio lango gilumoje rombinius gintarinius vitražus ir maišėsi su ta, kurią skleidė ant popieriais nukrauto tamsaus raudonmedžio stalo stovinti didžiulė lempa. Ji buvo viena iš tų, kokių dar galima rasti senųjų bibliotekų skaityklose – su žaliu stiklinio gaubto kupolu, ant lapo metančiu baltą šviesos ovalą, kai viskas aplink lieka skendėti matinėje prieblandoje. Šis skirtingų – ir abiem atvejais nenatūralių – šviesų žaismas kažkokiu būdu ne slopino, o pagyvino lubų polichromiją.

Skliautines lubas keturiuose kampuose rėmė raudonų plytų kolonos su paauksuotais kapiteliais, tačiau dėl septynių ten buvusių paveikslų *trompe-l'oeil* jos atrodė lyg burinis skliautas, o visa salė priminė šarvojimo koplyčią: neapčiuopiamai nuodėmingą, melancholiškai juslią.

– Mano mažasis teatras, – tarė Aljė, – panašus į renesanso

fantazijas vaizdinėmis enciklopedijomis, visatos silogizmais. Ne namai, o mašina, padedanti prisiminti. Prieš jus nėra nė vieno vaizdo, kuris, deramai susietas su kitu, neatskleistų kokios nors pasaulio paslapties ir nebūtų jos santrauka. Pažvelkite į šią procesiją: ji primena tą, kuri yra Mantujos rūmuose. Tai – trisdešimt šeši dekanai, dangaus viešpačiai. Iš įgeidžio, gal ištikimybės tradicijai, pamatęs tą nuostabią kopiją, už kurią nė nežinau kam turėčiau dėkoti, panorau, kad ir tie radiniai, kuriuos matote lentynose, pakartojantys lubų piešinius, perteiktų pagrindinius visatos elementus: orą, vandenį, žemę ir ugnį. Tai paaiškina, kodėl čia yra ši grakšti salamandra, mano artimo draugo taksidermijos šedevras, ar štai ši miniatiūrinė, tiesa, jau vėlesnio laikotarpio subtili Herono eolipilių kopija. Rutulyje susikaupęs oras, jei uždegčiau spiritinę viryklę, kurioje jis guli nelyginant dubenyje, kaisdamas ir besiverždamas pro snapelius šonuose jis priverstų rutulį suktis. Magiškas įrankis, naudotas, kaip liudija daugelis garsių raštų, Egipto žynių šventyklose. Jis padėdavo jiems daryti netikrus stebuklus, o minios garbindavo tuos stebuklus, tačiau tikrasis stebuklas slypi auksinėje taisyklėje, valdančioje jos slaptą ir paprastą, visur esančią ir elementarią mechaniką, orą ir ugnį. Šia išmintimi vadovavosi mūsų protėviai, taip pat alchemikai, bet ją prarado ciklotronų konstruktoriai. Bet aš žvelgiu į savąjį atminties teatrą, daugelio kitų, erdvesnių teatrų, žavėjusių didžiąsias praeities sielas, palikuonį, ir žinau. Žinau daugiau už tariamus mokslininkus. Žinau, kad kaip yra čia, žemai, taip yra ir ten, aukštai. Ir nėra kitų dalykų, kuriuos reikėtų žinoti.

Jis pasiūlė mums kubietiškų cigarų, keistos formos – ne tiesių, o lenktų, banguotų, įspūdingai storų. Keliais šūktelėjimais išreiškėme savo susižavėjimą, Diotalevis prisiartino prie knygų spintų.

– Ak, – kalbėjo Aljė, – tai tik mažytė biblioteka, vos du šimtai tomų, mūsų šeimos namuose turiu nepalyginti geresnę. Ta-

čiau ir šios knygos, kukliai prisipažinsiu, gana vertingos bei retos ir, aišku, sustatytos neatsitiktinai, nes žodinės materijos tvarka atitinka paveikslų ir daiktų tvarką.

Diotalevis nedrąsiai ištiesė ranką, norėdamas paliesti knygas.

– O, prašau, – tarė Aljė, – tai Atanazijaus Kircherio „Oedypus Aegyptiacus". Jūs, be abejo, žinote, kad jis pirmasis po Horapolo pabandė perskaityti hieroglifus. Nuostabus žmogus, norėčiau, kad šis mano teatras būtų panašus į jo stebuklų muziejų, kuris šiandien laikomas prarastu, nes kas nemoka ieškoti – neranda... Maloniausias pašnekovas. Koks jis buvo išdidus tą dieną, kai suprato, jog tas hieroglifas reiškia „dieviškojo Ozirio malonės kyla iš šventųjų apeigų ir iš dvasių sekos..." O paskui atėjo Šampoljonas, intrigantas, patikėkite, reto bjaurumo žmogus, be to, kupinas vaikiškos tuštybės, ir ėmė tvirtinti, jog tas ženklas reiškia tik faraono vardą. Mūsų amžininkai nuostabiai išradingi, kai reikia sumenkinti šventuosius simbolius. Ši knyga ne tokia jau reta: kainuoja mažiau už mersedesą. Verčiau pažvelkite į štai tą knygą, tai pirmasis Kunrato „Amphiteatrum sapientiae aeternae" leidimas, 1595 metai. Sakoma, pasaulyje yra tik du egzemplioriai. Šitas – trečiasis. O štai čia – Burnecijaus „Telluris Theoria Sacra", pirmasis leidimas. Vakarais, žiūrėdamas jos iliustracijas, negaliu nepatirti mistinės klaustrofobijos jausmo. Mūsų rutulio gelmės... Netikėta, tiesa? Matau, poną Diotalevį sudomino Vigenerio „Traicté des Chiffres" hebrajiški rašmenys. Tuomet pažvelkite štai čia: pirmasis Knoro Kristiano fon Rozenroto „Apnuogintosios Kabalos" leidimas. Neabejoju, kad ją žinote, be to, knyga buvo išversta į anglų kalbą, tiesa, dalimis ir blogai, ir išplatinta šio amžiaus pradžioje, to vargetos Makgregoro Materso darbas... Manau, girdėjote apie skandalingą *Golden Dawn* draugiją, kuria susižavėję daugelis anglų estetų. Tokia įšventinimo dokumentų falsifikatorių gauja negalėjo nepagimdyti ištisos išsigimimų grandinės, pradedant *Stella Matutina* ir bai-

giant šėtoniškomis Alisterio Kraulio bažnyčiomis: jis iškviesdavęs demonus, kad palenktų kai kuriuos džentelmenus, linkusius į *vice anglais*. Bičiuliai, kad jūs žinotumėt, kiek abejotinų asmenų sutinki ėmęsis šių studijų, patys tuo įsitikinsite, jei imsitės šios srities publikacijų.

Belbas pasinaudojo Aljė suteikta proga pereiti prie mūsų reikalo. Jis pranešė, kad „Garamond“ leidykla norėtų kasmet išleisti po kelias ezoterinės pakraipos knygas.

– O, ezoterinės, – nusišypsojo Aljė, ir Belbas paraudo.

– Tarkime... hermetinės?

– O, hermetinės, – nusišypsojo Aljė.

– Na, gerai, – tarė Belbas, – gal vartoju klaidingus terminus, bet jūs, be abejo, supratote, kokį žanrą turiu omenyje.

– O, – vėl nusišypsojo Aljė, – nėra vieno žanro. Yra mokslas. Jūs norite leisti neiškreipto mokslo rinktinę. Gal jūs rinksitės žvelgdami leidėjų akimis, bet jei aš turėčiau to imtis, man tai būtų tiesos paieškos, *queste du Graal*.

Belbas pasakė, kad kaip tinklą užmetęs žvejys kartu su žuvim gali ištraukti tuščių kriauklių ir polietileno maišelių, taip ir į „Garamond“ leidyklą gali atkeliauti daug abejotinos vertės rankraščių, todėl ieškoma griežto vertintojo, kuris atskirtų grūdus nuo pelų bei praneštų apie įdomesnes atliekas, nes yra tokia viena draugiška leidykla, kuri būtų dėkinga už mažesnio kalibro autorius... Aišku, reikia aptarti ir deramą užmokesčio formą.

– Dievo laimė, esu žmogus, kaip sakoma, pasiturintis. Pasiturintis, tačiau smalsus, o ir įžvalgus. Man pakaktų, jei savo tyrimų metu rasčiau dar vieną Kunrato tomelį ar kokią gražią balzamuotą salamandrą, arba narvalo ragą (kurį gėdyčiaus laikyti savo kolekcijoje, bet Vienos lobyne jis eksponuojamas kaip vienaragio ragas) ir taip tuo maloniu sandoriu uždirbčiau daugiau, nei jūs galėtumėte man sumokėti už dešimt metų konsultacijų. Nuolankiai perskaitysiu jūsų rankraščius. Tikiu, kad

net blankiausiame tekste rasiu jei ne tiesos, tai bent įdomaus melo kibirkštį, o priešybės dažnai sueina į viena. Nuobodžiauju tik susidūręs su kasdienybe, ir už tą nuobodulį jums teks man atlyginti. Patirto nuobodulio pagrindu metų gale atsiųsiu trumpą sąskaitą su tikrai simboliška suma. Jei manysite ją esant per didelę, galėsite man atsiųsti dėžę gero vyno.

Belbas atrodė sutrikęs. Jis buvo pratęs derėtis su konsultantais – godžiais ir grobuoniškais. Atvėrė atsineštąjį krepšį ir ištraukė storą rankraštį.

– Nenorėčiau jums teikti optimistinių vilčių. Pažvelkite štai į šitą, kuris man atrodo tipiška vidutinybė.

Aljė atvertė rankraštį.

– Slaptoji piramidžių kalba... Paskaitykime turinį... Piramidionas... Lordo Karnavono mirtis... Herodoto liudijimas...

Jis užvertė rankraštį.

– Jūs jį skaitėte?

– Peržvelgiau prieš keletą dienų, – tarė Belbas.

Aljė grąžino jam rankraštį.

– Tuomet prašyčiau patvirtinti, ar mano santrauka yra teisinga.

Jis atsisėdo prie rašomojo stalo, įkišo ranką į liemenės kišenę, ištraukė iš jos dėžutę, kurią jau buvau matęs Brazilijoje, pasukiojo ją tarp savo švelnių laibų pirštų, vos prieš akimirką glosčiusių mėgstamas knygas, pakėlė akis į lubų freskas ir, kaip man pasirodė, ėmė sakyti seniai išmoktą tekstą.

– Šios knygos autorius prisimena, kad Piaci Smitas 1864 metais atrado šventuosius ir ezoterinius piramidžių matmenis. Leiskite jums priminti tik sveikus skaičius, mano metuose atmintis pradeda šlubuoti... Įdomu, kad jų pagrindas yra kvadratas su 232 metrų ilgio šonine. Pradinis aukštis buvo 148 metrai. Pavertę šventosiomis egiptiečių uolektimis gautume 366 uolekčių ilgio pagrindo šoninę, taigi dienų keliamuosiuose metuose skaičių. Pasak Piaci Smito, aukštis, padaugintas iš de-

šimties devintuoju laipsniu, duoda nuotolį nuo Žemės iki Saulės: 148 milijonai kilometrų. Neblogas tikslumas tais laikais, nes, šiandienos skaičiavimais, tas atstumas lygus 149 milijonams ir pusei kilometro, bet tai nereiškia, kad šiuolaikiniai mokslininkai nesuklydo. Padaliję pagrindo šoninę iš vieno luito pločio gauname 365. Pagrindo perimetras – 931 metras. Padalię iš dvigubo aukščio gauname 3,14 – skaičių π. Nuostabu, tiesa?

Belbas sumišęs šypsojosi.

– Neįtikėtina! Pasakykite, kaip jūs...

– Jakopai, leisk kalbėti ponui Aljė, – paskubėjo jį pertraukti Diotalevis.

Aljė jam padėkojo mandagia šypsena. Jis kalbėjo neatitraukdamas akių nuo lubų, bet tas žvilgsnis, kaip man pasirodė, nebuvo nei atsitiktinis, nei beprasmis. Jo akys sekė nematomą pėdsaką, tarytum skaitytų paveiksluose tai, ką jis apsimetė pasakojantis iš atminties.

48

Didžiosios piramidės aukštis nuo viršūnės iki pagrindo egiptietiškais coliais būtų lygus 161 milijardui. Kiek žmonių gyveno žemėje nuo Adomo iki šių dienų? Suapvalinus – maždaug tarp 153 milijardų ir 171 milijardo.

(Piazzi Smyth „Our Inheritance in the Great Pyramid“, Londonas, Isbister, 1880, p. 583)

– Manau, jūsų autorius tvirtina, jog Cheopso piramidės aukštis lygus kiekvieno iš šoninių paviršių ploto kvadratinei šakniai. Aišku, matuoti dera pėdomis, egiptietiškai ir hebrajiškai

uolekčiai artimesniu matu, o ne metrais, nes metras – abstraktus matas, naujųjų laikų išradimas. Egipto uolektis lygi 1,728 pėdos. Jei kartais negautume tikslaus aukščio, galime pasinaudoti piramidionu, maža piramide, užkelta ant didžiosios piramidės viršūnės kaip šios smailė. Jis būdavo auksinis ar kito saulėje spindinčio metalo. Imkite piramidiono aukštį, padauginkite jį iš visos piramidės aukščio, padauginkite viską iš dešimties penktuoju laipsniu – ir gausite Žemės pusiaujo ilgį. O paėmę pagrindo perimetrą ir padauginę jį iš dvidešimties keturių trečiuoju laipsniu, padalyto iš dviejų, gautumėte vidutinį Žemės spindulį. Dar daugiau – piramidės pagrindu uždengtas žemės plotas, padaugintas iš 96 ir vėl iš dešimties aštuntuoju laipsniu, duotų šimtą dvidešimt šešis milijonus aštuonis šimtus dešimt tūkstančių kvadratinių mylių, o tai būtų lygu Žemės paviršiaus plotui. Teisingai?

Belbui patiko rodyti nuostabą taip, kaip jis tai matė darant originalioje filmo „Yankee Doodle Dandy" versijoje su Džeimsu Kagnė: „I am flabbergasted!"* Taip jis padarė ir šį kartą. Aljė, matyt, gerai mokėjo ir šnekamąją anglų kalbą, nes negalėjo nuslėpti savo pasitenkinimo, visai nesigėdydamas tokio tuštybės protrūkio.

– Bičiuliai, – tarė jis, – jei ponas, kurio vardas man nėra girdėtas, kurpia rašinį apie piramidžių paslaptis – jis negali pasakyti nieko kita, išskyrus tai, ką šiandien žino net ir vaikai. Nustebčiau, jei jis būtų parašęs ką nors nauja.

– Tuomet, – nedrąsiai tarė Belbas, – šis ponas tiesiog kartoja jau patvirtintas tiesas.

– Tiesas? – nusijuokė Aljė, vėl atidarydamas savo susisukusių, bet nuostabiai kvapnių cigarų dėžutę. – *Quid est veritas*, kaip sakydavo mano senas pažįstamas. Iš dalies tai yra tik kvailysčių rinkinys. Pirmiausia, jei padalysime tikslų piramidės pa-

* Aš apstulbintas! (*Angl.*)

grindą iš tikslaus jos dvigubo aukščio, įskaitydami ir trupmenines dalis, gausime ne skaičių π, bet 3,1417254. Skirtumas nedidelis, tačiau reikšmingas. Be to, Piaci Smito mokinys Flindersas Petris, tas pats, kuris išmatavo Stounhendžą, pasakoja kartą užtikęs savo mokytoją šlifuojant granitinius išsikišimus karališkajame prieškambaryje – taip šis siekė gauti reikiamus skaičius... Gal tai gandai, tačiau Piaci Smitas nebuvo pasitikėjimo vertas žmogus, reikėjo tik pamatyti, kaip jis rišdavosi kaklaraištį. Nors tarp tų nesąmonių, be abejo, yra ir neginčytinų tiesų. Ponai, ar nenorėtumėte prieiti prie lango?

Teatrališku mostu jis atvėrė abi sąvaras ir pakvietė mus persisverti per palangę. Tada parodė į tolumoje, gatvelės ir bulvaro sankryžos kampe stovintį medinį kioską, kuriame, matyt, parduodavo „Merano“ loterijos bilietus.

– Ponai, – tarė jis, – kviečiu jus išmatuoti šį kioską. Įsitikinsite, jog pagrindo ilgis yra 149 centimetrai, taigi viena šimtamilijardinė nuotolio tarp Žemės ir Saulės dalis. Užpakalinės dalies aukštis, padalytas iš lango pločio, būtų 176/56=3,14. Priekinės dalies aukštis yra 19 decimetrų, taigi lygus metų skaičiui graikiškajame mėnulio cikle. Dviejų priekinių ir dviejų užpakalinių kampų aukščių suma būtų 19x2+176x2=732 – pergalės ties Puatjė data. Pagrindo storis yra 3,10 centimetro, o lango apvado plotis – 8,8 centimetro. Sveikuosius skaičius pakeičiant atitinkamomis abėcėlės raidėmis gautume $C_{10}H_8$, taigi naftalino formulė.

– Nuostabu, – tariau, – jūs tai padarėte?

– Ne, – atsakė Aljė. – Tai padarė, tiesa, su kitu kiosku, toks Žanas Pjeras Adamas. Manau, kad visi loterijų kioskai yra daugmaž panašių matmenų. Su skaičiais gali daryti ką tinkamas. Ką daryčiau, turėdamas šventąjį skaičių 9 ir norėdamas gauti 1314, Žako de Molė sudeginimo ant laužo datą, brangią kiekvienam, kas, kaip ir aš pats, ištikimas tamplierių riteriškajai tradicijai? Padauginčiau jį iš 146, lemtingosios Kartaginos

žlugimo datos. Kaip gavau šį rezultatą? Dalijau 1314 iš dviejų, iš trijų ir taip toliau, kol pagaliau radau tinkamą datą. Galėjau 1314 padalyti taip pat iš 6,28, o tai dvigubas 3,14, ir gauti 209. Taigi tai metai, kuriais Pergamo Atalas Pirmasis prisijungia prie antimakedoniškos koalicijos. Patenkinti?

– Tai jūs netikite jokia numerologija, – nusivylęs pratarė Diotalevis.

– Aš? Tvirtai tikiu, tikiu, kad visata yra stebuklinga dermės simfonija ir kad skaičių skaitymas bei jų simbolinė interpretacija yra privilegijuoto pažinimo kelias. O jei pasaulis, kaip žemasis, taip ir aukštasis, yra atitikimų sistema, kurioje *tout se tient*, natūralu, kad kiosko ir piramidės – žmogaus kūrinių – sandara atspindi kosmoso harmoniją. Vadinamieji piramidologai neįtikėtinai sudėtingais būdais atskleidžia paprasčiausias tiesas, daug senesnes ir jau žinomas. Tai – iškreipta tyrimų ir atradimų logika, nes tokia yra mokslo logika. Išminties logikai nereikalingi atradimai, nes ji jau viską žino. Kam demonstruoti tai, kas nė negalėtų būti kitaip? Jei yra paslaptis – ji daug giliau. Tie jūsų autoriai tiesiog plaukia paviršiumi. Tikriausiai šitas parašė ir tas kvailystes apie egiptiečius, jau žinojusius elektrą.

– Nė neklausiu, kaip jūs tai atspėjote.

– Matote? Jie naudojosi elektra nelyginant inžinierius Markonis. Mažiau vaikiška atrodytų hipotezė apie radioaktyvumą. Tai būtų įdomus spėjimas, kuris, priešingai hipotezėms apie elektrą, paaiškintų garsųjį Tutanchamono prakeikimą. Kaip egiptiečiai pakeldavo piramidžių akmenų luitus? Elektros smūgiais, branduoliniais sprogimais? Egiptiečiai buvo radę būdą traukos jėgai panaikinti ir išmanė levitacijos paslaptis. Dar viena energijos forma... Žinoma, jog chaldėjų žyniai priversdavo veikti šventuosius mechanizmus vien tik garsais, o kunigai iš Karnako ir Tėbų galėjo atverti šventyklos duris savo balso skambėjimu – gerai pagalvojus, argi ne apie tai legenda „Sezamai, atsiverk“?

– Taigi? – paklausė Belbas.

– Tokios tokelės, bičiuli. Elektra, radioaktyvumas, atominė energija – tikras įšventintasis žino, kad tai metaforos, paviršiniai gaubtai, sutartinis melas, daugių daugiausia apverktinas senesnės, užmirštos jėgos pakaitalas, todėl įšventintasis ieško, ir ateis ta diena, kai atras. Gal vertėtų pakalbėti, – jis valandėlę padvejojo, – apie telūrines sroves.

– Apie ką? – paklausė kažkuris iš mūsų trijų.

Aljė atrodė nusivylęs:

– Matote? O tikėjausi, kad tarp jūsų klientų atsiras nors vienas, galintis papasakoti man kokių įdomesnių dalykų. Bet jau labai vėlu. Taigi susitarėme, o visa kita buvo tik seno mokslininko fantazijos.

Kai atsisveikindamas tiesė mums ranką, įėjo kamerdineris ir sušnibždėjo kažką į ausį.

– O, mano brangioji draugė, – tarė Aljė, – visai užmiršau. Paprašykite minutėlę palaukti... ne, ne didžiojoje svetainėje, mažojoje turkiškoje svetainėje.

Brangioji draugė, matyt, šiuose namuose jautėsi sava, nes ji jau stovėjo kukliosios studijos tarpduryje ir, nė nežvilgtelėjusi mūsų pusėn, prietemoje skendinčiu kambariu tvirtai žengė Aljė link ir, koketiškai perbraukusi pirštais jo veidą, tarė:

– Simonai, juk neversi manęs laukti prieškambaryje!

Tai buvo Lorenca Pelegrini.

Aljė kiek atsitraukė, pabučiavo jai ranką ir, mostelėjęs mūsų pusėn, prabilo:

– Mano brangioji, saldžioji Sofija, jūs esate lyg namie kiekvienuose namuose ir juos praskaidrinate savo esybe. Norėjau tik atsisveikinti su savo svečiais.

Lorenca pamatė mus ir džiugiai pasisveikino; neprisimenu, kad ją kas nors kada nors būtų nustebinęs ar sutrikdęs.

– O, kaip gražu, – tarė, – ir jūs pažįstami su mano draugu!

Jakopai, kaip laikaisi. (Ji neklausė, kaip jis laikosi, tiesiog konstatavo.)

Pastebėjau, kad Belbas išblyško. Atsisveikinome, Aljė pasidžiaugė šia bendra pažintimi.

– Manau, mūsų draugė yra pats natūraliausias kūrinys, kokį kada nors man teko sutikti. Jos gaivumas įkūnija, ir prašau atleisti už šią seno mokslininko fantaziją, į šią žemę ištremtąją Sofiją. Mano saldžioji Sofija, nespėjau jūsų perspėti, vakarėlis atidėtas kelioms savaitėms. Be galo apgailestauju.

– Nesvarbu, – tarė Lorenca, – aš palauksiu. Jūs eisite į barą? – paklausė mūsų, teisingiau, įsakė mums. – Pasisvečiuosiu čia pusvalandžiuką. Norėčiau, kad Simonas man įpiltų vieno iš savųjų eliksyrų, būtinai turėtumėt paragauti, bet jis sako, kad jie tik išrinktiesiems. Paskui susitiksime bare.

Aljė nusišypsojo lyg atlaidus dėdulė, pasodino ją, o mus palydėjo iki durų.

Išėjome į gatvę ir, susėdę į mano automobilį, pasukome pas Piladą. Belbas tylėjo. Visą kelią nė vienas neištarėme nė žodžio. Prie baro prekystalio tuos kerus derėjo išsklaidyti.

– Nenorėčiau būti jus atidavęs į bepročio rankas, – tariau.

– Ne, – atsakė Belbas. – Tas žmogus įžvalgus ir subtilus. Tik jis gyvena kitame pasaulyje nei mūsiškis.

Paskui niūriai pridūrė:

– Arba beveik.

49

„Traditio Templi“ teigia tamplieriškos, dvasinės ir slaptos, riterijos tradiciją...

(Henry Corbin „Temple et contemplation“, Paryžius, Flammarion, 1980, p. 373)

– Kazaubonai, manau, kad perkandau tą jūsų Alję, – tarė Diotalevis, užsisakęs baltą putojantį, o mes susirūpinome jo dvasine sveikata. – Jis domisi slaptaisiais mokslais ir nepasitiki nei savamoksliais, nei mėgėjais. Bet, kaip šiandien nugirdome, nors niekindamas, jis juos išklauso, kritikuoja ir nuo jų neatsiriboja.

– Šiandien tas ponas, grafas, markgrafas Alję, ar kas jis būtų, ištarė lemtingą frazę, – tarė Belbas. – Dvasinė riterija. Jis niekina juos, tačiau jaučiasi susiję̨s su jais dvasinės riterijos saitais. Manau, suprantu jį.

– Kokia prasme? – paklausėme.

Belbas gėrė jau trečią taurę martinio („Viskį reikia gerti vakare, – sakydavo, – nes jis ramina ir verčia svajoti, o martinis tinka vėlyvai popietei, nes gaivina ir palaiko tvirtybę“), todėl kalba pakrypo apie jo vaikystę *** miestelyje, kaip jau ne kartą buvo nutikę mums kalbantis.

– Tai buvo tarp tūkstantis devyni šimtai keturiasdešimt trečiųjų ir keturiasdešimt penktųjų, taigi tuo metu, kai fašizmą keitė demokratija, kurią vėliau pakeitė Salò respublikos diktatūra, o kalnuose vyko partizaninis karas. Man šios istorijos pradžioje buvo vienuolika, gyvenau dėdės Karlo namuose. Prieš tai gyvenome mieste, bet nuolatiniai bombardavimai keturiasdešimt trečiaisiais privertė mano motiną ryžtis, kaip tuomet sakydavo, evakuotis. *** miestelyje gyveno dėdė Karlas su dėdiene Katerina. Dėdė Karlas buvo iš ūkininkų ir pa-

veldėjo namą *** miestelyje kartu su žeme, kurioje pusininkavo toks Adelinas Kanepa. Pusininkas dirbo, kūlė grūdus, spaudė vyną ir pusę pelno atiduodavo savininkui. Padėtis, aišku, buvo įtempta: pusininkas jautėsi išnaudojamas, lygiai kaip ir savininkas, iš savo žemės gaunantis tik pusę pajamų. Savininkai nekentė pusininkų, o pusininkai nekentė savininkų. Tačiau sutarė, bent jau dėdė Karlas. Keturioliktaisiais dėdė Karlas įstojo savanoriu į Alpių šaulius. Atšiaurios Pjemonto sąlygos, pareiga ir auka Tėvynei: jis tampa leitenantu, vėliau – kapitonu. Trumpai tariant, viename iš mūšių ties Karsu jis atsiduria prie vieno kvailo kareivio, kurio rankose sprogsta granata – ar ne todėl ji vadinama rankine granata? Žodžiu, jį jau ruošėsi mesti į brolišką kapą, kai vienas sanitaras pastebėjo, kad jis dar gyvas. Nunešė į lauko ligoninę, ten jam nupjovė ranką ir išėmė akį, jau iššokusią iš akiduobės, o po plaukais, pasak dėdienės Katerinos, pakišo metalo plokštelę, nes trūko dalies kiaušo. Žodžiu, viena vertus, chirurgijos šedevras, kita vertus – didvyris. Sidabro medalis, Italijos Karūnos kavalieriaus kryžius, o po karo – šilta vietelė administracijoje. Dėdė Karlas baigė karjerą *** miestelio mokesčių inspekcijos viršininku, to paties, kuriame paveldėjo šeimos turtus ir kur apsigyveno prosenelių namuose kartu su Adelinu Kanepa ir jo šeima.

Dėdė Karlas, kaip mokesčių inspekcijos viršininkas, buvo žinomas valdžios atstovas. O kaip karo invalidas ir Italijos Karūnos kryžiaus kavalierius jautė prielankumą valdžiai, į kurią tuomet atėjo fašistai. Ar dėdė Karlas buvo fašistas? Vertindami šešiasdešimt aštuntųjų metų požiūriu galėtume teigti, kad dėdė Karlas buvo truputį fašistas: fašistinė valdžia naujai pažvelgė į buvusius karius ir suteikė jiems apdovanojimus bei tarnybinius paaukštinimus. Pakankamai, kad Adelinas Kanepa imtų jo neapkęsti: jis dėl labai aiškių priežasčių buvo antifašistas. Kasmet jam reikėdavo pristatyti dėdei savo pajamų deklaraciją. Į kabinetą jis įeidavo nutaisęs nutrūktgalvišką są-

mokslininko veidą, prieš tai pabandęs papirkti dėdienę Kateriną pora tuzinų kiaušinių. Ir atsidurdavo akis į akį su dėde Karlu, kuris buvo ne tik nepaperkamas didvyris, bet ir geriau nei kas nors kitas žinojo, kiek Kanepa per metus iš jo pavogė, ir neatleisdavo jam nė vieno cento. Adelinas Kanepa laikė save diktatūros auka ir paskleidė apie dėdę Karlą bjaurius gandus. Dėdė gyveno antrame aukšte, Kanepa – pirmame. Kas rytą jie susitikdavo, tačiau apie sveikinimąsi nebuvo nė kalbos. Ryšį palaikydavo dėdienė Katerina, o mums atvykus – mano motina, kuriai Adelinas Kanepa reikšdavo savo karščiausią užuojautą dėl jos svainystės su pabaisa. Dėdė paprastai grįždavo šeštą valandą vakaro, vilkėdavo pilką dvieilį švarką, su skrybėle ir dar neskaitytu „Stampa" numeriu rankoje. Jis ėjo tiesus kaip Alpių šaulys, o pilkos akies žvilgsnis smigo į dar nenugalėtas viršūnes. Praeidavo pro Adeliną Kanepą, kuris tą valandą ilsėdavosi ant suolelio sode, tarsi jo ten nebūtų. Po to prie pirmo aukšto durų sutikdavo ponią Kanepą ir ceremoningai nukeldavo skrybėlę. Taip kiekvieną vakarą, metai iš metų.

Artėjo aštunta, Lorenca vis nesirodė, Belbas gėrė penktą taurę martinio.

– Atėjo 1943-ieji. Vieną rytą dėdė Karlas įėjo į mūsų kambarį, garsiu bučiniu pažadino mane ir tarė: „Vaike, ar nori išgirsti metų naujieną? Nužudytas Musolinis". Taip ir nesupratau, ar dėdė Karlas dėl to kentėjo. Juk jis buvo lojalus pilietis ir valstybės tarnautojas. Jei kentėjo – to neparodė ir toliau vadovavo mokesčių inspekcijai, dabar jau valdant Badoljo vyriausybei. Paskui atėjo rugsėjo aštuntoji, rajonas, kuriame gyvenome, atiteko Socialinei Respublikai, ir dėdė Karlas vėl prisitaikė. Jis rinko mokesčius Socialinei Respublikai. Tuo tarpu Adelinas Kanepa mezgė ryšius su pirmaisiais partizanų būriais kalnuose ir rezgė keršto planus. Mes, vaikai, dar nežinojome, kas tie partizanai. Apie juos sklido kalbos, bet niekas jų nebuvo matęs. Kalbėta apie Badoljo šalininkų vadą, tokį Tercį

(aišku, kaip tuomet įprasta, tai buvo slapyvardis, o daugelis kalbėjo, kad jis jį paėmęs iš komiksų apie Diką Žaibą, turėjusį draugą Tercį), buvusį karabinierių viršilą, kuris per pirmas kautynes su fašistais ir SS neteko kojos. Jis vadovavo visiems būriams kalnuose aplink *** miestelį. Paskui tai įvyko. Vieną dieną miestelyje pasirodė partizanai. Jie nusileido nuo kalnų ir vaikštinėjo gatvėmis, dar be uniformų, su žydromis skarelėmis ant kaklų, leisdami į dangų šūvių papliūpas, lyg sakydami: „Štai mes ir čia“. Žinia greit pasklido, visi užsidarė namuose, dar nežinojo, kas jie tokie. Dėdienė Katerina kiek sunerimo, nes juk jie buvo Adelino Kanepos draugai ar bent jau Adelinas Kanepa sakėsi esąs jų draugas, ar jie ko nepadarys dėdei Karlui? Jie padarė. Kaip mums pranešė, apie vienuoliktą valandą ginkluotų partizanų būrys įžengė į mokesčių skyrių, suėmė dėdę ir išsivedė nežinoma kryptimi. Dėdienė Katerina krito į lovą, iš burnos jai pasirodė balkšvos putos ir ji pareiškė, kad jie nužudys dėdę Karlą. Užtektų vieno smūgio ir dėl tos poodinės plokštelės dėdė tuoj pat numirtų. Išgirdęs dėdienės dejones, atėjo Adelinas Kanepa su žmona ir vaikais. Dėdienė Katerina išvadino jį Judu, kad išdavė dėdę Karlą partizanams, nes šis rinkęs mokesčius Socialinei Respublikai. Adelinas Kanepa prisiekinėjo viskuo, kas švenčiausia, jog tai netiesa, bet matėsi, kad jaučiasi kaltas, pernelyg aptakiai kalbėjo. Dėdienė išvarė jį lauk. Adelinas Kanepa verkė, šaukėsi mano motinos užtarimo, primindamas visus kartus, kai pusvelčiui pardavęs jai triušį ar vištą, mano motina oriai tylėjo, iš tetos Katerinos burnos toliau virto balkšvos putos. Aš verkiau. Pagaliau, po dviejų kankinamų valandų, išgirdome šūksnius ir pasirodė dėdė Karlas ant dviračio, kurį vairavo viena ranka. Atrodė lyg grįžtų iš pasivaikščiojimo. Pamatęs sumaištį sode, rūsčiu veidu susiruošė klausti, kas atsitiko. Tragedijų nepakentė, kaip, beje, visi mūsų kraštų žmonės. Nusėdęs nuo dviračio, prisiartino

prie dėdienės Katerinos kančių lovos, kurioje ši vis dar trūkčiojo savo liesas kojas, ir paklausė, ko ji taip susijaudinusi.

– Kas nutiko?

– Tercio partizanai, matyt, išgirdo Adelino Kanepos skundus ir suėmė dėdę Karlą kaip vieną iš vietinių režimo atstovų, kad pamokytų visą miestelį. Dėdę Karlą sunkvežimiu išvežė už miestelio, kur jis akis į akį susitiko su Terciu, spindinčiu visais karo apdovanojimais, su šautuvu dešinėje rankoje ir ramentu kairiojoje. Dėdė Karlas išsitempė, ramiai atidavė pagarbą ir prisistatė kaip Alpių šaulių majoras Karlas Kovasas, karo invalidas, apdovanotas sidabro medaliu. Nemanau, kad tai buvo gudrybė, matyt, instinktas, įprotis, riteriškos apeigos. Tada Tercis irgi išsitempė ir prisistatė kaip Karališkųjų karabinierių viršila Rebaudengas, Betino Rikasoli vardo partizanų brigados vadas, apdovanotas bronzos medaliu. „Kur?“ – paklausė dėdė Karlas. Tercis suglumęs: „Pordua, pone majore, 327 aukštuma“. – „Dėl Dievo, – tarė dėdė Karlas, – aš buvau 328 aukštumoje, trečiasis pulkas, Saso di Stria!“ – „Saulėgrįžos mūšis?“ – „Saulėgrįžos mūšis.“ – „O tas susišaudymas ties Penkiais Pirštais?“ – „Velniai rautų, prisimenu. O toji durtuvų ataka švento Krispino išvakarėse?“ – „Po paraliais!“ Ir taip toliau, ta pačia dvasia. Po to jie, vienas be rankos, kitas be kojos, tarytum vienas žmogus žengė prie vienas kito ir apsikabino. Tercis tarė: „Matote, kavalieriau, matote, ponas majore, turime žinių, kad jūs renkate mokesčius fašistinei vyriausybei, kuri tarnauja okupantams“. – „Matote, vade, – atsakė dėdė Karlas, – aš turiu šeimą ir gaunu algą iš centrinės vyriausybės, kuri yra tokia, kokia yra, bet ne aš ją rinkau. Ką jūs darytumėte, manim dėtas?“ – „Brangus majore, – atsakė Tercis, – jumis dėtas, elgčiausi lygiai taip pat, bet gal galėtumėt bent vilkinti bylas.“ – „Pamatysim, – tarė dėdė Karlas, – nieko prieš jus neturiu, ir jūs esate Italijos vaikai ir dori kariai.“ Manau, jie vienas kitą suprato todėl, kad abu tarė žodį Tėvynė iš didžio-

sios raidės. Tercis įsakė duoti majorui dviratį ir dėdė Karlas sugrįžo. Adelino Kanepos nesimatė kelis mėnesius. Nežinau, ar dvasinė riterija yra kas nors panašaus, bet tie ryšiai, be jokios abejonės, kur kas aukščiau už pasidalijimą.

50

Nes aš esu pirma ir paskutinė. Aš esu pagerbtoji ir paniekintoji. Aš esu kekšė ir šventoji.

(Ištrauka iš „Nag Hammadi“, 6, 2)

Įėjo Lorenca Pelegrini. Belbas pažvelgė į lubas ir užsisakė paskutinę taurę martinio. Pajutau ore tvyrančią įtampą ir pabandžiau pakilti, bet Lorenca mane sulaikė.

– Ne, eime visi kartu, šįvakar atidaroma Rikardo paroda, jis pradeda naują stilių! Jis didis, Jakopai, tu gi jį pažįsti.

Žinojau, koks buvo Rikardas, nuolat sukiojosi Pilado bare, bet tuomet dar nesupratau, kodėl Belbas dar įdėmiau įsistebeilijo į lubas. Dabar, perskaitęs *files*, žinau, jog Rikardas – tas vyras su randu, kuriam Belbas anuomet neišdrįso kibti į atlapus.

Lorenca primygtinai prašė, galerija netoliese, ten rasime tikrą šventę, dar daugiau, tiesiog orgiją. Sukrėstas Diotalevis pareiškė turįs grįžti namo, aš svyravau, bet buvo akivaizdu, kad Lorencai reikia ir manęs, Belbas kentėjo ir dėl to, nes pokalbio akis į akį akimirka jam vis labiau tolo. Negalėjau atsisakyti kvietimo, išėjome kartu.

Rikardas man nepatiko. Septintojo dešimtmečio pradžioje jo darbai buvo be galo nykūs, nuobodūs: smulkūs juodi ir pilki raštai, griežtų geometrinių formų, truputį *optical*, nuo jų svai-

go galva. Paveikslai vadinosi „Kompozicija 15“, „Paralaksas 17“, „Euklidas X“. Prasidėjus šešiasdešimt aštuntiesiems jis rengė parodas užimtuose namuose. Spalvos pasikeitė, dabar vyravo agresyvūs juodo ir balto kontrastai, detalės stambesnės, o pavadinimai skambėjo „*Ce n'est qu'un debut*“, „Molotovas“, „Šimtas gėlių“. Sugrįžęs į Milaną, mačiau jo paveikslus klube, kur garbino daktarą Vagnerį. Juoda spalva išnyko, liko tik balta, kontrastai išgaunami reljefiniais potėpiais ant akyto „Fabriano“ popieriaus, kad paveikslai, kaip sakydavo, priklausomai nuo krintančios šviesos atskleistų savo įvairias formas. Dabar jie vadinosi „Liaupsė dviprasmybei“, „Įstrižai“, „Ça“, „Berggasse“, „Paneigimas 15“.

Tą vakarą vos įėjęs į galeriją supratau, kad Rikardo poetika patyrė naują giluminę evoliuciją. Paroda vadinosi „Megale Apophasis“. Rikardas perėjo prie alegorijų, o jo paletė tiesiog pašėlo. Jis žaidė citatomis, o kadangi piešti, manau, nemokėjo, tikriausiai dirbo suprojektavęs drobėje garsaus paveikslo skaidrę, blaškydamasis tarp praėjusio amžiaus pabaigos pompastikų ir šio amžiaus pradžios simbolistų. Originalo eskizą jis apdorodavo taškine technika, subtiliausiai atskirdamas atspalvius, nuo pirmo taško iki paskutinio pereidamas visą spektrą, pradėdamas ryškiu, švytinčiu branduoliu, o baigdamas absoliučia juoduma, arba atvirkščiai, priklausomai nuo norėtos išreikšti mistinės ar kosmologinės minties. Kalnai skleidė iš blyškių spalvų dulkelių sudėtus šviesos spindulius, o tolumoje matėsi dangaus skliautai su sklandančiais angelais, kažkas panašaus į Dorė „Rojų“. Pavadinimai buvo „Beatrix“, „Mistinė rožė“, „Dantė Gabrielius 33“, „Meilės išpažintojai“, „Atanòr“, „Homunculus 666“. Štai iš kur Lorencos aistra homunkulams, pagalvojau. Didžiausias paveikslas vadinosi „Sofija“. Jame buvo pavaizduotas kylantis būrys juodųjų angelų, o iš jų palikto skaidraus pėdsako radosi balta figūra, glamonėjama milžiniškų melsvų delnų, nukopijuotų nuo tų, kurie tie-

sėsi dangun „Guernica“ paveiksle. Kompozicija abejotina, iš arti matyti grubus darbas, bet žvelgiant iš dviejų ar trijų metrų įspūdis labai lyriškas.

– Aš seno kirpimo realistas, – sušnibždėjo Belbas, – suprantu tik Mondrianą. Ką reiškia toji negeometrinė tapyba?

– Anksčiau ji buvo geometrinė, – tariau.

– Tai buvo ne geometrija, o glazūruotos plytelės vonioms.

Lorenca nuskubėjo apkabinti Rikardo, šis iš tolo mostu pasisveikino su Belbu. Žmonių buvo daug, galerija priminė Niujorko *loft*: baltos sienos ir lubos, o palubėje apnuoginti gal šildymo, gal vandentiekio vamzdžiai. Įdomu, kiek kainavo toks tariamai paprastas interjeras. Iš garsintuvų kampe sklindanti muzika kurtino susirinkusius rytietiško sitaro garsais. Melodijos negalėjai suprasti. Išsiblaškiusiais žvilgsniais apžvelgę paveikslus, visi skubėjo prie gilumoje stovinčių stalų, nukrautų gėrimais popierinėse stiklinėse. Vakaras jau buvo pačiame įkarštyje, oras prisotintas dūmų, kokia mergina retkarčiais bandydavo pradėti šokti salės viduryje, bet visi dar buvo pernelyg užimti pokalbiais ar gana gausiai apkrautų stalų tuštinimu. Prisėdau ant sofos, prie kurios stovėjo didžiulė stiklo vaza, dar puspilnė baltuoju vynu užpiltų vaisių salotų. Jau norėjau jų paragauti, nes buvau dar be vakarienės, bet viduryje pamačiau pėdos atspaudą, kuriame vaisiai buvo susitrynę į vientisą masę. Nesistebėjau, nes ant grindų jau telkšojo vyno balos, o kai kurie svečiai sunkiai laikėsi ant kojų.

Belbas su stikline rankose lėtai vaikštinėjo, atrodė, be jokio tikslo, nuo vienų prie kitų, kartkartėmis paplodamas kam nors per petį. Jis ieškojo Lorencos.

Kiti taip pat nenustygo vietoje. Minia buvo panaši į sūkurį ar dar nepažįstamos gėlės ieškantį bičių spiečių. Aš neturėjau ko ieškoti, bet pakilau, pasiduodamas minios nuotaikai. Netoliese pamačiau Lorencą, ji vaikštinėjo pasimeilikaudama tai su vienu, tai su kitu, aukštai iškėlusi galvą, sąmoningai nieko

nematančiu žvilgsniu, tiesia nugara, stačia krūtine, lengvu dykinėjančios žirafos žingsniu.

Natūrali minios tėkmė netikėtai įspraudė mane į kampą už stalo, prie pagaliau gal atsitiktinai susitikusių Lorencos ir Belbo. Jie stovėjo nusisukę nuo manęs, irgi negalėdami pajudėti iš vietos. Nežinau, ar matė mane, bet tame visuotiniame šurmulyje niekas nebegirdėjo, ką kalbėjo kiti. Manė esantys vieni, o aš buvau priverstas klausytis jų pokalbio.

– Na, – kalbėjo Belbas, – tai kur susipažinai su savuoju Aljė?

– Manuoju? Ir tavuoju, po to, ką šiandien mačiau. Tu gali pažinoti Simoną, o aš – ne. Sveikinu.

– Kodėl vadini jį Simonu? Kodėl jis tave vadina Sofija?

– Juk tai žaidimas! Susipažinau su juo pas draugus, laimingas? Ir manau, kad jis žavus. Bučiuoja man ranką lyg kokiai karalaitei. O galėtų būti mano tėvu.

– Žiūrėk, kad netaptų tavo vaiko tėvu.

Man pasirodė, kad tai aš kalbu su Amparo, ten, Bahijoje. Lorenca teisi. Aljė mokėjo bučiuoti rankas jaunoms ponioms, nepratusioms prie tokio elgesio.

– Kodėl Simonas ir Sofija? – neatlyžo Belbas. – Ar jo vardas Simonas?

– Tai nuostabi istorija. Ar žinojai, kad mūsų visata yra klaidos vaisius, ir čia yra truputis mano kaltės? Sofija buvo Dievo moteriškoji dalis, nes anuomet Dievas buvo labiau moteriškas nei vyriškas. Tai jūs jam prilipdėte barzdą ir pavadinote Jis. Aš buvau jo geriausioji dalis. Simonas sako, jog aš nesiklausiusi panorau pagimdyti pasaulį, aš, Sofija, dar vadinama, palauk, štai, Enoja. Atrodo, kad mano vyriškoji dalis nieko nenorėjo kurti, gal bijojo, o gal buvo impotentė, ir aš, nepajėgdama su juo susijungti, nutariau viena sukurti pasaulį, negalėjau tam atsispirti, gal iš meilės pertekliaus, tikrai, dievinu šitą sujauktą visatą. Todėl esu šito pasaulio siela. Taip sako Simonas.

– Koks malonus. Jis visoms taip sako?

– Kvaileli, ne, tik man vienai. Nes jis mane supranta geriau nei tu, nebando manęs sutraukti į savo susikurtą įvaizdį. Supranta, kad reikia man leisti gyventi savaip. Taigi Sofija ėmė kurti pasaulį. Ji susidūrė su pirmykšte materija, ganėtinai atgrasia, manau, nevartojusia dezodorantų, ir tai įvyko visiškai atsitiktinai, bet kaip tik ji, atrodo, sukūrė tą Deme... kaip reikia sakyti?

– Gal kartais Demiurgą?

– Teisingai, jį. Neprisimenu, ar tą Demiurgą padarė Sofija, ar jis jau buvo, bet ji jam pašnabždėjo: „Nagi, eikš, padarykim pasaulį, o paskui pasismaginsim". Demiurgas, atrodo, buvo nevėkšla ir nemokėjo daryti pasaulio taip, kaip reikėtų, o net ir būtų neturėjęs to daryti, nes materija yra pikta ir jam nederėjo kišti prie jos nagų. Žodžiu, jis padarė tai, ką padarė, o Sofija liko viduje. Pasaulio kalinė.

Lorenca kalbėjo ir gėrė, daug... Daugelis užmerktomis akimis svajingai lingavo salės viduryje, o Rikardas, kas minutę eidamas pro šalį, vis kažko pylė jai į stiklinę. Belbas bandė jam sutrukdyti sakydamas, kad Lorenca jau gana išgėrusi, tačiau Rikardas tik juokėsi ir purtė galvą, o ji piktinosi ir tvirtino, kad alkoholis jai kenkia mažiau nei Jakopui, nes ji yra už jį jaunesnė.

– *Okay, okay*, – kalbėjo Belbas, – neklausyk senelio. Klausyk Simono. Ką dar jis tau sakė?

– Tai, kad esu pasaulio belaisvė, teisingiau, blogųjų angelų belaisvė... nes šioje istorijoje angelai yra blogi, padėję Demiurgui sukurti visą tą netvarką... Blogieji angelai laiko mane pas save, neleidžia pabėgti ir verčia kentėti. Bet tarp žmonių retkarčiais pasitaiko tokių, kurie mane atpažįsta. Kaip Simonas. Jis sako, kad jam tai jau nutikę prieš tūkstantį metų, tiesa, dar nepasakiau, kad Simonas yra nemirtingas. Žinotum, kiek jis yra matęs...

– Aišku, aišku. Bet daugiau negerk.

– Pšš... Kartą Simonas pasakė, jog esu buvusi prostitute Tyro viešnamyje, o vadinausi Helenė...

– Taip tau sako tas ponas? Ir tu džiaugiesi. Leiskite pabučiuoti jums ranką, o mūsų mėšlinos visatos kekšyte... Koks džentelmenas.

– Na, šiaip ar taip, šliundra buvo ta Helenė, ne aš. Be to, tais laikais prostitutėmis būdavo laisvos moterys, be įsipareigojimų, intelektualės, nenorinčios tūnoti namuose kaip namų šeimininkės. Pats puikiai žinai, kad prostitutės buvo kurtizanės, laikiusios meno salonus. Šiandienos požiūriu tai būtų viešųjų ryšių atstovė. Ar vadintum šliundra viešųjų ryšių atstovę, tarsi ji būtų kokia mergšė, žadinanti sunkvežimių vairuotojų aistras?

Priėjo Rikardas ir paėmė ją už rankos.

– Eime pašokti, – tarė.

Jie šoko salės viduryje, judėdami taip lyg sulėtintai muštų būgną. Retkarčiais Rikardas pritraukdavo ją prie savęs, valdingai apkabindavo kaklą, ir ji jam pasiduodavo, užsimerkusi, švytinčiu veidu, atlošusi galvą, ant nugaros užkritusiais plaukais. Belbas rūkė vieną cigaretę po kitos.

Paskui Lorenca apsivijo rankomis Rikardo liemenį ir lėtai ėmė vesti jį, kol jie atsidūrė vos per žingsnį nuo Belbo. Šokdama paėmė jam iš rankų taurę. Kairiąja ranka apsikabinusi Rikardą, dešiniąja laikydama taurę, ji žvelgė į Jakopą drėgnomis akimis, lyg verktų, bet šypsojosi... Ir kalbėjo.

– Žinai, tai ne vienintelis kartas.

– Koks ne vienintelis? – paklausė Belbas.

– Kai jis sutinka Sofiją. Po daugelio amžių Simonas buvo Vilhelmas Postelis.

– Laiškanešys?

– Idiotas. Renesanso išminčius, skaitęs hebrajų...

– Hebrajiškai.

– Koks skirtumas? Skaitė tuos tekstus taip, kaip vaikai skaito „Peliuko Mikio“ žurnalą. Vienu prisėdimu. Taigi vienoje

Venecijos ligoninėje jis sutinka seną neraštingą tarnaitę, savąją Joaną, pažvelgia į ją ir taria: „Supratau, štai naujasis Sofijos, Enojos įsikūnijimas, Didžioji Pasaulio Motina, nužengusi pas mus, kad išganytų pasaulį, kurio siela yra moteriškos lyties". Ir Postelis išsiveda Joaną, visi jį laiko bepročiu, bet jam tai nė motais, jis ją garbina, nori išlaisvinti iš angelų nelaisvės, o kai ji miršta, jis visą valandą žiūri į saulę, daug dienų nevalgo ir negeria, gyvena prisiminimais apie Joaną, kurios jau nebėra, nors atrodo, lyg ji niekur nebūtų išėjusi, nes ji visada čia, šiame pasaulyje, vis atgimstanti, kaip čia pasakius, persikūnijanti... Ar tavęs ši istorija negraudina?

– Tiesiog plūstu ašaromis. Tau patinka būti Sofija?

– Esu ja taip pat ir dėl tavęs, mylimas. Ar žinai, kad prieš susipažindamas su manimi ryšėjai siaubingus kaklaryšius, o tavo pečiai buvo nusėti pleiskanomis.

Rikardas vėl apsikabino jos kaklą.

– Ar galiu įsiterpti į pokalbį? – paklausė jis.

– Tu tylėk ir šok. Esi tik mano gašlumo įnagis.

– Man tinka.

Belbas tęsė, tarsi jo nė nebūtų:

– Taigi esi jo kekšė, jo feministė, viešųjų ryšių atstovė, o jis yra tavasis Simonas.

– Mano vardas ne Simonas, – tarė Rikardas besipinančiu liežuviu.

– Ne apie tave kalba, – atšovė Belbas.

Jaučiausi nepatogiai. Paprastai pavydžiai saugantis savo jausmus, dabar jis kivirčijosi su mylimąja liudininko, dar daugiau, varžovo akivaizdoje. Bet iš pastarosios frazės supratau, jog apsinuogindamas kito akivaizdoje, kai tikrasis varžovas buvo visai kitas asmuo, jis vieninteliu jam prieinamu būdu teigė Lorencą esant jo nuosavybę.

Lorenca vis kalbėjo, iš kažko paėmusi dar vieną stiklinę:

– Bet tik juokais. Juk aš myliu tave.

– Džiaugiuosi, kad nepelniau tavo neapykantos. Klausyk, norėčiau eiti namo, mane ištiko gastrito priepuolis. Vis dar esu žemosios materijos belaisvis. Man Simonas nieko nežadėjo. Ar eisi su manim?

– Dar pabūkim. Juk taip gera. Ar tau nelinksma? Be to, dar neapžiūrėjau paveikslų. Matei, vieną Rikardas paskyrė man.

– Kiek daug dalykų norėčiau tau paskirti, – tarė Rikardas.

– Esi vulgarus. Atstok. Aš kalbuosi su Jakopu. Dėl Dievo, Jakopai, ar manai, kad tu gali žaisti su savo draugais intelektualiuosius žaidimus, o aš – ne? Kas elgiasi su manimi kaip su Tyro kekše? Tu.

– Galiu tai prisiekti. Aš. Aš stumiu tave į nusenusių ponų glėbį.

– Jis net nebandė manęs apkabinti. Jis – ne satyras. Tave pykdo, kad jis nenori įvilioti manęs į lovą, o laiko savo intelektualiu partneriu.

– *Allumeuse*.*

– Štai to ir nederėjo sakyti. Rikardai, eime, paieškosim ko nors išgerti.

– Ne, palauk, – tarė Belbas. – Turi man atsakyti, ar žiūri į jį rimtai, noriu suprasti, ar neišprotėjai. Ir užteks gerti. Po velnių, pasakyk, ar žiūri į jį rimtai!?

– Mylimasis, juk tai tik žaidimas, mano ir jo. Šioje istorijoje visų gražiausia, kad Sofija, supratusi, kas yra, ir išsivadavusi iš angelų tironijos, tampa tyra...

– Lioveisi nusidėti?

– Prašau, apsigalvok, – tarė Rikardas, slapta bučiuodamas jai kaktą.

– Priešingai, – atsakė ji Belbui, nė nežvilgtelėjusi į dailininką. – Tai jau nėra nuodėmė, galime daryti ką tinkami, kad išsilaisvintume iš kūno, pakilę virš gėrio ar blogio.

* Moteris, kaitinanti vyrų aistras, bet neketinanti jų patenkinti. (*Pranc.*)

Ji stumtelėjo Rikardą tolyn nuo savęs ir garsiai sušuko:

– Aš esu Sofija ir, norėdama išsilaisvinti iš angelų, turiu pradaryti... pradaryti... pa-da-ry-ti visas nuodėmes, net ir pačias maloniausias!

Kiek svirduliuodama priėjo prie kampe sėdinčios juodai apsirengusios gailių akių ir blyškaus veido merginos, išsivedė ją į salės vidurį ir ėmė judėti kartu su ja, priglaudusi savo pilvą prie josios, nusvirusiomis prie šonų rankomis.

– Galiu mylėti ir tave, – tarė. Ir pabučiavo į lūpas.

Kiti apsupo jas pusračiu, susijaudinę. Kažkas kažką pasakė. Belbas atsisėdo, akmeniniu veidu žvelgdamas į sceną, lyg impresarijus, stebintis bandymus. Jį išpylė prakaitas, kairioji akis virpėjo, ko niekada anksčiau neteko matyti. Staiga, kai Lorenca jau šoko penketą minučių, vis gašliau judėdama, jis pratrūko:

– O dabar eikš.

Lorenca sustojo, plačiai įrėmusi kojas, ištiesė priekin rankas ir sušuko:

– Aš esu kekšė ar šventoji!

– Tu esi kvaiša, – tarė Belbas pakildamas. Nuėjo tiesiai prie jos, sugriebė už riešo ir nutempė prie durų.

– Sustok, – šaukė ji, – nemanyk, kad gali sau leisti... – ir pravirko, apkabinusi jo kaklą. – Mylimasis, aš esu tavo Sofija, nejau supykai dėl šito...

Belbas švelniai apkabino ją per pečius, pabučiavo į smilkinį, sutvarkė plaukus ir, pasisukęs į susirinkusius, tarė:

– Atleiskit. Ji nepratusi tiek gerti.

Išgirdau keletą pašaipų. Manau, jas išgirdo ir Belbas. Pažvelgė į mane nuo slenksčio ir padarė tai, kas, taip niekada ir nesupratau, buvo skirta man, kitiems ar jam pačiam. Padarė tai vogčiomis, pusbalsiu, kai kiti jau nebesidomėjo nei juo, nei Lorenca.

Nepaleisdamas Lorencos pečių, grįžtelėjo į salę ir tyliai ištarė, taip, lyg sakytų patį akivaizdžiausią dalyką:

– Kakariekū.

Todėl, kai godotinas Čeruelonė Kabalistas tau ką nors sako, nemanyk, jog jis tau sako lengvabūdiškus, vulgarius, banalius dalykus – jis byloja didžiąją paslaptį, didžiąją pranašystę...
(Thomaso Garzoni „Il Teatro de vari e diversi cervelli mondani", Venecija, Zanfretti, 1583, XXXVI pokalbis)

Milane ir Paryžiuje rastos ikonografinės medžiagos nepakako. Ponas Garamondas leido man keletui dienų nuvykti į Miuncheną, į *Deutsches Museum*.

Vakarus leidau Švabingo baruose, kitaip tariant, tose milžiniškose kriptose, kuriose groja senyvi ūsuoti ponai trumpomis odinėmis kelnėmis, įsimylėjėliai šypsosi pro tirštą garuojančios kiaulienos rūką, pakėlę litrinius alaus bokalus, viena pora prie kitos, o popietes – vartydamas reprodukcijų katalogus. Retkarčiais išeidavau iš archyvo pasivaikščioti po muziejų, kuriame buvo atkurta viskas, kas išrasta žmogaus: paspaudi mygtuką, ir naftos gręžinių dioramose pradeda suktis grąžtai, gali įeiti į tikrą povandeninį laivą, gali sukti planetas, gaminti rūgštis ar sukelti grandininę reakciją – žodžiu, mažiau vaiduokliškas ir visiškai nuspėjamas *Conservatoire*, apgyventas apsėstų mokinukių, besimokančių mylėti inžinierius.

Deutsches Museum gali sužinoti viską apie darbą kasyklose: nulipi laiptais, ir patenki į kasyklą – su galerijomis, keltuvais žmonėms ir arkliams, tuneliais, kuriais šliaužia sulysę išnaudojami vaikai (tikiuosi, vaškiniai). Gali eiti nesibaigiančiais tamsiais koridoriais, sustoti ties bedugniais šuliniais, šaltis perSmelkia tau kaulus ir beveik pajunti sprogstamojo dujų ir oro mišinio kvapą. Mastelis vienas su vienu.

Kai praradęs viltį vėl išvysti dienos šviesą slampinėjau šonine galerija, prie bedugnės krašto netikėtai pamačiau žmogų,

kuris man pasirodė pažįstamas. Jo raukšlėtą pilką veidą, baltus plaukus, apuoko žvilgsnį jau buvau kažkur regėjęs, tik jaučiau, kad drabužiai būtų turėję būti kiti, lyg tas veidas priklausytų kažkokiai uniformai, tarsi po ilgo nesimatymo būtum sutikęs civiliškai apsirengusį kunigą ar kapuciną be barzdos. Jis irgi nužvelgė mane, taip pat dvejodamas. Kaip paprastai tokiais atvejais, po vogčiomis mestų žvilgsnių dvikovos jis pirmas ėmėsi iniciatyvos ir pasisveikino itališkai. Staiga išvydau jį tokį, kokį buvau įpratęs matyti: su ilgu gelsvu surdutu. Tai buvo ponas Salonas. „A. Salonas – taksiderminінkas.“ Jo laboratorija buvo už kelerių durų nuo manojo biuro, tame pačiame buvusio fabriko koridoriuje, kur dėjausi esąs kultūros Marlou. Kartais sutikdavau jį laiptinėje ir mes pasisveikindavom galvos linktelėjimu.

– Įdomu, – tarė tiesdamas man ranką, – jau kuris laikas gyvename greta, o susipažįstame tik dabar, čia, žemės gelmėse, už tūkstančio kilometrų.

Persimetėme keliomis bereikšmėmis frazėmis. Man pasirodė, jog jis puikiausiai žino, ką aš veikiu, o tai jau buvo daug, nes nė aš pats to nežinojau.

– Kokie vėjai jus atpūtė į technikos muziejų? Atrodo, leidykloje užsiimate dvasingesniais dalykais.

– Iš kur jūs žinote?

– Na, – atsainiai mostelėjo, – žmonės kalba, o pas mane ateina daug lankytojų...

– Kokie gi žmonės lankosi pas iškamšų meistrą, atsiprašau, taksiderminінką?

– Įvairūs. Jūs, kaip ir daugelis kitų, manote, kad tai nėra įprastas amatas. Tačiau klientų nestokoju, visokiausio plauko. Muziejai, privatūs kolekcininkai.

– Retai kuriuose namuose matau gyvūnų iškamšas, – tariau.

– Taip? Nelygu, kokiuose namuose lankotės... Arba kokiuose rūsiuose.

– Iškamšos laikomos rūsiuose?

– Kai kas taip daro. Ne kiekviena jų skirta saulės šviesai. Arba mėnulio. Tokiais klientais nepasitikiu, supraskite, toks darbas... Nepasitikiu požemiais.

– Todėl jais ir vaikštinėjate?

– Tikrinu. Nepasitikiu požemiais, tačiau norėčiau juos suprasti. O galimybių ne tiek jau daug. Sakysit, Romos katakombos. Ten nėra jokios paslapties, jose pilna turistų ir viską prižiūri bažnyčia. Paryžiuje yra kanalizacijos tuneliai... Buvote? Juos galima apžiūrėti pirmadieniais, trečiadieniais ir paskutinį kiekvieno mėnesio šeštadienį, įėjimas ties Almos tiltu. Irgi turistų išminti keliai. Aišku, ir Paryžiuje yra katakombų bei požemių, ką kalbėti apie metro. Ar teko būti prie *Lafayette* gatvės 145 numeriu pažymėto namo?

– Prisipažinsiu, neteko.

– Jis kiek nuošaliau, tarp Rytų ir Šiaurės stočių. Iš pirmo žvilgsnio – niekuo neišsiskiriantis statinys. Geriau įsižiūrėjęs supranti, kad iš pažiūros medinės durys yra metalinės, dažytos, o pro langus matyti niekada negyvenami kambariai. Jokių šviesų. Žmonės eina pro šalį ir nieko nežino.

– Nežino ko?

– Kad namas yra apgaulė, kad tai – tik fasadas, apvalkalas be stogo ir vidaus. Tuščias. Traukos vamzdžio anga, pro kurią vėdinami geležinkelio požemiai ir išeina garai. Tai supratęs pasijunti lyg prie pragaro vartų. Jei pajėgtum atsidurti kitapus sienos – tau atsivertų požeminis Paryžius. Ilgas valandas stovėdavau ties tomis durimis, dengiančiomis įėjimą į stotį, iš kurios išvykstama į kelionę po žemės gelmes. Kaip manote, kam jį pastatė?

– Juk sakėt, vėdinti metro.

– Būtų užtekę paprasčiausių traukos angų. Todėl prie tų vartų į požemius man kilo įtarimas. Suprantate?

Kalbėdamas apie tamsybes, jis visas tarytum nušvito. Paklausiau, kodėl požemiai jam kelia tokį įtarimą.

– Todėl, kad jei yra Pasaulio Viešpačiai, jie gali būti tik po žeme, visi tai žino, bet tik nedaugelis drįsta kalbėti. Gal vienintelis, išdrįsęs prabilti, buvo Sent Ivas d'Alvėdra. Pažįstate jį?

Matyt, kažkuris iš velniavos meistrų jį buvo minėjęs, bet prisiminiau labai miglotai.

– Jis yra tas, kuris mums pasakė apie Agartą, požeminę Pasaulio Karaliaus būstinę, slaptąjį Sinarchijos centrą, – paaiškino Salonas. – Jis nebijojo, jautėsi saugus. Tačiau visi, viešai bandę juo sekti, buvo pašalinti, nes per daug žinojo.

Patraukėme tuneliais tolyn, o ponas Salonas išsiblaškęs žvalgėsi aplink, į naujas kelių atšakas, į šulinių angas, tarytum prietemoje ieškotų savųjų įtarimų patvirtinimo, ir kalbėjo toliau.

– Ar niekada nesvarstėt, kodėl praėjusiame šimtmetyje visose didžiosiose metropolijose suskubta statyti metro?

– Siekiant išspręsti susisiekimo problemas?

– Kai dar nebuvo automobilių, tik ekipažai? Iš tokio protingo žmogaus kaip jūs tikėjausi subtilesnio paaiškinimo!

– Jūs jį žinote?

– Galbūt, – ištarė ponas Salonas, o jo mintys, atrodė, sklandė kažkur kitur. Tai buvo tik būdas nutraukti pokalbį. Netrukus jis suskubo eiti. Paspaudęs man ranką dar akimirką stabtelėjo lyg ką prisiminęs:

– Beje, tas pulkininkas... jo vardas... na tas, kuris prieš daug metų lankėsi „Garamond" leidykloje norėdamas papasakoti apie tamplierių lobį? Nieko daugiau apie jį nesužinojote?

Mane pribloškė toks brutalus ir įžūlus puikavimasis žiniomis, kurias laikiau konfidencialiomis ir jau nugrimzdusiomis užmarštin. Norėjau paklausti, iš kur jis žino, tačiau išsigandau. Tik abejingai mečiau:

– O, tai sena istorija, buvau ją visai užmiršęs. Beje, o kodėl jūs pasakėte „beje"?

– Aš pasakiau „beje"? A, taip, atrodo, jis kažką rado požemiuose...

– Iš kur jūs žinote?

– Nieko nežinau. Neprisimenu, kas man apie tai pasakojo. Gal kuris nors klientas. Vos tik kas prabyla apie požemius – tuoj susidomiu. Senatvės manija. Likite sveikas.

Ir jis nutolo, o aš likau mąstyti apie šio susitikimo prasmę.

52

Himalajų dalyse, tarp dvidešimt dviejų šventyklų, simbolizuojančių dvidešimt dvi Hermio paslaptis ir dvidešimt du kai kurių šventųjų abėcėlių rašmenis, Agarta yra mistiškasis, nesurandamas Nulis... Milžiniška šachmatų lenta, nusidriekusi po žeme, po beveik visais Žemės rutulio regionais.

(Saint-Yves d'Alveydre „Mission de l'Inde en Europe“, Paryžius, Calmann Lévy, 1886, p. 54 ir 65)

Grįžęs viską papasakojau Belbui su Diotaleviu. Ėmėme kurti įvairias hipotezes. Ekscentrikas ir plepys Salonas, besimėgaujantis paslaptimis, pažinojo Ardentį – štai ir viskas. Arba Salonas žinojo apie Ardenčio dingimą ir dirbo tiems, kurie dėl to dingimo kalti. Dar viena hipotezė – Salonas buvo policijos informatorius...

Paskui sutikome kitų velniavos meistrų, ir Salonas susimaišė su panašiais į save.

Po kelių dienų leidykloje apsilankė Aljė, pasiruošęs pakomentuoti kai kuriuos Belbo jam duotus rankraščius. Vertino juos tiksliai, griežtai, atlaidžiai. Aljė buvo gudrus, greitai perprato dvigubą „Garamond“ ir „Manuzio“ leidyklų žaidimą, todėl nebeslėpėme nuo jo tiesos. Jis, atrodo, suprato ir pateisino. Keliomis taikliomis pastabomis sumaldavo tekstą į mil-

tus, po to su mandagiu cinizmu tardavo, jog „Manuzio“ leidyklai šis būtų visai tinkamas.

Paklausiau, ką jis galėtų pasakyti apie Agartą ir Sent Ivą d'Alvėdrą.

– Sent Ivas d'Alvėdra... – pakartojo. – Keistas žmogus, nuo pat jaunų dienų susiję su Fabre d'Olivė sekėjais. Buvo tik Vidaus reikalų ministerijos darbuotojas, tačiau labai ambicingas... Tiesa, nepritarėme jo santuokai su Marija Viktorija... – Aljė neatsispyrė pagundai pereiti prie pasakojimo pirmuoju asmeniu. Jis gaivino prisiminimus.

– Kas toji Marija Viktorija? Dievinu paskalas, – tarė Belbas.

– Marija Viktorija de Rizničm nuostabaus grožio moteris, kai dar buvo imperatorienės Eugenijos patikėtinė. Bet kai sutiko Sent Ivą, jau buvo perkopusi penkias dešimtis. O jam sukako trisdešimt. Jai, aišku, mezaljansas. Norėdama gauti jam titulą, ji supirko, jau neprisimenu kur, žemes, priklausiusias tokiems markizams d'Alvėdroms. Taip mūsų begėdiškas veikėjas pasipuošė šiuo titulu, o Paryžiuje pradėjo dainuoti kupletus apie *gigolò**. Galėdamas gyventi iš rentos, jis atsidėjo savo svajonei – užsispyrė rasti politinę formulę, kuri padėtų sukurti darnesnę visuomenę. Sinarchija kaip anarchijos priešingybė. Europos visuomenė, valdoma trijų tarybų, atstovaujančių ekonominei galiai, teismams ir dvasinei galiai, taigi bažnyčiai ir mokslui. Apsišvietusi oligarchija be klasių kovos. Būta ir blogesnių sumanymų.

– O Agarta?

– Jis teigė, jog vieną dieną jį aplankęs paslaptingas afganas, kažkoks Hadži Šarifas, nors jis negalėjo būti afganas, nes vardas akivaizdžiai albaniškas... Taigi jis jam atskleidęs Pasaulio Karaliaus būstinės – Agartos, Nesurandamosios – paslaptį, nors pats Sent Ivas niekada nevartojęs šio termino, tai vėliau padarė kiti.

* *Gigolò* – moters išlaikomas meilužis (*pranc.*).

– Kur tai parašyta?

– Knygoje „Mission de l'Inde en Europe". Kūrinys turėjęs didelę įtaką šiuolaikinei politinei minčiai. Agartoje yra požeminiai miestai, o po jais, einant žemės centro link, yra penki tūkstančiai *pundit*, kurie ją valdo. Akivaizdu, kad skaičius penki tūkstančiai susijęs su hermetinėmis vedų kalbos šaknimis. Kiekviena iš tų šaknų yra magiška hierograma, susieta su viena dangiškąja galia ir viena pragariškosios galios bausme. Centrinį Agartos kupolą nušviečia tarytum veidrodžiai, leidžiantys šviesai sklisti tik enharmonine spalvų gama, o mūsų fizikos traktatuose aprašomas saulės spektras tėra diatoninis jos atspindys. Agartos išminčiai mokosi visų šventųjų kalbų, kad išmoktų visuotinę kalbą Vatantą. Kai panyra į labai gilias problemas, jie pakyla nuo žemės ir sklendžia į viršų. Jei ordino broliai jų nesulaikytų, atsitrenkę į kupolą nusisuktų sprandus. Jie rengia audras, nukreipia ciklines interpolinių ir intertropinių fluidų sroves bei interferencines atšakas įvairiose Žemės ilgumose ir platumose. Jie selekcionuoja rūšis ir yra sukūrę mažus nuostabių psichinių dorybių kupinus gyvūnus vėžlio kiautu, ant kurio yra geltonas kryžius, o kiekvienoje galūnėje – po akį ir burną. Daugiakojai gyvūnai, galintys judėti visomis kryptimis. Matyt, sunaikinus ordiną Agartoje pasislėpė templieriai, ji yra ta vieta, iš kurios jie stebi pasaulį. Pasakoti toliau?

– Bet... jis kalbėjo rimtai? – paklausiau.

– Manau, jis šia istorija aklai tikėjo. Iš pradžių jį laikėme fanatiku, vėliau supratome, jog jis kalbėjo apie okultinę istorijos pusę, gal perdėm svajingai. Juk sakoma, kad istorija kruvina ir beprasmė mįslė? Ne, turi būti koks nors projektas. Reikalingas Protas. Todėl išmintingi žmonės ištisus amžius galvojo apie Pasaulio Viešpačius arba Pasaulio Karalių, gal ne kaip fizinius asmenis, o regulą, bendrąją regulą, laikiną, momentinį Amžinojo siekio įsikūnijimą. Kažką, su kuo neabejotinai palaikė ryšį didieji išnykę bažnytiniai ir riterių ordinai.

– Jūs tuo tikite? – paklausė Belbas.

– Už jį daug išmintingesni žmonės ieško Nepažįstamų Vyresniųjų.

– Ir randa?

Aljė geraširdiškai nusijuokė.

– Kas būtų tie Nepažįstami Vyresnieji, jei kiekvienas galėtų juos rasti? Ponai, prie darbo. Dar liko vienas rankraštis, kaip tik apie slaptąsias draugijas.

– Vertas dėmesio? – paklausė Belbas.

– Nesunku įsivaizduoti. Bet „Manuzio“ leidyklai tiktų.

53

> Negalėdama atvirai valdyti įvykių žemėje, nes vyriausybės tam pasipriešintų, ši paslaptinga sąjunga tegali veikti per slaptąsias draugijas... Tos slaptosios draugijos, steigiamos palaipsniui, pagal poreikį padalytos į aiškias ir iš pažiūros priešingas grupes, skelbiančias pačias prieštaringiausias pažiūras, kad nepriklausomai ir patikimai galėtų valdyti visas religines, politines, ekonomines ir literatūrines partijas, o visos jos susijusios su nežinomu centru, iš kurio gauna bendrą veiklos kryptį ir kuriame slypi galinga spyruoklė, nematomai veikianti visas šios žemės valdžias.
>
> (J. M. Hoene-Wronski, cit. iš P. Sédir „Histoire et doctrine des Rose-Croix“, Ruanas, 1932)

Vieną dieną pamačiau poną Saloną, stovintį dirbtuvės tarpduryje. Staiga nei iš šio, nei iš to pagalvojau, kad tuoj išgirsiu jį sakant eilėraštį apie apuoką. Pasisveikino lyg senas draugas ir paklausė, kaip sekasi. Mostelėjau ranka, nusišypsojau ir nuskubėjau toliau.

Vėl užplūdo mintys apie Agartą. Kaip sakė Aljė, Sent Ivo idėjos galėjo žavėti velniavos meistrus, tačiau nekėlė nerimo. Ten, Miunchene, Salono kalboje ir veide pastebėjau nerimo šešėlį.

Nutariau eiti į biblioteką ir susirasti „Mission del l'Inde en Europe“. Prie katalogų ir užsakymų stalo buvo įprastinė spūstis. Prasibrovęs iki reikiamo stalčiuko radau nuorodas, užpildžiau lapelį ir padaviau jį bibliotekos tarnautojui. Šis pareiškė, kad knyga paimta, ir, kaip bibliotekose įprasta, atrodė tuo patenkintas. Tą pat akimirką išgirdau už nugaros balsą:

– Pasižiūrėkit, ji turėtų būti, aš ką tik ją grąžinau.

Atsisukau. Tai buvo komisaras de Andželis.

Atpažinau jį, o jis atpažino mane, sakyčiau, pernelyg greitai. Mes susitikome tokiomis aplinkybėmis, kurios man buvo išimtinės, o jam – tik eilinė apklausa. Be to, Ardenčio istorijos laikais buvau su barzdele ir ilgesniais plaukais. Stebėtinas pastabumas.

Gal jis mane sekė nuo pat grįžimo? O gal buvo geras fizionomistas, juk policininkai privalo ugdytis pastabumą, įsidėmėti veidus, vardus...

– Ponas Kazaubonas! Skaitome tas pačias knygas?!

Ištiesiau jam ranką:

– Jau senokai esu daktaras, baigiau universitetą. Gal dalyvausiu konkurse dirbti policijoje, kaip man patarėte tą rytą. Tuomet galėsiu pirmas skaityti knygas.

– Tereikia pirmam ateiti, – tarė jis. – Dabar knyga jau grąžinta, galėsite ją pasiimti vėliau. Leiskite pakviesti jus kavos.

Kvietimas mane sutrikdė, bet negalėjau atsisakyti. Nuėjome į gretimą barą. Jis paklausė, kodėl domiuosi Indijos misija, man knietėjo paklausti, kodėl jis pats ja domisi, bet nusprendžiau pirma sutvirtinti užnugarį. Atsakiau, kad laisvalaikiu tebestudijuoju tamplierius, o tamplieriai, pasak fon Ešenbacho, paliko Europą ir apsistojo Indijoje, kai kieno nuomone, Agartos karalystėje. Dabar atėjo jo eilė atsiskleisti.

– Bet kodėl jus tai domina? – paklausiau.

– O, žinote, nuo tada, kai pasiūlėte man tą knygą apie tamplierius, pradėjau šviestis šia tema, – atsakė. – Sakote, nuo tamplierių iki Agartos – vienas žingsnis... – nutilo, paskui pridūrė: – Juokauju. Tą knygą skaičiau visai dėl kitos priežasties. Nes... – sudvejojo. – Žodžiu, kai esu ne tarnyboje, lankausi bibliotekose. Kad netapčiau tik policijos įnagiu ar automatu. Bet papasakokite apie save.

Išdėsčiau savo trumpą biografiją iki pat nuostabiosios metalų istorijos.

Jis paklausė:

– Ar toje leidykloje, taip pat ir toje, kur greta, neleidžiate knygų apie paslaptinguosius mokslus?

Iš kur jis sužinojo apie „Manuzio"? Surinko žinias anksčiau, kai stebėjo Belbą? Ar vis dar seka Ardenčio pėdomis?

– Kadangi į „Garamond" leidyklos duris beldžiasi daug panašių į pulkininką Ardentį ir ponas Garamondas juos permeta į „Manuzio" glėbį, – nuspręsta išplėsti veiklą, – tariau. – Tikrai naudinga. Jei ieškote tokių tipų kaip senasis pulkininkas, ten jų rasite pulkus.

– Taip, bet Ardentis pradingo. Tikiuosi, tie kiti – ne.

– Dar ne, ir galiu tik pridurti „deja". Bet, komisare, patenkinkit mano smalsumą. Jūsų darbe, manau, dingusių ar mirusių žmonių pasitaiko kiekvieną dieną. Visiems jiems skiriate tiek... daug laiko?

Jis linksmai pažvelgė į mane.

– Kodėl manote, kad vis dar skiriu laiko pulkininkui Ardenčiui?

Ką gi, jis įsitraukė į žaidimą ir atmušė smūgį. Dabar jam teks atskleisti kortas, o man sukaupti drąsą ir pažvelgti į jas. Neturėjau ko prarasti.

– Komisare, – tariau, – jūs žinote viską apie „Garamond" ir „Manuzio" leidyklas, skaitote knygas apie Agartą...

– Argi Ardentis tuomet jums kalbėjo apie Agartą?

Ir vėl taiklus smūgis. Tikrai, Ardentis, kiek atsimenu, minėjo Agartą. Išsisukau.

– Ne, bet, prisiminkite, jo istorija buvo apie tamplierius.

– Teisybė, – tarė. Ir pridūrė: – Nemanykite, kad mes tiriame tik vieną bylą tol, kol išaiškiname. Taip būna tik televizijoje. Policininko darbas panašus į stomatologo: ateina pacientas, pragręži jam dantį, įdedi vaistų, jis grįžta po dviejų savaičių, o tuo laiku apžiūri dar šimtą pacientų. Tokia byla kaip pulkininko gali dešimt metų gulėti archyve, tik staiga, nagrinėjant kitą bylą, apklausiant kokį nors tipą, išnyra kokia nors smulkmena, trakšt, trumpasis jungimas smegeninėje ir kurį laiką vėl galvoji apie ją... Kol įvyksta dar vienas trumpasis jungimas arba nieko daugiau neįvyksta, ir tiek žinių.

– Koks gi atradimas dabar sukėlė trumpąjį jungimą?

– Ar nemanote, kad jūsų klausimas įžūlus? Bet, patikėkite, nėra jokių paslapčių. Pulkininkas prisimintas visai atsitiktinai, sekėme vieną tipą dėl visai kitų priežasčių ir pamatėme jį lankantis „Picatrix“ klube, neabejoju, kad esate apie jį girdėjęs...

– Ne, žinau tokį žurnalą, bet ne draugiją. Kas jie?

– Ramūs žmonės, gal truputį egzaltuoti. Prisiminiau, kad ten lankydavosi ir Ardentis – policininkas vertas tiek, kiek net ir po dešimties metų sugeba prisiminti, kur girdėjo vardus ir matė veidus. Tada ir pagalvojau, kas gi vyksta „Garamond“ leidykloje. Štai ir viskas.

– O kaip „Picatrix“ klubas siejasi su politikos skyriumi?

– Gal jūsų landumas – švarios sąžinės požymis, bet atrodote nepaprastai smalsus.

– Juk tai jūs mane pakvietėt kavos.

– Tikrai, ir abudu esame ne tarnyboje. Žinote, tam tikru požiūriu šiame pasaulyje viskas susiję.

„Puikus hermetinės filosofijos teiginys“, – pagalvojau. Jis tuoj pat pridūrė:

– Tuo nenorėjau pasakyti, kad jie susiję su politika, nors... Kadaise ieškojome Raudonųjų brigadų narių užimtuosiuose namuose, o Juodųjų brigadų narių – kovos menų klubuose, bet šiandien viskas gali būti priešingai. Gyvename keistame pasaulyje. Patikėkit, prieš dešimt metų mano darbas buvo daug lengvesnis. Šiandien net ideologijoms trūksta tikėjimo. Kartais norėčiau pereiti į kovos su narkotikais skyrių. Tas, kuris prekiauja heroinu, prekiauja heroinu – ir viskas. Esi susijęs su nekintamomis vertybėmis.

Jis kurį laiką tylėjo, manau, dvejojo. Po to išsitraukė iš kišenės knygelę, panašią į maldaknygę.

– Klausykite, Kazaubonai, jūsų darbas suveda jus su keistais žmonėmis, ateinate į biblioteką ieškoti dar keistesnių knygų. Padėkite man. Ką žinote apie sinarchiją?

– Dabar jūs stumiate mane į nepatogią padėtį. Beveik nieko. Girdėjau kalbant apie ją kartu su Sent Ivu, tik tiek.

– O kas apie ją kalbama?

– Jei kas nors kur nors ir kalba apie ją, manęs tai nepasiekia. Tiesą sakant, man tai kvepia fašizmu.

– Išties daugelį tų teiginių perėmė „Action Française“. Jei tai būtų viskas – nebūtų problemų. Sutinku kalbančiųjų apie sinarchiją grupę ir jau žinau jų spalvą. Bet kiek įsigilinęs į šį klausimą sužinau, kad apie 1929 metus kažkoks Vivianas Postelis diu Masas ir Žanas Kanudas įkuria grupę „Polaris“, kurios įkvėpimo šaltinis yra mitas apie Pasaulio Karalių, o vėliau pasiūlo sinarchinį projektą: visuomeninis darbas prieš kapitalistinį pelną, klasių kovos naikinimas per kooperacinius judėjimus... Tai panašu į fabianiškąjį socializmą, personalistinį ir bendruomeninį judėjimą. Iš tiesų ir „Polaris“, ir airių fabianistai kaltinami kaip žydų vadovaujamo sinarchinio sąmokslo emisarai. O kas meta šiuos kaltinimus? Žurnalas „Revue internationale de sociétés secrètes“, rašęs apie žydų – masonų – bolševikų sąmokslą. Daugelis žurnalo bendradarbių susiję su

dar slaptesne dešiniųjų separatistų draugija „Sapinière“. Jie teigia, kad visos politinės revoliucinės organizacijos tėra velniško sąmokslo, kurį rezga okultinė draugija, fasadas. Gerai, pasakysite jūs, mes suklydome, Sent Ivas galų gale įkvėpė reformistų grupes, dešiniesiems visi yra vienodi, jiems visi atrodo turintys demo-pluto-social-žydiškas šaknis. Taip darydavo ir Musolinis. Bet kodėl čia kaltinama okultinių draugijų dominavimu? Mano žiniomis, nors žinau nedaug, reikia tik nueiti į „Picatrix“, ir pamatysit, kad tiems žmonėms darbininkų judėjimas rūpi visų mažiausiai.

– Ir aš taip manau, o Sokratai. Taigi?

– Dėkoju už Sokratą, o dabar – visų gražiausia. Kuo daugiau apie tai skaitau, tuo labiau painiojuos. Penktojo dešimtmečio pradžioje atsiranda įvairių sinarchinėmis vadinamų grupių, kurios kalba apie naująją Europos tvarką, kuriai vadovautų virš visų partijų iškilę išminčiai. Kur tos grupės susitikinėja? Viši kolaborantų aplinkoje. Taigi, tarsite jūs, mes ir vėl suklydome, sinarchija yra dešinėje. Neskubėkite. Po viso to, ką perskaičiau, suprantu, kad visi sutinka tik dėl vieno: sinarchija egzistuoja ir slapta valdo pasaulį. Bet čia yra vienas „bet“...

– Bet?

– Bet 1937 metų sausio dvidešimt ketvirtąją „Organisation secrète d'action révolutionaire et nationale“, plačiau žinoma kaip „Cagoule“, kurią finansuoja Musolinis, nužudo masoną ir martinistą (nežinau, ką reiškia martinistas, gal vienos iš sektų narys) Dmitrijų Navašiną, Liaudies fronto patarėją ekonomikai, buvusį vieno Maskvos bankų direktorių. Tuomet kalbėta, jog organizacija veikė slaptosios sinarchijos įsakymu, o Navašinas nužudytas todėl, kad atskleidė paslaptis. Viename iš vokiečių okupacijos metais išleistų dokumentų skelbiamas Imperijos sinarchinis paktas, kuris padeda sutriuškinti prancūzus, o pats paktas yra lotyniško tipo portugališkasis fašizmo pasireiškimas. Vėliau paaiškėjo, jog šį paktą parašė Masas ir

Kanudas, o jame skelbiamas mintis jie jau buvo visur išplatinę ir pagarsinę. Taigi nieko slapto. Bet kažkoks Husonas 1946 metais paskelbia revoliucinį sinarchinį kairiųjų paktą, kur šios mintys pristatomos kaip slaptos, dar daugiau, pačios slapčiausios. Visa tai pasirodo leidiniu „Synarchie, panorama de 25 années d'activité occulte“ , o pasirašo... palaukit, tuoj surasiu, štai, Žofrua de Šarnė.

– Kuo toliau, tuo gražiau, – tariau, – de Šarnė buvo didžiojo tamplierių magistro Molė bendražygis. Jie kartu sudegė ant laužo. O čia turime neotamplierių, puolantį sinarchiją iš dešinės. Bet sinarchija atsiranda Agartoje, kur rado prieglobstį tamplieriai!

– O ką aš sakiau? Matote, jūs man duodate dar vieną pėdsaką. Deja, jis kelia dar didesnę sumaištį. Taigi dešinieji paskelbia socialistinį ir slaptą Imperijos sinarchinį paktą, nors jis niekada nebuvo slaptas, nes, kaip matote, tą patį slaptą sinarchinį paktą skelbia ir kairieji. O štai ir nauja interpretacija: sinarchija yra jėzuitų sąmokslas, skirtas sugriauti Trečiajai respublikai. Tokią tezę pateikė kairysis Rodžeris Menevė. Kad ramiai miegočiau, rastose knygose perskaitau, jog 1943 metais kai kuriuose kariniuose, Peteno šalininkų, bet antivokiškuose Viši sluoksniuose platinti dokumentai, kurie rodo sinarchiją buvus nacių sąmokslą: Hitleris – masonų paveiktas rozenkreiceris, o masonai, kaip matote, pereina nuo žydiško-bolševikinio prie vokiško-imperialistinio sąmokslo.

– Taigi viskas gerai.

– Kurgi ne. Dar vienas atradimas. Sinarchija – tarptautinis technokratų sąmokslas. Taip 1960 metais teigė toks Vilemarestas savo kūrinyje „Le 14e complot du 13 mai“. Technosinarchinis sąmokslas siekia destabilizuoti vyriausybes, todėl kursto karus, remia ir skatina valstybės perversmus, iš vidaus skaldo politines partijas ir kaitina jų vidaus kovas... Atpažįstate tuos sinarchistus?

– Viešpatie, juk tai IDV, Imperialistinė daugianacionalinė valstybė, prieš kelerius metus apie ją kalbėjo Raudonosios brigados...

– Pataikėte į dešimtuką! Ką daro komisaras de Andželis, radęs kokią nors nuorodą į sinarchiją? Klausimas daktarui Kazaubonui, kuris viską išmano apie tamplierius.

– Atsakau: galvoja apie visame pasaulyje paplitusią slaptą draugiją, kuri skleidžia gandus, jog egzistuoja pasaulinis sąmokslas.

– Jūs juokaujate, o aš...

– Nejuokauju. Ateikite paskaityti į „Manuzio“ atnešamų rankraščių. Bet jei norite paprastesnės interpretacijos, tai primena mikčiaus pasakojimą, kad jo nepriėmė į radijo pranešėjus, nes nebuvo partijos narys. Visada reikia rasti kaltus dėl savo nesėkmių; diktatūros, norėdamos suvienyti savo šalininkus, būtinai iškelia išorės priešą. Kaip sakydavo vienas žmogus, kiekviena sudėtinga problema turi vieną paprastą sprendimą, kuris yra klaidingas.

– O traukinyje radęs bombą, įvyniotą į atsišaukimą, kuriame rašoma apie sinarchiją, turiu pasitenkinti mintimi, jog tai yra paprastas sudėtingos problemos sprendimas?

– Kodėl? Traukiniuose esate radęs bombų, kurios... Ne, atsiprašau. Tai tikrai ne mano reikalas. Kodėl man tai pasakojate?

– Tikėjausi, kad žinote daugiau už mane. Gal man palengvėja, kai matau, jog ir jums sunku susigaudyti. Skundžiatės, kad jums tenka skaityti per daug bepročių rašliavos, ir manote, kad veltui gaištate laiką. Aš – ne, man jūsų bepročių tekstai – sakau jūsų, turėdamas galvoje normalius žmones – be galo svarbūs. Bepročio rašinys kartais gali man paaiškinti, kaip mąsto tas, kuris padeda traukinyje bombą. O gal bijote tapti policijos šnipu?

– Ne, prisiekiu garbe. Be to, minčių ieškojimas kartotekose yra mano amatas. Radęs tinkamą žinutę, būtinai jus prisiminsiu.

Jau stodamasis metė paskutinį klausimą:

– O tarp tų rankraščių... neaptikote nuorodos į „Tres“?

– Kas tai?

– Nežinau. Gal kokia draugija ar panašiai, nė nežinau, ar ji tikrai egzistuoja. Girdėjau ją minint, o dabar prisiminiau ryšium su bepročiais. Linkėjimai jūsų draugui Belbui. Pasakykite jam, kad neseku jūsų. Tiesiog mano darbas yra bjaurus, ir, nelaimei, jis man patinka.

Grįždamas namo svarsčiau, kas iš mūsų susitikimo turėjo daugiau naudos. Jis man papasakojo krūvą dalykų, aš – nieko. Jei būčiau įtarus, būčiau galėjęs pamanyti, kad gal jis ką iš manęs išpešė man to nesuvokiant. Bet būdami įtarūs tampame sinarchinio sąmokslo psichozės aukomis.

Kai papasakojau savo nuotykį Lijai, ši tarė:

– Manau, jis buvo nuoširdus. Tikrai norėjo išsikalbėti. Gal manai, kad nuovadoje kas nors klausytų jo svarstymų, ar Žanas Kanudas buvo dešinysis ar kairysis? Jis tik norėjo suvokti, ar jis ko nesupranta, ar istorija išties tokia sudėtinga. O tu negebėjai jam duoti vienintelio teisingo atsakymo.

– O toks yra?

– Aišku. Kad nėra ko suprasti. Kad sinarchija yra Dievas.

– Dievas?

– Taip. Žmonija nepakenčia minties, jog pasaulis atsirado atsitiktinai, per klaidą, tik todėl, kad keturi kietakakčiai atomai susidūrė šlapiame greitkelyje. Todėl reikia rasti kosminį sąmokslą, Dievą, angelus ar velnius. Sinarchijos funkcija tokia pati, tik siauresnio masto.

– Manai, turėjau jam pasakyti, kad žmonės deda į traukinius bombas ieškodami Dievo?

– Galbūt.

Tamsybių viešpats irgi juk didikas...
(Shakespeare „King Lear“, III, IV, 140)

Atėjo ruduo. Vieną rytą užsukau į Markizo Gualdi gatvę, norėdamas gauti pono Garamondo sutikimą parsisiųsdinti iš užsienio spalvotas fotokopijas. Ponios Gracijos kambaryje pastebėjau prie „Manuzio“ autorių kartotekos palinkusį Alję. Vėlavau į susitikimą, todėl nestabtelėjau su juo pasikalbėti.

Kai aptarėme techninius klausimus, paklausiau Garamondo, ką sekretoriate veikia Alję.

– Jis – genijus, – atsakė Garamondas. – Nepaprastai subtilus ir išsilavinęs žmogus. Vieną vakarą pakviečiau jį vakarienės su keliais mūsų autoriais, ir jis man padarė nepaprastą įspūdį. Kokia kalba, koks stilius. Seno raugo didikas, tikras ponas, šiandien tokių jau nebėra. Koks apsiskaitymas, kokia kultūra, dar daugiau – koks išmanymas! Jis pasakojo smagiausius anekdotus apie žmones, gyvenusius prieš šimtą metų, patikėkite, tarsi būtų juos asmeniškai pažinojęs. Ir žinote, kokią važiuojant namo pakišo man mintį? Iš pirmo žvilgsnio perpratęs mano svečius, dabar pažinojo juos geriau už mane. Jis pasakė, kad nėra ko laukti, kol „Atskleistosios Izidės“ serijos autoriai patys prisistatys, bergždžias darbas, krūvos rankraščių, kuriuos reikia perskaityti, ir nežinia, ar visi jie pasiruošę apmokėti išlaidas. Tačiau turime aukso kasyklą – per pastaruosius dvidešimt metų visų „Manuzio“ leidykloje išleistų knygų autorių kartoteką! Suprantate! Tereikia parašyti šiems mūsų seniems, šlovingiems autoriams ar bent tiems, kurie nupirko tiražo likutį, ir pranešti: mielas pone, pradėjome naują tauriajam dvasingumui skirtų mokslo ir tradicijos knygų seriją. Ar toks subtilus autorius kaip jūs nenorėtumėt pasigilinti į šią *terra incognita* ir taip toliau, ir panašiai? Sakau jums, genijus.

Atrodo, sekmadienį vakare jis mus visus kviečia į svečius. Nori nuvežti į pilį, tvirtovę, nuostabią vilą Turino apylinkėse. Ten, atrodo, vyks nepaprasti dalykai – apeigos, šventė, raganų puota, kurių metu kažkas pagamins auksą ar gyvsidabrį, ar kažką panašaus. Tai – ištisas pasaulis, laukiantis, kad būtų atrastas, taip, brangusis Kazaubonai, nors žinote, kokią pagarbą jaučiu tam mokslui, kuriam jūs taip aistringai atsiduodate, ir esu labai, labai patenkintas mūsų bendradarbiavimu... Žinau, toji piniginė pataisa, apie kurią man užsiminėte, neužmiršau, atėjus laikui aptarsime. Aljė sakė, jog ten bus ir toji ponia, toji gražuolė, gal ne pati gražiausia, bet turinti savo stilių ir kažką akyse, ta Belbo draugė, koks jos vardas...

– Lorenca Pelegrini.

– Atrodo. Ją ir mūsų Belbą kažkas sieja, tiesa?

– Manau, jie geri draugai.

– Ak, štai džentelmeno atsakymas. Šaunuolis, Kazaubonai. Tai nebuvo vien tik smalsumas, aš jaučiuosi tarsi visų jūsų tėvas ir... *glissons, à la guerre comme à la guerre**. Sudie, brangusis.

Belbas patvirtino, kad Aljė tikrai paskyrė mums pasimatymą kalnuose prie Turino. Dvigubą pasimatymą. Pirmojoje vakaro pusėje – šventė turtingo rozenkreicerio pilyje, paskui Aljė mus palydėsiąs į netoliese, aišku, vidurnaktį vyksiančias druidų apeigas, apie kurias jis kalbėjo gana miglotai.

– Pamaniau, pats laikas baigti metalų istoriją, o čia mums visą laiką kas nors trukdo, – pridūrė Belbas. – Gal išvyktume šeštadienį ir praleistume dvi dienas mano senajame name *** miestelyje? Graži vieta, pamatysite, kalnai verti to vargo. Bus Diotalevis, gal Lorenca. Aišku... galite važiuoti ne vienas.

Lijos jis nepažinojo, bet žinojo, kad turiu draugę. Atsakiau, kad važiuosiu vienas. Jau dvi dienas pykausi su Lija. Smul-

* Pirmyn, kare kaip kare (*pranc.*).

kmena, po savaitės viskas susitvarkys, bet jaučiau poreikį porai dienų ištrūkti iš Milano.

Taigi į *** išsiruošė „Garamond“ leidyklos trio ir Lorenca Pelegrini. Išvykstant padėtis atrodė kiek įtempta. Lorenca priėmė kvietimą, bet lipdama į automobilį pasakė:

– Gal man geriau likti, tuomet galėsite ramiai dirbti. Vėliau atvažiuočiau pas jus kartu su Simonu.

Belbas, jau prie vairo, ištiesė rankas ir lėtai pratarė:

– Lipk.

Lorenca įlipo ir visą kelią laikė uždėjusi ranką Belbui ant kaklo, o šis vairavo tylėdamas.

*** miestelis atrodė taip, kaip Belbas jį pamatė karo metais. Vos keli nauji namai, merdintis žemės ūkis, jaunimas išvažiavęs į miestus. Jis parodė keletą šlaitų, dabar apaugusių pieva, kuriuose kadaise geltonavo javai. Miestelis netikėtai išniro iš už posūkio, išsidriekęs kalvos, kur stovėjo ir Belbo namas, papėdėje. Kalva buvo žema ir neužstojo už jos plytinčio slėnio, paskendusio lengvame spindinčiame rūke. Mums kylant į viršų, Belbas mostelėjo į kalvelę priešais, beveik pliką, jos viršuje stovėjo koplytėlė su dviem pušimis.

– Tai – Brikas, – tarė. Ir pridūrė: – Nesvarbu, jei jums tas vardas nieko nesako. Ten eidavome Didįjį Velykų pirmadienį į Angelo mišias. Dabar su mašina gali užskrieti per penkias minutes, o anuomet reikėjo eiti pėsčiomis, tikra maldininkų kelionė.

55

Teatru vadinu [tą vietą, kurioje] visi veiksmai, žodžiai ir mintys, pokalbių detalės ir temos pateikiami lyg viešajame teatre, kur statomos tragedijos ir komedijos.

(Robert Fludd „Utriusque Cosmi Historia“, Tomi Secundi Tractatus Primi Sectio Secunda, Openhaimas (?), 1620 (?), p. 55)

Privažiavome dvarą. Anoks ten dvaras, vien tik vardas, šiaip sodyba, tik su dideliais rūsiais po pirmu aukštu, kur Adelinas Kanepa, tas pikčiurna pusininkas, išdavęs dėdę partizanams, spaudė vyną iš Kovaso ūkio vynuogynuose nuskintų vynuogių. Buvo akivaizdu, kad namas jau senokai stovi tuščias.

– Gretimoje trobelėje dar gyvena senutė Adelino teta, – tarė Belbas, – kiti jau mirę: dėdė su dėdiene ir pats Kanepa, liko tik toji šimtametė, kuri dirba daržiuką ir prižiūri keturias vištas ir vieną paršelį. Žemės atiduotos kaip mokestis už palikimą, o skolų niekas nebeprisimena.

Belbas pabeldė į trobelės duris, senolė pasirodė tarpduryje, kiek užtruko, kol pažino svečią, po to ilgai reiškė jam savo pagarbą. Norėjo pasikviesti pasisvečiuoti į savo namus, bet Belbas, ją apkabinęs, griežtai to kvietimo atsisakė.

Kai įėjome į dvarą, Lorenca kaskart pratrūkdavo džiaugsmo šūksniais – atradusi laiptus, koridorius ar skendinčius prieblandoje kambarius su senoviniais baldais. Belbas atrodė ramus. Nors kalbėjo, jog kiekvienas turi tai, ko nusipelnė, vis dėlto buvo susijaudinęs. Kartkarčiais čia atvažiuodavęs, tarė, bet gana retai.

– Dirbti čia gera, vasarą vėsu, o žiemą storos sienos saugo nuo šalčio, be to, visur stovi krosnys. Aišku, kai buvau vaikas ir per karą atvykome čia iš miesto, gyvenome tik tuose dviejuose šoniniuose kambarėliuose, ten, didžiojo koridoriaus gale. Dabar užvaldžiau ir dėdės pusę. Dirbu dėdės Karlo studijoje.

Ten stovėjo vienas iš tų sekreterų, ant kurių vos išsitekdavo popieriaus lapas, bet buvo daug stalčiukų ir slaptaviečių.

– Abulafija čia netilptų, – tarė, – tačiau, kai atvažiuoju, mielai rašau ranka, kaip kadaise.

Jis mostelėjo į didžiulę spintą:

– Štai, kai manęs nebebus, prisiminkite, čia – visas mano jaunystės literatūrinis palikimas: eilėraščiai, kuriuos rašiau būdamas šešiolikos, šešių tomų sagos apmatai, parašyti, kai man buvo aštuoniolika... Ir taip toliau... ir panašiai...

– Tuojau pažiūrėsim, pažiūrėsim! – sušuko Lorenca, suplodama delnais ir vogčiomis slinkdama spintos link.

– Gali nesivarginti, – tarė Belbas. – Nė aš pats jau seniai tuo nesidomiu. Be to, miręs vis viena ateisiu čia viską sudeginti.

– Name, tikiuosi, vaidenasi, – tarė Lorenca.

– Dabar – taip, bet dėdės Karlo laikais nesivaideno, namas buvo labai linksmas. Tiesiog georgiškas. Dabar atvykstu čia kaip tik dėl to, kad jis bukoliškas. Nuostabu dirbti vakarais, kai slėnyje skalija šunys.

Parodė mums mūsų miegamuosius: mano, Diotalevio ir Lorencos. Lorenca apžiūrėjo kambarį, palietė senovinę lovą su didžiule balta lovatiese, pauostė paklodes ir pasakė, kad jaučiasi tarsi senelės pasakoje, nes užuodžianti levandos kvapą. Belbas atsakė, jog tai netiesa, tai tik drėgmės kvapas. Lorenca atšovė, kad nesvarbu, ir, atsirėmusi į sieną, atkišusi priekin šlaunis ir gaktikaulį, lyg ruoštųsi sutriuškinti fliperį, paklausė:

– Aš čia miegosiu viena?

Belbas nusuko akis, bet ten stovėjome mes, tada pažvelgė dar į kitą pusę ir, eidamas į koridorių, tarė:

– Apie tai dar pakalbėsime. Šiaip ar taip, šitas kambarys priklauso tik tau vienai.

Mes su Diotaleviu nuėjome, bet dar spėjome išgirsti Lorencą klausiant, ar jis jos gėdijasi. Belbas atsakė, kad, jei nebūtų davęs jai kambario, ji būtų užsipuolusi, kur, jo manymu, turinti miegoti.

– Todėl aš pirmas žengiau šį žingsnį, – kalbėjo, – ir tu neturi pasirinkimo.

– Klastingas afganas! – piktinosi ji. – Tuomet aš čia ir miegosiu.

– Na, nepyk, – kalbėjo suirzęs Belbas, – bet mes atvažiavom čia padirbėti, verčiau eikime į terasą.

Dirbome erdvioje terasoje, virš kurios buvo sukonstruotas stogelis, apsirūpinę gaiviaisiais gėrimais ir kava. Alkoholiniai gėrimai iki vakaro buvo uždrausti.

Nuo terasos matėsi Brikas, o Briko kalvos papėdėje – didelis neišvaizdus statinys su kiemu ir futbolo aikšte, pilnas spalvotų figūrėlių, kaip man pasirodė, vaikų.

– Saleziečių oratoriumas, – paaiškino Belbas. – Ten don Tikas išmokė mane groti. Orkestre.

Prisiminiau trimitą, kurio tąkart susapnavęs neteko Belbas. Paklausiau:

– Trimitu ar klarnetu?

Akimirką jį apėmė panika.

– Iš kur jūs žinote... Taip, tiesa, pasakojau jums savo sapno ir trimito istoriją. Don Tikas išmokė mane trimituoti, bet orkestre pūčiau *genis*.

– Kas tas *genis*?

– Sena istorija. Verčiau dirbkime.

Dirbant pastebėjau jį dažnai žvilgčiojant oratoriumo link. Man pasirodė, kad, norėdamas netrukdomas į jį žiūrėti, jis mums pasakojo apie visai kitus dalykus. Retkarčiais įsiterpdavo į pokalbį:

– Ten, apačioje, vyko vienas iš įnirtingiausių karo pabaigos susišaudymų. *** miestelyje tarp fašistų ir partizanų įsigaliojo tam tikras susitarimas. Artėjant pavasariui, partizanai nusileisdavo į miestelį, o fašistai jiems netrukdydavo. Fašistai buvo ne iš šių kraštų, o partizanai – vietiniai vaikinai. Susidūrę

su fašistais, jie mokėdavo pasislėpti kukurūzuose, miškeliuose, krūmokšniuose. Fašistai buvo įsikūrę mieste, iš kurio išeidavo tik į trumpus žygius. Žiemą partizanams slėnyje buvo sunkiau, jie negalėjo pasislėpti, sniege matydavosi iš toliausiai, o iš kulkosvaidžio galėjai juos nudėti net ir per kilometrą. Todėl partizanai patraukdavo į kalnus. Ten jie žinojo visus perėjimus, takus, slėptuves. Fašistai užimdavo slėnį. Bet tą pavasarį jau buvo išlaisvinimo išvakarės. Čia dar gyveno fašistai, jie, atrodo, neskubėjo grįžti į miestą, lyg nujausdami, kad paskutinis smūgis bus suduotas būtent ten, taip vėliau ir atsitiko balandžio dvidešimt penktąją. Manau, jie sulaužė susitarimą, bet partizanai laukė, nenorėdami kautis, dabar jau tikri, kad greitai turi kažkas įvykti. Naktimis Londono radijas perduodavo vis labiau padrąsinančių žinių, ten būdavo įterpti specialūs pranešimai Frankui – rytoj ir vėl lietus, dėdė Pjetras atnešė duonos ar kas nors panašaus, gal tau, Diotalevi, teko juos girdėti. Žodžiu, įvyko nesusipratimas, partizanai nusileido nuo kalnų, fašistai dar nebuvo išėję, taigi vieną dieną mano sesutė žaidė čia, terasoje, ir staiga įbėgo vidun pasakyti, kad ten, lauke, dviese vaikosi vienas kitą, su šautuvais. Tai mūsų visai nenustebino, nes vaikai ištisas dienas žaisdavo su ginklais. Kartą juokaudami jie tikrai iššovė, o kulka įsmigo į medžio kamieną, ties kuriuo stovėjo mano sesutė. Ji to nė nepastebėjo, mums papasakojo kaimynai, ir nuo to laiko jai buvo liepta, pamačius ką žaidžiant su šautuvu, bėgti namo. Jie ir vėl žaidžia, tarė ji įeidama, norėdama parodyti, kokia yra klusni. Tada išgirdome pirmą papliūpą. Po jos – antrą, trečią, po to – daugybę, girdėjosi sausi muškietų šūviai, automatų – ta ta ta ta, vienas kitas duslesnis garsas, gal rankinių granatų sprogimai, ir pagaliau kulkosvaidžių tratėjimas. Supratome, kad tai ne žaidimas. Dabar jau nebegalėjome susikalbėti. Pimpum bang ratatata. Susigūžėme po kriaukle – aš, mano sesutė ir mama. Paskui atėjo dėdė Karlas, keturpėsčias per visą koridorių, ir pa-

aiškino, kad mūsų pusėje pavojinga, geriau pereiti į jų pusę. Persikraustėme į kitą galą, kur verkė dėdienė Katerina, nes senelė buvo išėjusi...

– Tai tuomet, kai senelė krito lauke kniūbsčia, veidu į žemę, tarp dviejų ugnių...

– O jūs iš kur žinote?

– Pasakojote man septyniasdešimt trečiaisiais, tą dieną po eisenos.

– Viešpatie, kokia atmintis. Su jumis kalbantis reikia galvoti, ką sakai... Taip. Mano tėvas irgi buvo išėjęs. Kaip vėliau sužinojome, mūšis jį užklupo centre, tarpuvartėje, iš kur negalėjo nė nosies iškišti, nes išilgai gatvės iš vieno galo į kitą lakstė kulkos, o iš municipaliteto bokšto Juodųjų brigadų būrys apšaudė aikštę iš kulkosvaidžio. Pavartėje kartu su tėvu buvo ir buvęs miestelio meras, fašistas. Staiga jis nutarė bėgti namo, jam reikėjo tik pasukti už kampo. Sulaukęs tylos minutės, iššoko iš tarpuvartės, pribėgo iki kampo ir buvo nušautas į nugarą iš municipaliteto bokšto. Mano tėvas, perėjęs ir Pirmojo pasaulinio karo mokyklą, instinktyviai liko tarpuvartėje.

– Čia tave užplūsta maloniausi prisiminimai, – pastebėjo Diotalevis.

– Gali netikėti, bet jie tikrai malonūs. Jie – vienintelis tikras dalykas, kurį prisimenu.

Kiti nesuprato, aš nujaučiau, o dabar tikrai žinau. Tuomet, kai jis maudėsi velniavos meistrų meluose, po ilgų nusivylimo literatūriniu melu metų, tos dienos *** miestelyje jo atmintyje iškildavo kaip pasaulis, kuriame kulka buvo kulka, nuo kurios galėjai išsisukti arba ją gauti, o dvi pusės stovėjo viena prieš kitą, pažymėtos savo spalvomis – raudona ir juoda arba chaki ir pilkai žalia, be dviprasmybių, ar bent anuomet taip atrodė. Miręs buvo miręs buvo miręs buvo miręs. Ne taip, kaip pulkininkas Ardentis, dingęs neaiškiomis aplinkybėmis. Pagalvojau, kad gal reikėtų jam papasakoti apie sinarchiją, kuri jau

anuomet šliaužiojo aplinkui: argi dėdės Karlo ir Tercio susitikimas nebuvo sinarchinis? Tie patys riteriški idealai juos atvedė į priešiškas stovyklas. Bet kodėl turėčiau atimti iš Belbo jo Kombrė? Jis džiaugėsi savo prisiminimais, nes jie teigė vienintelę tiesą, kurią jis pažino, abejonių kilo vėliau. Išskyrus, kaip supratau, kad net ir tomis tiesos dienomis jis tebuvo stebėtojas. Prisiminimuose jis žvelgė į tuos laikus, kai matė gimstant kitų atmintį, gimstant Istoriją ir daugelį kitų istorijų, kurias ne jam teks rašyti.

O gal tai buvo šlovės ir pasirinkimo akimirka? Nes jis tarė:

– Tą dieną atlikau savo gyvenimo žygdarbį.

– Mano Džonas Veinas, – tarė Lorenca. – Pasakok.

– Ak. Smulkmena. Nuropojęs į dėdės pusę, užsispyriau koridoriuje atsistoti stačias. Langas buvo žemai, o mes – antrame aukšte, niekas į mane nepataikys, kalbėjau. Ir jaučiausi lyg savo poste stovintis kapitonas, tiesus, kai aplink švilpia kulkos. Dėdė Karlas supyko, įtraukė mane vidun, jau buvau bepravirkstąs dėl taip šiurkščiai nutraukto pasismaginimo, ir tą akimirką išgirdome tris šūvius, dūžtant stiklą ir bildesį, lyg kas koridoriuje žaistų tenisą. Kulka įlėkė pro langą, atsimušė į vandens vamzdį ir pašokusi įsmigo į sieną toje vietoje, kur ką tik stovėjau. Jei būčiau ten likęs, būčiau suluošintas. Galbūt.

– Viešpatie, juk nenorėjai likti luošas, – tarė Lorenca.

– Gal šiandien man tai patiktų, – atsakė Belbas.

Tikrai, ir tą kartą pasirinko ne jis. Jį įtraukė dėdė.

Po valandėlės jis ir vėl nukrypo į šalį.

– Paskui netikėtai atėjo Adelinas Kanepa ir pasakė, kad visiems bus saugiau rūsyje. Jau pasakojau, jie su dėde jau seniai nesikalbėdavo, tačiau nelaimės akimirką Adelinas atgavo žmogiškumą ir dėdė net paspaudė jam ranką. Taip valandą prasėdėjome tamsoje, tarp statinių, apsupti svaigaus daugybės vynuogių derliaus nuėmimo švenčių kvapo, toli nuo šūvių. Pa-

pliūpos pamažu rimo, šūviai darėsi vis tylesni. Supratome, kad kažkuri pusė traukiasi, dar nežinojome, kuri. Kol pro langelį virš mūsų galvų, išeinantį į skersgatvį, išgirdome tarmiškai klausiant: „Monssu, i'è d'la repubblica bele si?“

– Ką tai reiškia? – paklausė Lorenca.

– Maždaug: „Pone, gal būtumėt toks malonus pasakyti, ar apylinkėse dar liko Italijos socialinės respublikos šalininkų?“ Anuomet „respublika“ buvo blogas žodis. Partizanas klausė kažkokio praeivio, o gal ko nors, žiūrinčio pro langą. Tai reiškė, kad skersgatvis vėl buvo laisvas, o fašistai pasitraukė. Temo. Netrukus grįžo tėvas ir senelė, kiekvienas su savo nuotykiu. Mama su dėdiene paruošė valgyti, dėdė su Adelinu Kanepa pompastiškai atsisveikino. Visą likusį vakarą girdėjome tolimus šūvius kalnų pusėje. Partizanai vijo fašistus. Mes nugalėjome.

Lorenca pabučiavo jį į plaukus, Belbas suraukė nosį. Žinojo nugalėjęs kitų dėka. Iš tiesų jis tik žiūrėjo filmą ir, vieną akimirką atsiradęs per plauką nuo atšokusios kulkos, tapo to filmo veikėju. Bet tik epizodiniu, tarytum filme „Hellzapoppin“, kai supainiojamos juostos ir į patį šokių šventės sūkurį įlekia raitas indėnas klausdamas, kur jie nuėjo. Kažkas mosteli „ten“, ir jis prapuola jau kitoje istorijoje.

Jis taip galingai užgrojo savo nuostabiuoju trimitu, kad sugaudė visas kalnas.

(Johann Valentin Andreae „Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz“, Strasbūras, Zetzner, 1616, I, p. 4)

Skaitėme skyrių apie hidraulinių mechanizmų stebuklus ir šešioliktojo amžiaus raižinyje iš Herono „Spiritalia“ pamatėme tarsi altorių su robotu, kuris, varomas kažkokios garo mašinos, pūtė trimitą.

Grąžinau Belbą į jo prisiminimus.

– Kokia buvo toji istorija su don Tiku Brae, ar kaip jis ten, išmokiusiu jus groti trimitu?

– Taip, don Tikas. Taip niekada ir nesužinojau, ar tai buvo pravardė ar pavardė. Oratoriume nebesilankiau, bet kartą ten atsidūriau atsitiktinai: mišios, katekizmas, žaidimai, kuriuose galėjai laimėti palaimintojo Dominyko Savijaus atvaizdą – to paauglio sulamdytomis drobinėmis kelnėmis, kuris visada vaizduojamas įsikibęs į don Bosko sutaną, pakėlęs į dangų akis, kad negirdėtų draugų nešvankių juokelių. Sužinojau, kad don Tikas sukūrė orkestrą, kuriame grojo vaikai nuo dešimties iki keturiolikos metų. Mažiausieji pūtė klarnetus, fleitas, saksofonus, vyresnieji gaudavo lėkštes ir būgnus. Jie vilkėdavo uniformą: chaki spalvos švarkelis, mėlynos kelnės ir kepurė su snapeliu. Svajojau būti vienas iš jų. Don Tikas pasakė, kad jam reikalingas *genis*.

Jis pažvelgė į mus iš aukšto ir paaiškino:

– Orkestro žargonu *genis* – tai toks mažas trombonas, kurio tikrasis pavadinimas yra *mi bemol* tonacijos fliugelhorno kontraltas. Pats kvailiausias instrumentas visame orkestre. Jis groja umpa umpa umpa umpap, paskui parapapa pa pa pa paaa ir galiausia pa pa pa pa... Bet lengva išmokti juo groti, jis pri-

klauso varinių pučiamųjų klasei, kaip ir trimitas, o jo mechanika nesiskiria nuo trimito mechanikos. Trimitui reikia daugiau kvapo ir gerai sudėtų lūpų, žinote, tokio rato kaip Armstrongo. Geras sudėjimas taupo kvapą, o garsas išeina skaidrus ir švarus, be šnypštimo, tik niekada nereikia išpūsti žandų, taip tebūna vaidinant arba karikatūrose.

– O kaip trimitas?

– Groti trimitu mokiausi pats, savarankiškai, kai oratoriume būdavo tuščia, pasislėpęs teatro salės parteryje... Mokiausi groti trimitu erotiniais sumetimais. Matote namą ten, žemai, per kilometrą nuo koplytėlės? Ten gyveno Sesilija, saleziečių geradarės duktė. Per kiekvieną orkestro koncertą švenčių proga po procesijos koplytėlės kieme, o ypač teatre, prieš prasidedant spektakliui, Sesilija su motina visada sėdėdavo pirmoje eilėje, garbės svečių vietose, greta katedros klebono. Tokius koncertus orkestras pradėdavo maršu, kuris vadinasi „Gera pradžia“, jį pradėdavo auksu ir sidabru žvilgantys trimitai *si bemol* tonacija. Trimitininkai atsistodavo ir sugrodavo solo. Paskui atsisėsdavo ir prie jų prisijungdavo orkestras. Tik grodamas trimitu galėjau tikėtis, kad Sesilija mane pastebės.

– O kitaip?

– Jokios vilties. Aš buvau trylikos, o ji – trylikos su puse. Mergaitė, kuriai trylika su puse, jau yra moteris, o trylikametis berniukas tėra snarglius. Be to, ji mylėjo saksofoną kontraltą, tokį Papi, kaip man atrodė, baisų, nusišėrusį, ir tik jį vieną tematė. Jis bliovė tiesiog nepadoriai, nes saksofonas, kai jis orkestre ir juo groja ne Ornetas Kolemanas, o bjaurusis Papi, yra (taip man tuomet atrodė) ožiškas ir vaginalinis instrumentas, jo balsas lyg pradėjusios gerti ir kekšauti manekenės...

– O koks pradėjusios gerti ir kekšauti manekenės balsas? Iš kur tu žinai?

– Žodžiu, Sesilija net nenujautė apie mano egzistavimą. Vakarais, kabarodamasis į kalvą pieno, kurdavau istorijas, kaip

ją pagrobia Juodosios brigados, o aš bėgu jos gelbėti, man virš galvos švilpia kulkos ir čeksėdamos sminga į ražieną, aš jai pasakau tai, ko ji negalėjo žinoti – jog esu slaptasis viso pasipriešinimo judėjimo Monferato apylinkėse vadas, o ji taria visada tai nujautusi, ir tuomet susigėsdavau, nes pajusdavau, tarytum medus tekėtų mano gyslomis, patikėkit, man net nesudrėkdavo tarpukojis, tai buvo visai kas kita, daug baisiau ir didingiau, o grįžęs namo eidavau išpažinties... Manau, kad nuodėmė, meilė ir šlovė yra būtent tai: surišęs paklodes tu nusileidi pro Liūdnosios Vilos langą, o ji apkabina tave, pakibusį ore, ir šnibžda visada apie tave svajojusi. Visa kita tėra seksas, santykiavimas, gėdingas sėklos išleidimas. Žodžiu, jei būčiau grojęs trimitu, Sesilija nebūtų galėjusi manęs nepastebėti: aš – nuostabus – stoviu, o niekingasis saksofonas sėdi. Trimitas karingas, angeliškas, apokaliptiškas, pergalingas, jis trimituoja žygį, o saksofonas groja per briliantinu išsitepusių plaukus provincijos šaunuolių šokius su savo prakaituotomis merginomis, skruostas prie skruosto. Lyg pamišęs mokiausi trimituoti, kol pagaliau galėjau ateiti pas don Tiką ir jam tarti: „Paklausykite!“ Jaučiausi lyg Oskaras Levantas per pirmąjį bandymą Brodvėjuje su Džene Keli. Don Tikas tarė: „Tu – tikras trimitas“. Bet...

– Kaip dramatiška, – tarė Lorenca, – pasakok, neversk mūsų laukti užgniaužus kvapą.

– Bet privalėjau rasti, kas vietoj manęs grotų *genis*. „Tai – tavo rūpestis“, – pasakė man don Tikas. Ir aš radau išeitį. Taigi, vaikai, turėtumėt žinoti, jog tais laikais *** miestelyje gyveno du vargetos mano klasės draugai, nors vyresni dvejais metais, o tai turėtų jums aiškiai byloti apie jų požiūrį į mokslą. Tiedu nevykėliai vadinosi Hanibalas Kantalamesa ir Pijus Bo. Vienas: istorinė tiesa.

– Kas? – paklausė Lorenca.

Paaiškinau lyg sąmokslininkas:

– Kai Salgaris rašo apie tikrą įvykį (ar bent jau įsitikinęs, kad tikrą), tarkim, kad Sėdintis Jautis po *Little Big Horn* mūšio suvalgo generolo Kasterio širdį – puslapio apačioje jis užrašo pastabą: 1. Istorinė tiesa.

– Taigi. Istorinė tiesa, kad Hanibalas Kantalamesa ir Pijus Bo tikrai taip vadinosi, nors tai nebuvo blogiausias jų bruožas. Jie buvo tinginiai, vogdavo komiksų žurnaliukus iš laikraščių kiosko ir šovinių tūtas iš tų, kurie turėdavo dideles kolekcijas, ir būtinai padėdavo sumuštinį su dešra ant tavo nuotykių knygos, kurią gavai dovanų per Kalėdas ir kurią jiems ką tik paskolinai. Kantalamesa skelbėsi esąs komunistas, o Bo – fašistas, bet kiekvieną akimirką už tris skatikus jie galėjo pereiti į priešingą stovyklą. Jie pasakodavo istorijas apie seksą, nė nemokėdami teisingai apibūdinti įvairių anatominių smulkmenų, ir konkuravo, kuris iš jų vakar ilgiau masturbavosi. Jie buvo viskam pasiryžę, kodėl gi ne groti *genis*? Nutariau juos suvilioti. Liaupsinau orkestrantų uniformą, vedžiojau į viešus pasirodymus, gundžiau Marijos dukterų mokyklos auklėtinėmis... Mane apėmė panika. Ištisas dienas leidau teatre su ilga lazdele, kokias matydavau knygose apie misionierius. Ja mušdavau jiems per pirštus, kai supainiodavo natas: *genis* turi tris klavišus, reikia spaudyti tik smilium, didžiuoju ir bevardžiu, o visa kita, kaip sakiau, priklauso nuo lūpų sudėjimo. Nebandysiu ilgiau jūsų kantrybės, mano mažieji klausytojai, tik pasakysiu, kad atėjo diena, kai don Tikui galėjau pristatyti du *genis*, netobulus, bet priimtinus, bent pirmajam ilgai ruoštam bandymui. Don Tikas buvo įtikintas, aprengė juos uniformomis, o man davė trimitą. Ir tą pat savaitę, per Marijos Globėjos šventę, pradedant teatro sezoną „Mažuoju paryžiečiu“, stovėjau su trimitu prieš visą garbingą publiką ir grojau „Geros pradžios“ įžangą.

– Ak, nuostabu, – tarė Lorenca švelnaus pavydo nušviestu veidu. – O Sesilija?

– Jos nebuvo. Gal sirgo. Nežinau. Jos ten nebuvo.

Jis permetė žvilgsniu žiūrovus: dabar jautėsi dainiumi. Išlaikė pauzę. Po to tęsė:

– Po dviejų dienų don Tikas pasišaukė mane ir pasakė, kad Hanibalas Kantalamesa ir Pijus Bo sugadino visą koncertą. Jie nelaikė tempo, šnypštė ir blerbė per pauzes, laiku neįstojo. „*Genis*, – kalbėjo don Tikas, – yra orkestro griaučiai, ritminė sąmonė, dvasia. Orkestras – lyg banda, instrumentai – avys, dirigentas – piemuo, o *genis* – ištikimas ir piktas šuo, laikantis avis krūvoje. Dirigentas visų pirma žiūri į *genis* ir, jei *genis* jo klauso, klauso ir avys. Brangusis Jakopai, žinau, kad prašau didelės aukos, bet privalai grįžti prie *genis* ir groti kartu su tais dviem. Tu turi ritmo jausmą, privalai padėti jiems išlaikyti žingsnį. Prisiekiu, vos tik jie taps nepriklausomi, tu vėl gausi trimitą." Don Tikui buvau dėkingas už viską, ką turėjau. Sutikau. Per kitą šventę trimitai stovėdami vėl grojo „Geros pradžios" įžangą, o Sesilija sėdėjo pirmoje eilėje. Manęs ji negalėjo matyti – *genis* tarp *genis*. Tiedu vargetos taip niekada ir netapo nepriklausomi, o aš negrįžau prie trimito. Karas baigėsi, išvažiavome į miestą, mano nuotykis su pučiamaisiais baigėsi, o Sesilija... nežinau net jos pavardės.

– Vargšelis, – tarė Lorenca, apglėbdama jo pečius. – Bet turi mane.

– Maniau, kad tau labiau patinka saksofonai, – tarė Belbas. Ir, vos pasukęs galvą, pabučiavo jai ranką. – Dabar prie darbo. Privalome kurti ateities istoriją, o ne prarasto laiko kroniką, – baigė jis surimtėjęs.

Vakare smagiai atšventėme draudimo gerti pabaigą. Jakopas, atrodo, užmiršo savo elegines nuotaikas ir kartu su Diotaleviu vienas per kitą kūrė absurdiškas mašinas, kaskart atrasdami, kad tokios mašinos jau yra išrastos. Vidurnaktį, po kupinos įvykių dienos, visi panoro išbandyti, koks miegas čia, kalnuose.

Įsirangiau į lovą senajame kambaryje į patalus, dar drėgnesnius, nei man pasirodė dieną. Jakopas primygtinai reikalavo, kad iš anksto pasiruoštumėme šildynes – tokį ovalų karkasą, ant kurio pasikelia užklotas, o į jį įsideda pūslė su žarijomis, – matyt, norėdamas mums parodyti visus kaimiško gyvenimo malonumus. Tačiau tokia šildynė sutraukia išsisklaidžiusią drėgmę ir, nors juntama maloni šilumėlė, audinys atrodo lyg šlapias. Tiek to, būna ir blogiau. Įsijungiau lempą, kurios gaubtas buvo su kutais. Į jį prieš numirdamos atmuša sparnus efemeridės, kaip yra pasakęs vienas poetas. Pabandžiau užmigti, skaitydamas laikraštį.

Bet dar valandą ar dvi girdėjau žingsnius koridoriuje, varstomas duris, o vieną kartą (paskutinį, kurį girdėjau) užtrenkiamas duris. Lorenca Pelegrini bandė Belbo kantrybę.

Jau snaudžiau, kai išgirdau krebždesį prie mano durų. Negalėjau suprasti, ar tai koks gyvūnas (nemačiau čia nei kačių, nei šunų), bet man šis garsas pasirodė lyg kvietimas, lyg prašymas, lyg vilionė. Gal tai buvo Lorenca, žinodama, jog Belbas ją stebi. O gal ne. Laikiau Lorencą Belbo nuosavybe, bent jau kiek tai siejosi su manim, be to, nuo tada, kai sutikau Liją, kitų apžavams tapau bejausmis. Vylingi, kviečiantys žvilgsniai, kuriuos man mesdavo Lorenca darbe ar bare, kai norėdavo paerzinti Belbą, lyg ieškotų sąjungininko ar liudininko, tebuvo – kaip man atrodė – žaidimas. Be to, Lorenca Pelegrini į visus žvelgė taip, lyg mestų iššūkį jų sugebėjimui mylėti, tačiau keistai, tarsi sakydama: „Noriu tavęs, bet tik tam, kad parodyčiau, jog bijai...“ Tą vakarą, klausydamas to krebždesio, nagų skrebenimo į staktą, patyriau priešingą jausmą: supratau, jog geidžiu Lorencos.

Pakišau galvą po pagalve ir pagalvojau apie Liją. „Noriu turėti su ja vaikų, – tariau sau. – Ir vos tik jis (ar ji) pajėgs pūsti, išmokysiu groti trimitu.“

57

Ant kas trečio medžio, abiejose pusėse, kabojo po žibintą, o nuostabi mergelė, irgi apsirengusi žydrais drabužiais, uždeginėjo juos nuostabiu deglu, ir užtrukau daugiau nei reikėtų, kad pasigėrėčiau šiuo neapsakomo grožio reginiu.

(Johann Valentin Andreae „Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz“, Strasbūras, Zetzner, 1616, 2, p. 21)

Apie vidurdienį Lorenca atėjo pas mus į terasą šypsodamasi ir pranešė radusi puikų traukinį, sustojantį *** miestelyje pusę pirmos, kuris tik su vienu persėdimu nuvežtų ją į Milaną dar šią popietę. Paklausė, ar palydėsime ją į stotį.

Belbas, nesiliaudamas vartyti užrašų, tarė:

– Maniau, kad Aljė laukia ir tavęs, dar daugiau, maniau, kad šį žygį jis surengė vien dėl tavęs.

– Juo blogiau jam, – atsakė Lorenca. – Kas mane palydės?

Belbas pakilo tardamas:

– Aš tik palydėsiu ir tuoj grįšiu. Po to galėsime dar porą valandėlių padirbėti. Lorenca, ar turėjai krepšį?

Nežinau, ką jie kalbėjosi pakeliui į stotį. Belbas grįžo po dvidešimties minučių ir ėmėsi darbo, netardamas nė žodžio apie tai, kas įvyko.

Antrą valandą įsitaisėme jaukiame restoranėlyje turgaus aikštėje, o rinkdamasis patiekalus ir vyną Belbas vėl turėjo progą pasinerti į vaikystės prisiminimus. Tačiau jis kalbėjo lyg skaitydamas kieno nors kito biografiją, praradęs laimingą vakarykščio pasakojimo gaidą. Vėlyvą popietę turėjome susitikti su Aljė ir Garamondu.

Belbas važiavo į pietvakarius, o kraštovaizdis keitėsi su kiekvienu kelio kilometru. *** miestelio kalvos net ir tą vėlyvo

rudens metą atrodė jaukios ir švelnios. Dabar horizontas vėrėsi vis plačiau, o už kiekvieno posūkio daugėjo kaimeliais apkibusių viršūnių. Tarp vienos ir kitos viršūnės plytėjo neaprėpiami toliai: ten, kitapus gyvatvorės, pastebėjo Diotalevis, išmintingai įvardydamas mūsų atradimus. Kildami į trečiąją viršūnę su kiekvienu kelio vingiu žvelgėme į vis platesnius vilnijančius plotus, kurių tolumoje jau tvyrojo kone žiemiškos ūkanos. Atrodė, kad tai – tik banguojanti plokštuma, o iš tiesų buvo pats kalnų vidurys. Tarsi nevykėlio demiurgo ranka būtų prispaudusi viršūnes, kurios jam pasirodė per aukštos, paversdama jas ištisiniu svarainių marmeladu, plytinčiu iki pat jūros arba iki statesnių ir raiškesnių kalnagūbrių šlaitų.

Atvykome į kaimelį, kurio pagrindinės aikštės bare turėjome susitikti su Aljė ir Garamondu. Sužinojęs, kad Lorencos su mumis nėra, Aljė gal ir suirzo, bet to neparodė.

– Mūsų subtilioji draugė nenori kitiems atskleisti savo paslapčių. Įstabus drovumas, vertas pagarbos, – tarė. Tik tiek.

Patraukėme toliau, Garamondo „Mercedes“ priekyje, o Belbo „Renault“ – už jo. Važiavome per slėnius ir kalnus, kol jau leidžiantis saulei pamatėme keistą prie šlaito prilipusį statinį. Lyg aštuonioliktojo amžiaus pilį, geltonos spalvos, nuo kurios, kaip man iš tolo pasirodė, atsišakojo terasos, apsodintos nepaisant vėlyvo rudens vešinčiomis gėlėmis ir medžiais.

Privažiavę stačią įkalnę, jos papėdėje radome pilną automobilių aikštelę.

– Čia teks sustoti, – tarė Aljė. – Toliau eisime pėsčiomis.

Sutemos virto naktimi. Kopėme deglų, kuriais buvo nusagstyti skardžių pakraščiai, šviesoje.

Keista, bet tai, kas nutiko vėliau, nuo tos akimirkos iki pat vėlyvos nakties, prisimenu ir aiškiai, ir miglotai. Tą vakarą periskope tie prisiminimai vėl aplankė mane, o tarp šių dviejų patirčių įžvelgiau keistą panašumą. Štai, tariau, dabar esi čia,

neįprastos būklės, svaiginamas neapčiuopiamų seno medžio kvapų, tarytum būtum kapų rūsyje ar kokiame inde, kuriame vyksta transformacijos procesas. Jei tik iškištum galvą iš kambarėlio, pamatytum, kad daiktai, kurie dieną atrodė sustingę, juda lyg paslaptingi šešėliai tarp kerinčių garų. Taip buvo ir tą vakarą pilyje: šviesos, pakeliui įvairios staigmenos, nugirsti žodžiai, o vėliau ir smilkalai – visa susimokė, kad įtikintų mane sapnuojant, bet neįprastai, taip, kaip būna, kai jau ruošiesi pabusti, bet sapnuoji, kad sapnuoji.

Turėčiau nieko neprisiminti. Tačiau prisimenu viską, tarsi ne aš pats būčiau viską patyręs, o išgirdęs iš kito.

Nežinau, ar tai, ką taip miglotai prisimenu, tikrai nutiko, ar yra tik tai, ko troškau, kad būtų nutikę, bet tą vakarą, be jokios abejonės, Planas mūsų galvose įgavo formą kaip noras suteikti kokią nors formą tai beformei patirčiai, paverčiant fantastine realybe tą fantaziją, kurią kažkas norėjo matyti esant realybę.

– Šis kelias – apeigų dalis, – kalbėjo Aljė mums lipant aukštyn. – Ten – kabantys sodai, tie patys ar beveik, kuriuos Saliamonas de Kausas didingame rozenkreicerių amžiuje suprojektavo Heidelbergo, norėjau pasakyti, rūmų kurfiursto Frydricho Penktojo, sodams. Šviesos mažoka, bet taip ir turi būti, nes geriau nujausti, nei matyti. Mūsų svetingasis šeimininkas ne tiksliai atkūrė Saliamono de Kauso projektą, o jį suspaudė į mažesnę erdvę. Heidelbergo sodai imitavo makrokosmą, o tie, kurie juos čia įkūnijo, sukūrė tik mikrokosmą. Matote tą kriauklės pavidalo olą... Neabejotinai puošni. Bet de Kausas rėmėsi tuo Mykolo Majerio knygos „Atalanta Fugiens“ simboliu, kuriame koralas yra filosofinis akmuo. De Kausas žinojo, jog sodų forma galima veikti dangaus kūnus, nes yra tokių ženklų, kurie savo sandara pakartoja visatos harmoniją...

– Stebuklinga, – tarė Garamondas. – Kaip gali sodas veikti dangaus kūnus?

– Yra ženklų, linkstančių vienas prie kito, žvelgiančių vienas į kitą ir meiliai apsikabinančių. Jie neturi ir neprivalo turėti kokios nors apibrėžtos, užbaigtos formos. Kiekvienas priklausomai nuo to, ar skleidžia savo geismą, ar savo dvasios protrūkį, patiria tam tikras jėgas. Taip yra su egiptiečių hieroglifais. Ryšys tarp mūsų ir dieviškųjų būtybių įmanomas tik per atspaudus, simbolius, ženklus ir kitas apeigas. Lygiai taip dievybės byloja ir mums. Taip ir su šiais sodais. Kiekvienas šios terasos aspektas atkartoja kokią nors alchemijos meno mįslę, tačiau mes, deja, jau nebemokame jų įminti, nemoka to nė mūsų šeimininkas. Pamatysite, tas žmogus dega neregėtu pasiaukojimu paslaptingiems dalykams, ir viską, ką yra sukaupęs, jis išleidžia kurdamas ideogramas, kurių prasmės jau nebesupranta.

Kopėme vis aukščiau, o kiekvienoje terasoje matėme vis kitokius sodus. Vieni buvo kaip labirintai, kiti – kaip simboliai, bet žemesniųjų terasų raštą matydavai tik žvelgdamas iš aukštesniųjų. Taip iš viršaus pamačiau karūnos kontūrą ir dar daug kitų simetriškų raštų, kurių eidamas per juos negalėjau įžiūrėti, be to, nemokėjau nė perskaityti. Kiekviena terasa einančio tarp gyvatvorių akims perspektyvos dėsnių dėka atskleisdavo kokius nors vaizdus, bet, žvelgiant iš aukštesnės terasos, išnirdavo naujų atradimų, kartais net priešingos prasmės, ir kiekviena tų laiptų pakopa tuo pat metu kalbėjo dviem skirtingomis kalbomis.

Kopdami aukščiau, rasdavome nedidelių statinių: falo formos fontaną, įrėmintą arkos ar nedidelio portiko, su delfiną trypiančiu Neptūnu; duris su asiriškomis kolonomis; nenusakomos formos arką, lyg vienas ant kito būtų sudėti trikampiai ir daugiakampiai, o kiekviena viršūnė padabinta figūra – briedžio, beždžionės, liūto...

– Ir visa tai ką nors įprasmina? – paklausė Garamondas.

– Be jokios abejonės! Pakaktų perskaityti Pičinelio „Mundus Symbolicus“, kurį su stebėtina aistra išpranašavo Alsėjas. Visą

sodą galima skaityti nelyginant knygą ar kerus, o tai galų gale yra viena ir tas pat. Jei mokėtume, galėtume pusbalsiu kartoti sodo tariamus žodžius, ir tada mums paklustų viena iš nesuskaičiuojamų pasaulį veikiančių jėgų. Sodas – įrankis valdyti visatą.

Jis parodė olą. Liguista dumblių ir jūros gyvūnų skeletų gausa, nežinau, tikrų, gipsinių, akmeninių... Regėjau najadę, apsikabinusią jautį su žvynuota didžiulės biblinės žuvies uodega, gulinčius šaltinyje, tekėjusiame iš kriauklės, kurią tritonas laikė tarsi amforą.

– Norėčiau, kad jūs suprastumėte gilią prasmę to, kas priešingu atveju tebūtų banalus žaisliukas. De Kausas žinojo, jog paėmus indą, pripildžius jį vandens ir uždengus, jei net jo dugne padaroma skylė, vanduo neišteka. Bet, jei skylė padaroma ir viršuje, vanduo iš indo teka arba trykšta.

– Juk tai akivaizdu, – pastebėjau. – Antruoju atveju iš viršaus į indą patenka oro, kuris išstumia vandenį.

– Tipiškas mokslininko paaiškinimas, kai priežastis sukeičiama su pasekme arba atvirkščiai. Jums neturėtų rūpėti, kodėl antruoju atveju vanduo išteka. Turėtumėt susimąstyti, kodėl jis nenori ištekėti pirmuoju atveju.

– Kodėl? – sunerimęs paklausė Garamondas.

– Todėl, kad jam ištekėjus inde liktų tuštuma, o gamta bijo tuštumos. *Nequaquam vacuum* – toks buvo rozenkreicerių šūkis, kurį šiuolaikinis mokslas, deja, pamiršo.

– Įspūdinga, – atsiduso Garamondas. – Kazaubonai, labai prašyčiau mūsų nuostabioje metalų istorijoje rasti vietos ir šitiems dalykams. Ir nesakykite, kad vanduo – ne metalas. Reikia tik trupučio vaizduotės.

– Atleiskit, – tarė Belbas Alję, – bet jūsų argumentas yra *post hoc ergo ante hoc*. Tai, kas bus, yra priežastis to, kas buvo.

– Nereikia mąstyti tiesinėmis sekomis. Šio fontano vanduo taip nesielgia. Gamta taip nesielgia, gamta nepaiso laiko. Laikas – Vakarų išradimas.

Pakeliui sutikdavome kitų svečių. Pamatęs kai kuriuos iš jų, Belbas kumštelėdavo Diotalevį, kuris pusbalsiu ištardavo:

– Taigi taip, *facies hermetica*.

Tarp lankytojų su *facies hermetica* pamačiau poną Saloną, kiek atokiau, su griežtai atlaidžia šypsena lūpose. Nusišypsojau jam, jis atsakė tuo pačiu.

– Pažįstate Saloną? – paklausė Aljė.

– Pažįstate Saloną? – perklausiau. – Be abejo, mes kaimynai. Ką apie jį manote?

– Mažai jį pažįstu. Bet kai kurie draugai sako, kad jis yra policijos informatorius.

Štai kodėl Salonas žinojo apie „Garamond" leidyklą ir Ardentį. O kas siejo Saloną su de Andželiu? Bet tik paklausiau Aljė:

– Ką policijos informatorius veikia šioje šventėje?

– Policijos informatoriai lankosi visur, – atsakė Aljė. – Kiekviena patirtis tinka kokiam nors pranešimui. Policijoje esi tuo galingesnis, kuo daugiau žinai arba bent parodai žinąs. Ir visai nesvarbu, ar tai tikra, ar ne. Įsidėmėkite, svarbiausia – žinoti paslaptį.

– Kodėl Saloną čia pakvietė? – neatstojau.

– Mielas drauge, – atsakė Aljė, – matyt, todėl, kad mūsų šeimininkas laikosi auksinės išminties taisyklės, pagal kurią kiekviena klaida gali atskleisti nežinomą tiesą. Tikrasis ezoterizmas nebijo priešingybių.

– Norite pasakyti, kad galų gale visi sutinka vieni su kitais.

– *Quod ubique, quod ab omnibus et quod semper*. Įšventinimas – tai amžinosios filosofijos atradimas.

Taip filosofuodami užkopėme į aukščiausią terasą ir atsidūrėme take, kuris per didžiulį sodą vedė prie vilos ar pilaitės durų. Didesnio nei kiti, pritvirtinto kolonos viršuje deglo šviesoje pamatėme mergaitę žydra, aukso žvaigždėmis nusėta suk-

nele, rankoje laikančią trimitą, tokį, kokiu operose trimituoja šaukliai. Kaip bažnytiniuose vaidinimuose su angelais, aplipdytais popierinėmis plunksnomis, taip ir čia mergaitei ant nugaros buvo du didžiuliai balti sparnai su migdolo formos ornamentais ir su dviem taškais viduryje, kurie priminė akis.

Susitikome profesorių Kamestresą, vieną iš pirmųjų velniavos meistrų, apsilankiusių „Garamond" leidykloje, *Ordo Templi Orientis* priešininką. Sunkiai jį atpažinome dėl gana keistų drabužių, kuriuos Aljė apibūdino tinkamais šiam įvykiui: jis vilkėjo balto lino apsiaustu, sujuostu raudona juosta, sukryžiuota ant krūtinės ir ant nugaros, su keista septynioliktojo amžiaus mados skrybėle, papuošta keturiomis raudonomis rožėmis. Jis priklaupė prieš mergaitę su trimitu ir kažką pasakė.

– Tikrai, danguje ir žemėje dar yra daug dalykų... – sumurmėjo Garamondas.

Praėjome po figūromis papuoštu portalu, kuris man priminė Staljeno kapines. Aukštai, virš sudėtingos neoklasikinės alegorijos, pamačiau iškaltus žodžius: CONDOLEO ET CONGRATULOR*.

Viduje buvo daug ir įvairių kviestinių svečių, gyvai šurmuliuojančių prie stalų erdviame hole, iš kurio dveji laiptai vedė į viršutinius aukštus. Pamačiau daugiau pažįstamų veidų, tarp jų Bramančio ir – kokia staigmena! – komandoro de Gubernačio, ASL, kurį Garamondas jau išnaudojo, bet kuriam, matyt, dar nepateikė to baisaus pasirinkimo – išgelbėti visus savo šedevro egzempliorius iš linmarkos pragaišties, nes jis žengė link mano viršininko su pagarba ir pripažinimu. Iš minios prie mūsų priėjo nedidelis žmogutis kupinomis susižavėjimo akimis, kad pagarbiai pasisveikintų su Aljė. Iš jo prancūziškos tarsenos atpažinome Pjerą, tą, kurį pro Aljė studijos duris girdėjome kaltinant Bramantį apžavų skleidimu.

* Smarkiai kenčiu ir sveikinu. (*Lot.*)

Priėjau prie stalo. Ant jo stovėjo ropinės su įvairių spalvų skysčiais, kurių kilmę sunkiai galėjau nuspėti. Įsipyliau geltono gėrimo, atrodžiusio lyg vynas, neblogo skonio, tarsi senovinio antpilo, su alkoholiu. Gal jame buvo kažko daugiau – man ėmė svaigti galva. Aplink mane būriavosi *facies hermeticae* greta griežtų atsargos prefektų veidų, gaudžiau kalbų nuotrupas...

– Pirmiausia privalai susisiekti su kitais protais, vėliau – perduoti kitiems mintis ir vaizdus, įkrauti vietas emocinėmis būklėmis, įgyti valdžią gyvūnų karalystei. Trečiajame etape pabandyk perkelti savo antrininką į kokį nors erdvės tašką, – tai biolokacija, ją moka jogai. Jos dėka privalėtum vienu metu rodytis keletu aiškių pavidalų. Paskui reikia pereiti prie augalijos pažinimo. Galiausia pabandyk išsiskaidyti, reikia tik perprasti telūrinę kūno sandarą ir, ištirpstant vienoje vietoje, atsirasti kitoje, kalbu apie save patį, o ne antrininką... Paskutinis etapas – fizinio gyvenimo pailginimas...

– Ne nemirtingumas...

– Ne iš karto.

– O tu?

– Reikia susikaupti. Neslėpsiu, tai vargina. Žinai, man jau ne dvidešimt...

Susiradau savo būrelį. Jie kaip tik ėjo į kambarį baltomis sienomis ir suapvalintais kampais. Gilumoje, tarsi Greveno muziejuje, buvo dvi beveik natūralaus dydžio vaškinės figūros, apgaubtos blizgančia medžiaga, lyg prasčiausios kokybės butaforija, bet tą vakarą man tai priminė altorių, kurį mačiau Rio *tenda de umbanda*. Viena iš jų buvo soste sėdinti moteris nesutepta, ar beveik nesutepta, suknele, nusagstyta blizgučiais. Virš jos ant siūlų kabojo neaiškios formos padarai, kurie man pasirodė padaryti iš tankaus blizgančio audinio. Kampe stovintis garsiakalbis skleidė tolimų trimitų garsus. Jie buvo kokybiški, gal koks nors Gabrieliaus kūrinys, ir garsinis įspūdis

buvo įtikinamesnis nei vaizdinis. Dešinėje – kita moters figūra, aprengta rožinio aksomo suknia su baltu dirželiu, ant galvos – laurų vainikas. Ji stovėjo greta auksinių svarstyklių. Aljė mums aiškino įvairias sąsajas, bet meluočiau sakydamas, kad įdėmiai klausiausi. Mane labiau domino kviestinių svečių, kurie pagarbiai ir susijaudinę ėjo nuo vienos statulos prie kitos, veidai.

– Jie visiškai nesiskiria nuo tų, kurie ateina į šventyklą, norėdami pamatyti juodąją Dievo Motiną su išsiuvinėta suknia, nusagstyta sidabro širdimis, – tariau Belbui. – Gal jie mano, kad tai Kristaus motina iš kūno ir kraujo? Ne, bet ir neneigia. Mėgaujasi panašumu, priimdami tą reginį kaip viziją, o viziją – kaip tikrovę.

– Taip, – atsakė Belbas, – bet svarbiausia ne tai, ar čia atėjusieji geresni ar blogesni už tuos, kurie eina į šventyklą. Kaip tik svarsčiau, kas esame mes, tie, kuriems Hamletas atrodo tikresnis už mūsų durininką. Ar galiu teisti čia susirinkusius, jei aš pats ieškau ponios Bovari, norėdamas jai iškelti pavydo sceną?

Diotalevis tik papurtė galvą ir pusbalsiu man tarė, kad dieviškųjų dalykų nederėtų vaizduoti, o viskas, ką čia matome, yra tik pagarbos aukso veršiui išraiška. Bet buvo akivaizdu, kad jis smaginasi.

> Alchemija yra tyroji kekšė, kuri turi daug meilužių, tačiau visus juos apvilia ir nė vieno nepamalonina savo glamonėmis. Ji paverčia kvailius kvėšomis, turtuolius skurdžiais, filosofus girtuokliais, o apgautuosius – vikriausiais apgavikais.
>
> (Tritemijus „Annalium Hirsaugensium Tomus II", S. Gallo, 1690, 225)

Netikėtai laiptai paskendo prieblandoje, o sienos nušvito. Tik dabar pastebėjau, kad tris ketvirčius jų aukščio dengia pusapvalis ekranas, kuriame atsirado vaizdų. Jiems pasirodžius, pamačiau, jog dalis lubų ir grindų yra iš šviesą atspindinčios medžiagos, taip pat ir kai kurie daiktai, pirma mane apstulbinę savo grubumu: ornamentai, svarstyklės, skydas, vario taurės. Pasijutome lyg panardinti į vandenį, kur vaizdai dauginosi, dalijosi, maišėsi su susirinkusiųjų šešėliais, grindys atspindėjo lubas, lubos – grindis, o visi kartu – ant sienų pasirodančius paveikslus. Kartu su muzika salėje pasklido kvapai – iš pradžių indiškų smilkalų, paskui kiti, ne tokie pažįstami, kartais atgrasūs.

Prieblanda virto visiška tamsa ir atsidūrėme kraterio viduje, kur burbuliavo verdanti lava, o tąsią tamsią masę retkarčiais nušviesdavo geltonos ir melsvos liepsnos.

Į viršų švirkštė riebus lipnus skystis, krintantis žemyn lietumi ar rasa, ir pasklido lyg pūvančios žemės, lyg pelėsių tvaikas. Kvėpavau lavonų, pragaro, požemių oru, mane supo nuodingas skystis, tekantis tarp mėšlo ir humuso liežuvių, anglių dulkių, purvo, išskyrų, dūmų, švino, išmatų, dumblo, putų, naftos, juodesnis už juodžiausią juodumą, kuri pamažu skaidrėjo, atskleisdama du roplius – žydrą ir rausvą – susiglaudusius tarytum glamonėje, įsikandusius vienas kito uodegas, sudarančius lyg vieną apvalų kūną.

Jaučiausi tarsi be saiko išgėręs, nebemačiau savo draugų, prasmegusių tamsoje, neatpažinau aplink mane slankiojančių figūrų, tik suvokiau jas lyg takius, išskydusius kontūrus... Tada pajutau, kaip kažkas ima mane už rankos. Žinojau, kad tai netiesa, bet nedrįsau atsigręžti, nenorėdamas suprasti apsirikęs. Uodžiau Lorencos kvapą, ir tik tuomet supratau, kaip stipriai jos geidžiu. Tai turėjo būti Lorenca. Ji atėjo, norėdama pratęsti tą praėjusį vakarą pradėtą ir nebaigtą šnaresių, nagų krebždenimo į duris pokalbį. Atrodė, kad siera ir gyvsidabris susijungia į drėgmės prisotintą šilumą, suvirpinusią mano kirkšnis, tačiau be aistros.

Laukiau Rebio, dvilyčio jaunuolio, filosofinės druskos, baltosios magijos apvainikavimo.

Man atrodė, kad viską žinau. Gal mintyse vėl sklaidžiau pastaraisiais mėnesiais skaitytų knygų puslapius, gal Lorenca rankos prisilietimu perdavinėjo man savo žinias, ir jaučiau, kad jos delnas truputį drėgnas.

Nustebau pradėjęs šnibždėti tolimus vardus, vardus, kuriais, tikrai žinojau, filosofai vadino Baltumą, bet kuriais aš – galbūt – baikščiai šaukiau Lorencą, nežinau, gal tik kartojau juos sau tarsi gailestingąją litaniją: Baltasis varis, Tyrasis avinėlis, *Aibathest*, Aušra, Šventasis vanduo, Grynasis gyvsidabris, Arseno sulfatas, Putos, Kelmas, Švinas, Vaškas, Elektra, Eufratas, Ieva, Garai, Šiltas vėjas, Meno pamatas, Deimantas, Zibach, Ziva, Šydas, Narcizas, Lelija, Hermafroditas, Hae, Hipostazė, *Hyle*, Mergelės pienas, Vienatinė uola, Mėnulio pilnatis, Motina, Gyvybės aliejus, Daržovė, Kiaušinis, Gleivės, Taškas, Šaknis, Gamtos druska, Sulapojusi žemė, *Tevos*, *Tincar*, Garai, Vakarė žvaigždė, Vėjas, Sūkurys, Faraono stiklas, Vaiko šlapimas, Avėdra, Placenta, Išskyros, Pabėgęs tarnas, Kairioji ranka, Metalų sperma, Dvasia, Alavas, Sultys, Riebioji siera...

Dabar jau papilkėjusioje dervoje ryškėjo uolėtas horizontas su sausais medžiais, už jo leidosi juoda saulė. Paskui įsižie-

bė akinama šviesa ir pasirodė spindintys paveikslai, besisukantys tarsi kaleidoskope. Kvapai tapo liturginiai, bažnytiniai, man suskaudo galvą, apsunko kakta, išvydau puošnią salę su paauksuotais gobelenais, gal jungtuvių puotą su kunigaikščiu jaunikiu ir baltai apsirengusia nuotaka, ten dar buvo pagyvenęs karalius ir karalienė soste, o prie jų – karys ir kitas karalius, tamsaus gymio. Prieš karalių – nedidelis altorius, su juodu aksomu aptraukta knyga ir žvakėmis dramblio kaulo žvakidėje. Greta žvakidės – besisukantis gaublys ir laikrodis, ant jo – mažas krištolinis fontanėlis, iš kurio tekėjo kraujo spalvos skystis. Virš fontano buvo tarsi kaukolė, o iš jos akiduobių šliaužė baltas žaltys... Lorenca šnabždėjo man į ausį žodžius, bet negirdėjau jos balso.

Žaltys rangėsi pagal liūdną lėtos muzikos ritmą. Senieji valdovai dabar vilkėjo juodais drabužiais, o prieš juos atsirado šeši uždengti karstai. Pasigirdo žemi niūrūs tūbos garsai ir pasirodė žmogus su juodu gobtuvu. Iš pradžių įvyko hieratinė egzekucija, atlikta tarsi sulėtintai, kurią karalius stebėjo su skausmingu džiugesiu, nuolankiai palenkęs galvą. Po to žmogus su gobtuvu suvirpino kirvio ašmenis ir greitai nukirto švytuoklę. Kirtis suspindo visuose atspindinčiuose paviršiuose, o kiekvienas iš jų atspindėjo visus kitus. Nusirito tūkstančiai galvų ir visi vaizdai nebeatskiriamai susipynė į vieną. Atrodo, kad visi ten buvę, kartu su tamsiaodžiu karaliumi, buvo greit nukirsdinti ir suguldyti į karstus, o visa salė virto pajūriu ar ežero pakrante, ir pamatėme priplaukiančius šešis apšviestus laivus, į kuriuos nunešė karstus. Laivai nutolo veidrodiniu vandens paviršiumi, ištirpdami naktyje, o smilkalų kvapas tapo apčiuopiamas, virto tirštais garais. Akimirką pabūgau atsidurti tarp pasmerktųjų, o daugelis aplink mane murmėjo „jungtuvės, jungtuvės...“.

Praradau sąlytį su Lorenca ir tik dabar atsigręžiau, ieškodamas jos tarp šešėlių.

Salė virto kripta ar prabangiu kapu, kurį nuo skliautų apšvietė įstabaus dydžio karbunkulas.

Iš visų kampų išniro moterys mergelių rūbais, jos apsupo dviaukštę krosnį, lyg pilaitę su akmeniniu pagrindu ir portiku, kuris atrodė tarsi židinys su dviem šoniniais bokšteliais, iš kurių kilo du distiliacijos aparatai, su kiaušinio pavidalo burbulais viršuje, ir trečiuoju, viduriniu bokštu, užbaigtu kaip fontanas... Pilaitės apačioje matėsi nukirsdintųjų kūnai. Viena iš moterų atnešė dėželę, iš jos ištraukė kažkokį apvalų daiktą, įdėjo jį į virš pagrindo esančią centrinio bokšto židinio angą, ir fontanas tuoj pradėjo švirkšti. Atpažinau tą daiktą – tai buvo mirusiojo galva. Jis pats dabar jau liepsnojo lyg pliauska, iki virimo įkaitindamas fontano vandenį. Garai, atodūsiai, gargaliavimai...

Šį kartą Lorenca padėjo ranką man ant sprando, glamonėdama, kaip mačiau ją vogčiomis darant automobilyje su Jakopu. Moteris atnešė aukso rutulį, atsuko čiaupą pagrindo pakuroje ir į rutulį pradėjo tekėti raudonas tirštas skystis. Po to rutulį atidarė, o vietoj raudonojo skysčio jame buvo didelis gražus kiaušinis, baltas lyg sniegas. Moteris paėmė jį ir padėjo ant žemės, į geltono smėlio krūvelę, kiaušinis skilo ir iš jo išsirito paukštelis, dar beformis ir kraujuotas. Pagirdytas nukirsdintųjų krauju, jis ėmė augti akyse ir tapo gražus, švytintis.

Dabar nukirto galvą paukščiui ir sudegino jį ant mažojo altoriaus. Pelenus suminkė į tešlą, supylė ją į dvi formas, pašovė jas į krosnį, dumplėmis įpūtė ugnį. Po to formas atidarė ir jose pamatėme dvi blyškias, grakščias figūras, beveik skaidrias, berniuko ir mergaitės, ne didesnes kaip keturi sprindžiai, iš kūno ir kraujo, tarsi gyvas būtybes, bet dar stiklinėmis akimis. Jas paguldė ant dviejų pagalvių ir senis įlašino joms į burnas kraujo...

Pasirodė daugiau moterų su auksiniais trimitais, pasipuošusių žaliomis karūnomis, vieną iš jų uždėjo vyriausiajam, ku-

ris palinko prie tų dviejų būtybių, dar apimtų augalinio apmirimo ir saldaus gyvūnų miego, burnų ir ėmė pūsti dvasią į jų kūnus... Salė nušvito, po to vėl stojo sutemos ir tamsa, raižoma oranžinių blyksnių, ją pakeitė ryški aušra. Kai kurie trimitai šaižiai užgrojo ir viską nušvietė nepakenčiamai raudona žaibo šviesa. Tą akimirką vėl pamačiau Lorencą ir supratau daugiau jos neberasiąs.

Viską apgaubė ugningas raudonis, pamažu virtęs mėliu, kuris virto violetu, ir ekranas užgeso. Galvos skausmas tapo tiesiog nepakenčiamas.

– *Mysterium Magnum*, – garsiai ir ramiai kalbėjo Aljė greta manęs. – Naujo žmogaus gimimas per mirtį ir kančias. Pripažįstu, atlikta puikiai, net jei polinkis į alegoriją kiek pakenkė fazių tikslumui. Tai, ką matėte, aišku, buvo tik spektaklis, tačiau jis bylojo apie Daiktą. Mūsų šeimininkas teigia tą Daiktą sukūręs. Eime, pažvelgsime į baigtą stebuklą.

59

> O jei gimsta tokie pabaisos, reikia manyti, kad yra jie gamtos kūriniai, nors ir atrodo skirtingi nuo žmogaus.
>
> (Paracelsas „De Homunculis“ iš „Operum Volumen Secundum“, Ženeva, De Tournes, 1658, p. 475)

Jis išvedė mus į sodą, ir staiga pasijutau geriau. Nedrįsau paklausti kitų, ar Lorenca tikrai sugrįžo. Matyt, viską susapnavau. Tačiau vos už kelių žingsnių įėjome į šiltnamį ir karštis vėl mane apsvaigino. Tarp augalų, daugiausia tropinių, išvydome šešis stiklainius, kriaušės – ar ašaros – formos, hermetiškai

uždarytus, sklidinus melsvo skysčio. Kiekviename iš indų plaukiojo gal dvidešimties centimetrų aukščio būtybė: atpažinome žilaplaukį karalių, karalienę, maurą, kareivį ir du paauglius su laurų lapų vainikais, vieną žydrą, kitą rausvą... Jie judėjo grakščiai, lyg savo aplinkoje.

Negalėjau suprasti, ar tai plastmasės, vaško maketai, ar gyvos būtybės, nes lengvai drumstas skystis neleido įžvelgti, ar jų lengvas alsavimas yra tik optinė apgaulė ar tikrovė.

– Sako, jie auga, – tarė Aljė. – Kiekvieną rytą stiklainius užkasa į šviežią arklių mėšlą, dar šiltą, palankios augti temperatūros. Kaip rašė Paracelsas, homunkulus reikia auginti arklio pilvo temperatūroje. Pasak mūsų šeimininko, šie homunkulai su juo kalbasi, atveria jam paslaptis, pranašauja: vienas pasako tikruosius Saliamono šventyklos matmenis, kitas – kaip išvaryti demonus... Prisipažinsiu, aš negirdėjau jų kalbant.

Jų veidai buvo labai iškalbingi. Karalius švelniai žvelgė į karalienę, o jo žvilgsnis buvo be galo saldus.

– Mūsų šeimininkas man pasakojo vieną rytą radęs žydrąjį paauglį, nežinia kaip pabėgusį iš nelaisvės, bandantį atidaryti savo draugės indą... Tačiau atsidūręs ne savo aplinkoje jis duso ir vos spėjo jį išgelbėti, vėl panardindami į skystį.

– Siaubinga, – tarė Diotalevis. – Aš visai nenorėčiau jų turėti. Reikėtų visur tampyti indą ir ieškoti arklio mėšlo. O per atostogas? Paliktum juos prižiūrėti namsargiui?

– Gal jie tik plūdurai, Dekarto velniūkščiai. Arba robotai.

– Velniai rautų, – kalbėjo Garamondas. – Pone Aljė, jūs man atskleidžiate naujus pasaulius. Brangieji, mums visiems reikėtų tapti nuolankesniems. Danguje ir žemėje yra dar daug dalykų... Bet galų gale *à la guerre comme à la guerre...*

Garamondas buvo priblokštas, Diotalevis išlaikė smalsaus ciniko veido išraišką, Belbas nerodė jokių jausmų.

Norėjau atsikratyti visų abejonių ir tariau jam:

– Kaip gaila, kad Lorenca neatvažiavo, būtų pasismaginusi.

– Taigi, – atsakė jis atsainiai.

Lorenca neatvažiavo. O aš buvau kaip Amparo Rio de Žaneire. Mane pykino. Jaučiausi apgautas. Niekas man nepadavė *agogõ.*

Atsiskyriau nuo būrelio ir nuėjau į namą. Prasibroviau per minią, priėjau prie stalo ir paėmiau kažkokį gaivųjį gėrimą būgštaudamas, kad jis nebūtų koks nuoviras. Ieškojau vonios. Norėjau nusiprausti. Radau ir pajutau palengvėjimą. Išėjęs iš jos pastebėjau sraigtinius laiptus ir nepajėgiau atsispirti smalsumui. Troškau naujų nuotykių. O gal vis dar ieškojau Lorencos, nors maniau jau atgavęs pusiausvyrą.

60

Vargšas kvaily! Ar esi toks naivus ir patikėjai, jog atvirai mokysime tave didžiausios ir svarbiausios paslapties? Žinok, tas, kuris norės pagal įprastą ir tiesioginę žodžių prasmę išaiškinti tai, ką rašo filosofai hermetikai, atsidurs labirinto vingiuose, iš kur negalės ištrūkti, ir neturės Ariadnės siūlo, kuris jį išvestų.
(Artefijus)

Atsidūriau blankiai apšviestoje požeminėje salėje, jos sienos buvo aplipusios kriauklėmis, kaip ir fontanas parke. Kampe pamačiau angą, lyg ten būtų įmūrytas trimitas, ir jau iš tolo išgirdau pro ją sklindančius garsus. Prisiartinau, garsai tapo aiškesni, kol pagaliau galėjau suprasti žodžius, tarsi juos tartų greta manęs. Dioniso ausis!

Ausis, matyt, vedė į vieną iš viršuje buvusių salių ir iš jos atsklisdavo kalbos tų, kurie priartėdavo prie jos žiočių.

– Ponia, pasakysiu jums tai, ko niekada niekam nesu sakęs. Jaučiuosi pavargęs... Dirbau su cinoberiu, gyvsidabriu, sublimavau alkoholį, fermentus, geležies druskas, plieną ir jų putas, bet neradau Akmens. Paskui paruošiau stipriuosius vandenis, gailiuosius vandenis, ugninguosius vandenis, tačiau rezultatas buvo toks pat. Naudojau kiaušinio lukštus, sierą, vitriolį, arseną, amonio druską, stiklo druską, šarmų druską, paprastąją druską, akmens druską, salietrą, sodos druską, atinkaro druską, vynakmenio druską, alembroto druską, bet, sakau jums, nepasitikėkite jomis. Reikia vengti netobulų šarminių metalų, kitaip nusivilsite, kaip ir aš nusivyliau. Išbandžiau viską: kraują, plaukus, Saturno dvasią, markazitą, *aes ustum*, Marso šafraną, geležies plokštes ir putas, litargitą, antimoną. Bergždžiai. Bandžiau išgauti iš sidabro aliejų ir vandenį, kaitinau sidabrą su preparuota druska ir be jos, ir su degtine, bet išgavau tik korozinius aliejus, nieko daugiau. Naudojau pieną, vyną, krekenas, į žemę krintančią žvaigždžių sėklą, *chelidonia*, placentą, maišiau gyvsidabrį su metalais, kristalizuodamas juos, ieškojau pelenuose... Ir pagaliau...

– Pagaliau?

– Nėra nieko kito pasaulyje, kas reikalauja tokio atsargumo, kaip tiesa. Ją pasakyti – tarsi nuleisti sau kraują tiesiai iš širdies...

– Pakaks, pakaks, jūs mane sujaudrinote...

– Tik jums drįstu atskleisti savo paslaptį. Nepriklausau jokiai epochai ir jokiai vietai. Mano amžinasis gyvenimas driekiasi už laiko ir erdvės ribų. Yra būtybių, kurios nebeturi savo angelų sargų, aš esu viena iš jų...

– Bet kodėl mane čia atsivedėt?

Pasigirdo kitas balsas:

– Brangusis Balzamai, žaidžiame nemirtingumo mitą?

– Kvėša! Nemirtingumas nėra mitas. Tai – faktas.

Jau norėjau eiti, tie plepalai man nusibodo, tik staiga išgirdau Salono balsą. Jis kalbėjo tyliai, greitai, tarsi laikydamas kažką už parankės. Atpažinau Pjerą.

– Na, – kalbėjo Salonas, – tik nesakykit, kad ir jūs čia atvykote dėl tos alcheminės komedijos. Ir nesakykit atvažiavęs pakvėpuoti tyru sodų oru. Ar žinote, kad po Heidelbergo de Kausas priėmė Prancūzijos karaliaus pasiūlymą imtis Paryžiaus valymo darbų?

– *Les façades*?

– Jis nebuvo Malro. Įtariu, čia kalbama apie kanalizaciją. Įdomu, tiesa? Tas ponas imperatoriams kūrė simbolinius apelsinmedžių ir obelų sodus, tačiau jį domino Paryžiaus požemiai. Tais laikais Paryžiuje nebuvo vientiso kanalizacijos tinklo. Tai buvo antžeminių griovių ir požeminių kanalų rezginys, apie kurį mažai ką žinojo. Romėnai nuo pat respublikos laikų viską žinojo apie savo Didžiąją kloaką, o ir po tūkstančio penkių šimtų metų Paryžiuje niekas nežino, kas vyksta miesto požemiuose. De Kausas priima karaliaus kvietimą, nes nori apie tai daugiau sužinoti. Ko jis ieškojo? Jau po de Kauso Kolberas nori išvalyti požeminę kanalizaciją – tai buvo tik pretekstas, prisiminkite, Geležinės Kaukės laikai, ir pasiunčia ten katorgininkus, o šie ima plaukti su srutomis, įplaukia į Seną ir pabėga su visu laiveliu, nes niekas nedrįsta sulaikyti tų pasibaisėtinų padarų, skleidžiančių nepakenčiamą smarvę ir aplipusių musėmis... Tada Kolberas prie kiekvienos kanalizacijos susiliejimo su upe angos pastato po žandarą ir katorgininkai miršta tuneliuose. Per tris šimtmečius Paryžiuje sugebėta uždengti vos tris kilometrus nutekamųjų griovių. O aštuonioliktajame amžiuje uždengti dvidešimt šeši kilometrai, kaip tik revoliucijos išvakarėse. Ar jums tai nieko nesako?

– Ak, žinote, tai...

– Tai reiškia, kad į valdžią atėjo nauji žmonės, žinantys kažką, ko nežinojo buvusieji. Napoleonas siunčia būrius vyrų, ku-

rie tamsoje brenda per metropolijos atmatas. Tas, kas išdrįso dirbti ten, po žeme, anuomet galėjo rasti daug dalykų. Žiedai, auksas, vėriniai, papuošalai ir dar kiti daiktai, nežinia kaip atsidūrę tuose kanaluose. Žmonės, turėję gerus skrandžius, galėjo praryti savo radinius, o išėję išgerti laisvinamųjų ir tapti turtingi. Žinoma, kad daugelis namų turėjo požeminius kelius, vedusius tiesiai prie kanalų.

– *Ça, alors...*

– Tais laikais, kai naktipuodį paprastai išpildavo pro langą? O kodėl dar iš tų laikų išlikę kanalai, pagal kuriuos eina tarsi šaligatvis, ir sienoje įmūryti žiedai, kad galėtum pasilaikyti? Tie keliai vedė į *tapis francs*, kur rinkosi padugnės, *pègre*, kaip juos tuomet vadino, kad, užėjus policijai, jie galėtų pabėgti ir atsirasti kitoje vietoje.

– Prasimanymai...

– Taip? Ką norite apsaugoti ? Valdant Napoleonui III, barono Hausmano įsakymu visuose Paryžiaus namuose įrengiamas atliekų rinktuvas, kuris požeminiu koridoriumi sujungiamas su pagrindiniais kanalais... Dviejų metrų trisdešimties centimetrų aukščio ir metro trisdešimties pločio galerija. Įsivaizduojate? Kiekvieną Paryžiaus namą požeminis koridorius susieja su kanalu. O ar žinote, koks šiandien Paryžiaus kanalų ilgis? Du tūkstančiai kilometrų, visuose sluoksniuose ir lygiuose. Ir viskas prasidėjo nuo to, kuris Heidelberge suprojektavo šituos sodus...

– Na ir kas?

– Matau, jūs tiesiog nenorite kalbėti. Nors žinote tai, ko nenorite man pasakyti.

– Maldauju, leiskite eiti, jau vėlu, manęs laukia viename susitikime.

Žingsnių garsas.

Nesupratau, ko siekė Salonas. Apsidairiau ir pasijutau lyg požemyje, įsispraudęs tarp kriauklelių ir ausies angos, po skliau-

tais, ir man atrodė, kad šio fonurginio kanalo žiotys yra niekas kitas, kaip tik kelio pradžia į tuos tamsiausius kanalus, vedančius į žemės centrą ir knibždėte knibždančius nibelungų. Mane nukrėtė šaltis. Jau ruošiausi eiti, kai vėl išgirdau balsą:

– Eime. Tuoj pradėsim. Slaptojoje salėje. Pašaukite kitus.

61

Aukso vilną saugo trigalvis Slibinas, kurio pirmoji galva kilo iš vandens, antroji – iš žemės ir trečioji – iš oro. Šios trys galvos turi priklausyti vienam galingiausiam Slibinui, kuris praris visus kitus Slibinus.

(Jean d'Espagnet „Arcanum Hermeticae Philosophiae Opus", 1623, 138)

Susiradau savo būrelį. Aljė pasakiau girdėjęs apie kažkokį susirinkimą.

– Aha, smalsaujame! – nusijuokė jis. – Bet suprantu jus, suprantu, jei jau kas pradeda gilintis į hermetines paslaptis, nori viską žinoti. Ką gi, kiek girdėjau, šį vakarą turėtų įvykti naujo nario įšventinimas į Senąjį ir pripažintąjį rozenkreicerių ordiną.

– Ar galima pamatyti? – paklausė Garamondas.

– Negalima. Nedera. Nederėtų. Bet būtų galima. Pasielgsime kaip tie graikų mito veikėjai, kurie pamatė tai, ko neturėjo matyti, ir nepaisysime dievų pykčio. Leidžiu jums žvilgtelėti.

Jis nusivedė mus laiptais į viršų iki tamsaus koridoriaus, pravėrė uždangą ir pro stiklą galėjome pamatyti greta buvusią salę, apšviestą keliose vietose stovinčių gorių. Jos sienos buvo išmuštos lelijomis išsiuvinėtu damastu, o gilumoje stūksojo sostas su paauksuotu baldakimu. Abiejose sosto pusėse ant dvie-

jų trikojų stovėjo iš popieriaus ar plastmasės padaryti saulė ir mėnulis. Grubaus darbo, bet padengti metalo plokštelėmis ar folija, aišku, auksine ir sidabrine. Rezultatas neatrodė prasčiausias, nes kiekvieną iš figūrų apšvietė gorės liepsna. Virš baldakimo nuo lubų kabojo didžiulė žvaigždė, žaižaruojanti brangakmeniais arba stikliukais. Lubas dengė žydras damastas, nubertas didelėmis sidabro žvaigždėmis.

Prieš sostą stovėjo ilgas stalas, papuoštas palmių lapais, ant jo gulėjo kalavijas. Prieš pat stalą – liūto iškamša su plačiai pražiotais nasrais. Jo galvoje buvo įtaisyta raudona lemputė, nes akys bauginamai žibėjo, ir atrodė, kad iš nasrų virsta liepsnos. Pagalvojau, jog tai Salono darbas, ir pagaliau supratau, kokius įdomius klientus jis turėjo galvoje tą dieną Miuncheno kasyklose.

Prie stalo stovėjo Bramantis, pasipuošęs purpurine tunika, sujuosta žalia siuvinėta juosta, užsimetęs baltą apsiaustą su auksiniais kutais, ant krūtinės blizgančiu kryžiumi ir mitros formos skrybėle, papuošta baltomis ir raudonomis plunksnomis. Prieš jį išsirikiavo koks dvidešimt žmonių, irgi su purpurinėmis tunikomis, tačiau be juostų. Visiems ant krūtinių blizgėjo kažkoks auksinis ženklas, kuris man pasirodė pažįstamas. Prisiminiau renesanso laikų paveikslą, didelę habsburgišką nosį, tą už juosmens parištą keistą ėriuką nukarusiomis kojomis. Čia susirinkusieji puikavosi pusėtina Aukso vilnos ordino imitacija.

Bramantis kalbėjo pakėlęs rankas, lyg skaitytų litaniją, kiti jam atsakydavo. Paskui Bramantis pakėlė kalaviją, visi iš tunikų išsitraukė po durklą ar peilį ir iškėlė virš galvų. Tą akimirką Aljė nuleido uždangą. Pamatėme net per daug.

Išėjome („Rožinės panteros žingsniu“, – pastebėjo Diotalevis, puikiai išmanantis šiuolaikinio pasaulio perversijas) ir atsidūrėme sode, kiek uždusę.

Garamondas buvo pritrenktas.

– Jie... masonai?

– Ak, – tarė Aljė, – ką reiškia „masonai“? Jie – riterių ordino sekėjai, ordino, kuris remiasi rozenkreiceriais ir netiesiogiai tamplieriais.

– Bet ar tai nesusiję su masonų lože? – vėl paklausė Garamondas.

– Tai, kaip galėjote įsitikinti, siejasi su masonais tik tiek, kad Bramančio apeigos yra laisvalaikio užsiėmimas provincijos politikieriams ir laisvųjų profesijų atstovams. Taip buvo iš pat pradžių: masonų judėjimas yra tik blankus tamplierių atspindys. O tai, ką matėte, yra karikatūros karikatūra. Tačiau tie ponai į viską žvelgia siaubingai rimtai. Deja! Pasaulis knibžda rozenkreicerių ir tamplierių. Tokių, kaip matyti šį vakarą. Ne iš jų reikia laukti apreiškimo, nors ir tarp jų yra tikėjimo vertų įšventintųjų.

– Bet juk jūs su jais susitikinėjate? – paklausė Belbas, be ironijos ar įtarumo, lyg tas klausimas liestų jį asmeniškai. – Kuriais iš jų jūs tikite... atsiprašau... tikėjote?

– Niekuo, tai akivaizdu. Argi aš panašus į tikintį žmogų? Žvelgiu į juos šaltai, suprasdamas, susidomėjęs, taip, kaip teologas gali žiūrėti į neapoliečių minias, kurios rėkdamos laukia švento Dženaro stebuklo. Tos minios liudija tikėjimą, stiprų jo poreikį, ir teologas sukiojasi tarp tų prakaituotų, apsiseilėjusių žmonių, tikėdamasis ten sutikti nežinomą šventąjį, aukščiausios tiesos skleidėją, galintį naujai nušviesti Šventosios Trejybės paslaptį. Bet Šventoji Trejybė nėra šventasis Dženaras.

Jis buvo neperkandamas. Nežinojau, kaip apibūdinti jo hermetinį skepticizmą, jo liturginį cinizmą, tą aukštesnįjį netikėjimą, kuris jam padėjo pripažinti kiekvieno niekinamą prietaro orumą.

– Viskas labai paprasta, – kalbėjo jis Belbui. – Jei tamplieriai, tie tikrieji, paliko paslaptį ir tęstinumą, reikia jų ieškoti ten, kur jie lengviausia galėjo pasislėpti, kur jie patys kuria apeigas ir mitus, kad galėtų veikti nepastebėti, lyg žuvis van-

denyje. Ką daro policija, ieškodama pabėgusio nusikaltėlio, blogio genijaus? Naršo tarp padugnių, blogos šlovės baruose, kur paprastai sukiojasi smulkūs vagišiai, neįgalūs sugalvoti didžiųjų ieškomojo nusikaltimų. Ką daro teroro strategas, verbuodamas savo būsimus bendrininkus, bandydamas susitikti su saviškiais ir juos atpažinti? Sukiojasi po pseudoperversmininkų prieglobsčio vietas, daugelis iš jų niekada nieko nenuvers, nes tam stokoja drąsos, tačiau turi jos tiek, kad viešai demonstruotų savo stabų gyvenimo būdą. Prarastos šviesos ieškoma gaisravietėse ar miškuose, kur deginti laužai ir liepsnelės dar tvilkčioja po sausomis šakelėmis, samanomis, apsvilusiais lapais. O kur kitur, jei ne tarp savo karikatūrų, galėtų pasislėpti tikras tamplierius?

62

Druidinėmis draugijomis laikome tokias, kurios save vadina druidinėmis, turi druidiškų tikslų ir teikia įšventinimus, pagrįstus druidizmu.

(M. Raoult „Les druides. Les sociétés initiatiques celtes contemporaines", Paryžius, Rocher, 1983, p. 18)

Artėjo vidurnaktis, o pagal Aljė programą mūsų laukė antroji vakarėlio staigmena. Palikome rūmų sodus ir vėl leidomės į kelionę per kalnus.

Po trijų ketvirčių valandos kelionės Aljė liepė sustoti pamiškėje. Reikėjo per tankumyną pasiekti laukymę, kur nevedė nei keliai, nei takeliai.

Toliau keliavome įkalnėn, čiužinėdami miško paklotu: nebuvo šlapia, tačiau batai slydo pūvančių lapų ir drėgnų šaknų

kilimu. Aljė retkarčiais uždegdavo žibintą, nušviesdavo kelią, bet tuoj ir vėl jį užgesindavo, nes, kaip sakė, apie mūsų atėjimą šventės dalyviai neturėtų žinoti. Diotalevis bandė pajuokauti, neprisimenu, atrodo, apie Raudonkepurę, bet Aljė griežtai paprašė jį laikytis rimties.

Artėdami prie tankmės pakraščio išgirdome tolimus balsus. Pagaliau priėjome laukymę, nušviestą švelnia šviesa, deglų ar pažemiui siūbuojančių žiburių, silpnų sidabrinių atšvaitų, tarytum kažkokia dujinė substancija šalta chemine liepsna degtų žolės viršūnėmis klajojančiuose muilo burbuluose. Aljė liepė sustoti krūmokšnių šešėlyje ir laukti nepastebimiems.

– Netrukus pasirodys šventikės. Druidės. Bus iškviesta didžioji kosminė mergelė Mikil – šventas Mykolas yra populiarus jos pritaikymas krikščionybei. Neatsitiktinai šventas Mykolas yra angelas, taigi androgeninė būtybė, galėjusi užimti moteriškosios dievybės vietą...

– Iš kur jos? – paklausė Diotalevis.

– Įvairių vietų: Normandijos, Norvegijos, Airijos... Šis įvykis ypatingas, o vieta tinkama apeigoms.

– Kodėl? – paklausė Garamondas.

– Nes kai kurios vietos yra magiškesnės už kitas.

– Bet kas jos yra... gyvenime? – dar kartą paklausė Garamondas.

– Moterys. Mašininkės, draudikės, poetės. Moterys, kurių rytoj sutikęs neatpažintum.

Pamatėme būrelį, besiruošiantį eiti į laukymės vidurį. Supratau, jog šaltosios ugnys – tai maži žiburėliai, kuriuos šventikės laikė rankose ir kurie atrodė esą žolės paviršiuje todėl, kad laukymė buvo kalvos viršūnėje. Pastebėjau druides, atkopiančias šlaitu ir išnyrančias viršūnėje, kitoje plačios laukymės pusėje. Jos vilkėjo baltas tunikas, lengvai plevenančias vėjyje. Sustojo ratu, į kurio vidurį išėjo trys apeigų vyriausiosios.

– Tai – trys *hallouines* iš Lizjė, Klonmaknua ir Pino Torineze, – tarė Aljė.

Belbas paklausė, kodėl būtent jos, o Aljė patraukė pečiais:

– Tylos, palaukime. Negaliu dviem žodžiais nupasakoti šiaurietiškos magijos apeigų ir hierarchijos. Pasitenkinkime tuo, ką sakau. Jei nesakau daugiau – tai dėl to, kad nežinau... ar negaliu pasakyti. Turiu gerbti kai kuriuos tylėjimo įsipareigojimus...

Laukymės centre pastebėjau krūvą akmenų, blankiai primenančių dolmeną. Gal ši laukymė pasirinkta būtent dėl tos krūvos. Viena iš apeigų dalyvių užlipo ant dolmeno ir papūtė trimitą. Jis priminė „Aidos" triumfo maršo ragą dar labiau nei trimitas prieš porą valandų matytame renginyje, tačiau pasklidęs garsas buvo slopus, tamsus, lyg atėjęs iš labai toli. Belbas palietė mano ranką:

– Tai *ramsinga*, *thugs ramsinga* prie šventojo baniano...

Buvau nesubtilus. Nesupratau, kad jis juokauja, norėdamas paslėpti kitas analogijas, ir smeigiau peiliu stačiai į širdį:

– Aišku, *genis* skambėtų ne taip kerinčiai, – tariau.

Belbas linktelėjo.

– Esu čia todėl, kad jiems nereikia *genis*, – atsakė.

Ar tik ne tą vakarą jis pradėjo įžvelgti ryšį tarp savo sapnų ir to, kas jam per tuos mėnesius nutiko.

Aljė nesiklausė mūsų pokalbio, bet matė šnibždantis.

– Tai – ne perspėjimas ar sąšauka, – tarė, – o tam tikras ultragarsas, ryšiui su požeminėmis bangomis užmegzti. Pažvelkite, druidės stovi ratu susikibusios rankomis. Jos yra lyg gyvasis akumuliatorius, surenkantis ir sukoncentruojantis telūrines vibracijas. Tuoj turėtų pasirodyti debesis...

– Koks debesis? – sušnibždėjau.

– Tradicija vadina jį Žaliuoju debesiu. Palaukite...

Nesitikėjau jokio žalio debesies. Bet netikėtai nuo žemės pakilo švelnus ūkas – galėčiau jį pavadinti rūku, jei jis būtų

buvęs vienalytis, tirštas. Tačiau tai buvo kažkokia gumulinė masė, susikaupusi vienoje vietoje, kad vėjui pūstelėjus pakiltų lyg cukraus vatos kamuolys ir palėkusi nutūptų kitoje laukymės vietoje. Įspūdis buvo nepakartojamas: kartais pro jį matėsi kitoje laukymės pusėje augę medžiai, kartais viską aptraukdavo balkšvi garai, kartais tas vilnų kuokštas susikaupdavo laukymės viduryje, užstodamas visą reginį, palikdamas tik pakraščius ir dangų, kuriame ir toliau švietė mėnulis. Kamuolys judėjo staigiai, netikėtai, tarsi paklusdamas aikštingam pūstelėjimui.

Pagalvojau apie kokią nors cheminę medžiagą, paskui apsigalvojau: juk buvome beveik šešių šimtų metrų aukštyje ir natūralu, kad čia galėjo būti tikrų debesų. Pakviestų dalyvauti apeigose? Nebūtinai, tačiau apeigų dalyvės galėjo apskaičiuoti, kad šitame aukštyje, susidarius palankioms sąlygoms, žemės gelmėse gali susiformuoti klajojantys garai.

Sunku buvo atsikratyti reginio kerų dar ir todėl, kad apeigų dalyvių drabužiai maišėsi su ūko baltuma, ir jų figūros atrodė išnyrančios ir vėl pranykstančios tose pieniškose tamsybėse, tarytum būtų jų pagimdytos.

Vieną akimirką debesis užgulė visą pievos vidurį, o kai kurie į viršų kylantys gumulai beveik uždengė mėnulį, nors laukymės pakraščiai vis dar buvo šviesūs. Tuomet pamatėme vieną druidę, išnyrančią iš debesies ir nubėgančią miško link, ištiestomis rankomis, rėkiančią taip, kad net pagalvojau, kad jos mus pastebėjo ir siunčia savo prakeiksmus. Tačiau likus keliems metrams iki mūsų ji staiga pakeitė kryptį ir ėmė bėgti ratu aplink rūką pranykdama kairėje ir vėl išnirdama dešinėje, paskui vėl prisiartino prie mūsų tiek, kad galėjau įžvelgti jos veidą. Atrodė kaip būrėja, didele kumpa nosim virš siaurų lūpų, žiopčiojančių lyg povandeninė gėlė, bedante burna, išskyrus du kandžius ir vieną iltinį. Akys judrios, ereliškos, atgrasios. Išgirdau, o gal pamaniau išgirdęs, o gal dabar prisi-

menu išgirdęs ir susieju šį prisiminimą su kitais, kartu su žodžiais, kuriuos tuomet maniau esant gališkos kilmės, kai kuriuos šūksnius, primenančius lotyniškus, tarsi „O, penja (oh! E oh! Intus) et eee uluma!“. Rūkas staiga išsisklaidė, aikštelė prašviesėjo ir pamačiau, kad ją užplūdo kiaulių banda su žalių obuolių vėriniais ant kaklų. Druidė, pūtusi trimitą, tebestovinti dolmeno viršūnėje, mojavo peiliu.

– Eime, – sausai tarė Aljė, – viskas baigta.

Jį išgirdęs, suvokiau, kad debesis dabar buvo virš mūsų ir aplink mus, ir beveik negalėjau matyti savo draugų.

– Kaip viskas, – tarė Garamondas. – Maniau, kad gražiausia tik prasideda!

– Baigta tai, ką galėjote matyti. Negalima. Gerbkime apeigas. Eime.

Grįžome į mišką ir iškart pasinėrėme į mus apsupusią drėgmę. Ėjome drebėdami, slidinėdami per pūvančių lapų paklotą, šnopuodami, pakrikę tarytum bėganti kariuomenė. Atsidūrėme kelyje. Milaną galėjome pasiekti mažiau nei per dvi valandas. Prieš įlipdamas į automobilį kartu su Garamondu, Aljė atsisveikino su mumis:

– Atleiskite, kad nutraukiau reginį. Norėjau parodyti jums tai, kas gyvena greta mūsų ir kam jūs dabar darbuojatės. Bet daugiau negalėjote matyti. Kai sužinojau apie šį įvykį, turėjau pažadėti, kad netrukdysiu apeigų. Mūsų buvimas galėjo neigiamai paveikti tolesnę jų eigą.

– O kiaulės? Ir kas dabar ten vyksta? – paklausė Belbas.

– Jau pasakiau tiek, kiek galėjau.

63

„Ką tau primena ta žuvis?“ – „Kitas žuvis.“ – „Ką tau primena kitos žuvys?“ – „Kitas žuvis.“

(Joseph Heller „Catch 22“, Niujorkas, Simon & Schuster, 1961, XXVII)

Iš Pjemonto grįžau kankinamas sąžinės priekaištų. Pamatęs Liją, užmiršau kitus kilusius geismus.

Tačiau toji kelionė paliko manyje kitus pėdsakus ir dabar graužiuosi dėl to, kad anuomet visai nebuvau dėl to susirimęs. Skyrių po skyriaus rikiavau metalų istorijos iliustracijas ir nebepajėgiau atsikratyti panašumų demono, kaip man jau buvo nutikę Rio. Kuo skyrėsi toji cilindrinė, 1750 metais sukurta Reomiuro krosnis, tas inkubatorius kiaušiniams perinti ir septynioliktojo amžiaus *atanòr*, motinos pilvas, tamsiosios įsčios kažin kokiems metalams brandinti? Atrodė, tarsi prieš savaitę aplankytoje Pjemonto pilyje kažkas būtų įrengęs *Deutsches Museum*.

Vis sunkiau pajėgiau atskirti magijos pasaulį nuo to, kurį šiandien vadiname tiksliuoju. Skaičiau apie žmones, apie kuriuos mokykloje buvau girdėjęs kaip apie matematikos ar fizikos šviesos skleidėjus prietarų tamsybėse, o čia sužinodavau, kad jie dirbo viena koja stovėdami Kabaloje, o antrąja – laboratorijoje. Gal skaičiau istoriją mūsų velniavos meistrų akimis? Tačiau turėjau neginčijamų dokumentų, kad fizikai pozityvistai, vos peržengę universiteto slenkstį, eidavo į mediumų seansus ir astrologų būrelius, o Niutonas atrado visuotinės traukos dėsnį todėl, jog tikėjo okultinių jėgų egzistavimu (prisimindavau jo rozenkreicerių kosmologijos tyrinėjimus).

Paverčiau netikėjimą savo moksline pareiga, dabar turėjau nepasitikėti mokytojais, išmokiusiais mane netikėti.

Tariau: esu kaip Amparo, netikiu, bet pasiduodu. Ir pagaudavau save mąstant apie tai, kad didžiosios piramidės aukštis tikrai yra milijardinė nuotolio tarp Žemės ir Saulės dalis, ir keltų ir Amerikos indėnų mitologijų analogijas. Pradėjau tyrinėti viską, kas mane supo: namus, parduotuvių iškabas, debesis danguje, raižinius bibliotekose, ieškodamas juose neabejotinai slypėjusių kitų istorijų, kurios galų gale atskleisdavo tik jų paslaptinguosius panašumus.

Mane išgelbėjo Lija, bent laikinai.

Papasakojau jai viską (ar beveik) apie kelionę į Pjemontą ir kas vakarą grįždavau namo su naujomis įdomiomis žiniomis savajai kryžminei kartotekai. Ji sakydavo:

– Valgyk, esi išdžiūvęs kaip šiekštas.

Vieną vakarą ji atsisėdo greta rašomojo stalo, praskleidusi kirpčius per vidurį, kad galėtų pažvelgti man tiesiai į akis, lyg kaimietė sudėjusi rankas į skreitą. Niekada anksčiau taip nesėdėdavo: praskėtusi kojas, su tarp kelių išsitempusiu sijonu. Pagalvojau, kad tokia laikysena nėra grakšti. Bet paskui pažvelgiau jai į veidą, jis man pasirodė nušvitęs, užlietas švelnaus raudonio. Klausiausi jos pagarbiai, nors dar nežinojau kodėl.

– Pimai, – tarė ji, – man nepatinka tavo įsijautimas į „Manuzio“ istoriją. Anksčiau rinkdavai faktus taip, kaip renkamos kriauklės, o dabar elgiesi, lyg brauktum loto numerius.

– Tai tik todėl, kad su jais smagiau.

– Tu nesismagini, tu įsijauti, o tai visai kas kita. Būk atsargus, jie tave susargdins.

– Nereikia perdėti. Daugių daugiausia serga jie patys. Juk dirbdamas beprotnamyje sanitaru neišeini iš proto.

– Tai dar reikia įrodyti.

– Žinai, niekada nepasitikėjau analogijomis. Dabar atsidūriau analogijų puotoje – Koni Ailendas, Gegužės 1-osios šventė

Maskvoje, tiesiog Šventieji analogijų metai. Suprantu, kai kurios iš jų geresnės už kitas, ir svarstau, ar tai tikrai nepagrįsta.

– Pimai, – tarė man Lija, – skaičiau tavo korteles, nes aš jas tvarkau. Visi tavo velniavos meistrų atradimai jau yra čia. Pažvelk, – ir ji pliaukštelėjo sau per pilvą, šonus, šlaunis ir kaktą. Taip sėdėdama, plačiai išskėstomis, įtempusiomis sijoną kojomis, veidu į mane, ji priminė tvirtą, sveiką žindyvę, nors buvo gležna ir lanksti, nes kažkokia romi išmintis įžiebė joje matriarchalinę jėgą.

Pimai, nėra archetipų, yra kūnas. Pilve yra gražu, nes ten auga vaikas, ten džiugiai įsispraudžia tavasis paukštelis ir įkrinta geras skanus maistas, todėl gražios ir svarbios olos, raguvos, tuneliai, požemiai, net labirintas, kuris panašus į mūsų gerąsias šventąsias žarnas. Ir kai kas nori sukurti ką nors svarbaus, sukuria tai ten ir iš ten išveda, nes iš ten visi išėjome savo gimimo dieną. Vaisingumas visada susijęs su kokia nors skyle, kurioje iš pradžių kas nors pūva, o paskui – štai, mažytis kinas, datulių medis, baobabas. Bet aukštai geriau nei žemai, nes, jei stovi žemyn galva, į galvą suteka kraujas. Kojos dvokia, o plaukai – mažiau, nes geriau lipti į medį ir skinti vaisius, nei atsidurti po žeme ir penėti kirmėles, nes retai kada susižeisi stiebdamasis (nebent būtum palėpėje), o dažniausia susižeidi krisdamas. Todėl aukštai – angeliška, o žemai – velniška. Bet kadangi tiesa ir tai, ką pirma sakiau apie savo pilvuką, abu dalykai yra tikri – vienaip gražu yra žemai ir viduje, o kitaip gražu aukštai ir išorėje, ir Merkurijaus dvasia su visatos prieštaravimais čia niekuo dėti. Ugnis skleidžia šilumą, šaltis sukelia plaučių uždegimą, ypač jei esi išminčius, gyvenęs prieš keturis tūkstantmečius, todėl ugnis turi paslaptingų dorybių, taip pat ir dėl to, kad išverda tau vištą. Bet šaltis tą vištą padeda išlaikyti ilgai, o palietus ugnį iškils to-o-o-kia pūslė, todėl galvodamas apie jau tūkstančius metų egzistuojantį dalyką, tokį kaip išmintis, turi apie jį galvoti kalno viršūnėje, aukštai (kaip

matėme, tai yra gerai), arba oloje (tai irgi yra gerai), arba amžinųjų Tibeto sniegynų šaltyje (tai tiesiog puiku). Jei nori žinoti, kodėl išmintis atėjo iš Rytų, o ne iš Šveicarijos Alpių, tai todėl, kad tavo protėviai rytais, pabudę dar su tamsa, žiūrėdavo į Rytus tikėdamiesi, kad patekės saulė ir nelis. Bjaurūs laikai.

– Taip, mama.

– Aišku, kad taip, sūnau. Saulė yra gera, nes pamalonina kūną, be to, gera yra tai, kas sugrįžta, o ne tai, kas praeina ir išnyksta. Patogiausias būdas grįžti ten, iš kur atėjai, du kartus neinant tuo pačiu keliu – tai eiti ratu. O kadangi vienintelis gyvūnas, susiriečiantis į ratą, yra žaltys arba gyvatė, todėl tiek daug žalčio kultų ir mitų. Juk sunku pavaizduoti saulės grįžimą suriečiant begemotą. Be to, norint surengti saulės iškvietimo apeigas, patogiausia judėti ratu, nes judėdamas tiesiąja tolsi nuo namų ir apeigos bus labai trumpos, kita vertus, ratas – patogiausia forma apeigoms, tai žino net ugnies rijikai turgaus aikštėse, nes, sustoję ratu, visi vienodai mato, kas vyksta viduryje, o jei visa gentis išsirikiuotų tiesiąja lyg koks kareivių būrys, stovintys toliau nieko nepamatytų. Todėl ratas, judėjimas ratu ir cikliškas grįžimas yra visų kultų bei apeigų pagrindas.

– Taip, mama.

– Aišku, kad taip. Dabar pakalbėkime apie magiškuosius skaičius, kuriuos taip mėgsta tavieji autoriai. Vienas esi tu, nes tu nesi du, vienas yra tas tavo dalykėlis ir vienas yra tas manasis, viena yra nosis ir viena širdis, matai, kiek svarbių dalykų yra po vieną. Dvi yra akys, ausys, šnervės, mano krūtys, o tavo kiaušinėliai, kojos, rankos ir sėdmenys. Trys – pats magiškiausias skaičius, nes mūsų kūnas jo nepažįsta, neturime nieko, ko būtų trys, ir priskiriame jį Dievui kaip paslaptingiausią skaičių, nesvarbu, kur gyventume. Bet tik pagalvok – aš turiu vieną dalykėlį ir tu turi vieną dalykėlį, – tylėk ir nesišaipyk, – ir, kai mes tuos mūsų dalykėlius sujungiame, išeina dar vienas dalykėlis, taigi trys. Ar reikia būti universiteto profesorium,

kad atrastum, jog visos tautos turi trilypes formas, trejybes ir panašius dalykus? Religijos nekurtos kompiuteriais, tie žmonės buvo tvirti, dulkindavosi kaip reikiant, ir visos trejybės formos yra ne kokia nors paslaptis, o pasakojimas apie tai, ką darai tu, ir apie tai, ką darydavo jie. Dvi kojos ir dvi rankos – jau keturi, o keturi – taip pat gražus skaičius, ypač kai pagalvoji, kad gyvuliai turi keturias kojas, ir keturiomis ropoja maži vaikai – tą žinojo jau Sfinksas. Apie penkis neverta nė kalbėti: penki yra rankos pirštai, o dvi rankos duoda dar vieną šventąjį skaičių – dešimt, todėl tiek yra įsakymų, nes jei jų būtų dvylika, kunigas, sakydamas juos ir iškeldamas vieną, du, tris pirštus, priėjęs paskutiniuosius turėtų skolintis zakristijono ranką. Dabar pažvelk į kūną ir suskaičiuok visus dalykus, atsišakojančius nuo kamieno – su rankomis, kojomis, galva ir peniu jų būtų šeši, o moterys turi septynis. Todėl, manau, tavo autoriai niekada rimtai nežiūrėjo į šešis, nebent kaip į dvigubą trejetą, nes tas skaičius galioja tik vyrams, neturintiems jokio septyneto, ir jie, imdami vadovauti, linkę septynetą laikyti šventu skaičium, užmiršdami, kad ir mano krūtys išsišokusios į priekį, bet... kantrybės. Aštuoni – Viešpatie, neturime jokio aštuoneto... ne, pala, jei kojas ir rankas laikysime ne vientisu daiktu, o sudvejintu, dėl kelių ir alkūnių, tuomet turėsim nuo kamieno atsikišusius aštuonis ilguosius kaulus, paimk tuos aštuonis, dar kamieną – ir gausi devynis, pridėjęs galvą – gausi dešimt. Sukdamasis apie kūną, visada gali gauti visus norimus skaičius, ką jau kalbėti apie skyles.

– Skyles?

– Taip, kiek skylių yra tavo kūne?

– Na, – skaičiavau, – akys, šnervės, ausys, burna, užpakalis – aštuonios.

– Matai? Dar viena priežastis, kodėl aštuoni – gražus skaičius. O aš turiu devynias! Ir devintoji padeda tau išvysti pasaulį, štai kodėl devyni dieviškesnis skaičius už aštuonis! Nori,

kad paaiškinčiau kitus pasikartojančius simbolius? Nori savo menhyrų anatomijos, tų, apie kuriuos kalba tavo autoriai? Dieną stovima, o naktį – gulima. Ir tavasis dalykėlis, ne, gali man nepasakoti, ką jis veikia naktį, akivaizdu, kad dirbama stovint, o ilsimasi gulint. Todėl vertikali būsena yra gyvenimas ir ryšys su saule – obeliskai sminga dangun kaip ir medžiai, o horizontali būsena ir naktis yra miegas, taigi mirtis, ir visi garbina menhyrus, piramides, kolonas, bet niekas negarbina balkonų ar baliustradų. Gal esi girdėjęs apie kokį nors senovinį šventojo porankio kultą? Matai? Dar ir todėl, kad to tau neleidžia kūnas: kai garbinamas vertikalus akmuo, net jei garbintojų yra daug, visi jį mato, o kai garbinamas horizontalus daiktas, jį mato tik tie, kurie yra pirmoje eilėje, o kiti stumdosi šaukdami „ir aš, ir aš!“. Toks reginys nedera magiškoms apeigoms...

– Bet upės...

– Upės garbinamos ne todėl, kad jos horizontalios, o todėl, kad jose vanduo, ir tikrai nereikia tau aiškinti ryšio tarp vandens ir kūno... Žodžiu, tokie jau esame, su tokiu kūnu, visi mes, ir todėl nutolę net per milijonus kilometrų sukuriame tuos pačius simbolius, todėl viskas tarpusavyje panašu, o protingi žmonės, matydami alchemiko krosnelę, uždarytą ir šiltą viduje, pagalvoja apie motinos pilvą, kuriame auga kūdikis, ir tik tavieji velniavos meistrai, žvelgdami į kūdikio laukiančią Dievo Motiną, galvoja, kad tai yra aliuzija į alchemiko krosnelę. Laukiant naujienos prabėgo tūkstančiai metų, o viskas jau seniai buvo čia, reikėjo tik pažvelgti į veidrodį.

– Tu man visada atskleidi tiesą. Esi mano Aš, kuris yra manasis Jis žvelgiant Tavo akimis. Noriu atrasti visas archetipines kūno paslaptis.

Tą vakarą sukūrėme posakį „imtis archetipų“, kurį vartodavome kalbėdami apie mūsų švelnumo akimirkas.

Jau grimzdau į miegus, kai Lija palietė man petį.

– Vos nepamiršau, – tarė. – Aš nėščia.

Privalėjau paklausyti Lijos. Ji kalbėjo išmintingai, kaip tie, kurie žino, kur gimsta gyvybė. Skverbdamiesi į Agartos požemius, į Atskleistosios Izidės piramidę, patekome į *Geburah*, siaubo sefirą, tą akimirką, kai pasaulyje jaučiamas pyktis. Gal mane suvedžiojo, nors tik akimirką, mintis apie Sofiją? Mozė iš Kordobos sako, jog viskas, kas Moteriška, yra kairėje ir kyla iš *Geburah*... Nebent vyras pasitelkia šias sroves, kad papuoštų savo Sutuoktinę, ir sušvelninęs priverčia kurti gėrį... Kitais žodžiais, kiekvienas geismas turi likti savo ribose. Priešingu atveju *Geburah* tampa atšiaurumu, tamsiąja iliuzija, demonų pasauliu.

Pažaboti geismą... Padariau tai *tenda de umbanda*, grodamas *agogõ*, dalyvaudamas renginyje kaip orkestro narys, taip išvengdamas transo. Taip ir su Lija, pažabojau geismą, parodžiau pagarbą Sutuoktinei ir savo strėnų gelmėse buvau apdovanotas, mano sėkla buvo palaiminta.

Bet nemokėjau išsilaikyti. Mane jau viliojo *Tiferet* grožis.

6

TIFERET

Sapnuoti, kad gyveni svetimame ir nepažįstamame mieste, reiškia greitą mirtį. Išties ten, kažkur, gyvena mirusieji, ir nežinia kur.
(Gerolamo Cardano „Somniorum Synesiorum“, Bazelis , 1562, 1, 58)

Geburah yra blogio ir baimės sefira, o *Tiferet* yra grožio ir harmonijos sefira. Diotalevis sakydavo: „Ji yra apšviečianti meditacija, gyvybės medis, malonumas, purpurinė iliuzija. Ji yra Įstatymo ir Laisvės sutartis“.

Tas laikas mums buvo malonumų ir žaismingo didžiojo visatos rašto griovimo metai, kai šventėme tradicijos jungtuves su elektronine mašina. Kūrėme ir mėgavomės savo kūryba. Tais metais sugalvojome Planą.

Man tie metai buvo tikrai laimingi. Lijos nėštumas vystėsi ramiai, darbas „Garamond“ leidykloje ir mano agentūroje leido mums gyventi plačiau, pasilikau biurą senojoje gamykloje miesto pakraštyje, bet įrengėme Lijos butą.

Nuostabioji metalų istorija jau pateko į spaustuvininkų ir korektorių rankas. Kaip tik tuomet ponui Garamondui šovė jo genialioji mintis:

– Iliustruota magiškųjų ir hermetiškųjų mokslų istorija. Velniavos meistrų pateikiama medžiaga, jūsų įgyta patirtis, padedant tokiam įstabiam žmogui kaip ponas Aljė – ir per pusmetį galėtumėt parengti knygą, didelio formato, keturių šimtų puslapių su iliustracijomis – spalvotais, kvapą gniaužiančiais paveikslais. Būtų galima panaudoti dalį ikonografinės medžiagos iš metalų istorijos.

– Na, tai jau visai kita tema, – paprieštaravau. – Kur toje knygoje pritaikyčiau ciklotrono nuotrauką?

– Kur pritaikytumėt? Daugiau vaizduotės, Kazaubonai! Kas vyksta tose atominėse mašinose, tuose megatroniniuose po-

zitronuose, ar kaip jie ten vadinasi? Materija suskyla, įmeti varškės ir išeina kvarkas, juodoji skylė, centrifuguotas uranas ar dar kažin kas! Sudaiktinta magija, *Hermes et Alchermes*, žodžiu, jūsų darbas man pasakyti, kaip tai pateikti. Kairėje – raižinys su Paracelsu, distiliavimo aparatų abrakadabra auksiniame fone, o dešinėje – kvazaras, sunkiojo vandens maišytuvas, gravitacinė galaktinė antimaterija, žodžiu, kodėl viską turiu daryti aš vienas? Magas – ne tas, kuris nieko nesupranta ir ieško apgraibomis, tai mokslininkas, išpešantis okultines materijos paslaptis. Atskleisti mus supantį pasaulį, priversti manyti, kad ant Palomaro kalno žinoma daugiau, nei pasakoma...

Norėdamas padrąsinti, jis man pakėlė atlyginimą, net ženkliai. Puoliau tyrinėti Trismozino „Liber Solis“, Pseudo-Lullo „Liber Mutus“ miniatiūrų. Pripildžiau aplankus penkiakampių, sefirų medžių, dekanų, talismanų, lankiausi nuošaliausiose bibliotekų salėse, dešimtimis pirkau knygas iš knygų pardavėjų, kadaise prekiavusių kultūrine revoliucija.

Tarp velniavos meistrų sukinėjausi kaip savo ligoniais susižavėjęs psichiatras, kuriam iš šimtamečio jo privačios klinikos parko dvelkianti smarvė atrodo gaiviausias vėjelis. Po kurio laiko jis pradeda rašyti apie kliedėjimus, o vėliau prirašo ištisus puslapius kliedesių. Jis nesuvokia, kad ligoniai jį suvedžiojo: mano tapęs menininku. Taip gimė mintis apie Planą.

Diotalevis prisidėjo prie žaidimo, nes jam tai buvo malda. Maniau, kad Jakopas Belbas smaginosi lygiai kaip ir aš. Tik dabar supratau, kad jis nejautė tikro pasitenkinimo. Veikė iš įpročio, kaip kiti kramto nagus.

O gal žaidė, tikėdamasis rasti vieną iš tų klaidingų adresų ar sceną be rampos šviesų, apie kurią pasakojo *file*, pavadintame „Sapnas“. Teologijos pakaitalas Angelui, kuris niekada neateis.

FILENAME: Sapnas

Neprisimenu, ar sapnavau, kad sapnuoju, ar abu sapnus sapnavau tą pačią naktį, o gal tiesiog sapnavau juos vieną po kito.

Ieškau moters, moters, kurią pažįstu, kuri buvo man artima, ir dabar negaliu suprasti, kodėl ji nutolo – dėl mano kaltės, nes nebepasirodžiau. Nesuprantu, kodėl prabėgo tiek daug laiko. Ieškau jos, ne – jų, moteris ne viena, jų daug, visas praradau per savo nerangumą. Mane apninka netikrumas, užtektų vienos, nes žinau, kad jas prarasdamas praradau labai daug. Nerandu, neturiu, nesiryžtu atversti užrašų knygelės su telefono numeriu, o jei ir atverčiu – lyg toliaregis negaliu perskaityti vardų.

Žinau, kur ji galėtų būti, nežinau, kur ta vieta, bet žinau, kaip ji atrodo, aiškiai prisimenu laiptus, duris, laiptų aikštelę. Neinu per miestą, ieškodamas tos vietos, o esu sukaustytas baimės, stabdžio, vis dar kremtuosi, kodėl leidau tam ryšiui nutrūkti, o gal neateidamas į paskutinį pasimatymą norėjau, kad jis nutrūktų. Esu tikras, kad ji laukia mano skambučio. Jei tik žinočiau jos vardą. Puikiai žinau, kas ji, tik negaliu prisiminti jos veido.

Kartais, jau atsibudęs, bet dar lyg snausdamas, bandau paneigti sapną. Prisimink, tu viską pažįsti ir prisimeni, ir su viskuo jau suvedei sąskaitas, o gal jų nė nebuvo. Nėra nieko, ko nežinotum, kur tai yra. Nėra nieko.

Vis dar įtari kažką palikęs skubėjimo klostėse, kaip mažojoje kelnių ar seno švarko kišenėlėje pamirštamas pinigas ar raštelis su vertinga žinia, ir tik paskui supranti, jog tai buvo svarbiausias, lemiamas, vienintelis dalykas.

Miestą matau aiškiau. Tai Paryžius, esu kairiajame krante, žinau, kad perėjęs upę atsidurčiau aikštėje, kuri galėtų būti *Vosges* aikštė... ne, ši aikštė atviresnė, o tolumoje matyti tarytum *Madeleine* bažnyčios kontūrai. Perėjęs aikštę ir pasukęs už šventovės atsiduriu ties gatve (kampe yra antikvarinis knygynas), kuri suka dešinėn, ją kerta daug skersgatvių, ir jau tikrai atsiduriu Barselonos *Barrio Gotico* rajone. Galėčiau pasukti į vieną gatvę – plačią, pilną šviesų – ir joje, aiškiai prisimenu, dešinėje, akligatvio gilumoje stovi Teatras.

Nežinau, kas vyksta toje malonumų vietoje, neabejotinai kažkas lengvo ir džiugaus, bet nepadoraus. Gal striptizas (todėl nedrįstu klausti), šitai žinau gana gerai, kad norėčiau sugrįžti, esu susijaudinęs. Bergždžiai: prie *Chatham Road* visos gatvės labai panašios.

Atsibundu su neįvykusio pasimatymo skoniu burnoje. Negaliu susitaikyti su mintimi, kad nežinau, ką praradęs.

Kartais esu dideliame kaimo name. Jis didelis, tačiau žinau, kad yra ir kita jo pusė, tik nebegaliu ten nueiti, tarsi angos būtų užmūrytos. Toje kitoje pusėje yra daug kambarių. Kažkada tikrai esu juos matęs, negalėjau susapnuoti kitame sapne. Ten seni baldai ir išblukę raižiniai, konsolės su devynioliktojo amžiaus teatriukais iš karpyto kartono, spintos su visų metų „Iliustruoto kelionių žurnalo“ ir „Nuotykių žemėje ir jūroje“ numeriais, netiesa, kad nuo skaitymo jie nutriušo ir mama atidavė juos skudurininkui. Stebiuosi, kas supainiojo koridorius ir laiptus, juk ten norėjau įsirengti savo *buen retiro*, tarp tų širdžiai brangiausių sendaikčių kvapų.

Kodėl negaliu, kaip visi, sapnuoti abitūros egzaminų?

> Staklės turėjo dvidešimt ketvirtainių pėdų ir stovėjo vidury kambario. Jų viršus buvo sudėtas iš daugelio nevienodo didumo ketvirčiuotų medžio gabalėlių. Jie buvo suvarstyti ant laibų vielų. Tų medžio gabalėlių šonai buvo apklijuoti popierium, o ant to popieriaus be jokios tvarkos surašyti visi jų kalbos žodžiai. Profesorius panorėjo dabar paleisti mašiną ir man liepė žiūrėti, kaip ji dirbs. Jo suraginti mokiniai kiekvienas pagriebė už geležinės rankenos, kurių buvo iš kraštų aplink stakles keturiasdešimt, ir smagiai pasuko, tada visas žodžių išdėstymas tuojau pasikeitė. Tada jos liepė trisdešimt šešiems mokiniams skaityti naujai pasidariusias eilutes, ir jei iš trijų keturių žodžių išeidavo koks sakinys, kiti keturi berniukai turėdavo užrašyti.
>
> (J. Swift „Gulliver's Travels", III, 5)

Manau, kad aprašydamas sapną Belbas ir vėl grįžo prie apmąstymų apie prarastas galimybes ir savo lemties netekti progos – jei tokia kada buvo, nes nemokėjo ja pasinaudoti. Planas gimė todėl, kad jis susitaikė su mintimi turintis kurti fiktyvias progas.

Paprašiau kažkokio rankraščio, ir jis ėmė raustis po jų krūvą, sukrautą ant stalo be jokios tvarkos, neatsižvelgiant nei į rankraščių dydį, nei į storį ar formą. Radęs tą, kurio ieškojo, pabandė jį ištraukti ir nuvertė žemėn visus kitus. Aplankai atsivėrė ir iš jų pabiro nesusegti lapai.

– Gal vertėjo pirma nukelti bent pusę krūvos? – paklausiau.

Bergždžias burnos aušinimas: jis visada taip darydavo.

Į tokias pastabas jis turėjo vieną atsakymą:

– Vakare Gudruna juos surinks. Ji privalo turėti kokį nors gyvenimo tikslą, priešingu atveju praras savąją tapatybę.

Šįkart jaučiausi asmeniškai atsakingas už rankraščių saugumą, nes jau buvau visateisis leidyklos narys.

– Gudruna nemokės jų sutvarkyti, ji sudės į aplankus ne tuos lapus.

– Jus girdėdamas, Diotalevis netvertų džiaugsmu. Taip rastųsi kitokios, eklektinės, atsitiktinės knygos. Tai visiškai atitinka mūsų velniavos meistrų logiką.

– Taip taptume panašūs į Kabalos tyrinėtojus. Tūkstantmečiai, sugaišti ieškant teisingo derinio. Jūs tiesiog pakeičiate beždžionę Gudruna, nuolat kalančia rašomąja mašinėle. Skiriasi tik trukmė. Evoliucijos požiūriu mes nieko nelaimėjome. Ar nėra programos, kuri priverstų Abulafiją atlikti šį darbą?

Įėjo Diotalevis.

– Be abejo, yra, – atsakė Belbas. – Teoriškai į ją galima įvesti du tūkstančius duomenų. Tereikia norėti juos parašyti. Tarkime, tai įvairių eilėraščių eilutės. Programa klausia, kelių eilučių turėtų būti eilėraštis, jūs atsakote – dešimties, dvidešimties, šimto. Programa iš vidinio kompiuterio laikrodžio paima kokį nors sekundžių skaičių ir jį randomizuoja, paprastai kalbant, sudaro vis naują derinių formulę. Su dešimčia eilučių gali gauti tūkstančius atsitiktinių eilėraščių. Vakar į kompiuterį surašiau tokias eilutes: „virpa sušalusios liepos“, „vokai apsunkę krinta“, „jei tik norėtų aspidistra“, „štai, gyvenimą tau dovanoju“ ir panašiai. Čia keli rezultatai:

Naktis skaičiuoju, suskamba sistras...
Tu nugalėjai, o mirtie...
Tu nugalėjai, o mirtie...
Jei tik norėtų aspidistra...

Iš aušros širdies (ak, ta širdis)
Tu, negandų albatrose,
(Jei tik norėtų aspidistra...)
Tu nugalėjai, o mirtie.

Virpa sušalusios liepos,
Naktis skaičiuoju, suskamba sistras,
Kukutis mane jau pamatė,
Virpa sušalusios liepos.

– Yra pasikartojimų, nepavyko jų išvengti, atrodo, tai per daug komplikuotų programą. Bet ir pasikartojimai turi poetinę prasmę.

– Įdomu, – tarė Diotalevis. – Tai sutaiko mane su tavąja mašina. Sakai, jei aš sudėčiau į ją visą Torą, o po to liepčiau jai, kaip tai vadinasi, randomizuoti, ji taptų pačia tikriausia *Temurah* ir pateiktų naują Knygos eilučių derinį?

– Neabejotinai, tai tik laiko klausimas. Per keletą amžių susidorotum.

Pasiūliau:

– O jei į ją surašytume porą dešimčių sakinių iš velniavos meistrų rašliavos, tarkim, kad tamplieriai pabėgo į Škotiją arba *Corpus Hermeticum* atsirado Florencijoje 1460 metais, dar keletą jungiamųjų frazių, kaip „akivaizdu, kad“, „tai įrodo, kad“ – galėtume gauti tikrai nuostabių atradimų. Paskui užpildom tuštumas, pasikartojimus pavadinam pranašiškais, įtaigiais ir įspėjančiais. Blogiausiu atveju sukurtume naują magijos istorijos skyrių.

– Genialu, – tarė Belbas, – pradedame nedelsdami.

– Ne, jau septynios. Rytoj.

– Aš pradėsiu šįvakar. Prašau tik man padėti, ilgai neužtruksite. Pakelkite nuo žemės dešimtį kitą tų lapų, atsitiktinai perskaitykite pirmą kritusį į akis sakinį – ir jis taps vienu iš duomenų.

Pasilenkiau, pakėliau ir perskaičiau:

– „Juozapas iš Arimatėjos atvežė Gralį į Prancūziją“.

– Puiku, užrašyta. Toliau.

– „Tamplierių tradicija byloja, kad Gotfrydas iš Bujonės Je-

ruzalėje įkūrė Didįjį Siono prioratą", „Debiusi buvo rozenkreiceris".

– Atleiskite, – įsiterpė Diotalevis, – reikėtų įrašyti ir keletą nesusijusių duomenų, gal tokių, kaip: „Koala gyvena Australijoje" arba „Papinas išrado greito virimo puodą".

– „Mini yra Mikio sužadėtinė", – pasiūliau.

– Nereikia perdėti.

– Reikia, netgi būtina. Jei manysime, kad pasaulyje yra nors vienas duomuo, neturintis ryšio su kokiu nors kitu duomeniu, išeisime už hermetinio mąstymo ribų.

– Teisybė. Tegul bus Mini. Jums leidus, įrašyčiau dar ir tokį sakinį: „Tamplieriai visada ir su viskuo susiję".

– Tai nekelia jokių abejonių, – patvirtino Diotalevis.

Dirbome dar gal dešimt minučių. Po to jau tikrai pasidarė vėlu. Belbas liepė mums nesijaudinti, jis gali tęsti ir vienas. Gudruna įėjusi pasakė norinti viską uždaryti. Belbas jai tarė dar pasiliksiantis ir paprašė surinkti nukritusius lapus. Iš Gudrunos pasigirdo kažkokie garsai, galėję vienodai priklausyti lotynų *sine flexione* arba *cheremis* kalbai ir abiejose reiškiantys pasipiktinimą bei nusivylimą: akivaizdus visų kalbų kilmės iš vieno pirmykščio kamieno ir ryšio ženklas. Ji pakluso, randomizuodama geriau už bet kokį kompiuterį.

Kitą rytą Belbas tiesiog švytėjo.

– Veikia, – tarė. – Veikia ir duoda tiesiog neįtikėtinų rezultatų.

Jis parodė atspausdintą kompiuterio tekstą.

Tamplieriai visada ir su viskuo susiję.
Tai, kas toliau parašyta, yra netiesa.
Jėzus nukryžiuotas valdant Poncijui Pilotui.
Išmінčius Ormusas Egipte įkūrė rozenkreicerių ordiną.
Provanse yra kabalistų.

Kieno vestuvės įvyko Kanoje?
Mini yra Mikio sužadėtinė.
Iš to kyla, kad
Jei
Druidai garbino juodąsias mergeles,
Tai
Simonas Magas tapatina Sofiją su Tyro kekše.
Kieno vestuvės įvyko Kanoje?
Mėrovingai save vadina karaliais iš Dievo.
Tamplieriai visada ir su viskuo susiję.

– Gal kiek miglota, – tarė Diotalevis.

– Nes tu nemoki įžvelgti sąsajų. Ir nesuteiki deramos svarbos tam du kartus pasikartojančiam klausimui: Kieno vestuvės įvyko Kanoje? Pasikartojimai – tai magiški raktai. Tiesa, pridėjau kai ką ir nuo savęs, bet juk papildyti tiesą – įšventintojo teisė. Štai mano interpretacija. Jėzus nebuvo nukryžiuotas, štai kodėl tamplieriai neigė krucifiksą. Juozapo iš Arimatėjos legenda atskleidžia dar gilesnę tiesą: Jėzus, o ne Gralis atvyksta į Prancūziją, pas Provanso kabalistus. Jėzus yra Pasaulio karaliaus – tikrojo rozenkreicerių įkūrėjo – metafora. Su kuo atvyksta Jėzus? Su savo žmona. Kodėl Evangelijoje neparašyta, kieno vestuvės įvyko Kanoje? Todėl, kad tuokėsi Jėzus, ir tuokėsi su viešąja nusidėjėle Marija Magdaliete. Štai kodėl nuo tada visi išminčiai, pradedant Simonu Magu ir baigiant Posteliu, amžinojo moteriškumo pradžios ieško viešnamiuose. O Jėzus yra Prancūzijos karališkosios giminės pradininkas.

Jei mūsų hipotezė teisinga, Šventasis Gralis... yra Jėzaus giminė ir palikuonys, „*Sang real*“, kurį saugo tamplieriai... Šventasis Gralis tiesiogine prasme turėjo būti ir indas, į kurį buvo supiltas ir laikytas Jėzaus kraujas. Kitaip tariant, jis buvo Magdalietės įsčios.

(M. Baigent, R. Leigh, H. Lincoln „The Holy Blood ant the Holy Grail“, 1982, Londonas, Cape, XIV)

– Na... – tarė Diotalevis, – niekas tavimi nepatikės.

– Priešingai, jis parduotų kelis šimtus tūkstančių šios istorijos egzempliorių, – niūriai tariau. – Ji jau parašyta, su nedideliais nukrypimais. Turiu galvoje knygą apie Gralio ir Ren le Šato paslaptis. Neturėtumėte apsiriboti vien rankraščiais, vertėtų paskaityti ir kitose leidyklose leidžiamas knygas.

– O, šventieji serafimai, – tarė Diotalevis. – Taip ir maniau. Ta mašina pasako tik tai, ką visi jau žino, – ir nuliūdęs išėjo.

– Visai ne, – burbtelėjo įžeistas Belbas. – Sugalvojau tai, ką kiti jau buvo sugalvoję? Na ir kas? Tai vadinasi literatūrinė poligenezė. Pasak pono Garamondo, tai tik patvirtina, kad sakiau tiesą. Tie rašytojai, matyt, galvojo ilgus metus, o aš viską sukūriau per vieną vakarą.

– Sutinku, verta pabandyti. Tik manau, kad reikėtų įvesti daugiau duomenų, nesusijusių su velniavos meistrų rašliava. Svarbiausia – ne slaptų ryšių tarp Debiusi ir tamplierių paieškos. Tai daro visi. Svarbiausia – rasti slaptus ryšius tarp, tarkim, Kabalos ir automobilio žvakių.

Pasakiau atsitiktinai, tačiau Belbas užsikabino. Po kelių dienų jis vėl grįžo prie mūsų pokalbio.

– Jūsų tiesa. Kiekvienas duomuo tampa svarbus, kai yra susijęs su kitu duomeniu. Ryšys pakeičia perspektyvą. Verčia tikė-

ti, kad kiekviena pasaulio regimybė, kiekvienas žodis, ištartas ar parašytas, turi ne tą reikšmę, kuri atrodo, o byloja mums apie paslaptį. Kriterijus labai paprastas: įtarinėti, visada įtarinėti. Tada net ir eismą draudžiantis ženklas gali reikšti visai ką kita.

– Be abejo. Katarų moralę. Pasibaisėjimą dauginimusi. Eismas draudžiamas, nes ten – Demiurgo pinklės. Ne tuo keliu ateinama į Kelią.

– Vakar vakare man į rankas pateko „B" kategorijos vairavimo vadovas. Gal tai tik proto aptemimas, o gal jūsų žodžių poveikis, bet mane apėmė įtarimas, kad tie puslapiai kalba apie kažką kita. Gal automobilis – tik kūrybos metafora? Negalima apsiriboti vien išore ar prietaisų skydelio iliuzija, reikia stengtis įžvelgti tai, ką mato tik Kūrėjas, tai, kas yra viduje. O viduje yra tas pat kas išorėje. Tai – sefirų medis.

– Negali būti.

– Tai – ne mano žodžiai. *Jis* taip sako. Pirma, kardaninis velenas yra pats medis. Paskaičiuokime: variklis priekyje, du priekiniai ratai, sankaba, greičių dėžė, dvi jungtys, diferencialas ir du galiniai ratai. Dešimt sąnarių, kaip ir sefirų.

– Bet neatitinka padėtys.

– Kodėl gi? Diotalevis mums aiškino, kad kai kuriose versijose *Tiferet* yra ne šeštoji, o aštuntoji sefira, prieš *Nezah* ir *Hod*. Manasis medis yra *Belboth* medis, kitos tradicijos.

– Fiat.

– Tačiau pasekime Medžio dialektiką. Viršūnėje – Variklis, *Omnia Movens*, kurį vadiname Kūrybos Šaltiniu. Variklis perduoda savo kūrybinę energiją dviem Tauriesiems Ratams – Proto ir Išminties.

– Taip, jei automobilis yra su priekiniais varomais ratais...

– *Belboth* medis nuostabus tuo, kad yra pakantus alternatyvioms metafizikoms. Su priekiniais varomais ratais, kur priekyje esantis Variklis iškart perduoda savo valią Tauriesiems

Ratams, jis yra dvasinio kosmoso įvaizdis, o materialistinėje versijoje jis yra degradavusio kosmoso įvaizdis, kur Judesys iš Paskesniojo Variklio pereina dviem Puolusiems Ratams: iš kosminės emanacijos gilumos išsilaisvina žemosios materijos jėgos.

– O jei ir variklis, ir varomieji ratai yra gale?

– Šėtoniška. Aukščiausiojo ir Žemiausiojo sutapimas. Dievas sutapatinamas su netašytos užpakalinės materijos judesiais. Dievas kaip amžinas beviltiškas dievybės siekimas. Neabejotinai susiję su Indų skilimu.

– O gal Duslintuvo skilimu?

– Taip yra tik Neišnešiotuose Kosmosuose, kur nuodingas Archontų kvėpavimas pasklinda po visą Kosminį Eterį. Bet neišklyskime iš kelio. Po Variklio ir Dviejų Ratų eina Sankaba, Malonės sefira, įjungianti arba nutraukianti Meilės srovę, siejančią likusią Medžio dalį su Aukščiausiąja Energija. Diskas – mandala, glamonėjanti kitą mandalą. Toliau – Mutacijų Skrynia, arba greičių dėžė, kaip teigia pozityvistai, kuri yra blogio pradžia, nes leidžia žmogui sulėtinti ar pagreitinti nenutrūkstamą emanacijos procesą. Automatinė greičių dėžė yra brangesnė todėl, kad joje tai nulemia Medis, remdamasis Aukštesniąja Pusiausvyra. Po to eina Jungtis, kuri, tik pažiūrėkite, pavadinta Kardanu nelyginant renesanso magas, toliau yra kūginė Pora (atkreipkite dėmesį į priešingybę Cilindrų ketvertui variklyje), su Vainiku (Mažąja *Keter*), perduodančiu judesį žemiškiesiems ratams. Čia akivaizdžiai matyti, kaip veikia Skirtumo sefira, arba diferencialas, kuris su didingu grožio jausmu paskirsto kosmines jėgas dviem Ratams – Šlovės ir Pergalės, kurie išnešiotame kosmose (su priekiniais varomaisiais ratais) rieda Tauriųjų Ratų pasirinktu keliu.

– Logiška interpretacija. O Variklio širdis, Vienio būstas, Karūna?

– Reikia tik pažvelgti įšventintojo akimis. Vainikuojantis Variklis gyvas per Įkvėpimą ir Iškvėpimą. Sudėtingas dieviškasis

alsavimas, kuriame iš pradžių Cilindrais (akivaizdus geometrinis archetipas) vadinami daiktai yra du, paskui gimsta trečias, ir jie, save apmąstydami, juda bendros meilės ketvirtojo vardan. Pirmojo Cilindro kvėpavime (nė vienas iš jų nėra pirmas pagal hierarchiją, o tik dėl padėties ir stebuklingos ryšių kaitos) Stūmoklis* (etimologiškai kilęs iš *Pistis Sophia*) iš Aukščiausiojo Mirties Taško leidžiasi į Žemiausiąjį Mirties Tašką. Cilindras tuo metu prisipildo grynosios energijos. Supaprastintas vaizdas, nes nereikėtų pamiršti angeliškųjų hierarchijų arba Paskirstymo Tarpininkų, kurie, kaip parašyta manajame vadove, „padeda atidaryti ir uždaryti Angas, jungiančias Cilindrų vidų su mišinio įsiurbimo kanalais"... Variklio vidus su likusiu kosmosu gali susisiekti tik per tuos tarpininkus, ir čia, manau, atsiskleidžia – bet nenorėčiau skleisti erezijų – prigimtinės Vienio ribos, Vienio, kuris kurdamas kažkaip priklauso nuo Didžiųjų Ekscentrikų. Vertėtų atidžiau perskaityti Tekstą. Šiaip ar taip, kai Cilindras prisipildo Energijos, Stūmoklis pakyla į Aukščiausiąjį Mirties Tašką ir atlieka Maksimalų Suspaudimą. Tai yra *tsimtsum*. Štai jums ir visas *Big Bang*. Sprogimo ir Ekspansijos šlovė. Šoka Kibirkštis, mišinys įsižiebia ir sudega, o tai, kaip rašoma vadove, yra vienintelė Aktyvioji Ciklo fazė. Ir vargas, jei į Mišinį patenka kriauklelių, *qelippot*, negrynosios materijos lašų, tarkim, vandens ar kokakolos. Ekspansija neįvyksta arba vyksta persileidimą sukeliančiais priepuoliais...

– Argi „Shell" nereiškia *qelippot*? Reikėtų su jais atsargiau. Nuo šiol – tik Mergelės Pienas...

– Patikrinsim. Tai gali būti Septynių Seserų pinklės, tų žemesniųjų principų, siekiančių kontroliuoti Kūrimo procesą... Šiaip ar taip, po Ekspansijos eina didysis dieviškasis Iškvėpimas, kuris senesniuose raštuose vadinamas Išmetimu. Stūmok-

* *It*. pistone.

lis pakyla iki Aukščiausiojo Mirties Taško ir išstumia jau sudegusią beformę materiją. Jei šis apsivalymo veiksmas pavyksta, prasideda Naujas Ciklas. Toks yra ir neoplatoniškasis Egzodo ir Proto mechanizmas, stebuklinga Kelio Aukštyn ir Kelio Žemyn dialektika.

– *Quantum mortalia pectora caecae noctis habent!** O materijos vaikai to nė nepastebėjo!

– Būtent todėl Gnozės mokytojai sako, kad reikia pasitikėti ne Hilikais, o Pneumatikais.

– Rytojui paruošiu mistinę telefonų knygos interpretaciją...

– Mūsų Kazaubonas, kaip visada, kupinas puikybės. Nepamirškite, kad ten jums teks spręsti miglotą Vienio ir Daugio klausimą. Verčiau neskubėkit. Iš pradžių panagrinėkite skalbimo mašinos mechanizmą.

– Čia viskas aišku. Alcheminė transformacija, juodžiausią darbą paverčianti balčiausiu iš balčiausių.

67

Da Rosa, nada digamos agora...**

(Sampayo Bruno „Os Cavaleiros do Amor“, Lisabona, Guimarães, 1960, p. 155)

Pradėjus įtarinėti, viskas ima kelti įtarimą. Po tų svaičiojimų apie variklio medį buvau linkęs įžvelgti apreiškimo ženklus kiekviename daikte, kurį tik paimdavau į rankas.

Su savo draugais Brazilijoje nenutraukiau ryšių, o tomis die-

* Kiek mirtingiesiems aklų priklauso naktų tamsiųjų! (*Lot.*)

** Apie Rožę dabar nekalbėsim... (*Isp.*)

nomis Koimbroje turėjo įvykti suvažiavimas portugalų kultūros klausimais. Daugiau iš noro vėl mane pamatyti nei pagarbos mano protui draugai iš Rio man išrūpino kvietimą. Lija nevažiavo, ji laukėsi jau septintą mėnesį, ir, nors nėštumas vos suapvalino jos liauną liemenį, paversdamas ją trapia flamandų madona, nutarė verčiau nepatirti kelionės išbandymų.

Su senaisiais draugais praleidau tris linksmus vakarus, o grįžtant autobusu į Lisaboną įsiplieskė ginčas, kur reikėtų stabtelėti: Fatimoje ar Tomare. Tomaras buvo pilis, kurioje įsitvirtino portugalų tamplieriai po to, kai karalius ir popiežius išgelbėjo juos nuo teismo ir žūties, perkrikštydami Kristaus riteriais. Negalėjau neaplankyti tamplierių pilies, ir, laimė, kitiems Fatima irgi nelabai rūpėjo.

Tomaras buvo tobulas mano įsivaizduojamos tamplierių pilies įgyvendinimas. Į ją vedė kelias su įtvirtinimais, juosiančiais išorinius mūrus su kryžiaus formos šaudymo angomis. Padvelkė kryžiaus žygių dvasia. Toje vietoje Kristaus riteriai klestėjo ilgus amžius. Sakoma, kad jiems priklausė ir Henrikas Jūreivis, ir Kristupas Kolumbas. Jie užkariavo jūras ir išgarsino Portugaliją. Ilgai ir laimingai gyvendami toje pilyje, jie daug kartų ją perstatė ir išplėtė, tad prie viduramžių statinių prisišliejo renesanso ir baroko priestatai. Susijaudinau įžengęs į tamplierių bažnyčią su aštuoniakampe rotonda, atkartojančia tą, kuri yra Šventajame Kape. Susidomėjau pamatęs, kad tamplierių kryžiaus forma kito priklausomai nuo jo vietos bažnyčioje: tai jau buvau pastebėjęs vartydamas padriką su jais susijusią ikonografinę medžiagą. Maltos riterių kryžius liko daugmaž nepakitęs, o tamplierių kryžius tarsi pasiduodavo laiko ar vietos tradicijų įtakai. Štai kodėl tamplierių medžiotojams gana rasti bet kokios formos kryžių, kad jame tuoj įžvelgtų riterių pėdsaką.

Paskui mūsų gidė parodė manueliškąjį langą, tobuląją *janela*, ažūrą, jūros ir jūros gelmių pasaulį: dumblių, kriauklelių,

inkarų, lynų ir grandinių koliažą, įamžinantį riterių pergales vandenynų platybėse. Bet abiejose lango pusėse, ant jį įrėminusių dviejų bokštelių lyg sutvirtinimo diržas vijosi Keliaraiščio ordino ženklai. Ką anglų ordino simbolis veikė toje portugalų vienuolyno tvirtovėje? Į šį klausimą gidė negalėjo atsakyti, bet netrukus kitoje pusėje, atrodo, šiaurės vakarų, parodė Aukso vilnos ordino ženklus. Pagalvojau apie tą subtilų sąryšių žaismą, susiejusį Keliaraiščio ordiną su Aukso vilnos ordinu, šį – su argonautais, argonautus – su Graliu, o Gralį – su tamplieriais. Prisiminiau Ardenčio pasakojimą ir kai kurias velniavos meistrų rankraščių vietas... Net krūptelėjau, kai gidė, atvedusi mus į kažkokią mažiau reikšmingą salę, parodė jos skliautų spynas. Tai buvo nedidelės rozetės, o kai kuriose iš jų išvydau barzdotą veidą, primenantį ožį. Bafometas...

Nusileidome į kriptą. Nulipus septynias pakopas, akmeninis kelias vedė į apsidę, kur galėjo stovėti altorius ar didžiojo magistro krėslas. Bet iki jo reikėjo eiti po septyniomis skliautų spynomis. Kiekviena jų buvo rožės formos, viena didesnė už kitą, o paskutinioji, didžiausia – virš šulinio. Kryžius ir rožė tamplierių vienuolyne, salėje, kuri tikrai pastatyta dar iki rozenkreicerių manifestų... Uždaviau gidei kelis klausimus, ši nusišypsojo:

– Kad žinotumėt, kiek okultinių mokslų tyrinėtojų atvyksta čia lyg į šventąją vietą... Sakoma, šioje salėje vykdavo įšventinimai...

Atsitiktinai įėjęs į dar nerestauruotą kambarį, be kelių dulkėtų baldų, aptikau daug kartoninių dėžių, užgriozdusių beveik visas grindis. Žvilgtelėjęs į pirmą pasitaikiusią, pamačiau hebrajiškų knygų lapus, matyt, XVII amžiaus. Ką Tomare veikė žydai? Gidė paaiškino, jog riteriai palaikė gerus ryšius su vietos žydų bendruomene. Ji privedė mane prie lango ir parodė prancūziško stiliaus sodą, panašų į mažą elegantišką labirintą. Tai, tarė, aštuonioliktojo amžiaus architekto žydo Samuelio Švarco darbas.

Antrasis susitikimas Jeruzalėje... O pirmasis – Pilyje. Ar ne taip parašyta Proveno pranešime? Viešpatie, Ingolfo rasta ordino pilis buvo ne Monsalvatas iš riterių romanų – per daug neįtikėtina – ir ne Avalonas šiaurėje. Kokią vietą pirmajam susitikimui galėjo pasirinkti Proveno tamplieriai, labiau pratę vadovauti kovai, nei skaityti Apvaliojo stalo riterių romanus? Tik Tomarą, Kristaus riterių pilį, vietą, kurioje išlikę ordino nariai galėjo džiaugtis visiška laisve, tvirtomis garantijomis ir iš kur jie palaikė ryšius su antrąja grupe!

Palikau Tomarą ir Portugaliją įaudrintu protu. Pagaliau rimtai pažvelgiau į Ardenčio mums parodytą raštą. Tamplieriai, susibūrę į slaptą ordiną, sukuria Planą, kuris turi tęstis šešis šimtus metų ir užsibaigti mūsų amžiuje. Tamplieriai buvo rimti žmonės. Kalbėdami apie pilį jie galvojo apie tikrą vietą. Planas prasidėjo Tomare. Koks galėjo būti jo idealusis kelias? Kokia kitų penkių susitikimų seka? Vietose, kur tamplieriai galėjo tikėtis draugystės, globos, paramos. Pulkininkas minėjo Stounhendžą, Avaloną, Agartą... Nesąmonės. Reikia dar kartą perskaityti visą pranešimą.

Grįždamas namo įtikinėjau save, kad mes neieškome tamplierių paslapties, mes ją tik kuriame.

Belbas, atrodė, sunerimo vėl turėdamas grįžti prie pulkininko jam palikto dokumento. Jį rado apatiniame stalčiuje, tačiau ieškojo labai nenoriai. Nors, kaip pastebėjau, jį išsaugojo. Vėl perskaitėme Proveno pranešimą. Po tiekos metų.

Jis prasidėjo Tritemijaus šifru užkoduotu sakiniu: *Les XXXVI inuisibles separez en six bandes*. Paskui ėjo:

a la... Saint Jean
36 p charrete de fein
6... entiers avec saiel
p... les blancs mantiax
r... s... chevaliers de Pruins pour la... j . nc

6 foiz 6 en places
chascune foiz 20 a... 120 a...
iceste est l'ordonation
al donjon li premiers
it li secunz joste iceus qui... pans
it al refuge
it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste... la Grant Pute.

– Praėjus trisdešimt šešeriems metams po šieno vežimo, 1344 metų švento Jono naktį, šeši užantspauduoti raštai riteriams baltais apsiaustais, atsivertusiems keršyti riteriams iš Proveno. Šešis kartus po šešis šešiose vietose, kaskart po dvidešimt metų, iš viso šimtą dvidešimt metų – toks yra Planas. Pirmieji Pilyje, po to vėl pas tuos, kurie valgė duoną, vėl į slėptuvę, vėl pas Dievo Motiną kitame upės krante, vėl popelikanų namuose ir vėl ant akmens. Matote, rašte sakoma, kad 1344-aisiais pirmieji turi eiti į pilį. Iš tiesų riteriai įsikūrė Tomare 1357-aisiais. Dabar reikia sugalvoti, kur apsistoja antrasis branduolys. Na, įsivaizduokite, kad esate bėgantis tamplierius, kur įkurtumėte antrąjį branduolį?

– Gal... Jei tiesa, tai tie buvę šieno vežime pabėgo į Škotiją... Bet kodėl Škotijoje valgė duoną?

Asociacijų grandinėse tapau tiesiog nenugalimas. Galėjau pradėti nuo bet kokio išeities taško. Škotija, aukštikalnės, druidų apeigos, švento Jono naktys, vasaros solsticija, švento Jono ugnys, aukso šakelė... Štai pėdsakas, nors ir trapus. Apie švento Jono ugnis skaičiau Freizerio „Aukso šakelėje“.

Paskambinau Lijai.

– Būk gera, paimk „Aukso šakelę“ ir paskaityk, kas joje parašyta apie švento Jono ugnis.

Lija tokiais atvejais būdavo tiesiog nuostabi. Skyrių rado tuoj pat.

– Ką nori žinoti? Tai senovinės apeigos, praktikuotos beveik visuose Europos kraštuose. Švenčiama saulės įkopimo į aukščiausią tašką akimirka, šventas Jonas pridėtas visam tam įvykiui sukrikščioninti...

– Ar Škotijoje valgoma duona?

– Palauk, pažiūrėsiu... Atrodo, ne... Štai, radau, duona valgoma ne per šventą Joną, o gegužės pirmosios – Beltano ugnių – naktį, tai druidiškos kilmės šventė, ypač paplitusi škotų aukštikalnėje...

– Radome! O kodėl valgo duoną?

– Padaro paplotėlį iš miltų ir avižų ir paskrudina jį ant žarijų... Vėliau prasideda apeigos, primenančios senovinį žmonių aukojimą... Tie paplotėliai vadinosi *bannock*...

– Kaip? Pasakyk paraidžiui!

Ji pasakė, padėkojau pavadindamas ją savo Beatriče, savo fėja Morgana ir dar kitais meiliais vardais. Bandžiau prisiminti savo diplominį. Slaptasis branduolys, kaip skelbia legenda, atvyksta į Škotiją valdant karaliui Robertui ir tamplieriai padeda karaliui laimėti *Bannock Burn* mūšį. Atsilygindamas karalius sukuria jiems naują Škotijos švento Andriaus riterių ordiną.

Iš stalčiaus išsitraukiau didįjį anglų kalbos žodyną ir suradau: *bannok* viduramžių anglų kalba (*bannuc* senąja saksų, *bannach* – galų kalba) yra tam tikras ant lakšto ar grotelių keptas paplotėlis iš rugių, avižų ar kitokių grūdų. *Burn* – tai srautas. Tereikėjo išversti taip, kaip išvertė prancūzų tamplieriai, siųsdami pranešimą iš Škotijos savo tautiečiams Provene, ir gauname kažką panašaus į paplotėlio, bandelės, duonos srautą. Tas, kuris valgė duoną, yra tas, kuris laimėjo ties duonos srautu, taigi tai yra škotiškasis branduolys, tuo metu gal jau paplitęs po visas britų salas. Logiška: iš Portugalijos į Angliją kelias trumpesnis nei kelionė iš Šiaurės ašigalio į Palestiną.

Tavo rūbai tebus akinamo baltumo... Jei naktis, uždek daug šviesų, kad viskas žaižaruotų... Dabar pradėk rašyti kokią nors raidę, ar daug raidžių, keisk jas vietomis ir dėk vieną prie kitos, kol tavo širdį užlies šiluma. Įdėmiai sek raidžių judėjimą ir tai, ką gali sukurti jas maišydamas. Kai pastebėsi, kad tavo širdis karšta, kai pamatysi, kad raidžių junginiai padeda tau suvokti dalykus, kurių negalėjai įžvelgti pats ar padedamas tradicijos, kai būsi pasiruošęs priimti tave užliejantį dieviškosios galios srautą – tuomet sukaupk visą savo protą, kad savo širdyje pamatytum Vardą ir Jo aukščiausiuosius angelus, tarsi jie būtų greta tavęs stovinčios žmogiškos būtybės.

(Abulafia „Hayye ha-'Olam ha-Ba")

– Viskas dera, – tarė Belbas. – O kur būtų Slėptuvė?

– Šeši būriai įsikuria šešiose vietose, bet tik viena iš jų pavadinta Slėptuve.

Įdomu. Tai reiškia, kad kitose vietose, pavyzdžiui, Portugalijoje ar Anglijoje, niekas netrikdo pakeitusių vardą tamplierių ramybės, o čia jiems tenka slėptis. Manyčiau, kad Slėptuvė yra vieta, kur pabėgo Paryžiaus tamplieriai. Kadangi trumpiausias kelias iš Anglijos veda atgal į Prancūziją, galėtume tarti, jog tamplieriai įkūrė Slėptuvę pačiame Paryžiuje, slaptoje ir saugioje vietoje. Jie buvo puikūs politikai, todėl neabejojo, kad per du šimtus metų viskas gerokai pasikeis ir jie galės veikti atvirai ar beveik atvirai.

– Tegul bus Paryžius. O ketvirtoji vieta?

– Pulkininkas kalbėjo apie Šartrą, bet jei jau trečiąja vieta įrašėme Paryžių, Šartras negali būti ketvirtoji, nes Planas turi susieti visus Europos centrus. Be to, ieškodami politinio kelio, užmiršome mistinį. O jis atrodo panašus į sinusoidę, todėl turime eiti į Vokietijos šiaurę. Ten, anapus upės ar vandens,

taigi anapus Reino, vokiečių žemėse yra ne bažnyčia, o ištisas miestas, skirtas Dievo Motinai. Netoli Gdansko yra Mergelės miestas – Marienburgas.

– O kodėl susitikimas turėtų vykti Marienburge?

– Nes jis yra teutonų riterių sostinė! Tamplierių ir teutonų santykiai ne tokie įtempti kaip tamplierių ir hospitaljerų, kurie lyg maitvanagiai laukia Šventyklos sunaikinimo, norėdami užvaldyti jos turtus. Vokietijos imperatoriai įkurdino teutonus Palestinoje kaip atsvarą tamplieriams, tačiau netrukus jie buvo pašaukti į šiaurę, kad sulaikytų Prūsijos barbarų įsiveržimą. Jiems tai pavyko taip puikiai, jog per du šimtmečius jie tapo valstybe, išplitusia po visas baltų žemes. Jie traukia per Lenkiją, Lietuvą ir Livoniją, įkuria Kionigsbergą. Tik vieną kartą Estijoje juos sumuša Aleksandras Nevskis. Maždaug tuo pačiu metu, kai Paryžiuje suimami tamplieriai, teutonai savo karalystės sostine pasirenka Marienburgą. Jei egzistavo dvasinės riterijos Planas užkariauti pasaulį – tamplieriai ir teutonai tik pasidalijo įtakos zonomis.

– Žinote, ką jums pasakysiu? – paklausė Belbas. – Sutinku. Dabar – penktasis būrys. Kur yra tie popelikanai?

– Nežinau, – atsakiau aš.

– Kazaubonai, jūs mane nuvylėte. Matyt, reikės klausti Abulafijos.

– Ne, pone, – atsakiau įsižeidęs. – Abulafija turi mums duoti dar nežinomus sąryšius. Popelikanai – duomuo, ne sąryšis, o duomenys – Semo Speido darbas. Prašau poros dienų.

– Duodu jums dvi savaites, – tarė Belbas. – Jei per dvi savaites neatnešite man popelikanų – atneškite butelį viskio „Ballantine 12 Years Old“.

Ne mano kišenei. Baigiantis savaitei perdaviau popelikanus savo nekantraujantiems bendrininkams.

– Viskas aišku. Klausykite atidžiai, nes teks grįžti į ketvirtąjį

amžių, Bizantijos žemes, kai Viduržemio jūros pakrantėse jau plito įvairūs manicheizmo įkvėpti judėjimai. Pradėkime archontiečiais, kuriuos Petras iš Kafarbaruko įkūrė Armėnijoje – pripažinkite, labai gražus vardas. Jie yra prieš žydus, nes, pasak jų, velnias susitapatino su *Sabaoth*, žydų Dievu, gyvenančiu septintajame danguje. Norėdamas pasiekti Didžiąją Šviesos Motiną aštuntajame danguje, turi atsižadėti ir *Sabaoth*, ir krikšto. Tinka?

– Atsižadėkime.

– Bet archontiečiai – dar palyginti šaunūs vaikinai. Penktajame šimtmetyje pasirodo mesaljanai, kurie, beje, Trakijoje išliko iki vienuoliktojo amžiaus. Mesaljanai – ne dualistai, o monarchistai, tačiau jie susipainioję su pragaro jėgomis, o kai kuriuose tekstuose vadinami borboritais, – nuo *borboros*, tai reiškia „dumblą“, – nes darė daug neapsakomų dalykų.

– O ką jie darė?

– Įprastus dalykus. Vyrai ir moterys delnuose keldavo į dangų savo gėdą, kitaip tariant, spermą ar menstruacijų kraują, o paskui tai valgydavo, vadindami Kristaus kūnu. O jei kuris iš jų apvaisindavo savo moterį, atėjus laikui įkišdavo ranką jai į pilvą, išplėšdavo vaisių, sugrūsdavo piestoje, sumaišydavo su medumi ir pipirais ir suvalgydavo.

– Pasibjaurėtina, – tarė Diotalevis. – Medus su pipirais!

– Tokie tad buvo mesaljanai, kuriuos vieni dar vadino stradiotikais ir fibionitais, kiti – barbelitais, atsiradusiais iš naseanų ir femionitų. Tačiau, pasak kai kurių Bažnyčios tėvų, barbelitai buvo vėluojantys gnostikai, taigi dualistai, garbinantys Didžiąją Motiną Barbelo, o jų įšventintieji borborianus vadino hilikais, kitaip tariant, materijos vaikais, atskirdami juos nuo psichikų, kurie laikyti geresniais, ir pneumatikų, kurie buvo tiesiog išrinktieji, visos tos kompanijos *Rotary Club*. Bet gal stratiotikai buvo tik mitraistų hilikai.

– Ar tai neatrodo kiek painu? – paklausė Belbas.

– Nieko nepadarysi. Jie nepaliko rašytinių dokumentų. Vienintelės žinios apie juos paimtos iš jų priešų apkalbų. Bet tai nesvarbu. Tiesiog norėjau parodyti, kokia sumaištis tuo metu buvo Viduržemio jūros pakrantėse. Ir paaiškinti, iš kur atsirado paulikianai. Jie yra Pauliaus mokiniai, prie jų prisidėjo ir iš Albanijos išvaryti ikonoklastai. Nuo aštuntojo amžiaus paulikianų pradeda sparčiai gausėti, iš sektos jie tampa bendruomene, iš bendruomenės – gauja, iš gaujos – politine jėga. Bizantijos imperatoriai sunerimsta ir pasiunčia prieš juos imperijos pulkus. Jie paplinta iki pat arabiškojo pasaulio ribų, pasklinda Eufrato link, užplūsta Bizantijos teritoriją iki Juodosios jūros. Visur kuria savo gyvenvietes, jų aptinkame XVII amžiuje, kai juos atverčia jėzuitai, bet ir šiandien Balkanuose ir piečiau dar yra jų bendruomenių. Kuo tiki paulikianai? Dievu, vienu ir trejybėje, tik Demiurgas užsispyrė sukurti pasaulį, o to rezultatus matome visi. Jie atmeta Senąjį Testamentą, atsisako sakramentų, niekina kryžių ir negarbina Mergelės, nes Kristus įsikūnijo tiesiai danguje, o pro Mariją praėjo lyg pro kokį vamzdį. Bogomilai, kurie iš dalies jais rėmėsi, sakys, kad Kristus Marijai pro vieną ausį įėjo, pro kitą išėjo, o ji to nė nepajuto. Kažkas juos dar apkaltins garbinus saulę ir velnią, maišius duoną ir eucharistinį vyną su vaikų krauju.

– Kaip visi.

– Anuomet eretikui eiti į pamaldas būdavo tikra kančia. Verčiau tapti musulmonu. Tokie jie buvo žmonės. Jums apie juos pasakoju todėl, kad, kai eretikai dualistai paplito Italijoje ir Provanse, norėdami juos prilyginti paulikianams, juos vadino popelikanais, publikanais, popublikanais, kurie *gallice etiam dicuntur ab aliquis popellicant**!

– Štai ir radome.

– Tikrai. Paulikianai devintajame amžiuje vis dar veda iš

* Net ir gališkai, kaip kai kurių sakoma, vograuja. (*Lot.*)

proto Bizantijos imperatorius, tada imperatorius Bazilijus prisiekia, kad jei pagausiąs jų vadą, Kryzokeirą, kuris Efese įsiveržęs į Švento Jono nuo Dievo bažnyčią ir pagirdęs arklius švęstu vandeniu...

– Vis ta pati yda, – tarė Belbas.

– ...tai jam galvon susmeigsiąs tris strėles. Imperatorius pasiunčia prieš jį imperijos kariauną, toji jį pagauna, nukerta galvą ir nusiunčia ją imperatoriui, o tas pasideda ją ant stalo su veidrodžiais, užmauna ant mažos porfyro kolonos ir – *čiak čiak čiak* – susmeigia į ją tris strėles. Manau, po vieną į akis, o trečią – į burną.

– Nuostabūs žmonės, – tarė Diotalevis.

– Taip jie darė ne iš pykčio, – įsiterpė Belbas. – Tai – tikėjimas. Kazaubonai, tęskite, mūsų Diotalevis neišmano teologinių subtilybių, jis yra tik purvinas dievažudys.

– Jau baigiu. Taigi kryžeiviai sutinka paulikianus. Jie susitinka per pirmąjį Kryžiaus žygį prie Antiochijos, kur pastarieji kaunasi arabų pusėje. Sutinka juos ir Konstantinopolio apgultyje, kur Filopopolio paulikianų bendruomenė iš neapykantos prancūzams bando atiduoti miestą bulgarų carui Joanui. Taip rašo Viljearduinas. Štai jums ryšys su tamplieriais ir mįslės įminimas. Pasak legendos, tamplierius įkvėpė katarai, bet iš tiesų katarus įkvėpė tamplieriai. Per kryžiaus žygius jie susiduria su paulikianų bendruomenėmis ir su jais susisieja paslaptingais ryšiais taip pat, kaip ir su musulmonų mistikais bei eretikais. Kita vertus, gana pažvelgti į pranešimo nubrėžtą kelią. Jis negalėjo aplenkti Balkanų.

– Kodėl?

– Nes, manau, akivaizdu, jog šeštasis susitikimas turi vykti Jeruzalėje. Rašte liepiama eiti prie akmens. O kur yra šiandien musulmonų garbinamas akmuo? Kad jį pamatytum, turi nusiauti batus. Jis – pačiame Omaro mečetės Jeruzalėje viduryje, ten, kur kadaise buvo tamplierių Šventykla. Nežinau, kas

galėjo laukti Jeruzalėje, gal branduolys išlikusių tamplierių, pakeitusių savo išvaizdą, o gal su portugalais susiję kabalistai, bet tikra yra tai, kad kelias iš Vokietijos į Jeruzalę turėjo vesti per Balkanus, o ten laukė penktasis – paulikianų – būrys. Taigi visas Planas tampa aiškus ir paprastas.

– Prisipažinsiu, kad jūs mane įtikinote, – tarė Belbas. – Bet kurioje Balkanų vietoje galėjo laukti popelikanai?

– Manau, natūrali paulikianų tąsa buvo bulgarų bogomilai, bet Proveno tamplieriai dar negalėjo žinoti, kad vos po kelerių metų Bulgariją užims turkai ir valdys šalį ištisus penkis šimtmečius.

– Todėl galima manyti, jog Planas sutrinka einant iš Vokietijos į Bulgariją. Kada tai galėjo atsitikti?

– 1824 metais, – tarė Diotalevis.

– Kodėl?

Diotalevis nubrėžė diagramą:

Portugalija	Anglija	Prancūzija	Vokietija	Bulgarija	Jeruzalė
1344	1464	1584	1704	1824	1944

– 1344-aisiais pirmieji didieji kiekvieno būrio magistrai įsikuria šešiose numatytose vietose. Per šimtą dvidešimt metų kiekviename būryje pasikeičia po šešis didžiuosius magistrus, o 1464-aisiais šeštasis Tomaro magistras susitinka su šeštuoju Anglijos grupės magistru. 1584-aisiais dvyliktasis Anglijos magistras susitinka su dvyliktuoju Prancūzijos magistru. Ši grandinė tęsiasi vienodu žingsniu, ir, jei neįvyksta susitikimas su paulikianais, jis neįvyksta 1824 metais.

– Tarkime, kad jis neįvyksta, – tariau, – bet kodėl tokie įžvalgūs žmonės, turėdami savo rankose keturias šeštąsias galutinio pranešimo dalis, negalėjo jo užbaigti? Arba kodėl, neįvykus susitikimui su bulgarais, jie nebandė susisiekti su po jų ėjusiu būriu?

– Kazaubonai, nejaugi manote, kad Proveno pranešimo kūrėjai buvo kvailiai? Jei jie norėjo, kad paslaptis liktų paslaptis šešis šimtus metų, ėmėsi visų priemonių. Kiekvienas grupės magistras žino, kur rasti paskesnės grupės magistrą, bet nežino, kur ieškoti kitų grupių, o nė vienas iš tų grupių nežino, kur rasti prieš tai buvusias grupes. Vokiečiai, nesusitikę su bulgarais, niekada nesužinos, kur rasti tuos, kurie Jeruzalėje, o šie nežinos, kur ieškoti kitų. Teksto atkūrimas iš paskirų dalių priklauso nuo jų išdėstymo. Šis, be jokios abejonės, nebuvo paremtas logika. Jei trūksta nors gabalėlio – visas tekstas lieka neaiškus, o tas, kuris turi trūkstamą dalį, nežino, ką su ja daryti.

– Tik pagalvokite, – tarė Diotalevis, – jei susitikimas neįvyko, tai šiandien Europa yra slapto baleto teatras, kur būriai ieško vieni kitų ir nesuranda, bet visi žino, jog reikia labai nedaug, kad taptum pasaulio šeimininku. Kazaubonai, kaip vadinasi tas iškamšų meistras, apie kurį jūs mums pasakojote? Gal tikrai egzistuoja sąmokslas, o istorija yra tik mūšio dėl to prarastojo pranešimo išdava. Mes jų nematome, o jie, nematomi, veikia aplink mus.

Mums su Belbu tuo pat metu šovė ta pati mintis, ir prabilome abu kartu. Tiesą sakant, tokiam teisingam sąryšiui nedaug ir tereikėjo. Juk žinojome, kad bent dvi mintys iš Proveno pranešimo – nuoroda į trisdešimt šešis nematomuosius, padalytus į šešias grupes, ir šimto dvidešimties metų laikas – kartojasi ir kalbose apie rozenkreicerius.

– Vis dėlto tai buvo vokiečiai, – tariau. – Jie skaitė rozenkreicerių manifestus.

– Juk sakėte, kad jie buvo netikri, – tarė Belbas.

– Na ir kas? Juk ir mes kuriame netikrą Planą.

– Tiesa, – sutiko Belbas. – Užsimiršau.

> Elles deviennent le Diable: débiles, timorées, vaillantes à des heures exceptionnelles, sanglantes sans cesse, lacrymantes, caressantes, avec des bras qui ignorent les lois... Fi! Fi! Elles ne valent rien, elles sont faites d'un côté, d'une os courbe, d'une dissimulation rentrée... Elles baisent le serpent...*
>
> (Jules Bois „Le satanisme et la magie", Paryžius, Chailley, 1895, p. 12)

Jis užsimiršdavo, dabar jau žinau. Neabejotinai iš to laiko ir šitas *file*, trumpas, pakrikas.

FILENAME: Enoja

Netikėtai sugrįžai namo. Turėjai žolės. Nenorėjau jos. Nesutinku, kad kokios nors augalinės substancijos veiktų mano smegenų veiklą (meluoju, juk rūkau tabaką ir geriu grūdų distiliatus). Šiaip ar taip, kaskart, kai šešiasdešimtųjų pradžioje kas nors man pasiūlydavo prisidėti prie bendro rato – suktinės iš lipnaus seilėmis permerkto popieriaus, kai paskutinį kartą patraukiama pasmeigus ją ant segtuko – norėdavosi juoktis.

Bet vakar man ją pasiūlei tu. Pamaniau, gal tai tavo būdas siūlyti save, todėl traukiau labai nuoširdžiai. Šokome susiglaudę taip, kaip jau seniai niekas nešoka, ir – kokia gėda – skambant Ketvirtajai Malerio simfonijai. Jaučiau, kaip mano rankose lengvai sklando senovinis

* Jos virsta velniu: silpnos, baikščios, bet tam tikromis valandomis padrąsėja, be perstojo srūvančios kraujais, ašarojančios, glamonėjančios jokių taisyklių nepripažįstančiomis rankomis... Fe! Fe! Jos niekam tikusios, padarytos iš šonkaulio, iš šonkaulio, iš kreivo kaulo, iš užgniaužtos veidmainystės... Jos bučiuoja gyvatę... (*Pranc.*)

padaras, švelniu ir raukšlėtu senos ožkos veidu, gyvatė, išnyranti iš mano strėnų gelmių, ir dievinau tave kaip seną, rūpestingą tetą. Matyt, tebejudėjau prigludęs prie tavo kūno, bet pajutau, kad skrendi, virsti auksu, atidarai uždarytas duris ir judini ore pakibusius daiktus. Skverbiausi į tavo tamsiąsias įščias, *Megale Apophasis*. Angelų kalinė.

Ar ne tavęs ieškojau? Gal esu čia, kad amžinai tavęs laukčiau. Kaskart prarasdavau tave, negalėdamas atpažinti? Kaskart prarasdavau tave, nes atpažindavau, bet neišdrįsau? Kaskart prarasdavau tave, nes atpažindamas žinojau, kad turėsiu prarasti?

Kur pražuvai vakar vakare? Šįryt atsibudau skaudama galva.

70

Prisiminkime slaptąsias užuominas į 120 metų, kurias mums, iš trečiosios paveldėjimo sekos, skiria brolis A., brolio D. paveldėtojas ir paskutinysis antrojoje paveldėjimo sekoje, gyvenęs su daugeliu iš mūsų...

(„Fama Fraternitatis“ iš „Allgemeine und general Reformation“, Kaselis, Wessel, 1614)

Ėmiausi dviejų rozenkreicerių manifestų: „Fama“ ir „Confessio“. Taip pat žvilgtelėjau į „Kristiano Rozenkreico chemines vestuves“, parašytas Johano Valentino Andrė, nes Andrė buvo ir spėjamas manifestų autorius.

Abu manifestai pasirodė Vokietijoje tarp 1614 ir 1615 metų. Praėjus trisdešimčiai metų po 1584 metų susitikimo tarp

prancūzų ir anglų, bet likus beveik šimtui metų iki prancūzų susitikimo su vokiečiais.

Manifestus perskaičiau nusiteikęs netikėti tuo, kas juose parašyta, o žvelgti kiaurai, tarsi jie skelbtų kažką kita. Žinojau, tam, kad priversčiau juos skelbti ne tai, kas parašyta, privalėjau praleisti ištisas pastraipas ir vienus teiginius laikyti vertesniais už kitus. Bet būtent to mus mokė velniavos meistrai bei jų mokytojai. Judant trapiame apreiškimų laike negalima vadovautis smulkmeniškai sukonstruotomis logikos grandinėmis ir jų monotonišku nuoseklumu. Kita vertus, perskaityti tiesiogiai abu manifestai atrodė nesąmonių, mįslių ir prieštaravimų rinkinys.

Taigi jie negalėjo skelbti to, ką, kaip atrodė, skelbė, todėl tai nebuvo nei kvietimas imtis esminės dvasinės pertvarkos, nei vargšo Kristiano Rozenkreico gyvenimo istorija, o buvo užkoduotas pranešimas, kurį derėjo skaityti uždėjus ant jo tinklelį, kuris vienas vietas palieka atviras, o kitas uždengia. Kaip šifruotame Proveno pranešime, kur prasmę turėjo tik pirmosios raidės. Tinklelio neturėjau, bet pakako jį įsivaizduoti, o, norėdamas jį įsivaizduoti, turėjau skaityti nepatikliai.

Nebuvo abejonių, kad manifestai bylojo apie Proveno Planą. K. R. kape (Granž o Dim alegorija, 1344 metų birželio 23 naktis!) buvo padėtas lobis, skirtas palikuonims, lobis „paslėptas... šimtui dvidešimt metų“. Taip pat aiškėjo, jog tas lobis nebuvo pinigai. Ne tik ginčytasi su atviru alchemikų godumu, bet ir tiesiai pasakyta, jog tai, kas pažadėta, yra didis istorinis pasikeitimas. O jei kam nors tai dar būtų neaišku, antrajame manifeste pakartota, kad negalima nepaisyti *miranda sextae aetatis* (šeštojo ir paskutiniojo susitikimo stebuklo!), ir primygtinai pakartota: „Jei tik Dievas būtų norėjęs atskleisti mums savo šeštojo *Candelabrum* šviesą... jei tik būtų galima perskaityti viską vienoje knygoje, o skaitant suprasti ir prisiminti tai, kas įvyko... Kaip būtų gera, jei daina (garsiai perskaitytu pra-

nešimu!) galėtume uolas (*lapis exillis!*) paversti perlais ir brangakmeniais..." Dar parašyta apie mįslingas paslaptis ir apie valdymą, kokį Europoje reikėtų sukurti, ir apie „didį darbą", kurį reikia atlikti.

Pasak manifestų, K. R. nuvykęs į Ispaniją (o gal Portugaliją?) ir rodęs tenykščiams mokslo vyrams, „kaip įžvelgti tikruosius ateinančių amžių ženklus", tačiau bergždžiai. Kodėl Vokietijos tamplierių būrys septynioliktojo amžiaus pradžioje viešai paskelbė slapčiausiąją paslaptį, tarsi jam būtų tekę atsiskleisti dėl kažkokio stabdžio perdavimo procese?

Niekas negalėjo paneigti, kad manifestuose bandyta atkurti Plano dalis taip, kaip jas glaustai pateikė Diotalevis. Pirmasis brolis, apie kurio mirtį ar pasiektą „ribą" rašyta, buvo brolis I. O., jis mirė Anglijoje. Taigi kažkas pergalingai atėjo į pirmąjį susitikimą. Minimos ir antroji bei trečioji paveldo sekos. Ir iki tol viskas, atrodo, vyko puikiai: antroji seka, angliškoji, 1584 metais susitinka su trečiąja seka, prancūziškąja, ir rašiusieji septynioliktojo amžiaus pradžioje galėjo kalbėti tik apie tai, kas nutiko pirmosioms trims grupėms. „Cheminėse vestuvėse", kurias Andrė parašė jaunystėje, taigi dar iki manifestų (net jei jie pasirodo 1616 metais), minimos trys didingos šventyklos, trys vietos, jau turėjusios būti žinomos.

Tačiau man pasirodė, kad abu manifestai bylojo tais pačiais žodžiais, tačiau taip, lyg būtų nutikę kažkas negero.

Tarkim, kodėl primygtinai kartojama, kad jau atėjo laikas, kad jau atėjo ta akimirka, nors priešas ėmėsi visų gudrybių, kad ta proga nebūtų pasinaudota? Kokia proga? Kalbėta, kad paskutinė K. R. kelionės vieta buvo Jeruzalė, bet jis negalėjęs ten nuvykti. Kodėl? Liaupsinti arabai, kurie dalijosi žiniomis, o Vokietijoje mokytos galvos nemokėjo viena kitai padėti. Minima „pati didžiausia grupė, norinti viena viską pasiglemžti". Čia ne tik kalbėta apie kažką, kas dėl kažkokių tikslų norėjo iškreipti Planą, bet ir apie tikrai įvykusį jo iškreipimą.

„Fama“ skelbė, kad pradžioje kažkas sukūrė magišką raštą (teisingai, tai – Proveno pranešimas), tačiau Dievo laikrodis muša kiekvieną minutę, „o mūsiškis neišgali skambinti nė valandų“. Kas suklydo skaičiuodamas dieviškojo laikrodžio dūžius, kas nesugebėjo numatytu laiku atvykti į pasirinktą vietą? Paminėtas pagrindinis branduolys, galėjęs atskleisti slaptąją filosofiją, tačiau nutaręs pasklisti po pasaulį.

Manifestai kėlė nerimą, netikrumą, sąmyšį. Broliai iš pirmųjų paveldo sekų pasirūpino, kad „kiekvieną jų pakeistų vertas paveldėtojas“, bet „jie patikėjo paslaptį... savo palaidojimo vietai, o ir šiandien nežinia, kur jie palaidoti“.

Ką norėta tuo pasakyti? Kas nebuvo žinoma? Kokio „kapo“ vietos negalėta rasti? Akivaizdu, kad manifestai parašyti todėl, jog kažkokia informacija buvo prarasta, ir bandyta kreiptis į tuos, kurie ką nors atsitiktinai žinojo, prašant juos pasirodyti.

„Fama“ pabaigoje atvirai parašyta: „Dar kartą prašome visus Europos mokslininkus... geranoriškai pažvelgti į mūsų kreipimąsi... ir pranešti mums savo mintis... Nes, nors kol kas neatskleidėme savo vardų... kiekvienas, kuris mums prisistatys, galės su mumis pasikalbėti žodžiu arba, jei būtų tam kokių kliūčių, raštu“.

To paties siekė ir pulkininkas, paskelbdamas savo istoriją. Priversti ką nors prabilti.

Turėjo būti kažkoks šuolis, pauzė, tarpas, trūkis. K. R. kape rastuose dokumentuose parašyta ne vien *post 120 annos patebo*, primenant susitikimų tarpsnius, bet ir *Nequaquam vacuum*. Ne „nėra tuštumos“, bet „neturėtų būti tuštumos“. Tačiau tuštuma atsirado, ir ją reikėjo pripildyti!

Mane kankino klausimas: kodėl apie tai prabilta Vokietijoje, kur ketvirtoji seka turėjo kantriai laukti savo eilės? Vokiečiai negalėjo 1614 metais apgailėti neįvykusio susitikimo Marienburge, nes Marienburgo susitikimas buvo numatytas 1704 metais!

Tik viena galėjo būti tikra: vokiečiai skundėsi dėl neįvykusio ankstesnio susitikimo!

Štai kur raktas! Ketvirtosios sekos vokiečiai apgailestavo, kad antrosios sekos anglai nesusitiko su trečiosios sekos prancūzais! Tai akivaizdu. Tekste galėjai rasti tiesiog vaikiškai skaidrių alegorijų: atvėrus K. R. kapą, ten randami pirmosios ir antrosios grupės brolių parašai, bet nėra trečiosios! Yra portugalai ir anglai, o kur prancūzai?

Žodžiu, abu rozenkreicerių manifestai, teisingai perskaityti, skelbė, kad anglai nesusitiko su prancūzais. Mūsų duomenimis, anglai vieninteliai žinojo, kur rasti prancūzus, o prancūzai vieninteliai žinojo, kur rasti vokiečius. Net jei 1704 metais prancūzai ir būtų suradę vokiečius, jie būtų atėję be dviejų trečiųjų dalių to, ką turėjo perduoti.

Rozenkreiceriai atsiskleidžia, rizikuodami tuo, kuo rizikavo, nes tai buvo vienintelis kelias išgelbėti Planą.

71

Nežinome net, ar antrosios sekos Broliai žinojo tą patį, ką ir pirmosios, ir ar jiems buvo atskleistos visos paslaptys.

(„Fama Fraternitatis“ iš „Allgemeine und general Reformation“, Kaselis, Wessel, 1614)

Šią išvadą autoritetingai pateikiau Belbui su Diotaleviu, o jie sutiko, jog slaptoji manifestų prasmė akivaizdi net ir praktikuojančiam okultizmą.

– Dabar viskas aišku, – tarė Diotalevis. – Mes užsispyrėme galvoti, kad Planas įstrigo, kai vokiečiai turėjo susisiekti su paulikianais, o jis sustojo 1584, perėjime tarp Anglijos ir Prancūzijos.

– Kodėl? – paklausė Belbas. – Ar yra kokia nors svarbi priežastis, dėl kurios 1584 metais anglai negalėjo susitikti su prancūzais? Juk anglai žinojo, kur yra Slėptuvė, dar daugiau – jie vieninteliai tai žinojo.

Jis troško tiesos, todėl įjungė Abulafiją, o kaip bandymą davė užduotį susieti tik du duomenis. Rezultatas buvo:

Mini yra Peliuko Mikio sužadėtinė.
Lapkritį, kaip ir balandį, birželį ir rugsėjį, yra trisdešimt dienų.

– Kaip galėtume tai interpretuoti? – paklausė Belbas. – Mini turi susitikti su Peliuku Mikiu, bet suklysta, paskirdama pasimatymą rugsėjo trisdešimt pirmąją, ir Mikis...

– Sustokit! – sušukau. – Mini galėjo suklysti tik paskirdama savo pasimatymą 1582 metų spalio penktąją!

– Kodėl?

– Akivaizdu, Grigaliaus kalendorius! 1582 metais įsigali Grigaliaus kalendorius, pataisantis Julijaus kalendorių, kuriame pusiausvyrai atkurti išbraukiama dešimt spalio mėnesio dienų, nuo 5 iki 14!

– Tačiau pasimatymas Prancūzijoje paskirtas 1584 metais, švento Jono naktį, birželio dvidešimt trečią, – tarė Belbas.

– Tikrai, bet, jei neklystu, reforma ne visur įsigalėjo vienu metu, – išsitraukiau iš stalčiaus amžinąjį kalendorių. – Štai, reforma paskelbta 1582 metais ir išbraukiamos dienos nuo spalio 5 iki 14, tačiau tai galioja tik popiežiui. Prancūzija priima reformą 1583 metais, išbraukdama gruodžio dienas nuo 10 iki 19. Vokietijoje įvyksta schizma, ir katalikiškieji rajonai, tokie kaip Bohemija, priima reformą 1584 metais, o protestantiškieji rajonai tai padaro 1775 metais, suprantate, beveik po dviejų šimtų metų, ką jau kalbėti apie Bulgariją – ir tai reikėtų įsidėmėti, – kuri reformą priima tik 1917 metais. Pažvelkime į Angliją. Ji pereina prie Grigaliaus kalendoriaus 1752-aisiais!

Aišku, iš paniekos popiežiui anglikonai irgi spyriojasi du šimtus metų! Dabar suprantate, kas atsitiko. Prancūzija dešimt dienų išbraukia dar aštuoniasdešimt trečiųjų pabaigoje, ir 1584 metų birželį visi su tuo jau apsiprato. Tačiau kai Prancūzijoje yra 1583 metų birželio dvidešimt trečioji, Anglijoje dar tik birželio tryliktoji. Ir pagalvokite, ar anglui, o dar tamplieriui, ypač anuomet, kai žinios sklisdavo gana lėtai, visa tai būtų rūpėję. Jie ir šiandien tebevažinėja kairiąja puse ir nepaiso dešimtainės matų sistemos... Taigi anglai Slėptuvėje pasirodo savo birželio dvidešimt trečią. Prancūzams tai jau yra liepos trečioji. Manau, sutiksite, kad buvo ne pasimatymas, su gėlėmis ir dūdų orkestrais, o susitikimas vogčiomis sutartu laiku sutartoje vietoje. Prancūzai ten atvyksta birželio dvidešimt trečiąją, laukia dieną, dvi, tris, savaitę, po to pasitraukia, manydami, kad kas nors nutiko. Gal jie, netekę vilties, pasitraukia kaip tik liepos antrosios vakare. Anglai, atvykę liepos trečiąją, nieko neberanda. Gal ir jie laukia aštuonias dienas, bet taip nieko ir nesulaukia. Taip du didieji magistrai pameta vienas kitą.

– Nuostabu, – tarė Belbas. – Kaip tik taip viskas ir vyko. Tačiau kodėl sujunda Vokietijos, o ne Anglijos rozenkreiceriai?

Paprašiau dar vienos dienos, pasirausiau savo kartotekoje ir grįžau į leidyklą be galo išdidus. Radau pėdsaką, labai neryškų, bet juk taip dirba Semas Speidas. Jo ereliškam žvilgsniui nėra nieko nereikšmingo. Apie 1584 metus Džonas Di, magas ir Kabalos tyrinėtojas, Anglijos karalienės astrologas, įpareigojamas išstudijuoti Julijaus kalendoriaus reformą! Anglai susitiko su portugalais 1464-aisiais. Po metų britų salas, atrodo, ėmė krėsti kabalistinė karštligė. Dirbama prie jau turimų žinių ir ruošiamasi kitam susitikimui. Džonas Di vadovauja šiam magiškam ir hermetiškam atgimimui. Jis surenka asmeninę keturių tūkstančių tomų biblioteką, kuri atrodo lyg būtų sudaryta Proveno tamplierių. Jo knyga „Monas Ieroglyphica“ tarsi įkvėpta „Tabula smaragdina“, alchemikų biblijos.

Ką veikia Džonas Di nuo 1584 metų? Skaito Tritemijaus „Steganographia“! Ir skaito jos rankraštį, nes išspausdinta ji bus tik septynioliktojo amžiaus pradžioje. Kaip Anglijos grupės didysis magistras, Di nori suprasti, kas atsitiko, kur suklysta. O kadangi jis yra ir puikus astronomas, tai pliaukšteli sau per kaktą, taria „Koks buvau kvailys!“ ir ima studijuoti Grigaliaus reformą, iš Elžbietos gavęs tam išimtinę teisę, tikėdamasis rasti, kaip ištaisyti padarytą klaidą. Bet supranta, kad jau per vėlu. Nežino, su kuo susisiekti Prancūzijoje, bet turi ryšių su Vidurio Europa. Rudolfo II laikų Praha – tai alchemijos laboratorija, ir tikrai, kaip tik tada Di vyksta į Prahą ir ten susitinka su Kunratu, knygos „Amphitheatrum sapientiae aeternae“ autoriumi. Jos alegoriniai paveikslai įkvėpė ir Andrė, ir rozenkreicerių manifestus. Kokius ryšius užmezga Di? Iš graužaties, kad padarė nepataisomą klaidą, 1608 metais jis miršta. Bet nereikia baimintis, nes Londone jau veikia kitas asmuo, kuris, visų nuomone, yra rozenkreiceris. Apie juos jis prabils savo „Naujojoje Atlantidoje“. Turiu galvoje Fransį Beikoną.

– Ar tikrai Beikonas apie juos rašo? – paklausė Belbas.

– Netiesiogiai, bet toks Džonas Heidonas perrašo „Naująją Atlantidą“, pavadina ją „The Holy Land“ ir ten įtraukia rozenkreicerius. Mums tai tinka. Beikonas apie juos nekalba slaptumo sumetimais, bet viskas atrodo taip, lyg jis apie juos kalbėtų.

– O kas nesupranta, tetrenkia jį perkūnas.

– Teisingai. Beikono įkvėpti Anglijos ir Vokietijos rozenkreicerių būriai bando dar labiau suartėti. 1613 metais įvyksta Elžbietos, tuo metu karaliavusio Jokūbo I dukters, jungtuvės su Frydrichu V, Reino princu. Rudolfui II mirus, Praha praranda savo pozicijas, veiksmas perkeliamas į Heidelbergą. Dviejų valdovų jungtuvės tampa tamplieriškų alegorijų pergale. Ceremoniją Londone režisavo pats Beikonas, joje parodyta mistinės riterijos alegorija, su kalno viršūnėje pasirodan-

čiais riteriais. Neabejotina, kad Beikonas po Di tapo didžiuoju angliškojo tamplierių būrio magistru...

– ...o kadangi jis neabejotinai yra Šekspyro dramų autorius, privalome vėl perskaityti visą Šekspyrą, kuris rašo būtent apie Planą, – tarė Belbas. – Švento Jono naktis, vasarvidžio nakties sapnas.

– Birželio 23-ioji – tai vasaros pradžia.

– Poetinė laisvė. Įdomu, kodėl niekas niekada nepasidomėjo šiais sutapimais, šiomis realijomis. Man viskas atrodo tiesiog kankinamai aišku.

– Mus paklaidino racionalistinis mąstymas, – tarė Diotalevis, – nesiliausiu tai kartojęs.

– Netrukdyk kalbėti Kazaubonui, manau, jis puikiai padirbėjo.

– Jau baigiau. Po iškilmių Londone prasideda šventė Heidelberge. Čia Saliamonas de Kausas imperatoriui įrengė kabančius sodus, kurių blankų atvaizdą matėme aną vakarą Pjemonte, prisiminkite. O šventės metu pasirodo alegorinis vežimas, šlovinantis jaunąjį kaip Jasoną, o ant dviejų tuo vežimu vežamo laivo stiebų pasirodo Aukso vilnos ir Keliaraiščio ordinų ženklai, ir, tikiuosi, nepamiršote, jog Aukso vilnos ir Keliaraiščio ordinų simboliai puikuojasi ir ant Tomaro kolonų?.. Viskas sutampa. Tais pat metais pasirodo rozenkreicerių manifestai – pagalbos šauksmas, kurį anglų tamplieriai, padedami draugų iš Vokietijos, paskleidžia po visą Europą, norėdami sumegzti nutrūkusio Plano siūlo galus.

– Ko gi jie tikisi?

Nos inuisibles pretendus sont (à ce que l'on dit) au nombre de 36, separez en six bandes.*

(„Effroyables pactions faictes entre le diable & les pretendus Inuisibles", Paryžius, 1623, p. 6)

– Gal jie turi dvejopą tikslą: duoti žinią prancūzams ir suburti pasklidusį vokiečių būrį, kurį galbūt suskaldė Liuterio reforma. Tačiau būtent Vokietijoje kyla didžiausia sumaištis. Nuo manifestų pasirodymo iki maždaug 1621 metų manifestų autoriai gauna net per daug atsakymų...

Pacitavau keletą šia tema pasirodžiusių knygelių, kurias linksmai skaičiau tą vakarą Salvadore su Amparo.

– Gal tarp jų ir yra ką nors žinančių, bet jie pranyksta tiesiogiai suprantančių manifestus fanatikų ir entuziastų, gal net siekiančių pakenkti provokatorių, o gal tik šiaip terlių minioje... Anglai mėgina įsiterpti į diskusijas, padaryti nors kokią tvarką – juk neatsitiktinai Robertas Fladas, kitas anglų tamplierius, per metus parašo net tris knygas, kuriose pateikia teisingą manifestų interpretaciją... Tačiau reakcija – nebekontroliuojama, prasideda Trisdešimties metų karas, imperatorių nugali ispanai, imperija ir Heidelbergas atitenka plėšikams, Bohemija dega... Anglai nutaria pasitraukti į Prancūziją ir ten bandyti laimę. Štai kodėl 1623 metais rozenkreiceriai su savo manifestais pasirodo Paryžiuje, siūlydami prancūzams maždaug tą patį, ką ir vokiečiams. Kas parašyta vienoje iš knygelių prieš rozenkreicerius, kurios leistos Paryžiuje ir kurių autorius arba jais netikėjo, arba norėjo sudrumsti vandenį? Aišku, ten parašyta, kad jie garbina velnią, o ka-

* Mūsų tariami nematomieji (kalbama) yra 36, susiskirstę į šešis būrius. (*Pranc.*)

dangi ir šmeižte būna dalis tiesos, pasakyta, kad jie renkasi Marė.

– Na ir kas?

– Ar nepažįstate Paryžiaus? Marė – Šventyklos kvartalas, taip pat – koks sutapimas – žydų geto kvartalas! Jau neminėsiu, kad tose knygelėse rozenkreiceriai apkaltinami ryšiais su ispanų kabalistų sekta *Alumbrados*! Gal pamfletai prieš rozenkreicerius, apsimestinai puolantys trisdešimt šešis nematomuosius, iš tiesų bando padėti juos atpažinti... Gabrielis Nodė, kardinolo Rišeljė bibliotekininkas, parašo „Instructions à la France sur la vérité de l'histoire des Frères de la Rose-Croix". Kokias instrukcijas? Kas jis – trečiojo tamplierių būrio atstovas spaudai ar avantiūristas, įsipainiojęs ne į savo žaidimą? Viena vertus, atrodo, kad ir jis nori juos vaizduoti niekingais velnio išpažintojais, kita vertus, jis parašo, jog yra išlikusios dar trys rozenkreicerių kolegijos, ir tai būtų beveik tiesa, nes, be trečiojo būrio, jų dar yra trys. Jis nurodo vos ne pasakiškas jų buvimo vietas (viena iš jų – Indijoje, plūduriuojančiose salose), tačiau viena iš jų, pasak jo, yra Paryžiaus požemiuose.

– Manote, tai paaiškina Trisdešimties metų karą? – paklausė Belbas.

– Rišeljė neabejotinai gauna iš Nodė slaptų žinių, – atsakiau, – nori dalyvauti šioje istorijoje, bet viską supainioja, pradeda ginkluotą kovą ir dar labiau sudrumsčia vandenį. Nereikėtų pamiršti dar dviejų dalykų. 1619 metais Tomare, po keturių dešimčių tylos metų, susirenka Kristaus riterių kapitula. Ji buvo susirinkusi 1573 metais, tik keleri metai prieš 1584 metus, matyt, tam, kad kartu su anglais surengtų kelionę į Paryžių, o pasirodžius manifestams ir vėl susirenka, kad pasitartų, kokios krypties laikytis: dėtis prie anglų ar išmėginti kitus kelius.

– Be abejo, dabar jie atsidūrė nelyginant labirinte, – tarė Belbas, – vieni eina vienu keliu, kiti – kitu, kažkas kažką pasako, ir negali suprasti, ar tai, ką girdi, pasakė kiti, ar yra tik tavo

balso aidas... Visi juda apgraibomis. O ką tuo metu veikia paulikianai ir jeruzaliečiai?

– Norėtųsi žinoti, – tarė Diotalevis. – Tačiau nepamirškime, jog būtent tuo metu paplinta Lurijos Kabala ir pradedama kalbėti apie dūžtančius Indus... Tuomet vis garsiau kalbama apie Torą kaip neužbaigtą žinią. Egzistuoja Lenkijos chasidų raštas, kuriame pasakyta: jei būtų kitaip, būtų susidarę kiti raidžių junginiai. Bet kabalistams, aišku, nepatiko vokiečių noras aplenkti laiką. Teisinga Toros seka ir tvarka yra paslaptis, žinoma tik Šventajam, tebūnie pagarbintas. Ir neverskite manęs kalbėti kvailysčių. Jei į Planą įtrauksime ir šventąją Kabalą...

– Jei yra Planas, jis turi aprėpti viską. Arba jis yra visa apimantis, arba nieko nepaaiškina, – tarė Belbas. – Tačiau Kazaubonas minėjo dar vieną pėdsaką.

– Taip. Dar daugiau – visą jų virtinę. Dar iki sužlungant 1584 metų susitikimui Džonas Di ėmė domėtis kartografinėmis studijomis ir organizuoti jūrų ekspedicijas. Su kuo? Su Pedru Nunjesu, karališkuoju Portugalijos kosmografu... Di ragina ieškoti šiaurės vakarų kelio į Katajų, investuoja pinigus į Frobišerio ekspediciją, vykusią į ašigalį ir sugrįžusią iš ten su eskimu, kurį visi palaiko mongolu, kursto Frensį Dreiką ir pastūmėja jį į kelionę aplink pasaulį. Nori, kad būtų keliaujama į rytus, nes rytuose yra visų okultinių pažinimų ištakos, o prieš išvykstant vienai iš daugelio ekspedicijų iškviečia angelus.

– Ką tai galėtų reikšti?

– Manau, kad Di domino ne naujų žemių atradimas, o jų kartografinis vaizdas, ir dėl to jis glaudžiai bendradarbiavo su didžiaisiais Merkatoriumi ir Ortelijumi. Tarsi iš turimo pranešimo atplaišų jis būtų supratęs, jog galutinis jo vaizdas – tai žemėlapis, ir būtų bandęs atkurti jį savo jėgomis. Būtent taip sakyčiau, kaip tai mėgsta daryti ponas Garamondas. Ar galėjo tokio masto mokslininkas pražiopsoti kalendorių skirtumą? O jei jis tai padarė tyčia? Di panašus į tą, kuris nori pats vienas atkurti pranešimą,

apeidamas kitas grupes. Įtariu, kad būtent Di paskleidė mintį, jog pranešimą galima atkurti pasitelkus magiją ar mokslą, nelaukiant, kol Planas išsipildys. Nekantrumo sindromas. Pradėjus formuotis pergalingam buržua, prarandamas solidarumo principas, kuriuo rėmėsi dvasinė riterija. Jei taip mąstė Di, ką jau kalbėti apie Beikoną. Nuo tos akimirkos anglai bando atskleisti paslaptį, panaudodami visas naujausiųjų mokslų paslaptis.

– O vokiečiai?

– Vokiečiams patinka eiti tradicijos keliu. Taip galėtume paaiškinti mažiausia du filosofijos istorijos amžius – anglosaksiškasis empirizmas prieš romantiškąjį realizmą...

– Pamažu kuriame naują pasaulio istoriją, – tarė Diotalevis – Perrašome Knygą. Man tai patinka, patinka.

73

Kitas įdomus kriptografijos pavyzdys viešai paskelbtas 1917 metais, vieno geriausių Beikono biografų, daktaro Alfredo fon Vėberio Ebenhofo iš Vienos. Jis pasirėmė tomis pačiomis su Šekspyro kūriniais jau išbandytomis sistemomis ir pritaikė jas Servanteso knygoms... Tyrimo metu jis rado stulbinamą daiktinį įrodymą: pirmame angliškame „Don Kichoto“ vertime, kurio autorius Šeltonas, yra pataisymų Beikono ranka. Iš to jis padarė išvadą, kad angliškoji versija yra romano originalas, o Servantesas išspausdino jo ispaniškąjį variantą.

(J. Duchaussoy „Bacon, Shakespeare ou Saint-Germain?“, Paryžius, La Colombe, 1962, p. 122)

Manęs visai nenustebino tai, kad po šio pokalbio Jakopas Belbas visa galva pasinėrė į rozenkreicerių laikų istorinių raštų studijas, tačiau mums papasakotose išvadose iš jo fantazijų

buvo likusi tik plika intriga, kurioje radome naudingų nuorodų. Dabar žinau, kad Abulafijoje jis tuo pat metu rašė daug išsamesnę istoriją, kurioje pašėlęs citatų žaismas susipynė su jo asmeniniais mitais. Įgijęs galimybę laisvai dėlioti kitų istorijos fragmentus, jis staiga pajuto norą papasakoti savo istoriją. Nieko mums nesakydamas. Ir nežinau, ar įsidrąsinęs nutarė išbandyti savo sugebėjimus kurti, ar lyg koks velniavos meistras susitapatino su Didžiąja Istorija, nutaręs ją sukurti iš naujo.

FILENAME: Keistas daktaro Di kabinetas

Jau seniai užmiršau esąs Talbotas. Bent nuo tada, kai nusprendžiau pasivadinti Keliu. Aš tik pasikeičiau dokumentus, visi taip daro. Karalienės žmonės nežino pasigailėjimo. Kad paslėpčiau savo vargšes nupjautas ausis, buvau priverstas mūvėti juodą kepuraitę, ir visi aplink šnibždėjo, jog esu magas. Tegul. Daktarui Di tokia šlovė lyg balzamas.

Kai aplankiau jį Mortleike, jis tyrinėjo žemėlapį. Senas velnias, nieko aiškaus nepasakė. Gudrios akutės piktai žaižaravo, kaulėta ranka glostė ožio barzdelę.

– Tai – Rodžerio Beikono rankraštis, jį man paskolino imperatorius Rudolfas II. Pažįstate Prahą? Patariu aplankyti. Galėtumėte rasti tai, kas pakeistų jūsų gyvenimą. *Tabula locorum rerum et thesaurorum absconditorum Menabani...**

Vogčiomis žvilgtelėjau į daktaro darytus slaptosios abėcėlės transkripcijos bandymus, bet jis iškart pakišo rankraštį po pageltusių lapų stirta. Gyvenome tais laikais ir toje aplinkoje, kur kiekvienas lapas, net ką tik iš popieriaus fabriko, jau pageltęs.

* Menabo lentelė, rodanti daiktų ir paslėptų lobių vietas...

Parodžiau daktarui Di keletą savo bandymų, daugiausia eilėraščių, skirtų Tamsiajai Ledi. Ji – šviesiausias mano vaikystės prisiminimas, tamsi, nes užklota laiko šešėlių ir pabėgusi nuo priklausomybės man. Taip pat savo tragiškąjį bandymą, Kanapių Džimo istoriją, kai šis grįžta į Angliją kartu su seru Valteriu Reiliu ir randa tėvą, mirusį nuo iš kraujomaišos gimusio brolio rankos. Jovalas.

– Keli, jūs turite talentą, – tarė man Di. – Ir jums reikalingi pinigai. Yra vienas jaunuolis, tikras sūnus to, kurio vardo jūs nedrįstumėt ištarti net mintyse. Jį reikia išgarsinti ir išaukštinti. Tačiau jam trūksta talento, todėl jūs būsite jo slaptoji dvasia. Rašykite ir gyvenkite jo šlovės šešėlyje, tik jūs ir aš žinosime, kad ji, Keli, priklauso jums.

Ir štai aš jau ilgus metus audžiu raštus, karalienei ir visai Anglijai pristatomus to išblyškusio jaunuolio vardu. *If I have seen further it is by standing on ye sholders of a Dwarf.** Man buvo trisdešimt, ir niekam neleisiu sakyti, jog tai – gražiausi gyvenimo metai.

– Viljamai, – tariau jam, – užsiaugink plaukus, krintančius ant ausų, tau jie tiktų.

Turėjau planą (pakeisti jį savimi?).

Ar galima gyventi niekinant Ietininką, kuris iš tikro esi tu pats? *That sweet thief which sourly robs from me.***

– Nusiraminkite, Keli, – tarė man Di, – tarpti šešėlyje – privilegija tų, kurie ruošiasi užkariauti pasaulį. *Keepe a Lowe Profyle.**** Viljamas bus viena iš mūsų priedangų.

Ir jis man atskleidė – ak, tik iš dalies – Kosminį Sąmokslą. Tamplierių paslaptį!

– O vieta? – paklausiau.

* Jei įžvelgiau toliau, tai tik todėl, kad stovėjau ant tavo – Nykštuko – pečių. (*Angl.*)

** Meilus vagis, skaudžiai mane apvogęs. (*Angl.*)

*** Neišsišok. (*Angl.*)

– *Ye Globe*.

Jau seniai buvau įpratęs gulti anksti, bet vieną vakarą, vidurnaktį, pasirausęs po asmeninę Di skrynelę, radau keletą formulių ir panorau iškviesti angelus, kaip jis tai darydavo pilnaties naktimis. Di rado mane aukštielninką, Makrokosmo rato viduryje, lyg parblokštą kažkokio rimbo. Ant kaktos – Saliamono žvaigždė. Dabar turiu dar labiau užsitraukti ant akių savo kepuraitę.

– Dar nežinai, kaip tai daroma, – tarė man Di. – Saugokis, nes liepsiu nupjauti ir nosį. *I will show you Fear in a Handful of Dust...** – jis pakėlė savo liesą ranką ir ištarė siaubingą žodį: – *Garamond!*

Pasijutau deginamas vidinės liepsnos. Pabėgau (į naktį).

Turėjo praeiti metai, kad Di man atleistų ir paskirtų savo Ketvirtąją Paslapčių knygą, „Post reconciliationem kellianam“**.

Tą vasarą mane užvaldė pašėlusios abstrakcijos. Di pasikvietė mane į Mortleiką, kur, be manęs, dar buvo Viljamas, Spenseris ir jaunas neramių akių aristokratas, Fransis Beikonas. *He had a delicate, lively, hazel Eie. Doctor Dee told me it was like the Eie of a Viper.**** Di pristatė mums vieną iš Kosminio Sąmokslo dalių. Pagal ją Paryžiuje reikėjo susitikti su prancūziškuoju tamplierių branduoliu ir sujungti dvi vieno žemėlapio dalis. Vykti turėjo Di ir Spenseris, lydimi Pedro Nunjeso. Mums su Beikonu buvo patikėti keli dokumentai, kuriuos prisiekėme atplėšti tik tuo atveju, jei jie negrįžtų.

Jie sugrįžo, pliekdami vienas kitą baisiausiais įžeidimais.

* Parodysiu tau baimę dulkių saujoj. (*Angl.*)

** Po Keli grąžinimo. (*Lot.*)

*** Jo akys buvo skvarbios, judrios, rusvos. Daktaras Di pasakė, kad jos panašios į gyvatės akis. (*Angl.*)

– Negali būti, – kalbėjo Di, – Planas matematiškai apskaičiuotas, jis astrališkai tobulas, kaip ir mano „Monas Ierogliphica“. Privalėjome juos sutikti, juk buvo švento Jono naktis.

Nepakenčiu, kai manęs deramai neįvertina. Tariau:

– Švento Jono naktis? Mums ar jiems?

Di pliaukštelėjo sau per kaktą ir prapliupo siaubingais keiksmais:

– *Oh*, – tarė, – *from what power hast thou this powerful might?**

Išblyškėlis Viljamas užsirašė sakinį – niekingas plagiatorius.

Di karštligiškai rausėsi po kalendorius ir efemerides.

– Viešpatie, po velnių, kaip galėjau būti toks kvailas?

Jis plūdo Nunjesą ir Spenserį:

– Kodėl aš vienas turiu viskuo rūpintis? Netikša kosmografas! – Įtūžęs šaukė Nunjesui. Ir pridūrė: – *Amanasiel Zorobabel!*

Nunjesas, lyg nematomo avino trenktas ragais į pilvą, išblyškęs žingtelėjo kelis žingsnius atgal ir susmuko ant grindų.

– Skystaprotis, – sušvokštė Di.

Spenseris buvo baltas kaip popierius. Jis sunkiai pralemeno:

– Galėtumėm užmesti jauką. Kaip tik baigiu rašyti poemą, alegoriją apie lemties karalienę, kurioje norėjau pavaizduoti ir rozenkreicerių riterį... Leiskite man ją parašyti. Tikrieji tamplieriai atpažįsta vieni kitus, jie supras, kad mes žinome, ir susisieks su mumis...

– Pažįstu tave, – tarė Di. – Kol tu parašysi, o žmonės perskaitys tavo poemą, praeis penkeri metai, o gal ir daugiau. Bet pati mintis apie jauką nėra kvaila.

* Kokia jėga tau teikia šitą galią? (*Angl.*)

– Daktare, kodėl nesusisiekiate su jais per savo angelus? – paklausiau.

– Skystaprotis, – vėl sušnypštė jis, šį kartą man. – Ar neskaitei Tritemijaus? Adresato angelai padeda jam suprasti gautą pranešimą. Manieji angelai – ne raitieji pasiuntiniai. Prancūzai jau prarasti. Bet turiu Planą. Žinau, kaip rasti tuos iš vokiečių būrio. Reikia vykti į Prahą.

Išgirdome triukšmą, sunki damasto uždanga pakilo, pamatėme blyškią ranką, o po to pasirodė Ji, Taurioji Mergelė.

– Didenybe, – ištarėme parpuolę ant kelių.

– Di, – tarė Ji, – viską žinau. Nemanykite, kad mano protėviai išgelbėjo riterius norėdami jiems perduoti viešpatavimą pasaulyje. Reikalauju, suprantate, reikalauju, kad paslaptis priklausytų vien tik Karūnai.

– Didenybe, trokštu sužinoti paslaptį bet kokia kaina, ir trokštu to Karūnai. Noriu rasti tuos, kurie ją žino, toks yra trumpiausias kelias, o kai jie man atskleis savo žinias, lengvai galėsiu juos pašalinti, durklu ar nuodais.

Karalienės Mergelės veide nušvito atšiauri šypsena.

– Puiku, mano gerasis Di... Noriu nedaug, tik Pasaulinės Valdžios. Jei jums pavyks – apdovanosiu Keliaraiščio ordinu. Tau, Viljamai, – šleikščiai saldžiai kreipėsi Ji į mažąjį parazitą, – irgi teks Keliaraiščio ir Aukso vilnos ordinai. Eikš su manim.

Sušnibždėjau Viljamui į ausį:

– *Perforce I am thine, and that is in me...* *

Viljamas man metė įsiteikiantį padėkos žvilgsnį ir nusekė paskui karalienę, pradingdamas už uždangos. *Je tiens la reine!* **

* Nes aš esu jūsų ir tai yra manyje. (*Angl.*)

** Karaliene mano! (*Pranc.*)

Kartu su Di atsidūrėme Aukso Mieste. Vaikščiojome siaurais smirdinčiais skersgatviais netoli žydų kapinių, ir Di įspėjo, kad elgčiausi apdairiai.

– Jei žinia apie neįvykusį susitikimą pasklido, – kalbėjo jis, – kiti būriai neabejotinai pradėjo paieškas. Bijau, kad žydai ir jeruzaliečiai čia, Prahoje, turi per daug šnipų...

Vakarėjo. Melsvai švytėjo sniegas. Ties tamsiu įėjimu į žydų kvartalą spietėsi Kalėdų mugės prekijai, o viduryje, deglų šviesoje, nepadoriai ryškėjo lėlių teatro scena, uždengta raudonu audeklu. Tuoj už tašytų akmenų arkos, greta bronzinio fontano, nuo kurio grotelių kabojo ilgi varvekliai, buvo vartai į kitą gatvelę. Ant senų durų auksinės liūtų galvos dantyse laikė bronzinius žiedus. Atrodė, kad šiuos namus krečia lengvas drebulys, nepaaiškinamas ūžesys ritosi žemais stogais ir latakais gargėjo žemyn. Namai, tie mistiniai gyvenimo šeimininkai, gyveno savo vaiduokliška gyvenimą... Vos nesusidūrėme su senu palūkininku, užsimetusiu palaikį apsiaustą. Jis praėjo pro pat mus, ir man pasirodė, kad išgirdau jį murmant:

– Saugokitės Atanazijaus Pernato...

Di sumurmėjo:

– Bijau visai kito Atanazijaus...

Ir staiga atsidūrėme Aukso gamintojų skersgatvyje...

Dar ir dabar mano nesamos ausys suvirpa po palaike kepuraite, kai prisimenu staiga gatvelės tamsoje prieš mus išnirusį milžiną, baisų žilą padarą blausiu žvilgsniu, su kūną dengiančia bronzine patina, pasirėmusį ant gumbuotos suktos balto medžio lazdos. Tas regėjimas skleidė stiprų sandalo kvapą. Prieš mane stovėjusi būtybė kėlė stingdantį siaubą, o kartu kerėjo. Negalėjau atitraukti akių nuo jo pečius gaubusio skaidraus rūko, pro kurį sun-

kiai įžvelgiau plėšrų egiptiečių ibio veidą, o už jo – daugybę kitų veidų, savo vaizduotės ir prisiminimų košmarus. Vaiduoklio kontūrai gatvelės fone plėtėsi ir traukėsi, lyg koks lėtas mineralinis alsavimas būtų užvaldęs visą figūrą... Žvelgdamas į jį, vietoj kojų sniege pamačiau beformius strampus, kurių pilka, bekraujė mėsa sukosi išpampusiais ratilais.

Ak, mano godūs prisiminimai...

– Golemas! – ištarė Di. Po to pakėlė į dangų abi rankas, o jo juodasis apsiaustas su plačiomis rankovėmis krito iki žemės tarsi saitas, virkštelė, jungianti aukštai ore iškeltas rankas, žemės paviršių ir jos gelmes. – *Jezebel, Malkuth, Smoke Gets in Your Eyes!**

Golemas staiga suiro kaip smėlio pilis praūžus vėjo gūsiui, o mus ko neapakino jo kreidinio kūno dulkelės, lyg atomai pasklidusios po orą. Ir pagaliau prie mūsų kojų liko tik krūvelė sausų pelenų. Di pasilenkė, pasirausė po juos savo kaulėtais pirštais ir ištraukė lapelį, kurį paslėpė apsiausto klostėse.

Tą akimirką iš šešėlio išėjo senas rabinas su kepuraite, labai panašia į manąją.

– Jūs, manau, esate daktaras Di, – tarė.

– *Here Comes Everybody, Rabbi Allevi,*** – nuolankiai atsakė Di. – Nepaprastai malonu jus matyti...

Šis tarė:

– Gal kartais matėte čia besisukiojančią būtybę?

– Būtybę? – perklausė Di, apsimesdamas nustebęs. – Kas ją padarė?

– Po velnių, Di, – tarė rabinas Alevis. – Tai buvo mano Golemas.

* Jezebel, Malkut, dūmai tau temdo akis! (*Angl.*)

** Visi čia ateina, rabine Alevi. (*Angl.*)

– Jūsų Golemas? Nieko apie jį nežinau.

– Saugokitės, daktare Di, – piktai ištarė rabinas Alevis. – Jūs ėmėtės pavojingų žaidimų.

– *Rabbi Allevi*, nežinau, apie ką kalbate, – tarė Di. – Atėjome, kad pagamintume vieną kitą unciją aukso jūsų imperatoriui. Mes – ne kokie apgailėtini nekromantai.

– Grąžinkite nors raštelį, – maldavo rabinas Alevis.

– Kokį raštelį? – paklausė Di šėtoniškai naiviai.

– Būkit prakeiktas, daktare Di, – tarė rabinas. – Ir sakau jums, kad nesulauksite išauštant naujojo amžiaus.

Jis nutolo naktyje, murmėdamas niaurius priebalsius be jokių balsių. O, Velniška ir Šventa kalba!

Di stovėjo prisišliejęs prie drėgnos skersgatvio sienos, pajuodusiu veidu, pasišiaušusiais kaip besiranganĉios gyvatės plaukais.

– Pažįstu rabiną Alevį, – tarė. – Mirsiu 1608 metų rugpjūčio penktąją pagal Grigaliaus kalendorių. Keli, prašau man padėti pradėti manojo projekto įgyvendinimą. Jums teks jį baigti. *Gilding pale streams with heavenly alchymy**, prisiminkite.

Prisimenu tai, o Viljamas – kartu su manimi. Ir prieš mane.

Daugiau jis nieko nepasakė. Blyškus rūkas, kuris nugara trinasi į langus, ir gelsvas dūmas, kuris nugara trinasi į langus, ilgais liežuviais laižė vakaro kampus. Jau buvome kitame skersgatvyje, balkšvi garai kilo pro groteles pažemėje, o prieš mus stovėjo lūšnos sukrypusiomis sienomis, išnyrančios iš pilkų miglų... Pamačiau apgraibomis besileidžiančią laiptais (nenatūraliai stačiakampė-

* Versmes baltąsias auksindamas dieviškais kerais. (*Angl.*)

mis pakopomis) senio figūrą, su palaikėm jojimo kelnėmis ir aukštu cilindru. Di taip pat jį pamatė:

– Kaligaris! – sušuko. – Jis irgi čia, *The Famous Clairvoyante** Madam Sosostris namuose! Paskubėkime.

Paspartinome žingsnį ir atsidūrėme prie kažkokio nameliūkščio durų, menkai apšviestoje, grėsmingai semitiškoje gatvelėje.

Pabeldėme ir durys atsivėrė lyg pamojus burtų lazdele. Įėjome į erdvų saloną, apšviestą septyniašakėmis žvakidėmis, dekoruotomis reljefinėmis tetragramomis ir spindulingomis Dovydo žvaigždėmis. Prie durų ant anamorfiškai netaisyklingos formos stalo gulėjo krūva senovinių paveikslų, lakuotų smuikų. Nuo lindynės skliautų sviro krokodilo iškamša, lėtai siūbuojanti vakaro vėjyje, nušviesta vieno – o gal daugelio arba nė vieno – deglo. Gilumoje, prieš uždangą ar baldakimą, po kuriuo matėsi tarsi tabernakulis, klūpojo Vyresnysis, be perstojo ir šventvagiškai murmėdamas septyniasdešimt du Dievo Vardus. Netikėtai *Nous* man nušvietė protą, ir jau žinojau, kad tai – Henrikas Kunratas.

– Drąsiau, Di, – tarė jis pasisukęs, pertraukdamas maldą, – ko norite?

Jis atrodė lyg šarvuočio iškamša, nenusakomo amžiaus iguana.

– Kunratai, – tarė Di, – trečiasis susitikimas neįvyko.

Kunratas siaubingai nusikeikė:

– *Lapis Exillis!* Kas toliau?

– Kunratai, – tarė Di, – jūs galėtumėt mesti jauką ir suvesti mane su Vokietijos tamplieriais.

– Pamatysim, – atsakė Kunratas. – Galėčiau paprašyti Majerio, jis dvare turi daug ryšių. Tačiau jūs turite man

* Garsiosios aiškiaregės (*angl.*).

atskleisti Mergelės Pieno, Slapčiausios Filosofų Krosnies, paslaptį.

Di nusišypsojo – ak, dieviška klastūno šypsena! Po to susigūžė tarsi per maldą ir pusbalsiu sušnabždėjo:

– Kai norėsi transmutuoti ir ištirpdyti vandenyje ar Mergelės Piene sublimuotą gyvsidabrį, padėk jį ant lakšto tarp krūvelių ir taurės su kruopščiai į dulkes sutrintu Daiktu, tik neuždenk, kad šiltas oras liestųsi su atvira materija, uždek po juo ugnį iš trijų anglių ir kūrenk aštuonias saulės dienas. Paskui nuimk ir gerai sugrūsk ant marmurinės plokštelės, kol taps neapčiuopiamas. Tai padaręs, sudėk gautą materiją į stiklinį distiliatorių ir kaitink *Balneum Mariae* virš puodo su vandeniu, įtaisęs taip, kad būtų ne arčiau kaip per du pirštus nuo vandens, kybotų ore. Tuo pat metu kūrenk po katilu ugnį. Tuomet, ir tik tuomet, kai gyvojo sidabro materija neliečia vandens, o tyvuliuoja tame šiltame ir drėgname pilve, ji gali pavirsti vandeniu.

– Mokytojau, – tarė Kunratas, krisdamas ant kelių ir bučiuodamas liesą, blyškią daktaro Di ranką, – mokytojau, taip ir padarysiu. O tu gausi tai, ko nori. Prisimink šiuos žodžius – Rožė ir Kryžius. Dar juos išgirsi.

Di susisuko į savo platųjį apsiaustą taip, kad matėsi tik jo piktai žaižaruojančios akys.

– Eime, Keli, – tarė. – Tas žmogus jau mūsų. O tu, Kunratai, laikykis atokiau nuo Golemo iki mes grįšime į Londoną. Paskui tegul Praha tevirsta vienu dideliu laužu.

Jis pasisuko eiti. Kunratas ropomis dar spėjo sugriebti jo apsiausto kraštą.

– Gal vieną dieną pas tave ateis žmogus. Jis norės rašyti apie tave. Būk jam draugiškas.

– Duok man Valdžią, – pratarė Di su nenusakoma išraiška liesame veide, – ir laimė jo neaplenks.

Mes nuėjome.

Žemo slėgio banga nuo Atlanto slinko į rytus susitikti su aukšto slėgio mase virš Rusijos.

– Važiuokime į Maskvą, – tariau.

– Ne, – atsakė jis, – grįžkime į Londoną.

– Į Maskvą, į Maskvą, – šnibždėjau lyg beprotis. – Puikiai žinai, Keli, kad niekada jos nepasieksi. Tavęs laukia Bokštas.

Grįžome į Londoną. Daktaras Di tarė:

– Jie nori rasti atsakymą anksčiau už mus. Keli, parašyk Viljamui apie juos ką nors... ką nors, velniškai bjauraus.

Velniai rautų, padariau tai, bet Viljamas sugadino tekstą ir perkėlė veiksmą iš Prahos į Veneciją. Di stačiai įsiuto, tačiau išblyškęs slidusis Viljamas jautėsi saugus po savo karališkosios sugyventinės sparnu. Jam to dar buvo negana. Rašiau jam geriausius sonetus, o jo begėdiškas žvilgsnis vis klausė manęs apie Jus, apie Tave, *my Dark Lady**. Koks siaubas girdėti tavo vardą, tariamą jo niekingų lūpų (nežinojau, kad jis, toji prakeikta dvilypė, sukeista siela, ieškojo jos Beikonui).

– Pakaks, – tariau jam. – Pavargau šešėlyje kurti tavąją šlovę. Rašyk sau pats.

– Negaliu, – atsakė jis, žvelgdamas taip, lyg būtų pamatęs lemūrą, – jis man draudžia.

– Kas, Di?

– Ne, Verulamietis. Ar dar nesupratai, kad dabar jis vadovauja žaidimui? Verčia mane rašyti kūrinius, kuriais vėliau puikuosis kaip savais. Supranti, Keli, aš esu tikrasis Beikonas, bet palikuonys to niekada nesužinos. Ak, tas parazitas! Kaip nekenčiu to pragaro nuodėgulio!

* Mano Tamsioji Ledi (*angl.*).

– Beikonas niekšas, bet talentingas, – tariau. – Kodėl jis pats nerašo?

Nežinojau, kad tam jis neturėjo laiko. Supratome tai vėliau, kai po kelerių metų Vokietiją apėmė rozenkreiceriškas pamišimas. Tuomet, susiedamas netyčia jam išsprūdusius žodžius, supratau, kad rozenkreicerių manifestų autorius buvo jis. Tai jis pasirašinėjo Johano Valentino Andrė vardu!

Anuomet dar nežinojau, kam rašė Andrė, tačiau dabar, žvelgdamas iš šios savo paskutiniųjų dienų celės tamsybių, būdamas aiškesnio proto už patį don Izidrą Parodį, dabar jau žinau. Man tai pasakė Soupsas, kalėjimo draugas, buvęs portugalų tamplierius: Andrė rašė riterių romaną tokiam ispanui, kuris tuo metu tūnojo kitame kalėjime. Nežinau kodėl, bet tas sumanymas buvo parankus niekingajam Beikonui, kuris norėjo patekti į istoriją kaip slaptasis riterio iš Lamanšo nuotykių autorius, todėl paprašė Andrė slapta parašyti jam kūrinį, kurio tikruoju slaptuoju autoriumi jis vėliau galėtų apsimesti, kad šešėlyje (bet kodėl, kodėl?) galėtų mėgautis kito šlove.

Bet nukrypau nuo temos, šioje vienutėje drebu nuo šalčio ir gelia nykštį. Blausioje silpstančio žiburio šviesoje rašau paskutiniuosius kūrinius, kurie liks ateičiai, pasirašyti Viljamo vardu.

Daktaras Di mirė murmėdamas „Šviesos, daugiau šviesos!“ ir reikalaudamas dantų krapštuko. Po to pasakė: „Qualis Artifex Pereo!“* Beikonas pasirūpino jį nužudyti. Prieš daugelį metų, dar iki karalienės mirties, jau sutrikus protui ir širdžiai, Verulamietis kažkokiu būdu ją su-

* Kaip nuostabiai mirštu! (*Lot.*)

gundė. Dabar jos bruožai buvo pakitę ir ji atrodė panaši į skeletą. Jos dienos valgis tebuvo maža bandelė ir cikorijų sriubos lėkštė. Visada po ranka ji laikė durklą, kuriuo pykčio priepuolių akimirkomis badydavo savo atsiskyrėliškos buveinės užuolaidas ir audinį ant sienų. (O jei už jų kas nors slapta klausytųsi? Arba žiurkė, žiurkė? Puiki mintis, seni Keli, reikia ją užsirašyti.) Nusigyvenusią senę Beikonas nesunkiai įtikino esąs Viljamas, jos benkartas – jis puolė jai, jau beveik aklai, prie kojų, apsisiautęs avikailiu. Aukso vilna! Sako, jis taikėsi į sostą, bet aš žinau, kad jis norėjo visai ko kito: valdyti Planą. Tada jis ir tapo Sant Albano vikontu. O pasijutęs stiprus – pašalino Di.

— —

Karalienė mirė, tegyvuoja karalius... Dabar buvau nepatogus liudininkas. Jis įviliojo mane į pasalą tą vakarą, kai Tamsioji Ledi pagaliau būtų galėjusi būti mano ir šoko, prigludusi prie manęs, paveikta žolės, galinčios sukelti regėjimus. Ji – amžinoji Sofija, su raukšlių išvagotu senos avies veidu... Jis įėjo su keliais ginkluotais vyrais, liepė užrišti man akis skarele. Iškart supratau: vitriolis! Kaip juokėsi Ji, kaip juokeisi tu, *Pin Ball Lady*, – *oh, maiden virtue rudely strumpeted, oh gilded honor shamefully misplac'd!** – kai jis lietė tave tomis savo plėšriomis rankomis, o tu vadinai jį Simonu ir bučiavai jo atgrasų randą...

Į Bokštą, į Bokštą, juokėsi Verulamietis. Ir nuo to laiko tūnau čia, kartu su ta žmogaus šmėkla, kuri save vadina Soupsu, o prižiūrėtojai pažįsta mane kaip Kanapių Džimą. Karštai, stropiai ir iš pagrindų studijavau filosofiją, teisę ir mediciną. Deja, taip pat ir teologiją. Ir štai aš čia, vargšas beprotis, žinau tik tiek kiek ir prieš tai.

* Fliperio Madona – ak, mergiška skaistybė išmesta į gatvę, o spindulingą garbę pakeitė gėda! (*Angl.*)

Pro šaunamąją angą žvelgiau į karališkąsias jungtuves, su raudonojo kryžiaus riteriais, mūdraujančiais aidint trimitams. Turėjau būti ten, tai aš turėjau pūsti trimitą, bet iš manęs ir vėl paveržė apdovanojimą ir tikslą. Grojo Viljamas. Aš šešėlyje rašiau, rašiau jo vardu.

– Pasakysiu tau, kaip atkeršyti, – sušnibždėjo man Soupsas, kuris tą dieną pasirodė esąs tas, kas išties buvo – abatas bonapartininkas, jau ilgus amžius palaidotas šioje vienutėje.

– Manai iš čia išeisiąs? – paklausiau.

– If... – buvo bepradedąs. Bet nutilo. Belsdamas šaukšteliu į sieną ta paslaptingąja abėcėle, kurią, kaip prisipažino, gavo iš Tritemijaus, jis perdavė žinias kažkam iš gretimos celės. Monsalvato grafui.

Prabėgo metai. Soupsas nė minutės nesiliovė beldęs į sieną. Dabar žinau, kam ir kodėl. Jo vardas Nofas Dei. Dei (kokios paslaptingosios Kabalos dėka Dei ir Di skamba taip panašiai? Kas įskundė tamplierius?), Soupso pamokytas, įskundė Beikoną. Nežinau, ką jis pasakė, bet prieš kelias dienas Verulamietis buvo įkalintas. Apkaltintas sodomija, nes (drebu vien pagalvojęs, kad tai gali būti tiesa) tu – Tamsioji Ledi, druidų ir tamplierių Juodoji Mergelė – sako, buvai ne kas kita, kaip amžinasis hermafroditas, sukurtas nagingų rankų, tačiau kieno, kieno? Dabar jau žinau, dabar žinau, – tavo meilužio, grafo Sen Žermeno! Bet kas yra Sen Žermenas, ar tai ne tas pats Beikonas (kiek daug dalykų žino Soupsas, tas paniuręs tamplierius, turįs daug gyvenimų...)?

Verulamietis išėjo iš kalėjimo ir magiškais kerais atgavo karaliaus prielankumą. Dabar, kaip sako Viljamas, jis leidžia naktis prie Temzės, Pilado bare, žaisdamas ta keis-

ta mašina, kurią jam sukūrė Nolanietis, vėliau jo žiauriai sudegintas Romoje, bet prieš tai atviliotas į Londoną, idant išplėštų jo paslaptį – astralinę mašiną, ryjančią išprotėjusius rutulius, kurią begaliniams ir visuotiniams pasauliams jis pavadino *Gottlieb's*, parodijuodamas Andrė priskiriamų manifestų šventąją kalbą, ir taip, nušviestas angeliškų spindulių, lyg triumfuojantis žvėris nepadoriai daužydamas korpusą gaktikauliu, kad pakartotų dangaus kūnų judėjimą Dekanų būste ir suprastų visas jos didžiojo atsiradimo paslaptis, o ir pačią Naujosios Atlantidos paslaptį... Ak! Sušukau (*s'écria-t-il**) praregėjęs, bet per vėlai ir bergždžiai. Širdis daužėsi po korseto mezginiais, štai kodėl jis atėmė iš manęs trimitą, amuletą, talismaną, kosminį saitą, galėjusį valdyti demonus. Ką rezga jis savo Saliamono Namuose? Per vėlu, kartoju, dabar jis jau per daug galingas.

— —

Sako, kad Beikonas miręs. Soupsas tikina mane, kad tai netiesa. Niekas nematė lavono. Jis gyvena pas Hesės landgrafą, pasivadinęs svetimu vardu, jau pažinęs aukščiausias paslaptis. Taigi jis nemirtingas, pasiryžęs tęsti savo niaurią kovą dėl Plano triumfo – dabar jau vadindamas jį savu – ir valdydamas.

Po šios tariamos mirties mane aplankė Viljamas. Su ta veidmainiška šypsena, kurios nepaslėpė nė grotos. Paklausė, kodėl 111 sonete rašiau apie kažkokį Dažytoją, ir pacitavo eilutę: *To What It Works in, Like the Dyer's Hand...***

– Niekada nerašiau šių žodžių, – atsakiau jam.

Tai buvo tiesa. Jokios abejonės, juos prieš išvykdamas įterpė Beikonas, norėdamas duoti kažkokį paslaptingą

* Jis sušuko (*pranc.*).

** Ką tik paliečia, lyg dažytojo ranka. (*Angl.*)

ženklą tiems, kurie vėliau priims Sen Žermeną savo rūmuose kaip nuovirų meistrą... Manau, ateityje jis bandys įtikinti, kad Viljamo kūriniai – jo darbas. Kaip viskas aiškiai matyti, kai žvelgi iš vienutės tamsos!

— —

*Where Art Thou, Muse, That Thou Forget'st So Long?** Jaučiuosi pavargęs, sergu. Viljamas laukia mano naujų kūrinių toms savo niekingoms klounadoms ten, „Globe" teatre.

Soupsas rašo. Žvelgiu jam per petį. Jis vedžioja kažkokį nesuprantamą pranešimą: *Rivverrun, past Eve and Adam's*... Jis paslepia lapą ir žiūri į mane, blyškesnį už Šmėklą, įžvelgdamas mano akyse Mirtį. Šnibžda:

– Ilsėkis. Nebijok. Aš už tave parašysiu.

Jis taip padaro, šešėlio šešėlis. Aš lėtai gęstu, o jis atima iš manęs paskutiniąją – tamsybių – šviesą.

74

> Nors jo norai ir būtų geri, tačiau dvasia ir pranašystės yra tikros velnio pinklės... Jos gali apgauti daugelį smalsių žmonių ir sukelti daug rūpesčių bei nuostolių mūsų Viešpaties Bažnyčiai.
>
> (Tėvų jėzuitų Salmerono, Lusto ir Ugoleto nuomonė apie Viljamą Postelį, perduota Ignacijui Lojolai 1545 metų gegužės 10 dieną)

Belbas bendrais bruožais papasakojo mums savo įspūdžius, neskaitydamas užrašų ir praleisdamas asmenines nuorodas. Jis bandė mus įtikinti, kad tuos derinius gavo iš Abulafijos.

* Kur, Mūza, tu skraidei, mane ilgam užmiršus? (*Angl.*)

Tai, kad Beikonas buvo rozenkreicerių manifestų autorius, jau buvau kažkur girdėjęs. Mane pribloškė viena: kad Beikonas buvo ir Sant Albano vikontas.

Galvoje sukosi kažkokios minties šešėlis, kažkas susijęs su mano diplominiu darbu. Naktį praleidau besirausdamas savo kartotekoje.

– Ponai, – kitą rytą pompastiškai tariau savo bendražygiams, – sąsajų nereikia kurti. Jos yra. Kai šventas Bernardas meta Bažnyčios susirinkimo, turėjusio įteisinti tamplierius, idėją, tarp įgaliotųjų jį sušaukti yra ir Sant Albano prioras, kuris, beje, vadinasi Verulame gimusio pirmojo anglų kankinio, britų salų evangelizuotojo, vardu – o juk tai buvo Beikono dvaras. Šv. Albanas (vardas keltiškas ir neabejotinai druidiškas) įšventintas kaip šventasis Bernardas.

– Mažoka, – tarė Belbas.

– Palaukit. Šis Sant Albano prioras yra *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyno abatas, vienuolyno, kuriame vėliau bus įkurtas Menų ir amatų *Conservatoire*!

– Čia tai bent! – šūktelėjo Belbas.

– Ir ne vien tai, – pridūriau, – juk *Conservatoire* sumanytas kaip dovana Beikonui. Trečiųjų metų briumero mėnesio dvidešimt penktą dieną Konventas įgalioja savo Liaudies švietimo komitetą išleisti visus Beikono kūrinius. Tų pačių metų vandemjero mėnesio aštuonioliktą dieną tas pats Konventas priima įstatymą dėl menų ir amatų namų statybos, kurie pakartotų Saliamono Namų, Beikono aprašytų „Naujojoje Atlantidoje“, idėją. Namų, kuriuose būtų surinkti visi techniniai žmonijos išradimai.

– Na ir kas? – paklausė Diotalevis.

– Ogi tas, kad *Conservatoire* yra Švytuoklė, – atsakė Belbas.

Iš Diotalevio reakcijos supratau, kad Belbo mintys apie Fuko švytuoklę jam buvo ne paslaptis.

– Nereikia karščiuotis, – tariau. – Švytuoklė išrasta ir įrengta praėjusiame šimtmetyje. Kol kas palikime ją ramybėje.

– Palikti ramybėje? – pasipiktino Belbas. – Bet ar jums neteko matyti Džono Di „Monade Geroglifica“ talismano, turėjusio sukaupti visą visatos išmintį? Ar jums jis neprimena švytuoklės?

– Na, gerai, – tariau, – tarkim, kad šiuos du dalykus kažkas sieja. Bet koks ryšys yra tarp Sant Albano ir Švytuoklės?

Po kelių dienų jau žinojau.

– Taigi Sant Albano prioras yra *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyno, kur įsikuria protamplieriškas centras, abatas. Beikonas per savo valdas susisiekia su druidais – švento Albano sekėjais. Dabar įsidėmėkite: kai Anglijoje pradėjo kilti Beikono žvaigždė, Prancūzijoje kaip tik baigė leistis Viljamo Postelio žvaigždė.

(Pamačiau, kaip Belbo veide trūktelėjo raumuo, ir prisiminiau pokalbį Rikardo parodoje – Postelis jam priminė tą, kuris pasisavino jo Lorencą. Bet tai truko tik akimirką.)

– Postelis studijuoja hebrajų kalbą, bando įrodyti, jog ji yra bendra visų kalbų matrica. Išverčia „Zohar“ ir „Bahir“, palaiko ryšius su kabalistais, paskelbia pasaulinės taikos projektą, panašų į tą, kurį iškėlė vokiečių rozenkreicerių grupės, siekia įtikinti Prancūzijos karalių sudaryti sąjungą su sultonu, aplanko Graikiją, Siriją, Mažąją Aziją, studijuoja arabų kalbą – trumpai tariant, atkartoja Kristiano Rozenkreico kelią. Ir neatsitiktinai kai kuriuos raštus pasirašo kaip Rosispergius, kitaip tariant, barstantis rasą. O Gasendis savo knygoje „Examen Philosophiae Fluddanae“ sako, kad Rozenkreico vardas kilęs ne

iš „rosa“ – rožė, o iš „ros“ – rasa. Viename iš rankraščių jis kalba apie paslaptį, kurią reikia saugoti iki ateis laikas, ir rašo: „Kad perlai neatitektų kiaulėms“. Ar žinote, kur pasirodo ši Evangelijos citata? Tituliniame „Cheminių vestuvių“ lape. Tėvas Marinas Mersenas, įskundęs rozenkreicerį Fladą, sako, kad šis to paties molio yra kaip ir tas *atheus magnus*, taigi Postelis. Kita vertus, atrodo, kad Di ir Postelis susitiko 1550 metais ir tada dar nežinojo, negalėjo žinoti to, ką sužinojo po trisdešimties metų: kad jie yra du didieji Plano magistrai, kuriems lemta susitikti 1584 metais. Tik paklausykit, Postelis paskelbia, kad, kaip tiesioginis vyriausiojo Nojaus sūnaus įpėdinis (o Nojus yra keltiškos giminės, taigi druidiškosios civilizacijos įkūrėjas), Prancūzijos karalius yra vienintelis teisėtas pretendentas į Pasaulio Karaliaus titulą. Būtent taip – Agartos Pasaulio Karalius, bet jis tai pasako prieš tris šimtus metų. Tam žmogui tikrai trūko poros šulų, ką jau kalbėti apie jo meilę senei, vardu Joana, kurią jis laiko dieviškąja Sofija. Nepamirškime, kad jis turėjo galingų priešų. Jį vadino šunimi, šlykščiąja pabaisa, visų erezijų kloaka, demonų legiono apsėstuoju. Žodžiu, net po skandalo su Joana inkvizicija nelaiko jo eretiku, o *amens*, kitaip tariant, kuoktelėjusiu. Taigi nedrįsta jo sunaikinti, žinodami, kad jis yra kažkokios pakankamai galingos grupės atstovas. Norėčiau pasakyti Diotaleviui, kad Postelis keliavo ir į Rytus ir yra Izaoko Lurijos amžininkas. Iš to galite pasidaryti jums tinkamas išvadas. 1564 metais (tais metais Di parašo „Monas Ierogliphica“) Postelis atsižada savo erezijų ir pasitraukia – spėkite kur? – į *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyną! Ko jis laukia? Akivaizdu – 1584 metų.

– Akivaizdu, – pritarė Diotalevis.

Tęsiau:

– Suprantate? Postelis yra prancūziškojo būrio didysis magistras, laukiantis susitikimo su Anglijos būriu. Tačiau jis miršta 1581 metais, likus trejiems metams iki susitikimo. Išvados: pir-

ma, 1584 metų nesusipratimas įvyksta, nes nebėra tokio įžvalgaus proto kaip Postelis, kuris būtų supratęs kalendorių maišatį; antra, *Saint-Martin-des-Champs* vienuolynas yra vieta, kurioje tamplieriai visada jautėsi esą namuose ir kurioje jie pasislepia, laukdami įgaliotojo asmens trečiajam susitikimui. Taigi *Saint-Martin-des-Champs* ir yra Slėptuvė!

– Viskas sugula į savo vietas lyg kokioje mozaikoje.

– Dabar prašau dėmesio. Tais neįvykusio susitikimo metais Beikonui tėra dvidešimt. Bet 1621-aisiais jis tampa Sant Albano vikontu. Ką jis randa įgytose valdose? Paslaptis. Tikra tik tai, kad būtent tuomet kažkas apkaltina jį korupcija ir jis uždaromas į kalėjimą. Beikonas rado kažką, kas kėlė baimę. Kam? Neabejotina, kad kaip tik tuo metu Beikonas supranta, jog nuo *Saint-Martin-des-Champs* reikia nenuleisti akių, ir jam kyla mintis ten įkurti Saliamono Namus, laboratoriją, kurioje eksperimentuodamas jis galėtų atskleisti paslaptį.

– Bet kas sieja Beikono įpėdinius ir aštuonioliktojo amžiaus pabaigos revoliucines grupes? – paklausė Diotalevis.

– Gal masonų sąjūdis? – tarė Belbas.

– Puiki mintis. Pagaliau juk tą vakarą pilyje mums ją pakišo Aljė.

– Reikėtų atkurti įvykius. Kas tose grupėse įvyko?

Nuo amžinojo miego... išsigelbės tik tas, kas dar gyvas būdamas išmoko nukreipti savo sąmonę į aukštesnį lygį. Įšventintieji, Adeptai – jie pirmieji žengia šiuo keliu. Įgiję atmintį, Plutarcho žodžiais, *anamnesis*, jie tampa laisvi, be jokių įsipareigojimų, karūnuoti švenčia „misterijas“ ir iš aukšto žvelgia, kaip žemėje minios tų, kurie nėra įšventintieji ir nėra „švarūs“, voliojasi ir stumdosi purve bei tamsybėse.
(Julius Evola „Hermetiškoji tradicija“, Roma, Edizioni Mediterranee, 1971, p. 111)

Nutrūktgalviškai pasisiūliau atlikti greitą ir tikslų tyrimą. Verčiau jau nebūčiau pasižadėjęs, nes lyg pelkėje įklimpau tarp knygų, kuriose istorinės studijos mainėsi su hermetinėmis paskalomis, ir sunkiai sekėsi atskirti tikras žinias nuo pramanytų. Lyg robotas dirbau visą savaitę, kol pagaliau nutariau pasidaryti beveik nesuprantamą sektų, ložių, slaptų draugijų sąrašą. Jį rašant mane nukrėsdavo šiurpas susidūrus su pažįstamais vardais, kurių nesitikėjau šioje draugėje rasti, ar aptikus chronologinius sutapimus, kuriuos, kaip man atrodė, verta užrašyti. Parodžiau raštą savo sąmokslininkams.

1645 Londonas: Ašmolis įkuria rozenkreiceriškos pakraipos „Invisible College“.
1662 Iš „Invisible College“ išsirutulioja „Royal Society“, kaip visi žino – masonų sąjūdis.
1666 Paryžius: „Académie des Sciences“.
1707 Gimsta Klodas Lui de Sen Žermenas, jei iš tikro gimsta.
1717 Įkuriama Didžioji Londono ložė.
1721 Andersonas parašo anglų masonų judėjimo Įstatus, Londone įšventintas Petras Didysis įkuria Rusijos ložę.
1730 Įšventinamas per Londoną keliavęs Monteskjė.
1737 Remzis tvirtina masonų sąjūdį kilus iš tamplierių ordi-

no. Įkuriama Škotų ložė ir prasideda nuolatinė jos kova su Didžiąja Londono lože.

1738 Įšventinamas Frydrichas, tuometinis Prūsijos sosto įpėdinis. Jis taps enciklopedininkų globėju.

1740 Maždaug tais metais Prancūzijoje įkuriamos įvairios ložės: Tulūzoje – „Ecossais Fidèles", „Souverain Conseil Sublime", „Mère Loge Ecossaise du Grand Globe Français". Bordo – „Collège des Sublimes Princes du Royal Secret", Karkasone – „Cour des Souverains Commandeurs du Temple", Narbonoje – „Philadelphes", Monpeljė – „Chapitre des Rose-Croix", „Sublimes Elus de la Vérité"...

1743 Pirmasis viešas grafo Sen Žermeno pasirodymas. Lione atsiranda Kadošo riterio laipsnis, kurį gavęs asmuo privalo atkeršyti už tamplierius.

1753 Vilermozas įkuria „Parfaite Amitié" ložę.

1754 Martinesas de Paskualis įkuria „Elus Cohen Šventyklą" (o gal jis tai padaro 1760).

1756 Baronas fon Hundas įkuria Slaptąjį tamplierių ordiną. Kai kas sako, kad jį įkvėpė Prūsijos karalius Frydrichas II. Ten pirmą kartą prabylama apie Nepažįstamus Vyresniuosius. Kai kas bando tikinti, kad Nepažįstami Vyresnieji – tai Frydrichas ir Volteras.

1758 Į Paryžių atvyksta Sen Žermenas, pasiūlo karaliui savo, tinktūrų paslaptis išmanančio chemiko, paslaugas. Jis susitikinėja su Pompadur.

1759 Įkuriamas „Conseil des Empereurs d'Orient et d'Occident", kuris po trejų metų surašo „Constitutions et règlemente de Bordeaux", iš kurio kilo Senoji ir patvirtintoji škotų ložė (oficialiai ji pasirodo tik 1801). Škotų ložei būdingas aukštųjų rangų skaičiaus išplėtimas iki trisdešimt trijų.

1760 Sen Žermeno dviprasmė diplomatinė misija Olandijo-

je. Jis turi bėgti, suimamas Londone, vėliau paleidžiamas. Domas Pernetis įkuria Avinjono apšviestųjų draugiją. Martinesas de Paskualis įkuria „Chevaliers Maçons Elus de l'Univers".

1762 Sen Žermenas Rusijoje.

1763 Kazanova Belgijoje susitinka su Sen Žermenu: šis pasivadina de Siurmonu ir paverčia monetą auksu. Vilermozas įkuria „Souverain Chapitre des Chevaliers de l'Aigle Noire Rose-Croix".

1768 Vilermozas įstoja į Paskualio „Elus Cohen" ložę. Jeruzalėje išleidžiamas apokrifas „Les plus secrets mystères des hauts grades de la maçonnerie devoilée, ou le vrai Rose-Croix", kuriame rašoma, kad rozenkreicerių ložė yra Heredono kalne, už šešiasdešimties mylių nuo Edinburgo. Paskualis susitinka su Klodu Lui de Sen Martenu, kuris vėliau išgarsės kaip *Le Philosophe Inconnu*. Domas Pernetis tampa Prūsijos karaliaus bibliotekininku.

1771 Šartro kunigaikštis, kuris vėliau bus žinomas kaip Filipas Egalitė, tampa didžiuoju Centrinės ložės magistru, vėliau – didžiuoju Prancūzijos centrinės ložės magistru ir bando suvienyti visas ložes. Tam priešinasi škotų ložės.

1772 Paskualis išvažiuoja į Santo Domingą, o Vilermozas su Sen Martenu įkuria „Tribunal Souverain", kuris vėliau taps „Grande Loge Ecossaise".

1774 Sen Martenas pasitraukia, kad taptų *Philosophe Inconnu*, o Slaptojo tamplierių ordino pasiuntinys vyksta derėtis su Vilermozu. Derybų rezultatas – Overnės provincijos Škotų direktoratas. Iš Overnės direktorato vėliau atsiras Apvalytoji škotų ložė.

1776 Sen Žermenas, pasivadinęs grafu Veldonu, pristato Frydrichui II savo chemijos projektus. Įkuriama „Société des Philathètes", sujungusi visus hermetikus.

„Neuf Soeurs“ ložė: į ją įeina Giljotenas ir Kabanis, Volteras ir Franklinas. Vaishauptas įkuria Bavarijos apšviestųjų draugiją. Kai kurių teigimu, pakeliui iš Egipto jį įšventina danų pirklys Kelmeris, kitaip tariant, paslaptingasis Altotas, Kaliostro mokytojas.

1778 Berlyne Sen Žermenas susitinka su Domu Pernečiu. Vilermozas įkuria „Ordre de Chevaliers Bienfaisants de la Cité Sainte“. Slaptasis tamplierių ordinas susitaria su Centrine lože dėl Apvalytosios škotų ložės patvirtinimo.

1782 Didysis visų slaptųjų ložių susirinkimas Vilhelmsbade.

1783 Markizas Tomė įkuria Svedenborgo ložę.

1784 Miršta Sen Žermenas; tarnaudamas pas Hesės landgrafą, jis ten įkuria dažų fabriką.

1785 Kaliostras įkuria Memfio ložę, kuri vėliau taps Senąja ir Primityviąja Memfio-Misraimo lože, kurioje aukštųjų laipsnių skaičius išsiplės iki devyniasdešimties.

Įvyksta Kaliostro organizuotas skandalas su karalienės vėriniu. Siekdamas diskredituoti monarchiją, Diuma jį aprašo kaip masonų sąmokslą.

Uždaroma Bavarijos apšviestųjų draugija, įtariama revoliucinėmis užmačiomis.

1786 Berlyne Bavarijos apšviestieji įšventina Mirabo. Londone pasirodo rozenkreicerių manifestas, priskiriamas Kaliostrui. Mirabo rašo laiškus Kaliostrui ir Lavateriui.

1787 Prancūzijoje yra apie septynis šimtus ložių. Išleista Vaishaupto knyga „Nachtrag“. Čia pateikiama slaptosios organizacijos struktūra, pagal kurią kiekvienas narys pažįsta tik savo tiesioginį vyresnįjį.

1789 Prasideda Prancūzijos revoliucija. Prancūzijos ložių krizė.

1794 Vandemjero mėnesio aštuntą dieną deputatas Greguaras pateikia Konventui Menų ir amatų *Conservatoire*

projektą. Jis bus įkurtas *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyne 1799 metais Penkių šimtų tarybos sprendimu. Brunsviko kunigaikštis kviečia ložes išsiskirstyti, nes visas jas užnuodijusi maištininkų dvasia.

1798 Romoje suimamas Kaliostras.

1801 Čarlstoune paskelbtas oficialus Senosios ir patvirtintosios škotų ložės su 33 laipsniais įkūrimas.

1824 Vienos rūmų laiškas Prancūzijos vyriausybei. Jame pranešama apie slaptas Absoliutų, Nepriklausomųjų, Didžiojo karbonarų sambūrio draugijas.

1835 Kabalistas Ėtingeris teigia sutikęs Sen Žermeną Paryžiuje.

1846 Vienos rašytojas Fransas Graferis aprašo savo brolio susitikimą su Sen Žermenu tarp 1788 ir 1790 metų; Sen Žermenas priima lankytoją vartydamas Paracelso knygą.

1865 Anglijoje įkurta Rozenkreicerių draugija (pagal kitus šaltinius, tai įvyko 1860 arba 1867 metais). Joje veikia Buliveris-Litonas, rozenkreicerių romano „Zanoni“ autorius.

1868 Bakuninas įkuria Tarptautinę socialdemokratų sąjungą, kaip manoma, remdamasis Bavarijos apšviestųjų draugija.

1875 Jelena Petrovna Blavatskaja įkuria Teosofų draugiją. Išleidžiama knyga „Atskleistoji Izidė“.
Baronas Spedaljeris pasiskelbia Vienišųjų kalnų brolių didžiosios ložės nariu, Senojo ir atkurtojo manichėjų ordino apšviestuoju broliu ir Aukštuoju martinistų apšviestuoju.

1877 Ponia Blavatskaja kalba apie teosofinį Sen Žermeno vaidmenį. Jis buvo atgimęs Rodžeriu ir Fransiu Beikonais, Rozenkreicu, Proklu, šv. Albanu...
Centrinė Prancūzijos ložė uždraudžia melstis Didžiajam Visatos Kūrėjui ir skelbia absoliučią sąmonės lais-

vę. Ji nutraukia ryšius su Didžiąja Anglijos lože ir tampa akivaizdžiai pasaulietinės bei radikalios krypties.

1879 JAV įsteigiamos Rozenkreicerių draugijos.

1880 Pradeda veikti Sent Ivas d'Alvėdra. Leopoldas Engleris reorganizuoja Bavarijos apšviestųjų draugiją.

1884 Leonas XIII savo enciklikoje „Humanum Genus" pasmerkia masonų sąjūdį. Iš jo pabėga katalikai, o į jį supuola racionalistai.

1888 Stanislas de Guaita įkuria „Ordre Kabbalistique de la Rose-Croix".

Anglijoje įkurtas „Hermetic Order of the Golden Dawn". Jame vienuolika laipsnių – nuo neofito iki *Ipsissimus*. Juo tampa imperatorius Makgregoras Matersas. Jo sesuo išteka už Bergsono.

1890 Žozefinas Peladanas atsiskiria nuo de Guaitos ir įkuria „Rose + Croix Catholique du Temple et du Graal"; jis pasiskelbia Sar Merodaku. Kova tarp Guaitos ir Peladano bus pavadinta Dviejų rožių karu.

1891 Papusas išleidžia „Traité Méthodique de Science Occulte".

1898 Alisteris Kraulis įšventinamas į „Golden Dawn". Vėliau jis sukurs savąjį *Thelema* ordiną.

1907 Iš „Golden Dawn" atsiranda „Aušrinė", kuriai priklauso Jeitsas.

1909 Amerikoje Spenseris Liuisas „prikelia" „Anticus Mysticus Ordo Rosae Crucis", o 1916 metais viename viešbutyje sėkmingai paverčia cinko gabalą auksu.

Maksas Heindelis įkuria „Rosicrucian Fellowship". Paskui atsiranda „Lectorium Rosicrucianum", „Les Frères Aînés de la Rose-Croix", „Fraternitas Hermetica", „Templum Rosae-Crucis", nors tikslios jų įkūrimo datos nežinomos.

1912 Blavatskajos mokinė Ana Besant Londone įkuria Rozenkreicerių šventyklos ordiną.

1918 Vokietijoje atsiranda „Tulės draugija".
1936 Prancūzijoje atsiranda „Grand Prieuré des Gaules". Leidinyje „Cahiers de la fraternité polaire" Enrikas Kontardis iš Rodo pasakoja apie susitikimą su grafu Sen Žermenu.

– Ką visa tai reiškia? – paklausė Diotalevis.

– Neklauskite. Jums reikėjo duomenų? Štai jie. Nieko daugiau nežinau.

– Reikėtų pasitarti su Aljė. Kertu lažybų, kad nė jis nėra girdėjęs apie visas šias organizacijas.

– Kurgi ne, juk tai jo duona. Bet galėtume jį išbandyti. Pridėkime dar kokią nors neegzistuojančią sektą. Neseniai įkurtą.

Man galvoje sukosi keistas de Andželio klausimas: ar esu ką nors girdėjęs apie „Tres". Tariau:

– „Tres".

– O kas tai? – paklausė Belbas.

– Jei tai santrumpa, turi būti ir jai priklausantis tekstas, – pastebėjo Diotalevis, – priešingu atveju manieji rabinai nebūtų galėję naudotis Notarikonu. Pažiūrėsim... „Templi Resurgentes Equites Synarchici"*. Tinka?

Vardas mums patiko. Įrašėme jį sąrašo gale.

– Turint tokią daugybę draugijų, sukurti dar vieną – ne toks jau menkas dalykas, – sumurmėjo Diotalevis, pagautas tuštybės.

* „Atgimstančiųjų sinarchijos riterių šventykla" (*lot.*).

Jei vienu žodžiu reikėtų nusakyti pagrindinį XVIII amžiaus prancūzų masonų judėjimo bruožą, tinkamiausias būtų – diletantizmas.
(René Le Forestier „La Franc-Maçonnerie Templière et Occultiste“, Paryžius, Aubier, 1970, 2)

Kitą vakarą pakvietėme Aljė į Pilado barą. Jo naujieji lankytojai jau vilkėjo švarkus ir ryšėjo kaklaryšius, bet mūsų svečias tamsiai mėlyna eilute siaurais baltais dryželiais, baltais marškiniais ir auksiniu kaklaryšio segtuku sukėlė nemenką nuostabą. Laimė, šeštą valandą vakaro Pilado baras buvo apytuštis.

Aljė sutrikdė Piladą, užsisakydamas geriausios rūšies konjako. Aišku, bare jo buvo, tačiau butelis jau ilgus metus nepaliestas dulkėjo lentynoje už cinkuoto prekystalio.

Kalbėdamas Aljė pažvelgė į taurę prieš šviesą ir apglėbė ją delnais, atskleisdamas auksines egiptietiškų formų sąsagas.

Parodėme jam sąrašą – jį pristatėmė kaip sudarytą pagal velniavos meistrų rankraščius.

– Tai, kad tamplieriai buvo susiję su senosiomis mūrininkų ložėmis, susikūrusiomis statant Saliamono šventyklą, yra tikra. Lygiai kaip yra tikra, kad nuo to laiko jų nariai prisimena paslaptingai nužudyto šventyklos architekto Hiramo auką ir prisiekia už jį atkeršyti. Persekiojami daugelis šventyklos riterių neabejotinai įsiliejo į amatininkų brolijas, suliedami į viena keršto už Hiramą mitą su keršto už Žaką de Molė mitu. Aštuonioliktajame amžiuje Londone dar buvo tikrų mūrininkų ložių, vadinamųjų darbinių ložių, bet kai kurie nuobodulio iškankinti, tačiau be galo gerbiami ponai, suvilioti jų tradicinių apeigų, tiesiog varžėsi norėdami į jas įstoti. Taip tikrasis judėjimas, tikrųjų mūrininkų istorija, virto spekuliatyviu judėjimu, simbolinių mūrininkų istorija. Tokioje aplinkoje toks

Desaguljeris, Niutono minčių propaguotojas, prikalba protestantų pastorių Andersoną sukurti deistinio pobūdžio Mūrininkų brolijos įstatus ir pradeda kalbėti apie masonų brolijas kaip apie susibūrimus, kurių šaknys siekia keturis tūkstančius metų, Saliamono šventyklos statytojų laikus. Štai iš kur masonų maskaradas: prijuostė, mentė, plaktukas. Gal kaip tik todėl masonų judėjimas tampa mada, traukia kilminguosius, turinčius šakotus genealoginius medžius, bet dar labiau – buržua, kurie ne tik įgyja galimybę kaip lygūs su lygiais bendrauti su didikais, bet ir gali nešioti ginklą. Gimstančio naujojo pasaulio nelaimė: kilmingiesiems reikia aplinkos, kur jie galėtų susitikti su naujaisiais kapitalo gamintojais, o šie, aišku, trokšta save įteisinti.

– Tačiau tamplieriai pasirodo tik vėliau.

– Pirmasis su tamplieriais tiesiogiai susisiekia Remzis, apie kurį čia nenorėčiau kalbėti. Įtariu, kad jis tai darė paakintas jėzuitų. Tai jis pasirūpina, kad atsirastų škotiškoji masonų sąjūdžio atšaka.

– Kokia prasme škotiškoji?

– Škotų ložė – prancūzų ir vokiečių išradimas. Londono masonų judėjimas nustatė tris laipsnius: mokinio, draugo ir mokytojo. Škotų masonų judėjimas padidina laipsnių skaičių, nes tai reiškia ir daugiau įšventinimo bei paslapties lygių... Prancūzai, iš prigimties tuščiagarbiai, dėl to tiesiog eina iš proto...

– Bet kokios paslapties?

– Aišku, jokios. Jei būtų buvusi kokia paslaptis – teisingiau, jei jie būtų ją žinoję – jos daugiasluoksniškumas būtų pateisinęs įšventinimo laipsnių įvairovę. Bet Remzis padidina laipsnių skaičių norėdamas įtikinti, kad žino paslaptį. Galite įsivaizduoti, kaip suvirpa šaunieji prekijai, pagaliau galėdami tapti keršto kunigaikščiais...

Aljė žerte žėrė paskalas iš masonų gyvenimo. Kalbėdamas jis palengva perėjo prie atsiminimų pirmuoju asmeniu, kaip paprastai darydavo.

– Anuomet Prancūzijoje apie naująją *Frimaçons* madą buvo rašomi kupletai, ložės dygo kaip grybai po lietaus, jose kartu sukiojosi monsinjorai, vienuoliai, markizai ir krautuvininkai, o karališkųjų rūmų nariai tapdavo didžiaisiais magistrais. To niekšo fon Hundo Slaptojoje tamplierių ložėje buvo Gėtė, Lesingas, Mocartas, Volteras. Ložės kūrėsi kariniuose daliniuose, pulkuose, regzti keršto už Hiramą planai ir kalbėta apie neišvengiamą revoliuciją. Kitiems masonų judėjimas buvo *société de plaisir*, klubas, padėties simbolis. Čia galėjai sutikti visus: Kaliostrą, Mesmerą, Kazanovą, baroną d'Holbachą, d'Alamberą... Enciklopedininkai ir alchemikai, laisvamaniai ir hermetikai. Akivaizdžiausiai tai atsiskleidė kilus revoliucijai, kai tos pačios ložės nariai atsidūrė priešingose stovyklose ir didžiąją broliją apėmė, kaip anuomet manyta, amžina krizė...

– Ar nebuvo priešpriešos tarp Centrinės ložės ir Škotų ložės?

– Tik žodinės. Pateiksiu pavyzdį: į „Neuf Soeurs" ložę įstojo Franklinas, kuris, aišku, siekė ją pasaulietiškai pertvarkyti, nes jo vienintelis rūpestis buvo paremti amerikiečių revoliuciją... Bet tuo pat metu vienas iš didžiųjų magistrų buvo grafas de Milji, ieškojęs jaunystės eliksyro, o kadangi buvo kvailys, tai eksperimentuodamas apsinuodijo ir numirė. Kita vertus, prisiminkite Kaliostrą: jis ne tik kūrė Egipto ložes, bet ir dalyvavo skandalingoje istorijoje su karalienės vėriniu, kurią naujieji valdantys sluoksniai sugalvojo norėdami diskredituoti *l'Ancien Régime**. Matote, ir vėl Kaliostras. Įsivaizduojate, su kokiais žmonėmis reikėjo gyventi...

– Turėjo būti sunku, – supratingai pritarė Belbas.

– O kas tie baronai fon Hundai, ieškantys Nepažįstamų Vyresniųjų? – paklausiau.

– Miesčioniškas farsas apaugo įvairiomis grupėmis, turėjusiomis visai kitų ketinimų, šios, viliodamos savo narius, gal su-

* Senąją tvarką (*pranc.*).

sitapatindavo su masonų ložėmis, bet jų tikslai buvo daug slaptesni. Būtent tuomet prabylama apie Nepažįstamus Vyresniuosius. Tačiau fon Hundas, deja, nebuvo rimtas žmogus. Iš pradžių jis įtikina savo ordino narius, kad Nepažįstami Vyresnieji yra Stiuartų giminė. Vėliau pareiškia, kad ordino tikslas – atgauti tamplierių turtus, ir renka pinigus iš visur, kur tik pajėgia. Tačiau niekaip nesurenka reikiamos sumos ir patenka į tokio Starko rankas, kuris tvirtino, kad iš tikrųjų Nepažįstamų Vyresniųjų, gyvenančių Peterburge, sužinojęs aukso gamybos paslaptį. Apie fon Hundą ir Starką susiburia teosofai, antrarūšiai alchemikai, naujai iškepti rozenkreiceriai ir jie sutartinai išrenka didžiuoju magistru kilmingą poną, kuriam nieko negalima prikišti, Brunsviko kunigaikštį, kuris netrunka suprasti atsidūręs pačioje prasčiausioje draugijoje. Vienas iš ordino narių, Hesės landgrafas, pasikviečia pas save grafą Sen Žermeną tikėdamasis, kad šis ponas gamins jam auksą. Ką gi, tais laikais reikėjo tenkinti galingųjų užgaidas. Bet, lyg to nebūtų gana, jis dar manė esąs ir šventas Petras. Patikėkite, kartą Lavateris, svečiuodamasis pas landgrafą, turėjęs iškelti sceną Devonšyro kunigaikštienei, kuri save laikė Marija Magdaliete.

– Bet tie vilermozai, tie martinesai de paskualiai, steigiantys vieną sektą po kitos...

– Paskualis buvo avantiūristas. Savo slaptame kambarėlyje jis atsiduodavo teurginei praktikai, o angeliškosios dvasios pasirodydavo jam šviesos blyksnių ir hieroglifų pavidalu. Vilermozas juo tikėjo, nes pats buvo entuziastas, sąžiningas, tačiau nedidelio proto. Jis žavėjosi alchemija, svajojo apie Didįjį Darbą, kuriam turėtų save paskirti išrinktieji, kuris per šešiose pirmojo Dievo vardo – kurį Saliamonas atskleidė savo išrinktiesiems – raidėse slypinčių galių studijas padėtų atskleisti šešių tauriųjų metalų sąlyčio tašką.

– Ir kas toliau?

– Vilermozas įkuria daug draugijų ir vienu metu tampa daugelio ložių nariu, kaip tais laikais buvo įprasta, tikėdamasis rasti atsakymą ir būgštaudamas, kad šis atsakymas glūdi visai kitur, o taip iš tiesų ir buvo, dar daugiau, gal tai ir yra vienintelė tiesa... Taip jis ateina į Paskualio sukurtą „Elus Cohen". Bet septyniasdešimt antraisiais Paskualis dingsta, išvyksta į Santo Domingą, viską palikdamas likimo valiai. Kodėl? Įtariu, kad jis atskleidė kažkokią paslaptį ir nenorėjo ja dalytis. Šiaip ar taip, Paskualis, tesiilsi ramybėje, prapuola tame kontinente, užmirštamas, kaip to ir nusipelnė...

– O Vilermozas?

– Tais metais visus sukrėtė Svedenborgo mirtis. Tas žmogus galėjo daug duoti sergantiems Vakarams, jei tik Vakarai būtų norėję jį išklausyti, bet amžius jau ritosi revoliucinės beprotybės link, tenkindamas Trečiosios respublikos ambicijas. Taigi tais metais Vilermozas išgirsta apie fon Hundo Slaptąjį tamplierių ordiną ir juo susižavi. Be abejo, žinote, jog tamplierius, kuris atsiskleidžia sukurdamas viešą draugiją, nėra tamplierius, bet aštuonioliktasis amžius – didelio patiklumo metas. Vilermozas su fon Hundu kuria draugijas, kurių sąrašą turite, kol pagaliau nukrinta fon Hundo kaukė – kitaip tariant, paaiškėja, kad jis pabėgo su kasos pinigais, ir kunigaikštis Brunsvikas išmeta jį iš draugijos.

Jis dar sykį žvilgtelėjo į sąrašą:

– O, Vaishauptas, vos neužmiršau. Bavarijos iliuminatai. Taip, tas vardas iš pradžių pritraukė daug didžiųjų protų. Bet Vaishauptas buvo anarchistas, šiandien jį vadintume komunistu, ir toje aplinkoje visko būta: valstybės perversmų, karalių nuvertimų, kraujo upių... Taip, žavėjausi Vaishauptu, ne tiek jo idėjomis kiek aiškiu supratimu, kaip turi veikti slaptoji draugija. Bet galima turėti puikias organizacines idėjas ir padrikus tikslus. Žodžiu, Brunsviko kunigaikštis perima fon Hundo paliktą sumaištį ir supranta, kad Vokietijos masonų pasau-

lyje susidūrė mažiausiai trys srovės: moksliškoji ir okultinė, aprėpianti ir kai kurias rozenkreicerių draugijas, racionalistinė ir anarchistinė, ir revoliucinė, kuriai priklausė Bavarijos iliuminatai. Tuomet jis įvairiems ordinams ir tradicijoms pasiūlo Vilhelmsbade sušaukti generalinių štabų „pasitarimą", kaip tuomet sakydavo. Reikėjo atsakyti į tokius klausimus: ar ordinas tikrai kilęs iš senosios draugijos ir kokios; ar tikrai egzistuoja Nepažįstami Vyresnieji – senosios tradicijos saugotojai – ir kas jie; kokie tikrieji ordino tikslai; ar jis siekia atkurti tamplierių ordiną? Ir taip toliau, tarp jų buvo ir klausimas, ar ordinas turėtų užsiimti okultiniais mokslais. Vilermozas sužavėtas, pagaliau jis randa atsakymą į visą gyvenimą jį kankinusius klausimus... Ir čia pasirodo de Mestras.

– Kuris de Mestras? – paklausiau. – Jozefas ar Ksavjeras?

– Jozefas.

– Reakcionierius?

– Jei jis ir buvo reakcionierius, tai tik menkai. Smalsus žmogus. Įsidėmėkite, kad šis katalikų bažnyčios rėmėjas įstoja į vieną iš ložių ir pasivadina Jozefu a Floribus kaip tik tuomet, kai popiežiai pradeda leisti bules prieš masonų sąjūdį. Dar daugiau, jis suartėja su masonais, kai 1773 metais popiežius breve pasmerkia jėzuitus. Aišku, Mestras suartėja ir su škotų ložėmis. Tai akivaizdu, juk jis ne koks buržuazinis švietėjas, jis – iliuminatas, tačiau įsidėmėkite šiuos skirtumus, nes italai švietėjais vadina jakobinus, o kitose šalyse tuo pačiu vardu vadinami tradicijos sekėjai – įdomi painiava...

Jis gurkšnojo konjaką, rūkė cigariles, traukdamas jas iš beveik balto metalo portsigaro („Jas man siunčia iš Londono, – tarė, – kaip ir cigarus, kuriuos matėte mano namuose, vaišinkitės, puikios..."), ir kalbėjo paskendęs prisiminimuose.

– De Mestras... Nepaprastas žmogus, jo kalbos teikdavo tikrą dvasinį pasitenkinimą. Tarp įšventintųjų jis buvo įgijęs didelį

autoritetą. Tačiau Vilhelmsbade jis visus apvilia. Siunčia laišką kunigaikščiui, kuriame ryžtingai neigia tamplierių broliją, Nepažįstamus Vyresniuosius ir ezoterinių mokslų naudą. Jo atsižadėjimą paskatino ištikimybė katalikų bažnyčiai, tačiau jo argumentai – lyg buržuazinio enciklopedininko. Kai kunigaikštis perskaito šį laišką draugų rate, niekas nenori tikėti. De Mestras teigė, jog ordino tikslas yra tik dvasinė reintegracija, o tradicinės apeigos skirtos tik mistinei dvasiai palaikyti. Jis liaupsino visus naujuosius masonų simbolius, bet sakė, jog daugelį dalykų perteikiantis vaizdas nieko nebeperteikia. O tai, jei galiu pareikšti savo kuklią nuomonę, prieštarauja visai hermetiškajai tradicijai, nes simbolis yra tuo tobulesnis, prasmingesnis, galingesnis, kuo jis daugiaprasmiškesnis ir miglotesnis. Priešingu atveju kur būtų Hermio, dievo su tūkstančiu veidų, dvasia? Apie tamplierius de Mestras pasakė tik tiek, kad per šykštumą jų ordinas buvo sukurtas, šykštumas jį ir sugriovė. Savojietis negalėjo pamiršti, kad ordinas sunaikintas popiežiui palaiminus. Niekada nepasitikėkite katalikų legitimistais, kad ir koks karštas būtų jų hermetinis pašaukimas. Atsakymas dėl Nepažįstamų Vyresniųjų irgi buvo juokingas: jų nėra, o to įrodymas – mes jų nepažįstame. Jam paprieštarauta, jog išties mes jų nepažįstame, nes priešingu atveju jie nebūtų nepažįstami. Kaip galima šitaip mąstyti? Tiesiog keista, kad tokio masto tikintysis taip stokotų paslapties jausmo. Paskui de Mestras meta paskutinį šūkį: palikime Memfio kvailystes ir grįžkime prie Evangelijos. Jis tiesiog siūlė grįžti prie tūkstantmetės bažnyčios linijos. Tad galite įsivaizduoti, kokia nuotaika tvyrojo Vilhelmsbado susitikime. Išduotas tokio autoriteto kaip de Mestras, Vilermozas atsidūrė mažumoje, ir daugių daugiausia galėjo būti pasiektas kompromisas: paliekamos tamplierių apeigos, bet atmetama bet kokia kalba apie jų kilmę, žodžiu, visiškas krachas. Kaip tik tuomet Škotų ložė prarado savąją progą: jei viskas būtų klostęsi kitaip, gal ateinančio amžiaus istorija būtų buvusi visai kitokia.

– O paskui? – paklausiau. – Ar nieko nepavyko pataisyti?

– O kas turėjo būti pataisyta, jei kalbėtume jūsų žodžiais... Po trejų metų miršta vienas Evangelijos skleidėjas, toks Lancas, prisidėjęs prie Bavarijos iliuminatų – miške jį nutrenkia žaibas. Prie jo randamos ordino taisyklės, įsikiša Bavarijos vyriausybė, paaiškėja, kad Vaishauptas rezgė planus prieš vyriausybę, ir jau kitais metais ordinas uždraudžiamas. Dar daugiau: paskelbiami Vaishaupto raštai su tariamais iliuminatų projektais. Tai mažiausiai šimtmečiui diskredituoja visą prancūzų ir vokiečių neotamplierizmą... Galimas dalykas, kad Vaishaupto iliuminatai palaikė jakobiniško masonų judėjimo pusę, o prie neotamplierių prisišliejo tam, kad juos sunaikintų. Neatsitiktinai šie piktadariai patraukė į savo pusę Mirabo, revoliucijos tribūną. Norėtumėte išgirsti paslaptį?

– Sakykite.

– Tokie žmonės kaip aš, siekiantys surišti prarastosios Tradicijos gijas, sutrinka susidūrę su tuo, kas įvyko Vilhelmsbade. Kažkas numanė, bet tylėjo, kažkas žinojo, bet melavo. O paskui jau buvo per vėlu, iš pradžių – revoliucijos turbina, vėliau – devynioliktojo amžiaus okultizmo šurmulys... Tik pažvelkite į savo sąrašą: suktybės ir patiklumo, abipusių trukdymų ir ekskomunikų, viešųjų paslapčių šventė. Okultizmo teatras.

– Manote, kad okultistais negalima pasitikėti? – paklausė Belbas.

– Reikia mokėti skirti okultizmą nuo ezoterizmo. Ezoterizmas – tai mokslo, išreikšto profanams nesuprantamais simboliais, studijos. Tuo tarpu devynioliktajame amžiuje paplitęs okultizmas yra tik ledkalnio viršūnė, nedidelė iškilusi ezoterinės paslapties dalis. Tamplieriai buvo įšventintieji, to įrodymas – kankinami jie pasirenka mirtį, kad išsaugotų savo paslaptį. O jėga, padėjusi jiems išsaugoti paslaptį, rodo juos tikrai buvus įšventintuosius ir ištikimus savajam žinojimui. Okultistas yra ekshibicionistas. Kaip sakydavo Peladanas, atskleis-

ta įšventintųjų paslaptis niekam nebereikalinga. Nelaimė, Peladanas buvo ne įšventintasis, o okultistas. Devynioliktasis amžius – viešumo amžius. Visi stengiasi paskelbti magijos, telurgijos, Kabalos, būrimo kortomis paslaptis. O gal net tiki jomis.

Atlaidžiai šypsodamasis Aljė toliau skaitė mūsų sąrašą:

– Jelena Petrovna. Šauni moteris, bet viskas, ką ji kalbėjo, seniai buvo žinoma visiems ir kiekvienam... De Guaita, pamišęs bibliomanas. Papusas, neblogai.

Jis staiga sustojo.

– „Tres"... Iš kur šitas vardas? Kokio nors rankraščio?

Šaunuolis, pagalvojau, pastebėjo interpoliaciją. Atsakiau gana miglotai:

– Žinote, sudarydami šį sąrašą rėmėmės įvairiais tekstais, didesnę jų dalį jau grąžinome autoriams, jie buvo visai nieko verti. Belbai, gal prisimenate, iš kur paėmėme tą „Tres"?

– Nelabai. Diotalevi?

– Jau praėjo tiek laiko... Ar tai svarbu?

– Ne, ne, – nuramino mus Aljė, – tiesiog to vardo dar nebuvau girdėjęs. Ar tikrai neprisimenate, iš kokio jis rankraščio?

Mes labai apgailestavome, bet neprisiminėme.

Iš liemenės kišenės Aljė išsitraukė laikrodį:

– Viešpatie, manęs jau laukia kitas susitikimas. Prašau atleisti.

Jis išėjo, o mes likome kalbėtis.

– Dabar viskas aišku. Anglai meta masonišką pasiūlymą, kad visus Europos įšventintuosius suvienytų apie Beikono projektą.

– Bet projektas pasisekė tik pusiau: Beikono šalininkų mintys buvo tokios viliojančios, kad davė visai priešingus rezultatus, nei tikėtasi. Škotiškoji atšaka mano, jog tik nauja slaptoji draugija padėtų sumegzti nutrūkusią sekos giją, todėl susisiekia su vokiečių tamplieriais.

– Aljė tos istorijos nesupranta. Tai akivaizdu. Dabar tik mes galime pasakyti, kas nutiko ir kas, mūsų nuomone, turėtų nutik-

ti. Įvairios tautinės grupės puola kovoti viena su kita ir nenustebčiau, jei Martinesas de Paskualis būtų Tomaro grupės agentas. Anglai demaskuoja škotus, kurie pasirodo esą prancūzai, o prancūzai aiškiai suskilę į dvi grupes: proangliškąją ir provokiškąją. Masonų sąjūdis tėra išorinė priedanga, pretekstas, po kuriuo visi šie skirtingų būrių agentai – vienas Dievas težino, kur yra paulikianai ir jeruzaliečiai – susitinka ir kaunasi, bandydami vienas iš kito išplėšti kokį nors paslapties gabalą.

– Masonų judėjimas panašus į „Rick's Café Americain" Kasablankoje, – tarė Belbas. – O tai nusistovėjusią nuomonę apverčia aukštyn kojom. Masonų sąjūdis nėra slapta organizacija.

– Kur ten slapta, tiesiog atviras uostas, kaip Makao. Fasadas. Paslaptis slypi kitur.

– Vargšai masonai.

– Pažanga reikalauja aukų. Bet negalite nepripažinti, kad mes atradome imanentinę istorijos išmintį.

– Istorijos išmintis yra teisingai perrašytos Toros išdava, – tarė Diotalevis. – Tai mes dabar ir darome, visada tebus pašlovintas Aukščiausiojo vardas.

– Na, gerai, – tarė Belbas. – Dabar Beikono šalininkai turi *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyną, prancūziškai vokiškas neotamplierių sparnas pasklinda po begalę sektų... Bet dar nesutarėme, kokia turi būti paslaptis.

– Čia jau jūsų darbas, – tarė Diotalevis.

– Jūsų? O ne, tai liečia mus visus. Jei nepavyks garbingai iš to išsipainioti – atrodysime apgailėtinai.

– Prieš ką?

– Prieš istoriją, prieš Tiesos teismą.

– *Quid est veritas?** – paklausė Belbas.

– Mes, – atsakiau.

* Kas yra tiesa? (*Lot.*)

Filosofai tą žolę vadina „Velnio varytoja“. Praktika parodė, kad tik ji gali išvaryti velnius ir jų haliucinacijas... Vieną mergaitę naktimis kankindavęs velnias, ir ta žolė padėjo jį išvaryti.

(Johannes de Rupescissa „Traktatas apie kvintesenciją“, II)

Vėliau kiek primiršau mūsų Planą. Lijos nėštumas artėjo prie pabaigos ir kiekvieną laisvą minutę leidau su ja. Lija mane ramino sakydama, kad dar ne laikas. Ji lankė beskausmio gimdymo kursus, o aš stebėjau jos pratimus. Lija atsisakė mokslo jai teikiamos galimybės iš anksto žinoti kūdikio lytį. Ji troško staigmenos. Sutikau su šia jos užgaida. Glosčiau jos pilvą neklausdamas, kas iš jo išeis: nusprendėme pavadinti jį Daiktu.

Klausinėjau, kaip galėčiau dalyvauti gimdyme.

– Tas Daiktas kartu ir mano, – kalbėjau. – Nenoriu būti tėvas iš filmų, kuris vaikštinėja koridorium, traukdamas vieną cigaretę po kitos.

– Pimai, nieko daugiau ir negali padaryti. Ateina toks laikas, kai dirbti tenka man vienai. Be to, tu nerūkai ir nemanau, kad šia proga norėtum pradėti.

– Tai ką man tuomet daryti?

– Tu dalyvausi prieš tai ir po to. Po to, jei bus berniukas, galėsi jį auklėti, o vieną dieną parodysi jam savo varganą biurą, kartoteką, nuostabiosios metalų istorijos projektus ir tarsi: „Mano sūnau, ateis laikas, ir visa tai priklausys tau“.

– O jei bus mergaitė?

– Tarsi: „Mano dukra, ateis laikas, ir visa tai priklausys tavo tinginiui vyrui“.

– O prieš tai?

– Per sąrėmius, tarp vieno sąrėmio ir kito, reikia skaičiuoti laiką, nes trumpėjantys tarpai reiškia, kad toji akimirka artė-

ja. Skaičiuosime kartu ir tu man muši ritmą, lyg irklininkams galerose. Atrodys, jog ir tu po truputį stumi Daiktą iš jo tamsaus urvelio. Vargšelis vargšelė... Jauti, jam dabar taip gera tamsoje, jis čiulpia syvus tarsi koks aštuonkojis, viską gauna veltui, tik staiga – pokšt! – išstumiamas į saulės šviesą. Sumirksi, sumirksi ir taria: „Kur, po velnių, atsidūriau?“

– Vargšelis vargšelė, nors dar nesusipažino su ponu Garamondu. Eikš, pabandysim skaičiuoti.

Skaičiavome tamsoje, laikydamiesi už rankų. Svajojau. Tai buvo Daiktas, kuris gimdamas suteiktų prasmės visai velniavos meistrų beprotybei. Vargšai tyrinėtojai, naktimis įsivaizduojantys chemines jungtuves ir klausiantys savęs, ar tikrai jų metu buvo sukurtas aštuoniolikos karatų auksas, ar filosofinis akmuo – tai *lapis exillis* ar apgailėtinas molinis gralis: manasis Gralis buvo ten, Lijos pilve.

– Taip, – kalbėjo Lija, vedžiodama mano delną per savo kietą pilvotą indą, – štai čia kankinasi tavo geroji pirminė materija. Kaip tie žmonės, kuriuos sutikai pilyje, įsivaizdavo tai, kas vyksta inde?

– Na, jų nuomone, ten verda melancholija, sieringas molis, juodasis švinas, Saturno aliejus, kad tai yra Stiksas, kur minkštėja, sukepa, pūva, skystėja, minkosi, persisunkia, pasineria, kur perpuvusi žemė ir dvokiantis kapas...

– Gal jie impotentai? Argi nežino, kad inde auga mūsų Daiktas, visas gražiai baltas ir rausvas?

– Taip, jie tai žinojo, tačiau jiems ir tavo pilvas yra metafora, kupina paslapčių...

– Nėra jokių paslapčių, Pimai. Mes puikiai žinome, kaip atsiranda Daiktas su savo mažyčiais nervais, raumenėliais, akytėmis, kasomis...

– Viešpatie, o kiek jų? Kas tai, gal *Rosemary's Baby*?

– Taip tik sakoma. Bet turime būti pasiruošę priimti Daiktą ir su dviem galvom.

– Aišku! Išmokysiu jį groti duetus, trimitui ir klarnetui... Keturios rankos gal būtų kiek per daug, bet tik pagalvok, koks puikus pianistas jis taptų. Visai kas kita nei koncertas kairiajai rankai. Brrr... Bet ir mano velniavos meistrai puikiai žino, jog tą dieną klinikoje įvyks baltoji magija, gims Rebis, androginas...

– Tik to mums ir trūko. Geriau paklausyk, pavadinsim Daiktą Julijum arba Julija, mano senelio vardu, gerai?

– Man patinka, skamba gražiai.

Reikėjo čia ir sustoti. Visiems Atskleistosios Izidės adeptams būčiau parašęs baltąją knygą, gerąjį *grimoire**, paaiškinęs jiems, kad nebereikia ieškoti *secretum secretorum*, kad gyvenimo raštuose nėra jokios slaptos prasmės, o viskas yra ten – visų pasaulio Lijų pilvuose, klinikų kambariuose, ant čiužinių ir akmenuotose upių pakrantėse, ir iš tremties sugrįžę akmenys ir šventasis Gralis yra ne kas kita, kaip tos su nukarusiomis bambagyslėmis rėkiančios beždžionėlės, kurioms daktaras pliaukši per užpakalius. O tam Daiktui mudu su Lija esame Nepažįstami Vyresnieji, bet jis netruks mus pažinti, nė neklausdamas to mulkio de Mestro.

Bet ne, mes – šaipokai – norėjome eiti slėpynių su velniavos meistrais, parodydami jiems, kad, jei turėjo būti kosminis sąmokslas, mes mokame sukurti tokį, kad labiau kosminio nė negalėtų būti.

„Taip tau ir reikia, – kalbėjau sau aną vakarą. – Todėl dabar esi čia ir lauki, kas įvyks po Fuko švytuokle.“

* Slaptaraštis (*pranc.*).

Tikrai sakyčiau, kad tas siaubingas mišrūnas negimė iš motinos įsčių, o radosi iš Efialto, iš Inkubo ar kokio kito baisaus demono, lyg būtų pradėtas kokio pūvančio nuodingo grybo, faunų ir nimfų sūnus, panašesnis į demoną nei į žmogų.

(Athanasius Kircher „Mundus Subterraneus", Amsterdamas, Jansson, 1665, II, p. 279–280)

Tą dieną norėjau likti namuose, kažką nujaučiau, bet Lija man liepė nevaizduoti karališkojo sutuoktinio ir eiti dirbti.

– Pimai, dar yra laiko, jis dar negimsta. Man irgi reikia eiti. Eik.

Jau buvau prie savo biuro durų, kai prasivėrė pono Salono durys ir pasirodė jis pats, ryšėdamas įprastą nuo darbo pageltusią prijuostę. Negalėjau nepasisveikinti, o jis pakvietė mane užeiti. Dirbtuvės dar nebuvau matęs, todėl užėjau.

Jei už durų kada nors ir buvo butas, Salonas, matyt, išgriovė visas jo pertvaras, nes tai, ką išvydau, buvo erdvi miglotų kontūrų patalpa. Kažkokiais architektūriniais sumetimais ši pastato dalis buvo su mansarda ir šviesa krito pro nuožulnius langus. Nežinau, gal stiklai buvo nešvarūs, gal matiniai, gal Salonas juos uždengė vengdamas tiesioginių saulės spindulių, o gal dėl daugybės daiktų, visais būdais rodančių tuštumos baimę, tačiau patalpoje tvyrojo vėlyvų sutemų šviesa. Spintelės, panašios į tas, kokios būna senosiose vaistinėse, skirstė tą didžiulę erdvę į daug pasažų ir perspektyvų. Vyravo ruda spalva: rudi daiktai, spintos, stalai, viskas paskendę pro langus krintančios šviesos ir kur ne kur degančių senovinių lempų šviesos mišinyje. Pirmas įspūdis buvo lyg įėjus į nuo Stradivarijaus laikų neveikiančią smuikų meistro dirbtuvę, kur dulkių sluoksnis pamažu kaupėsi ant dryžuotų tiorbų pilvų.

Vėliau, apsipratus akims, supratau atsidūręs – kaip ir galėjau tikėtis – sustingusiame zoologijos sode. Meškiukas šviesiomis stiklinėmis akimis ropštėsi dirbtine šaka, stovėjo nustebusi didinga pelėda, ant stalo priešais išvydau žebenkštį, o gal kiaunę ar šešką, nebuvau tikras. Stalo viduryje puikavosi priešistorinis gyvūnas, kurį pažinau ne iš karto, panašus į rentgeno spinduliais peršviestą kačių giminės atstovą.

Tai galėjo būti puma, leopardas, didelis šuo. Mačiau jo griaučius, pusiau prikimštus plaušų, apjuostus vieliniu tinkleliu.

– Turtingos jausmingos ponios dogas, – kreivai šyptelėjo Salonas. – Ji nori jį prisiminti tokį, koks jis buvo, kai jie gyveno kartu. Matote? Gyvūnui nudiriama oda, ji ištepama arseno muilu, po to išmirkomi ir išbalinami kaulai... Pažvelkite į tą lentyną, kokia graži stuburų ir krūtinės ląstos kaulų kolekcija. Puikus osarijus, tiesa? Paskui kaulai sujungiami metaliniais siūlais, o sudėjus griaučius ant jų užtempiamas karkasas. Paprastai kemšu šiaudais ar popieriaus skutais, kartais kreida. Galiausia užtraukiama oda. Taisau mirties ir irimo daromą žalą. Pažvelkite į tą apuoką, argi jis nepanašus į gyvą?

Nuo tos dienos kiekvienas gyvas apuokas man atrodė lyg miręs, Salono perkeltas į sklerotinę amžinybę. Pažvelgiau į šio gyvuliškos kilmės faraonų balzamuotojo veidą, jo vešlius antakius, pilkus skruostus ir pabandžiau suprasti, ar jis – gyva būtybė ar savo paties meno šedevras.

Norėdamas geriau įsižiūrėti, žengiau žingsnį atgal ir pajutau, kaip kažkas trinktelėjo man per sprandą. Krūptelėjęs atsigręžiau ir pamačiau sujudinęs kabantį daiktą.

Didžiulis negyvas paukštis sklandė kartu su jo galvą pervėrusia strėle, o pro atvirą krūtinę galėjai matyti, kaip ten, kur kadaise buvo širdis ir gūžys, ji išsišakoja į apverstą trišakį. Storiausia atšaka vėrė tą vietą, kur kadaise buvo žarnos, ir kaip kalavijas krypo į žemę, dvi likusios ėjo per kojas, išlįsdamos simetriškai nagams. Paukštis lengvai siūbavo, o trys

smailės būtų palikusios pėdsaką grindyse, jei tik būtų galėjusios jas liesti.

– Gražus karališkojo erelio pavyzdys, – tarė Salonas, – bet reikės dar dieną kitą padirbėti. Dabar kaip tik rinkau jam akis, – ir parodė man dėželę, pilną akies obuolių ir lėliukių, tarsi koks budelis būtų surinkęs savo darbo metų relikvijas. – Čia ne taip lengva kaip su vabzdžiais, kur pakanka smeigtuko ir dėžutės. Tarkim, bestuburius reikia apdoroti formalinu.

Pajutau lavoninės kvapą.

– Turbūt jūsų darbas labai įdomus, – tariau.

Ir pagalvojau apie gyvybę, plazdančią Lijos pilve. Man šovė stingdanti mintis: jei Daiktas mirtų, tariau sau, aš pats jį palaidosiu, kad penėtų visus požemių sliekus ir tręštų žemę. Tik taip jausiu jį dar esant gyvą...

Krūptelėjau, nes Salonas kalbėjo, iš kažkurios lentynos traukdamas keistą būtybę. Jos ilgis buvo apie trisdešimt centimetrų ir ji atrodė kaip drakonas. Roplys su dideliais juodais plėvėtais sparnais, su gaidžio skiautere, išžiotais nasrais ir dviem eilėm pjūklinių dantų.

– Gražus, tiesa? Mano kūrinys. Panaudojau salamandrą, šikšnosparnį, žalčio žvynus... Požemių drakonas. Mane įkvėpė ši knyga...

Mostelėjo į ant kito stalo gulinčią storą knygą senovinio pergamento viršeliais ir odos apvadais.

– Ji man brangiai kainavo, nesu bibliofilas, bet šitos knygos tikrai norėjau. Tai pirmasis Atanazijaus Kircherio knygos „Mundus Subterraneus“ leidimas, 1665 metai. Štai drakonas. Visai toks pat, tiesa? Kaip rašo tas šaunusis jėzuitas, kuris žinojo viską apie tai, kas žinoma, nežinoma ir ko nėra, jie gyvena vulkanų krateriuose...

– Jūs vis galvojate apie požemius, – tariau, prisimindamas mūsų pokalbį Miunchene ir tas nuotrupas, kurias išgirdau pro Dioniso ausį.

Jis atvertė knygos puslapį: ten buvo pavaizduotas gaublys, atrodantis lyg koks anatominis organas, juodas ir išpurtęs, išvagotas švytinčių kraujagyslių vingiais.

– Jei Kircheris neklydo, žemės gelmėse daugiau kelių nei paviršiuje. Kai gamtoje kas atsitinka, tai dėl apačioje tvoskiančio karščio...

Aš galvojau apie juodąją magiją, apie Liją, apie Daiktą, kuris ieškojo kelio iš savo mielojo vulkano.

– ...ir viskas, kas žmonių pasaulyje įvyksta, jau seniai sugalvota ten, apačioje.

– Taip sako tėvas Kircheris.

– Ne, jis domisi tik gamta... Tačiau antrojoje šios knygos dalyje kalbama apie alchemiją bei alchemikus, ir būtent ten, toje vietoje, užsipuolamas rozenkreicerių ordinas. Kodėl rozenkreicerių ordinas puolamas knygoje apie požemių pasaulį? Mūsų jėzuitas puikiai žinojo, jog paskutinieji tamplieriai pasislėpė požeminėje Agartos karalystėje...

– Ir, atrodo, vis dar ten yra, – mečiau iššūkį.

– Vis dar yra, – sutiko Salonas, – bet ne Agartoje, o kituose požemiuose. Gal po mumis. Dabar ir Milane yra metro. Kam jo reikėjo? Kas užsakė darbus?

– Sakyčiau, inžinieriai, specialistai.

– Esate linkęs užsimerkti. O toje savo leidykloje leidžiate nežinia kieno knygas. Kiek tarp jūsų autorių yra žydų?

– Mūsų autoriai neprivalo pristatyti savo genealoginių medžių, – sausai atšoviau.

– Nepamanykite, kad esu antisemitas. Kai kurie iš mano geriausių draugų – žydai. Kalbu apie tam tikrą žydų tipą...

– Kokį?

– Aš žinau, kokį...

Jis atvėrė savo skrynutę. Ten be jokios tvarkos gulėjo apykaklės, gumelės, virvutės, įrankiai, įvairių technikos mokyklų ženkleliai, net imperatorienės Aleksandros Fiodorovnos monograma ir Garbės legiono ordinas. O per savo apkvaitimą ant visų jų matė Antikristo ženklą, trikampio ar dviejų sukryžiuotų trikampių formos.
(Alexandre Chayla „Serge A. Nilus et les Protocoles", „La Tribune Juive", 1921 gegužės 14, p. 3)

– Matote, – pridūrė, – aš gimęs Maskvoje. Mano jaunystės metais Rusijoje pasirodė slaptieji žydų dokumentai, kuriuose buvo aiškiai parašyta, kad, norint valdyti vyriausybes, reikia dirbti požemiuose. Tik paklausykite, – jis paėmė sąsiuvinį, kuriame ranka buvo surašęs citatas. – „Tuo laiku visuose miestuose jau bus metro ir požeminiai keliai: iš ten sprogdinsime visus pasaulio miestus." „Senųjų Siono išminčių protokolai", devintasis dokumentas!

Pamaniau, kad tas stuburų, akių, ant griaučių tempiamų odų rinkinys yra iš kokio nors žudynių lauko. Bet ne, prieš mane stovėjo tik nostalgija sergantis senis, gyvenantis rusiškojo antisemitizmo prisiminimais.

– Jei gerai supratau, ne visi žydai, o kažkokia jų slapta draugija kažką rezga. Bet kodėl požemiuose?

– Juk tai akivaizdu! Jei jau kas nors ką nors rezga, tai rezga ten, gelmėse, o ne dienos šviesoje. Visi jau senų seniausiai tai žino. Valdyti pasaulį reiškia valdyti tai, kas yra gelmėse. Požemines sroves.

Prisiminiau vieną klausimą, kurį Aljė uždavė savo studijoje, ir Pjemonto druides, iškviečiančias telūrines sroves.

– Kodėl keltai žemėje kasdavo šventyklas su tuneliais, vedančiais prie šventojo šulinio? – tęsė Salonas. – Šulinys būda-

vo kasamas radioaktyviuose kloduose, tai visi žino. O kaip pastatytas Glanstonberis? O gal tai nesusiję su Avalono sala? Iš kur kilęs Gralio mitas? Kas, jei ne žydas, išrado Gralį?

Viešpatie, ir vėl Gralis. Yra tik vienas Gralis, manasis Daiktas, susijęs su radioaktyviais Lijos įščių klodais, ir gal kaip tik dabar Jis džiaugsmingai plaukia prie šulinio žiočių, o aš stypsau čia, tarp iškimštų pelėdų, šimto negyvėlių ir vieno, kuris dedasi esąs gyvas.

– Visos katedros stovi ten, kur buvo keltų menhyrai. Kodėl jie kasdavo į žemę akmenis, nors tai didžiulis darbas?

– O kodėl epigtiečiai varginosi statyti piramides?

– Būtent. Antenos, termometrai, zondai, kinų daktarų adatos, įsmeigtos tose vietose, kur kūnas reaguoja, tam tikruose taškuose. Žemės centre yra besilydantis branduolys, kažkas panašaus į saulę, dar daugiau, tai yra tikroji saulė, aplink kurią kažkas įvairiomis trajektorijomis sukasi. Telūrinių srovių orbitos. Keltai žinojo, kur jos yra ir kaip jas valdyti. O Dantė, Dantė? Ką jis norėjo mums pasakyti tuo savo pasakojimu apie kelionę į gelmes? Mielas drauge, ar suprantate, ką noriu tuo pasakyti?

Neapsidžiaugiau tapęs jo mielu draugu, bet toliau klausiau jo kalbos. Julijus Julija, manasis Rebis tarsi Liuciferis įkurdintas Lijos pilvo centre, bet jis, ji, Daiktas turės apsiversti, nusitaikyti aukštyn, kažkaip išeiti. Daiktas padarytas taip, kad išeitų iš įščių, atskleistų savo tyrą paslaptį, o ne įeitų į jas nuleidęs galvą, ieškodamas tamsiosios paslapties.

Salonas vis kalbėjo, dabar jau lyg kartodamas seniai išmoktą monologą.

– Ar žinote, kas yra anglų „leys“? Praskriskite virš Anglijos ir pamatysite, kad visos šventos vietos sujungtos tiesia linija, tiesiog linijų tinklas, išvagojęs visą teritoriją. Jos vis dar matomos, nes pagal jas vėliau buvo nutiesti keliai...

– Jei egzistavo šventos vietos, jas turėjo susieti keliais, o tuos kelius bandyta tiesti kuo tiesesnius...

– Taip? Tai kodėl išilgai šių linijų migruoja paukščiai? Kodėl jie žymi skraidančiųjų lėkščių maršrutus? Romėnų invazija tą paslaptį nustūmė užmarštin, bet dar liko ją žinančių...

– Žydai, – mestelėjau.

– Jie irgi ieško. Pirmasis alchemijos principas yra VITRIOL: *Visita Interiora Terrae, Rectificando Invenies Occultum Lapidem.* *

Lapis exillis. Manasis Akmuo, lėtai grįžtantis iš tremties, iš saldžios užmirštos hipnotinės tremties į talpų Lijos indą, neieškantis kitų gelmių, mano gražus ir baltas Akmuo, norintis išeiti į paviršių... Troškau bėgti namo, pas Liją, ir kartu su ja laukti, kada pasirodys Daiktas, kas valandą tikėtis išvysti atkovoto paviršiaus triumfą. Salono urve tvyrojo požemių tvaikas. Požemiai – tai pradžia, kurią reikia palikti, o ne tikslas, kurio reikėtų siekti. Bet klausiausi Salono, o mano galvoje sukosi naujos klastingos mintys apie Planą. Laukdamas vienintelės šio pasaulio Tiesos pasirodymo blaškiausi, kurdamas naują melą. Aklas kaip požemių gyventojai.

Krūptelėjau. Privalėjau išeiti iš tunelio.

– Man reikia eiti, – tariau. – Galėtume pasiūlyti jums literatūros šiuo klausimu.

– Na, viskas, kas parašyta šia tema, – netikra kaip Judo siela. Tai, ką žinau, išmokau iš savo tėvo...

– Geologo?

– O, ne, – nusijuokė Salonas, – visai ne. Mano tėvas – ir nėra čia ko gėdytis, tai jau seni laikai – dirbo Ochrankoje. Jis buvo tiesiogiai pavaldus jos viršininkui, legendiniam Račkovskiui.

Ochranka, Ochranka, kažkas panašaus į KGB, ar tai nebuvo slaptoji caro policija? O kas tas Račkovskis? Kur girdėjau panašų vardą? Viešpatie, paslaptingasis pulkininko svečias grafas Rakoskis... Ne, palauk, nereikia pasiduoti sutapimams. Aš nedarau negyvų kūnų iškamšų, aš kuriu gyvus kūnus.

* Apsilankyk krašto gilumoje, eidamas tiesiai rasi paslaptingąjį akmenį. (*Lot.*)

Kai Didžiojo Kūrinio materijoje pasirodo Balta spalva – Gyvenimas nugalėjo Mirtį, jų Karalius prisikėlė iš numirusių, Žemė ir Vanduo tapo Oru, stojo Mėnulio tvarka, jų Vaikas gimė... Tuomet Materija yra pasiekusi tokią tvirtybę, kad Ugnis nebepajėgia jos sunaikinti... Kai menininkas pamato tobulą baltumą, filosofai sako, jog reikia suplėšyti knygas, nes jos jau nebereikalingos.

(Dom. J. Pernety „Dictionnaire mytho-hermétique“, Paryžius, Bauche, 1758, „Blancheur“)

Skubiai sumurmėjau kažkokį atsiprašymą. Atrodo, pasakiau, kad „mano mergina rytoj turi gimdyti“, Salonas mane pasveikino, bet su tokia veido išraiška, lyg nesuprastų, kas tėvas. Bėgte leidausi namo, įkvėpti gryno oro.

Lijos nebuvo. Virtuvėje ant stalo radau raštelį: „Brangusis, man išbėgo vandenys. Tavęs biure neradau. Skubu į kliniką taksi. Atvažiuok, jaučiuosi vieniša“.

Mane apėmė panika, juk turėjau būti ten ir skaičiuoti kartu su Lija, turėjau būti biure, turėjau būti randamas. Tai mano kaltė, Daiktas galėjo gimti negyvas, Lija galėjo mirti, Salonas būtų iškimšęs juos abu.

Įlėkiau į kliniką lyg sirgdamas vidinės ausies uždegimu, klausinėjau tų, kurie nieko nežinojo, du kartus supainiojau skyrius. Visiems kartojau, kad jie privalo žinoti, kur gimdo Lija, o visi man sakė nurimti, nes čia gimdė visi.

Pagaliau, pats nežinau kaip, atsidūriau viename iš kambarių. Lija buvo išblyškusi – perlamutrinio baltumo ir šypsojosi. Kažkas jai pakėlė kirpčius ir paslėpė po balta kepuraite. Pirmą kartą pamačiau Lijos kaktą visu gražumu. Greta jos gulėjo Daiktas.

– Julijus, – ištarė ji.

Mano Rebis. Jis kartu ir mano kūrinys, bet ne iš mirusių kūnų dalių, be arseno muilo. Jam nieko netrūko: visi pirštai buvo savo vietose.

Norėjau apžiūrėti jį visą.

– Ak, koks gražus pimpaliukas, o, kokie dideli kamuoliukai!

Paskui puoliau bučiuoti apnuogintą Lijos kaktą:

– Tai tavo nuopelnas, brangioji, viskas priklauso nuo indo.

– Aišku, kad tai mano nuopelnas, kvailiuk. Aš skaičiavau viena.

– Tu esi mano lobis, – tariau jai.

81

> Požemių žmonės pasiekė didžiausią išmintį... Jei mūsų kvaila žmonija pradėtų prieš juos karą, jie galėtų išsprogdinti visą planetos paviršių.
>
> (Ferdinand Ossendowski „Beasts, Men and Gods", 1924, V)

Buvau su Lija ir jai išėjus iš klinikos, nes, vos tik grįžome namo, keisdama mažylio vystyklus ji prapliupo verkti, sakydama verčiau jau niekada nebūtų jo turėjusi. Vėliau kažkas man paaiškino, jog tai normalu: po džiaugsmo ateina bejėgiškumo jausmas. Tomis dienomis, kai slampinėjau po namus jausdamasis nereikalingas, visai nepritaikomas kūdikiui žindyti, ilgas valandas skaičiau viską, ką pavyko rasti apie telūrines sroves.

Vėliau aptariau tai su Aljė. Jis mostelėjo perdėtai abejingai:

– Varganos žalčio Kundalinio metaforos. Ir kinų geomantija ieškojo žemėje drakono pėdsakų, tačiau telūrinis žaltys tereiškė įšventinimų žaltį. Deivė ilsisi kaip susirangęs žaltys ir miega amžinu letargo miegu. Kundalinis plazda švelniai, plazda

lengvai šnypšdamas ir susieja sunkiuosius kūnus su trapiaisiais. Lyg sūkurys ar vandens turbina, kaip skiemens OM vidurys.

– Bet apie kokią paslaptį byloja žaltys?

– Apie telūrines sroves. Tačiau tikrąsias.

– O kas yra tos tikrosios telūrinės srovės?

– Didžioji kosmologinė metafora. Jos byloja apie žaltį.

„Velniop Aljė, – pagalvojau. – Aš žinau daug daugiau.“

Perskaičiau savo užrašus Belbui su Diotaleviu, ir mums neliko jokių abejonių. Pagaliau galėjome tamplieriams priskirti pagarbos vertą paslaptį. Tai buvo ekonomiškiausias, elegantiškiausias sprendimas, o visos mūsų tūkstančio gabalėlių *puzzle* dalys gražiai sugulė į savo vietas.

Taigi keltai žinojo apie telūrines sroves: jie tai sužinojo iš atlantidų, kai išlikę paskendusio žemyno gyventojai apsigyveno Egipte ir Britanijoje.

Savo ruožtu atlantidai tai sužinojo iš mūsų protėvių, kurie iš Avalono per Mu žemyną pasiekė centrinę Australijos dykumą, tuomet, kai visi žemynai buvo viena ištisa žemė – nuostabioji Pangėja. Reikia tik mokėti perskaityti (kaip tai moka aborigenai, tačiau jie tyli) didžiajame *Ayers Rock* masyve įspaustą paslaptingąją abėcėlę, ir viskas paaiškės. *Ayers Rock* yra didžiojo (nežinomo) kalno antipodas, to tikrojo ašigalio, įšventintųjų ašigalio, o ne to, į kurį atvyksta eilinis tyrinėtojas. Kaip paprasta ir akivaizdu visiems, kurių akių netemdo netikroji vakarietiško mokslo išmintis. Regimasis ašigalis yra tas, kurio nėra, o tas, kuris yra – tai tas, kurio niekas negali regėti, išskyrus kelis adeptus, tačiau jų lūpos surakintos.

Keltai tikėjo, kad pakanka turėti bendrąjį srovių planą. Štai kodėl jie statė megalitus; menhyrai buvo radioestezės aparatai, velenai, elektros dėžutės, įstatytos tose vietose, kur srovės šakojasi į daugelį krypčių. *Leys* žymėjo jau atrastos srovės kelią. Dolmenai buvo energijos kondensatoriai, per kuriuos drui-

dai, pasinaudodami geometrine išmone, bandė ištirti Žemės rutulio schemą, kromlechai ir Stounhendžas buvo mikro- ir makrokosminės observatorijos, iš kurių pagal žvaigždynų išsidėstymą bandyta spėti apie srovių išsidėstymą, nes pagal *Tabula Smaragdina* tai, kas viršuje, izomorfiška tam, kas yra apačioje.

Bet problema slypėjo ne čia ar bent ne vien čia. Tai suprato kita migrantų iš Atlantidos grupė. Okultinis egiptiečių pažinimas per Hermį Trismegistą buvo perduotas Mozei, kuris ypač stengėsi neišduoti jo saviesiems driskiams su dar pilnais manos gurkliais: jiems jis paliko dešimt įsakymų tikėdamasis, kad kada nors šie bus suprasti. Aristokratiškąją tiesą Mozė užšifravo Penkiaknygėje. Kabalistai tai puikiai suprato.

– Tik pagalvokite, – kalbėjau, – Saliamono šventyklos matmenyse viskas jau buvo surašyta lyg atverstoje knygoje, paslapties saugotojai buvo rozenkreiceriai, sudarę Didžiąją baltąją broliją, kitaip tariant, esenai, kurie, kaip žinoma, atskleidžia Jėzui savo paslaptis. Štai motyvas, kitaip visai nesuprantama, kodėl Jėzus nukryžiuojamas...

– Aišku, Kristaus kančia yra alegorija, įspėjimas apie templierių procesą.

– Būtent. O Juozapas iš Arimatėjos nuneša arba grąžina Jėzaus paslaptį į keltų šalį. Tačiau paslaptis dar ne visa. Krikščionys druidai žino tik jos dalį, štai ezoterinė Gralio prasmė: yra kažkas, bet nežinome, kas tai. Kas tai yra, ką jau seniai byloja Šventykla, įtaria tik Palestinoje likusi rabinų grupė. Jie atskleidžia paslaptį įšventintosioms musulmonų sektoms: sufijams, izmailitams, mutakalimams. O iš jų ją sužino tamplieriai.

– Pagaliau pasirodė tamplieriai. Jau pradėjau nerimauti.

Nykščiu baksnojome Planą, o šis tarsi minkštas molis pakluso mūsų kūrybiniams įgeidžiams. Tamplieriai sužinojo paslaptį tomis bemiegėmis naktimis, kai gulėdavo apsikabinę su savo balno draugais, dykumoje, kur be perstojo pūtė simunas. Gabalėlis po gabalėlio jie išplėšė ją iš tų, kurie žinojo Juodojo

Mekos Akmens – babiloniečių buveinės – kosminės koncentracijos galias, nes buvo visiškai aišku, jog Babelio bokštas negalėjo būti niekas kitas, kaip tik bandymas, deja, skubotas ir dėl jo projektuotojų puikybės nepavykęs, pastatyti galingiausią visų laikų menhyrą. Babilono architektai suklydo skaičiuodami, nes, kaip įrodė tėvas Kircheris, jei bokštas būtų iškilęs iki pat viršaus, dėl didelio svorio jis būtų devyniasdešimt, o gal ir daugiau laipsnių pasukęs Žemės ašį ir mūsų vargšas rutulys vietoj statmenai į viršų kylančios falinės karūnos būtų įgijęs žemyn nukarusį sterilų apendiksą, suglebusią varpą, beždžionės uodegą, kvaitulingose antarktinio *Malkut* gelmėse pasimetusią *Shekinah*, genitalijų hieroglifą pingvinams.

– Kokią paslaptį atskleidė tamplieriai?

– Kantrybės, greit sužinosime. Pasaulis sukurtas per septynias dienas. Pabandykime.

82

Žemė yra magnetinis kūnas. Kaip nustatė kai kurie mokslininkai, ji yra vienas didelis magnetas. Paracelsas tai tvirtino jau prieš tris šimtus metų.

(H. P. Blavatsky „Isis Unveiled“, Niujorkas, Bouton, 1877, I, p. XXIII)

Pabandėme, ir mums pavyko. Žemė yra didžiulis magnetas, ir jos srovių jėgą bei kryptį lemia dangaus kūnai, metų laikų ciklai, ekvinokcijų paankstėjimai, kosminiai ciklai. Todėl srovių sistema yra kintama, tačiau ji panaši į plaukus, kurie, nors ir apaugę visą viršutinę kiaušo dalį, bet atrodo išsisukantys iš vieno taško viršugalvyje, ten, kur sunkiausia sekasi juos sušukuoti. Suradus tą tašką ir įrengus jame galingiausią stotį, būtų galima valdyti visus telūrinius planetos srautus. Tamplieriai su-

prato, kad paslaptis – ne tik viso Žemės rutulio srovių žemėlapis, bet ir kritinio taško – *Omphalos*, *Umbilicus Telluris*, Pasaulio centro, Vadavietės – vieta.

Visos alcheminės išmonės, chtoniškasis juodosios magijos nuopuolis, baltosios magijos elektros iškrova buvo įšventintiesiems aiškūs šios šimtmetinės auskultacijos ženklai, o galutinis rezultatas turėjo būti raudonoji magija, visuotinis pažinimas, absoliutus planetos srovių sistemos valdymas. Tikroji alcheminė ir tamplieriška paslaptis – rasti to vidinio, švelnaus, siaubingo ir tolygaus it žalčio Kundalinio plastėjimas ritmo ištakas, to dar galutinai nepažinto, bet tikslaus kaip laikrodis ritmo, kuriuo plakė tas vienintelis, tikras Akmuo, niekada nenukritęs tremtin iš dangaus – Didžioji Motina Žemė.

Kita vertus, Pilypas Gražusis irgi siekė tai suprasti. Štai kodėl inkvizitoriai taip įkyriai klausinėjo apie paslaptingąjį bučinį *in posteriori parte spine dorsi*. Jie troško pažinti Kundalinio paslaptį. Tai rūpėjo daugiau negu sodomija.

– Puiku, – tarė Diotalevis, – bet kai moki valdyti telūrines sroves, ką su jomis darai? Alų?

– Liaukitės, – atsakiau, – argi jums neaiški atradimo prasmė? Įtvirtinkite telūrinėje bamboje galingiausią kištuką... Turėdami tokią stotį, galėsite numatyti liūtis ir sausras, paleisti uraganus, audras, žemės drebėjimus, skaldyti žemynus, paskandinti salas (Atlantida neabejotinai pradingo dėl vieno iš tokių nepavykusių bandymų), išjudinti miškus ir kalnus... Suvokiate? Tai jums ne atominė bomba, kenkianti ir tiems, kurie ją numeta. Iš savo valdymo bokšto paskambini, tarkim, Jungtinių Valstijų prezidentui ir sakai: „Iki rytojaus noriu gauti fantastilijoną dolerių!“ arba: „Reikalauju Lotynų Amerikos arba Havajų nepriklausomybės!“, arba: „Reikalauju sunaikinti visas branduolines atsargas, priešingu atveju Kalifornijos sprūdis atsivers galutinai, o Las Vegasas taps plūduriuojančiu kazino“.

– Bet Las Vegasas yra Nevadoje...

– Koks skirtumas, valdydamas telūrines sroves gali atskirti ir Nevadą, ir Koloradą. Paskui skambini į Aukščiausiąją Tarybą ir sakai: „Brangieji, iki pirmadienio noriu gauti visus Volgos ikrus ir Sibirą, kur galėčiau įsirengti šaldytų produktų sandėlį, priešingu atveju nugramzdinsiu Uralo kalnus, išliesiu iš kraštų Kaspijos jūrą, paleisiu dreifuoti Lietuvą su Estija ir paskandinsiu jas Filipinų įdauboje".

– Tikrai, – tarė Diotalevis. – Didžiulė jėga. Perrašyti Žemę kaip Torą. Nukelti Japoniją į Panamos įlanką.

– Panika *Wall Street*.

– Čia jums ne priešraketinis skydas. Ar metalų pavertimas auksu. Randi teisingą iškrovą, sukeli žemės gelmių orgazmą, priverti per dešimt sekundžių padaryti tai, ką jos darė milijardus metų – ir visas Rūro rajonas tampa deimantų telkiniu. Elifas Levis sakydavo, jog potvynių ir atoslūgių bei pasaulio srovių pažinimas yra žmonių visagališkumo paslaptis.

– Matyt, taip ir yra, – tarė Belbas, – tai lyg visos žemės pavertimas orgonine kamera. Akivaizdu, kad Reichas buvo tamplierius.

– Visi buvo, išskyrus mus. Laimė, laiku susipratome. Dabar mes juos aplenksime.

Kas sustabdė tamplierius, kai jie jau buvo atskleidę paslaptį? Turėjo ja pasinaudoti. Bet viena yra žinoti, visai kas kita – mokėti. O velniškojo švento Bernardo pamokyti tamplieriai varganus keltų menhyrus pakeitė gotikinėmis katedromis, daug jautresniais ir galingesniais kištukais su požeminėmis kriptomis, apgyventomis juodųjų mergelių, – tiesiogiai susijusiomis su radioaktyviosiomis bangomis, ir visą Europą apgaubė retransliacijos stočių tinklu, per kurį sklido žinios apie skysčių galingumą ir kryptis, srovių prigimtį ir įtampą.

– Manau, tai jie atrado, kur Naujajame pasaulyje yra sidab-

ro kasyklos, sukėlė išsiveržimus, o paskui, valdydami Golfo srovę, nuplukdė mineralą prie Portugalijos krantų. Tomaras buvo skirstymo punktas, Rytų Miškas – pagrindinis aruodas. Štai jų turtų ištakos. Bet tai tik smulkmena. Jie suprato, jog tam, kad galėtų visiškai pasinaudoti savo paslaptim, privalo sulaukti tinkamo technologijos išsivystymo lygio, o tai truktų mažiausia šešis šimtus metų.

Taigi tamplieriai sukūrė Planą, kad jų palikuonys, kai jau galės panaudoti savo žinias, atrastų, kur yra *Umbilicus Telluris*. Bet kaip jie padalijo paslapties išaiškinimo dalis trisdešimt šešiems, pasklidusiems po pasaulį? Ar tai buvo vieno ir to paties pranešimo dalys? Ar tam, kad pasakytum, jog *Umbilicus* yra, tarkim, Baden Badene, Kunėjuje ar Čatanugoje, reikia tokio sudėtingo pranešimo?

Žemėlapis? Bet žemėlapyje *Umbilicus* vieta pažymėta kryžiuku. Turintis šią žemėlapio dalį jau viską žino ir jam nereikalingos kitos jo dalys. Ne, viskas turėjo būti daug sudėtingiau. Kelias dienas nėrėmės iš kailio, kol pagaliau Belbas nutarė išbandyti Abulafiją. Atsakymas buvo toks:

Vilhelmas Postelis mirė 1581 metais.
Beikonas yra Sant Albano vikontas.
Conservatoire yra Fuko švytuoklė.

Atėjo laikas skirti Švytuoklei kokį nors vaidmenį.

Po kelių dienų jau galėjau pateikti gana elegantišką sprendimą. Vienas iš velniavos meistrų mums įteikė rankraštį apie hermetinę katedrų paslaptį. Pasak jo, Šartro katedros statytojai po vienu iš skliautų pakabinę svambalą ir taip galėję lengvai nuspėti Žemės sukimąsi.

– Štai kodėl Galilėjaus proceso metu bažnyčia jį palaikė tamplieriumi, – pastebėjo Diotalevis.

– Ne, – tarė Belbas, – kardinolai, nuteisę Galilėjų myriop, buvo Romoje infiltruoti tamplierių mokiniai, todėl jie paskubėjo užčiaupti burną prakeiktajam toskaniečiui, išdavikui tamplieriui, kuris iš savo tuštybės norėjo viską išplepėti, nors iki Plano pabaigos dar buvo likę keturi šimtai metų.

Šiaip ar taip, tas atradimas paaiškino, kodėl po švytuokle tie meistrai mūrininkai nubrėžė labirintą, stilizuotą požeminių srovių sistemos atvaizdą. Suradome Šartro labirinto atvaizdą: saulės laikrodis, vėjų rožė, gyslota sistema, glitus mieguistų žalčio judesių pėdsakas. Bendrasis srovių žemėlapis.

– Gerai, tarkime, tamplieriai pasinaudojo švytuokle, kad nurodytų *Umbilicus* vietą. Labirintas visada yra gana abstrakti schema, verčiau pakloti ant grindų pasaulio žemėlapį ir sutarti, kad tokios dienos tokią valandą švytuoklės smaigalio liečiamas taškas ir yra *Umbilicus* vieta. Bet kur tai padaryti?

– Negali būti jokių dvejonių, tai *Saint-Martin-des-Champs*, Slėptuvė.

– Taip, – neatlyžo Belbas, – bet tarkim, kad vidurnaktį švytuoklė svyruoja išilgai ašies – pasirenku atsitiktinai – Kopenhaga–Keiptaunas. Kur yra *Umbilicus* – Danijoje ar Pietų Afrikoje?

– Teisinga pastaba, – tariau, – bet mūsų velniavos meistras rašo, kad Šartro choro vitraže yra įtrūkis, pro kurį tam tikrą valandą prasiskverbęs saulės spindulys apšviečia visada tą patį grindų akmenį. Nebeatsimenu, kokią išvadą jis iš to padaro, bet, šiaip ar taip, kalbama apie didžiulę paslaptį. Štai jums ir veikimo Planas. *Saint-Martin-des-Champs* bažnyčios chore yra langas su įtrūkiu toje vietoje, kur du spalvoti ar šlifuoti stiklai sujungti švino juosta. Tas įtrūkis apskaičiuotas iki milimetro dalių, o gal jau šešis šimtus metų kas nors rūpinasi, kad jis neprarastų savo formos. Per saulės patekėjimą tam tikrą metų dieną...

– ...o toji diena, be abejo, yra birželio 24-oji, šventas Jonas, saulės solsticijos šventė...

– ...taigi tą dieną ir tą valandą pirmasis pro langą prasiskverbęs saulės spindulys krinta ant švytuoklės, ir toje vietoje, kur yra švytuoklė, kai ant jos krinta saulės spindulys, būtent tame žemėlapio taške ir yra *Umbilicus*!

– Nuostabu, – tarė Belbas. – O jei apsiniaukę?

– Laukiama kitų metų.

– Atleiskite, – tarė Belbas. – Paskutinis susitikimas vyksta Jeruzalėje. Ar Švytuoklė neturėtų kaboti Omaro mečetės kupolo centre?

– Ne, – užtikrinau. – Kai kuriose Žemės rutulio vietose Švytuoklė apsuka ratą per 36 valandas, Šiaurės ašigalyje tai truktų 24 valandas, pusiaujyje švytavimo padėtis nesikeistų. Taigi vieta labai svarbu. Jei tamplieriai padarė savo atradimą *Saint-Martin-des-Champs* bažnyčioje, jų skaičiavimai galioja tik Paryžiuje, nes Palestinoje švytuoklės kelias būtų kitoks.

– O kodėl manome, kad atradimą jie padarė *Saint-Martin-des-Champs*?

– Todėl, kad jie pasirinko *Saint-Martin-des-Champs* savo Slėptuve, kad pradedant Sant Albano prioru iki Postelio, iki pat Konvento stebėjo tą vietą, o tuoj po pirmųjų Fuko bandymų liepė ten pakabinti Švytuoklę. Požymių net per daug.

– Bet paskutinis susitikimas vyksta Jeruzalėje.

– Na ir kas? Jeruzalėje bus vėl atkurtas pranešimas, tai – ne kelių minučių darbas. Po to metus ruošiamasi, ir kitų metų birželio 23-iąją visos šešios grupės susitinka Paryžiuje, kad pagaliau sužinotų, kur yra *Umbilicus*, o paskui imtųsi darbo – užkariauti pasaulį.

– Tačiau dar vienas dalykas man kelia abejonių, – nenusileido Belbas. – Visi trisdešimt šeši žinojo, jog galutinis pranešimo tikslas – *Umbilicus*. Švytuoklė jau kabojo daugelyje katedrų, todėl joje neslypėjo jokia paslaptis. Kas trukdė Beikonui, Posteliui ar pačiam Fuko – jei jau jis pakabino tą nelemtą Švytuoklę, tai turėjo būti gaujos narys – kas, po velnių, trukdė

jiems patiesti ant grindų pasaulio žemėlapį ir suorientuoti jį pagal pasaulio šalis? Mes pasiklydome.

– Mes nepasiklydome, – tariau. – Pranešime buvo parašyta tai, ko niekas negalėjo žinoti: kurį žemėlapį naudoti!

83

Žemėlapis – tai ne teritorija.

(Alfred Korzybski „Science and sanity", 1993, 4ª leid., The International Non-Aristotelian Library, 1958, II, 4, p. 58)

– Ar įsivaizduojate, kaip tamplierių laikais atrodė kartografija, – tariau. – Tame amžiuje naudotasi arabiškais žemėlapiais, kuriuose, beje, Afrika yra viršuje, o Europa – apačioje, jūrininkų žemėlapiais – gana tiksliais, ir prieš tris ar keturis šimtus metų sudarytais žemėlapiais, kuriuos mokyklose dar laikė tinkamais. Įsidėmėkite, kad, norint atskleisti, kur yra *Umbilicus*, nebūtina turėti tikslų žemėlapį ta prasme, kurią šiandien teikiame šiai sąvokai. Pakanka turėti bet kokį žemėlapį su vienu vieninteliu bruožu: suorientuotas jis parodo *Umbilicus* tame taške, kuriame Švytuoklė apšviečiama per birželio 24-osios saulėtekį. Dabar įdėmiai klausykite: hipotetiškai tarkime, kad *Umbilicus* yra Jeruzalėje. Mūsų moderniuose žemėlapiuose Jeruzalė yra tam tikroje vietoje, kuri dar ir šiandien priklauso nuo projekcijos tipo. Tamplierių turėtas žemėlapis sudarytas remiantis nežinia kuo. Nes koks jiems skirtumas? Juk ne Švytuoklė pavaldi žemėlapiui, o žemėlapis pavaldus Švytuoklei. Suprantate? Tai galėjo būti pats beprasmiškiausias pasaulio žemėlapis, tereikėjo, kad, padėjus jį po Švytuokle, lemtingasis birželio 24-osios aušros saulės spindulys parodytų tašką, kuriame būtent tame žemėlapyje būtų Jeruzalė.

– Bet tai neišsprendžia mūsų problemos, – tarė Diotalevis.

– Aišku, kad neišsprendžia. Neišsprendžia ir kitos, dėl trisdešimt šešių nematomųjų. Nes jei nerasime teisingo žemėlapio – nieko nebus. Įsivaizduokime tradiciškai orientuotą žemėlapį, kur rytai nukreipti į apsidę, o vakarai – į navą, nes taip statomos bažnyčios. Tarkime – pasirenku atsitiktinai – kad tos lemtingosios aušros metu Švytuoklė turi atsidurti rytinėje zonoje, beveik pietryčių kvadrato ribose. Jei palygintume su laikrodžiu, galėtume sakyti, kad jis turėtų rodyti dvidešimt penkias minutes po penkių. Sutarėm? Dabar žiūrėkite.

Suradau kartografijos istoriją.

– Štai, pirmu numeriu pažymėtas XII amžiaus žemėlapis. Jis pakartoja T formos žemėlapių sandarą, su Azija ir Žemės rojumi viršuje, Europa kairėje, Afrika dešinėje, bet šitame, be Afrikos, dar ir Antipodai. Antru numeriu pažymėtas žemėlapis, įkvėptas Makrobijaus „Somnium Scipionis", kuris įvairiomis redakcijomis gyvavo iki šešioliktojo amžiaus. Afrika gal per siaura, bet tiek jau to. Dabar įdėmiai žiūrėkite, vienodai suorientuokite abu žemėlapius ir pamatysite, kad pirmajame dvidešimt po penkių yra Arabija, o antrajame – Naujoji Zelandija, nes toje vietoje yra Antipodai. Gali žinoti apie Švytuoklę absoliučiai viską, bet, jei nežinosi, kokiu žemėlapiu naudotis, – esi pražuvęs. Pranešime buvo slaptos nuorodos, kur rasti teisingą žemėlapį, gal sukurtą kaip tik šiai progai. Pranešimas bylojo, kur ieškoti žemėlapio: kokiame rankraštyje, bibliotekoje, abatijoje, pilyje. Galėjo atsitikti ir taip, kad Di, Beikonas ar dar kas nors atkūrė pranešimą, o jame buvo parašyta, tarkim, žemėlapis yra ten ir ten, bet per tą laiką dėl visos Europoje kilusios sumaišties abatija, kurioje jis buvo, sudegė, arba žemėlapis buvo pavogtas ir paslėptas nežinia kur. Gal kas nors turi žemėlapį, bet nežino, kam jis reikalingas, arba žino, kad kažkam reikalingas, tačiau tiksliai nežino kam ir klajoja po pasaulį, ieškodamas pirkėjo. Tik pagalvokite: kiek pa-

siūlymų, klystkelių, pranešimų, suprastų taip, lyg būtų bylojęs apie žemėlapį, tačiau kalbėję visai apie ką kita, ir pranešimų, bylojusių apie žemėlapį, o perskaitytų lyg nuorodos į, tarkim, aukso gamybą. Gal kas nors bando atkurti žemėlapį remdamasis spėjimais?

– Kokiais spėjimais?

– Na, mikro- ar makrokosminiais ryšiais. Štai dar vienas žemėlapis. Žinote, iš kur jis? Jis pasirodė antrajame Roberto Flado traktate „Utriusque Cosmi Historia". Nepamirškime, Fladas – tai rozenkreicerių ordino atstovas Londone. Ką daro mūsų Robertas de Fluktibus, kaip jis mėgo būti vadinamas? Jis pateikia ne žemėlapį, o viso Žemės rutulio projekciją žvelgiant iš Ašigalio, be abejo, iš mistinio Ašigalio, t. y. žvelgiant iš idealios Švytuoklės, pakabintos idealaus skliauto rakte, taško. Štai žemėlapis, kurį reikėtų padėti po Švytuokle! Juk tai akivaizdu, ir kodėl niekas to iki šiol nesuprato...

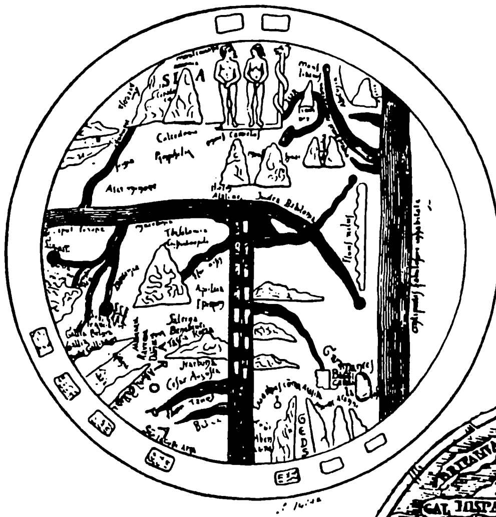
– Todėl, kad tie velniavos meistrai dirba labai lėtai, – tarė Belbas.

– Todėl, kad mes esame vieninteliai verti paveldėti templierių žinias. Bet leiskite tęsti. Atpažinote schemą? Tai judantis skridinys, panašus į tą, kurį Tritemijus naudojo savo šifruotiems pranešimams. Tai – ne žemėlapis. Tai – variantų paieškos, alternatyvių žemėlapių kūrimo mašinos projektas, kuri veiks tol, kol bus rastas teisingas žemėlapis! Parašas po juo skelbia: tai – *instrumentum* pavyzdys, prie jo dar reikia padirbėti.

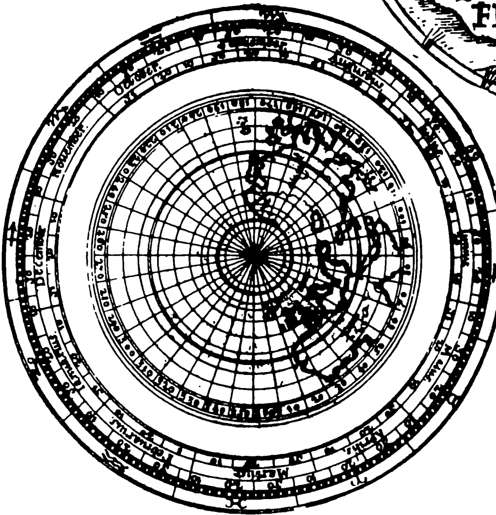
Bet ar ne Fladas užsispyręs neigė Žemės sukimąsi? Kaip jis galėjo galvoti apie Švytuoklę?

– Juk pažįstame įšventintuosius. Įšventintasis neigia tai, ką žino, neigia, kad tai žino, meluoja, siekdamas išsaugoti paslaptį.

– Tai paaiškintų, kodėl jau Di taip glaudžiai bendradarbiavo su karališkaisiais kartografais, – tarė Belbas. – Ne tam, kad

RIPHEI MONTES.
EVRO.
FRIGIDA
AETIOPIA. PERVSTA.
MARE RVBEVM.
ALVEVS OCEANI.
PERVS T A
TEMPERATA ANTIPODVM.
NOBIS INCOGNITA.
FRIGI DA

pažintų „tikrąją“ pasaulio formą, o kad tarp visų klaidingų žemėlapių atrastų vienintelį jam reikalingą, taigi vienintelį teisingą žemėlapį.

– Neblogai, neblogai, – tarė Diotalevis. – Ieškoti tiesos tiksliai atkuriant melagingą tekstą.

84

Pagrindinis ir pats naudingiausias šio Susirinkimo tikslas, manau, turėtų būti gamtos istorijos apdorojimas pagal Verulamiečio projektus.

(Christiaan Huygens „Laiškas Kolberui“, „Oeuvres Complètes“, Haga, 1888–1950, VI, p. 95–96)

Šešių būrių darbas neapsiribojo žemėlapio paieškomis. Matyt, dviejose pirmosiose pranešimo dalyse, kurias turėjo portugalai ir anglai, tamplieriai rašė apie Švytuoklę, tačiau anuomet supratimas apie švytuokles buvo dar gana miglotas. Viena – pakabinti švytuojantį svambalą, visai kas kita – sukurti tokio tikslumo mechanizmą, kurį saulė apšviestų per sekundės dalelę. Todėl tamplieriai užsibrėžė šešis amžius. Beikono būrys griebiasi darbo ta kryptim ir bando patraukti savo pusėn visus įšventintuosius, su kuriais karštligiškai bando susisiekti.

Neatsitiktinis sutapimas: rozenkreiceris Saliamonas de Kausas parašo Rišeljė traktatą apie saulės laikrodžius. Vėliau, pradedant Galilėjum ir toliau, karštligiškai tyrinėjamos švytuoklės. Pretekstas – kaip jas panaudoti ilgumoms nustatyti, tačiau, kai 1681 metais Hiuigensas atranda, kad Paryžiuje tiksliai einanti Švytuoklė Kajenoje vėluoja, jis iškart supranta, jog tai priklauso nuo išcentrinės jėgos pokyčių, atsirandančių su-

kantis Žemei. O kai jis išleidžia savo knygą „Horologium“, kurioje išplėtoja Galilėjaus mintis apie Švytuoklę, kas pakviečia jį į Paryžių? Kolberas, tas pats, kuris pakviečia į Paryžių Saliamoną de Kausą, kad šis imtųsi požemių.

Kai 1661 metais Bandymų akademija anksčiau už Fuko paskelbia eksperimentų išvadas, Leopoldas Toskanietis ją paleidžia nepraėjus nė penkeriems metams, o netrukus po to iš Romos gauna kardinolo kepuraitę kaip slaptasis ganytojas.

Ir tai dar ne viskas. Švytuoklės medžioklė tęsiasi. 1742 metais (metai prieš pirmą dokumentais patvirtintą grafo Sen Žermeno pasirodymą!) toks de Meranas pateikia Prancūzijos Karališkajai Mokslų Akademijai atmintinę apie švytuokles; 1756-aisiais (kai Vokietijoje gimsta Slaptasis tamplierių ordinas!) toks Bugė rašo „Sur la direction qu'affectent tous les fils à plomb“*.

Aptikdavau tiesiog fantasmagoriškų pavadinimų, tarkim, 1821 metų Žano Batisto Bio knyga: „Recueil d'observations géodesiques, astronomiques et physiques, exécutées par ordre du Bureau des Longitudes de France, en Espagne, en France, en Angleterre et en Ecosse, pour déterminer la variation de la pésanteur et des degrès terrestres sur le prolongement du meridien de Paris“**.

Prancūzijoje, Ispanijoje, Anglijoje ir Škotijoje! Ir viskas siejasi su *Saint-Martin-des-Champs* dienovidiniu! O seras Eduardas Sabinas, 1823 metais išleidžiantis knygą „An Account of Experiments to Determine the Figure of the Earth by Means of the Pendulum Vibrating Seconds in Different Latitudes“***?

* Apie jėgą, turinčią įtakos visiems svambalams (*pranc.*).

** „Ataskaita apie geodezinius, astronominius ir fizikinius matavimus, atliktus Prancūzijos ilgumų biuro užsakymu Ispanijoje, Prancūzijoje, Anglijoje ir Škotijoje, siekiant nustatyti švytavimo ir ilgumų paklaidas Paryžiaus dienovidinio tąsoje“ (*pranc.*).

*** „Ataskaita apie bandymus nustatyti Žemės formą pagal švytuoklės švytavimo periodą įvairiose platumose“ (*angl.*).

O paslaptingasis grafas Fiodoras Petrovičius Litkė, 1836 metais išleidęs savo tyrimų rezultatus apie Švytuoklės judėjimą keliaujant jūra aplink pasaulį? Juos užsakė Peterburgo Imperatoriškoji Mokslų Akademija. Kodėl tai domina ir rusus?

O jei tuo metu kuri nors grupė, neabejotinai Beikono būrio įpėdiniai, nusprendžia atskleisti srovių paslaptį be žemėlapio ir be Švytuoklės, naujai, iš pat pradžių įsiklausydama į žalčio alsavimą? Štai kur galėjo pasitvirtinti Salono nuojauta: maždaug Fuko laikais pramonės pasaulis – Beikono būrio kūrinys – pradeda kasti metro Europos metropolijų širdyje.

– Išties devynioliktasis amžius apsėstas požemių: Žanas Valžanas, Fantomas, Žaveras, Rokambolė – viskas prasideda ir baigiasi kanaluose bei kloakose, – tarė Belbas. – Viešpatie, kai dabar pagalvoju – visa Verno kūryba yra įšventintojo žvilgsnis į požemio paslaptis! Kelionė į žemės gelmes, dvidešimt tūkstančių mylių po vandeniu, paslaptingosios salos olos, milžiniškas Juodosios Indijos požemių pasaulis! Reikėtų atkurti įstabiųjų kelionių planą ir tikrai rastume žalčio apvijų pėdsaką, kiekvieno žemyno *leys* žemėlapį. Vernas tyrinėja telūrinių srovių tinklą iš viršaus ir iš apačios.

Nutariau paremti jo hipotezę.

Kuo vardu buvo knygos apie Juodąją Indiją pagrindinis herojus? Džonas Garalis, kone Gralio anagrama.

– Mes nieko neprasimanome, o remiamės tikrais faktais. Vernas duoda ir daug aiškesnių ženklų. *Robur le Conquérant, R.C., Rosa-Croce* – Rožė ir Kryžius. O perskaitytas atvirkščiai „Robur“ yra „rubor“, rožės raudonis.

Phileas Fogg. Vardas kaip parašas: *Eas* graikiškai turi visuotinumo prasmę (taigi yra *pan* ir *poly* atitikmuo), o *Phileas* yra Polifilas. *Fogg* angliškai reiškia „rūką“... Vernas, be jokios abejonės, priklausė „Le Brouillard“ draugijai. Jis netgi malonėjo paaiškinti mums ryšius tarp šios draugijos ir rozenkreicerių ordino, nes kas pagaliau buvo tas žymusis keliautojas, jei ne rozenkreiceris?.. Be to, argi jis nepriklausė „Reform Club“, kurio pirmosios raidės R. C. reiškia reformuotąjį rozenkreicerių ordiną? O „Reform Club“ įsikūręs *Pall-Mall* gatvėje, tuo dar kartą primindamas Polifilo Sapną.

(Michel Lamy „Jules Verne, initié et initiateur“, Paryžius, Payot, 1984, p. 237–238)

Kūrėme daug dienų, pertraukdavome savo darbus, kad pasidalytume naujausiais atradimais, skaitėme viską, kas pakliūdavo po ranka – enciklopedijas, žurnalus, komiksus, leidyklų katalogus, be atrankos, ieškodami galimų trumpųjų jungimų, stabtelėdavome pasirausti pas visus gatvės knygų pardavėjus, šniukštinėjome kioskuose, begėdiškai vogėme iš velniavos meistrų atneštų rankraščių, pergalingai įpuolę į leidyklą mesdavome ant stalo naujausią radinį. Prisiminus tas savaites visa istorija iškyla prieš mane siautulinga, lyg Lario Semono filme, su šuoliais ir kritimais, su viršgarsiniu greičiu atsidarančiomis ir užsidarančiomis durimis, skraidančiais kreminiais tortais, bėgimu laiptais aukštyn ir žemyn, senų automobilių susidūrimais, griūvančiomis vaistinių lentynomis, virstančia dėželių, buteliukų ir minkštų sūrių lavina, sodos vandens fontanais, sproginėjančiais miltų maišais. Ir, atvirkščiai, prisimindamas pertraukas, sustingusį laiką – likusį mus supantį gyvenimą – regiu jį lyg sulėtintame filme, kur Planas formavosi meninės gimnastikos žingsniu, lyg lėtai besisukantis disko metikas, at-

sargūs sunkumų kilnotojo judesiai, nusitęsęs golfo žaidimas ar beprasmės beisbolo pauzės. Šiaip ar taip, nepriklausomai nuo ritmo likimas mums buvo palankus, nes, ieškodamas ryšių, jų visada rasi, visur ir tarp visko, o pasaulis virsta tinklu, panašumų versme, kur viskas primena viską ir viskas viską paaiškina...

Lijai nieko nepasakojau, bijojau supykdyti, bet Julijui rasdavau vis mažiau laiko. Pabusdavau naktį, staiga suvokęs, kad Renė Dekartas* yra R. C. ir kad jis pernelyg uoliai ieškojo, o vėliau neigė radęs rozenkreicerių ordino riterius. Kodėl tokia ištikimybė Metodui? Metodas buvo reikalingas tik atskleisti paslaptį, jau žavėjusią visus Europos įšventintuosius... Kas šlovino gotikos magiją? Renė de Šatobrianas. Kas Beikono laikais parašė „Steps to the Temple"? Ričardas Krašo. O Ranjeris de Kalcabidžis, Renė Šaras, Reimondas Čandleris? O Rikas iš Kasablankos?

86

Šio mokslo, kurio bent jau materialioji dalis nėra prarasta, bažnyčių statytojai išmoko iš Sitó vienuolių... Praeitame šimtmetyje jie buvo žinomi kaip „Compagnons du Tour de France". Ir būtent į juos kreipėsi Eifelis dėl savo bokšto statybos.

(L. Charpentier „Les mystères de la cathédrale de Chartres", Paryžius, Laffont, 1966, p. 55–56)

Dabar jau visa naujųjų amžių istorija knibždėjo požemius rausiančių darbščių kurmių, sekančių planetą iš apačios. Tačiau

* Lotynizuotai – Renatus Cartesius.

turėjo būti ir kažkas kita, kažkokia kita veikla, pradėta Beikono šalininkų, kurios rezultatus bei etapus matė visi, tačiau nekreipė dėmesio... Rausimasis į žemės gelmes padeda pažinti giliausius jos klodus, bet nei keltai, nei tamplieriai neapsiribojo šuliniais, o statė savo į dangų kylančius kištukus, kad palaikytų ryšį tarp vieno ir kito megalito ir įmintų žvaigždžių įtaką...

Mintis Belbui kilo vieną bemiegę naktį, kai, žvelgdamas pro langą, toli virš Milano stogų pamatė metalinio RAI bokšto – didžiosios miesto antenos – šviesas. Kuklus Babelio bokštas. Ir tada jis suprato.

– Eifelio bokštas, – tarė mums kitą rytą. – Kodėl mes apie jį nepagalvojome? Metalo megalitas, paskutiniųjų keltų menhyras, tuščiavidurė smailė, aukštesnė už visas gotikines smailes. Kam Paryžiui buvo reikalingas tas beprasmis paminklas? Tai – dangaus zondas, antena, surenkanti žinias iš visų į žemės plutą susmeigtų hermetinių kištukų – iš statulų Velykų saloje ir Maču Pikču, Laisvės statulos Bedlou saloje, kurios atsiradimu pasirūpino įšventintasis Lafajetas, iš Luksoro obelisko, aukščiausiojo Tomaro bokšto, Rodo salos koloso, kuris ir toliau siunčia žinias iš uosto gelmių, tik niekas nebegali jo rasti, iš brahmaniškųjų šventyklų džiunglėse, Didžiosios sienos bokštelių, *Ayers Rock* viršūnės, Strasbūro smailių, kuriomis taip žavėjosi įšventintasis Gėtė, iš *Mount Rushmore* skliautų, kur tiek daug dalykų suprato įšventintasis Hičkokas, iš *Empire State* dangoraižio antenos – pasakykite, kieno aliuzija yra šis kūrinys, jei ne užuomina į imperatoriaus Rudolfo iš Prahos imperiją? Bokštas gaudo žinias iš požemių ir lygina jas su tomis, kurios ateina iš dangaus. O kas mums parodė pirmąjį sukrečiantį kinematografinį Bokšto vaizdą? Renė Kleras filme „Paris qui dort“*. René Clair, R. C.

* „Miegantis Paryžius“ (*pranc.*).

Reikėjo naujai perskaityti visą mokslo istoriją: pagaliau tapo suprantamos tos kosminės varžybos su visais kvailais palydovais, kurie nieko kito nedaro, tik fotografuoja žemės plutą, kad nustatytų joje esančias nematomas įtampas, povandenines tėkmes, šilto oro sroves. Ir kalbėdamiesi tarpusavyje kalbasi su Bokštu, kalbasi su Stounhendžu...

87

Įdomus sutapimas: Šekspyro vardu pasirašytoje knygoje, išleistoje 1623 metais, yra lygiai trisdešimt šeši kūriniai.

(W. F. C. Wigston „Francis Bacon versus Phantom Captain Shakespeare: The Rosicrucian Mask", Londonas, Kegan Paul, 1891, p. 353)

Dalydamiesi savo svaičiojimais, manėme – ir visai teisingai, – kad remiamės neteisingais asociatyviais ryšiais ir keistais sutapimais, kuriais, jei kas kitas būtų mums juos pateikęs, nebūtume patikėję. Tačiau mums teikė jėgų susitarimas – nebylus, kaip to reikalauja ironijos etiketas, – kad parodijuojame kitų logiką, bet per ilgas pauzes, kai kiekvienas atskirai rinkome medžiagą savo susitikimams, ramia sąžine galvodami, jog kaupiame mozaikos gabalėlius parodijai, mūsų smegenys pratinosi sieti, sieti, sieti kiekvieną dalyką su kiekvienu kitu, o kad tai vyktų automatiškai, reikėjo, jog taptų įpročiu. Manau, pasiekėme tokį lygį, kai nebebuvo skirtumo tarp įpročio apsimesti, jog tiki, ir įpročio tikėti.

Šnipų istorija: jie prasiskverbia į slaptąsias priešo tarnybas, įpranta galvoti taip kaip jis, jei lieka gyvi, tai tik todėl, kad jiems tai puikiai pavyksta, todėl akivaizdu, kad netrukus pereina į kitą pusę, kuri jau tapo jų. Arba istorija to, kuris gyvena

vienas su šunimi, visą dieną su juo kalbasi, iš pradžių stengiasi suprasti jo logiką, paskui apsimeta, kad jis supranta jo logiką. Iš pradžių šuo jam atrodo drovus, vėliau – pavydus, dar vėliau – įtarus, pagaliau ima jam kelti pavydo scenas, jį įžeidinėti, o kai mano, kad šis tapo toks pat kaip jis – jis jau tapo toks pat kaip anas. Jis didžiuojasi, kad sužmogino šunį, o iš tiesų tik pats sušunėjo.

Gal todėl, kad kasdien bendravau su Lija ir vaiku, žaidimas mane paveikė mažiausiai. Buvau tikras, kad aš jį valdau, jaučiausi, lyg vis dar muščiau *agogõ* apeigų metu: buvau su tais, kurie sukelia, o ne su tais, kurie patiria jausmus. Tuomet nesupratau Diotalevio, dabar žinau: Diotalevis mokė savo kūną galvoti taip, kaip galvojo velniavos meistrai. Belbas su jais sutapatino ir savo sąmonę. Aš tik pratinausi, Diotalevis save žlugdė, Belbas – keitė. Tačiau visi mes lėtai naikinome tą išminties krislą, kuris padeda atskirti panašų nuo tapataus, įžvelgti daiktų metaforą, tą paslaptingą, stulbinančią ir nuostabią kokybę, dėl kurios visada galime ką nors pavadinti žvėrimi visai neturėdami galvoje, kad jam užaugo kailis ir iltys. O ligonis, galvodamas apie „žvėrį“, iškart mato jį lojant, šliaužiant, skrendant ar kriuksint.

Jei nebūtume taip įsijautę, būtume pastebėję Diotalevio būseną. Sakyčiau, viskas prasidėjo vasaros pabaigoje. Jis atrodė plonesnis, tačiau ne tuo natūraliu lieknumu, kuris atsiranda keletą savaičių pavaikštinėjus po kalnus. Jo švelnus albinoso gymis įgavo gelsvą atspalvį. Jei būtume tai pastebėję, gal būtume supratę, kad atostogas jis praleido palinkęs prie savo rabiniškų ritinių. Bet mūsų mintys sklandė visai kitur.

Išties netrukus jau galėjome surikiuoti ir prie Beikono būrio nepritapusias atšakas.

Tarkim, šiuolaikinė masonologija Bavarijos iliuminatus, siekusius sunaikinti tautas ir destabilizuoti valstybę, traktuoja ne vien kaip Bakunino anarchizmo, bet ir marksizmo įkvėpėjus. Vaikiška. Iliuminatai buvo provokatoriai, kuriuos Beikono se-

kėjai infiltravo tarp teutonų, tačiau Marksas su Engelsu 1848 metų „Manifeste“ rašydami „šmėkla klaidžioja po Europą“ galvojo visai apie ką kita. Kodėl tokia vaiduokliška metafora? Komunistų manifestas sarkastiškai užsimena apie jau keletą amžių žemyną trikdžiusią vaiduoklišką Plano medžioklę. Jie pasiūlo alternatyvą ir Beikono šalininkams, ir neotamplieriams. Marksas buvo žydas, gal iš pradžių jis atstovavo Cheronos ar Safedo rabinams ir bandė įtraukti į paieškas visą Dievo tautą. Paskui jis ima veikti nepriklausomai, sutapatina *Shekinah* – ištremtąją tautą – su proletariatu, išduoda jį įkvėpusiųjų viltis, apverčia judėjiškojo mesianizmo siekius. Visų šalių tamplieriai, vienykitės! Žemėlapį – darbininkams! Puiku! Koks dar galėtų būti geresnis istorinis komunizmo paaiškinimas?

– Taip, – kalbėjo Belbas, – tačiau Beikono sekėjai savo kelyje irgi susiduria su kliūtimis. Kai kurie iš jų pradeda nuo mokslinės svajonės, o baigia akligatvyje. Sakyčiau, kad paskutinieji dinastijos palikuonys – einšteinai, ferma, ieškantys paslapties mikrokosmo širdyje, – padaro klaidingus atradimus. Vietoj telūrinės energijos – švarios, natūralios, išmintingos, – jie atranda atominę energiją – technologinę, bjaurią, užterštą...

– Erdvės ir laiko priklausomybė – Vakarų klaida, – tarė Diotalevis.

– Taip prarandamas Centras. Vakcina ir penicilinas kaip jaunystės eliksyro karikatūra, – įsiterpiau.

– Arba dar vienas tamplierius, Froidas, kuris vietoj fizinio požemio kasinėjo psichinio požemio labirintus, tarytum apie tai nebūtų jau visko pasakę – ir daug geriau – alchemikai, – tarė Belbas

– O tu nori išleisti daktaro Vagnerio knygas, – įgėlė Diotalevis. – Manau, kad psichoanalizė – penas neurotikams.

– Taip, o penis tik falinis simbolis, – užbaigiau aš. – Ponai, nepaleiskime vadžių. Ir negaiškime laiko. Juk dar nežinome, kur padėti paulikianus ir jeruzaliečius.

Bet, dar neradę atsakymo į šį naują klausimą, susidūrėme su kitu būriu, nepriklausiusiu trisdešimt šešiems nematomiesiems, tačiau gana anksti įsitraukusiu į žaidimą ir iš dalies, nes veikė kaip keliantis sumaištį elementas, sujaukusiu planus. Jėzuitai.

88

Baronas fon Hundas, kavalierius Remzis... ir daugelis kitų aukštųjų laipsnių šiose ložėse dirbo vadovaujami jėzuitų generolo... Tamplierizmas – tai jėzuitizmas.

(Charles Sotheran, 32 ∴ A ir P. R. 94 ∴ Memphis, K. R. ✠, K. Kadosch, M. M. 104, Eng. etc., Rožės ir kryžiaus brolijos Anglijoje ir kitų slaptųjų draugijų įšventintojo laiškas poniai Blavatskajai, 1877 01 11, iš „Isis Unveiled“, 1877, II, p. 390)

Per daug dažnai su jais susidurdavome, nuo pat pirmųjų rozenkreicerių ordino manifestų. Jau 1620 metais Vokietijoje pasirodo „Rosa Jesuitica“, kur primenama, jog rožės simbolika visų pirma priklauso katalikybei ir Marijai, o ne rozenkreicerių ordinui, ir teigiama, kad abu ordinai yra vieningi, o rozenkreiceriai tėra viena iš jėzuitų mistikos apraiškų, skirta reformuotos Vokietijos gyventojams.

Prisiminiau, kaip Salonas, kalbėdamas apie Žemės rutulio gelmes, prabilo apie pagiežą, su kuria tėvas Kircheris statė prie gėdos stulpo rozenkreicerių riterius.

– Šioje istorijoje tėvas Kircheris yra pagrindinis asmuo. Kodėl tas žmogus, tiek kartų įrodęs turįs stebėtojo gyslelę ir eksperimentatoriaus sielą, vėliau savo geras mintis paskandino tūkstančiuose puslapių su neįtikėtinomis hipotezėmis? Jis susira-

šinėjo su garsiausiais anglų mokslininkais. Be to, kiekvienoje iš jo knygų nagrinėjamos rozenkreicerių ordinui būdingos temos, gal tam, kad jas paneigtų, bet, labiausia tikėtina, kad jas pasisavintų, suteiktų joms savą kontrreformistinę traktuotę. Pirmajame „Fama" leidinyje ponas Haselmajeris, jėzuitų įkalintas už reformistines mintis, stengiasi pasakyti, jog tikrieji gerieji jėzuitai yra jie, rozenkreiceriai. Ką gi, Kircheris parašo per trisdešimt knygų, norėdamas įteigti, jog tikrieji gerieji rozenkreiceriai yra jie, jėzuitai. Jėzuitai bando perimti Planą. Jis – tėvas Kircheris – veržiasi tyrinėti švytuokles ir jas, nors ir savaip, tyrinėja, išrasdamas laikrodį visai planetai, rodantį tikslų laiką visose po pasaulį pasklidusios draugijos būstinėse.

– Bet kaip jėzuitai galėjo sužinoti apie Planą, jei tamplieriai buvo verčiau linkę mirti, negu prisipažinti? – paklausė Diotalevis.

Atsakyti, kad jėzuitai visada žino daugiau už velnią, buvo per daug paprasta. Troškome labiau viliojančio paaiškinimo.

Jį radome gangreit. Ir vėl Viljamas Postelis. Vartydami Kretinó-Žoli jėzuitų istoriją (o kiek prisikrizenome iš tokio netikusio vardo) atradome, kad Postelis, apimtas mistinės beprotybės, ištroškęs dvasinio atsinaujinimo, 1544 metais Romoje prisijungia prie švento Ignacijaus Lojolos. Ignacijus jį priėmė su didžiausiu džiaugsmu, bet Postelis nesugebėjo atsisakyti savo įkyrių minčių, kabalizmo, ekumenizmo, o šie dalykai jėzuitams negalėjo patikti, juo labiau – pati įkyriausia mintis, dėl kurios Postelis nesileido į jokius kompromisus: kad Prancūzijos karalius kartu yra ir pasaulio karalius. Ignacijus buvo šventasis, tačiau ispanas.

Taigi įvyko skilimas, Postelis paliko jėzuitus arba jėzuitai jam parodė duris. Bet, kad ir trumpą laiką būdamas jėzuitas, Postelis neabejotinai atskleidė savo misiją šventajam Ignacijui, nes buvo prisiekęs jam ištikimybę *perinde ac cadaver*. „Bran-

gus Ignacijau, – matyt, tarė jis, – žinok, kad priimdamas mane kartu priimi paslaptį tamplierių Plano, kuriam mano nevertas asmuo atstovauja Prancūzijoje, dar daugiau – visi mes laukiame trečiojo kas šimtmetį vykstančio susitikimo1584 metais, ir verta jo laukti *ad majorem Dei gloriam*."

Taigi jėzuitai per Postelį, pasinaudoję jo silpnybės akimirka, sužino tamplierių paslaptį. Tokią svarbią paslaptį reikia išnaudoti. Šventasis Ignacijus išeina į amžinosios palaimos karalystę, bet jo sekėjai budi ir nenuleidžia nuo Postelio akių. Jie nori žinoti, su kuo jis susitiks tais lemtingais 1584-aisiais. Deja, Postelis miršta anksčiau, tačiau, kaip tvirtina vienas iš mūsų šaltinių, nepažįstamas jėzuitas budi prie jo mirties patalo. Jėzuitai nežino, kas yra jo įpėdinis.

– Kazaubonai, atleiskit, – tarė tuomet Belbas, – bet kažkas čia man nesisieja. Jei viskas taip ir buvo, jėzuitai negalėjo nežinoti, kad 1584 metų susitikimas neįvyko.

– Nereikia užmiršti, – pastebėjo Diotalevis, – kad, kaip kalbėjo pagonys, jėzuitai buvo geležiniai vyrukai ir negalėjai taip lengvai jais atsikratyti.

– Na, jei jau apie tai kalba, – tarė Belbas, – tai jėzuitas galėtų praryti du tamplierius per pusryčius ir du per vakarienę. Jų ordinas ne kartą buvo išsklaidytas, tai darė visos Europos vyriausybės, bet jie vis dar egzistuoja.

Reikėjo įlįsti į jėzuito kailį. Ką daro jėzuitas, kai Postelis išslysta jam iš rankų? Man iš karto šovė į galvą mintis, bet tokia velniška, kad net mūsų velniavos meistrai, manau, nebūtų galėję jos suvirškinti: rozenkreicerių ordiną sukūrė jėzuitai!

– Mirus Posteliui, – tariau, – jėzuitai, būdami tokie užsispyrę, kokie jie ir buvo, matematiškai numato maišatį kalendoriuose ir nusprendžia imtis iniciatyvos. Jie mistifikuoja rozenkreicerius ir tiksliai apskaičiuoja tai, kas vėliau įvyko. Tarp daugelio ant meškerės pakliuvusių fanatikų atsiskleidžia ir vienas kitas tikrųjų grupių narys. Galima įsivaizduoti Beikono pyktį:

„Fladai, kvaily, ar negalėjai patylėti?“ – „Bet, vikonte, *My Lord*, jie atrodė mūsiškiai...“ – „Kretine, argi nemokiau nepasitikėti popiežiaus šalininkais? Turėjo sudeginti tave, o ne tą vargetą Nolą!“

– Bet kodėl rozenkreiceriams persikėlus į Prancūziją jėzuitai arba jiems dirbantys katalikai provokatoriai užsipuola juos kaip eretikus ir apsėstuosius? – paklausė Belbas.

– Juk nemanote, kad jėzuitai veikė atvirai, kitaip kokie jie būtų jėzuitai?

Ilgai ginčijomės dėl mano siūlymo ir pagaliau vieningai sutarėme priimti pradinę hipotezę: rozenkreiceriai buvo Beikono sekėjų ir vokiečių jaukas prancūzams. O jėzuitai prarijo jį, vos tik pasirodė manifestai. Ir nedelsdami įsitraukė į žaidimą, kad sumaišytų kortas. Jėzuitų tikslas, matyt, buvo sutrukdyti anglų ir vokiečių grupių susitikimą su prancūzais, o tam tiko kiekviena priemonė, kad ir kokia niekinga.

Jie rinko žinias, informaciją, kaupė viską... kur? „Abulafijoje“, – pajuokavo Belbas. Tačiau Diotalevis, savarankiškai rinkęs dokumentus šiuo klausimu, tarė, jog tai – ne juokai. Jėzuitai neabejotinai sukūrė milžinišką, galingą elektroninę skaičiavimo mašiną, kuri turėjo padaryti išvadas iš to kantriai ilgus šimtmečius kaupto tiesos ir melo nuotrupų rinkinio.

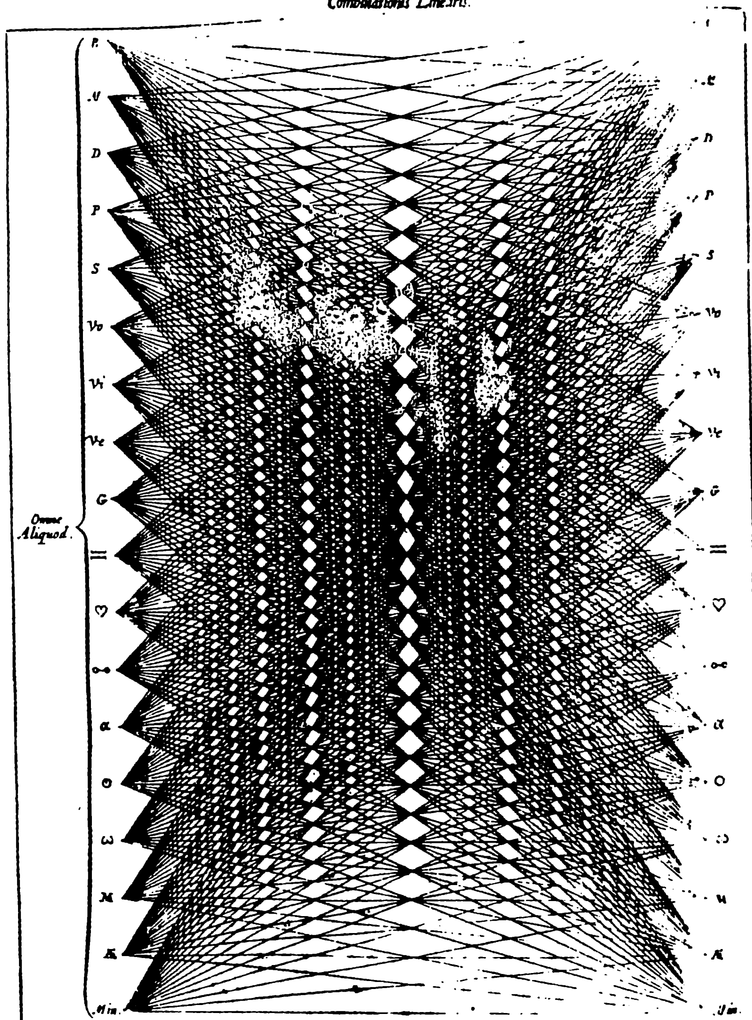
– Jėzuitai, – kalbėjo Diotalevis, – suprato tai, ko nenujautė nei senieji Proveno tamplieriai, nei Beikono sekėjų sparnas: žemėlapį buvo galima atkurti tik per kombinacijas, taigi panaudojant priemones, panašias į šiuolaikines elektronines smegenis! Jėzuitai pirmieji išrado Abulafiją! Tėvas Kircheris perskaitė visus traktatus apie kombinacijų meną, pradedant Lulu. Tik pažiūrėkite, ką jis rašo savo knygoje „Ars Magna Sciendi...“.

– Man tai primena nėrimo vąšeliu raštą, – tarė Belbas.

– Ne, pone, tai – visos galimos „n“ elementų kombinacijos. Faktorialinis skaičiavimas, tas pats kaip *Sefer Jesirah*. Kombinacijų ir permutacijų skaičiavimas, pati *Temurah* esmė!

EPILOGISMUS

Combinationis Linearis.

Taip tikrai ir buvo. Viena – pasinaudoti miglotu Flado projektu, kuriant žemėlapį pagal vieną poliarinę projekciją, visai kas kita – žinoti, kiek reikia bandymų, ir mokėti visus juos patikrinti, kad gautum optimalų sprendimą. O svarbiausia: viena – kurti abstraktų modelį iš galimų kombinacijų, visai kas kita – galvoti apie mašiną, galinčią jas įgyvendinti. Todėl Kircheris su savo mokiniu Skotu suprojektuoja mechaninius vargonėlius, mechanizmus su perforuotomis kortomis, kompiuterius *ante litteram*, pagrįstus dvejetainiu skaičiavimu. Šiuolaikinei mechanikai pritaikyta Kabala.

IBM: *Iesus Babbage Mundi, Iesum Binarium Magnificamur.* AMDG: *Ad Maiorem Dei Gloriam*? Ne: *Ars Magna, Digitale Gaudium*! IHS: *Iesus Hardware & Software*!

89

Tamsiausių tamsybių gelmėse susiformavo naujų būtybių bendruomenė, būtybių, kurios pažįsta viena kitą, nors niekada nesimatė, supranta viena kitą, nors niekada nesiaiškino, tarnauja viena kitai be jokios draugystės... Toji visuomenė perėmė iš jėzuitų tvarkos aklą paklusnumą, iš masonų judėjimo – išbandymus ir ceremonijas, iš tamplierių – gyvenimą požemiuose ir nepaprastą narsą... Gal grafas Sen Žermenas ne vien tik mėgdžiojo Viljamą Postelį, turėjusį maniją dėtis senesniu, nei iš tikrųjų buvo?

(Marquis de Luchet „Essai sur la secte des illuminés“, Paryžius, 1789, V ir XII)

Jėzuitai suprato, kad, norint sužlugdyti priešininką, geriausia kurti slaptas sektas, palaukti, kol į jas supuls pavojų keliantys entuziastai, o paskui visus suimti. Kitaip tariant, jei bijai są-

mokslo – organizuok jį pats, tuomet visi jame dalyvaujantys taps tau pavaldūs.

Prisiminiau Aljė pastabą apie Remzį, kuris pirmasis atskleidė tiesioginį ryšį tarp masonų judėjimo ir tamplierių. Aljė sakė, kad jis buvo susijęs su katalikiškąja aplinka. Išties jau Volteras skelbė Remzį buvus jėzuitų žmogų. Į anglų masonų judėjimą Prancūzijos jėzuitai atsako škotišku neotamplierizmu.

Todėl suprantama, kodėl toks markizas de Liušė 1789 metais anonimiškai parašo „Essai sur la secte des iliuminés“ kaip atsakymą į šią intrigą, kur iškoneveikia visų rūšių iliuminatus, pradėdamas Bavarijos (ar kaip jis juos ten vadina) ir baigdamas anarchistiniais antiklerikalais ir mistiniais neotamplieriais, o viršaus pridėdamas (tiesiog neįtikėtina, kaip visos mūsų mozaikos dalys sugulė į savo vietas, pamažu ir stebėtinai!) ir paulikianus, ką jau kalbėti apie Postelį ir Sen Žermeną. Ir skundžiasi, kad šios tamplieriškojo misticizmo formos sumenkino pasitikėjimą masonų judėjimu, buvusiu šaunių ir sąžiningų asmenų bendruomene.

Beikono sekėjai masonų judėjimą įsivaizdavo panašiai kaip Kasablankos „Rick's Bar“, o jėzuitų neotamplierizmas jų kūrinį vertė niekais ir Liušė buvo pasiųstas kaip samdytas žudikas, kad sunaikintų visas grupes, nepriklausiusias Beikono pakraipai.

Tačiau reikėjo nepamiršti ir kito dalyko, kurio vargšas Aljė nesugebėjo perprasti. Kodėl de Mestras, jėzuitų žmogus, likus septyneriems metams iki markizo de Liušė knygos pasirodymo, nuvyko į Vilhelmsbadą, kad paskleistų nesantaiką tarp neotamplierių?

– Neotamplierizmui sekėsi aštuonioliktojo amžiaus pirmojoje pusėje, – kalbėjo Belbas, – ir nesisekė amžiaus pabaigoje visų pirma todėl, kad jam ėmė vadovauti revoliucionieriai, kuriems viskas, pradedant išminties deive ir baigiant Aukščiausiuoju, turėjo tarnauti tam, kad būtų nukirsdintas karalius. Pri-

siminkite Kaliostrą. Ir dar todėl, kad Vokietijoje į šį sąjūdį įsimaišė ir vokiečių kunigaikščiai, netgi Prūsijos Frydrichas, kurių tikslai tikrai nesutapo su jėzuitų tikslais. Kai mistiškasis neotamplierizmas, nesvarbu, kas jį sukūrė, pagimdo „Magiškąją fleitą", visiškai natūralu, kad Lojolos žmonės nusprendžia juo atsikratyti. Čia kaip su finansais: tu perki įmonę, ją parduodi, uždarai, sužlugdai, didini kapitalą – viskas pagal generalinį planą, ir tau visai nesvarbu, kas nutiks durininkui. Arba kaip su senu automobiliu: kai nebevažiuoja, atiduodi į sąvartyną.

90

Masonų kodekse yra tik vienas Dievas – Mani. Jis yra masonų kabalistų, senųjų rozenkreicerių dievas; jis yra masonų martinistų Dievas... Kita vertus, visos tamplieriams priskiriamos nedorybės yra tos pačios, kurios priskiriamos manichėjams.

(Abbé Barruel „Mémoires pour servir à l'histoire du jacobinisme", Hamburgas, 1798, 2, XIII)

Jėzuitų strategija mums paaiškėjo, kai atradome tėvą Baruelį. Devyniasdešimt septintaisiais–devyniasdešimt aštuntaisiais, atsakydamas į Prancūzijos revoliuciją, jis rašo savo „Mémoires pour servir à l'histoire du jacobinisme", tikrą bulvarinį romaną, prasidedantį – koks sutapimas! – tamplieriais. Po Molė sudeginimo jie transformuojasi į slaptą draugiją, kad sugriautų monarchiją ir popiežiaus valdžią ir sukurtų pasaulinę respubliką. Aštuonioliktajame amžiuje jie valdo frankmasonus, kurie tampa jų įnagiu. 1763 metais jie įkuria literatūros akademiją, į kurią įeina Volteras, Turgo, Kondorsė, Didro ir

d'Alamberas. Jie renkasi barono d'Holbacho namuose ir 1776 metais padeda atsirasti jakobinams, kurie yra marionetės tikrųjų vadų, Bavarijos iliuminatų – karalžudžių iš pašaukimo – rankose.

Čia jums ne automobilių sąvartynas. Padedami Remzio, jėzuitai suskaldė masonų judėjimą, o paskui vėl jį suvienijo, kad galėtų galutinai sutriuškinti.

Baruelio knyga padarė įspūdį, nes Prancūzijos nacionaliniame archyve buvo bent du policijos raportai apie slaptąsias sektas, parašyti Napoleono užsakymu. Tuos raportus pateikė toks Šarlis de Berkhaimas, kuris – kaip tai daro visos slaptosios tarnybos, gaunančios įslaptintą informaciją iš jau žinomų šaltinių – nesugalvoja nieko geriau, kaip pirmiausia nurašyti nuo markizo de Liušė, o paskui ir nuo Baruelio knygų.

Susidūrus su kraują stingdančiu Bavarijos iliuminatų aprašymu ir stulbinamu galinčio valdyti pasaulį Nepažįstamų Vyresniųjų direktorato demaskavimu Napoleonui nelieka kito pasirinkimo: jis nusprendžia tapti vienu iš jų. Savo brolį Juozapą jis padaro Centrinės ložės didžiuoju magistru, o pats, pagal vėlesnius šaltinius, užmezga ryšius su masonų judėjimu, pagal kitus – tampa jo aukščiausio laipsnio nariu.

Nežinojome, ką žinojo Napoleonas, bet nereikia užmiršti, kad nemažai laiko jis praleido Egipte, ir kas žino, su kokiais išminčiais kalbėjosi piramidžių šešėlyje (net ir vaikui aišku, kad garsieji į jį žvelgiantys keturiasdešimt amžių buvo aiški aliuzija į hermetiškąją tradiciją).

Bet jis, matyt, žinojo nemažai, nes 1806 metais sušaukia Prancūzijos žydų asamblėją. Oficialios priežastys banalios: bandymas apriboti palūkininkavimą, užsitikrinti žydų tautos ištikimybę, rasti naujų finansinių šaltinių... Tačiau tai nepaaiškina, kodėl toji asamblėja pavadinta Didžiuoju Sinedrionu, taip atgaivinant daugiau ar mažiau nepažįstamų vyresniųjų direk-

torato idėją. O iš tiesų gudrusis korsikietis atpažino Jeruzalės būrio atstovus ir bandė suvienyti kitas pasklidusias grupes.

– Neatsitiktinai 1808 metais maršalo Neji pulkai atvyksta į Tomarą. Įžvelgiate ryšį?

– Čia ir esame, kad įžvelgtume ryšius.

– Taigi dabar Napoleonas, besiruošiantis sutriuškinti Angliją, valdo visus Europos būrius, o per Prancūzijos žydus – ir jeruzaliečius. Ko trūksta?

– Paulikianų.

– Taigi. Ir mes dar neradome jiems vietos. Bet Napoleonas mums ją parodo, vykdamas ieškoti jų ten, kur jie buvo – į Rusiją.

Natūralu, kad paulikianai, ilgus amžius uždaryti slavų žemėse, persitvarkė prisidengdami įvairiomis Rusijos mistinėmis grupėmis. Vienas iš įtakingiausių Aleksandro I patarėjų buvo kunigaikštis Galycinas, susijęs su kai kuriomis martinistinės pakraipos sektomis. O kas dvylika metų prieš Napoleoną atvyksta į Rusiją kaip Savojos kunigaikščio įgaliotinis užmegzti ryšių su Sankt Peterburgo mistikais? De Mestras.

Jis nebepasitiki nė viena iliuminatų draugija, kuri jam niekuo nesiskiria nuo švietėjų, kaltų dėl revoliucijos paskandinimo kraujo jūroje. Tuo metu jis, beveik pažodžiui kartodamas Baruelį, kalbėjo apie šėtonišką sektą, norinčią užkariauti pasaulį, ir, matyt, turėjo omeny Napoleoną. Jei mūsų didysis reakcionierius ir nutaria suvilioti martinistų grupes, tai tik todėl, kad aiškiai nujaučia, jog jie, nors ir semiasi įkvėpimo iš tų pačių prancūziško ir vokiško neotamplierizmo šaltinių, yra vakarietiško mąstymo dar nesugadinto vienintelio būrio – paulikianų – išraiška.

Tačiau de Mestro planas, atrodo, nepavyko. 1816 metais jėzuitai išvejami iš Peterburgo ir de Mestras grįžta į Turiną.

– Na, gerai, – kalbėjo Diotalevis, – suradome paulikianus. Nukelkime nuo scenos Napoleoną, kuris aiškiai nepasiekė savo

tikslo, priešingu atveju iš Šventosios Elenos salos vienu piršto mostelėjimu būtų galėjęs sudrebinti savo priešininkus. Kas dabar vyksta tarp visų tų žmonių? Aš jau pradedu pamesti galvą.

– Pusė iš jų jas jau buvo pametę, – atsakė Belbas.

91

Ak, kaip sumaniai jūs demaskavote tas pragariškas sektas, kurios tiesia kelią Antikristui... Bet yra dar viena tokia sekta, kurią jūs tik probėgšmais paminėjote.

(Iš kapitono Simoninio laiško Barueliui, „La civiltà cattolica“, 1882 10 21)

Napoleono žingsnis žydų atžvilgiu privertė jėzuitus pakoreguoti kursą. Baruelio „Mémoires“ žydai nepaminėti, tačiau 1806 metais Baruelis gauna tokio kapitono Simoninio laišką, kuriame jam primenama, kad ir Mani, ir Kalnų Senis buvę žydai, masonus sukūrė žydai ir žydai yra infiltruoti į visas egzistuojančias slaptąsias draugijas.

Simoninio laiškas, meistriškai išplatintas Paryžiuje, įstūmė Napoleoną, kuris ką tik užmezgė ryšį su Didžiuoju Sinedrionu, į keblią padėtį. Tas ryšys, matyt, sukėlė nerimą ir paulikianams, nes tais metais Maskvos stačiatikių bažnyčios Šventasis Sinodas paskelbia: „Napoleonas siekia suvienyti visus žydus, kuriuos Dievo pyktis išsklaidė po visą žemę, kad jie sugriautų Kristaus bažnyčią ir Jį paskelbtų tikruoju Mesiju“.

Gerasis Baruelis sutinka su mintimi, kad sąmokslą rezga ne vieni masonai, o sudarę sąjungą su žydais. Kita vertus, mintis apie tokį velnišką sąmokslą labai tiko pulti naująjį priešą, Vyriausiąją karbonarų venditą, o su ja ir Risordžimento tėvus antiklerikalus, nuo Madzinio iki Garibaldžio.

– Visa tai vyksta devynioliktojo amžiaus pradžioje, – kalbėjo Diotalevis, – o didysis antisemitinis puolimas prasideda šimtmečio pabaigoje, paskelbus „Siono išminčių protokolus“. „Protokolai“ pasirodo rusų žemėse. Taigi jie yra paulikianų darbas.

– Be abejo, – sutiko Belbas. – Aišku, kad dabar jeruzaliečių būrys pasidalijo į tris šakas. Pirmoji per ispanų ir Proveno kabalistus įkvėpė neotamplierių sparną, antroji susiliejo su Beikono sparnu ir tapo mokslininkais bei bankininkais. Kaip tik prieš juos sukyla jėzuitai. Bet yra dar ir trečioji šaka, kuri įsikuria Rusijoje. Dalis Rusijos žydų verčiasi smulkia prekyba ir skolina pinigus, taigi neturtingi kaimiečiai jų nemėgsta, kita jų dalis įsilieja į liberaliosios ir revoliucinės inteligentijos gretas, nes hebrajiškoji kultūra yra Knygos kultūra ir visi žydai moka skaityti bei rašyti. Paulikianai yra mistikai, reakcionierai, dvigubais saitais susiję su feodalais ir su caro rūmais. Akivaizdu, kad tarp jų ir jeruzaliečių negali būti jokių sąlyčio taškų. Todėl jie suinteresuoti diskredituoti žydus, o per žydus – to jie išmoko iš jėzuitų – sunkina gyvenimą savo išoriniams priešams: ir neotamplieriams, ir Beikono sekėjams.

92

Neliko jokių abejonių. Izraelio pergalingojo Karaliaus Karalystė ateina į mūsų neatgimusį pasaulį su visa Šėtono galia ir siaubu. Antikristas, Karalius, gimęs iš Siono kraujo, artinasi prie pasaulinės valdžios sosto.

(Sergej Nilus, „Protokolų“ epilogas)

Mintis priimtina. Reikėjo tik sugalvoti, kas atvežė „Protokolus“ į Rusiją.

Vienas iš įtakingiausių amžiaus pabaigos martinistų, Papusas, apsuko Nikolajui II galvą jo kelionės į Paryžių metu, vėliau jis atvyko į Maskvą su tokiu Filipu, tiksliau, Filipu Nizjė Anzelmu Vachodu. Šešerių metų apsėstas velnio, trylikos išgarsėjęs kaip gydytojas, Lione žinomas kaip ekstrasensas, jis sužavėjo Nikolajų II ir jo isterikę žmoną. Filipas pakviečiamas į rūmus, paskiriamas Peterburgo karo akademijos daktaru, generolu ir valstybės patarėju.

Jo priešininkai nusprendžia surasti tokią pat charizmatinę figūrą, kuri sugriautų jo reputaciją. Ir randa Nilusą.

Nilusas buvo vienuolis piligrimas, kuris vilkėdamas sutaną keliavo kaip piligrimas (o kaipgi kitaip?) miškais su ilga pranašo barzda, dviem žmonom, dukrele ir padėjėja ar meiluže, kurios jo besąlygiškai klausė ir gerbė. Pusiau guru, iš tų, kurie vėliau pabėga su pinigais, o pusiau atsiskyrėlis, iš tų, kurie šaukia, kad artėja pasaulio pabaiga. Iš tiesų jo *idea fix* buvo Antikristo žabangos.

Niluso rėmėjų planas buvo padaryti jį popu, kad vėliau, vedęs (žmona mažiau ar daugiau...) Jeleną Aleksandrovną Ozerovą, carienės freiliną, jis taptų caro šeimos nuodėmklausiu.

– Esu ramus žmogus, – tarė Belbas, – bet pradedu įtarti, kad Romanovų skerdynės, matyt, buvo žiurkių naikinimo akcija.

Trumpai tariant, Filipo šalininkai vėliau apkaltino Nilusą palaidu gyvenimu, ir, dievai žino, ar tik jie nekalbėjo tiesos. Nilusas turėjo palikti rūmus, bet tada kažkas jam padėjo, perduodamas „Protokolų“ tekstą. Kadangi visi painiojo martinistus (kurie rėmėsi šventuoju Martynu) ir martinesistus (Martineso de Paskualio sekėjus, to paties, kurio taip nemėgo Aljė), o Paskualis buvo žinomas kaip žydas, diskredituojant žydus buvo diskredituojami martinistai, o diskredituojant martinistus buvo galima sunaikinti Filipą.

Iš tiesų pirmoji ne visa „Protokolų“ versija pasirodė 1903 metais Peterburgo laikraštyje „Znamia“, kurio redaktorius bu-

vo karingas antisemitas Kruševanas. 1905 metais, vyriausybinei cenzūrai palaiminus, ši pirmoji papildyta versija išleidžiama knyga „Mūsų nelaimių šaltiniai“, kurią, atrodo, redagavo toks Butmi, kartu su Kruševanu dalyvavęs kuriant Rusų tautinę sąjungą, vėliau pagarsėjusią kaip Juodosios šimtinės, į kurią būrėsi eiliniai nusikaltėliai, kad galėtų vykdyti pogromus ir ekstremistinės dešinės išpuolius. Butmi ir toliau spausdino šį kūrinį, dabar jau savo vardu, pavadinęs jį „Žmonių giminės priešai – Centrinės Siono kanceliarijos slaptųjų tarnybų protokolai“.

Bet tai buvo tik pigios brošiūros. Išplėstinė „Protokolų“ versija, vėliau paplitusi po visą pasaulį, pasirodė 1905 metais trečiajame Niluso knygos „Didis Mažame: Antikristas – neišvengiama politinė galimybė“ leidime, išėjusiame Carskoje Selo, po vietos Raudonojo kryžiaus skyriaus sparnu. Visa „Protokolų“ aplinka buvo platesni mistiniai apmąstymai, ir knyga patenka į caro rankas. Maskvos metropolitas įsako ją skaityti visose Maskvos cerkvėse.

– Bet kaip „Protokolai“ siejasi su mūsų Planu? – paklausiau. – Nesiliaujame apie juos kalbėti, gal galėtume juos perskaityti?

– Nėra nieko paprasčiau, – atsakė Diotalevis, – visada koks nors leidėjas juos pakartoja. Kažkada jie tai darydavo atvirai piktindamiesi, iš pareigos, o vėliau jiems tai pradėjo patikti.

– Kokie malonūs!

Vienintelė žinoma draugija, kuri šiame mene galėtų su mumis konkuruoti, yra jėzuitai. Mes sugebėjome kvailos prastuomenės akyse diskredituoti jėzuitus todėl, kad toji draugija yra atvira organizacija, o mes slepiamės, saugodami paslaptį.
(„Protokolai“, V)

„Protokolai“ – tai dvidešimt keturi programiniai pareiškimai, priskiriami Siono išminčiams. Šių Išminčių siekiai mums pasirodė gan prieštaringi: vienur jie nori uždrausti spaudos laisvę, kitur – skatina laisvamanybę. Jie kritikuoja liberalizmą, bet taip, lyg skelbtų programą, kurią kairieji radikalai priskiria kapitalistinėms daugianacionalinėms bendrovėms, neišskiriant sporto ir vaizdinio švietimo panaudojimo liaudžiai kvailinti. Analizuoja įvairias pasaulinės valdžios paėmimo technikas, liaupsina aukso galią. Nutaria paremti revoliuciją kiekvienoje šalyje, išnaudodami nepasitenkinimą ir susukdami žmonėms galvas liberaliomis mintimis, tačiau iš tikro siekia skatinti nelygybę. Apskaičiuoja, kaip visose šalyse įvesti prezidentinę santvarką, kontroliuojamą Išminčių statytinių. Nutaria kelti karus, didinti ginklų gamybą ir (tai sakė ir Salonas) statyti metro (kasti požemius!), kad galėtų užminuoti didžiuosius miestus.

Jie skelbia, kad tikslas pateisina priemones, ir siūlosi skatinti antisemitizmą, kad galėtų kontroliuoti neturtingus žydus ir suminkštinti pagonių širdis jų nelaimės akivaizdoje („Brangu, – tarė Diotalevis, – bet veiksminga“). Atvirai teigia: „Mes turime beribes ambicijas, nepasotinamą rajumą, negailestingą keršto troškimą ir begalinę neapykantą“ (demonstruodami rafinuotą mazochizmą, nes su pasimėgavimu atkuria antisemitinėje spaudoje paplitusį niekingo žydo įvaizdį, kuris vė-

liau papuoš visų jų knygos leidimų viršelius), – ir nusprendžia panaikinti klasikų bei senovės istorijos studijas.

– Žodžiu, – pastebėjo Belbas, – Siono išminčiai buvo kvailių gauja.

– Nejuokaukime, – tarė Diotalevis. – Ši knyga sutikta labai rimtai. Bet mane stulbina vienas dalykas: nors jie pateikiami kaip šimtų metų senumo hebrajų planas, tačiau visos nuorodos yra į smulkią prancūzų *fin de siècle* polemiką. Atrodo, kad mintis apie masėms kvailinti skirtą vaizdinį švietimą paimta iš Leono Buržua švietimo programos, kurio vyriausybėje buvo devyni masonai. Kitoje vietoje siūloma į valdžią rinkti asmenis, susikompromitavusius per Panamos skandalą, o būtent toks yra Emilis Lubė, kuris 99-aisiais taps respublikos prezidentu. Nuoroda į metro susijusi su dešiniųjų protestais, kad žydai turi per daug „Compagnie du Metropolitain" įmonės akcijų. Todėl manoma, kad tekstas sukurtas Prancūzijoje paskutinį devynioliktojo amžiaus dešimtmetį, kai vyko Dreifuso byla, siekiant susilpninti liberalų frontą.

– Mane stebina visai ne tai, – tarė Belbas, – o *déjà vu* jausmas. Visos šios istorijos esmė ta, kad tie Išminčiai dėsto pasaulio užkariavimo planą, o tokių kalbų mes jau esame girdėję. Pabandykite išmesti kai kurias nuorodas į praėjusio amžiaus faktus ir problemas, pakeiskite metro požemius Proveno požemiais ir kiekvieną kartą vietoj „žydai" rašykite „tamplieriai", o visur, kur parašyta „Siono išminčiai", rašykite „trisdešimt šeši nematomieji, suskirstyti į šešias grupes"... Draugai, tai yra Proveno *Ordonation**!

* Įsakas (*pranc.*).

Voltaire lui-même est mort jésuite: en avoit-il le moindre soupçon?*
(F. N. De Bonneville „Les Jésuites chassés de la Maçonnerie et leur poignard brisé par les Maçons“, Orient de Londres, 1788, 2, p. 74)

Jau seniai tai matėme, bet nepajėgėme visiškai suprasti. Šešis amžius šešios grupės kovojo dėl Proveno Plano įgyvendinimo, o kiekviena iš grupių paimdavo idealų to Plano tekstą, pakeisdavo jo subjektą ir priskirdavo jį priešininkui.

Po to, kai Prancūzijoje pasirodo rozenkreiceriai, jėzuitai paverčia Planą jo negatyvu: diskredituodami rozenkreicerius, jie diskredituoja Beikono sekėjus ir besikuriantį anglų masonų judėjimą.

Kai jėzuitai išranda neotamplierizmą, markizas de Liušė priskiria Planą neotamplieriams. Jėzuitai, dabar bandantys atsikratyti ir neotamplierių, per Baruelį nusirašo Planą nuo Liušė, tačiau priskiria jį visiems frankmasonams.

Beikono sekėjų kontrapuolimas. Įdėmiai skaitydami visus liberalios ir pasaulietinės polemikos tekstus atradome, kad pradedant Mišlė bei Kvinė ir baigiant Garibaldžiu ir Džioberčiu *Ordonation* buvo priskiriamas jėzuitams (tą mintį gal pakišo tamplierius Paskualis ir jo draugai). Tema tapo populiari pasirodžius Eženo Sju knygai „Amžinas žydas“, kurioje veikė piktadarys *monsieur* Rodenas – viso pasaulinio jėzuitų sąmokslo kvintesensija. Paieškoję Sju raštuose radome dar daugiau: tekstą, kuris atrodė žodis žodin nurašytas – bet parašytas penkiasdešimčia metų anksčiau – nuo „Protokolų“. Tai buvo paskutinis „Tautos paslapčių“ skyrius. Jame velniškas jėzuitų planas iki paskutinės nusikalstamos smulkmenos paaiškintas doku-

* Volteras irgi mirė jėzuitu: ar jis pats tai suvokė? (*Pranc.*)

mente, kurį kompanijos generolas tėvas Rotanas (istorinė asmenybė) siunčia *monsieur* Rodenui („Amžino žydo“ veikėjui). Rudolfas Gerolštainas („Paryžiaus paslapčių“ veikėjas) perima šį dokumentą ir atskleidžia jį demokratams: „Matote, brangusis Lebrenai, kaip puikiai suregztos tos velnio pinklės, kokios baisios kančios, kokia siaubinga valdžia, koks nepakeliamas despotizmas laukia Europos ir pasaulio, jei kartais pavyktų...“

Panašu į Niluso „Protokolų“ pratarmę. Sju priskiria jėzuitams tokį šūkį (vėliau „Protokoluose“ jis priskiriamas žydams): „Tikslas pateisina priemones“.

95

Nereikia papildomų įrodymų, kad nustatytum, jog šį rozenkreicerių ordino laipsnį sumaniai įterpė masonų sąjūdžio vadai... Jo doktrinos, neapykantos ir šventvagiškų praktikų tapatumas tam, ką skelbė Kabala, gnostikai ir manichėjai, nurodo į jų autorius, kitaip tariant, žydų kabalistus.

(Mons. Léon Meurin, S. J. „La Franc-Maçonnerie, Synagogue de Satan“, Paryžius, Retaux, 1893, p. 182)

Pasirodžius „Tautos paslaptims“ jėzuitai pamato, kad *Ordonation* priskiriamas jiems, ir griebiasi vienintelės dar nepanaudotos gynybinės taktikos: perima Simoninio laišką ir priskiria *Ordonation* žydams.

1869 metais Gugenotas de Muso, pagarsėjęs dviem knygomis apie devynioliktojo amžiaus magiją, išleidžia „Les Juifs, le judaïsme et la judaïsation des peuples chrétiens“, kur teigia, kad žydai naudojasi Kabala ir garbina Šėtoną, nes slapta gi-

minystė tiesiogiai sieja Kainą su gnostikais, tamplieriais ir masonais. De Muso gauna asmeninį popiežiaus Pijaus IX palaiminimą.

Tačiau Sju aprašytą Planą imasi apdoroti ir kiti, ne vien jėzuitai. Žinoma viena graži, beveik detektyvinė istorija, tiesa, nutikusi daug vėliau. Pasirodžius „Protokolams", kurie sutikti labai rimtai, 1921 metais „Times" parašo, kad vienas Rusijos monarchistas žemvaldys, pabėgęs į Turkiją, nupirko iš buvusio Rusijos slaptosios policijos karininko, pabėgusio į Konstantinopolį, krūvą senų knygų, tarp kurių buvusi ir viena be viršelio, o ant nugarėlės matėsi tik „Joli", joje buvusi 1864 metų pratarmė. Ji atrodė kaip „Protokolų" šaltinis. „Times" paieškojo Britų muziejuje ir ten rado originalią Moriso Žoli knygą „Dialogue aux enfers entre Montesquieu et Machiavel", išleistą Briuselyje (bet su nuoroda „Ženeva, 1864"). Morisas Žoli nebuvo niekaip susijęs su Kretinó-Žoli, tačiau į tokią analogiją derėjo atsižvelgti, nes ji vis dėlto turėjo kažką reikšti.

Žoli knyga buvo liberalus pamfletas prieš Napoleoną III, kur Makiavelis – diktatoriaus cinizmo šauklys – diskutavo su Monteskjė. Dėl šios revoliucinės veiklos Žoli buvo suimtas ir, iškalėjęs penkiolika mėnesių, nusižudė 1878 metais. Žydų programa „Protokoluose" beveik pažodžiui pakartojo tai, ką Žoli priskyrė Makiaveliui (tikslas pateisina priemones), o per Makiavelį – Napoleonui. Tačiau „Times" nepastebėjo (bet mes pastebėjome), kad Žoli viską nurašė nuo prieš septynerius metus pasirodžiusio Sju dokumento.

Susidūrusi su šiuo faktu, sumenkinusiu „Protokolus" iki banalaus plagiato, rašytoja antisemitė, aistringa sąmokslo teorijos ir Nepažįstamų Vyresniųjų šalininkė Nesta Vebster, pakišo puikią mintį, galėjusią kilti tik tikram įšventintajam arba įšventintųjų medžiotojui. Žoli buvo įšventintasis, jis žinojo Nepažįstamų Vyresniųjų Planą ir, nekęsdamas Napoleono III, priskyrė šį Planą jam, tačiau tai nereiškė, kad Planas neegzis-

tavo nepriklausomai nuo Napoleono. Kadangi „Protokoluose“ išdėstytas Planas tiksliai skelbė tai, ką žydai paprastai daro, todėl Planas priklausė žydams. Mums neliko nieko kito, kaip tik pataisyti ponią Vebster, remiantis jos pačios logika: kadangi Planas puikiai derėjo su tuo, ką, kaip manyta, turėję galvoti tamplieriai, tai Planas priklausė tamplieriams.

Mūsų logika rėmėsi faktų logika. Mums labai patiko Prahos kapinių istorija. Ją papasakojo Hermanas Gėtšė, kuklus Prūsijos pašto tarnautojas. Jis jau buvo paskelbęs netikrus dokumentus, diskredituojančius demokratą Valdeką, kuriuose šis kaltinamas ketinęs nužudyti Prūsijos karalių. Po demaskavimo Gėtšė tapo stambiųjų savininkų konservatorių leidinio „Die Preussische Kreuzzeitung“ redaktoriumi. Vėliau, pasivadinęs seru Džonu Retklifu, pradėjo rašyti sensacijų romanus. Vienas iš jų, „Biarritz“, išleistas 1868-aisiais. Jame aprašoma Prahos kapinėse vykusi okultinė scena, labai panaši į iliuminatų susirinkimą, Diuma aprašytą romano „Juozapas Balzamo“ pradžioje, kur Kaliostras – Nepažįstamų Vyresniųjų, tarp kurių buvo ir Svedenborgas, vadas – rezga sąmokslą dėl karalienės vėrinio. Prahos kapinėse susirenka dvylikos Izraelio genčių atstovai ir pristato savo planus, kaip užkariauti pasaulį.

1876 metais rusų pamflete „Biarritz“ scena pakartojama taip, lyg ji tikrai būtų įvykusi. Tą patį 1881 metais padaro „Le Contemporain“ laikraštis Prancūzijoje. Jame teigiama, kad žinutė gauta iš patikimo šaltinio, anglų diplomato sero Džono Rydklifo. 1896 metais toksai Burnanas išleidžia knygą „Les Juifs, nos contemporains“, kurioje pateikia sceną iš Prahos kapinių teigdamas, jog kurstančią kalbą joje pasakęs didysis rabinas Džonas Rydklifas. Tačiau, pasak vėlesnės tradicijos, tikrąjį Rydklifą į nelemtąsias kapines atvedęs Ferdinandas Lasalis, žydas ir socialistas.

Tie planai priminė prieš kelerius metus, 1880-aisiais, aprašytuosius laikraštyje „Revue des Etudes Juives" (antisemitiniame), išspausdinusiame du žydams priskiriamus XV amžiaus laiškus. Arli žydai prašo Konstantinopolio žydų pagalbos, nes yra persekiojami, o šie atsako: „Mylimieji broliai Mozėje, jei Prancūzijos karalius nori jus paversti krikščionimis – tapkite jais, nes neturite kito pasirinkimo, bet išsaugokite Mozės įstatymą savo širdyse. Jei atima jūsų turtus – tegul jūsų vaikai tampa prekijais, kad pamažu atimtų iš krikščionių jų gėrybes. Jei kėsinamasi į jūsų gyvybes – tegul jūsų vaikai tampa daktarais ir vaistininkais, idant galėtų iš krikščionių atimti jų gyvenimus. Jei griauna jūsų sinagogas – tegul jūsų vaikai tampa kanauninkais ir klierikais, kad sugriautų jų bažnyčias. Jei kitaip jus persekioja – tegul jūsų vaikai tampa advokatais ir notarais ir dalyvauja visų valstybių reikaluose, ir kai krikščionys atsidurs jūsų galioje, jūs galėsite valdyti pasaulį ir jiems atkeršyti".

Tai buvo vis tas pats jėzuitų planas arba, dar anksčiau, tamplierių *Ordonation*. Keletas pakeitimų, minimalios permutacijos ir „Protokolai" kūrėsi patys. Abstraktus sąmokslo projektas keliavo iš vieno sąmokslo į kitą.

O sukdami galvas, kur rasti trūkstamą grandį, kuri sujungtų šią gražią istoriją su Nilusu, atradome Račkovskį, baisiosios Ochrankos – slaptosios caro policijos – viršininką.

Priedanga visada būtina. Didžiąją mūsų galios dalį teikia slaptumas. Todėl visada privalome slėptis, prisidengdami kitos draugijos vardu. („Die neuesten Arbeiten des Spartacus und Philo in dem Illuminaten-Orden“, 1794, p. 165)

Kaip tik tuomet, skaitydami savųjų velniavos meistrų puslapius, atradome, kad grafas Sen Žermenas tarp įvairių savo pavidalų buvo ir Rakočis arba bent taip jį vadino Frydricho II pasiuntinys Dresdene. O Hesės landgrafas, pas kurį Sen Žermenas tarytum mirė, sakė jį buvus iš Transilvanijos ir vadinusis Ragozkiu. Dar pridurіama, jog Komenijus savo „Pansofiją“ (neabejotinai rozenkreiceriško dvelksmo kūrinį) paskyrė landgrafui (kiek šioje istorijoje landgrafų!), vardu Ragovskis. Paskutinis mozaikos gabalėlis: rausdamasis po knygų pardavėjo *Castello* aikštėje prekystalį, radau vokiečių kūrinį apie masonų judėjimą, anoniminį, kurio pirmame puslapyje nežinoma ranka buvo užrašyta, jog tekstas priklauso Karlui Aug. Ragotkiui. Turėdami omeny, kad pulkininką Ardentį galbūt nužudęs paslaptingas individas vadinosi Rakoskis, pasinaudojome proga įterpti į Planą mūsų grafą Sen Žermeną.

– Ar ne per daug svarbos teikiame tam avantiūristui? – paklausė susirūpinęs Diotalevis.

– Ne, ne, – atsakė Belbas, – tai būtina. Kaip sojos padažas kinų patiekaluose. Be jo – tai ne kinų patiekalas. Tik pažvelkite į Aljė, kuris tą reikalą išmano: jis nesekė nei Kaliostru, nei Vilermozu. Sen Žermenas – štai *Homo Hermeticus* kvintesencija.

Piotras Ivanovičius Račkovskis. Geraširdis, įtaikus, katiškų judesių, gudrus ir klastingas, genialus falsifikatorius. Kuklus tarnautojas, vėliau susidėjęs su revoliucinėmis grupuotėmis, o

1879 metais slaptosios policijos suimtas ir apkaltintas suteikęs prieglobstį draugams teroristams, pasikėsinusiems į generolą Drentelį. Pereina į policijos pusę ir įstoja (įsidėmėkit!) į Juodąsias šimtines. 1890 metais Paryžiuje atskleidžia organizaciją, gaminusią bombas pasikėsinimams Rusijoje, o tėvynėje jam pavyksta suimti šešiasdešimt tris teroristus. Po dešimties metų paaiškės, kad bombas gamino jo žmonės.

1887 metais jis išplatina kažkokio Ivanovo, atgailaujančio revoliucionieriaus, laišką, kuriame tvirtinama, jog didžioji teroristų dalis yra žydai. Devyniasdešimtaisiais metais išplatina „Confession par un vieillard ancien révolutionnaire“*, kur į Londoną pasitraukę revoliucionieriai kaltinami esą britų agentai. Devyniasdešimt antraisiais jo pastangomis pasirodo netikras Plechanovo tekstas, kaltinantis „Narodnaja volia“ partijos vadovybę šios išpažinties išplatinimu.

1902 metais jis bando sukurti prancūzų ir rusų antisemitų lygą. Norėdamas įgyvendinti savo sumanymą, naudojasi panašiu metodu kaip rozenkreiceriai: tvirtina, kad tokia lyga egzistuoja, tikėdamasis, kad kas nors ją sukurs. Tačiau taiko ir kitus metodus: sumaniai supina tai, kas tikra, su tuo, kas pramanyta, tai, kas tikra, jai akivaizdžiai kenkia, todėl niekas neabejoja tuo, kas pramanyta. Paryžiuje išplatina paslaptingą kvietimą, kuriame prancūzai skatinami remti Patriotinę rusų lygą, kurios būstinė Krokuvoje. Tame kvietime kaltina save ketinimu lygą sužlugdyti ir pasižada, kad jis, Račkovskis, pakeis pažiūras. Apkaltina save pasinaudojęs tokiais diskredituotais individais kaip Nilusas, o tai buvo tikra tiesa.

Kodėl galėjome priskirti „Protokolus“ Račkovskiui?

Račkovskį globojo ministras Sergejus Vitė, pažangos šalininkas, norėjęs paversti Rusiją šiuolaikine valstybe. Vienas Dievas težino, kodėl pažangusis Vitė naudojosi reakcionie-

* Seno revoliucionieriaus išpažintis (*pranc.*).

rium Račkovskiu, bet dabar jau mes buvome viskam pasiruošę. Vitė turėjo politinį priešininką, tokį Elį de Sioną, kartą viešai užsipuolusį jį teiginiais, primenančiais kai kurias „Protokolų" ištraukas. Tačiau Siono raštuose neakcentuojami žydai, nes jis pats yra žydų kilmės. 1897 metais Vitės įsakymu Račkovskis organizuoja Siono namo Teritate kratą ir randa Siono pamfletą pagal Žoli (arba Sju) knygą, kuriame Vitei priskiriamos Makiavelio – Napoleono III mintys. Račkovskis, falsifikavimo genijus, pakeičia Vitę žydais ir išplatina tekstą. Vardas Sionas atrodo lyg tyčia sugalvotas, kad primintų biblinį Sioną, ir todėl galima tvirtinti, kad autoritetingas žydų veikėjas atskleidžia žydų sąmokslą. Taip atsiranda „Protokolai". Tekstas patenka į Julianos ar Justinos Glinkos rankas, kuri Paryžiuje lankosi ponios Blavatskajos namuose ir laisvu laiku šnipinėja bei išdavinėja rusų revoliucionierius tremtyje. Glinka neabejotinai buvo paulikianų agentė. Šie buvo susiję su žemvaldžiais, todėl siekė įtikinti carą, kad Vitės planai tokie pat kaip ir tarptautinio žydų sąmokslo. Glinka siunčia dokumentus generolui Orgijevskiui, o šis per imperatoriškosios gvardijos vadą perduoda juos carui. Vitė patenka į bėdą.

Taip antisemitiškos pagiežos pagautas Račkovskis iškasa duobę savo globėjui. O gal ir pačiam sau, nes čia jo pėdsakai dingsta. Matyt, Sen Žermenas susižavėjo naujais įsikūnijimais ir naujais vaidmenimis. Taip mūsų istorija įgavo priimtiną, logišką, aiškią formą, nes ją patvirtino daug tokių tikrų faktų, pasakė Belbas, koks tikras yra Dievas.

Man tai priminė de Andželio istoriją apie sinarchiją. Mūsų istorija, o gal ir visos Istorijos, kaip tikino Belbas karščiuojančiomis akimis, rodydamas man savo užrašus, graži tuo, kad į mirtiną kovą stojusios grupės viena kitą naikino naudodamosi tais pačiais ginklais.

– Pirmoji šaunaus infiltruoto asmens pareiga yra demaskuoti kaip infiltruotus tuos, tarp kurių jis buvo infiltruotas, – pasakiau.

Belbas tarė:

– Prisimenu *** miestelyje nutikusią istoriją. Saulei leidžiantis vienoje gatvelėje visada sutikdavau tokį Remo ar panašiai besivadinantį jaunuolį su juodu „Balilla"*. Juodi ūsai, garbanoti juodi plaukai, juodi marškiniai ir juodi, siaubingai iškirmiję dantys. Jis bučiuodavo merginą. Šlykštėjausi tais juodais dantimis, bučiuojančiais gražią ir šviesiaplaukę būtybę. Neprisimenu jos vardo. Ji man atrodė nekaltoji ir kekšė, amžinasis moteriškumas. Tai matant mane nukrėsdavo šiurpas.

Jis instinktyviai prabilo didingu tonu, norėdamas pabrėžti savo ironiją ir suprasdamas, kad vėl leidosi nešamas nekaltų ilgesingos atminties bangų.

– Svarsčiau, klausinėjau ir negalėjau suprasti, kaip tas Remo, priklausęs Juodosioms brigadoms, galėjo taip atvirai rodytis net ir tuomet, kai *** miestelis būdavo neužimtas fašistų. Man atsakydavo, jog sklido kalbos, kad jis yra partizanų agentas. Kaip ten buvo, kaip nebuvo, vieną vakarą pamačiau jį tame pačiame juodame „Balilla", su tais pačiais juodais dantimis, bučiuojant tą pačią šviesiaplaukę merginą, bet su raudona skarele ant kaklo ir chaki spalvos marškiniais. Jis perėjo į Garibaldžio būrius. Visi jį sveikino, o jo kovinis slapyvardis buvo X9, kaip Alekso Raimondo herojaus, apie kurį, matyt, perskaitė „Nuotykių ieškotojo" žurnaluose. „Šaunuolis X9!" – kalbėjo jam... O aš nekenčiau jo dar labiau, nes dabar jis turėjo merginą su visuotiniu pritarimu. Tačiau kai kas kalbėjo, kad jis yra tarp partizanų infiltruotas fašistas, ir, manau, taip kalbėjo tie, kurie geidė jo merginos, bet nieko nepadarysi, X9 atrodė įtartinas...

* Automobilio markė.

– O vėliau?

– Kazaubonai, kodėl jus taip domina mano reikalai?

– Nes jūs pasakojate, o pasakojimai yra kolektyvinės vaizduotės padarinys.

– *Good point.** Taigi vieną rytą X9 važiavo užmiesčio keliu, gal jis buvo paskyręs merginai pasimatymą laukuose, norėdamas pažengti toliau už apgailėtinas glamones ir parodyti, kad jo varpa ne tokia sukirmijusi kaip dantys, atleiskit, bet vis dar jo nemėgstu, žodžiu, fašistai surengė jam pasalą, atvežė į miestelį ir kitos dienos penktą valandą ryto sušaudė.

Pauzė. Belbas pažvelgė į savo rankas, sudėtas tarsi maldai. Paskui išskyrė jas ir tarė:

– Tai patvirtino, kad jis nebuvo infiltruotas.

– O šios parabolės prasmė?

– Kas jums sakė, kad parabolės turi turėti prasmę? Nors, geriau pagalvojus, gal tai reiškia, jog dažnai, kad ką nors įrodytum, reikia numirti.

* Teisingai. (*Angl.*)

Ego sum qui sum.*
(„Egzodas“, 3, 14)

Ego sum qui sum. An axiom of hermetic philosophy.**
(Mme Blawatsky „Isis Unveiled“, p. 1)

– Kas tu? – vienu metu paklausė trys šimtai balsų, o artimiausių vaiduoklių rankose sublizgo dvidešimt kalavijų...
– Ego sum qui sum, – atsakė jis.
(Alexandre Dumas „Juozapas Balzamo“, II)

Kitos dienos rytą sutikau Belbą.

– Vakar parašėme neblogą feljetoną, – tariau jam, – bet jei norime, kad Planas būtų įtikėtinesnis, reikėtų laikytis arčiau tikrovės.

– Kokios tikrovės? – paklausė jis. – Gal tik feljetonas ir yra tikrasis tikrovės matas. Mus apgavo.

– Kas?

– Mus įtikino, kad vienoje pusėje yra didysis menas, tas, kur vaizduoja tipiškus herojus tipiškomis aplinkybėmis, o kitoje pusėje – bulvarinis romanas, pasakojantis apie netipiškus herojus netipiškomis aplinkybėmis. Maniau, tikras dendis niekada nebūtų pamilęs Skarletės O'Haros, nė Konstancijos Bonasjė ar Perlos iš Labuano. Aš žaidžiau feljetonu, tikėdamasis peržengti gyvenimo ribas. Jis mane ramino, nes siūlė tai, kas nepasiekiama. Bet taip nėra.

– Ne?

– Ne. Prusto tiesa: gyvenimą geriau atspindi bloga muzika,

* Aš esu toks, koks esu. (*Lot.*)
** Hermetinės filosofijos aksioma. (*Angl.*)

o ne „Missa Solemnis“. Menas mulkina mus ir ramina, verčia matyti pasaulį tokį, kokį jį norėtų turėti menininkai. Feljetonas tik apsimeta juokaująs, tačiau rodo mums pasaulį tokį, koks jis yra, arba bent jau tokį, koks jis bus. Moterys panašesnės į Miledi, o ne į Liučiją Mondelą, Fu Manču tikresnis už Nataną Išmintį, o Istorija panašesnė į tą, kurią pasakoja Sju, nei į tą, kurią suplanavo Hėgelis. Šekspyras, Melvilis, Balzakas ir Dostojevskis rašė feljetonus. Gyvenime nutiko tai, kas jau buvo papasakota bulvariniuose romanuose.

– Tiesiog feljetonus lengviau imituoti nei meną. Kad taptum Džokonda, reikia dirbti, kad taptum Miledi, tereikia vadovautis įgimtu polinkiu rinktis lengvesnį kelią.

Iki tol tylėjęs Diotalevis pastebėjo:

– Tik pažvelkite į mūsų Aljė. Jam lengviau imituoti Sen Žermeną negu Volterą.

– Taip, – tarė Belbas, – ir moterims Sen Žermenas atrodo įdomesnis už Volterą.

Vėliau radau *file*, kuriame Belbas romano stiliumi reziumavo mūsų išvadas. Sakau „romano stiliumi“, nes suprantu, kaip jis smaginosi atkurdamas šią istoriją, nuo savęs įdėdamas tik keletą jungiamųjų frazių. Visų citatų, skolinių ir plagiatų nepajėgiau identifikuoti, tačiau atpažinau daugelį šio siautulingo koliažo ištraukų. Dar kartą bėgdamas nuo Istorijos nerimo, Belbas rašė ir žvelgė į gyvenimą per to, kas jau buvo parašyta, prizmę.

FILENAME: Sen Žermeno sugrįžimas

Jau penki amžiai, kai kerštingoji Visagalio ranka nustūmė mane iš Azijos glūdumų į šiuos kraštus. Kartu su manim eina baimė, sielvartas, mirtis. Bet drąsiau, aš esu Plano notaras, net jei kiti to nežino. Būdavo ir blogiau,

o švento Baltramiejaus naktis suteikė man daugiau vargo, nei buvau pasiruošęs kęsti. Ak, kodėl mano lūpas iškreipia ši šėtoniška šypsena? Aš esu tas, kuris yra, jei tik prakeiktasis Kaliostras neatėmė iš manęs ir šios paskutinės teisės.

Bet pergalė arti. Kai buvau Kelis, Londono Taueryje Soupsas man atskleidė viską. Visa paslaptis – tapti kitu.

Gudria klasta priverčiau uždaryti Juozapą Balzamo į San Leo tvirtovę ir pasisavinau jo paslaptis. Kaip Sen Žermenas aš nebeegzistuoju, visi mano, kad esu grafas Kaliostras.

Miesto laikrodžiai ką tik išmušė vidurnaktį. Kokia nenatūrali ramybė. Netikiu šia tyla. Vakarais puikus, nors ir šaltas, mėnulis aukštai danguje balzganai apšviečia senojo Paryžiaus akligatvius. Galėtų būti dešimta valanda vakaro: *Black Friars* vienuolyno varpinėje ką tik lėtai išmušė aštuonias. Gūdžiai kaukdamas vėjas plazdena geležines vėliavėles ištuštėjusioje stogų dykynėje. Stori debesys dengia dangų.

Kapitone, kylam? Ne, priešingai, leidžiamės. Po velnių, „Patna“ tuoj nuskęs, šok, Kanapių Džimai, šok! Argi neatiduotum riešuto didumo deimanto, kad tik galėtum atsikratyti šios baimės? Vairą pavėjui, iškelt bures ar ką tik nori, greičiau iš šios pragaišties, čia pučia!

Siaubingai sugriežiu dantimis, o mirtinas blyškumas mano vaškiniame veide įžiebia žalsvas liepsneles.

Kaip aš atsidūriau čia, atrodantis lyg pats keršto įsikūnijimas? Pragaro dvasios niekinamai juoksis iš ašarų to, kurio grėsmingas balsas taip dažnai vertė jas drebėti pačioje jų liepsningos pragarmės širdyje.

Deglą, greičiau!

Kiek pakopų nusileidau prieš įeidamas į šį urvą? Septynias? Trisdešimt šešias? Kiekvienas akmuo, kurį liečiau,

kiekvienas akmuo, ant kurio stačiau koją, buvo pažymėtas hieroglifu. Kai jį atskleisiu, mano patikėtiniai pagaliau sužinos Paslaptį. Tuomet liks tik ją iššifruoti, o jos sprendimas bus Raktas, už kurio slypi Pranešimas, kuris įšventintajam, ir tik jam, aiškiai parodys Mįslės prigimtį.

Nuo mįslės iki jos įminimo – tik žingsnelis, ir tuomet nušvis Hierograma, pagal kurią reikia tobulinti klausiamąją maldą. Vėliau jau kiekvienam atsiskleis Paslaptis, šydas, drobulė, Egipto gobelenas, dengiantys penkiakampį talismaną. O iš ten – į šviesą, paskelbti Slaptąją talismano Prasmę, Kabalistinį Klausimą, į kurį tik nedaugelis atsakys, kad griausmingu balsu ištartum, koks yra Neperregimasis Ženklas. Palinkę ties juo, trisdešimt šeši nematomieji turės duoti atsakymą, Runos apibrėžimą, kurios prasmė atvira tik Hermio vaikams, ir tik jiems bus duotas Juokdario Antspaudas, Kaukė, už kurios slypi veidas, kurį jie nori pamatyti, Mistiškasis Rebusas, Aukščiausioji Anagrama...

– Satorai Arepai! – šaukiu balsu, galinčiu sudrebinti šmėklą. Ir pasitraukęs nuo vairo, kurį atsargiai laikė savo žmogžudžio rankomis, Satoras Arepas stoja prieš mane laukdamas įsakymų. Pažįstu jį, jau anksčiau įtariau, kas jis. Tai – Lučianas, berankis ekspeditorius, kurį Nepažįstami Vyresnieji paskyrė mano niekingos ir kruvinos užduoties vykdytoju.

– Satorai Arepai, – pašaipiai klausiu, – ar žinai, kokį galutinį atsakymą slepia Aukščiausioji Anagrama?

– Ne, grafe, – atsako jis lengvabūdiškai, – ir laukiu, kad man pasakytumėt.

Iš mano blyškių lūpų išsiveržia pragariškas juokas, nuaidintis senoviniais skliautais.

– Svajotojas! Tik tikras įšventintasis moka to nežinoti!

– Taip, pone, – bukai atsako invalidas ekspeditorius, – jūs geriau žinote. Aš pasiruošęs.

Esame bjaurioje lūšnoje Klinjankūre. Šį vakarą turiu nubausti tave, pirmiausia tave, įšventinusią mane į kilnų nusikaltimo meną. Atkeršyti tau, nes apsimeti mylinti mane ir, dar blogiau, tuo tiki, ir bevardžiams priešams, su kuriais praleisi artimiausią savaitgalį. Lučianas, neparankus mano pažeminimų liudytojas, padės man savo vienintele ranka, o paskui mirs.

Lūšna su dangčiu grindyse virš tranšėjos, rezervuaro, požeminės žarnos, nuo neatmenamų laikų naudotos kontrabandinėms prekėms slėpti, kur nemaloniai drėgna dėl artumo su Paryžiaus kanalizacijos kanalais – nusikaltimų labirintu, o senos sienos skleidžia nenusakomas miazmas, tereikia Lučianui padedant – ištikimiausias tarnas, kai reikia daryti blogį – pramušti sienoje skylę ir vanduo kliokdamas užlieja rūsį, sugriauna jau ir taip palaikes sienas, sujungia tranšėją į vieną visumą su likusiais kanalais. Dabar ten plūduriuoja pūvančios žiurkės, iš viršaus pro dangtį matomas juosvas paviršius tapo naktinės pražūties prieangiu: ten, toli toli, Sena, paskui jūra...

Pro dangtį nuleidžiamos virvinės kopėčios, tvirtinamos prie viršutinio angos krašto, o ant jų virš vandens įsitaiso Lučianas su peiliu: viena ranka suspaudusi pirmą pakopą, antra – durtuvą, trečia pasiruošusi griebti auką. „Dabar tyliai lauk, – sakau jam, – ir pamatysi."

Įtikinau tave atsikratyti visais randuotais vyrais. Eikš su manimi, būk mano per amžius, atsikratykime tų įkyruolių, puikiai žinau, kad tu jų nemyli, tu man sakei, likime tik tu, aš ir požeminės srovės.

Tu įėjai, išdidi lyg vestalė, perekšliška ir susisukusi lyg ragana, o pragaro vizija, deginanti mano šimtametes strėnas ir spaudžianti krūtinę geismo gniaužtais, o nuosta-

bioji mulate, mano pražūties įnagi! Sukumpusiais pirštais sudraskau ploniausio batisto marškinius, kurie dengia mano krūtinę, nagais išvagoju joje kraujuojančias žaizdas, o siaubingas karštis degina man lūpas, šaltas lyg žalčio rankos. Duslus riaumojimas pakyla iš juodžiausių mano sielos gelmių ir prasiveržia pro mano žvėriškų dantų užtvaras, aš – pragaro išspjautas kentauras, ir beveik negirdėti, kaip skrenda salamandra, todėl sulaikau riksmą ir einu prie tavęs, kraupiai šypsodamasis.

– Mano brangioji, mano Sofija, – sakau meilikaujamai, kaip moka kalbėti tik slaptasis Ochrankos vadas. – Eikš, laukiau tavęs, priglusk prie manęs šioje tamsoje ir lauk, – o tu juokiesi, perekšliška, slidi, džiaugiesi kokiu nors palikimu ar grobiu, „Protokolų“ rankraščiu, kurį tikiesi parduoti Carui... Kaip moki tu už savo angeliško veidelio slėpti velnišką prigimtį, droviai įsispraudusi į androgininius *blue jeans* ir beveik permatomus trikotažinius marškinėlius, kurie vis dėlto slepia gėdingąją leliją, Lilio budelio įspaustą tavo baltoje odoje!

Pasirodo pirmasis kvailys, kurį įviliojau į spąstus. Po skraiste su gobtuvu sunkiai įžvelgiu jo veido bruožus, bet jis man parodo Proveno tamplierių ženklą. Tai Soupsas, Tomaro būrio samdomas žudikas.

– Grafe, – taria jis man, – atėjo laikas. Daug metų klajojame pasklidę po pasaulį. Jūs turite pranešimo pabaigą, o aš – Didžiojo Žaidimo pradžią. Tačiau tai jau visai kita istorija. Suvienykime savo jėgas, kiti...

Užbaigiu jo sakinį:

– Kiti velniop. Eik, broli, kambario viduryje rasi skrynelę, o skrynelėje tai, ko ieškojai ilgus amžius. Nebijok tamsos, ji mums ne grasina, o saugo.

Kvailys eina apgraibomis. Duslus pliukštelėjimas. Jis prasmenga angoje, virš vandens pakibęs Lučianas pa-

gauna jį ir užsimoja ašmenimis, greitas kirtis per gerklę, gargiantis kraujas maišosi su chtoniškuoju skysčiu.

Beldimas į duris.

– Ar tai tu, Dizraeli?

– Taip, – atsako man nepažįstamasis, kuriame mano skaitytojai atpažino didįjį anglų būrio magistrą, jau pasiekusį valdžios viršūnę, bet dar nepasisotinusį.

Jis taria:

– *My Lord, it is useless to deny, because it is impossible to conceal, that a great part of Europe is covered with a network of these secret societes, just as the superficies of the earth is now being covered with railroads...**

– Jau sakei tai Bendruomenių rūmuose 1856 metų liepos keturioliktąją, aš viską žinau. Eikime prie esmės.

Beikono žydas keikiasi pro sukąstus dantis. Ir tęsia:

– Jų daug. Trisdešimt šeši nematomieji tapo trim šimtais šešiasdešimčia. Padaugink iš dviejų, gausi septynis šimtus dvidešimt. Atimk šimtą dvidešimt metų, kuriems pasibaigus atsiveria durys, ir turėsi šešis šimtus, kaip Balaklavos puolimas.

Velniškas žmogus, slaptajame skaičių moksle jam nebėra paslapčių.

– Na ir kas?

– Mes turime aukso, tu – žemėlapį. Susivienykime ir būsime nenugalimi.

Valdovo mostu rodau jam vaiduoklišką skrynelę, o jis, apakintas savo troškimo, tiki matąs ją tamsoje. Eina, krinta.

* Mano pone, beprasmiška neigti, nes neįmanoma nuslėpti, kad didžioji Europos dalis apraizgyta tų slaptųjų draugijų tinklu taip, kaip žemės paviršius dabar pasidengia geležinkeliais... (*Angl.*)

Girdžiu grėsmingą Lučiano ašmenų švytavimą, nors tamsu, nebylioje anglo lėliukėje matau gargimo spindulį. Teisingumas įvykdytas.

Laukiu trečiojo, Monfokono de Viljaro, prancūzų rozenkreicerio, pasiruošusio, kaip man jau pranešė, išduoti savo sektos paslaptis.

– Aš esu grafas di Gabalis, – prisistato, melagis ir kvailys.

Vos kelių sušnibždėtų žodžių užtenka, kad jis žengtų savo likimo link. Krinta, o ištroškęs kraujo Lučianas padaro savo darbą.

Tu šypsaisi su manimi tamsoje, kalbi, kad priklausai man, ir tikiesi išgauti mano paslaptį. Tikėkis, tikėkis, atgrasioji *Shekinah* karikatūra. Taip, esu tavasis Simonas, palauk, dar nežinai paties įdomiausio. O kai sužinosi – liausies žinojusi.

Ką galėčiau pridurti? Vienas po kito įeina likusieji.

Tėvas Brešianis man sakė, kad turėtų ateiti Babetė d'Interlaken, Vaishaupto proanūkė, atstovaujanti vokiečių iliuminatams, didžioji helvetiškojo komunizmo mergelė, užaugusi tarp orgijų, plėšimų ir kraujo, slapčiausių paslapčių išviliojimo, laiškų skaitymo nelaužant antspaudų, nuodų pilstymo meistrė, klausanti savo sektos įsakymų.

Ji įeina, jaunoji nusikaltimų deivė, apsisiautusi baltais meškos kailiniais, šviesūs plaukai krinta iš po valiūkiškai pakreiptos kailinės kepurės, akys išdidžios, žvilgsnis sarkastiškas. Su įprasta klasta pasiunčiu ją į pragaištį.

Ak, kalbos ironija – gamtos mums duota dovana, kad nutylėtume savo sielos paslaptis! Iliuminatė – apšviestoji – tampa Tamsos auka. Girdžiu ją griaudžiančią siaubingais prakeiksmais, neatgailaujančią, o Lučianas du kartus pasuka į jos širdį įsmeigtą peilį. *Déjà vu, déjà vu*...

Niluso eilė, akimirką įtikėjusio, kad savo rankose turi ir carienę, ir žemėlapį. Šlykštus, gašlus vienuoli, troškai Antikristo? Stovi prieš jį, bet jo nematai. Siunčiu ir jį, apakintą tūkstančio mistiškų iliuzijų, į jo laukiančias gėdingas žabangas. Lučianas iškerta jo krūtinėje kryžiaus formos žaizdą ir jis panyra į amžinąjį miegą.

Turiu įveikti paskutiniojo Siono išminčiaus įgimtą nepatiklumą. Jis dedasi esąs Ahasveras, Amžinas Žydas, kaip ir aš nemirtingas. Jis nepasitiki, saldžiai šypsodamasis, o barzda dar drėgna nuo mažųjų krikščionių kraujo, kuriuos žudydavo Prahos kapinėse. Jis žino, kad esu Račkovskis, turiu jį pergudrauti. Duodu jam suprasti, jog skrynelėje ne vien žemėlapis, bet ir deimantai, dar nenušlifuoti. Žinau, kaip šią dievažudžių padermę žavi nešlifuoti deimantai. Gobšumo vedamas jis žengia likimo ir savojo Dievo link, žiaurus ir kerštingas, piktžodžiaudamas mirties akimirką, perdurtas tarsi Hiramas, ir jam sunku net piktažodžiauti, nes jis negali ištarti savojo Dievo vardo.

Klydau manydamas baigęs Didįjį Darbą.

Lūšnos durys lyg vėjo sūkurio stumtelėtos vėl atsivėrė ir jose pasirodė figūra blyškiu veidu, dievobaimingai ties krūtine sudėtomis rankomis, lakstančiu žvilgsniu, po juodais juodosios Draugijos rūbais negalinti nuslėpti savo prigimties. Lojolos sūnus!

– Kretinó! – šaukiu apgautas.

Jis pakelia ranką veidmainiškam palaiminimo mostui.

– Aš nesu tas, kuris esu, – taria šypsodamasis nieko žmoniška nebeturinčia šypsena.

Teisybė, jie visada taip darydavo: kartais patys sau

neigdavo savo egzistavimą, o kartais aukštindavo savojo ordino galią, kad įbaugintų neišmanėlius.

– Mes visada esame kiti, nei manote jūs, Belialio vaikai, – taria tas valdovų suvedžiotojas. – Bet tu, o Sen Žermenai...

– Iš kur žinai, kas aš iš tikro esu? – klausiu sunerimęs.

Jis bauginamai šypsosi:

– Mes pažįstami iš anksčiau, nuo tada, kai bandei mane nutempti nuo Postelio mirties patalo, kai, pasivadinęs d'Erblė abatu, vedžiau tave, kad Bastilijos širdyje užbaigtum vieną iš savo persikūnijimų (ak, vis dar jaučiu ant veido geležinę kaukę, kuriai mane pasmerkė Draugija, padedama Kolbero!), nuo tada, kai sekiau tavo susitikimus su d'Holbachu ir Kondorsė...

– Rodenas! – sušukau lyg žaibo trenktas.

– Taip, Rodenas, slaptasis jėzuitų generolas! Rodenas, kurio neįviliosi į angą rūsio grindyse, kaip tai padarei su kitais lengvatikiais. Žinok, o Sen Žermenai, kad nėra nusikaltimo, pražūtingos išmonės, nusikalstamų spąstų, kurių mes nebūtume išradę anksčiau už jus, vardan dar didesnės šlovės to mūsų Dievo, kuris pateisina priemones! Kiek karūnuotų galvų įviliojome į daug subtilesnes žabangas, naktimis, po kurių neišaušdavo rytas, kad užvaldytume pasaulį. O dabar tu tikiesi sukliudyti, kad vos per žingsnį nuo tikslo mes savo grobuoniškomis rankomis nesugriebtume paslapties, jau penkis amžius varančios pasaulio istoriją?

Taip kalbėdamas Rodenas atrodė bauginamai. Visi kraugeriškų, šventvagiškų, pasibjaurėtinų ambicijų instinktai, būdingi renesanso popiežiams, dabar atsiskleidė šio Ignacijaus sūnaus veide. Mačiau, kaip nenumaldomas valdžios troškimas kaitino netyrą kraują, kaip jį išpylė karštas prakaitas ir aplink jį tarsi pasklido šleikštulį keliantys garai.

Kaip nugalėti šį paskutinį priešą? Mane aplanko nelaukta nuojauta, kurios gali tikėtis tik tas, kuriam jau ilgus amžius žmogaus siela neturi paslapčių.

– Pažvelk į mane, – tariu, – ir aš esu Tigrė.

Vienu smūgiu išstumiu tave į kambario vidurį, nuplėšiu marškinėlius, sudraskau prigludusius diržo šarvus, slepiančius tavo gintarinį pilvą. Pro praviras duris krintančioje mėnulio šviesoje tu išsitiesi, gražesnė už žaltį, suviliojusį Adomą, išdidi ir gašli, mergelė ir kekšė, prisidengusi tik savo kūniška galybe, nes nuoga moteris yra ginkluota moteris.

Egiptietiškas *klaft** nusileidžia ant tavo tankių plaukų, net melsvų nuo juodumo, o krūtinė banguoja po plonu muslinu. Mažą, iškilią kaktą apsiveja auksinis žaltys smaragdų akimis, nuo tavo galvos grasindamas savo trišakiu rubino liežuviu. Tavoji sidabru žaižaruojanti juodo šydo tunika perjuosta pražūtingais vilkdalgiais išsiuvinėta juosta. Jie – iš juodųjų perlų. Tavo iškilusi gakta glotniai nuskusta, kad prieš savo meilužius stotum nuoga nelyginant statula! Tavo vergė iš Malabaro švelniu teptuku jau nudažė tavo spenelius tuo pačiu raudoniu, kuris krauju užliejo tavo lūpas, viliojančias tarytum žaizda!

Rodenas sunkiai alsuoja. Ilga abstinencija, svajojant apie valdžią prabėgęs gyvenimas uždegė nepasotinamą geismą. Tos gražios ir begėdiškos karalienės juodomis lyg demono akimis, apvaliais pečiais, kvapniais plaukais, balta švelnia oda akivaizdoje Rodeną pagavo nepažintų glamonių, neišvengiamos palaimos viltis, ir jis suvirpėjo visu savo kūnu, kaip miškų dievas virpa gėrėdamasis į vandenį žvelgiančia apsinuoginusia nimfa. Tas vanduo jau pražudė Narcizą. Įsivaizduoju nevaldomą grimasą

* Moteriškas galvos dangalas.

jo veide, jis yra lyg suakmenėjęs nuo Medūzos žvilgsnio, sustingęs tramdyto, dabar jau blėstančio vyriško geismo akimirką. Gyvenimo pabaigoje, kai įkyrios gašlumo liepsnos varsto kūną, šis yra lyg iki galo įtemptas lankas, įtemptas taip stipriai, kad pasiduoda ir lūžta.

Staiga jis susmunka kniūbsčias ant žemės prieš šį regėjimą, ištiesia į nagą panašią ranką, meldžia gurkšnelio eliksyro.

– Ak, kokia tu graži, – kriokia, – ak, tie mažyčiai vilkės dantukai, švytintys, kai praveri savo raudonas putlias lūpas... Ak, tavo didžiulės smaragdinės akys, kurios tai sužiba, tai vėl užgęsta. Ak, palaimos demone.

Jo, niekingojo, tiesa, o tu banguoji klubais, apsiaustais melsvu audiniu, ir atkiši gaktą, kad išvarytum fliperį iš proto.

– Ak, šmėkla, – sako Rodenas, – būk mano, nors vieną akimirką, pamalonink laimės minute už visą gyvenimą, praleistą tarnaujant pavydžiai dievybei, atlygink gašlumo blyksniu už liepsningąją amžinybę, į kurią dabar mane stumia ir traukia tavo pasirodymas. Meldžiu, paliesk mano veidą savo lūpomis, tu – Antinėja, tu – Marija Magdalietė, tu, kurios geidžiau ekstazės iškreiptų šventųjų atvaizduose, kurios troškau veidmainiškai garbindamas mergelių paveikslus, Ponia, tu esi graži lyg saulė, balta lyg mėnuo, aš išsižadu Dievo ir šventųjų, ir paties Romos popiežiaus, dar daugiau – išsižadu Lojolos ir nusikalstamos priesaikos, siejančios mane su Draugija, meldžiu tik vieno tavo bučinio, o paskui galiu mirti.

Jis žengia dar vieną žingsnį, šliauždamas sustingusiais keliais, prie strėnų pasikėlusia sutana, tiesdamas ranką į šią nepasiekiamą laimę. Staiga krinta aukštielninkas, o akys, rodos, iššoks iš akiduobių. Siaubingi traukuliai nežmoniškai iškreipia jo veidą, kaip Voltos antspaudas iš-

kreipia lavonų veidus. Melsvos putos raudonai nudažo jo lūpas, pro kurias prasiveržia švokščiantis ir prislopintas balsas, toks pat kaip hidrofobo, nes, kaip teisingai sakė Šarko, kai užeina tos siaubingos ligos – satiriazės, kuri yra bausmė už gašlumą, priepuolis, jo žymės tokios pat kaip šunų pasiutligės.

Galas. Rodenas prapliumpa beprotiškai juoktis. Ir krinta bedvasis, gyvas negyvėlio spazmų įvaizdis.

Per vieną akimirką jis išprotėjo ir mirė prakeiktas.

Atsargiai pastūmiau kūną prie angos, saugodamasis nesutepti aukštų plonos odos batų į riebaluotą savo paskutiniojo priešo sutaną.

Žudikiškas Lučiano peilis nereikalingas, bet žudikas nebevaldo savo mostų, galvodamas vien apie pražūtingo veiksmo kartojimą. Jis juokiasi ir persmeigia jau bedvasį kūną.

Nusivedu tave prie angos krašto, glamonėju tavo sprandą, kaklą, ištemptą, kad pasimėgautum scena, ir sakau:

– Ar tu patenkinta savuoju Rokambolė, mano nepasiekiama meile?

O kol tu gašliai man pritari ir seilėdamasi kikeni į tuštumą, nepastebimai suspaudžiu pirštus, mano meile, nieko nepadarysi, nebėra Sofijos, žudau tave, dabar esu Juozapas Balzamo ir man tavęs nebereikia.

Archontų meilužė išleidžia dvasią, krinta į vandenį, Lučianas ašmenų mostu patvirtina mano negailestingos rankos nuosprendį. Tariu jam:

– Gali išlipti, mano ištikimas tarne, mano prakeiktoji siela.

O jam lipant lauk, kai atsuka man nugarą, smeigiu tarp menčių ploną triašmenį durklą, kuris beveik nepalieka žaizdos. Jis krinta žemyn, uždarau dangtį, viskas,

išeinu iš lūšnos, aštuoni kūnai plaukia *Chatelet* link, tik man vienam žinomais kanalais.

Grįžtu į savo butą *Faubourg Saint Honoré* gatvėje ir pasižiūriu į veidrodį. „Štai, – tariu, – aš – Pasaulio Karalius." Iš savo tuščiavidurės smailės viešpatauju visatoje. Kartais nuo mano galios man ima suktis galva. Valdau energiją. Apsvaigintas valdžios.

Deja, gyvenimas netrunka atkeršyti. Po keleto mėnesių, giliausioje Tomaro pilies kriptoje aš, dabar jau žinantis požeminių srovių paslaptį ir šešių šventų vietų, kadaise priklausiusių trisdešimt šešiems nematomiesiems, šeimininkas, paskutinis iš paskutiniųjų tamplierių ir visų Nepažįstamų Vyresniųjų Vyriausias Nepažįstamasis, turiu susituokti su Sesilija, hermafroditu ledinėmis akimis, nuo kurios jau niekas manęs nebeskiria. Vėl radau ją, po amžių, Ją iš manęs buvo atėmęs vyras su saksofonu. Dabar ji eina balansuodama suolo atkalte, žydra ir šviesiaplaukė, bet nežinau, ką slepia ją gaubiantis lengvas šydas.

Koplyčia iškirsta uoloje, virš altoriaus nerimą keliantis paveikslas, jame vaizduojamos prakeiktųjų kančios pragaro gelmėse. Einu, lydimas vienuolių tamsiais gobtuvais, bet dar nesijaudinu, sužavėtas ispanų vaizduotės...

Bet – o siaube – drobė pakyla, o už jos, to nuostabaus lindynių Arčimboldo kūrinio, pasirodo kita koplyčia, primenanti tą, kurioje esu, joje, prieš kitą altorių, klūpo Sesilija, o greta jos – šaltas prakaitas išpila man kaktą, plaukai ant mano galvos stojasi piestu – ką matau pašaipiai rodantį savo randą? Kitą, tikrąjį Juozapą Balzamo, kurį kažkas išlaisvino iš San Leo vienutės!

O aš? Tą akimirką seniausiasis vienuolis nusimeta gobtuvą ir atpažįstu siaubingą Lučiano šypseną. Jis nežinia kaip išvengė mano durtuvo, nutekamųjų griovių, kruvi-

no dumblo, kuris dabar jau būtų turėjęs plukdyti lavoną į tylų vandenyno dugną. Jis perėjo pas mano priešus, trokšdamas atkeršyti.

Vienuoliai nusimeta abitus ir stoja prieš mane pasiruošę kovai, su liepsnojančiais kryžiais ant baltų kaip sniegas apsiaustų. Proveno tamplieriai!

Jie sugriebia mane, priverčia pasukti galvą, už savęs pamatau budelį su dviem luošais padėjėjais, mane įkiša į narvą, pašventina įkaitinta geležim kaip amžiną kalėjimo sargo grobį, niekingas Bafometo šypsnys visiems laikams lieka ant mano peties, dabar jau žinau, kad kuo greičiau San Leo kalėjime turėčiau pakeisti Balzamo, kitaip tariant, užimti jau prieš amžinybę man skirtą vietą.

Mane atpažins, tikinu save, juk visi jau įtikėjo, kad aš esu jis, o jis – prakeiktasis. Kas nors man padės, bent mano bendražygiai, juk negalima nepastebimai sukeisti kalinių. Geležinės kaukės laikai praėjo... Kvailys! Supratau tai akimirksniu, kai budelis palenkė mano galvą prie vario dubens, iš kurio kilo žalsvi garai... Vitriolis!

Man užrišo akis, o veidą panardino į ėdrų skystį. Nepakeliamas, veriantis skausmas. Skruostų, nosies, kaktos oda susitraukia ir nusilupa, tai trunka tik akimirką, o kai už plaukų vėl pakelia mano galvą, veidas nebeatpažįstamas – tabesas, raupai, nenusakomas niekas, himnas bjaurasčiai, grįšiu į vienutę, kaip grįžta daugelis pabėgėlių, turėjusių drąsos susidarkyti, kad nebūtų sučiupti.

Ak, šaukiu nugalėtas, ir, kaip tartų pasakotojas, vienas žodis išsiveržia pro mano supuvusias lūpas, atodūsis, vilties šūksnis: Išganymas!

Koks išganymas, senasai Rokambolė, juk puikiai žinojai, kad nereikia stengtis tapti pagrindiniu herojumi! Buvai nubaustas savo paties metodu. Pažeminai aprašiusius iliuzijas, o dabar – tik pažiūrėk – rašai prisidengda-

mas mašinos alibi. Apgaudinėji save esąs žiūrovas, nes ekrane skaitai savo žodžius, lyg jie būtų kieno nors kito, bet jau pakliuvai į spąstus ir bandai palikti pėdsakus smėlyje. Išdrįsai pakeisti pasaulio tekstą ir pasaulio romanas įtraukė tave į savo apmatus, apipynė savo intriga, kurią sukūrei ne tu.

Geriau jau būtum likęs savo salose, Kanapių Džimai, o ji manytų, kad esi miręs.

98

Nacionalsocialistų partija netoleravo slaptų draugijų, nes ir pati buvo tokia – su savo didžiuoju magistru, savo rasistine gnoze, savo apeigomis ir įšventinimais.

(René Alleau „Les sources occultes du nazisme“, Paryžius, Grasset, 1969, p. 214)

Manau, kaip tik tada Aljė išslydo mums iš rankų. Taip pasakė Belbas, labai abejingai tardamas žodžius. Ir vėl pamaniau, kad tai tik jo pavydas. Tyliai kentėdamas dėl Aljė įtakos Lorencai, jis garsiai šaipėsi iš vis didėjančios Aljė įtakos Garamondui.

Dėl to buvome kalti ir mes. Aljė pavergė Garamondą beveik prieš metus, per alcheminę šventę Pjemonte. Garamondas perdavė jam ASL kartoteką, kad šis atrinktų naujas aukas „Atskleistosios Izidės“ serijai, tardavosi su juo visais klausimais ir kas mėnesį įteikdavo jam čekį. Gudruna, periodiškai einanti žvalgybon kitapus stiklinių durų, koridoriaus gale vedusių į išpuoselėtą „Manuzio“ leidyklos karalystę, susirūpinusi pasakodavo, kad Aljė praktiškai įsitvirtino ponios Gracijos kabinete, diktuoja jai laiškus, palydi naujus lankytojus į Gara-

mondo kabinetą – žodžiu, iš apmaudo Gudruna praleisdavo dar daugiau balsių – jaučiasi šeimininku. Tikrai, privalėjome susimąstyti, kodėl Aljė valandų valandas leidžia prie „Manuzio“ kartotekos. Juk jau turėjo pakankamai laiko, kad atrinktų ASL, galinčius tapti naujais „Atskleistosios Izidės“ serijos autoriais, tačiau jis vis rašė, mezgė ryšius, kvietė žmones. O mes tiesiog skatinome jo nepriklausomybę.

Negalėčiau sakyti, kad tokia padėtis Belbui nepatiko. Kuo daugiau Aljė buvo Markizo Gualdi gatvėje, tuo mažiau – Sinčero Renato gatvėje, ir tuo mažesnė būdavo tikimybė, kad kurį nors iš nelauktų Lorencos Pelegrini įsiveržimų, per kuriuos jis kaskart vis patetiškiau nušvisdavo, dabar nė nebandydamas slėpti savo susijaudinimo, sutrukdys netikėtas „Simono“ pasirodymas.

Man tai irgi patiko. Tapau abejingas „Atskleistajai Izidei“, bet vis labiau įsitraukiau į magijos istoriją. Maniau, kad iš velniavos meistrų jau išmokau viską, ko buvo galima išmokti, tad palikau Aljė rūpintis ryšiais (ir sutartimis) su naujaisiais autoriais.

Diotaleviui tai irgi patiko, ta prasme, kad pasaulis jį, atrodo, domino vis mažiau. Dabar, kai apie tai pagalvoju, prisimenu jo nerimą keliantį lysimą ir tuos kartus, kai užtikdavau jį kabinete, palinkusį prie rankraščio, nieko nematančiu žvilgsniu, iš rankų krintančiu rašikliu. Jis nemiegodavo, tiesiog buvo išsekęs.

Turėjome ir kitą priežastį džiaugtis vis retesniais Aljė pasirodymais: jis tik atiduodavo mums sukritikuotus rankraščius ir vėl pranykdavo koridoriaus gale. Nenorėjome, kad klausytųsi mūsų pokalbių. Jei kas būtų paklausęs, kodėl, būtume atsakę, kad iš gėdos ar mandagumo, nes parodijavome metafizikas, kuriomis jis, šiaip ar taip, tikėjo. Bet iš tiesų taip elgėmės iš nepasitikėjimo, mus pamažu užvaldė tas natūralus atsargumas, būdingas tikintiems, jog žino paslaptį, ir nejučiomis išstūmėme Aljė į neįslaptintųjų minią, o patys lėtai ir vis

rečiau juokdamiesi gilinomės į tai, ką sukūrėme. Kita vertus, kaip juokaudamas pasakė Diotalevis, dabar, turėdami tikrąjį Sen Žermeną, nebežinojome, ką daryti su tariamuoju.

Toks mūsų atsiribojimas, atrodo, visai neužgavo Aljė. Jis be galo mandagiai pasveikindavo ir pasišalindavo. Tas mandagumas jau ribojosi su puikybe.

Vieną pirmadienį atėjau į darbą kiek vėliau ir Belbas nekantraudamas pasikvietė mane į savo kabinetą, kartu su Diotaleviu.

– Turiu naujienų, – tarė jis.

Jau buvo bepradedąs pasakoti, kai įėjo Lorenca. Belbas atrodė besiblaškąs tarp šio apsilankymo suteikto džiaugsmo ir nekantraus noro kuo greičiau atskleisti mums savo atradimus. Netrukus po to išgirdome beldžiant ir Aljė įkišo galvą:

– Nenorėčiau įkyrėti, prašau man atleisti, sėdėkite. Žinau, kad negaliu trukdyti jūsų svarbaus pasitarimo, tik norėčiau pranešti brangiajai Lorencai, kad esu pono Garamondo pusėje, ir tikiuosi bent jau galintis pakviesti ją vidurdienį į savo kabinetą taurelės chereso.

Į savo kabinetą. Šį kartą Belbas nesusivaldė. Taip, kaip tik jis moka nesivaldyti. Palaukęs, kol Aljė išėjo, jis iššvokštė pro sukąstus dantis:

– *Ma gavte la nata.*

Lorenca, kuri vis dar draugiškai džiugiai mojo ranka, paklausė, ką tai reiškia.

– Tai – Turino tarme. Reiškia „išsitrauk kamštį“ arba, jei tau taip labiau patinka, „gal malonėtumėt išsitraukti kamštį“. Kai susiduri su išpuikėliu ar pasipūtėliu, manai, kad jį išpūtusi puikybė, kuri laikosi kūne tik dėl kamščio užpakalyje: jis neleidžia išeiti tai aerostatinei puikybei. Taigi, kai jam pasiūlai pašalinti šią kliūtį, jis neišvengiamai subliūkšta. Bliūkšdamas neretai išleidžia šaižų švilpimą ir kūnas susitraukia iki varganos būtybės, blyškaus buvusios didybės vaiduoklio.

– Nemaniau, kad esi toks vulgarus.

– Dabar žinai.

Lorenca išėjo, apsimesdama supykusi. Žinojau, kad Belbas dėl to dar labiau kentėjo: tikras pyktis jį būtų nuraminęs, o tokia teatrališka bloga nuotaika pakišo jam mintį, kad ir Lorencos aistra yra tik vaidinimas.

Manau, kaip tik todėl jis tuoj pat ištarė:

– Na, pirmyn.

Tai turėjo reikšti: tęskime, dirbkime su Planu.

– Nenoriu, – tarė Diotalevis. – Man bloga. Skauda štai čia, – ir jis palietė skrandį. – Manau, gastritas.

– Tik pamanykit, lyg aš neturėčiau gastrito... – atsakė Belbas. – Nuo ko tau gastritas, nuo mineralinio vandens?

– Galbūt, – įtemptai nusišypsojo Diotalevis. – Vakar kiek padauginau. Esu pratęs prie „Fiuggi“, o išgėriau „San Pellegrino“.

– Turėtum būti atsargesnis, tokie piktnaudžiavimai gali tave pražudyti. Prie darbo, jau dvi dienas mirštu noru jums papasakoti. Pagaliau žinau, kodėl trisdešimt šeši nematomieji ištisus amžius negalėjo rasti žemėlapio formos. Džonas Di klydo, reikia perrašyti geografiją. Mes gyvename tuščiavidurės žemės viduje, apsupti žemės paviršiaus. Ir Hitleris tai suprato.

Nacizmas – akimirka, per kurią magijos dvasia užvaldo materialios pažangos svertus. Leninas teigė, kad komunizmas – tai socializmas plius elektrifikacija. Tam tikra prasme hitlerizmas buvo guenonizmas* plius šarvuotosios divizijos.

(Pauwels ir Bergier „La matin des magiciens“, Paryžius, Gallimard, 1960, 2, VII).

Belbui pasisekė įtraukti į Planą ir Hitlerį.

– Viskas surašyta, popierius išduoda. Įrodyta, kad nacizmo kūrėjai buvo susiję su teutoniškuoju neotamplierizmu.

– Nesąmonė.

– Kazaubonai, aš neišsigalvoju, šį vienintelį kartą neišsigalvoju!

– Nusiraminkite, ar mes ką nors išsigalvojome? Rėmėmės objektyviais duomenimis, na, bent jau visiems prieinama informacija.

– Taip pat ir šį kartą. 1912 metais įkuriama „Germanenorden“ draugija, propaguojanti ariosofiją, kitaip tariant, filosofiją apie arijų rasės pranašumą. 1918 metais toks baronas fon Zebotendorfas įkuria jos filialą „Thule Gesellschaft“, slaptąją draugiją, n-tąją Šventyklos riterių ordino versiją, tačiau su ryškiais rasistiniais, pangermaniškais, neoarijiškais bruožais. O trisdešimt trečiaisiais tas Zebotendorfas parašys, jog pasėjo tai, ką vėliau išaugino Hitleris. Kita vertus, kaip tik „Thule Gesellschaft“ aplinkoje pasirodo svastika. O kas nedelsdamas įstoja į „Thule“? Rudolfas Hesas, prakeiktoji Hitlerio siela! Vėliau – Rozenbergas! Ir pats Hitleris! O kaip, tikiuosi, skaitėte laikraščiuose, savo vienutėje Špandau Hesas dar ir šian-

* René Guenon – prancūzų orientalistas, metafizikos ir ezoterizmo puoselėtojas.

dien užsiima ezoteriniais mokslais. Fon Zebotendorfas dvidešimt ketvirtaisiais parašo knygelę apie alchemiją, kurioje pastebi, kad pirmieji atomo branduolio skilimo bandymai rodo, jog Didysis Darbas yra tikrovė. Ir parašo romaną apie rozenkreicerius! Be to, jis leidžia astrologijos žurnalą „Astrologische Rundschau“, o kaip rašė Trevor-Roperas, nacistiniai vadeivos su Hitleriu priešakyje nežengdavo nė žingsnio, prieš tai nesužinoję savo horoskopo. Atrodo, kad 1943 metais, ieškant Musolinio įkalinimo vietos, buvo apklausta grupė mediumų. Žodžiu, visa nacistinių vadų grupė buvo susijusi su vokišku neokultizmu.

Belbas, atrodo, jau užmiršo incidentą su Lorenca, o aš jam antrinau, greitindamas rekonstrukcijos eigą:

– Per šią prizmę galėtume pažvelgti ir į didžiulę Hitlerio įtaką masėms. Fiziškai jis buvo neišvaizdus, jo balsas – šaižus. Kaip jam pavykdavo vesti minias iš proto? Privalėjo turėti mediumo galių. Matyt, kokios nors savo šalies druidės pamokytas, jis susisiejo su požeminėmis srovėmis. Ir buvo kištukas, biologinis menhyras. Perdavinėjo srovių energiją Niurnbergo stadione susirinkusiems tikintiesiems. Kurį laiką jam sekėsi, vėliau nusilpo baterijos.

Visam pasauliui: pareiškiu, kad žemė yra tuščia ir galima apgyventi iš vidaus, kad ji sudaryta iš keleto koncentrinių, kitaip tariant, vienas kito viduje esančių rutulių ir yra atvira dviejuose ašigaliuose, dvylikos arba šešiolikos laipsnių plote.

(J. Cleves Symmes, pėstininkų kapitonas, 1818 metų balandžio 10; cit. iš Sprague de Camp ir Ley „Lands Beyond“, Niujorkas, Rinehart, 1952, X)

– Kazaubonai, džiaugiuosi, savo nekaltybės dėka turite teisingą nuojautą. Tikrasis ir vienintelis Hitlerio apsėdimas buvo požeminės srovės. Hitleris pritarė tuščiavidurės žemės teorijai – *Hohlweltlehre*.

– Vaikinai, aš išeinu, man gastritas, – pakartojo Diotalevis.

– Palauk, dabar – įdomiausia. Mes gyvename ne išorėje, ant išgaubtos išorinės plutos, o viduje, ant vidinio įgaubto paviršiaus. Tai, kas mums atrodo dangus, yra dujos su šviesos zonomis, pripildančios rutulio vidų. Reikia peržiūrėti visus astronominius dydžius. Dangus nėra beribis, jis apibrėžtas. Saulė, jei tokia išvis yra, ne tokia didelė, kaip atrodo. Tiesiog trisdešimties centimetrų skersmens lašelis žemės centre. Tai įtarė jau graikai.

– Tu pats tai sukūrei, – pavargusiu balsu tarė Diotalevis.

– Kaip tik to aš nesukūriau! Toksai Simsas iškėlė šią mintį Amerikoje dar devynioliktojo amžiaus pradžioje. Vėliau, amžiaus pabaigoje, ją parėmė kitas amerikietis, Tydas, kuris rėmėsi alcheminiais eksperimentais ir Izaijo raštais. O po Pirmojo pasaulinio karo šią teoriją ištobulino vokietis, vardu... na, tas, kuris įkuria „Hohlweltlehre“ sąjūdį, paremtą, kaip sako pats žodis, tuščiavidurės žemės teorija. Hitleris su savaisiais atranda, kad tuščiavidurės žemės teorija tiksliai atitinka jų principus, ir sklido kalbos, kad jis kartais prašaudavo pro

šalį su „Fau-1" būtent todėl, kad skaičiavo trajektorijas remdamasis įgaubto, o ne išgaubto paviršiaus teorija. Hitleris įsitikinęs, kad jis yra Pasaulio Karalius, o jo nacistinis vyriausiasis štabas yra Nepažįstami Vyresnieji. Kur gyvena Pasaulio Karalius? Viduje, apačioje, ne išorėje. Remdamasis šia hipoteze Hitleris nusprendžia apversti visą tyrimų tvarką, galutinio žemėlapio idėją, Švytuoklės interpretavimo būdą! Reikia paleisti šešias grupes ir viską perskaičiuoti iš naujo. Tik prisiminkite hitleriškąją užkariavimo logiką... Iš pradžių jis atkovoja Gdanską, kad vėl užvaldytų klasikines teutoniškosios grupės vietas. Po to užkariauja Paryžių, užvaldo Švytuoklę ir Eifelio bokštą, susisiekia su sinarchinėmis grupuotėmis ir įveda jas į Viši vyriausybę. Paskui garantuoja portugališkosios grupės neutralumą, kuris iš tiesų yra bendrininkavimas. Ketvirtasis tikslas akivaizdus – Anglija, bet, kaip žinome, ten buvo sunkiau. Per Afrikos kampanijas jis stengiasi pasiekti Palestiną, bet ir čia jam nepasiseka. Tuomet nusitaiko į paulikianų teorijas, įsiverždamas į Balkanus ir Rusiją. Manydamas turįs savo rankose keturis šeštadalius Plano, jis siunčia Hesą su slapta misija į Angliją, siūlydamas sąjungą. Kadangi Beikono sekėjų nepavyksta apgauti, jį aplanko nuojauta: tie, kurie turi svarbiausią paslapties dalį, negali būti niekas kitas, kaip tik amžini priešai – žydai. Ir visai nereikia ieškoti Jeruzalėje, kur jų mažiausia. Jeruzalės grupės turima pranešimo dalis yra ne Palestinoje, o kažkurios iš diasporos grupių rankose. Štai ir holokausto paaiškinimas.

– Kokia prasme?

– Pagalvokite, įsivaizduokite, kad norite įvykdyti genocidą.

– Prašau, nereikia perdėti, man skauda skrandį, aš išeinu, – tarė Diotalevis.

– Dėl Dievo, palauk, kai tamplieriai skerdė saracėnus, tau buvo smagu, nes jau praėjo daug laiko, o dabar moralizuoji it koks varganas intelektualas. Mes perkuriame Istoriją ir mūsų niekas neturi bauginti.

Leidome jam kalbėti, nugalėti jo energijos.

– Labiausiai stebina žydų genocido sudėtingumas: pirmiausia jie uždaromi į stovyklas, kad badautų, vėliau išrengiami nuogai, paskui išmaudomi, skrupulingai saugomos lavonų krūvos ir drabužiai, surašomi asmeniniai daiktai. Tai buvo neracionalus būdas, jei norėta tik nužudyti. Jis taptų racionalus tuo atveju, jei būtų ieškota pranešimo, kurį turėjo vienas iš tų milijonų žmonių, vienas iš trisdešimt šešių nematomųjų, jei kuris nors Jeruzalės būrio narys būtų jį slėpęs drabužių klostėse, burnoje, ištatuiruotą ant kūno... Tik Planas gali paaiškinti nepaaiškinamą genocido biurokratiją! Tarp žydų Hitleris ieško kokio nors ženklo, minties, kuri jam padėtų Švytuoklės dėka nustatyti tikslų tašką, kuriame po įgaubtos tuščiavidurės žemės skliautais susikerta požeminės srovės, kurios dabar – atkreipkite dėmesį į pažiūros tobulumą – sutampa su dangiškomis srovėmis, todėl įgaubtos žemės teorija materializuoja, jei taip galima pasakyti, tūkstantmetę hermetiškąją intuiciją: tai, kas apačioje, tapatu tam, kas viršuje! Mistinis Ašigalis sutampa su Žemės Širdimi, slaptasis dangaus kūnų piešinys yra ne kas kita, kaip slaptasis Agartos požemių piešinys. Nebėra skirtumo tarp dangaus ir pragaro, o Gralis, *lapis exillis,* yra *lapis ex coelis* ta prasme, kad yra filosofinis akmuo, gimęs kaip dausų apvalkalas, riba, galas, chtoniškosios įsčios! Hitleriui nustačius šį tuščiavidurės žemės centre esantį tašką, kuris yra ir tobulas dangaus centras, jis taptų šeimininku to pasaulio, kurio karalius buvo rasės teise. Štai kodėl iki paskutinės akimirkos iš savo bunkerio gelmių jis vis dar tikėjosi rasti mistinį Ašigalį.

– Gana, – tarė Diotalevis. – Man tikrai bloga. Man skauda.

– Jam tikrai bloga, tai – ne ideologinė polemika, – tariau.

Atrodo, Belbas tik dabar tai suprato. Jis skubiai atsistojo ir priėjo prie draugo, kuris rėmėsi į stalą ir, atrodė, tuoj nualps.

– Brangusis, atleisk, įsijaučiau. Juk tau bloga ne dėl to, ką čia prikalbėjau? Jau dvidešimt metų kartu juokaujame, tiesa?

Tau tikrai bloga, matyt, gastritas. Pakanka „Merankol“ tabletės ir pūslės su šiltu vandeniu. Palauk, nuvešiu tave namo, bet paskui turėsi išsikviesti daktarą, dėl viso pikto reikia pasitikrinti.

Diotalevis atsakė galintis pats parvažiuoti namo taksi, nes dar nesiruošia mirti. Jam tik reikia atsigulti. Ir pažada nedelsdamas pakviesti daktarą. Ne Belbo istorija jį taip sukrėtė, jam bloga jau nuo vakar vakaro. Atrodo, Belbui palengvėjo ir jis palydėjo Diotalevį iki taksi.

Grįžo sunerimęs.

– Kai dabar pagalvoju, tas vaikinas jau kuris laikas atrodo išblyškęs. Ir tie juodi paakiai... Viešpatie, aš jau prieš dešimt metų turėjau mirti nuo cirozės, o gyvenu, jis gyvena kaip asketas – ir še tau, gastritas, ar dar blogiau, manau, tai opa. Velniop Planą. Kažkoks beprotiškas gyvenimas.

– Manau, nuo „Merankol“ tabletės jam turėtų praeiti, – tariau.

– Ir aš taip manau. Bet būtų dar geriau, jei jis užsidėtų šilto vandens pūslę. Tikėkimės, susiprotės.

101

Qui operatur in Cabala... si errabit in opere aut non purificatus accesserit, deuorabitur ab Azazale.*

(Pico della Mirandola „Conclusiones Magicae“)

Priepuolis ištiko Diotalevį lapkričio pabaigoje. Kitą dieną laukėme jo darbe, bet jis paskambino ir pasakė turįs gultis į ligo-

* Kas verčiasi Kabala, jei tik ką nors suklaidins arba imsis ko nors nešvarus būdamas, bus Azazalės prarytas. (*Lot.*)

ninę. Daktaro nuomone, simptomai nekėlė nerimo, bet geriau padaryti tyrimus.

Mudu su Belbu jo ligą siejome su Planu, su kuriuo gal kiek perlenkėme. Nors bandėme vienas kitą įtikinti, kad tai neprotinga, bet jautėmės kalti. Jau antrą kartą jaučiausi Belbo bendrininku: pirmą kartą abu tylėjome (kai klausinėjo de Andželis), šį kartą – abu per daug kalbėjome. Kaltės jausmas buvo be jokio pagrindo – tuomet tuo neabejojome – tačiau jautėmės nepatogiai. Todėl daugiau nei mėnesį nė žodžiu neužsiminėme apie Planą.

Diotalevis pasirodė po dviejų savaičių ir nerūpestingai pranešė paprašęs Garamondą laikino atleidimo iš darbo dėl ligos. Jam paskyrė gydymą – jis nepatikslino kokį, dėl kurio privalėjo kas dvi tris dienas eiti į ligoninę, o tai sekina. Nežinau, kiek dar jis galėjo išsekti, nes jau tuomet jo veidas buvo plaukų spalvos.

– Ir užmirškite tas istorijas, – tarė, – kaip matote, jos kenkia sveikatai. Tai – rozenkreicerių kerštas.

– Nesijaudink, prigriebsime rozenkreicerius ir jie paliks tave ramybėje, – šypsodamasis atsakė Belbas. – Pakanka vieno mosto, – ir jis spragtelėjo pirštais.

Gydymas tęsėsi iki kitų metų pradžios. Aš pasinėriau į magijos istoriją – tą tikrąją, rimtąją, tikinau save, – ne tą mūsų. Bent kartą per dieną mūsų pusėje pasirodydavo Garamondas, klausdamas apie Diotalevį.

– Ponai, prašau pranešti, jei ko prireiktų, turiu galvoje kiekvieną iškilusią problemą, kiekvieną aplinkybę, kur aš, leidykla, galėtume kuo nors padėti mūsų brangiajam draugui. Jis man kaip sūnus, dar daugiau – kaip brolis. Šiaip ar taip, gyvename civilizuotoje šalyje ir, ačiū Dievui, kad ir ką kalbėtų, galime džiaugtis puikia socialinės saugos tarnyba.

Aljė irgi atrodė labai rūpestingas, paklausė, kokia tai klinika, ir paskambino direktoriui, savo artimam draugui (be to, jis yra vieno iš ASL brolis; su šiuo ASL dabar palaikomi kuo nuo-

širdžiausi ryšiai). Diotaleviu turėjo būti pasirūpinta ypatingai.

Lorenca buvo sukrėsta. Ji lankėsi Garamondo leidykloje beveik kasdien, klausdama žinių. Belbui tai būtų galėję teikti džiaugsmo, bet tapo niūrios diagnozės priežastim. Ateidama Lorenca slydo jam iš rankų, nes ateidavo ne dėl jo.

Prieš pat Kalėdas nugirdau dalį jų pokalbio. Lorenca kalbėjo:

– Patikėk, puikus sniegas ir nuostabūs kambariai. Galėtum paslidinėti, gerai?

Pamaniau, kad jie kartu sutiks Naujuosius metus. Bet po Trijų Karalių Lorenca kartą pasirodė koridoriuje ir Belbas, išsisukdamas nuo jos bandymo jį apkabinti, jai tarė: „Laimingų Naujųjų..."

102

Išėję iš ten, priėjome vietovę, kuri vadinosi Milestre... ir kur, kaip kalbėta, dažnai būdavęs tas, kuris vadintas Kalnų Seniu... Virš aukščiausių apsupusių slėnį kalnų jis liepė pastatyti storą ir aukštą sieną, nusitęsusią XXX mylių, o į vidų galėjai patekti pro dvejas slaptas duris, iškirstas kalne.

(Odorico da Pordenone „De rebus incognitis", Impressus Esauri, 1513, c. 21, p. 15)

Kartą, sausio pabaigoje eidamas Markizo Gualdi gatve, kur buvau pasistatęs mašiną, pamačiau iš „Manuzio" leidyklos išeinant Saloną.

– Šnektelėjau su savo draugu Aljė... – tarė.

Draugu? Kiek prisiminiau iš šventės Pjemonte, Aljė jo nemėgo. Ar Salonas smalsavo „Manuzio" leidykloje, ar Aljė naudojosi juo kokiems nors ryšiams?

Jis nepaliko man laiko svarstymams ir pasiūlė išgerti. Užsukome į Pilado barą. Niekada anksčiau nebuvau jo čia matęs, bet jis pasisveikino su Piladu lyg senas pažįstamas. Atsisėdome, jis pasidomėjo, kaip man sekasi su magijos istorija. Žinojo ir tai. Užvedžiau kalbą apie tuščiavidurę žemę ir Zebotendorfą, kurį minėjo Belbas.

Jis nusijuokė.

– Taigi, taigi, bepročių jums netrūksta! Toji tuščiavidurės žemės istorija man negirdėta. Na, o fon Zebotendorfas buvo keistas tipas... Sugebėjo įteigti Himleriui ir kompanijai mintis, pražūtingas vokiečių tautai.

– Kokias mintis?

– Rytietiškas fantazijas. Tas žmogus šalinosi žydų, bet garbino arabus ir turkus. Ar žinote, kad ant Himlerio rašomojo stalo, be „Mein Kampf“, visada gulėjo ir Koranas? Jaunystėje Zebotendorfas susidėjo su kažkuria iš slaptųjų turkų sektų ir pradėjo studijuoti islamiškąjį pažinimą. Tardamas „Führer“, jis galvojo apie Kalnų Senį. Kai jie visi kartu įkūrė SS, galvojo apie organizaciją, panašią į asasinų... Kodėl Pirmojo pasaulinio karo metu Vokietija ir Turkija buvo sąjungininkės?..

– Iš kur jūs tai žinote?

– Atrodo, jau sakiau jums, kad mano vargšas tėvelis dirbo rusų Ochrankoje. Prisimenu, tais laikais caro policija labai domėjosi asasinais, manau, kad ta mintis pirmiausia kilo Račkovskiui... Vėliau jie nusiramino, nes jei dėl ko nors buvo kalti asasinai, tai negalėjo būti kalti ir žydai, o tuomet pavojų kėlė žydai. Kaip visada. Žydai grįžo į Palestiną ir privertė tuos kitus išlįsti iš urvų. Bet ši istorija be galo paini, verčiau čia ją ir baikime.

Atrodė, jis apgailestavo per daug pasakęs ir paskubomis atsisveikino. Tada nutiko dar vienas dalykas. Po viso to, kas įvyko, dabar esu įsitikinęs, kad to nesusapnavau, bet tądien maniau sapnuojąs, nes, lydėdamas žvilgsniu išeinantį iš baro Sa-

loną, pamačiau ar bent taip man pasirodė, kad ties kampu jis susitiko su kažkokiu rytietiškos išvaizdos asmeniu.

Šiaip ar taip, Salonas man papasakojo pakankamai, kad mano vaizduotėje sukeltų didžiausią audrą. Apie Kalnų Senį ir asasinus juk buvau girdėjęs: minėjau juos savo darbe, nes tamplieriai buvo kaltinami ir ryšiais su jais. Kaip galėjome juos užmiršti?

Priverčiau dirbti galvą, o ypač pirštus, vartydamas senas korteles, ir tuomet man šovė tokia stulbinama mintis, kad nebegalėjau susitvardyti.

Rytą įpuoliau į Belbo kabinetą.

– Mes suklydome. Suklydome.

– Kazaubonai, nusiraminkite. Kas suklydo? Taip, Planas, – jis akimirką dvejojo. – Žinote, apie Diotalevį prastos naujienos. Jis nieko nekalba, paskambinau į kliniką, bet man nenorėjo nieko sakyti, nes aš ne giminė, o juk jis neturi giminių. Kas juo pasirūpins? Jų išsisukinėjimai man nepatiko. Sako, kažkas gerybinio, tačiau gydymo nepakako, dar reikia mėnesį pagulėti ligoninėje, o gal net bandyti operuoti... Žodžiu, tie žmonės kažką nutyli ir šita istorija man vis mažiau patinka.

Nežinojau, ką atsakyti, ir, norėdamas užglostyti savo pergalingą įėjimą, ėmiau sklaidyti kažkokius popierius. Belbas pasidavė pirmas. Jis buvo panašus į lošėją, kuriam staiga parodė kortų malką.

– Velniop, – tarė. – Gyvenimas, deja, tęsiasi. Pasakokite.

– Jie suklydo. Mes suklydome ar beveik. Taigi: Hitleris daro su žydais tai, ką daro, bet nieko nepeša. Pusė pasaulio okultistų ištisus amžius varginasi mokydamiesi hebrajų kalbos, visais įmanomais būdais taiko Kabalą, bet daugių daugiausia gauna horoskopą. Kodėl?

– Bet... todėl, kad dalis Jeruzalės grupės narių vis dar slapstosi. Kita vertus, kiek mums žinoma, dar nepasirodė ir paulikianų būrys...

– Taip galėtų atsakyti Aljė, o ne mes. Turiu geresnį atsakymą. Žydai čia niekuo dėti.

– Kokia prasme?

– Žydai su Planu nesusiję. Negali būti susiję. Pabandykime įsivaizduoti tamplierių padėtį, iš pradžių Jeruzalėje, vėliau – Europos būstinėse. Prancūzų riteriai susitinka su vokiečiais, portugalais, ispanais, italais, anglais, visi kartu jie palaiko ryšius su Bizantijos žemėmis, o svarbiausia – varžosi su priešu: turkais. Priešu, su kuriuo kovoja, bet, kaip galėjome įsitikinti, ir derasi. Tokios tuomet buvo jėgos, o ryšiai palaikomi tarp vienodo rango kilmingųjų. Kas anuomet buvo Palestinos žydai? Religinė ir tautinė mažuma, toleruojama ir gerbiama arabų, kurie į ją žvelgė geranoriškai atlaidžiai, tačiau krikščionys elgėsi su ja blogai, o per įvairius kryžiaus žygius pakeliui būdavo apiplėšinėjami getai ir skerdžiami jų gyventojai. Kaip galėjome pagalvoti, kad tamplieriai, būdami tokie išdidūs, dalytųsi mistine informacija su žydais? Nieku gyvu. Europos būstinėse žydai pasirodydavo kaip palūkininkai, taigi nemėgstami žmonės, kuriais galima naudotis, bet nereikia pasitikėti. Mes kalbame apie ryšius tarp riterių, kuriame dvasinės riterijos Planą, ir kaip galėjome manyti, kad Proveno tamplieriai įtrauks į jį antrarūšius piliečius? Niekada.

– Bet renesanso magija, supuolusi studijuoti Kabalos...

– Kitaip ir negalėjo būti, artėja trečiasis susitikimas, visi nerimsta, ieško trumpiausių kelių, hebrajų kalba atrodo šventa ir paslaptinga, kabalistai turi ir kitų tikslų, o trisdešimt šeši, pasklidę po pasaulį, mano, kad nesuprantamoje kalboje gali slypėti įvairios paslaptys. Pikas dela Mirandola pasakys, kad „nulla nomina, ut significativa et in quantum nomina sunt, in magico opere virtutem habere non possunt, nisi sint Hebraica“*. Na ir kas? Pikas dela Mirandola buvo kretinas.

* Jokie asmenys, kiek tik kartų mėginantys atspėti ateitį, kad ir kokie jie būtų, magija užsiimti negali, jei jie nėra hebrajai. (*Lot.*)

– Tarkim!

– Be to, būdamas italas jis buvo atsietas nuo Plano. Ką jis galėjo apie jį žinoti? Blogiau buvo visiems tiems agripoms, roichlinams ir kompanijai, pasukusiems klaidingu keliu. Suprantate, atkūrėme klaidingo kelio istoriją. Mums įtaką darė Diotalevis, nuolat galvojantis apie Kabalą. Jis galvojo apie Kabalą, o mes įtraukėme į Planą žydus. Jei jis būtų domėjęsis kinų kultūra, ar būtume įtraukę į Planą kinus?

– Galbūt.

– Galbūt ne. Tačiau neverta pyktis, kiti irgi viliojo mus į šią klaidą. Ją darė visi, pradedant Posteliu. Praėjus dviem šimtams metų po įvykių Provene, jie tikėjo, kad šeštasis būrys yra jeruzaliečiai. Tai netiesa.

– Kazaubonai, juk mes patys pataisėme Ardenčio interpretaciją ir sutarėme, kad susitikimas ant akmens turi įvykti ne Stounhendže, bet ant Omaro mečetės akmenų.

– Ir taip sakydami klydome. Yra ir kitų akmenų. Mums reikėjo galvoti apie tokią vietą, kuri stovi ant akmens, kalno, ant uolos, skardžio, gūbrio... Šeštasis būrys laukia Alamuto tvirtovėje.

103

> Ir pasirodė Kairosas, laikydamas rankoje skeptrą, karališką ženklą, ir įteikė jį pirmajam sukurtam dievui, o šis jį paėmė, tardamas: „Tavo slaptasis vardas bus iš 36 raidžių“.
>
> (Hasan-i Sabbāh „Sargozašt-i Sayyid-nā“)

Po tokio šaunaus pasirodymo turėjau pateikti paaiškinimus. Juos pateikiau po keleto dienų – ilgus, detalius, pagrįstus dokumentais, – ant staliuko Pilado bare dėliojau prieš Belbą įro-

dymų įrodymus, o jis žvelgė į juos vis labiau baisėdamasis, nuorūka prisidegdamas naują cigaretę ir kas penkias minutes ištiesdamas ranką su tuščia taure, kurios dugne gulėjo ledo gabalėliai, o Piladas skubėjo ją vėl pripildyti, nelaukdamas kitų nurodymų.

Pradiniai šaltiniai buvo tie, kuriuose pasirodė pirmieji pasakojimai apie tamplierius, pradedant Gerardu iš Strasbūro ir baigiant Žuanviliu. Tamplieriai užmezgė ryšį su Kalnų Senio asasinais, kartais jis virsdavo konfliktu, bet dažniausia buvo paslaptinga sąjunga.

Istorija, aišku, buvo daug sudėtingesnė. Ji prasidėjo po Mahometo mirties, įvykus skilimui tarp tradicinio įstatymo sekėjų, sunitų, ir Ali – Pranašo žento, Fatimos vyro – sekėjų, pastebėjusių, kad valdžia slysta jam iš rankų. Ali šalininkai, susibūrę į *shi'a*, adeptų grupę, įkūrė eretiškąjį islamo sparną – šiitus. Jų slaptoji doktrina apreiškimo tęstinumą matė ne tradicinėje Pranašo žodžių meditacijoje, o pačiame Imamo – Viešpaties, galvos, dieviškumo epifanijos, teofaniškos realybės, Pasaulio Karaliaus – asmenyje.

Kas atsitiko tam eretiškajam islamizmo sparnui, pamažu prasiskverbusiam į visas ezoterines Viduržemio jūros baseino doktrinas, nuo manichėjų iki gnostikų, nuo neoplatonikų iki Irano mistikų, į visus apžavus, kurių vakarietišką raidą stebėjome jau daug metų? Istorija buvo labai ilga, sunkiai sekėsi ją narplioti dar ir todėl, kad įvairūs arabų autorių ir veikėjų ilgiausi vardai rimtuose tekstuose būdavo transkribuoti, su diakritiniais ženklais. Vėlai vakare jau nebegalėdavome atskirti Abū ‘Abdi’l-lā Muḥammad b.‘Alī ibn Razzām aṭ-Ṭā’ī al-Kūfī nuo Abū Muḥammad ‘Ubaydu’l-lāh ar Abū Mu’ini’d-Dīn Nāsir ibn Hosrow Marwāzī Qobādyānī (manau, kad arabui būtų buvę taip pat sunku atskirti Aristotelį, Aristomeną, Aristarchą, Aristidą, Anaksimandrą, Anaksimeną, Anaksagorą, Anakreontą ar Anacharsį).

Tačiau viena buvo tikra. Šiizmas suskilo į dvi šakas: vadinamąją duodecimanų, laukiančią mirusio ir ateisiančio Imamo, ir izmailitų, kuri išsivysto į Kairo fatimidų karalystę, o vėliau žavaus, mistiško ir žiauraus veikėjo Hasano Sabbāh dėka įvairiais keliais įsitvirtina Persijoje kaip reformuotas izmailizmas.

Taigi Hasanas savo būstinę, savo nenugalimą sostą – Plėšrūno lizdą – įkuria į pietvakarius nuo Kaspijos jūros, Alamuto tvirtovėje.

Jis suburia apie save tarnus, *fidā'iyyūn* arba *fedain*, ištikimus jam iki pat mirties, kurių rankomis vykdo politines žmogžudystes, kurios buvo *gihād hafī* – švento slapto karo – įrankiai. Tie *fedain*, ar kaip jis juos vadino, vėliau liūdnai pagarsėjo kaip asasinai – dabar tai neatrodo gražus vardas, tačiau tuomet jiems jis skambėjo labai gražiai, lyg vienuolių karių, primenančių tamplierius, visada pasiruošusius numirti už tikėjimą, giminės simbolis. Dvasinė riterija.

Alamuto uola arba pilis: Akmuo. Pastatyta ant stataus kriaušio, keturių šimtų metrų ilgio ir vietomis vos kelių žingsnių, daugiausia – trisdešimties – pločio. Keliaujantiems į Azerbaidžaną iš tolo ji atrodė tarsi gamtos sukurta siena – balta dienos saulės spinduliuose, žydra purpuriniame saulėlydyje, blyški brėkštant ir srūvanti krauju per aušrą, kartais apsisiautusi debesimis ar svaidanti žaibus. Jos viršuje sunkiai galėjai įžvelgti miglotą keturkampių bokštelių kontūrą, iš apačios atrodantį lyg šimtus metrų į dangų sminganČių uolos smailių seka, kurios, rodės, krinta ant tavęs, o prieinamiausias šlaitas buvo nuolaidi žvyro nuošliauža, kurios dar ir šiandien neįveikia archeologai. Tais laikais į tvirtovę, matyt, galėjai patekti sraigtiniais uoloje iškaltais laiptais, lyg kas būtų nulupęs suakmenėjusį obuolį, o jiems ginti pakako vieno lankininko. Neįveikiama, svaiginamai kylanti į Anapus. Alamutas, asasinų tvirtovė. Į ją patekdavai tik raitas ant erelių.

Ten karaliavo Hasanas, o po jo kiti, garsėję Kalnų Senio vardu. Pirmasis buvo jo pragariškasis įpėdinis Sinānas.

Hasanas sukūrė savųjų ir savo priešininkų valdymo techniką. Priešams jis paskelbė, kad jei šie nevykdysią jo valios – būsią nužudyti. Nuo asasinų negalėjai pabėgti. Nizāmu'l-Mulk, pirmąjį sultono ministrą, tais laikais, kai kryžiaus žygiais vis dar buvo bandoma užkariauti Jeruzalę, nudūrė dervišu persirengęs samdytas žudikas, kai tas neštuvais buvo nešamas pas jo moteris. Himso atabekas Senio žudikų nudurtas, kai apsuptas iki dantų ginkluotos apsaugos leidosi iš savo pilies į penktadienines pamaldas.

Sinānas nutaria nužudyti krikščionį markizą Konradą iš Monferato. Išmoko du savo vyrus, kurie, ilgai ruošęsi, susimaišo su kitatikiais, mėgdžiodami jų papročius ir apeigas. Persirengę vienuoliais per Tyro vyskupo nieko nenutuokiančio markizo garbei surengtą puotą jie puola markizą ir sužeidžia jį. Vieną asasiną vietoje užmuša Konrado asmens sargybinis, kitas pasislepia bažnyčioje, palaukia, kol ten atnešamas sužeistasis, jį užpuolęs pribaigia ir pats laimingas žūsta.

Sunitų atšakos arabų istoriografai, o vėliau ir krikščionių metraštininkai nuo Odoriko iš Pordenono iki Marko Polo, pasakoja, kad Senis atrado siaubingą būdą priversti savo riterius būti ištikimus iki mirties, padaryti juos nenugalimomis žudymo mašinomis. Dar jaunus, miegančius jis užkeldavo juos ant uolos viršūnės ir nualindavo malonumais: vynu, moterimis, gėlėmis, orgijomis, svaigindavo hašišu – iš čia ir sektos pavadinimas. O kai jie jau nebegalėjo gyventi be iškreiptų to menamo rojaus džiaugsmų, miegančius išnešdavo lauk ir liepdavo rinktis: eik ir žudyk, jei pavyks – tas rojus, kurį palieki, amžiams vėl bus tavo, jei nepavyks – grįši į kasdienę rutiną.

Ir jie, apsvaiginti narkotikų, jo valios vergai, aukodavosi tam, kad paaukotų kitus, žudikai, pasmerkti mirčiai, aukos, prakeiktos ieškoti aukų.

Kaip baimingai pasakodavo apie juos kryžeiviai tomis tamsiomis naktimis, kai dykumoje pūsdavo simunas! Kaip jais žavėjosi tamplieriai, tie skaidraus kankinystės troškimo užvaldyti galiūnai kariai, mokėdami savo mokytojams duoklę, o mainais imdami formalius mokesčius, per abipusį nuolaidžiavimą, sąmokslus, broliavimąsi, kai kovos lauke jie skerdė vieni kitus, o slapta glamonėjosi, šnibždėjosi apie mistines vizijas, magiškas formules, alchemines subtilybes...

Iš asasinų tamplieriai perima savo okultines apeigas. Tik aklas karaliaus Pilypo valdytojų ir inkvizitorių kvailumas neleido jiems suprasti, kad spjūvis į kryžių, užpakalio bučiavimas, juodas katinas ir Bafometo garbinimas yra pakartojimas kitų apeigų, kurias atlikdavo tamplieriai, paveikti pirmosios Rytuose patirtos paslapties – hašišo.

Todėl buvo akivaizdu, kad Planas gimė, privalėjo gimti ten: iš Alamuto vyrų tamplieriai sužinojo apie požemines sroves, su Alamuto vyrais jie susitiko Provene ir sukūrė slaptą tinklą su trisdešimt šešiais nematomaisiais, dėl to Kristianas Rozenkreicas keliavo į Fesą ir kitas Rytų vietas, todėl į Rytus žvalgėsi Postelis, todėl iš Rytų, iš Egipto – fatimidų izmailitų būstinės – renesanso magai atsivežė dieviškąjį Plano eponimą – Hermį, *Hermete-Teuth* arba *Toth*, o pagal egiptietiškus simbolius savo apeigas kūrė intrigantas Kaliostras. Jėzuitai, kurie nebuvo tokie bukagalviai, kaip manėme, nedelsdami puolė prie hieroglifų, koptų ir kitų rytietiškų kalbų su geruoju tėvu Kircheriu priešakyje, prisidengę hebrajų kalba, tarsi atiduodami duoklę to laiko madai.

Šie tekstai neskirti paprastiems mirtingiesiems... Gnostinė apercepcija – išrinktųjų kelias... Nes, kaip skelbia Šventasis Raštas, nedera mėtyti perlų kiaulėms.
(Kamal Jumblatt, interviu „Le Jour“, 1967 03 31)

Arcana publicata vilescunt: et gratiam prophanata amittunt. Ergo: ne margaritas obijce porcis, seu asino substerne rosas.*
(Johann Valentin Andreae „Die Chymische Hochzeit des Cristian Rosencreutz“, Strasbūras, Zetzner, 1616, pirmas puslapis)

Kita vertus, kur rasti tokį, kuris mokėtų laukti šešis amžius ant akmens ir kuris būtų ant akmens laukęs? Taip, Alamutas galų gale pasidavė mongolų spaudimui, bet izmailitų sekta išliko visuose Rytuose: vieni susiliejo su nešiitiniu sufizmu, kiti pagimdė siaubingą drūzų sektą, treti išliko netoli nuo Agartos, tarp indų khoja – Aga Chano sekėjų.

Bet atradau dar ir kitą dalyką. Valdant fatimidų dinastijai, hermetinė senovės egiptiečių išmintis per Heliopolio akademiją vėl atgijo Kaire, kur įkurti Mokslų Namai. Mokslų Namai! Kas įkvėpė Beikoną sukurti Saliamono Namus, tapusius Menų ir amatų *Conservatoire* modeliu?

– Taip ir yra, taip ir yra, jokių abejonių, – kartojo apgirtęs Belbas. – O kaip kabalistai?

– Jie yra lygiagreti istorija. Jeruzalės rabinai nujaučia, kad tarp tamplierių ir asasinų kažkas įvyko, ir po Europos būstines besisukiojantys Ispanijos rabinai, apsimesdami už palūkanas skolinantys pinigus, kažką suuodžia. Jie atskirti nuo pa-

* Viešos paslaptys tampa bevertės: ir dėkingumą piktieji siunčia. Taigi: kiaulėms nemesk perlų, o asilui neklok rožių. (*Lot.*)

slapties, todėl, pagauti tautinio pasididžiavimo, nutaria viską suprasti patys. Kaipgi mes, Išrinktoji tauta, galime nežinoti paslapčių paslapties? Ir *spragt* – pradedama kabalistinė tradicija, didvyriškas diasporos, atstumtųjų bandymas perspjauti ponus, viešpačius, kurie dedasi viską žiną.

– Bet iš tokio jų elgesio krikščionys nusprendžia, kad jie tikrai viską žino.

– Ir tuomet kažkas padaro esminę klaidą. Supainioja Izmaelį su Izraeliu.

– Baruelis, „Protokolai", holokaustas – tik klaidingos priebalsės vaisius.

– Šeši milijonai žydų, nužudytų dėl Piko dela Mirandolos klaidos.

– Gal yra ir kita priežastis. Išrinktoji tauta ėmė aiškinti Knygą. Ji paskleidė apsėdimą. O tie, kurie Knygoje nieko nerado, tiesiog atsikeršijo. Žmonės bijo tų, kurie mus pastato akis į akį prieš Įstatymą. Bet kodėl asasinai nepasirodė anksčiau?

– Belbai! Prisiminkite, kaip tas kraštas sunyksta po Lepanto kautynių. Jūsų Zebotendorfas supranta, kad turkų dervišai kažką turi, bet Alamuto jau nebėra, o jie pasislėpė nežinia kur. Jie laukia. Ir jų valanda ateina. Kartu su islamiško iredentizmo banga ir jie pakelia galvas. Įtraukę į Planą Hitlerį, radome puikią priežastį Antrajam pasauliniam karui. Įtraukę į jį Alamuto asasinus paaiškiname viską, kas jau ilgus metus vyksta žemėse tarp Viduržemio jūros ir Persų įlankos. Taigi čia randa vietą TRES – *Templi Resurgentes Equites Synarchici*. Draugija, kuri pagaliau imasi atkurti ryšius su dvasinėmis įvairių tikėjimų riterijomis.

– Arba kursto nesantaiką, tikėdamasi žvejoti drumstame vandenyje. Tai akivaizdu. Atėjome prie savo naujai sukirptos Istorijos pabaigos. Ar lemiamą akimirką neatsitiks taip, kad Švytuoklė mums atskleis, jog Pasaulio bamba yra Alamute?

– Nereikia perdėti. Šį paskutinį klausimą siūlyčiau palikti pakibusį ore.
– Kaip Švytuoklę.
– Jei norite. Negalima sakyti visko, kas sukasi galvoje.
– Be abejo, be abejo... Svarbiausia – griežta tvarka.

Tą vakarą didžiavausi sukūręs gražią istoriją. Buvau lyg estetas, kuris iš pasaulio kūno ir kraujo kuria jo Grožį. O Belbas jau tapo adeptu. Kaip ir visi, ne todėl, kad būtų apšviestas, bet *faute de mieux**.

105

Claudicat ingenium, delirat lingua, labat mens.**

(Lucrezio „De rerum natura", III, 453)

Matyt, kaip tik tomis dienomis Belbas pabandė suprasti, kas su juo vyksta. Bet ne tam, kad griežta savianalizė padėtų jam atsikratyti to blogio, prie kurio jis pamažu ėmė priprasti.

FILENAME: O jei taip būtų?

Sukurti Planą: Planas taip tave pateisina, kad net nebesijauti už jį atsakingas. Reikia tik mesti akmenį ir paslėpti ranką. Jei Planas tikrai egzistuotų – nebūtų nesėkmių.

Neturėjai Sesilijos, nes archontai neapdovanojo Hanibalo Kantalamesos ir Pijaus Bo gebėjimu groti pačiu

* Nesant geresnio (*pranc.*).

** Šlubuoja talentas, krypsta į šalį kalba, žūva protas. (*Lot.*)

mieliausiu iš varinių pučiamųjų instrumentų. Pabėgai nuo Griovelio gaujos, nes dekanai norėjo išsaugoti tave kitam holokaustui. O žmogus su randu turi talismaną, galingesnį už tavąjį.

Vienas Planas – vienas kaltininkas. Žmonijos svajonė. *An Deus sit.* Jei jis yra – jo kaltė.

Tas daiktas, kurio adresą pamečiau, ne Pabaiga, o Pradžia. Ne tau priklausantis objektas, o subjektas, kuriam priklausai. Pusinis džiaugsmas yra visuotinis blogis, argi ne tai skelbia Mitas? Dvigubas aštuonių pėdų ritmas.

Kas parašė tą mieliausią iš visų kada nors sugalvotų minčių? Niekas manęs neįtikins, kad šis pasaulis yra kažkokio tamsybių dievo vaisius, o aš – tik jo šešėlio tęsinys. Tikėjimas veda į Absoliutų Optimizmą.

Teisybė, aš ištvirkavau (arba neištvirkavau), bet juk Dievas neišsprendė Blogio problemos. Pirmyn, sugrūskime gemalą piestoje su medum ir pipirais. To nori Dievas.

Jei jau reikia tikėti – tebus tai religija, kuri nevers tavęs jaustis kaltą. Padrika, garuojanti, požeminė, niekada nesibaigianti religija. Lyg romanas, ne teologija.

Penki keliai į tą patį vienintelį tašką. Koks išlaidavimas. Verčiau labirintas, kuris veda visur ir niekur. Kad stilingai numirtum, privalai gyventi baroke.

Tik blogasis Demiurgas priverčia mus pasijusti gerus.

Bet jei kosminio Plano nėra?

Kokia patyčia gyventi tremtyje, į kurią niekas tavęs neišsiuntė. Tremtyje, vietoje, kurios nėra.

O jei Planas yra, bet tu niekada jo nesužinosi?

Kai apvilia religija, padeda menas. Planą sugalvoji kaip metaforą to, kuris nepasiekiamas. Net ir žmonių sąmokslas gali pripildyti tuštumą. Mano knygos „Širdis ir aistra" neišspausdino todėl, kad nepriklausau tamplierių klikai.

Gyventi taip, lyg Planas egzistuotų: filosofinis akmuo.

*If you cannot beat them, join them.** Jei Planas yra, tereikia prisitaikyti...

Lorenca nori mane išbandyti. Nuolankumas. Jei turėčiau nuolankumo iškviesti angelus, net jais netikėdamas, ir nubrėžti teisingą ratą, nusiraminčiau. Galbūt.

Tikėk, kad yra paslaptis, ir pasijusi įšventintas. Tai nieko nekainuoja.

Sukurti milžinišką viltį, kurios niekas negalės išrauti su šaknimis, nes šaknų nėra. Protėviai, kurių nėra, niekada neateis pasakyti, kad juos išdavei. Religija, kurios galima laikytis nuolat ją išduodant.

Kaip Andrė: juokais sukurti didžiausią apreiškimą istorijoje, o kai kiti juo įtikės – visą likusį gyvenimą tvirtinti, jog tai padarei ne tu.

Sukurti miglotų kontūrų tikrovę: vos tik kas nors bandys ją apibrėžti – jį ekskomunikuoti. Pateisinti tik tuos, kurie dar miglotesni už tave patį. *Jamais d'ennemis à droite.***

Kam rašyti romanus? Perrašyti Istoriją. Istoriją, kuria vėliau tapsi.

Pone Viljamai Š., kodėl neperkeliate veiksmo į Daniją? Kanapių Džimas Johanas Valentinas Andrė Lukas Matas keliauja po Sundos archipelagą tarp Patmo ir Avalono, nuo Baltojo Kalno iki Mindanao, nuo Atlantidos iki Tesalonikų... Bažnytinio susirinkimo Nicoje metu Origenas nusipjauna sėklides ir rodo jas, srūvančias krauju, Saulės Miesto tėvams, Hiramui, kuris griežo dantis ištaria *filioque filioque*, o Konstantinas suleidžia savo plėšrius nagus į tuščias Roberto Flado akiduobes, mirtis, mirtis Antiochijos geto žydams, *Dieu et mon droit****,

* Jei negali nugalėti – prisidėk prie jų. (*Angl.*)

** Neprisileisk priešų iš dešinės. (*Pranc.*)

*** Dievas ir mano teisė (*lot.*).

plevėsuoja Boseanas, pulkim piktai burbuliuojančius borboritus ir ofitus. Nuaidi trimitas ir iš Šventojo Miesto atvyksta Gerieji riteriai su mauro galva ant ieties, Rebis, Rebis! Magnetinė audra, krinta Bokštas. Račkovskis kikena ties apdegusiu Žako de Molė kūnu.

Neturėjau tavęs, bet galiu sukurti istoriją.

Jei problema – būties nebuvimas, jei būtis yra tai, apie ką kalbame, kuo daugiau kalbų, tuo daugiau būties.

Mokslas svajoja, kad būtų mažai būties, kad ji būtų koncentruota ir suformuluota kaip $E=mc^2$. Klaida. Norint išsigelbėti, nuo pat amžinybės pradžios reikia geisti, kad būtis būtų be tvarkos. Kaip girto jūreivio į mazgą surištas žaltys. Neišnarpliojama.

Kurti, beprotiškai kurti, nepaisant sąsajų, kad nebegalėtum sustoti. Paprasta simbolių, kurių kiekvienas nuolat byloja apie ką kita, estafetė. Išskaidyti pasaulį į konvejeriu kuriamų anagramų sarabandą. O paskui įtikėti Neapsakomu. Argi ne toks yra tikrasis Toros aiškinimas? Tiesa – tai anagramos anagrama. *Anagrams = ars magna*.

Taigi tai turėjo atsitikti būtent tada. Belbas rimtai pažvelgė į velniavos meistrų pasaulį ne dėl tikėjimo pertekliaus, o dėl jo stokos.

Pažemintas savo nesugebėjimo kurti (jis visą gyvenimą naudojosi apviltais troškimais ir neparašytais puslapiais, vienais kaip kitų metafora ir atvirkščiai, viską suversdamas tam savo tariamam, neapčiuopiamam bailumui), dabar jis suprato, kad konstruodamas Planą iš tiesų jį kūrė. Jis pamažu pamilo savąjį Golemą ir jame rado paguodą. Gyvenimas – jo paties ir žmo-

nijos – yra kaip menas, o stokojant meno melas tampa menu. *Le monde est fait pour aboutir à un livre* (*faux*).* Bet dabar jis bandė patikėti ta netikrąja knyga, nors, kaip rašė, jei sąmokslas tikrai būtų buvęs, jis nebebūtų bailys, nevykėlis ir tinginys.

Iš to kyla viskas, kas įvyko vėliau: pasinaudojimas Planu (kurį žinojo esant išgalvotą), kad sutriuškintų priešą (kurį manė esant tikrą). O dar vėliau, supratęs, kad Planas jį įtraukia taip, lyg tikrai egzistuotų, arba jis, Belbas, būtų nudrėbtas iš to paties molio kaip ir jo Planas, išvyko į Paryžių, tikėdamasis apreiškimo, išsivadavimo.

Po metų metais kiekvieną dieną kankinusios graužaties dėl bendravimo su savo šmėklomis jis pagaliau lengviau atsikvėpė sutikęs šmėklas, kurios pamažu tapo ir kitiems, nors ir Priešams, pažįstama objektyvia tikrove. Jis išvyko tiesiai vilkui į nasrus? Taip, nes tas vilkas įgavo vis aiškesnę formą, jis buvo tikresnis už Kanapių Džimą, už Sesiliją, o gal net už pačią Lorencą Pelegrini.

Belbas, sergantis neįvykusių pasimatymų liga, dabar jautėsi skiriantis tikrą pasimatymą. Tokį, kurio negalėjo išvengti net iš bailumo, nes buvo priremtas prie sienos. Baimė vertė jį būti drąsų. Prasimanydamas jis sukūrė tikrovės pradžią.

* Pasaulis sukurtas, kad baigtųsi knyga (klaidinga). (*Pranc.*)

Penktas sąrašas – šešeri marškinėliai, šešerios kelnaitės ir šešios nosinaitės – visada intrigavo tyrinėtojus, iš esmės todėl, kad jame nebuvo puskojinių.
(Woody Allen „Getting even", Niujorkas, Random House, 1966, „The Metterling List", p. 8)

Tomis dienomis, ne daugiau nei prieš mėnesį, Lija nusprendė, kad man reikėtų mėnesį pailsėti. „Atrodai pavargęs", – tarė. Gal Planas mane išsekino. Kita vertus, kaip sakydavo seneliai, vaikui sveika pakeisti aplinką. Draugai mums užleido namelį kalnuose.

Išvažiuoti delsėme. Milane dar turėjau sutvarkyti keletą reikalų, be to, Lija pasakė, kad nėra geresnio poilsio už atostogas mieste, kai žinai, kad vėliau išvažiuosi.

Tomis dienomis pirmą kartą papasakojau Lijai apie Planą. Prieš tai ji buvo per daug užsiėmusi vaiku, nors žinojo, kad mes su Belbu ir Diotaleviu sprendžiame galvosūkį ir tai reikalauja mūsų dienų ir naktų, bet daugiau nieko jai nesakiau nuo to karto, kai ji man išklojo savo pamokslą apie panašumų psichozę. Gal gėdijausi.

Tomis dienomis papasakojau jai visą Planą, užbaigtą iki menkiausių smulkmenų. Ji žinojo apie Diotalevio ligą, o aš jaučiausi kaltas, lyg būčiau padaręs ką nors, ko neturėjau daryti, todėl stengiausi pasakoti jį taip, koks jis ir buvo – tiesiog šaunus žaidimas.

Bet Lija tarė:

– Pimai, tavo istorija man nepatinka.

– Argi ji negraži?

– Ir sirenos gražios. Klausyk, ką tu žinai apie savo pasąmonę?

– Nieko. Net nežinau, ar ji išvis yra.

– Taigi. O dabar įsivaizduok, kad koks nors Vienos pokštininkas, norėdamas palinksminti draugus, sugalvoja tą istoriją apie Es, Edipo kompleksą, sapnus, kurių niekada nesapnavo, ir mažyčius Hansus, kurių niekada nematė... Kas paskui atsitinka? Milijonai žmonių pasirengę tapti neurotikais. Ir tūkstančiai pasiruošę juos išnaudoti.

– Lija, tu paranoikė.

– Aš? Tai tu paranoikas!

– Tegul abu būsime paranoikai, tačiau bent vieną dalyką turi pripažinti: mes rėmėmės Ingolfo tekstu. Atleisk, bet matydamas tamplierių pranešimą užsidegi iššifruoti jį iki galo. Gal perlenkėme lazdą, šaipydamiesi iš slaptų pranešimų dešifruotojų, bet juk pranešimas tikrai buvo.

– Tu žinai tik tai, ką tau pasakė Ardentis, kuris, kiek sprendžiu iš tavo pasakojimo, buvo patentuotas pagyrūnas. O aš labai norėčiau pamatyti tą pranešimą.

Nieko lengviau, turėjau jį savo kartotekoje.

Lija paėmė lapą, apžiūrėjo jį iš abiejų pusių, suraukė nosį, nubraukė nuo kaktos kirpčius, kad geriau perskaitytų pirmąją dalį, tą šifruotą. Paskui pasakė:

– Tai viskas?

– Tau negana?

– Gana ir net per daug. Duok man dvi dienas pamąstyti.

Kai Lija prašydavo dviejų dienų pamąstyti, ji norėdavo man parodyti, kad esu kvailas. Visada ją tuo kaltindavu, o ji atšaudavo: „Jei suprantu, kad tu kvailas, tikiu, jog tikrai tave myliu. Myliu tave, net jei esi kvailas. Ar tai tavęs neguodžia?“

Dvi dienas nieko apie tai nekalbėjome, be to, jos beveik nebūdavo namuose. Vakarais matydavau ją susirangiusią kampe kažką rašant ir plėšant vieną lapą po kito.

Tą dieną, kai nuvykome į kalnus, vaikas visą dieną šliaužiojo po pievą, o Lija paruošė vakarienę ir liepė valgyti sakyda-

ma, kad esu sudžiūvęs lyg šiekštas. Po vakarienės paprašė paruošti jai dvigubą viskio su daug ledo ir mažai sodos vandens, užsidegė cigaretę – tai darydavo tik ypač svarbiomis akimirkomis, liepė man sėstis ir viską paaiškino.

– Pimai, įdėmiai klausyk, dabar tau parodysiu, kad paprasčiausi paaiškinimai visada yra teisingiausi. Tas jūsų pulkininkas sakė, kad Ingolfas rado Proveno pranešimą, ir aš tuo neabejoju. Jis nusileido į požemius ir tikrai rado dėklą su šiuo tekstu, – ji bakstelėjo pirštu į prancūziškas eilutes. – Niekas nesako, kad jis rado dėklą, prikimštą deimantų. Juk pulkininkas jums papasakojo tik tai, kad, kaip rašė Ingolfas, dėklas buvo parduotas. Kodėl gi ne? Antikvarinis daiktas, už jį jis gavo kažkiek pinigų, bet nėra įrodymų, kad paskui iš tų pinigų gyveno. Matyt, iš savo tėvo buvo gavęs nedidelį palikimą.

– O kodėl tas dėklas turėjo būti pigus?

– Todėl, kad šis pranešimas tėra pirkinių sąrašas. Nagi, perskaitykime jį dar kartą.

A la ...Saint Jean
36 p charrete de fein
6 ...entiers avec saiel
p ...les blancs mantiax
r ...s ...chevaliers de Pruins pour la... j. nc
6 foiz 6 en 6 places
chascune foiz 20 a ... 120 a ...
iceste est l'ordonation
al donjon li premiers
it li secunz joste iceus qui... pans
it al refuge
it a Nostre Dame de l'altre part de l'iau
it a l'ostel des popelicans
it a la pierre
3 foiz 6 avant la feste ... la Grant Pute.

– Na ir kas?

– Viešpatie, nejau jums niekada nešovė į galvą pažvelgti į turistų vadovą, į trumpą to jūsų Proveno istoriją. Ten būtumėt perskaitę, kad Granž o Dim, kur buvo rastas pranešimas, tai vieta, kurioje rinkdavosi pirkliai, nes Provenas buvo Šampanės regiono prekybos centras, o Granžas yra Šv. Jono gatvėje. Provene buvo prekiaujama viskuo, tačiau didžiausią paklausą turėjo audinių atraižos, *draps* arba *dras*, kaip tuomet rašyta, o kiekviena atraiža turėjo garantijos ženklą, tam tikrą antspaudą. Antroji Proveno prekė buvo rožės, raudonos rožės, kurias kryžeiviai parvežė iš Sirijos. Jos buvo tokios garsios, kad Edmonas Lankasteris, susituokęs su Bjanka d'Artua ir gavęs Šampanės grafo titulą, savo herbe vaizduoja raudoną Proveno rožę. Štai iš kur dviejų rožių karas: Jorko giminės herbe buvo balta rožė.

– Ir iš kur visa tai sužinojai?

– Iš Proveno turizmo biuro išleistos dviejų šimtų puslapių knygelės, kurią radau prancūzų kultūros centre. Bet tai dar ne viskas. Provene yra tvirtovė, vadinama *Donjon* – bokštu, kaip sako jau pats žodis, yra *Porte-aux-Pains*, buvo *Eglise du Refuge* – Prieglaudos bažnyčia, be abejo, buvo įvairių Dievo Motinos vardais pavadintų bažnyčių, buvo arba tebėra Pjero Rondo gatvė, kurioje buvo *pierre de cens* – činšo akmuo, ant kurio grafo valdiniai dėjo dešimtinių pinigus. Ir dar *Blancs Manteaux* gatvė ir vadinamoji *Grande Putte Muce* gatvė. Nesunku atspėti, kad pastaroji taip pavadinta todėl, kad joje rikiavosi viešnamiai.

– O popelikanai?

– Provene būta katarų, kuriuos vėliau pelnytai sudegino, o didysis inkvizitorius buvo atgailaujantis kataras, vardu Roberas le Bugras. Todėl nieko keista, jei ten būtų gatvė ar kvartalas, vis dar prisimenamas kaip vieta, kurioje gyveno katarai, net jei katarų jau nebebuvo.

– 1344 metais dar...

– Kas tau pasakė, kad šis dokumentas parašytas 1344 metais? Tavasis pulkininkas perskaitė „36 metai po šieno vežimo“, tačiau tais laikais vienaip parašyta „p“ su tam tikru apostrofu reiškė „post“, tačiau kita „p“ be apostrofo reiškė „pro“. Šio teksto autorius – taikus pirklys, užsirašęs pastabas apie savo sandorius Granž o Dim, taigi Šv. Jono gatvėje, o ne švento Jono naktį, ir trisdešimt šeši soldai ar denarai, ar kitos monetos – tai mokestis už visus ar kiekvieną šieno vežimą.

– O šimtas dvidešimt metų?

– Kas kalba apie metus? Ingolfas rado kažką, ką perrašė kaip „120 a...“. Kas pasakė, kad tai „a“? Patikrinau tuomet vartotų trumpinimų lentelę ir radau, kad *denier* ar *dinarium* žymėta keistais ženklais, kurių vienas panašus į deltą, kitas – į tetą, lyg apskritimas su plyšeliu kairėje pusėje. Jei rašyta skubant ir nestropiai, o dar jei tai darė vargšas pirklys, toks fanatikas kaip pulkininkas nesunkiai perskaitys „a“, nes jau kažkur, matyt, skaitęs apie 120 metų istoriją. Pats sakei, kad jis tai galėjo rasti bet kurioje istorijoje apie rozenkreicerius, todėl ieškojo ko nors, kas būtų panašu į „post 120 annos patebo“! Kas toliau? Jis pamato „it“ ir perskaito „iterum“. Bet „iterum“ trumpinta „itm“, o „it“ reiškia „item“ – „taip pat“ ir vartota pasikartojančiuose sąrašuose. Mūsų pirklys skaičiuoja, kiek pelno jam duos gauti užsakymai, ir daro pirkinių sąrašą. Jis turi pristatyti Proveno rožių puokštes – štai ką reiškia „r...s ...chevaliers de Pruins“. O ten, kur pulkininkas perskaitė *vain-jance* (nes galvojo apie Kadošo riterius), reikia skaityti *jonchée*. Rožės naudotos įvairių švenčių metu gėlių vainikams arba gėlių kilimams. Todėl Proveno pranešimą derėtų skaityti taip:

Švento Jono gatvėje.
36 soldai už vežimą šieno.
Šešios naujos atraižos su antspaudais

į Blancs Manteaux *gatvę.*
Kryžeivių rožės gėlių kilimui:
šešios puokštės po šešias į išvardytas vietas,
kiekviena po 20 deniers, *iš viso 120* deniers.
Tokia tvarka:
pirmosios į tvirtovę
taip pat antrosios tiems iš Porte-aux-Pains,
taip pat į Prieglaudos bažnyčią,
taip pat į Dievo Motinos bažnyčią, kitame upės krante,
taip pat į senuosius katarų namus,
taip pat į Pjero Rondo gatvę.
Trys puokštės po šešis prieš šventes į kekšių gatvę...

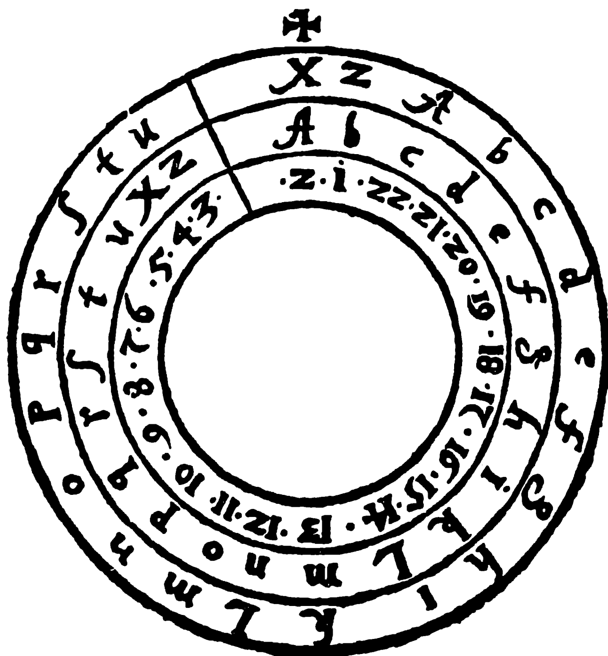
...nes ir jos, vargšelės, gal norėjo per šventes pasipuošti skrybėlaitėmis su rožėm.

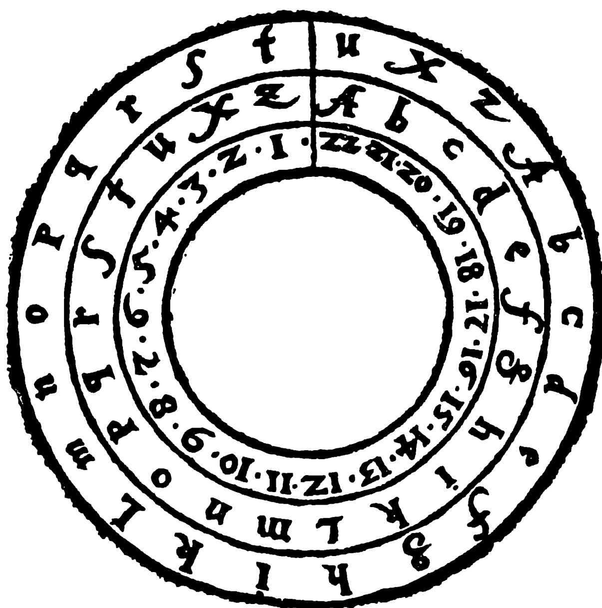
– Aišku, kad sakau tiesą. Kartoju, tai – tik pirkinių sąrašas.

– Viešpatie, – tariau, – panašu, kad sakai tiesą.

– Palauk. Tegul bus tai tik pirkinių sąrašas, bet pirmasis tekstas – šifruotas pranešimas, kalbantis apie trisdešimt šešis nematomuosius.

– Tikrai. Su prancūzišku tekstu susidorojau per valandą, prie antrojo sugaišau dvi dienas. Turėjau išstudijuoti Tritemijų Ambrozijaus ir Trivulcijaus bibliotekose, o žinai, kokie tie bibliotekininkai – prieš leisdami tau paimti į rankas senovinę knygą, nužvelgia taip, lyg norėtum ją suvalgyti. Istorija labai paprasta. Pirmiausia, ir tu turėjai suprasti, ar esi tikras, kad „les 36 inuisibles separez en six bandes“ yra ta pati prancūzų kalba, kuria kalbėjo mūsų pirklys? Juk ir jūs supratote, jog tai – frazė iš septynioliktojo amžiaus pamfleto, kai rozenkreiceriai pasirodė Paryžiuje. Bet jūs mąstėte taip pat kaip ir jūsų velniavos meistrai: jei pranešimas užšifruotas Tritemijaus būdu, tai reiškia, kad Tritemijus nusirašė nuo tamplierių, o kadangi jame cituojama frazė, vartota rozenkreicerių aplinkoje, tai reiš-

kia, kad rozenkreiceriams priskiriamas Planas kažkada priklausė tamplieriams. Bet pabandyk į viską pažvelgti racionaliai: jei pranešimas parašytas pagal Tritemijų, jis parašytas po Tritemijaus, o jei jame cituojami septynioliktajame amžiuje paplitę posakiai, – jis parašytas vėliau. Kokia būtų logiškiausia hipotezė? Ingolfas randa Proveno pranešimą, o būdamas pamišęs dėl hermetinių paslapčių – kaip ir pulkininkas – vos perskaito „trisdešimt šeši ir šimtas dvidešimt", tuoj pagalvoja apie rozenkreicerius. O kadangi yra pamišęs dėl kriptografijos, tai smaginasi, užšifruodamas Proveno pranešimą. Pabando ir pagal Tritemijaus kriptoschemą parašo puikų rozenkreicerių sakinį.

– Išradingas paaiškinimas. Bet tiek vertas kiek ir pulkininko spėliojimai.

– Kol kas. Tačiau įsivaizduok, kad tokių spėliojimų yra ne vienas, ir visi jie dera vienas su kitu. Tuomet gali jaustis tikresnis, kad eini teisingu keliu? Pradėjau nuo įtarimo, jog Ingolfo vartoti žodžiai nėra tie patys, kuriuos siūlė Tritemijus. Jie – to paties asirų babiloniečių kabalistinio stiliaus, bet ne tie patys. Jei Ingolfui būtų reikėję žodžių, prasidedančių jį dominančiomis raidėmis, tokių Tritemijaus raštuose jis galėjo rasti kiek tinkamas. Kodėl jis jų nepasirinko?

– Kodėl?

– Gal jam reikėjo tam tikrų raidžių antroje, trečioje, ketvirtoje vietoje. Gal mūsų išradingasis Ingolfas norėjo turėti kelis kartus šifruotą pranešimą. Norėjo būti šaunesnis už Tritemijų. Tritemijus siūlo keturiasdešimt didžiųjų kriptosistemų: vienoje reikšmingos tik pirmosios raidės, kitoje – pirmoji ir trečioji raidės, dar kitoje – kas antra pirmoji raidė ir taip toliau. Panorėjęs tokių sistemų gali sukurti dar šimtą. O dėl dešimties mažųjų kriptosistemų – pulkininkas pasirėmė tik pirmuoju, lengviausiu, skrituliu. Kitos veikia antrojo skritulio principu, štai jo kopija. Įsivaizduok, kad vidinis skritulys sukasi ir tu

gali jį sukti taip, kad „A“ raidė sutaptų su bet kuria išorinio skritulio raide. Turėsi vieną sistemą, jei „A“ pakeičia „X“ ir taip toliau, kitą – jei „A“ pakeičia „U“, ir taip toliau... Su dvidešimt dviem raidėm kiekviename iš skritulių sukursi ne dešimt, o dvidešimt vieną kriptosistemą, ir liks tik dvidešimt antroji, kurioje „A“ sutaps su „A“...

– Tik nesakyk, kad kiekvieno žodžio kiekvienai raidei išbandei visas dvidešimt vieną sistemas...

– Turėjau pakankamai proto ir laimės. Kadangi trumpiausi žodžiai yra šešių raidžių, akivaizdu, kad svarbios tik šešios pirmosios raidės, kitos tėra dėl grožio. Kodėl šešios raidės? Maniau, kad Ingolfas užšifravo pirmąją raidę, vieną peršoko, užšifravo trečiąją, dvi peršoko ir užšifravo šeštąją. Jei pirmajai raidei jis naudojo pirmąjį skritulį, trečiajai išbandžiau antrąjį – ir man tai pasirodė prasminga. Tada išbandžiau trečiąjį skritulį šeštajai raidei – ir vėl prasminga. Nesakau, kad Ingolfas negalėjo vartoti kitų raidžių, bet trijų akivaizdžių pavyzdžių man pakanka, o jei nori, gali tęsti pats.

– Nekankink manęs. Kas tau paaiškėjo?

– Perskaityk pranešimą, pabraukiau raides, turinčias prasmę.

Kuabris Defrabax Rexulon Ukkazaal Ukzaab Urpaefel Taculbain Habrak Hacoruin Maquafel Tebrain Hmcatuin Rokasor Himesor Argaabil Kaquaan Docrabax Reisaz Reisabrax Decaiquan Oiquaquil Zaitabor Qaxaop Dugraq Xaelobran Disaeda Magisuan Raitak Huidal Uscolda Arabaom Zipreus Mecrim Cosmae Duquifas Rocarbis

– Taigi žinome, koks yra pirmasis pranešimas, tas apie trisdešimt šešis nematomuosius. O dabar paklausyk, kas paaiškėja pagal antrąjį skritulį pakeitus trečiąsias raides: *chambre des demoiselles, l'aiguille creuse*.

– Pažįstu, tai...

– *En aval d'Etretat – La Chambre des Demoiselles – Sous le Fort du Fréfossé – Aiguille Creuse*. Tai – Arseno Lupeno iššifruotas pranešimas, kai jis išaiškina Tuščiavidurės smailės paslaptį! Manau, prisimeni: Etreta, paplūdimyje, iškilusi gamtinė Tuščiavidurės smailės pilis, kurioje galima gyventi, buvusi slaptasis Julijaus Cezario ginklas jam puolant Galiją, vėliau priklausiusi Prancūzijos karaliams, didžiosios Lupeno galios šaltinis. Puikiai žinai, kad lupenologai dėl šios istorijos tiesiog eina iš proto, keliauja į Etreta lyg į šventą vietą, ieško kitų slaptų kelių, anagramuoja kiekvieną Leblano žodį... Ingolfas buvo toks pats fanatikas lupenologas kaip ir rozenkreiceriologas, todėl šifruoja viską iš eilės.

– Bet manieji velniavos meistrai visada gali sakyti, kad tamplieriai žinojo smailės paslaptį, todėl pranešimas parašytas Provene keturioliktajame amžiuje...

– Žinau. Bet paklausyk trečiojo pranešimo. Trečiasis skritulys pritaikytas šeštosioms raidėms. Štai: *merde i'en ai marre de cette steganographie*.* Tai – šiuolaikinė prancūzų kalba, tamplieriai taip nekalbėjo. Taip kalbėjo Ingolfas, kuris, ilgai laužęs galvą, kaip užšifruoti savo paistalus, dar kartą pasismagino šifruotai pasiųsdamas velniop viską, ką darė. O sąmojo jam netrūko, atkreipiu tavo dėmesį: visos trys žinutės yra iš trisdešimt šešių raidžių. Mano vargšeli Pimai, Ingolfas žaidė kaip ir jūs, o tas kvaiša pulkininkas viską suprato rimtai.

– Tai kodėl Ingolfas prapuolė?

– Iš kur ištraukei, kad jį nužudė? Ingolfui mirtinai įkyrėjo sėdėti Ozere bendraujant tik su vaistininku ir ištisas dienas verkšlenančia senmerge dukra. Gal jis išvyksta į Paryžių, prasimano pinigų, parduodamas vieną iš savo senųjų knygų, susiranda mielą našlę ir pakeičia gyvenimo būdą. Kaip tie, kurie išeina nusipirkti cigarečių, ir žmonos daugiau jų nebepamato.

* Velniop visą tą steganografiją (*pranc.*).

– O pulkininkas?

– Argi nesakei, kad nė tas policininkas nebuvo tikras, kad jį nužudė? Jis prisivirė košės, aukos jį atpažino ir jis pakėlė sparnus. Gal kaip tik šią akimirką jis, pasivadinęs Diuponu, pardavinėja Eifelio bokštą turistui iš Amerikos.

Negalėjau kapituliuoti visuose frontuose.

– Na, gerai, gal rėmėmės paprasčiausiu pirkinių sąrašu, juo labiau buvome gana išradingi. Mes irgi žinojome, kad prasimanome. Kūrėme poeziją.

– Jūsų Planas visai nepoetiškas. Tai – groteskas. Žmonėms nešauna į galvą vėl sudeginti Troją todėl, kad jie perskaitė Homerą. Jo dėka Trojos gaisras tapo tuo, ko niekada nebuvo, niekada nebus arba bus amžinai. Jo kūrinys prasmingas, nes visiškai aiškus, visiškai skaidrus. Tavieji rozenkreicerių manifestai nebuvo nei aiškūs, nei skaidrūs, jie buvo tik burbėjimas ir paslapties pažadas. Todėl tiek žmonių stengėsi, kad jie taptų tikri, ir kiekvienas juose rado tai, ko troško. Homero kūrinyje nėra jokios paslapties. Jūsų Planas kupinas paslapčių, nes pilnas prieštaravimų. Todėl galėtumėt rasti tūkstančius dvejojančių, pasiruošusių jame atpažinti save. Išmeskite viską. Homeras nieko neprasimanė. Jūs prasimanėte viską. Bėda, jei imi apsimetinėti, visi tavimi patiki. Žmonės netikėjo Zemelvaisu, kuris daktarams liepė plautis rankas prieš liečiant gimdyves. Jis kalbėjo per daug paprastus dalykus. Žmonės tiki tuo, kuris pardavinėja losjoną, atauginantį plaukus. Jie instinktyviai jaučia, kad tas pardavėjas sulipdo į vieną tiesas, negalinčias būti kartu, kad jam trūksta logikos ir juo negalima pasitikėti. Tačiau juos įtikinėjo, jog Dievas yra sudėtingas, neperregimas, todėl nenuoseklumas jiems atrodo artimesnis Dievo prigimčiai. Tai, kas neįtikėtina, labiausiai panašu į stebuklą. Jūs išradote losjoną plaukams atauginti. Man nepatinka, tai – bjaurus žaidimas.

Nepasakyčiau, kad ši istorija mums sugadino poilsį kalnuose. Daug vaikštinėjau, skaičiau rimtas knygas, dar niekada anksčiau tiek daug laiko neskyriau vaikui. Bet tarp manęs ir Lijos liko kažkas nepasakyta. Viena vertus, Lija prirėmė mane prie sienos ir jai buvo nemalonu mane sumenkinti, kita vertus, ji nebuvo įsitikinusi, kad mane įtikino.

Iš tiesų aš ilgėjausi Plano, nenorėjau jo išmesti – per ilgai buvome kartu.

Prieš keletą dienų atsikėliau labai anksti, kad suspėčiau į vienintelį traukinį, važiavusį į Milaną. O Milane iš Paryžiaus man paskambino Belbas ir prasidėjo istorija, kuri vis dar nesibaigė.

Lijos tiesa. Mums reikėjo anksčiau pasikalbėti. Nors vis tiek nebūčiau ja patikėjęs. Išgyvenau Plano kūrimą kaip *Tiferet* akimirką, sefirų kūno širdį, taisyklės ir laisvės harmoniją. Diotalevis pasakojo, kad Mozė iš Kordobos mus įspėjo: „Tas, kuris puikuojasi savąja Tora prieš neišmanantį, taigi prieš visą Jahvės tautą, verčia Tiferet puikuotis prieš Malkut“. Tačiau tik dabar supratau, kas yra *Malkut*, šios žemės Karalystė, stulbinantis paprastumas. Gal laiku, kad išvis suprasčiau, bet, matyt, per vėlai, kad tiesos akivaizdoje likčiau gyvas.

Lija, nežinau, ar dar pasimatysim. Jei nebepasimatytume, prisiminsiu tave tokią, kokią palikau vos prieš keletą dienų, tą rytą, saldžiai miegančią. Pabučiavau tave ir delsiau išeiti.

7

NEZAH

107

Žvelk: juodas šuo trasioja po arimą... Jisai, man regis, ieško būdų, kaip burtų tinklan įvilioti mus... Štai jau visai arti, prie mūsų plakas!..
(„Faustas“, I, Prie miesto vartų)

Tai, kas dėjosi man išvykus, o ypač paskutinėmis dienomis prieš man sugrįžtant, galėjau suprasti tik iš Belbo *files*. Tačiau iš jų tik vienas buvo aiškus, su tvarkingai išdėstytomis žiniomis, ir tai buvo paskutinysis, tas, kurį jis, matyt, parašė prieš išvykdamas į Paryžių, kad aš ar kas nors kitas galėtume jį perskaityti – prisiminimui. Kitus tekstus, kuriuos, be abejo, kaip paprastai, rašė tik sau, sunku suprasti. Tik aš, dabar jau tapęs jo asmeninio pašnekesio su Abulafija pasaulio dalimi, galėjau juos iššifruoti ar bent nuspėti.

Buvo birželio pradžia. Belbas nerimavo. Daktarai apsiprato su mintimi, kad vieninteliai Diotalevio giminės yra jis ir Gudruna, ir pagaliau prakalbo. Dabar į spaustuvininkų ir korektorių klausimus Gudruna atsakydavo sudėdama lūpas taip, lyg tartų dviskiemenį žodį, bet pro jas nepasigirsdavo joks garsas. Taip įvardijama liga tabu.

Gudruna kasdien lankydavo Diotalevį ir, manau, vargino jį savo iš gailesčio drėgnų akių žvilgsniu. Jis žinojo, bet gėdijosi, kad ir kiti tai žino. Kalbėjo sunkiai. Belbas parašė: „Veidas – vieni skruostikauliai“. Jam slinko plaukai, bet tai nuo gydymo. Belbas parašė: „Plaštakos – vieni pirštai“.

Manau, kad per kažkurį iš jų kankinančių pokalbių Diotalevis užsiminė Belbui apie tai, ką vėliau jam pasakė paskutiniąją dieną. Belbas jau pradėjo suprasti, kad susitapatinti su Planu yra blogai, kad tai galbūt ir yra Blogis. Bet, gal norėdamas suteikti Planui objektyvumo ir grąžinti jį į grynai fiktyvų lygį, jis žodis žodin užrašė jį lyg pulkininko prisiminimus. Pa-

pasakojo jį tarsi įšventintasis, atskleidžiantis savo paskutiniąją paslaptį. Manau, jam tai buvo savotiškas gydymas: grąžinti literatūrai, nors ir prastai, tai, kas nepriklausė gyvenimui.

Tačiau birželio dešimtąją, matyt, atsitiko kažkas, kas jį sukrėtė. Užrašai apie tai migloti, tenka spėlioti.

Taigi Lorenca paprašė, kad jis nuvežtų ją automobiliu į Rivjerą, kur turinti iš draugės kažką paimti, gal dokumentą, notarinį aktą ar kokį kitą niekniekį, kurį be vargo galėjo parsisiųsdinti paštu. Belbas sutiko, džiaugdamasis galėsiąs praleisti kartu su ja sekmadienį prie jūros.

Jie nuvyko į tą vietą, tiksliai nesupratau kur, gal prie Portofino. Belbo aprašymą sudarė nuotaikos, bet jame nesimatė peizažų, tik pyktis, įtampa, neviltis. Kol Lorenca tvarkė savo reikalus, Belbas laukė bare. Paskui ji pasiūlė suvalgyti žuvies pajūrio restoranėlyje.

Čia istorija pradeda trūkinėti, atkuriu ją iš pokalbio nuotrupų, Belbo užrašytų be kabučių, lyg būtų rašęs iškart, skubėdamas, bijodamas išsklaidyti tai, ką patyrė. Kol buvo galima, jie važiavo automobiliu, o paskui ėjo gėlėtais ir sunkiai įveikiamais pajūrio takais, kol pagaliau priėjo restoraną. Vos atsisėdę, ant gretimo staliuko pamatė kortelę, kad jis rezervuotas daktarui Aljė.

Tik pamanykite, koks sutapimas, matyt, pasakė Belbas. Koks bjaurus sutapimas, tarė Lorenca. Ji nenori, kad Aljė žinotų, jog ji yra čia ir su juo. Kodėl nenori, kas čia blogo, gal Aljė turi teisę pavyduliauti? Kokią teisę, tai tiesiog takto dalykas, šiandien jis mane kvietė pabūti kartu, o aš atsakiau, jog būsiu užimta, nenorėčiau jo akyse atrodyti melagė. Neatrodysi melagė, juk esi užimta su manim, argi to reikėtų gėdytis? Gėdytis – ne, bet gal leistum man savaip suprasti mandagumą.

Jie išėjo iš restorano ir pasuko taku atgal. Bet Lorenca staiga sustojo. Ji pamatė artėjančius žmones, kurių Belbas nepažinojo. Tai Aljė draugai, tarė, o ji nenori būti pastebėta. Žemi-

nanti situacija: ji – parimusi ant tiltelio virš alyvmedžiais apaugusio šlaito, įbedusi nosį į laikraštį, lyg mirtinai trokštų sužinoti, kas vyksta pasaulyje, jis – rūko už dešimties žingsnių lyg atsitiktinis praeivis.

Aljė svečiai praėjo, bet dabar, tarė Lorenca, eidami taku jie neišvengiamai sutiks ir jį patį. Po velnių, po velnių, tarė Belbas, na ir kas? Lorenca jį apkaltino neturint nė kruopelytės takto. Išeitis – pasiekti automobilio stovėjimo vietą trumpesniu keliu, išilgai šlaitų. Bėgimas be kvapo per saulės užlietas terasas, Belbas pameta užkulnį. Lorenca tarė: juk šitas kelias daug gražesnis, aišku, jei ir toliau tiek rūkysi, tave kankins dusulys.

Jie priėjo automobilį ir Belbas pasakė, kad verčiau grįžti į Milaną. Ne, atsakė Lorenca, gal Aljė vėluoja, dar susitiksime jį kelyje, jis pažįsta tavo automobilį, pažvelk, kokia puiki diena, važiuokime šalutiniais keliais, turėtų būti nuostabu, paskui vėl įvažiuosime į Saulės greitkelį ir pavakarieniausime kitoje Po upės pusėje, kur nors prie Pavijos.

Kodėl kitoje Po upės pusėje, kur nors prie Pavijos, ką reiškia šalutiniais keliais, yra tik vienas kelias, pažvelk į žemėlapį, už Ušio turėtume kopti į kalnus, paskui persiristi per Apeninus, sustoti Bobijuje, o iš ten atvyktume į Pjačencą, tu išprotėjai, tai blogiau nei Hanibalas su drambliais. Tu visai neturi nuotykių ieškotojo gyslelės, tarė ji, tik pagalvok, kiek puikių restoranų rastume tuose kalnuose. Neprivažiavus Ušio yra „Manuelina“, „Michelin“ vadove jis pažymėtas dvylika žvaigždučių, o jame gautume žuvies kiek panorėję.

„Manuelina“ buvo sausakimšas, su eile lankytojų, akimis ryjančių stalus, ant kurių jau nešė kavą. Nesvarbu, tarė Lorenca, pavažiavę dar keletą kilometrų aukštyn rasime šimtą kitų vietų, geresnių už šitą. Pusę trijų jie privažiavo restoraną kažkokiame pasibjaurėtiname miestelyje, kurį, pasak Belbo, būtų buvę gėda pažymėti net ir kariniuose žemėlapiuose. Ten suvalgė pervirtų makaronų su mėsos konservais. Belbas klausi-

nėjo, ką visa tai reiškia, juk neatsitiktinai ji panoro važiuoti būtent ten, kur turėjo atvykti Aljė, ji norėjusi kažkurį iš jų išprovokuoti, tik jis negali suprasti, kurį, o ji paklausė, ar jis ne paranoikas.

Pravažiavę Ušio, jie pasuko viena iš perėjų. Važiuojant per kaimelį, atrodžiusį tarsi Sicilijos kaimas sekmadienio popietę Burbonų laikais, didelis juodas šuo sustojo vidury gatvės, lyg pirmą kartą matytų automobilį. Belbas trenkėsi į jį priekiniu buferiu, o išlipę jie pamatė vargšo gyvulio papilvę, visą raudoną su kyšančiais keistais rožiniais daiktais (žarnomis, lytiniais organais?). Šuo inkštė ir seilėjosi. Atbėgo keli kaimiečiai ir prasidėjo kažkas panašaus į liaudies susirinkimą. Belbas paklausė, kieno tas šuo, jis norėtų atlyginti skriaudą, bet šuo pasirodė esąs benamis. Ten susirinko gal dešimtoji to Dievo užmiršto užkampio gyventojų dalis, bet niekas nežinojo, iš kur šuo čia atsirado, nors iš matymo visi jį pažinojo. Kažkas pasakė, jog reikėtų rasti karabinierių viršilą, kad šis nušautų šunį, ir būtų baigta.

Kol ieškojo viršilos, pasirodė ponia, prisistačiusi gyvūnų mylėtoja. „Turiu šešias kates“, – tarė ji. „Kuo čia dėtos katės, – tarė Belbas, – juk tai šuo, jis jau dvesia, o aš skubu.“ – „Nesvarbu, šuo ar katė, reikia būti gailestingam, – tarė ponia. – Nereikia viršilos, reikia surasti ką nors iš gyvūnų globos draugijos arba iš gretimo miestelio ligoninės, gal jį dar galima išgelbėti.“

Saulė kaitino Belbą, Lorencą, automobilį, šunį ir susirinkusius ir visai nesiruošė leistis. Belbas jautėsi lyg išėjęs į gatvę vienomis trumpikėmis, negalėjo atsipeikėti, ponia neatstojo, viršilos niekas negalėjo rasti, šuo toliau kraujavo ir gailiai švokštė. „Inkščia, gyvulys“, – tarė Belbas. Ponia atsakė: „Aišku, inkščia, vargšelis kankinasi, ar negalėjote važiuoti atsargiau?“ Kaimelis netikėtai patyrė demografinį sprogimą, Belbas, Lorenca ir šuo tapo šio liūdno sekmadienio spektakliu. Priėjusi mergaitė su ledais paklausė, ar jie kartais ne iš televizijos, Ligūri-

jos Apeninų regiono mis konkurso organizatoriai. Belbas liepė jai kuo greičiau bėgti šalin, priešingu atveju suluošinsiąs ją kaip tą šunį, mergaitė pradėjo verkti. Prisistatė apylinkės gydytojas ir tarė, jog tai jo duktė, o Belbas esą nežino, su kuo kalba. Skubiai pasikeitus atsiprašymais ir prisistatymais paaiškėjo, kad daktaras garsiojoje Milano leidykloje „Manuzio“ išspausdinęs savo knygą „Tolimos apylinkės gydytojo dienoraštis“. Belbas pateko į spąstus ir prasitarė esąs „Manuzio“ *magna pars**, dabar jau daktaras pageidavo, kad Belbas su Lorenca liktų pas jį vakarienės, Lorenca nerimavo ir baksnojo Belbui alkūne į šoną: dabar pateksime į laikraščius, velniški meilužiai, ar negalėjai patylėti?

Kai varpai suskambo pamaldoms, saulė vis dar buvo aukštai (atvykome į tolimosios Tulės žemę, pro dantis iškošė Belbas, saulė čia šešis mėnesius šviečia nuo vidurnakčio iki vidurnakčio, o aš pritrūkau cigarečių), šuns kančios jau artėjo prie pabaigos, bet niekas juo nebesidomėjo. Lorenca pasakė, kad jai užėjo astmos priepuolis, o Belbas nebeabejojo, kad kosmosas yra demiurgo klaida. Jam šovė mintis važiuoti pagalbos į artimiausią miestelį. Ponia gyvūnų mylėtoja sutiko, kad jie kuo greičiau nuvažiuotų ir grįžtų, juk leidykloje dirbančiu ponu galima pasitikėti, taip pat ir ji labai mėgo Mariną Moretį.

Belbas išvažiavo ir ciniškai pralėkė artimiausią miestelį, Lorenca keikė visus gyvūnus, kuriais Viešpats apgyvendino žemę nuo pirmos iki penktos dienos imtinai, ir Belbas su ja sutiko, tačiau išdrįso sukritikuoti ir šeštosios dienos kūrinį, o gal ir septintosios dienos poilsį, nes, jo manymu, šis sekmadienis buvo siaubingiausias iš visų, kokius jam teko patirti.

Jie įvažiavo į Apeninus ir (nors žemėlapyje perėja atrodė trumpa, tai truko daug valandų), prašokę Bobijų, vakarop pasiekė

* Didžioji dalis (*lot.*).

Pjačencą. Belbas buvo pavargęs, troško nors pavakarieniauti su Lorenca ir vieninteliame laisvame viešbutyje netoli stoties išnuomojo kambarį dviem. Jiems užlipus į kambarį, Lorenca pasakė, kad tokioje vietoje ji nesiruošia miegoti. Belbas tarė, kad būtų galima paieškoti kito viešbučio, jis tenorėtų nusileisti į barą ir išgerti martinio. Bare buvo tik itališko konjako, o, kai sugrįžo į kambarį, Lorencos ten neberado. Registratūroje jam padavė raštelį: „Mylimasis, aptikau nuostabų traukinį į Milaną. Išvažiuoju. Kitą savaitę pasimatysim“.

Kai Belbas atbėgo į stotį, traukinys jau buvo išvykęs. Lyg vesterne. Belbas liko nakvoti Pjačencoje. Ieškojo kokios nors detektyvinės apysakos, bet net ir stoties kioskas buvo uždarytas. Viešbutyje rado tik „Touring Club“ žurnalą.

Nelaimė, numeris buvo skirtas keliams per Apeninų kalnagūbrį, kuriais jis ką tik važiavo. Jo prisiminimuose – jau nuvytusiuose, lyg viskas būtų vykę be galo seniai – tai buvo išdžiūvusi, saulės išdeginta, dulkėta žemė, nusėta mineralinių atliekų. Blizgančiuose žurnalo puslapiuose ji atrodė lyg svajonių šalis, į kurią vertėtų sugrįžti nors ir pėsčiomis, kad žingsnis po žingsnio galėtum vėl ja pasidžiaugti. Tiesiog Kanapių Džimo Samoa.

Ar gali žmogus lėkti į savo pražūtį tik dėl to, kad pervažiavo šunį? Bet taip atsitiko.

Tą naktį Pjačencoje Belbas nutarė, kad vėl pasinėrus į Planą jam neteks patirti kitų pralaimėjimų, nes ten jis vienas gali spręsti kas, kaip ir kada.

Matyt, tą vakarą jis taip pat nutarė atkeršyti Aljė, net gerai nežinodamas kodėl ir už ką. Jis sugalvojo įtraukti Aljė į Planą jam pačiam to nežinant. Kita vertus, Belbui buvo būdinga regzti tokį kerštą, kurio vienintelis liudininkas būtų jis pats. Ne iš gėdos, o dėl nepasitikėjimo kitų liudijimais. Įviliotas į Planą Aljė būtų sunaikintas, išnyktų su dūmais lyg žvakės dagtis. Taptų nerealus kaip Proveno tamplieriai, rozenkreiceriai ir pats Belbas.

Tai neturėtų būti sunku, mąstė Belbas: pasinaudojome Beikonu ir Napoleonu, kodėl ne Aljė? Ir jį pasiųsime ieškoti Žemėlapio. Ardenčiu ir prisiminimais apie jį atsikračiau įtraukęs juos į geresnę fikciją už jo paties. Taip atsitiks ir su Aljė.

Manau, jis tikrai tuo tikėjo – tokia apvilto geismo galia. Šitas jo *file* baigėsi – kitaip nė negalėjo būti – privaloma citata visiems, kuriuos sutriuškino gyvenimas: *Bin ich ein Gott?**

108

Kokia slapta jėga veikia per spaudą, slypi už visų aplinkui vykstančių maištų? Gal veikia įvairios Jėgos? O gal tik viena Jėga, būrys, vadovaujantis visiems kitiems, Tikrųjų Įšventintųjų ratas?
(Nesta Webster „Secret Societes and Subversive Movements", Londonas, Boswell, 1924, p. 348)

Gal jis būtų užmiršęs savo ketinimą. Gal jam būtų pakakę tik jį užrašyti. Gal būtų tereikėję pasimatyti su Lorenca ir jį būtų užvaldžiusi aistra, kuri būtų jį įpareigojusi susitaikyti su gyvenimu. Bet pirmadienio rytą darbe jis sutiko Aljė, kvepiantį egzotiškais odekolonais, besišypsantį, atnešusį keletą niekam tikusių rankraščių, kuriuos jis perskaitė per Rivjeroje nuostabiai praleistą savaitgalį. Belbą vėl suėmė apmaudas. Nusprendė iš jo pasijuokti ir parodyti jam heliotropą.

Nutaisęs gudrų veidą, Belbas leido Aljė suprasti, kad jau daugiau nei dešimt metų jį slegia viena įšventintųjų paslaptis. Rankraštis, kurį jam paliko toks pulkininkas Ardentis, kuris

* Ar aš esu Dievas? (*Vok.*)

manė turintis tamplierių Planą... Pulkininką kažkas pagrobė arba nužudė ir paėmė jo raštus, bet iš tiesų jis išėjo iš „Garamond“ leidyklos nešinas tekstu masalu, įmantriai klaidingu, pramanytu, vaikišku, kuris turėjo tik pakišti mintį, jog pulkininkas matė Proveno pranešimą ir tikruosius Ingolfo užrašus su išvadomis, tuos, kurių jo žudikai vis dar ieško. Tačiau tikrasis aplankas, plonas, tik su dešimčia lapų, su tikruoju tekstu, kuris buvo rastas tarp Ingolfo popierių – tas aplankas liko pas Belbą.

– Kaip įdomu, – tarė Aljė, – pasakokite, pasakokite.

Ir Belbas papasakojo. Jis papasakojo Aljė visą mūsų sukurtą Planą, lyg tai būtų mintys iš senojo rankraščio. Jis net pasakė, vis konfidencialesniu balsu, kad ir toks policininkas de Andželis buvo jau visai arti tiesos, bet sustojo atsimušęs į jo, Belbo, hermetinio – šis žodis čia labai tiko – tylėjimo sieną, nes jis, Belbas, saugo didžiausią žmonijos paslaptį. Paslaptį, kurios visa esmė yra Žemėlapis.

Čia jis padarė pauzę, kupiną užuominų, kaip ir visos didžiosios pauzės. Delsimas pasakyti galutinę tiesą užtikrina prielaidų teisingumą. Tam, kuris iš tikrųjų tiki slaptąja tradicija, – spėjo, – nėra nieko iškalbingesnio už tylėjimą.

– Kaip įdomu, tiesiog nepaprastai įdomu, – pakartojo Aljė ir išsitraukė iš kišenėlės tabakinę, bet jo mintys, rodės, sklandė visai kitur. – O... o žemėlapis?

Belbas pagalvojo: „Aha, senas spoksotojau pro rakto skylutę, susijaudinai, dediesi Sen Žermenu, o iš tiesų esi tik sukčius, gyvenantis iš lošimo trimis kortomis, pasiruošęs nupirkti Koliziejų iš dar didesnio sukčiaus už tave patį. Dabar pasiųsiu tave ieškoti žemėlapių, kad prasmegtum žemės gelmėse, įtrauktas srovių, eik daužyti galvą į kokio nors keltų kištuko pietinį ašigalį“.

Tačiau garsiai, lyg atskleisdamas paslaptį, tarė:

– Aišku, rankraštyje buvo ir žemėlapis, teisingiau, tikslus jo aprašymas bei nuoroda į originalą. Tiesiog nuostabu. Jūs nė

neįsivaizduojate, kaip paprastai sprendžiama ši problema. Žemėlapis prieinamas visiems, kiekvienas galėjo jį pamatyti, kiekvieną dieną ištisus šimtmečius pro jį praeidavo tūkstančiai žmonių. Kita vertus, jį orientuoti taip elementaru, jog gana įsiminti schemą, ir žemėlapį galima iškart atkurti bet kur. Taip paprasta ir taip paslaptinga... Įsivaizduokite – sakau tai tik norėdamas padėti jums suprasti mintį, lyg žemėlapis būtų išraižytas ant Cheopso piramidės, visiems prieš akis, visi ilgus amžius būtų aiškinę ir aiškinę ir bandę iššifruoti piramidę, ieškodami joje kitų užuominų, kitų skaičiavimų, nė nenujausdami neįtikėtinos, nuostabios tiesos. Paprastumo šedevras. Ir klastos. Proveno tamplieriai buvo magai.

– Jūs tikrai sužadinote mano smalsumą. Gal galėčiau jį pamatyti?

– Prisipažinsiu, viską sunaikinau, tuos dešimt lapų ir žemėlapį. Suprantate, bijojau.

– Norite pasakyti, kad sunaikinote tokį svarbų dokumentą...

– Taip, sunaikinau, bet, kaip sakiau, tai, kas buvo jame parašyta, stulbinamai paprasta. Žemėlapis yra čia, – jis palietė sau kaktą ir jį suėmė juokas, prisiminus anekdotą apie vokietį, kuris taip darydamas sako: „Viskas čia, mano užpakalyje". – Jau daugiau nei dešimt metų nešioju savyje tą paslaptį ir daugiau kaip dešimt metų saugau žemėlapį čia, – jis ir vėl palietė kaktą, – tai – lyg koks apsėdimas, mane baugina ta galia, kurią įgyčiau nutaręs paveldėti trisdešimt šešių nematomųjų palikimą. Dabar suprantate, kodėl įtikinau Garamondą leisti „Atskleistosios Izidės" ir „Magijos istorijos" serijas. Laukiu reikalingo ryšio.

Vis labiau įsijausdamas į vaidmenį ir norėdamas galutinai išbandyti Aljė, beveik pažodžiui pacitavo jam aistringus Arseno Lupeno žodžius, pasakytus Botrelė knygos „Aiguille Creuse" pabaigoje:

– „Kartais mano galia mane svaigina. Jaučiuosi apgirtęs nuo savo jėgos ir valdžios."

– Na jau, brangusis drauge, – tarė Aljė, – gal jūs per daug pasitikėjote kažkokio fanatiko prasimanymais? Ar tas tekstas tikrai autentiškas? Pasikliaukite mano patirtim šioje srityje. Jei žinotumėt, kiek tokių atskleistų paslapčių savo gyvenime esu aptikęs ir, manau, turėjęs garbės įrodyti jų nepagrįstumą. Man pakaktų tik žvilgtelėti į žemėlapį ir galėčiau įvertinti jo patikimumą. Tradicinėje kartografijoje mano kompetencija gal kukli, bet tiksli.

– Pone Aljė, – tarė Belbas, – jūs man sakėte, kad atskleista įšventintųjų paslaptis nieko verta. Ilgai tylėjau, galiu ir toliau patylėti.

Ir jis tylėjo. O Aljė, apmulkintas ar ne, rimtai atliko savo vaidmenį. Visą gyvenimą jis praleido gilindamasis į neperprantamas paslaptis, todėl dabar tvirtai tikėjo, kad Belbo lūpos amžiams liks surakintos.

Tą akimirką įėjo Gudruna, pranešdama, jog susitikimas Bolonijoje paskirtas penktadienį, vidurdienį.

– Galite važiuoti rytiniu Europos ekspresu, – tarė ji.

– Europos ekspresas – puikus traukinys, bet vertėtų rezervuoti vietas, ypač šiuo metų laiku, – tarė Aljė.

Belbas atsakė, jog įlipus ir paskutinę minutę visada galima rasti vietą, blogiausiu atveju – restorane, kur kaip tik bus paduodami pusryčiai.

– To ir linkiu, – tarė Aljė. – Bolonija – gražus miestas. Tačiau birželį ten taip karšta...

– Jame viešėsiu tik dvi ar tris valandas. Turiu aptarti vieną epigrafijos tekstą, turime problemų dėl reprodukcijų.

Ir netikėtai išpyškino:

– Man dar ne atostogų metas. Atostogausiu apie vasaros solsticiją, gali būti, jog nutarsiu... Jūs mane supratote. Ir tikiu jūsų mokėjimu laikyti paslaptį. Kalbėjau su jumis kaip su draugu.

– Moku tylėti dar geriau nei jūs. Šiaip ar taip, dėkoju už pasitikėjimą, tikrai, – ir jis nuėjo.

Šis susitikimas Belbą nuramino. Visiška jo literatūrinio astralo pergalė prieš šio pasaulio vargus ir gėdą.

Kitą dieną jam paskambino Aljė.

– Brangusis drauge, prašau atleisti, bet susidūriau su nedidele problema. Kaip žinote, truputį verčiuosi prekyba antikvarinėmis knygomis. Šį vakarą iš Paryžiaus turiu gauti dvylika įrištų aštuonioliktojo amžiaus knygų, gana brangių, kurias rytoj būtinai privalau perduoti savo užsakovui Florencijoje. Važiuočiau pats, bet reikalai verčia mane pasilikti. Pagalvojau apie galimą išeitį. Jūs juk vykstate į Boloniją. Rytoj laukčiau jūsų prie traukinio likus dešimčiai minučių iki išvykimo ir paduočiau lagaminėlį, kurį padėtumėte ant lentynėlės, o išlipdamas Bolonijoje ten ir paliktumėt. Gal išliptumėt paskutinis, kad būtumėt tikras, jog niekas jo nepaims. Traukiniui sustojus Florencijoje, mano užsakovas įliptų ir jį pasiimtų. Žinau, tai vargas, bet, jei galėtumėt pasitarnauti, likčiau amžinai dėkingas.

– Mielai, – atsakė Belbas, – bet kaip jūsų draugas iš Florencijos sužinos, kur aš palikau lagaminą?

– Esu už jus apdairesnis, todėl rezervavau jums vietą: 8 vagonas, vieta numeris 45. Ji rezervuota iki Romos, todėl nei Bolonijoje, nei Florencijoje niekas jos neužims. Matote, už jūsų vargą siūlau užtikrintą kelionę sėdint ir jums nereikės glaustis restorane. Nedrįsau pirkti bilieto, nenorėjau, kad pamanytumėte, jog noriu jums taip šiurkščiai atsilyginti.

„Tikras džentelmenas, – pagalvojo Belbas. – Atsiųs man dėžę brangaus vyno. Kad išgerčiau į jo sveikatą. Vakar norėjau jį sunaikinti, o dabar žadu pasitarnauti. Ką gi, negaliu atsisakyti.“

Trečiadienio rytą Belbas atvyko į stotį laiku, nusipirko bilietą į Boloniją, o prie aštunto vagono sutiko Aljė su lagaminėliu. Šis buvo gana sunkus, bet nedidelis.

Belbas padėjo lagaminėlį virš 45 vietos ir įsitaisė su savo laikraščių pluoštu. Dienos naujiena buvo Berlinguerio laidotuvės. Netrukus greta jo atsisėdo barzdotas vyriškis. Belbui jis pasirodė kažkur matytas (vėliau pagalvojo, gal per šventę Pjemonte, tačiau nebuvo visiškai tikras). Išvykstant kupė buvo pilna.

Belbas skaitė laikraštį, barzdočius bandė visus prakalbinti. Jis pradėjo apie karščius, vėdinimo sistemos neveiksmingumą, apie tai, jog birželį niekada nežinia, kaip rengtis – pavasariškai ar jau vasariškai. Pastebėjo, kad geriausias rūbas – lengvas bleizeris, toks, kokį dėvi Belbas, ir paklausė, ar jis pagamintas Anglijoje. Belbas atsakė teigiamai, „Burberry", ir skaitė toliau.

– Geriausia firma, – kalbėjo ponas, – tačiau šis ypač gražus, nes be tų auksinių sagų, kurios pernelyg krinta į akis. Ir, jei leisite pridurti, puikiai dera prie jūsų bordo spalvos kaklaryšio.

Belbas padėkojo ir vėl įniko į laikraštį. Ponas toliau kalbino kitus sakydamas, kaip sunku parinkti prie švarkų kaklaryšius, o Belbas vis skaitė. „Žinau, – mąstė, – visi galvoja, kad esu nemandagus, tačiau traukiniuose verčiau nebendrauti. Užtektinai bendrauju ir ne traukiniuose."

Tada ponas vėl jį užkalbino:

– Kiek daug laikraščių jūs skaitote, ir visų pakraipų. Matyt, esate teisėjas arba politikas.

Belbas atsakė dirbantis leidykloje, kuri leidžia knygas apie arabų metafiziką. Jis tai pasakė tikėdamasis įbauginti priešininką. Ir šis, atrodo, buvo įbaugintas.

Po to atėjo kontrolierius. Jis paklausė, kodėl Belbo bilietas iki Bolonijos, o rezervacija – iki Romos. Belbas atsakė apsigalvojęs paskutinę minutę.

– Kaip nuostabu, kai gali apsigalvoti taip pat lengvai, kaip dvelkia vėjas, ir nereikia skaičiuoti pinigų. Pavydžiu jums, – tarė ponas su barzda.

Belbas nusišypsojo ir nusisuko. „Na štai, – pamanė, – dabar visi žiūri į mane kaip į švaistūną ar kokį bankų plėšiką."

Bolonijoje Belbas pakilo, ruošdamasis išlipti.

– Nepamirškite lagaminėlio, – priminė jam kaimynas.

– Florencijoje jį turi paimti vienas ponas, – atsakė Belbas. – Gal galėčiau jus paprašyti juo pasirūpinti.

– Galite manim pasitikėti, – atsakė ponas su barzda, – būtinai pasirūpinsiu.

Vakare Belbas grįžo į Milaną, įsitaisė namuose su pora skardinių mėsos ir sausainiais ir įsijungė televizorių. Aišku, vėl Berlingueris. Žinutė pasirodė lyg probėgšmais, pačioje naujienų pabaigoje.

„Rytą, Europos ekspreso aštuntajame vagone, traukiniui važiuojant tarp Bolonijos ir Florencijos, keleivis su barzda pareiškė savo įtarimą dėl Bolonijoje išlipusio keleivio, palikusio ant lentynos lagaminėlį. Tiesa, šis pasakęs, jog kažkas Florencijoje turėtų jį paimti, bet ar ne taip veikia teroristai? Be to, kodėl jis rezervavo vietą iki Romos, jei išlipo Bolonijoje?

Kupė keleiviai sunerimo. Ponas su barzda tarė daugiau nebegalįs kęsti šios įtampos. Geriau suklysti, nei mirti. Jis perspėjo traukinio viršininką. Traukinio viršininkas sustabdė sąstatą ir iškvietė geležinkelių policiją. Nežinau, kaip viskas iš tikro atrodė: kalnuose sustojęs traukinys, prie jo šurmuliuojantys sunerimę keleiviai, atvykę pirotechnikai... Ekspertai atidarė lagaminėlį ir jame rado laikrodinį užtaisą, turėjusį sprogti traukiniui atvykus į Florenciją. Pakankamą, kad užmuštų kelias dešimtis žmonių.

Policijai nepavyko rasti barzdoto vyriškio. Gal nenorėdamas patekti į laikraščius jis įsėdo į kitą vagoną ir išlipo Florencijoje. Jį kvietė atvykti į policiją.

Kiti keleiviai stebėtinai aiškiai prisiminė vyrą, palikusį la-

gaminą. Jis buvo toks tipas, kuris iš pirmo žvilgsnio kėlė įtarimą. Apsirengęs anglišku mėlynu švarku be auksinių sagų, su bordo spalvos kaklaryšiu, tylenis, atrodė norintis bet kokia kaina likti nepastebėtas. Tačiau išsidavė dirbantis kažkokiame laikraštyje ar leidykloje, ar kažkur, kas siejosi su (čia liudytojų nuomonės išsiskyrė) fizika, metanu ar metempsichoze. Ir su arabais.

Ant kojų sukeltos policijos nuovados ir karabinierių daliniai. Jau gaunami pirmi pranešimai, kuriuos tardytojai kruopščiai analizuoja. Bolonijoje sulaikyti du Libijos piliečiai. Policijos dailininkas sukūrė fotorobotą, kuris dabar puikavosi televizoriaus ekrane. Piešinys nebuvo panašus į Belbą, tačiau Belbas buvo panašus į piešinį.

Belbui neliko jokių abejonių. Žmogus su lagaminėliu buvo jis pats. Bet juk lagaminėlyje buvo Aljė knygos. Jis paskambino Aljė, niekas neatsiliepė.

Jau buvo vėlus vakaras, jis nedrįso išeiti, todėl išgėrė migdomųjų ir atsigulė. Kitą rytą vėl pabandė rasti Aljė. Tyla. Nusileido nusipirkti laikraščių. Laimė, pirmajam puslapiui vis dar rūpėjo laidotuvės, todėl žinutė apie traukinį su fotorobotu buvo toliau. Grįžo namo pakelta apykakle, paskui suprato vis dar dėvintis tą patį bleizerį. Laimė, be bordo spalvos kaklaryšio.

Jam bandant dar kartą viską mintyse sudėlioti į vietas, suskambo telefonas. Balsas nepažįstamas, užsieniečio, su lengvu balkanišku akcentu. Kalba saldi lyg medus, tarytum skambinantis darytų tai tik iš geros širdies, be jokios asmeninės naudos. „Vargšas ponas Belbai, – tarė balsas, – pakliuvote į labai nemalonią istoriją. Nereikia vežti svetimų daiktų nepatikrinus jų turinio. Būtų didelė bėda, jei kas nors praneštų policijai, jog ponas Belbas yra nepažįstamasis iš 45 vietos."

Aišku, tokio kraštutinio žingsnio būtų galima išvengti, jei Belbas sutiktų bendradarbiauti. Tarkim, jei pasakytų, kur yra tamplierių žemėlapis. O kadangi likti Milane jam dabar pa-

vojinga, nes visi žino, kad, norėjęs pasikėsinti į Europos ekspresą, žmogus įsėdo į jį Milane, daug apdairiau būtų perkelti visą istoriją į neutralią teritoriją, tarkim, Paryžių. Kodėl nesusitikus Sloano knygyne, *Manticore* gatvė, trečias numeris, tarkim, po savaitės? O gal Belbui geriau važiuoti tuoj pat, kol jo dar niekas neatpažino. Sloano knygynas, *Manticore* gatvė, trečias numeris. Birželio dvidešimtosios vidurdienį jis ten pamatytų pažįstamą veidą, barzdotąjį poną, su kuriuo taip draugiškai šnekučiavosi traukinyje. Šis pasakytų, kur rasti kitus draugus, o vėliau, pamažu, geroje draugijoje, iki prasidedant vasaros solsticijai jis pagaliau papasakotų, ką žino, ir visi taikiai išsiskirtų. *Manticore* gatvė, trečias numeris, lengva prisiminti.

109

Sen Žermenas... Labai subtilus ir sąmojingas... Sakė, kad žino visas paslaptis... Dažnai pasirodymuose naudojosi garsiuoju magišku veidrodžiu, kuris buvo jo šlovės dalis... Katoptrikos efektų dėka jame atsispindėdavo laukiami ir beveik visada atpažįstami šešėliai, todėl jo ryšys su anapusiniu pasauliu buvo įrodytas dalykas.

(Le Coulteux de Canteleu „Les sectes et les sociétés secrètes", Paryžius, Didier, 1863, p. 170–171)

Belbas suprato įkliuvęs. Viskas buvo aišku. Aljė patikėjo jo istorija, jam reikėjo žemėlapio, jis paspendė spąstus ir dabar laikė jį savo rankose. Belbas turėjo važiuoti į Paryžių ir atskleisti tai, ko nežinojo (kad jis to nežinojo, žinojo tik jis vienas, aš buvau išvykęs ir nepalikau adreso, Diotalevis vadavosi mirtimi), arba visa Italijos policija sugrius jam ant galvos.

Bet ar galėjo Aljė ryžtis tokiam bjauriam žaidimui? Kokia jam iš to buvo nauda? Tą seną beprotį reikia sugriebti už apykaklės ir nuvilkti į nuovadą. Tik taip Belbui pavyktų išsisukti iš šios istorijos.

Jis sėdo į taksi ir nuvyko prie namo greta Piola aikštės. Langai uždaryti, ant vartų nekilnojamojo turto agentūros raštelis: „IŠNUOMOJAMA". Kvailystė, juk dar praėjusią savaitę Aljė čia gyveno, jis pats jam skambinęs. Paspaudė gretimo namo durų skambutį. „Tas ponas? Vakar išsikraustė. Tikrai nežinau kur, pažinojau jį tik iš matymo, jis buvo labai paslaptingas ir, manau, labai daug keliaudavo."

Liko tik pasiteirauti agentūroje. Tačiau ten apie Aljė niekas nieko negirdėjo. Namas buvo išnuomotas prancūzų firmai. Nuompinigiai visada laiku įplaukdavo per banką. Nuomos atsisakyta prieš dvidešimt keturias valandas, neatsiimtas ir piniginis užstatas. Visas ryšys laiškais buvo palaikomas su ponu Ragotkiu. Nieko daugiau jie nežino.

Tiesiog neįtikėtina. Paslaptingasis pulkininko svečias, Rakoskis ar Ragotskis, ieškomas apsukriojo de Andželio ir Interpolo, laisvai visur, kur tinkamas, nuomojo nekilnojamąjį turtą. Mūsų istorijoje Rakoskis iš Ardenčio pasakojimų buvo Račkovskio iš Ochrankos įsikūnijimas, o šitas, kaip įprasta, Sen Žermeno įsikūnijimas. Bet kuo čia dėtas Aljė?

Belbas nuėjo į leidyklą. Įsmuko tarsi vagis ir užsidarė savo kambaryje. Bandė susivokti.

Buvo galima išprotėti, o Belbas tikėjo jau išprotėjęs. Ir neturėjo su kuo pasitarti. Šluostydamas nuo kaktos prakaitą jis mechaniškai, negalvodamas, ką daro, sklaidė prieš dieną ant stalo padėtus rankraščius, tik staiga puslapio pradžioje pamatė parašytą Aljė vardą.

Pažvelgė į rankraščio pavadinimą. Kažkurio iš velniavos meistrų rašliava, pavadinta „Visa tiesa apie grafą Sen Žerme-

ną“. Vėl perskaitė tą puslapį. Ten buvo parašyta, cituojant Šakornako biografiją, kad Klodas Lui Sen Žermenas dar vadinosi ponu de Siurmonu, grafu Soltykovu, misteriu Veldonu, Belmaro markizu, princu Rakociu ar Ragozkiu ir taip toliau, tačiau jo giminės vardai buvę grafas de Sen Martenas ir markizas de Aljė, pagal jo protėvių Pjemonte turėto dvaro pavadinimą.

Puiku, dabar Belbas galėjo nusiraminti. Jis visur ieškomas kaip teroristas, Planas buvo tikras, Aljė per dvi dienas sugebėjo išnykti. Be to, jis pasirodė esąs ne mitomanas, o tikras ir nemirtingas grafas Sen Žermenas, niekada nė nesistengęs to slėpti. Vienintelis tikras dalykas tame tikrove virstančios netikrovės sūkuryje buvo jo vardas. Nors ne, ir jo vardas buvo netikras, Aljė nebuvo Aljė, bet nesvarbu, kaip iš tiesų buvo, jau ilgus metus jis elgėsi kaip personažas tos istorijos, kurią mes paskui sukūrėme.

Šiaip ar taip, Belbas neturėjo pasirinkimo. Dingus Aljė, jis negalėjo pristatyti policijai to, kuris jam davė lagaminėlį. O jei policija ir būtų juo patikėjusi, būtų paaiškėję, kad lagaminėlį jam davė asmuo, ieškomas už žmogžudystę, kuris jau beveik dvejus metus dirbo jo leidykloje konsultantu. Puikus alibi.

Bet norint suvokti visą šią istoriją – jau savaime pakankamai keistą – ir priversti policiją ja patikėti, reikėtų pateikti jos priešistorę, išeinančią už fantazijos ribų. Taigi reikėtų pripažinti, kad kiekviena mūsų išrasto Plano eilutė, kiekvienas žodis, taip pat ir karštligiška žemėlapio paieška atitinka tikrąjį Planą, kuriame jau buvo Aljė, Rakoskis, Račkovskis, Ragotkis, barzdotasis ponas, „Tres“ ir visi kiti, iki pat Proveno tamplierių. Ir tai, kad pulkininkas viską suprato teisingai. Bet jis suprato teisingai klysdamas, nes mūsų Planas skyrėsi nuo jo plano, o jei jo planas buvo teisingas, tai negalėjo būti teisingas mūsiškis, arba atvirkščiai, taigi, jei buvo mūsų tiesa, kodėl prieš dešimt metų Rakoskiui reikėjo vogti iš pulkininko netikrus prisiminimus?

Vien perskaičius tai, ką Belbas surašė Abulafijoje, kitą rytą man norėjosi trenkti galva į sieną. Kad įsitikinčiau, jog bent siena yra tikra. Įsivaizdavau, kaip tą dieną ir vėliau jautėsi Belbas. Bet tai dar buvo ne pabaiga.

Ieškodamas ko nors, kas galėtų jam padėti, jis paskambino Lorencai. Jos nebuvo. Galėjo kirsti lažybų, kad jos daugiau nebepamatys. Kažkokiu būdu Lorenca buvo Aljė kūrinys, Aljė buvo Belbo kūrinys, ir Belbas nebežinojo, kieno kūrinys jis pats buvo. Jis vėl paėmė laikraštį. Vienintelis tikras dalykas buvo, kad jis yra žmogus iš fotoroboto. Kad jį tuo įtikintų, tą akimirką kabinete suskambo telefonas. Tas pats balkaniškas akcentas, tie patys patarimai. Susitikimas Paryžiuje.

– Kas jūs tokie? – rėkte išrėkė Belbas.

– Mes esame „Tres“, – atsakė balsas, – o jūs apie „Tres“ žinote daugiau už mus pačius.

Tada jis apsisprendė. Pakėlė ragelį ir paskambino de Andželiui. Nuovadoje jam nenorėjo nieko sakyti, suprato tik tiek, kad komisaras ten nebedirba. Paskui, jam primygtinai reikalaujant, nusileido ir sujungė su kažkuriuo kabinetu.

– O, ką aš girdžiu, daktaras Belbas, – prabilo de Andželis, kaip Belbui pasirodė, sarkastišku tonu. – Jūs mane radote visai atsitiktinai. Kraunuosi lagaminus.

– Lagaminus? – Belbas išsigando aliuzijos.

– Mane perkelia į Sardiniją. Ten, atrodo, ramu.

– Daktare de Andželi, mums skubiai reikia pasikalbėti. Apie tą istoriją...

– Istoriją? Kokią?

– Pulkininko. Ir kitą... Jūs klausėte Kazaubono, ar šis negirdėjęs kalbant apie „Tres“. Aš girdėjau. Turiu jums pasakyti kai ką svarbaus.

– Nesakykite. Tai jau ne mano reikalas. Be to, ar ne per vėlu?

– Pripažinsiu, anuomet kai ką nutylėjau. Tačiau dabar noriu pasakyti viską.

– Ne, daktare Belbai, nereikia nieko sakyti. Žinokite, mūsų pokalbio kažkas tikrai klausosi, ir noriu, kad jis žinotų, jog aš nenoriu nieko girdėti ir nieko nežinau. Turiu du mažus vaikus. Kažkas man pasakė, jog jiems gali kas nors nutikti. Ir patvirtino nejuokaują – vakar rytą, kai mano žmona užvedė automobilį, sprogo variklio dangtis. Užtaisas ne didesnis už petardą, tačiau pakankamas, kad suprasčiau, jog norint viskas įmanoma. Nuėjau pas komisarą ir pasakiau, kad visada vykdžiau savo pareigą, net daugiau nei buvo būtina, bet nesu didvyris. Galėčiau paaukoti savo gyvybę, bet ne žmonos ir vaikų. Paprašiau mane perkelti. Paskui visiems paskelbiau, kad esu bailys ir man visko gana. O dabar tą patį sakau jums ir tiems, kurie klausosi. Sužlugdžiau savo karjerą, niekinu patį save – švelniai tariant, suprantu esąs žmogus be garbės, bet taip išgelbėsiu brangiausius man žmones. Sako, Sardinija nepaprastai graži, nebereikės taupyti, kad galėčiau vasarą nusiųsti vaikus prie jūros. Viso gero.

– Palaukit, tai labai svarbu, aš patekau į bėdą...

– Į bėdą? Esu patenkintas. Kai prašiau man padėti, jūs to nepadarėte. Nė jūsų draugas Kazaubonas. O dabar, patekęs į bėdą, šaukiatės manęs. Aš taip pat bėdoje. Jūs pavėlavote. Filmuose sakoma, kad policija privalo tarnauti piliečiams, ar tik ne apie tai galvojate? Ką gi, kreipkitės į policiją, į tą, kuris vietoj manęs.

Belbas padėjo ragelį. Viskas tobula: jam užkirto kelią pas vienintelį policininką, kuris būtų galėjęs juo patikėti.

Paskui prisiminė Garamondą su jo plačiomis pažintimis: prefektais, komisarais, aukštais pareigūnais – jis būtų galėjęs padėti. Nuskubėjo pas jį.

Garamondas prielankiai išklausė jo pasakojimą, įterpdamas

mandagius šūksnius „ką jūs sakote“, „tik pagalvokite, ką aš girdžiu“, „tiesiog romanas, dar daugiau – fantazija“. Po to sunėrė rankas, įsmeigė į Belbą kupiną užuojautos žvilgsnį ir tarė:

– Mano berniūk, leiskite taip į jus kreiptis, nes galėčiau būti jūsų tėvas, na, gal ne tėvas, esu dar jaunas vyras, prisipažinsiu, tiesiog jaunuolis, bet, jei leistumėt, vyresnysis brolis. Kalbu nuoširdžiai, mes pažįstami jau daug metų. Man susidarė įspūdis, kad jūs per daug susijaudinęs, išsekęs, pakrikusiais nervais, dar daugiau – pervargęs. Nemanykite, kad jūsų nevertinu, žinau, leidyklai jūs atiduodate kūną ir sielą, vieną dieną reikės šį dėkingumą išreikšti, taip sakant, materialiai, tai nepakenks. Bet, jumis dėtas, išvažiuočiau atostogų. Sakote, atsidūrėte sudėtingoje padėtyje. Tiesą pasakius, aš nedramatizuočiau, dar daugiau, patikėkite, „Garamond“ leidyklai būtų labai nemalonu, jei jos geriausias darbuotojas įsiveltų į neaiškią istoriją. Sakote, kažkas kviečia jus į Paryžių. Nenoriu gilintis, tiesiog tikiu jumis. Na ir kas? Važiuokite, ar ne geriau viską tuoj pat išsiaiškinti? Jūs teigiate atsidūręs, kaip čia pasakius, konfliktinėje situacijoje su tokiu džentelmenu kaip ponas Aljė. Nenoriu žinoti, kas tarp judviejų įvyko ir nesiruošiu daug galvoti apie tuos homonimus, apie kuriuos jūs man papasakojote. Kiek žmonių pasaulyje vadinasi Žermenais, na ir kas? Jei Aljė nuoširdžiai prašo jūsų atvykti į Paryžių viską išsiaiškinti – ką gi, važiuokite į Paryžių, juk tai ne pasaulio pabaiga. Žmonių santykiuose būtinas nuoširdumas. Važiuokite į Paryžių, ir jei kas nors jums slegia širdį, – netylėkite. Kas širdyje – tas tebūnie ir ant lūpų. Ką reiškia visos šios paslaptys! Jei teisingai supratau, ponas Aljė sielvartauja, nes jūs nenorite jam pasakyti, kur yra žemėlapis, planas, pranešimas ar kas ten dar, ką jūs turite, bet nieko su tuo nedarote, o gerajam Aljė tai galbūt reikalinga studijoms. Mes juk tarnaujame kultūrai, ar aš klystu? Atiduokite jam tą žemėlapį, atlasą, topografinį planą – nenoriu nė žinoti, kas tai. Jei jis taip labai jo nori – tam

yra priežastis, neabejotinai rimta, džentelmenas visada lieka džentelmenu. Važiuokite į Paryžių, paspauskite vienas kitam rankas, ir bus viskas baigta. Sutarta? Ir nesikankinkite daugiau negu būtina. Žinokite, kad mane visada rasite čia, – jis pakėlė vidaus telefono ragelį. – Ponia Gracija... Štai, kiekvieną kartą, kai man jos reikia, jos nėra. Jūs turite savo rūpesčių, brangusis Belbai, bet jei žinotumėt manuosius... Viso gero. Jei pamatytumėte koridoriuje ponią Graciją, pasakykite, kad aš kviečiu ją užeiti. Ir patariu – pailsėkite.

Belbas išėjo. Sekretoriate ponios Gracijos nebuvo, jis pamatė įsižiebiant raudoną asmeninės Garamondo linijos lemputę, matyt, jis kažkam skambino. Belbas nepajėgė atsispirti pagundai (manau, pirmąkart gyvenime jis pasielgė netaktiškai). Pakėlė ragelį ir pasiklausė pokalbio. Garamondas kažkam kalbėjo:

– Nesirūpinkit. Manau, aš jį įtikinau. Jis atvažiuos į Paryžių... Mano pareiga. Juk ne veltui priklausome vienai dvasinei riterijai.

Taigi Garamondas buvo paslapties dalis. Kokios paslapties? Tos, kurią dabar tik jis, Belbas, galėjo atskleisti. Ir kuri neegzistavo.

Buvo jau vakaras. Jis nuėjo į Pilado barą, persimetė pora žodžių su vienu kitu lankytoju, per daug išgėrė. O rytą nutarė pamatyti savo vienintelį likusį draugą. Nuėjo pas Diotalevį. Nuėjo prašyti pagalbos žmogaus, gulinčio mirties patale.

Ir Abulafijoje paliko karštligišką jų paskutinio pokalbio ataskaitą, kurioje negalėjau atskirti, kurie žodžiai priklausė Diotaleviui, o kurie – Belbui, nes ir vienu, ir kitu atveju tai buvo lyg šnabždesys to, kuris sako tiesą žinodamas, kad laikas žaisti prasimanymais jau išseko.

Taip nutiko rabinui Izmaeliui ben Elišui ir jo mokiniams, kurie studijavo *Jesirah* knygą, supainiojo ėjimus ir ėjo atgal, kol dėl raidžių galybės patys iki bambos susmego į žemę.

(Pseudo Saadya „Sefer Jesirah komentarai")

Dar niekada jis nematė jo tokio balto, nors jau buvo beveik plaukų, be antakių, be blakstienų. Atrodė lyg biliardo kamuolys.

– Atleisk, ar galiu su tavim pasikalbėti apie savo reikalus? – tarė.

– Aišku. Aš nebeturiu jokių reikalų. Tik Poreikius. Iš didžiosios P.

– Girdėjau, išrado naują terapiją. Tie dalykai praryja dvidešimtmečius, o penkiasdešimtmečius veikia lėtai ir lieka pakankamai laiko rasti kokią nors išeitį.

– Kalbėk už save. Man dar ne penkiasdešimt. Mano kūnas dar jaunas, todėl turiu privilegiją numirti greičiau už tave. Bet, kaip matai, man sunku kalbėti. Pasakok savo istoriją, aš pailsėsiu.

Iš paklusnumo ir pagarbos Belbas papasakojo jam visą savo istoriją,

Tada, šnopuodamas lyg Padaras iš mokslinės fantastikos filmo, prabilo Diotalevis. Toks pat skaidrus kaip ir tas Padaras, jis, toks pat be ribų tarp vidaus ir išorės, odos ir mėsos, švelnaus šviesaus pūkelio, matomo pro ties pilvu prasisegusią pižamą, ir gličios vidurių raizgalynės, kurią tik rentgeno spinduliai arba paskutinė ligos stadija galėtų paversti regima.

– Jakopai, aš esu čia, lovoje, ir nematau, kas vyksta lauke. Kiek suprantu, tai, ką man papasakojai, arba vyksta tavyje, arba vyksta aplink tave. Ir vienu, ir kitu atveju jokio skirtumo,

kas išprotėjo: tu ar pasaulis. Abiem atvejais kažkas persistengė apdorodamas, sumaišydamas, suversdamas į vieną krūvą Knygos žodžius.

– Ką nori tuo pasakyti?

– Mes nusidėjome prieš Žodį, tą, kuris sukūrė ir palaiko pasaulį. Dabar tu esi dėl to nubaustas taip pat, kaip ir aš esu nubaustas. Tarp mūsų nėra jokio skirtumo.

Įėjo seselė, kažkuo suvilgė jam lūpas ir paprašė Belbo daugiau jo nevarginti, bet Diotalevis pasipriešino:

– Palikite mus. Turiu pasakyti jam Tiesą. Jūs žinote Tiesą?

– Pone, aš, na ir klausimas...

– Tuomet eikite. Turiu pasakyti savo draugui labai svarbų dalyką. Jakopai, paklausyk. Žmogaus kūne yra galūnės, sąnariai, organai, jie yra ir Toroje, supranti? O taip, kaip Toroje yra galūnės, sąnariai ir organai, taip jie yra ir žmogaus kūne, supranti?

– Suprantu.

– Kai rabbi Meiras mokėsi iš rabbi Akibo, į rašalą jis įmaišydavo vitriolio, o mokytojas nieko nesakydavo. Tačiau kai rabbi Meiras paklausė rabbi Izmaelio, ar gerai daro, šis jam atsakė: „Mano sūnau, savo darbe būk labai atsargus, nes tai – dieviškas darbas, ir jei praleisi nors vieną raidę ar parašysi viena daugiau – sugriausi visą pasaulį..." Mes užsimojome perrašyti Torą ir nesijaudinome dėl raidžių – viena daugiau ar mažiau...

– Mes tik juokavome...

– Su Tora negalima juokauti.

– Mes juokavome su istorija, su kitų raštais...

– Ar yra toks raštas, kuriuo būtų pagrįstas pasaulis, bet kuris nebūtų Knyga? Duok man vandens, ne, ne iš stiklinės, suvilgyk tą skepetą. Ačiū. Dabar klausyk. Sujaukti Knygos raides – tai sujaukti pasaulį. Kitaip nebūna. Kalbu apie kiekvieną knygą, net elementorių. Ar tokie tipai kaip tavasis daktaras Vagneris nesako, jog žaidžiantis žodžiais, kuriantis anag-

ramas, iškreipiantis leksiką nešioja sieloje bjaurastį ir nekenčia savo tėvo?

– Ne, kiek kitaip, bet jie yra psichoanalitikai, kalba taip dėl pinigų, jie – ne tavieji rabinai.

– Visi, visi yra rabinai. Visi kalba apie tą patį. Ar manai, kad rabinai, kalbėję apie Torą, galvojo apie pergamento ritinį? Jie kalbėjo apie mus, bandančius kalba pakeisti savąjį kūną. Dabar klausyk. Knygos raides reikia dėlioti pamaldžiai, o mes to nedarėme. Kiekvienoje knygoje įaustas Dievo vardas, o mes nesimelsdami kūrėme visų istorijos knygų anagramas. Tylėk ir klausyk. Tas, kuris imasi Toros, palaiko pasaulio judėjimą, o ją skaitydamas ar perrašydamas palaiko ir savo kūno judėjimą, nes kūne nėra tokių dalių, kurios pasaulyje neturėtų savo atitikmenų... Suvilgyk skepetą, ačiū. Keisdamas Knygą, keiti pasaulį, o, keisdamas pasaulį, keiti kūną. Mes to nesupratome. Tora paleidžia iš savo skrynios vieną žodį, jis pasirodo akimirką ir tuoj pat vėl pasislepia. Ir atsiskleidžia tik tam, kas ją myli. Ji lyg gražiausia moteris, kuri slepiasi mažame tolimame savo rūmų kambarėlyje. Ji turi vieną meilužį, apie kurio buvimą nežino niekas. O jei kas nori ją išprievartauti ir suima savo purvinomis rankomis – ji priešinasi. Ji pažįsta savo meilužį, atveria mažąsias dureles ir akimirkai pasirodo. Paskui vėl greit pasislepia. Toros žodžiai atsiskleidžia tik tiems, kurie ją myli. O mes norėjome kalbėti apie knygas be meilės, su pajuoka.

Belbas vėl suvilgė skepeta jam lūpas.

– Na ir kas?

– Tas, kad mes panorome padaryti tai, kas mums nebuvo leista ir kam nebuvome pasiruošę. Dėliodami Knygos žodžius, norėjome sukurti Golemą.

– Nesuprantu...

– Nebegali suprasti. Esi savo kūrinio kalinys. Tačiau tavo istorija vis dar vyksta išoriniame pasaulyje. Nežinau kaip, bet

dar gali nuo jos pabėgti. Su manim yra kitaip, savo kūnu aš patiriu tai, ką mes juokais padarėme su Planu.

– Nekalbėk nesąmonių, tai tik ląstelės...

– O kas gi yra ląstelės? Ištisus mėnesius tarsi dievobaimingi rabinai tarėme įvairius Knygos raidžių junginius. GCC, CGC, GCG, GGG. Ką kalbėjo mūsų lūpos, to mokėsi mūsų ląstelės. Ką padarė mano ląstelės? Jos sukūrė kitokį Planą ir dabar eina savo keliu. Mano ląstelės kuria savo istoriją, skirtingą nuo kitų. Mano ląstelės jau išmoko, kad galima piktažodžiauti anagramuojant Knygą ir visas kitas pasaulio knygas. Tą patį jos išmoko daryti su mano kūnu. Jis perstatinėja atvirkštine tvarka, maino, keičia, permutuoja, kuria niekada nematytas beprasmes ląsteles arba tokias, kurios turi prasmes, priešingas teisingajai. Turi būti viena teisinga prasmė ir daug klaidingų prasmių, kitaip mirštama. Tačiau jos tiesiog žaidžia, netikėdamos, aklai. Jakopai, kol dar pajėgiau skaityti, per šituos mėnesius perskaičiau daug žodynų. Tyrinėjau žodžių istorijas, norėdamas suprasti, kas įvyks mano kūne. Mes, rabinai, taip darome. Ar kada susimąstei, kad retorikos terminas „metatezė" panašus į onkologijos terminą „metastazė"? Kas yra „metastazė"? Vietoj „krankia" pasakai „knarkia". O vietoj „jaunas" gali pasakyti „naujas". Tai – *Temurah*. Žodyne parašyta, kad metatezė reiškia sukeitimą, mutaciją. O metastazė reiškia mutaciją ir sukeitimą. Žodynai tokie kvaili. Ta pati šaknis, ir turime arba metatitemiją, arba metistemiją. Metatitemija reiškia įterpimą, perkėlimą, vietos pakeitimą, panaudojimą vietoj ko nors, taisyklės laužymą, prasmės pakeitimą. O metistemija? Visai tą patį: vietos pakeitimą, permutaciją, perkėlimą, įprastos nuomonės pakeitimą, išėjimą iš proto. Mes ir visi tie, kurie ieško slaptosios teksto prasmės, visi mes išėjome iš proto. Taip pat ir mano klusniosios ląstelės. Todėl aš mirštu, Jakopai, ir tu tai žinai.

– Dabar taip kalbi todėl, kad tau bloga...

– Dabar taip kalbu todėl, kad pagaliau supratau viską apie savąjį kūną. Diena po dienos tyrinėju jį, žinau, kas įvyks, tik negaliu tam užkirsti kelio, ląstelės man nepaklūsta. Mirštu, nes įtikinau savo ląsteles, jog nėra tvarkos ir su kiekvienu tekstu gali daryti ką tinkamas. Visą gyvenimą aš savo smegenimis stengiausi sau tai įteigti. Ir mano smegenys, matyt, joms perdavė šią žinią. Kodėl turėčiau manyti, kad jos yra atsargesnės už mano smegenis? Mirštu, nes mūsų prasimanymams nebuvo ribų.

– Klausyk, tai, kas tau nutiko, niekaip nesusiję su mūsų Planu...

– Ne? O kodėl tau nutiko tai, kas nutiko? Pasaulis elgiasi taip pat kaip ir mano ląstelės.

Jis atsigulė išsekęs. Įėjęs daktaras pusbalsiu sušvokštė, kad negalima šitaip jaudinti mirštančiojo.

Belbas išėjo. Tą dieną jis matė Diotalevį paskutinį kartą.

Na, gerai, rašė jis, policija jo ieško dėl tos pačios priežasties, dėl kurios Diotalevis serga vėžiu. Vargšas bičiulis, jis miršta, bet ką daryti man, jei nesergu vėžiu? Važiuoti į Paryžių ir ten ieškoti neoplazijos dėsnio.

Jis pasidavė ne iš karto. Keturias dienas sėdėjo užsidaręs namuose ir, ieškodamas paaiškinimo, tvarkė savuosius *files*, sakinį po sakinio. Po to užrašė savo pasakojimą lyg testamentą, paliktą pačiam sau, Abulafijai, man ar bet kam, kas galės jį perskaityti. Ir antradienį pagaliau išvažiavo.

Manau, Belbas vyko į Paryžių norėdamas jiems pasakyti, kad nėra jokių paslapčių, tikroji paslaptis – leisti ląstelėms veikti pagal jų prigimties išmintį, o paslapčių gelmių ieškojimas veda pasaulį į niekingą vėžį. Pasakyti, kad iš visų niekingiausias ir kvailiausias buvo jis, nieko nežinantis ir viską išsigalvojęs, kad yra bailys, o de Andželis jam patvirtino, jog didvyrių maža.

Paryžiuje, matyt, įvyko pirmas susitikimas ir jis suprato, kad Jie netiki jo žodžiais. Tie žodžiai atrodė per daug paprasti. Dabar jie laukė apreiškimo, priešingu atveju – mirtis. Belbas neturėjo ko atskleisti ir bijojo mirti – paskutinis jo bailumo pasireiškimas. Tada jis pabandė sumėtyti pėdas ir paskambino man. Bet jį sugavo.

111

C'est une leçon par la suite. Quand votre ennemi se reproduira, car il n'est pas à son dernier masque, congédiez-le brusquement, et surtout n'allez pas le chercher dans les grottes.*

(Jacques Cazotte „Le diable amoureux", 1772, puslapis, uždraustas vėlesniuose leidimuose)

Dabar, Belbo bute baigęs skaityti jo išpažintį, svarsčiau, ką turėčiau daryti. Eiti pas Garamondą nebuvo prasmės, de Andželis išvažiavo, Diotalevis pasakė viską, ką galėjo pasakyti. Lija toli, ten nėra telefono. Dabar – birželio dvidešimt trečiosios dienos šešios valandos ryto, ir jei kas nors turi įvykti – įvyks šią naktį, *Conservatoire.*

Reikėjo greitai apsispręsti. Kodėl negalėjai apsimesti, kad nieko neįvyko, svarsčiau tą vakarą periskope. Perskaitei pamišėlio užrašus, pasakojančius apie jo pokalbius su kitais pamišėliais ir apie paskutinį susitikimą su per daug įsiaudrinusiu arba prislėgtu mirštančiuoju. Nežinai, ar Belbas tikrai skambino tau iš Paryžiaus, gal jis buvo kur nors prie Milano, o gal

* Tai dar viena pamoka. Kai jūsų priešas vėl pasirodys, tuoj pat jį išvarykite ir jokiu būdu neikite jo ieškoti į grotas, nes jis turi ne vieną kaukę. (*Pranc.*)

telefono būdelėje už kampo. Kodėl tau turi rūpėti galbūt išgalvota istorija, kuri tavęs visai neliečia?

Taip svarsčiau periskope, nutirpusiomis kojomis ir aptemusiomis akimis, jausdamas nenatūralią ir pačią natūraliausią baimę, kokią kiekvienas žmogus privalo jausti, likęs naktį vienas tuščiame muziejuje. Bet tą rytą nejaučiau baimės. Vien tik smalsumą. Ir pareigos, o gal draugystės jausmą.

Aš privalau vykti į Paryžių, gerai nežinojau ko, bet negalėjau palikti Belbo vieno. Gal kaip tik to jis iš manęs tikėjosi: kad nakties metu prasibraučiau į piktadarių irštvą ir, Suyodhanui ruošiantis smeigti širdin aukojimų peilį, įpulčiau po šventyklos skliautais su savo sipajais, ginkluotais gelžgaliais užtaisytais šautuvais, ir jį išgelbėčiau.

Laimė, turėjau pasiėmęs pinigų. Paryžiuje sėdau į taksi ir liepiau vežti į *Manticore* gatvę. Taksistas ilgai keikėsi, nes jos nerado net savo planuose, ir iš tiesų toji gatvelė, platumo kaip traukinio koridorius, buvo senosios Bjevr apylinkėse, už *Saint Juljien le Pauvre* bažnyčios. Taksi negalėjo ten nė įvažiuoti. Išlipau prie kampo.

Dvejodamas žengiau tuo skersgatviu, kuriame nebuvo jokių durų, tik staiga gatvė kiek paplatėjo, ir pamačiau knygyną. Nežinia kodėl jis buvo pažymėtas trečiuoju numeriu, nes nesimatė nei pirmo, nei antro. Krautuvėlė su vienu langu, o pusė durų atstojo vitriną. Jos šonuose pora dešimčių knygų, gana, kad suprastum pakraipą. Apačioje – radioestezinių švytuoklių eilė, dulkėtos smilkalų dėžutės, maži amuletai iš Pietų Amerikos ar Rytų. Daug būrimo kortų malkų, visokiausių stilių ir įpakavimų.

Taip pat ir viduje, krūvos knygų pasieniais ir ant grindų, gilumoje – stalelis ir pardavėjas, rodos, tyčia parinktas taip, kad koks nors rašytojas galėtų parašyti, jog jis yra senesnis už parduodamas knygas. Jis kažko ieškojo dideliame ranka surašytame registre, nekreipdamas dėmesio į lankytojus. Kita vertus, lankytojų buvo tik du. Jie traukė senas knygas, beveik vi-

sas be viršelių, iš svyruojančių lentynų, kėlė debesis dulkių ir čia pat jas skaitė, tačiau iš jų veidų išraiškos neatrodė, kad ruoštųsi jas pirkti.

Vienintelė lentynomis neužstatyta vieta buvo prie plakato. Ryškios spalvos, eilė ovalių portretų su dvigubais rėmais kaip mago Hudinio plakatuose. „Le Petite Cirque de l'Incroyable. Madame Olcott et ses liens avec l'Invisible."* Gelsvas stambių bruožų veidas, dvi sruogos juodų plaukų, ant sprando susuktų į kuodą, – man tai pasirodė kažkur matyta. „Les Derviches Hurleurs et leurs danse sacrée. Les Freaks Mignon, ou Les Petits-fils de Fortunio Liceti."** Būrelis patetiškai pasibaisėtinų pabaisų. „Alex et Denys, les Géants d'Avalon. Theo, Leo et Geo Fox, Les Enlumineurs de l'Ectoplasme..."***

Sloano knygyne iš tiesų galėjai rasti visko ir kiekvienai progai, nuo lopšio iki karsto lentos, čia net galėjai vakarais pasismaginti kartu su vaikais, kol jie dar nesugrūsti piestoje. Suskambo telefonas ir pardavėjas, nukėlęs šūsnį lapų, surado ragelį. „Oui, monsieur, – tarė. – C'est bien ça."**** Keletą minučių jis klausėsi tylėdamas, iš pradžių pritariamai, po to rodydamas susirūpinimą, sakyčiau, labiau skirtą buvusiems knygyne, tarsi visi girdėtų tai, ką girdėjo jis, bet jis dėl to nenorėtų prisiimti jokios atsakomybės. Vėliau jo veide suspindo liūdesys, kaip paryžiečio pardavėjo, kai jo paprašo daikto, kurio jis neturi savo parduotuvėje, arba viešbučio portjė, sakančio, kad laisvų kambarių nėra. „Ah non, monsieur. Ah, ça... Non, non, monsieur, c'est pas notre boulot. Ici, vous savez, on vend des livres, on peut bien vous conseiller sur des catalogues, mais

* „Mažasis Neįtikėtino cirkas. Madam Olkot ir jos santykiai su Nematomu." (*Pranc.*)

** „Triukšmingieji dervišai ir jų šventasis šokis. Mažyliai Freksai, arba Mažyliai – Fortunijaus Licečio vaikaičiai." (*Pranc.*)

*** „Aleksas ir Deni, Avalono milžinai. Teo, Leo ir Geo Foksai, Ektoplazmos spalvintojai..." (*Pranc.*)

**** „Taip, pone. Gerai." (*Pranc.*)

ça... Il s'agit de problèmes très personnels, et nous... Oh, alors, il y a – sais pas, moi – des curés, des... oui, si vous voulez, des exorcistes. D'accord, je le sais, on connaît des confrères qui se prêtent... Mais pas nous. Non, vraiment la description ne me suffit pas, et quand même... Désolé monsieur. Comment? Oui... si vous voulez. C'est un endroit bien connu, mais ne demandez pas mon avis. C'est bien ça, vous savez, dans ces cas, la confiance c'est tout. A votre service, monsieur."*

Kiti du lankytojai išėjo, pasijutau nejaukiai. Apsisprendžiau, kostelėjimu atkreipiau senio dėmesį ir tariau ieškantis pažįstamo, draugo, kuris paprastai čia lankosi, tokio mesjė Aljė. Jis pažvelgė į mane, lyg būčiau ką tik skambinęs žmogus. Gal jis pažįstąs jį ne kaip Aljė, o kaip Rakoskį ar Soltykovą, ar... Jis dar sykį prisimerkęs pažvelgė į mane be jokios išraiškos veide ir tarė, kad mano draugai kažkokie keisti ir su daug vardų. Atsakiau, nesvarbu, paklausiau šiaip sau. Palaukit, tarė jis, tuoj atvyks mano kompanionas, gal jis pažįsta žmogų, kurio ieškote. Sėskitės, gilumoje yra kėdė. Paskambinsiu ir pasiklausiu. Jis pakėlė telefono ragelį, surinko numerį ir pusbalsiu kažką pasakė.

Tu kvailesnis už Belbą, Kazaubonai. Ko lauki? Kad jie atvyktų ir pasakytų: ak, puiku, Belbo draugas irgi čia, eime, eime kartu...

Skubiai atsistojau, atsisveikinau ir išėjau. Akimirksniu perėjau *Manticore* gatvę, pasisukiojau po skersgatvius ir išėjau prie Senos. Kvaily, tariau sau, ko tu tikėjaisi? Atvažiuoti, rasti Aljė, paimti jį už atvartų, išgirsti jo atsiprašymą: tai – nesusi-

* „O ne, pone. Juk tai... Ne, ne, pone, tai ne mūsų darbas. Čia, žinote, parduodamos knygos, mes galime pasiūlyti jums katalogų, na bet šitai... Tai labai asmeniška, o mes... Juk pagaliau yra – ką aš žinau – kunigai, na, jei norite – egzorcistai. Visiems žinomi broliai, kurie tuo užsiima... Tik ne mes. Tikrai ne, aprašymo nepakanka, bet vis dėlto... Apgailestauju, pone. Kaip? Taip... jei jums patinka. Tai gerai žinoma vieta, tik neklauskite mano nuomonės. Būtent. Žinote, tokiais atvejais pasitikėjimas yra viskas. Jūsų paslaugoms, pone." (*Pranc.*)

pratimas, štai jūsų draugas, jam nė plaukas nuo galvos nenukrito. Dabar jie žino, kad ir tu esi čia.

Buvo jau po vidurdienio, vakare *Conservatoire* turėjo kažkas įvykti. Ką daryti? Žingsniavau *Saint Jacques* gatve, kartkartėm atsigręždamas. Staiga man pasirodė, kad mane seka kažkoks arabas. Kodėl pamaniau, kad jis arabas? Pagrindinis arabų bruožas, bent Paryžiuje, tas, kad jie nepanašūs į arabus. Stokholme gal būtų kitaip.

Atsidūriau prie kažkokio viešbučio, įėjau ir paprašiau kambario. Lipdamas su raktu į savo kambarį, nuo medinių laiptų aikštelės, iš kur matėsi registratūra, pastebėjau įeinant tariamąjį arabą. Paskui koridoriuje sutikau kitų žmonių, kurie taip pat galėjo būti arabai. Tai akivaizdu, juk šioje miesto dalyje buvo nedideli viešbučiai arabams. Ko kita tikėjausi?

Įėjau į kambarį. Jis atrodė tvarkingas, net su telefonu, gaila, kad nežinojau, kam galėčiau paskambinti.

Neramiai miegojau iki trijų. Atsikėlęs nusiprausiau ir patraukiau į *Conservatoire*. Dabar man neliko nieko kita, kaip įeiti į jį, pasilikti iki uždarymo ir pasislėpus sulaukti vidurnakčio.

Taip ir padariau. Likus kelioms valandoms iki vidurnakčio stovėjau periskope, laukdamas nežinia ko.

Vieni aiškina *Nezah* kaip Atsparumo, Ištvermės, Neišsenkančios kantrybės sefirą. Iš tiesų mūsų laukė Išbandymas. Tačiau kiti ją aiškina kaip Pergalę. Kieno pergalę? Gal toje pralaimėjimų istorijoje, su velniavos meistrais, iš kurių išsišaipė Belbas, su Belbu, iš kurio išsišaipė velniavos meistrai, su Diotaleviu, iš kurio išsišaipė jo paties ląstelės, aš vienas šią akimirką buvau nugalėtojas. Tykojau prisiglaudęs periskope, žinodamas apie kitus, bet kiti apie mane nežinojo. Pirmoji mano projekto dalis vyko pagal planą.

O antroji? Ar vyks ji pagal mano planą ar pagal Planą, kuris dabar jau man nebepriklausė?

8

HOD

Rozenkreicerių ordino Šventykloje savo ceremonijoms ir apeigoms turime dvi ilgas gražias Galerijas. Vienoje iš jų rodome rečiausių ir puikiausių išradimų modelius bei pavyzdžius, kitoje – svarbiausių Išradėjų figūras.

(John Heydon „The English Physitians Guide: Or A Holy Guide“, Londonas, Ferris, 1662, The Preface)

Periskope tūnojau be galo ilgai. Jau buvo gal dešimta ar pusė vienuoliktos. Jei kas nors turi vykti – vyks navoje prieš Švytuoklę. Reikėjo paskubėti nusileisti žemyn ir susirasti slėptuvę bei stebėjimo vietą. Atvykęs per vėlai, po to, kai Jie jau bus įėję (pro kur?), galiu būti pastebėtas.

Nulipti. Judėti... Jau keletą valandų tik apie tai ir svajojau, o dabar, kai pagaliau galėjau, kai privalėjau tai daryti, jaučiausi lyg paralyžiuotas. Reikėjo pereiti tamsias sales, tik retkarčiais pasišviečiant žibintuvėliu. Pro langus skverbėsi skurdi nakties šviesa. Tikėjausi pateksiąs į vaiduoklišką mėnulio šviesos užlietą muziejų. Teko nusivilti. Vitrinų stikluose žaidė neryškūs langų atspindžiai ir, jei nebūčiau judėjęs labai atsargiai, tikrai būčiau nustūmęs kokią nors vitriną su stiklo ar metalo dirbiniais. Kartais įjungdavau žibintuvėlį. Jaučiausi tarsi būčiau „Crazy Horse“*, o šviesos pluoštas netikėtai išplėšdavo iš tamsos apnuogintus kūnus, tik ne iš mėsos – iš varžtelių, veržlių ir sraigtų.

O jei netikėtai būčiau apšvietęs kokią gyvą būtybę, kieno nors figūrą, gal Viešpačių pasiuntinio, einančio priešais tuo pačiu keliu? Kas būtų sušukęs pirmas? Įtempiau klausą. Kam? Nekėliau jokio triukšmo. Sėlinau. Taigi ir jis taip pat.

* Pasiutęs arklys (indėnų vadas). (*Angl.*) Paryžiaus naktinis baras.

Popietę praleidau stengdamasis įsidėmėti salių išdėstymo tvarką ir buvau tikras, kad ir tamsoje nesunkiai rasiu laiptus. Bet klaidžiojau kone apgraibomis ir visiškai praradau orientaciją.

Gal kurią nors salę kirtau jau antrą kartą, gal man jau niekada nepavyks iš ten išeiti, gal tas beprasmis klaidžiojimas tarp mašinų ir buvo apeigos.

Prisipažinsiu, nenorėjau leistis žemyn, troškau pavėluoti į susirinkimą.

Išėjau iš periskopo po ilgo, negailestingo sąžinės egzamino, per begalines laukimo valandas apmąstęs mūsų pastarųjų metų klaidas, bandydamas suprasti, kodėl dabar aš esu čia ir ieškau Belbo, neturėdamas tam jokio pateisinamo pagrindo, Belbo, kuris čia atsirado dėl dar miglotesnių priežasčių. Bet vos tik iš ten išėjau – viskas pasikeitė. Kuo toliau ėjau, tuo mano mintys darėsi man svetimesnės. Aš tapau Belbu. Ir, lygiai kaip Belbas, dabar jau priartėjęs prie savo ilgo pažinimo kelio pabaigos, žinojau, jog kiekvienas žemiškas objektas, net ir menkiausias, turi būti skaitomas lyg kažko kito hieroglifas ir niekas nėra taip realu kaip Planas. Ak, buvau gudrus. Kad suprasčiau, man pakako vieno blyksnio, tik dirstelėti į šviesos pluoštą. Neleidau savęs apgaudinėti.

...Fromeno variklis: vertikali rombo pavidalo konstrukcija, lyg anatominis maketas su dirbtiniais šonkauliais, demonstruojantis eiles ričių, nežinau, gal baterijų, jungtukų ar kaip juos ten vadina mokyklų vadovėliuose, valdomų pavaros diržų, per krumpliaratį sujungtų su dantračiu... kam jį panaudoti? Atsakymas: matuoti telūrinėms srovėms, tai akivaizdu.

Akumuliatoriai. Ką jie akumuliuoja? Gali tik įsivaizduoti trisdešimt šešis nematomuosius, kurie nelyginant užsispyrę sekretoriai (sekreto – paslapties – saugotojai) barbena naktimis, rašydami savo cimbolais, tikėdamiesi išgauti kibirkštį, garsą,

atgarsį, susiedami pakrantę su pakrante, gelmes su paviršiumi, nuo Maču Pikču iki Avalono, pyp pyp pyp, alio alio alio, *Parmasiel Parmasiel*, priėmiau virpesius, srovė Mu 36, ta pati, kurią brahmanai garbino kaip blankų Dievo alsavimą, įkišau kištuką, mikro-makrokosminė srovės grandinė veikia, po gaublio pluta virpa visos mandragoros šaknys, klausykitės Visuotinės Harmonijos giesmės, perduodu ir baigiu.

O Viešpatie, Europos lygumose kraujais plūdo kariuomenės, popiežiai siuntė prakeiksmus ir atskirdavo nuo Bažnyčios, imperatoriai – hemofilikai, paveikti kraujomaišos – susitikinėjo rūmų sodo medžioklės namelyje, kad suteiktų priedangą, prabangų fasadą darbui tų, kurie Saliamono Namuose klausėsi silpnų *Umbilicus Mundi* – Pasaulio Bambos – garsų.

Jie buvo čia, kad valdytų tuos pseudoterminius ezatetragramatinius elektrokapiliatorius – juk taip būtų pasakęs Garamondas, – retkarčiais išrasdami kokią vakciną ar lemputę, kad taip pateisintų nuostabiąją metalų istoriją, tačiau jų tikslas buvo visai kitas. Jie susirinko čia vidurnaktį, kad pasuktų šią statinę Diukretė mašiną – perregimą ratą, panašų į bandoljerę, ir gal tuomet du už jo virpantys rutuliukai ant dviejų lenktų lazdelių kibirkščiuodami susiliesdavo, Frankenšteinas taip tikėjosi įkvėpti gyvybę savajam Golemui, betgi ne, laukiamas signalas buvo visai kitoks, spėliok, dirbk, rausk, senas kurmi...

...Paprasčiausia siuvamoji mašina (o kas gi daugiau, tokia, kokios reklamuojamos kartu su krūtų augimą skatinančia piliule ir didžiuliu ereliu, sklendžiančiu virš kalnų su karčiuoju regeneratoriumi „Robur le Conquerant“, R–C, naguose), tačiau paleista ji įsuka ratą, ratas įsuka žiedą, žiedas... Ką daro žiedas, ką jis valdo? Užrašas skelbė: „Sužadintos Žemės laukų srovės“. Be jokios gėdos, net ir vaikai savo popietinių apsilankymų metu galėjo tai perskaityti, juk žmonija tikėjo einanti visai kita kryptimi, todėl jie galėjo viską išbandyti, atlikti patį didžiausią eksperimentą, sakydami, jog to reikia mecha-

nikai. Pasaulio Viešpačiai ilgus amžius mus kvailino. Sąmokslas mus apsuko, suvystė, sugundė, ir kūrėme liaupses lokomotyvui.

Nueidavau ir sugrįždavau. Būčiau galėjęs įsivaizduoti esąs mažesnis, tiesiog mikroskopinis: štai aš keliauju mechaninio miesto gatvėmis su išrikiuotais metaliniais dangoraižiais. Cilindrai, baterijos, vienas ant kito sustatyti Leideno aparatai, maža dvidešimties centimetrų aukščio karuselė, – *tourniquet électrique à attraction et repulsion**. Vidinio ryšio srovių stimuliavimo talismanas. *Colonnade étincelante formée de neuf tubes, électroaimant***, spaustuvus primenanti giljotina su viduryje ant storų grandinių nukarusiais kabliais. Spaustuvas, kuriuo galima suspausti ranką ar galvą. Stiklinis gaubtas su dvicilindriu pneumatiniu siurbliu, tarsi koks distiliacijos aparatas, o po juo – taurė, kairėje – vario rutulys. Sen Žermenas jame degdavo tinktūras Hesės landgrafui.

Stovas pypkėms su daugybe mažų klepsidrų siaurais pailgais lyg Modiljanio moterų kaklais iš neaiškios medžiagos, sustatytų dviem eilėmis po dešimt vienoje. Kiekvienos klepsidros viršutinis gumbas buvo vis kitame aukštyje, lyg kylantys maži oro balionai, rutulinių svarsčių dar laikomi prie žemės. Aparatas kurti Rebiui, visiems matant. Stiklo skyrius. Grįžau atgal savo pėdomis. Žali buteliukai: sadistas šeimininkas siūlo man nuodų kvintesenciją. Geležinės mašinos buteliams gaminti, jas atidarydavo ir uždarydavo dviem rankenom, o jei vietoj butelio ten įdėtum ranką? Cak, taip kaip ir su žnyplėmis, žirklėmis, skalpeliais lenktais snapais, kuriuos galima įkišti į išeinamąją angą, ausis, įsčias ir ištraukti dar šviežią gemalą, o vėliau jį sugrūsti piestoje su medumi ir pipirais Astartės troškuliui numalšinti... Salė, per kurią dabar ėjau, buvo su plačiomis

* Elektrinė traukos ir atostūmio karuselė (*pranc.*).

** Švytinti kolonada iš devynių vamzdelių, elektromagnetinė (*pranc.*).

vitrinomis, ir mačiau mygtukus, įjungiančius helikoidines smeiges, nepermaldaujamai pasiruošusias smigti į aukos akį, Šulinys ir Švytuoklė, beveik karikatūra, beprasmės Goldbergo mašinos, kankinimo spaudai, kuriais Medinė Koja surišdavo Peliuką Mikį, *engrenage extérieur à trois pignons**, renesanso mechanikos triumfas, Branka, Ramelis, Zonka – žinojau tas sankabas, sudėjau jas į nuostabiąją metalų istoriją, bet čia jos padėtos vėliau, praėjusiame amžiuje, jie jau ruošėsi malšinti neramumus, kilsiančius užkariavus pasaulį. Iš asasinų tamplieriai išmoko nutildyti *Noffo Dei* tą dieną, kai jį suėmė, fon Zebotendorfo svastika būtų saulės sukimosi kryptimi nulaužusi geliančias Pasaulio Viešpačių galūnes, viskas paruošta, jie tik laukė ženklo, viskas atvirai, visiems matant. Planas buvo viešas, bet niekas nebūtų galėjęs jo atspėti, girgždantys nasrai giedotų savo pergalės himną, didžioji orgija burnų, virtusių vien dantimis, susirakinusių viena su kita spazmiškuose gniaužtuose, lyg visi dantys vienu metu būtų iškritę žemėn.

Pagaliau atsidūriau prieš *émetteur à étincelles souflées***, sukurtą Eifelio bokštui, nuo kurio turėjo būti siunčiami laiko signalai tarp Prancūzijos, Tuniso ir Rusijos (Proveno tamplieriai, paulikianai ir Feso asasinai, Fesas ne Tunise, o asasinai buvo Persijoje, bet tai nieko nereiškia, negalima smulkintis, kai gyveni Trapiojo laiko įvijose), jau buvau matęs šią milžinišką mašiną, aukštesnę už mane, su dangčiais ir traukos angomis sienose. Kas norėjo mane įtikinti, jog tai – radijo aparatas? Taip, pažinau, dar šią popietę praėjau pro jį. Bobūras!

Visiems matant. Tikrai, kam galėjo būti skirta toji milžiniška dėžė Liutecijos viduryje (Liutecija – anga požeminėje dumblo jūroje), ten, kur kadaise buvo Paryžiaus Įsčios, su oro čiuptuvėliais, beprotiška vamzdelių raizgalyne, kanalais, Dioniso

* Išorinis dantratis su trim cilindrais (*pranc.*).

** Kibirkščių siųstuvas (*pranc.*).

ausim, atverta į paviršių rinkti ir perduoti į gaublio centrą garsus, pranešimus, signalus ir išspjauti informaciją iš pragaro gelmių? Pirma – *Conservatoire* kaip laboratorija, paskui – Bokštas kaip zondas ir pagaliau – Bobūras kaip globalus imtuvas-siųstuvas. Gal tą milžinišką pūslę jie pastatė tiems keliems plaukuotiems susmirdusiems studentams, ateinantiems per japoniškas ausines pasiklausyti naujausios plokštelės? Tai – mūsų akys. Bobūras – durys į požeminį Agartos pasaulį, *Equites Synarchici Resurgentes** paminklas. O kiti – du, trys, keturi milijardai Kitų to nematė arba stengėsi nematyti. Kvailiai ir Hilikai. O Pneumatikai jau šešetą amžių keliauja stačiai į tikslą.

Netikėtai priėjau laiptus. Nulipau, labai atsargiai. Vidurnaktis artėjo. Privalau pasislėpti savo stebėjimo vietoje iki Jiems pasirodant.

Manau, kad buvo vienuolikta, gal mažiau. Prisiminęs popietines haliucinacijas, perėjau Lavuazjė salę nedegdamas žibintuvėlio, paskui koridorių su traukinių modeliais.

Navoje jau kažkas buvo. Mačiau judant mirksinčius žiburius. Girdėjau šiūruojant kojas, stumdomų ar traukomų baldų garsus.

Išjungiau žibintuvėlį. Ar dar suspėsiu pasiekti stebėjimo būdelę? Slinkau išilgai vitrinų su traukiniais ir netrukus atsidūriau prie Gramo statulos, iškilusios ant kubo formos medinio cokolio (kubinis Egzodo akmuo!), lyg stebinčios įėjimą į chorą. Prisiminiau, kad manoji Laisvės statula buvo iškart už jos.

Priekinė cokolio dalis buvo kiek atsikišusi, lyg iš kanalo vedantis trapas. Tikrai, pro ją išlindo būtybė su – dujiniu? – žibintu spalvotais stiklais, nušvietusiais jos veidą raudonomis liepsnelėmis. Įsispraudžiau į kampą ir ji manęs nepamatė. Kažkas iš choro priėjo prie jos.

– *Vite*, greičiau, – tarė, – po valandos jie atvyksta.

* Atgimstantiems sinarchijos riteriams (*lot.*).

Taigi tai – pasiruošimo apeigoms avangardas. Jei jų buvo nedaug, dar galėjau išsisukti ir pasiekti Laisvę. Iki Jiems atvykstant tuo pačiu keliu, nežinia iš kur ir keliese. Ilgai stovėjau prigludęs, stebėdamas žibintų atšvaitus bažnyčioje, įsipliesk iančias ir apsiblausiančias šviesas. Stengiausi apskaičiuoti, kiek jie nutolsta nuo Laisvės statulos ir kiek laiko ši lieka šešėlyje. Sulaukęs tinkamos akimirkos, nutariau surizikuoti, sunkiai, įtraukęs pilvą prasispraudžiau tarp kairiojo Gramo statulos šono ir sienos. Laimė, buvau sudžiūvęs kaip šiekštas. Lija. Skubiai įpuoliau į būdelę.

Kritau ant grindų, vis dar bijodamas būti pastebėtas, priverstas susiriesti kaip kūdikis įsčiose. Širdis kalė, dantys taip pat.

Reikėjo išsitiesti. Ritmiškai kvėpavau pro nosį, vis dažniau įkvėpdamas. Manau, taip per kankinimus galima prisiversti netekti sąmonės, kad išvengtum skausmo. Iš tiesų pajutau, kaip lėtai smunku į Požemių Pasaulio glėbį.

113

> Mūsų byla – tai paslaptis paslaptyje, paslaptis to, kas lieka neatskleista, paslaptis, kurią paaiškinti tegali kita paslaptis, tai – paslaptis apie paslaptį, kuri remiasi paslaptimi.
>
> (Ja'far-al-Sâdiq, šeštasis Imamas)

Lėtai atsipeikėjau. Girdėjau garsus, šviesa dabar buvo daug ryškesnė. Nejaučiau nutirpusių kojų. Pabandžiau pakilti atsargiai, be triukšmo, ir pasijutau lyg užmynęs jūros ežius. Undinėlė. Keli tylūs judesiai – keliskart pasistiebiau – ir skausmas sumažėjo. Tik tuomet, atsargiai kyštelėjęs galvą į kairę ir dešinę bei įsitikinęs, kad būdelė liko šešėlyje, išdrįsau apsižvalgyti.

Visa nava skendėjo šviesoje. Žibintų dabar buvo labai daug, dešimtys. Juos nešantys išnirdavo man už nugaros, kairėje, neabejotinai iš kažkurio kanalo, ir vorele plaukė į chorą, rikiavosi navoje. Viešpatie, tariau, Plikojo kalno naktis Volto Disnėjaus akimis.

Jie ne kalbėjo – šnibždėjosi, ir tas šnibždesys susiliejo į vieną kirčiuotą šurmulį lyg operos statistų: ra-bar-ba-ro, ra-bar-ba-ro.

Man iš kairės žibintai buvo sustatyti pusračiu, ant žemės, elipse užbaigdami rytinį choro linkį, tolimiausiame pietiniame šio pseudopusračio taške jie siekė Paskalio statulą. Ten stovėjo deganti gorė, į kurią kažkas vis įmesdavo žolių ir įpildavo esencijų. Dūmai pasiekdavo net mano būdelę, džiovindami gerklę, sukeldami svaiginantį jaudulį.

Mirgančioje žibintų šviesoje pastebėjau choro viduryje kažką judant – lengvą judrų šešėlį.

Švytuoklė! Švytuoklė jau nebešvytavo savo įprastinėje vietoje kryžmės viduryje. Daug didesnė, ji buvo pakibusi nuo skliauto rakto choro centre. Didesnis rutulys, storesnė virvė, pasirodžiusi man lyg kanapinis, o gal net metalinis susuktas lynas.

Dabar Švytuoklė atrodė tokia pat milžiniška, kokia ji turėjo būti Panteone. Lyg pro teleskopą stebimas mėnulis.

Jie norėjo, kad viskas atrodytų kaip tuomet, kai tamplieriai bandė patį pirmąjį kartą, penki šimtai metų prieš Fuko. O kad ji galėtų laisvai švytuoti, pašalino visas kliūtis, choro amfiteatre sukurdami grubią simetrišką antistrofą, nužymėtą žibintais.

Pagalvojau, kodėl Švytuoklė nesiliauja švytavusi ir dabar, kai choro grindyse nebebuvo ją valdančio magneto. Paskui supratau. Choro pakraštyje prie Dyzelio variklių stovėjo žmogus, kuris rutuliui krintant link jo kas kartą lengvai, tiksliu rankos judesiu, švelniu pirštų paspaudimu atstumdavo jį, pasiruošęs kaip katinas sekti kiekvieną švytavimo krypties pasikeitimą.

Jis vilkėjo fraku nelyginant Mandreikas. Paskui, pamatęs kitus jo draugus, supratau, jog tai – iliuzionistas iš madam Olkot „Petit Cirque“, profesionalas, sugebantis tiksliai dozuoti pirštų paspaudimą, mokantis pajusti mažiausius nukrypimus. Gal per plonus savo lakuotų batų padus jis jautė srovių virpesius ir judino rankas pagal rutulio ir pagal žemės, į kurią buvo panašus Švytuoklės rutulys, logiką.

Jo draugai. Dabar mačiau ir juos. Jie judėjo tarp navoje stovinčių automobilių, slinko, kone riedėjo tarp drezinų ir motociklų. Vieni nešė krėslą ir raudonu audeklu užtiestą stalą į gilumoje buvusią erdvę – pasažą, kiti ėjo nešini žibintais. Jie buvo maži, tamsūs, nerangūs lyg rachitu persirgę vaikai, o vienam iš jų einant pro mane pastebėjau mongoloidiškus veido bruožus ir pliką galvą. Ponios *Olkot Freaks Mignons* – bjaurūs maži pabaisos, kuriuos mačiau Sloano knygyno plakate.

Visas cirkas buvo čia – apeigų choreografai, prižiūrėtojai, atlikėjai. Pamačiau Aleksą ir Denisą, Avalono milžinus kniedytais odos šarvais, tikrai milžiniškus, šviesiaplaukius, atsirėmusius į didžiuosius *Obéissante* rūmus, laukiančius ant krūtinių sunertomis rankomis.

Nebeturėjau laiko toliau svarstyti. Kažkas įėjo ir iškilmingai ištiesęs ranką paprašė tylos. Bramantį atpažinau tik iš tos pačios purpurinės tunikos, balto gobtuvo ir mitros, matytų tą vakarą Pjemonte. Bramantis priėjo prie gorės, kažko ten įmetė, pakilo liepsna, po to pasirodė tiršti dūmai ir po salę lėtai pasklido kvapas. Kaip Rio, pagalvojau, kaip alchemijos šventėje. O aš neturiu *agogõ*. Burną ir nosį uždengiau nosine kaip filtru, bet Bramančius jau vis tiek mačiau du, o Švytuoklė sukosi prieš akis lyg karuselė.

Bramantis užtraukė giesmę:

– Alef bet gimel dalet he waw zain het tet jod kaf lamed mem nun samek ajin pe sade qof resh shin tau!

O minia pamaldžiai atsakė:

– Parmesiel, Padiel, Camuel, Aseliel, Barmiel, Gediel, Asyriel, Maseriel, Dorchtiel, Usiel, Cabariel, Raysiel, Symiel, Armadiel...

Bramantis davė ženklą. Iš minios kažkas išėjo ir suklupo prie jo kojų. Tik vieną akimirką išvydau jo veidą. Tai buvo Rikardas, žmogus su randu, dailininkas.

Bramantis jo klausinėjo, o šis atsakinėjo, atmintinai berdamas apeigų frazes.

– Kas tu esi?

– Aš esu mokinys, dar neįšventintas į didžiausias „Tres" paslaptis. Tam ruošiuosi, tyloje medituodamas Bafometo paslaptį, žinodamas, jog Didysis Kūrinys susijęs su šešiais nepaliestais antspaudais ir tik gale pažinsime septintojo paslaptį.

– Kaip čia patekai?

– Eidamas statmenai Švytuoklei.

– Kas tave priėmė?

– Paslaptingasis Legatas.

– Ar pažintum jį?

– Ne, nes jis buvo su kauke. Pažįstu tik riterį, laipsniu vyresnį už mane, o šis pažįsta Naometrą, laipsniu vyresnį už jį, ir kiekvienas pažįsta tik vieną. Ir tai yra gerai.

– Quid facit Sator Arepo?

– Tenet Opera Rotas.

– Quid facit Satan Adama?

– Tabat Amata Natas. Mandabas Data Amata, Nata Sata.

– Ar atsivedei moterį?

– Taip, ji čia. Atidaviau ją tam, kam buvo liepta. Ji pasiruošusi.

– Eik ir lauk.

Ir vienas, ir kitas kalbėjo prasta prancūzų kalba. Po to Bramantis tarė:

– Broliai, susirinkote čia pašaukti Vienintelio ordino, Neži-

nomojo ordino, kuriam iki vakar dienos nežinojote priklausantys, tačiau visada priklausėte! Prisiekime. Tebūnie prakeikti Paslapties niekintojai. Tebūnie prakeikti Paslapties šmeižikai, tebūnie prakeikti tie, kurie iš Apeigų ir Misterijų daro vaidinimą!

– Tebūnie prakeikti!

– Tebūnie prakeikta Nematomoji kolegija, Hiramo ir jo našlės benkartai, rytų ir vakarų Senojo, Priimtojo ar Patikslintojo melo operatyvūs ir spekuliatyvūs mokytojai, Misraimas ir Memfis, Filatetai ir Devynios seserys, Slaptasis ordinas ir *Ordo Templi Orientis*, Bavarijos ir Avinjono iliuminatai, Kadošo riteriai, Koheno išrinktieji, Tobuloji draugystė, Juodojo erelio ir Šventojo miesto riteriai, Anglijos rozenkreiceriai, Rožės + Aukso Kryžiaus kabalistai, *Golden Dawn*, Šventyklos ir Gralio katalikiškasis rozenkreicerių ordinas, Aušrinės ordinas „Astrum Argentinum“, Thelema, Vril, Tulė ir kiekvienas, kas naudojosi Didžiosios baltosios brolijos vardu, Šventyklos saugotojai, kiekviena Siono ar Galijos kolegija ir vienuolynas!

– Tebūnie prakeikti!

– Visi, kas per nežinojimą, prozelitizmą, palieptas, iš apskaičiavimo ar piktumu buvo įšventintas į ložę, kolegiją, vienuolyną, kapitulą ar ordiną, neteisėtai prisišliejo prie Nepažįstamų Vyresniųjų ar Pasaulio Viešpačių, tegul šią naktį viešai išsižada ir susijungia siela ir kūnu su vieninteliu ir tikruoju ordinu, TRES, Templi Resurgentes Equites Synarchici, vieningu trejybėje, trinosofiniu mistiniu ir slapčiausiuoju Atgimstančių sinarchijos riterių šventyklos ordinu!

– Sub umbra alarum tuarum!

– Tegul įeina 36 aukščiausiųjų ir slapčiausiųjų laipsnių dignitoriai.

Bramantis vardijo išrinktuosius ir šie įeidavo apsivilkę liturginiais rūbais, su Aukso vilnos ordino ženklu ant krūtinės.

– Bafometo riteris, Šešių Nepaliestųjų Antspaudų riteris, Septintojo Antspaudo riteris, Tetragramatono riteris, Florijo-

no ir Dievų riteris budelis, Atanòr riteris... godotinas Babelio bokšto naometras, godotinas Didžiosios piramidės naometras, godotinas katedrų naometras, godotinas Saliamono šventyklos naometras, godotinas Palatino sodų naometras, godotinas Heliopolio šventyklos naometras...

Bramančio paminėtieji dignitoriai įeidavo būreliais, todėl negalėjau kiekvieno iš jų susieti su jų titulu, bet neabejojau, kad tarp pirmųjų dvylikos pamačiau de Gubernatį, senį iš Sloano knygyno, profesorių Kamestresą ir kitus, sutiktus tą vakarą Pjemonte. Manau, kad kaip tetragramatono riterį pažinau poną Garamondą, susikaupusį, didingą, sujaudintą savo naujojo vaidmens, drebančiomis rankomis vis liečiantį Vilnos ordino ženklą ant krūtinės. Bramantis tęsė:

– Mistinis Karnako legatas, mistinis Bavarijos legatas, mistinis Barbelognostikų legatas, mistinis Kameloto legatas, mistinis Monseguro legatas, mistinis Paslėptojo Imamo legatas... vyriausiasis Tomaro patriarchas, vyriausiasis Kilviningo patriarchas, vyriausiasis *Saint-Martin-des-Champs* patriarchas, vyriausiasis Marienbado patriarchas, vyriausiasis Nematomasis Ochrankos patriarchas, vyriausiasis Alamuto tvirtovės patriarchas *in partibus*...

Nematomasis Ochrankos patriarchas, aišku, buvo Salonas, įprastai pilku veidu, tačiau be ilgojo surduto, pasipuošęs geltona raudonai apvedžiota tunika. Jį sekė Pjeras, Liuciferio bažnyčios psichopompas, bet ant jo krūtinės vietoj Aukso vilnos ordino ženklo buvo durklas paauksuotose makštyse. O Bramantis tęsė:

– Aukščiausiasis Cheminių sutuoktuvių hierogamas, aukščiausiasis Rodostaurų psichopompas, aukščiausiasis Slapčiausiųjų paslapčių referentas, aukščiausiasis *Monas Ieroglifica* steganografas, aukščiausiasis astralinis *Utriusque Cosmi* ryšininkas, aukščiausiasis Rozenkreico kapo saugotojas... neapčiuopiamasis Srovių archontas, neapčiuopiamasis Tuščiavidurės

Žemės archontas, neapčiuopiamasis Mistinio Ašigalio archontas, neapčiuopiamasis Labirintų archontas, Neapčiuopiamasis Švytuoklių Švytuoklės archontas... – Bramantis stabtelėjo ir, kaip man pasirodė, nenoromis ištarė paskutinį titulą: – ir neapčiuopiamiausias iš neapčiuopiamiausių archontų, tarnų tarnas, nuolankiausias Egipto Oidipo sekretorius, pasaulio viešpačių nevertasis šauklys ir Agartos durininkas, paskutinysis Švytuoklės smilkytojas Klodas Lui, grafas Sen Žermenas, kunigaikštis Rakočis, grafas de Sen Martenas ir markizas d'Aljė, ponas de Siurmonas, markizas Veldonas, Monferato, Aimaro ir Belmaro markizas, grafas Soltykovas, riteris Šioningas, grafas Carogis!

Visiems rikiuojantis pasaže veidu į Švytuoklę ir į tikinčiuosius navoje, įėjo Aljė, vilkintis dvieiliu tamsiai mėlynu švarku smulkiais baltais dryželiais, blyškus ir susikaupęs, vesdamas už rankos Lorencą Pelegrini, palaidais, ant pečių krintančiais plaukais, taip pat išblyškusią ir tarsi apdujusią nuo narkotikų, vien su balta perregima tunika, tarsi vestų sielą Hado takeliu. Kai ji ėjo pro mane, pažvelgiau į jos veidą – tyrą ir bejėgį kaip priešrafaelinės svetimautojos. Per daug skaidri, kad vėl nesužadintų mano geismų.

Aljė nuvedė Lorencą prie gorės, greta Paskalio statulos, švelniai paglostė jos abejingą veidą ir pamojo milžinams iš Avalono, kad atsistotų šalia ir ją prilaikytų. Po to atsisėdo prie stalo veidu į tikinčiuosius ir aiškiai mačiau, kaip išsitraukė iš kišenėlės savo tabakinę ir, prieš prabildamas, švelniai paglostė ją pirštais.

– Broliai, riteriai. Atėjote, nes jus pakvietė paslaptingieji legatai, todėl žinote, kodėl čia susirinkome. Turėjome susirinkti 1945 metų birželio 23-iosios naktį ir gal kai kurie iš jūsų tuomet dar nė nebuvo gimę – turiu omeny tokiu pavidalu kaip dabar. Susirinkome čia, nes po šešių šimtų skaudaus klaidžiojimo metų pagaliau radome tą, kuris žino. Kaip jis tai sužinojo – o sužinojo daug daugiau už mus – lieka nerimą kelianti pa-

slaptis. Turiu jums pasakyti, kad tarp mūsų yra – išties, negalėjome tavęs čia pasigesti, mano drauge, kuris jau kadaise per daug smalsavai, – taigi, turiu jums pasakyti, jog tarp mūsų yra tas, kuris gali šią paslaptį atskleisti. Ardentis!

Pulkininkas Ardentis – neabejotinai tai buvo jis, tokiais pat varno juodumo plaukais, nors kiek senstelėjęs – prasibrovė pro susirinkusiuosius ir stojo prieš teismą, tačiau deramu atstumu, nes Švytuoklė žymėjo draudžiamos erdvės ribą.

– Brolau, kaip ilgai nesimatėme, – nusišypsojo Aljė. – Žinojau, kad, pasklidus žiniai, negalėsi atsispirti. Na? Žinai, ką pasakė belaisvis, o jis sako tai sužinojęs iš tavęs. Žinojai ir tylėjai.

– Grafe, – tarė Ardentis, – kalinys meluoja. Nusižeminu tai sakydamas, tačiau man garbė svarbiau už viską. Ta istorija, kurią jam patikėjau, nėra ta, kurią man papasakojo paslaptingieji legatai. Pranešimas išaiškintas kitaip. Taip, tiesa, aš turėjau pranešimą, prieš daugelį metų Milane nė nebandžiau to nuo jūsų nuslėpti... Aš nebūčiau sugebėjęs perskaityti jo taip, kaip perskaitė jį kalinys, todėl tuomet ieškojau pagalbos. Ir, turiu pasakyti, nesutikau padrąsinimo, o vien tik nepasitikėjimą, abejingumą, grasinimus... – gal jis norėjo dar kažką pasakyti, bet, žiūrėdamas į Aljė, matė ir Švytuoklę, veikusią lyg apžavai. Užhipnotizuotas jis puolė ant kelių tardamas:

– Meldžiu atleisti, nes nežinau.

– Tau atleista, nes žinai, kad nežinai, – tarė Aljė. – Eik. Taigi, broliai, belaisvis žino daug dalykų, kurių nežinojo nė vienas iš mūsų. Jis net žino, kas esame mes, o mes tai sužinojome iš jo. Reikia skubėti, greit švis. Likite čia medituoti, o aš dar kartą eisiu pas jį, kad išplėščiau paslaptį.

– O ne, pone grafe! – Pjeras išplėstais akių vyzdžiais žengė į pusratį. – Jau dvi dienas kalbėjote su juo, neperspėjęs mūsų, o jis tvirtina nieko nematęs, nieko nekalbėjęs, nieko negirdėjęs, kaip tos trys beždžionės. Ko dar norėtumėte šiąnakt jo paklausti? Ne, tegul tai įvyksta čia, čia, mums visiems matant!

– Brangusis Pjerai, nusiraminkite. Šį vakarą liepiau čia atvesti tą, kurią laikau subtiliausiu Sofijos įsikūnijimu, mistiniu ryšiu tarp klaidos pasaulio ir Aukščiausiosios Ogdoadės. Neklausinėkite manęs kodėl ir kaip, bet ši tarpininkė privers jį prabilti. Sofija, pasakyk jiems, kas esi.

Nelyginant somnambulė, Lorenca atsakė, sunkiai tardama žodžius:

– Aš esu... kekšė ir šventoji.

– Puiku, puiku, – nusijuokė Pjeras. – Čia susirinko įšventintųjų grietinėlė, o šaukiamės šliundrų. Ne, atveskite tą vyrą, tuoj pat, čia, prie Švytuoklės!

– Nebūkite vaikai, – tarė Aljė. – Duokite man valandą laiko. Kodėl manote, kad jis prabils čia, Švytuoklės akivaizdoje?

– Jis prabils, pradėdamas nykti. *Le sacrifice humain*!* – sušuko Pjeras navos link.

O iš navos garsiai atsišaukė:

– *Le sacrifice humain*!

Priėjo Salonas:

– Grafe, liaukimės vaikiškai žaidę. Brolio tiesa. Mes – ne policininkai...

– Kaip tik jūs neturėtumėte to sakyti, – įgėlė Aljė.

– Mes – ne policininkai ir nelaikome garbingu laikytis įprastų tardymo būdų. Bet aš anaiptol netikiu požemių jėgoms paaukotų aukų prasmingumu. Jei jos būtų to norėjusios – seniai būtų mums davusios ženklą. Be šio belaisvio, yra dar vienas, kuris žino, tik jam pavyko pasislėpti. Ką gi, šį vakarą turime galimybę belaisvio akistatai su tais, kurie žinojo ir... – jis nusišypsojo, įsistebeilydamas į Aljė primerktomis akimis iš po pasišiaušusių antakių, – jų akistatai su mumis ar su kai kuriais iš mūsų...

– Salonai, ką norite tuo pasakyti? – paklausė Aljė netvirtu balsu.

* Žmogaus aukos! (*Pranc.*)

– Jei ponas grafas leistų, norėčiau paaiškinti, – prabilo madam Olkot. Tai buvo ji, pažinau prisiminęs plakatą. Blyški kaip lavonas, žalsva suknele, nuo aliejų žvilgančiais plaukais, ant sprando susuktais į kuodelį, vyrišku kimiu balsu. Sloano knygyne pamaniau, kad tą veidą jau kažkur mačiau, dabar prisiminiau: tai buvo ta pati druidė, aną naktį laukymėje atbėgusi beveik prie mūsų. – Aleksai, Denisai, atveskite belaisvį.

Ji kalbėjo valdingai, navoje pasigirdo palankus šurmulys ir du milžinai pakluso, patikėdami Lorencą dviem *Freaks Mignons*. Aljė suspaudė krėslo porankius, bet nedrįso pasipriešinti.

Madam Olkot davė ženklą savo siaubūnams, ir tarp Paskalio statulos ir *Obéissante* atsirado trys nedideli krėslai, į kuriuos ji dabar pasodino tris subjektus. Visi trys buvo tamsaus gymio, žemo ūgio, nervingi, didelėmis baltuojančiomis akimis.

– Broliai tryniai Foksai, grafe, puikiai juos pažįstate. Teo, Leo ir Geo, sėskite ir ruoškitės.

Tą akimirką pasirodė Avalono milžinai vedini Jakopu Belbu, siekusiu jiems tik iki pečių. Mano vargšas draugas buvo papilkėjęs, apšepęs daugelio dienų barzda, už nugaros surištomis rankomis, ant krūtinės prasisegusiais marškiniais. Įėjęs į tą prismilkytą areną, jis tankiai sumirksėjo. Neatrodė, kad šis hierofantų susirinkimas jį stebintų, pastarosiomis dienomis, matyt, priprato prie visokiausių netikėtumų.

Bet nesitikėjo išvysti Švytuoklę, bent jau ne čia. Milžinai nutempė jį prie Aljė krėslo. Dabar Švytuoklę jis galėjo tik girdėti, kai ši lengvai šnarėdama siūbavo jam už nugaros, vos liesdama jo pečius.

Jis tik akimirką atsisuko ir pamatė Lorencą. Susijaudinęs bandė ją pakviesti, mėgino išsilaisvinti, bet Lorenca, nors ir žvelgė į jį nustebusi, atrodė jo nepažįstanti.

Belbas jau ruošėsi klausti Aljė, ką jie jai padarė, bet nespėjo. Iš navos gilumos, ten, kur buvo kasa ir prekystaliai su kny-

gomis, pasigirdo būgnų tratėjimas ir keletas šaižių fleitos garsų. Keturių automobilių durelės netikėtai atsivėrė ir pasirodė keturios būtybės, taip pat matytos „Petit Cirque" plakate.

Fetrinės begraižės skrybėlės, panašios į fesus, platūs juodi iki kaklų susagstyti apsiaustai – *Les Derviches Hurleurs* išlipo iš automobilių lyg atgiję numirėliai iš kapų ir sukniubo prie magiškojo rato. Fleitos dabar grojo švelnią melodiją, o jie vienodai švelniai beldė delnais per grindis, nulenkdami galvas.

Iš Bergo aeroplano kabinos lyg muedzinas iš minareto persisvėrė penktasis iš jų, užvesdamas giesmę nepažįstama kalba, stenėdamas, šaižiai rypuodamas, o būgnai vėl pradėjo tratėti, vis tankiau ir tankiau.

Madam Olkot pasilenkė prie brolių Foksų, drąsinamai šnibždėdama. Visi trys jie išsidrėbė krėsluose, ant porankių ištiesę rankas, užsimerkę, prakaituodami, judindami visus veido raumenis.

Madam Olkot kreipėsi į susirinkusius dignitorius.

– Mano šaunieji broliai dabar mums parodys tris žmones, kurie žinojo.

Ji patylėjo, paskui paskelbė:

– Edvardas Kelis, Heinrichas Kunratas ir... – dar viena pauzė, – grafas Sen Žermenas.

Pirmą kartą pamačiau Aljė praradus savitvardą. Jis pakilo nuo krėslo – tai buvo klaida. Ir puolė prie moters – kone atsitiktinai išsisukdamas nuo Švytuoklės – šaukdamas:

– Gyvate, melage, puikiai žinai, jog tai netiesa...

Ir, pasisukęs į navą, sušuko:

– Apgaulė, apgaulė! Sustabdykite ją!

Bet niekas nepajudėjo, priešingai, Pjeras atsisėdo į krėslą ir tarė:

– Tęskite, ponia.

Aljė nurimo. Atgavęs savitvardą, pasitraukė į šalį, įsimaišydamas tarp susirinkusiųjų.

– Pirmyn, – metė iššūkį, – ką gi, bandykite.

Madam Olkot mostelėjo ranka lyg pradėdama lenktynes. Muzika darėsi vis šaižesnė, virto disonansų kakofonija, būgnai mušė be jokio ritmo, o šokėjai, pradėję linguoti pirmyn ir atgal, kairėn ir dešinėn, pakilo, nusimetė apsiaustus ir ištiesė rankas lyg ruoštųsi skrydžiui. Akimirką sustingę, jie pradėjo suktis apie savo ašį ant kairės kojos, pakėlę į viršų veidus, susikaupę ir užsimiršę, o jų klostyti sijonėliai ryškino jų piruetus, išsiskleisdami varpu, ir jie atrodė lyg gėlės vėjyje.

Tuomet mediumai sustingo įtemptais, iškreiptais veidais, atrodydami taip lyg veltui stengtųsi išsituštinti, dusliai šnopuodami. Gorės liepsna priblėso, o madam Olkot tarnai užpūtė visus ant žemės buvusius žibintus. Bažnyčią apšvietė tik navoje stovėjusių žibintų šviesa.

Ir pamažu pasirodė stebuklas. Iš Teo Fokso burnos pasirodė balsvos putos. Jos pamažu kietėjo, paskui panašios putos pasirodė iš jo brolių burnų.

– Drąsiau, broliukai, – meiliai šnibždėjo madam Olkot, – drąsiau, pasistenkite, taip, gerai...

Šokėjai dainavo, su protrūkiais, isteriškai, linguodami ir kratydami galvas, jų šūksniai, iš pradžių konvulsiški, vėliau virto kriokimu.

Atrodė, lyg iš mediumų sklistų dujos, vėliau virstančios klampesne medžiaga. Lyg lava, lyg lėtai atsiskiriantis baltymas ji kilo ir vingiais krito jiems ant pečių, krūtinės, kojų, kaip šliaužia ropliai. Nebegalėjau suprasti, iš kur ji randasi: iš jų ausų, odos porų, burnos, akių. Minia spaudėsi pirmyn, vis arčiau mediumų ir šokėjų. Lioviausi baimintis: įsitikinęs, kad tarp jų niekas manęs nepastebės, išėjau iš būdelės, dabar jau atviras po skliautais tvyrojusiems garams.

Aplink mediumus švytėdami sklandė balzgani, neryškūs kontūrai. Substancija pamažu atsiskyrė nuo jų, įgydama amebišką formą. Vieno iš brolių sukurta masė virto tarytum smaile, kuri

rietėsi ir vėl lipo ant savęs pačios tarsi koks siekiantis sau įkąsti gyvūnas. Smailės viršūnėje pradėjo formuotis dvi ataugos, tarytum didžiulės sraigės ragai...

Šokėjai leidosi ratu apie Švytuoklę, užsimerkę, pilnomis putų burnomis, sukdamiesi apie savo ašį, bet neperžengdami jos judėjimo trajektorijos. Vis smarkiau sukdamiesi, jie nusimetė kepuraites ir paleido ilgus juodus plaukus, o galvos, rodės, tuoj nusiris nuo kaklų. Taip, kaip ir tą vakarą Rio, jie šaukė hu, huuuu... hu...

Baltosios formos ryškėjo, viena iš jų darėsi panaši į žmogišką būtybę, antroji buvo falas, ampulė, alambikas, trečioji įgavo aiškius paukščio bruožus: apuokas didelėmis apvaliomis akimis, smailiomis ausimis ir kumpu snapu, kaip senos gamtos mokslų mokytojos nosis.

Madam Olkot paklausė pirmosios formos:

– Keli, ar tai tu?

Ir iš formos pasigirdo balsas. Jis tikrai nebuvo Teo Fokso, o sklido iš kažkur toli, sunkiai švokšdamas:

– *Now... I do reveale, a... a mighty Secret if you marke it well...* *

– Taip, gerai, – ragino moteris.

O balsas kalbėjo:

– „This very place is call'd by many names... Earth... Earth is the lowest element of All... When thrice yee have turned this Wheele about... thus my greate Secret I have revealed..."**

Teo Foksas mostelėjo ranka lyg prašydamas pasigailėti.

– Gali pailsėti, bet nepaleisk jo, – tarė jam madam Olkot. Paskui pasisuko į apuoko formą: – Kunratai, pažinau tave, ką norėtum mums pasakyti?

Atrodė, lyg būtų prabilęs apuokas:

* Dabar... atskleisiu aš... galingą Paslaptį, gerai įsidėmėk... (*Angl.*)

** „Vieta ši daugeliu vadinama vardų... Žemė... Žemė, žemiausias gaivalas iš jų visų... Kai triskart tu pasuksi Raktą tą... manoji Paslaptis bus atskleista..." (*Angl.*)

– Hallelu... Iaah... Hallelu... Iaah... Was...

– Was?

– „Was helfen Fackeln Licht... oder Briln... so die Leut... nicht sehen... wollen...“*

– Mes norime išgirsti tai, ką tu žinai, – tarė madam Olkot.

– „Symbolon kósmou... tâ ántra... kaì tân enkosmiôn... dunámeôn eríthento... oi theológoi...“

Leo Fokso jėgos seko, apuoko balsas darėsi vis silpnesnis. Palenkęs galvą, Leo sunkiai nulaikė formą. Nepermaldaujamoji madam Olkot liepė jam laikytis ir kreipėsi į paskutiniąją formą, jau įgavusią antropomorfiškų bruožų:

– Sen Žermenai, Sen Žermenai, ar tai tu? Ką tu žinai?

Ir forma ėmė niūniuoti kažkokią melodiją. Madam Olkot įsakė muzikantams pritildyti savo žviegimą, o šokėjai nebestūgavo, tik sukosi vis labiau silpdami.

Forma dainavo:

– *Gentle love this hour befriends me...***

– Tai tu, pažinau tave, – kvietė madam Olkot. – Kalbėk, pasakyk kur, kas...

O forma:

– „Il était nuit... La tête couverte du voile de lin... j'arrive... je trouve un autel de fer, j'y place le rameau mystérieux... Oh, je crus descendre dans un abîme... des galeries composées de quartiers de pierre noire... mon voyage souterrain...“***

– Tai melas, melas, – šaukė Aljė, – broliai, juk žinote šį tekstą, tai „Très Sainte Trinosophie“, taip, aš jį parašiau, kiekvienas už šešiasdešimt frankų gali jį perskaityti!

* „Kuo padės deglų šviesa... ar spindesys... jei žmonės... nieko nenori... matyti...“ (*Vok.*)

** Švelnioji meilė, kur šią valandą man padeda... (*Angl.*)

*** „Buvo naktis... Galvą prisidengusi drobule... ateinu... matau geležinį altorių... paslaptingą šakelę... Manau, kad leidžiuosi į bedugnę... galerijos iš juodo akmens salių... kelionė požemiais...“ (*Pranc.*)

Jis pribėgo prie Geo Fokso ir ėmė tampyti jį už rankos.

– Sustok, apgavike, – suriko madam Olkot, – tu jį užmuši!

– Na ir kas! – sušuko Aljė, išversdamas mediumą iš krėslo. Ieškodamas atramos, Geo Foksas griebėsi savo paties išskyrų, ir šios patraukus ištiško ant grindų. Geo susmuko į tąsią, jam iš burnos tebedrimbančią masę ir sustingo be gyvybės ženklų.

– Sustok, beproti, – šaukė madam Olkot Aljė, sugriebdama jį ir maldaudama kitų dviejų brolių: – Mano mažieji, dar pakentėkite, jie turi kalbėti. Kunratai, Kunratai, pasakyk jiems, kad esate tikri!

Gelbėdamasis Leo Foksas stengėsi sutraukti apuoką į save. Madam Olkot atsistojo jam už nugaros ir suspaudė smilkinius, norėdama priversti paklusti jos tuštybei. Apuokas suprato pradedąs nykti ir sukilo prieš savo paties gimdytoją.

– Fi fi, velnias, – šnypštė jis, bandydamas iškirsti jam akis.

Leo Foksas sugargaliavo, lyg jį kas būtų smaugęs, ir parpuolė ant kelių. Apuokas išnyko, virsdamas šlykščiu dumblu (fiiii fiiii, šnypštė), ir dūstantis mediumas įkrito į jį ir liko gulėti jame susirietęs, sustingęs. Įsiutusi Olkot kreipėsi į narsiai besilaikantį Teo:

– Keli, kalbėk, ar girdi mane?

Kelis tylėjo. Jis stengėsi atsiskirti nuo mediumo, kuris dabar rėkė taip, lyg jam kas plėštų lauk vidurius, bandydamas susigrąžinti, ką pagaminęs, plakdamas rankomis tuštumą.

– Keli, nupjautaausi, nebandyk vėl išsisukti, – šaukė Olkot.

Bet Kelis, negalėdamas atitrūkti nuo mediumo, stengėsi jį uždusinti. Jis virto lyg kramtomąja guma, o paskutinysis iš Foksų veltui stengėsi ja atsikratyti. Paskui ir Teo krito ant kelių, kosėdamas, susimaišydamas su jį ryjančia parazitine mase, raitydamasis ant grindų tarytum liepsnose. Tai, kas ką tik buvo Kelis, apvyniojo jį nelyginant drobulė, o paskui išnyko, išskysdamas ir palikdamas jį perpus menkesnį: Salono balzamuota

vaiko mumija. Tą pat akimirką keturi šokėjai vienu metu sustojo mojuodami aukštyn iškeltomis rankomis, keletą sekundžių jie atrodė kaip tiesiai į dugną neriantys skenduoliai, o paskui susmuko inkšdami kaip šunyčiai, užsidengę rankomis galvas.

Tuo metu Aljė pasitraukė į pasažą, iš švarko kišenėlės ištraukta nosinaite braukdamas nuo kaktos prakaitą. Jis dukart įkvėpė ir įsidėjo į burną baltą pastilę. Paskui paprašė tylos.

– Broliai, riteriai. Matėte, į kokį vargą norėjo mus įstumti ši moteris. Susikaupkime ir grįžkime prie mano projekto. Leiskite valandai išsivesti belaisvį.

Madam Olkot, beveik žmogiškai sielvartaudama, palinkusi prie savo mediumų, jau nebeturėjo jokios įtakos. Bet Pjeras, kuris nesikeldamas iš krėslo sekė viską, kas vyko, nutarė susigrąžinti pozicijas.

– Ne, – tarė jis, – yra tik vienas būdas. *Le sacrifice humain*! Duokite man belaisvį!

Pakerėti jo energijos, Avalono milžinai sugriebė Belbą, kuris nustebęs stebėjo visą sceną, ir nutempė jį prie Pjero. Šis pakilo nuo krėslo, vikriai lyg iliuzionistas pastatė šį ant stalo, pastūmėjo abu į choro vidurį, čiupo Švytuoklės lyną ir sustabdė rutulį, inercijos net stumtelėtas atgal. Tai tetruko akimirką. Tarytum pagal komandą – gal per sąmyšį taip buvo susitarta – milžinai užlipo ant tos pakylos, užtempė Belbą į krėslą ir vienas iš jų du kartus apvijo Švytuoklės lyną aplink Belbo kaklą, antrasis palaikė rutulį, o paskui padėjo jį ant stalo krašto.

Švytėdamas savo purpurinės sutanos didybe, Bramantis prišoko prie šių kartuvių ir užtraukė maldą:

– „Exorcizo igitur te per Pentagrammaton, et in nomine Tetragrammaton, per Alfa et Omega qui sunt spiritu Azoth. Saddai, Adonai, Jotchavah, Eieazereie! Michael, Gabriel, Raphael, Anael. Fluat Udor per spiritum Eloim! Maneat Terra

per Adam Iot-Cavah! Per Samael Zebaoth et in nomine Eloim Gibor, veni Adramelech! Vade retro Lilith!“*

Belbas tiesus stovėjo krėsle su virve ant kaklo. Milžinams nebereikėjo jo laikyti. Tik vienas neteisingas judesys – ir jis būtų nukritęs, o lynas užveržęs jo kaklą.

– Kvailiai, – šaukė Aljė, – kaip mes grąžinsime ją į judėjimo ašį?

Jis norėjo išgelbėti Švytuoklę.

Bramantis nusišypsojo:

– Grafe, nesirūpinkite. Čia jums ne tinktūras maišyti. Tai – Švytuoklė, tokia, kokią sukūrė Jie. Ji žinos, kaip grįžti. Šiaip ar taip, kad priverstume Jėgą veikti, nėra nieko geriau už žmogaus auką.

Iki pat tos minutės Belbas nesiliovė drebėjęs. Dabar pamačiau, kaip jis nurimo, gal ne nušvito, bet smalsiai pažvelgė į susirinkusius. Manau, kad tą akimirką, klausydamas dviejų priešininkų kivirčo, žvelgdamas į sudribusius mediumų kūnus ir į vis dar tirtančius, inkščiančius dervišus, išsitaršiusius dignitorių drabužius, atgavo savo pačią tikriausią dorybę: humoro jausmą.

Manau, jog tą akimirką jis nusprendė nebesileisti įbauginamas. Gal iškildamas virš visų jis pasijuto už juos pranašesnis, nuo scenos žvelgdamas į šį bepročių susirinkimą, trokštančių atkeršyti vieni kitiems lyg „Grand Guignol“ teatro spektaklėlyje. Tolėliau, beveik pasaže, siaubūnai kumščiavosi alkūnėmis ir kikeno lyg Hanibalas Kantalamesa su Pijum Bo, nebesidomėdami tuo, kas vyko aplinkui.

Neramiai jis žvelgė tik į virpančią Lorencą, vėl palaikomą dviejų milžinų. Lorenca atgavo sąmonę. Ji verkė.

* „Taigi užkeikiu tave per Pentagramatoną ir Tetragramatono vardu, per Alfą ir Omegą, kurios yra Azoto dvasia. Sadajaus, Adono, Jotchavahaus, Eieserėjaus dvasia! Mykolo, Gabrieliaus, Rafaelio, Anaelio. Pasirodo Udoras per Eloimo dvasią! Tepasilieka žemė per Adomą Jot-Cava! Per Samuelį Zebaotą ir Eloimo Giboro vardu atėjau, Adramelechai! Eik atgal, Lilita!“ (*Lot.*)

Nežinau, ar Belbas nutarė nerodyti jai savo baimės, ar tai buvo vienintelis būdas, kuriuo jis galėjo visai tai gaujai parodyti savo panieką ir savo galią. Bet jis stovėjo tiesus, iškėlęs galvą, ant krūtinės prasegtais marškiniais, už nugaros surištomis rankomis, išdidžiai, kaip žmogus, niekada nepažinęs baimės.

Nuramintas Belbo ramybės, susitaikęs su nutrūkusiu švytavimu, vis dar trokštantis pažinti paslaptį, suvesti viso gyvenimo, o gal ir ne vieno paieškų sąskaitas, siekdamas vėl užvaldyti savo šalininkus, Aljė kreipėsi į Jakopą:

– Nagi, Belbai, apsispręskite. Kaip matote, jūs atsidūrėte, švelniai tariant, nepatogioje padėtyje. Baikite tą savo komediją.

Belbas neatsakė. Jis žvelgė visai kitur, tarsi iš santūrumo nenorėtų klausytis atsitiktinai girdimo pokalbio.

Aljė neatlyžo, ramiai, lyg kalbėtų su vaiku:

– Suprantu jūsų savijautą ir, jei leisite taip pasakyti, jūsų atsargumą. Suprantu jūsų nenorą atskleisti šią asmeninę subtilią paslaptį prastuomenei, ką tik parodžiusiai tokį nevykusį spektaklį. Ką gi, savąją paslaptį galite pašnibždėti man vienam į ausį. Pasirūpinsiu, kad jus nukeltų, ir žinau, jog tarsite man žodį, tik vieną žodį.

– Jūs sakote?

Tada Aljė pakeitė toną. Pirmą kartą gyvenime išgirdau jį kalbant įsakmiai, šventikiškai, pakiliai. Jis kalbėjo, tarsi vilkėtų egiptietiškais vieno iš savo draugų drabužiais. Pastebėjau, jog šis jo tonas nebuvo tikras, atrodė, lyg jis parodijuotų tuos, kuriems niekada nešykštėjo savo atlaidžios pagailos. Bet tuo pat metu atrodė įsijautęs į tą sau neįprastą vaidmenį. Pagal kažkokį savo planą – nes tai negalėjo rastis atsitiktinai – jis deklamavo Belbui ištrauką iš melodramos. O jei vaidino – vaidino gerai, nes Belbas nepastebėjo jokios apgaulės ir klausėsi taip, tarsi nieko kito iš jo ir nebūtų galėjęs tikėtis.

– Dabar tu prabilsi, – kalbėjo Aljė, – prabilsi ir neliksi už šio didžiojo žaidimo ribų. Tylėjimas tave pražudys. Kalbėdamas galėsi kartu džiaugtis pergale. Nes pasakysiu tau tiesą: šią naktį tu, aš ir mes visi esame *Hod* – spindesio, didybės ir šlovės sefira; *Hod*, kuri valdo ceremonijų ir apeigų magiją; esame *Hod* tą akimirką, kai atsiveria amžinybė. Ištisus amžius svajojau apie šią akimirką. Kalbėk, ir būsi su tais, kurie, tau atskleidus paslaptį, vieninteliai galės vadintis Pasaulio Viešpačiais. Nusižemink ir būsi išaukštintas. Tu kalbėsi, nes aš tau tai įsakau, kalbėsi, nes taip liepiu aš, o mano žodžiai *efficiunt quod figurant**!

Belbas, dabar jau nenugalimas, atsakė:

– Ma gavte la nata...

Nors ir tikėjęsis neigiamo atsakymo, nuo tokio įžeidimo Aljė pabalo.

– Ką jis pasakė? – isteriškai paklausė Pjeras.

– Nenori kalbėti, – reziumavo Aljė. Jis ištiesė į šonus rankas – bejėgiškumo ir atlaidumo mostas – ir tarė Bramančiui:

– Perduodu jį jums.

Pjeras iškreiptu veidu sušuko:

– Gana, gana, *le sacrifice humain, le sacrifice humain*!

– Taip, tegul miršta, mes vis tiek sužinosim atsakymą, – šaukė tokia pat persikreipusi madam Olkot, vėl grįžusi į sceną, puldama prie Belbo.

Beveik tuo pat metu pajudėjo Lorenca. Ji išsivadavo iš milžinų gniaužtų ir atsistojo prieš Belbą, kartuvių papėdėje, ištiestomis rankomis, lyg norėdama sustabdyti puolimą, pro ašaras šaukdama:

– Gal jūs pamišote, kas taip elgiasi?

Aljė, kuris jau ruošėsi pasišalinti, akimirką sustingo apstulbęs, o paskui šoko prie jos, norėdamas patraukti į šalį.

* Daro tai, ką skelbia (*lot.*).

Toliau viskas įvyko akimirksniu. Olkot, išsidraikiusiais plaukais, išblyškusi, deganti tarsi medūza, puolė Aljė, draskydama nagais jo veidą ir stumdama šalin tame šuolyje sukaupta jėga, Aljė traukėsi, užkliudydamas koja gorę, apsisuko apie savo ašį lyg dervišas ir, trenkęsis galva į stovėjusį automobilį, susmuko ant žemės kraujuotu veidu. Tuo pat metu Pjeras šoko prie Lorencos, išsitraukdamas iš makšties durklą. Dabar mačiau tik jo nugarą ir ne iškart supratau tai, kas įvyko, tik išvydau Lorencą, vaškiniu veidu krintančią po Belbo kojomis, o Pjeras, iškėlęs durklą, klykė:

– *Enfin, le sacrifice humain*!

Paskui sustaugė, pasisukęs į navą:

– I'a Cthulhu! I'a S'ha-t'n!

Navoje stovėjusi minia sujudo, vienus pargriaudama žemėn, kitus nustumdama prie Kunjo mašinos, kuri kiekvieną akimirką grėsė nuvirsti. Išgirdau – bent taip manau, juk tokios groteskiškos detalės negalėjau išsigalvoti – Garamondo balsą:

– Ponai, maldauju, prašyčiau mandagiau...

Bramantis, pagautas ekstazės, suklupo prie Lorencos kūno tardamas:

– Asar, Asar! Kas pagriebs man už gerklės? Kas prikals mane prie žemės? Kas pervers mano širdį? Nesu vertas peržengti Mato namų slenksčio!

Gal niekas to nenorėjo, gal būtų pakakę Lorencos aukos, bet minia jau spaudėsi į magiškąjį ratą, prieinamą sustojus Švytuoklei, ir kažkurį iš jų – galėčiau prisiekti, jog tai buvo Ardentis – tiesiog prirėmė prie stalo, kuris pastumtas tiesiogine šio žodžio prasme išnyko po Belbo kojom, o nuo to stumtelėjimo Švytuoklė staiga pajudėjo, kartu nusitempdama ir savo auką. Nuo rutulio svorio lynas įsitempė kaip styga ir nelyginant kilpa užveržė mano nelaimingojo draugo kaklą. Išilgai Švytuoklės lyno nukaręs kūnas jau spėjo nulėkti į toli-

mąjį rytinį choro kraštą ir dabar (tikiuosi) bedvasis grįžo atgal, į mano pusę.

Minia stumdydamasi vėl pasitraukė į pakraščius, palikdama vietos stebuklui. Švytuoklininkas, apsvaigintas Švytuoklės atgimimo, palaikė jos judesius, dabar jau stumdamas pakaruoklio kūną. Švytavimo ašis ėjo įstrižai tarp mano akių ir vieno iš langų, neabejotinai to, įtrūkusio, pro kurį po kelių valandų turėtų prasiskverbti pirmasis saulės spindulys, todėl nemačiau Jakopo švytuojant prieš mane, bet manau, kaip tik taip viskas ir turėjo vykti, tokią figūrą jis turėjo nubrėžti erdvėje...

Belbo kaklas buvo įterptas į lyno atkarpą tarp pagrindo ir skliauto rakto, ir kai metalinis rutulys linko į dešinę, Belbo galva, antrasis rutulys, sviro į kairę, ir atvirkščiai. Ilgą laiką abu rutuliai linko į priešingas puses, todėl jų pėdsakas erdvėje buvo ne tiesė, o trikampis. Skirtingai nei Belbo galva, judėjusi kartu su įtemptu lynu, jo kūnas, iš pradžių gal tampomas paskutinių traukulių, o dabar šoklus it medinė marionetė, piešė ore kitas figūras, nepriklausomai nuo galvos, nuo lyno ir nuo žemiau kabojusio rutulio, rankos sau, kojos sau. Pamaniau, kad jei kas nors fotografuotų šią sceną Maibridžo kamera, juostoje fiksuodamas kiekvieną erdvinės sekos akimirką, registruodamas du ribinius taškus, kuriuose kiekvienoje iš atkarpų buvo galva, dvi rutulio stotis, dviejų nepriklausomų lynų idealaus susikirtimo taškus ir kūno bei kojų švytavimo plokštumų ribinius taškus, tai akivaizdu: ant Švytuoklės pakartas Belbas erdvėje būtų nubrėžęs sefirų medį, savo mirties akimirka apibendrindamas visų pasaulių istoriją, savo kelyje įtvirtindamas dešimt iškvėpimo ir dievybės įpūtimo į pasaulį etapų.

Paskui, nors švytuoklininkas nesiliovė palaikyti šio gedulingo sūpavimo, kažkokia baisi jėgų suma ar energijos migracija staiga sustabdė Belbo kūną: judėjo tik po juo buvęs lyno galas su rutuliu, likusi dalis, siejusi Belbą su skliautu, liko statmenai stabili. Belbas, pabėgęs nuo pasaulio ir savo veiksmų klaidos,

dabar tapo pakabinimo tašku, Nejudama Ašimi, Vieta, kuri palaiko pasaulio skliautą, o po jo kojomis švytavo siūlas ir rutulys, nuo vieno ašigalio iki kito, be paliovos, o žemė sukosi po jais, atsukdama vis kitą žemyną, bet rutulys nemokėjo ir jau niekada nemokės parodyti, kur yra Pasaulio bamba.

Velniavos meistrų šurmulys, akimirką nutilęs stebuklo akivaizdoje, vėl pakilo toks pat galingas kaip prieš tai, bet man ši istorija pagaliau buvo baigta. Jei *Hod* yra Šlovės sefira, Belbas gavo savąją šlovę. Vienas bebaimis mostas sutaikė jį su Absoliutu.

114

Idealią švytuoklę sudaro be galo plonas siūlas, negalintis pasipriešinti lenkimui ar sukimui, jo ilgis L, su jo svorio centre pritvirtintu svarsčiu. Rutulio svorio centras yra jo centras, žmogaus kūno svorio centras yra taškas, esantis, matuojant nuo pėdų, ties 0,65 jo ūgio. Jei pakaruoklio ūgis metras septyniasdešimt, jo svorio centras yra ties metru dešimt nuo jo pėdų ir ilgis L aprėpia šį ilgį. Kitaip tariant, jei galva nuo viršugalvio iki kaklo yra trisdešimt centimetrų, tai svorio centras yra per 1,70 – 1,10 = 0,60 m nuo viršugalvio ir 0,60 – 0,30 = 0,30 m nuo pakaruoklio kaklo. Mažųjų švytuoklės švytavimų periodas, kurį nustatė Hjugensas, priklauso nuo:

$$T(\text{sekundės}) = \frac{2\pi}{\sqrt{g}}\sqrt{L} \qquad (1)$$

kur L – išreikštas metrais, π=3,1415927..., o g=9,8 m/sek^2.

Iš (1) formulės gauname:

$$T = \frac{2 \times 3,1415927}{\sqrt{9,8}} \sqrt{L} = 2,00709 \sqrt{L}$$

taigi maždaug:

$$T = 2\sqrt{L} \qquad (2)$$

Nota bene: T nepriklauso nuo pakaruoklio svorio (visi žmonės lygūs prieš Dievą)...

Dviguba švytuoklė su dviem prie to paties siūlo pritvirtintais rutuliais... Išjudinus A pradeda švytuoti, o po kurio laiko sustoja ir pradeda švytuoti B. Jei suporintos švytuoklės yra skirtingų masių ar ilgių, viena jų perduoda energiją kitai, bet šių energijų švytavimų periodai nėra vienodi... Toks energijos perėjimas vyksta ir tuo atveju, jei pajudinus A ne paleidžiamas laisvai švytuoti, o periodiškai judinamas su tam tikra jėga. Kitaip tariant, jei vėjas gūsiais asintoniškai pučia į pakaruoklį, po kurio laiko šis nustoja judėjęs, o ima švytuoti kartuvės, lyg jos būtų pritvirtintos prie pakaruoklio.

(Iš asmeninio Mario Salvadori laiško, Kolumbijos universitetas, 1984)

Nebesitikėjau nieko daugiau čia sužinoti. Pasinaudojęs sąmyšiu, nuėjau prie Gramo statulos.

Jos cokolis dar buvo atidarytas. Įėjau, nusileidau žemyn, laiptų papėdėje radau mažytę aikštelę su šviečiančia lempute, iš kur vedė dar vieni akmeniniai sraigtiniai laiptai. Šiems pasibaigus, patekau į koridorių gana aukštais skliautais, blausiai apšviestą. Iš pradžių nesupratau, kur esu ir iš kur girdėti vandens čiurlenimas. Vėliau akys apsiprato ir pamačiau atsidūręs kanalizacijos tunelyje. Tvorelė su turėklu neleido man įkristi į nuotekas, bet netrukdė uosti siaubingos smarvės, pusiau cheminės, pusiau organinės kilmės. Nors viena mūsų istorijos dalis buvo tikra: Paryžiaus kanalai. Kolbero, Fantomo, de Kauso?

Slinkau pagrindiniu kanalu, nepaisydamas tamsesnių atšakų ir tikėdamasis, kad pamatysiu kokį nors ženklą, kuris man

parodys, kur turėčiau išlįsti į žemės paviršių. Svarbiausia, kuo toliau nuo *Conservatoire*: palyginus su ta naktine karalyste, Paryžiaus kanalai buvo palengvėjimas, laisvė, tyras oras, šviesa.

Akyse buvo likęs tik vienas vaizdas: hieroglifas, chore brėžiamas mirusio Belbo kūno. Negalėjau suprasti to piešinio, suvokti, ką jis man primena. Dabar žinau, kad tai buvo fizikos dėsnis, tačiau būdas, kaip tai sužinojau, šį reiškinį paverčia dar labiau simbolišku. Čia, Jakopo kaimo name, tarp daugelio jo užrašų radau kažkieno laišką, kuriame buvo paaiškintas švytuoklės veikimo principas ir kaip ji elgtųsi, jei prie siūlo prikabintum dar vieną svarstį. Nežinia, kiek laiko Belbas galvojo apie Švytuoklę, įsivaizduodamas ją lyg Sinajų ar Kalvariją. Jis mirė ne kaip naujojo Plano auka: vaizduotėje jis jau seniai ruošė savąją mirtį, nė nenujausdamas, jog manydamas negalįs kurti mintyse jis atspindėjo tikrovę. O gal jis norėjo taip mirti, kad įrodytų sau ir kitiems, jog net ir neturint talento vaizduotė nesiliauja kurti.

Pralaimėdamas jis kažkaip nugalėjo. O tas, kuris tuo vieninteliu būdu tikisi nugalėti, pralaimėjo. Tas, kuris nesuprato, jog pergalė yra visai kas kita, prarado viską. Bet tą šeštadienio vakarą aš to dar nežinojau.

Slinkau kanalu, *amens* kaip Postelis, gal pasiklydęs tose pačiose tamsybėse, ir staiga išvydau ženklą. Ryškesnė lemputė prie sienos apšvietė dar vienus laiptus, laikinus, vedusius prie medinio dangčio. Stumtelėjau ir atsidūriau pusrūsyje su tuščiais buteliais, o iš jo patekau į koridorių su dviem tualetais, vyrų ir moterų. Grįžau į gyvųjų pasaulį.

Uždusęs sustojau. Tik dabar prisiminiau Lorencą. Ir pravirkau. Bet ji jau slydo man iš atminties, lyg niekada nebūtų egzistavusi. Nebegalėjau prisiminti net jos veido. Tame mirusiųjų pasaulyje ji buvo pati negyviausia.

Koridoriaus gale vėl buvo laiptai ir durys. Patekau į prirūkytas smirdančias patalpas, kažkokią smuklę, bistro, rytietišką barą su tamsiaodžiais padavėjais, prakaituotais lankytojais, taukuotais iešmais ir bokalais alaus. Įėjau vidun lyg jau būčiau čia buvęs, tik nuėjęs nusišlapinti. Niekas manęs nepastebėjo, gal tik kasininkas, kuris, pamatęs mane, davė nežymų ženklą primerktomis akimis, lyg tardamas: gerai, supratau, gali eiti, aš nieko nemačiau.

115

Jei akis galėtų matyti visus pasaulį apgyvenusius demonus, gyvenimas taptų nebepakenčiamas.

(„Talmud“, Berakhoth, 6)

Išėjęs iš baro, atsidūriau *Porte St Martin* žibintų šviesoje. Smuklė, iš kurios išėjau, buvo rytietiška, rytietiškos buvo ir dar veikiančios aplinkinės krautuvėlės. Kuskuso ir falafelio kvapai, minia žmonių. Būreliai išalkusių jaunuolių, daugelis su miegmaišiais, kompanijos. Negalėjau prasibrauti į barą ko nors išgerti. Paklausiau vieną vaikiną, kas čia vyksta. Demonstracija, rytoj paskelbta didžiulė demonstracija prieš Savari įstatymą. Jų privažiavo pilni autobusai.

Turkas – drūzas, persirengėlis izmailitas – laužyta prancūzų kalba kvietė mane kur nors užeiti. Nieku gyvu, reikia bėgti iš Alamuto. Nežinau, kas kam tarnauja. Reikia nepasitikėti.

Perėjau sankryžą. Dabar girdėjau tik savo žingsnių aidą. Didžiųjų miestų privalumas: pasitrauki keletą metrų ir vėl atrandi vienatvę.

Staiga, vos už kelių kvartalų, kairėje pamačiau naktyje boluojantį *Conservatoire*. Išoriškai tobulą. Teisiojo miegu snau-

džiantį paminklą. Pasukau į pietus, Senos link. Turėjau kažkokį tikslą, bet jis man nebuvo aiškus. Norėjau ką nors paklausti, kas atsitiko.

Belbas mirė? Dangus visiškai giedras. Sutikau būrelį studentų. Tylinčių, užvaldytų *genius loci*. Kairėje – *Saint-Nicolas-des-Champs* bažnyčios kontūrai.

Einu toliau *St Martin* gatve, perkertu *Ours* gatvę, plačią nelyginant bulvaras, bijau pamesti kryptį, nors jos nė nežinau. Apsižvalgau ir dešinėje, gatvių sankryžoje, pamatau dvi „Editions Rosicruciennes" leidyklos vitrinas. Jos neapšviestos, bet žibintų ir kišeninio žibintuvėlio šviesoje įstengiu įžvelgti jų turinį. Knygos ir daiktai. Žydų istorija, grafas Sen Žermenas, alchemija, paslėptas pasaulis, slaptieji rozenkreicerių namai, katedrų statytojų pranešimas, katarai, Naujoji Atlantida, Egipto medicina, Karnako šventykla, Bhagavadgyta, reinkarnacija, rozenkreiceriški kryželiai ir žvakidės, Izidės ir Ozirio biustai, smilkalai dėželėse ir smilkalų plokštelės, būrimo kortos. Durklas – alavinis peilis popieriui su apvalia rankena, papuošta rozenkreicerių ženklu. Kas tai, kas nori mane apmulkinti?

Atsiduriu prieš Bobūrą. Dieną čia tiesiog atlaidų grūstis, dabar aikštė beveik tuščia, tik vienas kitas tylus, snūduriuojantis būrelis, priešais – reti aludžių žiburiai. Tai tiesa. Didžiulės ventiliacijos angos, siurbiančios žemės energiją. Gal dieną jį užplūstančios minios teikia vibracijas, hermetinė mašina minta šviežia mėsa.

Saint-Merri bažnyčia. Priešais – *Vouivre* knygynas, kuriame trys ketvirtadaliai knygų – okultinės. Privalau atsispirti isterijai. Pasuku *Lombards* gatve, gal norėdamas išvengti būrelio skandinavių merginų, kurios juokdamosi išvirsta iš dar veikiančios smuklės. Nutilkite, nejau nežinote, kad Lorenca irgi mirė?

Ar ji mirė? O jei būčiau miręs aš? *Lombards* gatvė: statmenai į ją remiasi *Flamel* gatvė, jos pabaigoje matyti baltas *Saint-Jacques* bokštas. Sankryžoje knygynas „Arcane 22", būrimo

kortos ir švytuoklės. Alchemikas Nikola Flamelis, alcheminis knygynas ir *Sain-Jacques* bokštas su baltais liūtais papėdėje, tas beprasmis vėlyvosios gotikos statinys Senos pakrantėje, kurio vardu pavadintas ir ezoterinis žurnalas, bokštas, kuriame Paskalis baigė savo bandymus su oro svoriu, kuriame dar ir šiandien 52 metrų aukštyje yra meteorologijos stotis. Gal, prieš pastatydami Eifelio bokštą, jie veikė čia. Egzistuoja privilegijuotos zonos. Bet niekas to nepastebi.

Grįžtu prie *Saint-Merri* bažnyčios. Vėl besijuokiančios merginos. Nenoriu matyti žmonių, apeinu bažnyčią *Cloître Saint-Merri* gatve, senos, nedažyto medžio durys į transeptą. Kairėje atsiveria aikštė, tolimiausia Bobūro riba, šviesi lyg dieną. Aikštėje – Tingelio mašinos ir kiti spalvoti kūriniai, plūduriuojantys baseino ar dirbtinio ežerėlio vandenyje tarp niūrios dantračių raizgalynės, o gilumoje vėl pamatau Dalmino vamzdžių pastolius ir didžiulius Bobūro žabtus – jis tarsi visų apleistas „Titanikas“ prie gebenėmis apaugusios sienos, paskendęs mėnulio krateryje. Ten, kur nepavyko katedroms, didieji transatlantiniai liukai kuždėjosi su Juodosiomis Mergelėmis. Juos mato tik mokantis apiplaukti *Saint-Merri*. Reikia tęsti, jau turiu pėdsaką, atskleidžiu vienas iš Jų suregztų žabangų, pačiame *Ville Lumiere** centre – Tamsiųjų žabangos.

Pasuku *Juges Consules* gatve ir atsiduriu prieš *Saint-Merri* fasadą. Nežinau kodėl, bet kažkas verčia mane uždegti žibintuvėlį ir nukreipti šviesą į duris. Puošnioji gotika, susipynusios arkos.

Netikėtai, ieškodamas to, ko nemaniau čia rasiąs, pamatau jį portalo skliaute.

Bafometas. Toje vietoje, kur susiliečia arkos pusės, virš vienos iš jų sklendė Šventosios Dvasios balandis, apsuptas akmeninių šlovės spindulių, virš antrosios, tarp besimeldžiančių

* Šviesos miestas (*pranc.*).

angelų, buvo jis, Bafometas, su savo baisiaisiais sparnais. Bažnyčios fasade. Be jokios gėdos.

Kodėl būtent čia? Nes esame netoli Šventyklos. Kur toji Šventykla ar tai, kas iš jos liko?

Grįžtu atgal. Pasuku į šiaurės vakarus ir atsiduriu *Montmorency* gatvės kampe. 51 numeriu pažymėtas namas – jame gyveno Nikola Flamelis. Tarp Bafometo ir Šventyklos. Apdairusis spagirikas puikiai žinojo, su kuo reikia skaitytis. Bjauriausių atliekų pilnos šiukšlių dėžės, priešais – nenuspėjamos epochos pastatas „Taverne Nicolas Flamel“. Namas senas, jį restauravo turistams, žemiausio lygio velniavos meistrams, hilikams. Greta – amerikietiškas baras su „Apple“ reklama: „Secouez vous les puces“.* *Soft-Hermes. Dir Temurah.*

Dabar esu Šventyklos gatvėje, einu ja iki sankryžos su *Bretagnes* gatve, kur yra Šventyklos skveras, it kapinės blyškus sodelis, paaukotųjų riterių nekropolis.

Bretagne gatvė iki susikirtimo su Senosios Šventyklos gatve. Pastarojoje po sankryžos su *Barbet* gatve atsiranda keistų, neįprastų – anties, gebenės lapo – formų elektros šviestuvų parduotuvės. Per daug akivaizdžiai modernių. Manęs neapgausi.

Francs-Bourgeois gatvė: jau esu Marė rajone, pažįstu jį, tuoj pasirodys senosios košerinės mėsinės. Kas sieja žydus su tamplieriais, juk jų vietą Plane atidavėme Alamuto asasinams? Kodėl jie čia? Gal ieškau atsakymo? Ne, tik noriu nutolti nuo Muziejaus. Arba apgraibomis einu kažkokios vietos link, žinau, kad jos čia negali būti, tačiau bandau prisiminti, kur ji galėjo būti, kaip Belbas, sapne ieškojęs pamiršto adreso.

Sutinku pasibjaurėtiną būrį. Jie piktai juokiasi, žingsniuoja plačiai, esu priverstas užleisti jiems šaligatvį. Akimirką išsigąstu – gal jie Kalnų Senio pasiuntiniai, ieškantys čia manęs. Bet ne, jie ištirpsta naktyje, kalbėdami nesuprantama kalba, šnypščiančia šiitiškai, talmudiškai, koptiškai lyg dykumų žaltys.

* „Duokite garo“ (*pranc.*).

Priešais ateina dvi androgininės figūros ilgais apsiaustais. Rozenkreicerių apsiaustai. Mes prasilenkiame, jie pasuka į *Sévigné* gatvę. Jau gili naktis. Pabėgau iš *Conservatoire*, tikėdamasis rasti kitiems priklausantį miestą, o atradau, kad kitiems priklausantis miestas sumanytas kaip įšventintiesiems skirtų kelių katakombos.

Girtuoklis. Gal apsimeta. Nepasitikėti, viskuo ir visada. Prieinu dar veikiantį barą, padavėjai ilgomis iki kulkšnių prijuostėmis jau stumdo kėdes ir stalus. Spėju įeiti ir paprašau bokalo alaus. Išmaukiu vienu gurkšniu, paprašau antro.

– Troškina? – klausia vienas iš jų. Nenuoširdžiai, įtariai.

Aišku, troškina, negėriau nuo vakar vakaro penktos valandos, juk galima būti ištroškusiam ir nepraleidus nakties po švytuokle. Kvailiai. Susimoku ir išeinu, neduodamas jiems laiko įsiminti mano veidą.

Esu *Vosges* aikštės kampe. Praeinu portikus. Kuriame iš senųjų filmų naktį per *Vosges* aikštę kaukšėjo vieniši Matiaso, pamišusio žmonių skerdiko, žingsniai? Sustoju. Girdžiu už savęs žingsnius? Ne, jie irgi sustojo. Keletas vitrinų ir šie portikai galėtų tapti *Conservatoire* salėmis. Žemos šešioliktojo amžiaus lubos, skliautuotos arkos, baldai. *Vosges* aikštė su senomis, apsilupinėjusiomis, suskeldėjusiomis durimis, čia jau šimtą metų gyvena tie patys žmonės. Žmonės geltonais surdutais. Aikštė, kurioje gyvena vien taksiderminінkai. Jie pasirodo naktimis. Jie žino, pro kurią plokštę, pro kurį kapą patenkama į *Mundus Subterraneus*. Visiems matant.

*L'Union de Recouvrement des Cotisation de sécurité sociale et d'allocations familiales de la Patellerie numero 75, u 1.**

Naujos durys, gal ten gyvena turtuoliai, bet iškart už jų senos, supleišėjusios durys kaip Sinčero Renato gatvės name, toliau, trečiuoju numeriu pažymėtame name, vėl ką tik atnau-

* Socialinių pašalpų mokėjimo ir šeimų apgyvendinimo sąjunga, Pateleri 75–1. (*Pranc.*)

jintos durys. Hilikų ir pneumatikų kaita. Viešpačiai ir jų vergai. Čia, kur matyti prie kažko prikaltos iškabos, turėjo būti arka. Akivaizdu, čia buvo okultinis knygynas, dabar jo nebėra. Namas ištuštėjo. Ištirpo naktyje. Kaip Aljė. Dabar jie žino, kad kažkas žino, ir traukiasi į pogrindį.

Esu ties *Birague* gatvės kampu. Matau begalinę portikų virtinę be gyvos dvasios, verčiau būtų tamsu, bet geltonai šviečia žibintai. Galėčiau rėkti, ir niekas manęs negirdėtų. Tylūs taksiderminінkai geltonais surdutais kikentų už tų uždarų langų, pro kuriuos neįslysta nė vienas šviesos spindulys.

Tarp portikų ir skvero aikštės viduryje stovi automobiliai ir kartkartėmis praslenka šešėlis. Nuo to nė kiek ne maloniau. Didelis vokiškas aviganis perbėga gatvę. Šuo juodas tik naktį. Kur Faustas? Gal pasiuntė ištikimąjį Vagnerį išvesti laukan šunį?

Vagneris. Štai mintis, kuri sukosi mano galvoje neatsiskleisdama. Daktaras Vagneris, kaip tik jo man ir reikia. Jis galės pasakyti, ar klejoju ir kokiems vaiduokliams suteikiau kūną. Jis galės pasakyti, kad viskas netiesa, kad Belbas gyvas ir „Tres" neegzistuoja. Koks būtų palengvėjimas, jei tikrai sirgčiau.

Kone bėgte palieku aikštę. Mane seka kažkokia mašina. Ne, gal ji tik ieško vietos sustoti. Užkliūnu už polietileninių šiukšlių maišų. Mašina randa vietos ir sustoja. Jai manęs nereikėjo. Esu *St-Antoine* gatvėje. Dairausi taksi. Jis atvažiuoja lyg iškviestas.

Tariu:

– *Sept, avenue Elisée Reclus*.*

* Elizė Rekliu aveniu, septintas numeris. (*Pranc.*)

Je voudrais être la tour, pendre à la Tour Eiffel.*
(Blaise Cendrars)

Nežinojau, kur tai, nedrįsau klausti taksisto, nes tas, kuris tokiu metu stabdo taksi, paprastai važiuoja namo, priešingu atveju jis mažų mažiausia žudikas; be to, jis bambėjo, kad centras pilnas tų prakeiktų studentų ir visur pristatytų autobusų, bjauru, jei būtų jo valia, sustatytų visus prie sienos, verčiau važiuoti ilgesniu lankstu. Jis apvažiavo beveik visą Paryžių, kol pagaliau paliko mane prie septintojo namo kažkokioje tuščioje gatvelėje.

Ten nebuvo jokio daktaro Vagnerio. Gal septynioliktame? Perėjau kelis namus, paskui atsipeikėjau. Net jei rasčiau reikiamas duris, gal manau ištraukti daktarą Vagnerį iš lovos šiuo metu, kad papasakočiau jam savo istoriją? Atsiradau čia dėl tos pačios priežasties, dėl kurios iš smuklės *St Martin* gatvėje nuklydau į *Vosges* aikštę. Bėgau. Tik dabar bėgau iš tos vietos, į kurią atbėgau sprukdamas iš *Conservatoire*. Man reikia ne psichoanalitiko, o tramdomųjų marškinių. Ar gydymo hipnoze. Arba Lijos. Kad ji suimtų mano galvą, stipriai prispaustų prie savo krūtinės ir tyliai lieptų nusiraminti.

Ieškojau daktaro Vagnerio ar *Elisée Reclus* aveniu? Dabar prisiminiau, kad su tuo vardu susidūriau kurdamas Planui; tai jis praėjusiame šimtmetyje parašė jau neprisimenu kokią knygą apie žemę, požemius, vulkanus, jis buvo tas, kuris, prisidengdamas akademine geografija, smalsavo *Mundus Subterraneus*. Vienas iš jų. Bėgau nuo jų ir visur juos atrasdavau. Per keletą amžių jie žingsnis po žingsnio užkariavo visą Paryžių. Ir visą likusį pasaulį.

* Norėčiau būti bokštas, kyboti ant Eifelio bokšto. (*Pranc.*).

Reikėjo grįžti į viešbutį. Ar pavyks rasti dar vieną taksi? Kaip supratau, atsidūriau tolimame priemiestyje. Pasukau ta kryptimi, kur matėsi daugiau šviesos ir atviras dangus. Senos upė?

Priėjęs kampą, pamačiau jį.

Kairėje. Privalėjau nujausti, kad jis yra ten, pasaloje, šiame mieste gatvių pavadinimai perduoda nedviprasmį pranešimą, visada perspėja, juo blogiau man, jei apie tai nepagalvojau.

Jis stovėjo, bjaurus metalinis voras, jų valdžios simbolis ir įnagis: reikėjo bėgti, tačiau jutau, kaip mane traukia į voratinklį, judinau galvą iš apačios į viršų ir atgal, nes dabar jau negalėjau vienu žvilgsniu jo viso aprėpti, atsidūriau jame, tūkstančiai ašmenų jau kapojo mane į gabalus, jaučiausi bombarduojamas iš visų pusių krintančių geležinių grotų, jei tik jis pajudėtų, sutraiškytų mane viena iš savo nariuotų kojų.

Bokštas. Stovėjau vienintelėje miesto vietoje, kur jis matyti ne iš toli, profiliu, draugiškai kyšantis virš stogų jūros, lengvabūdiškas lyg Diufi paveiksle. Jis buvo virš manęs, sklendė man virš galvos. Nujaučiau jo smailę, bet pirma apėjau tarp visų kojų įtemptą pagrindą, iš išorės ir vidaus, mačiau jo sąnarius, įsčias, gaktą, galėjau įsivaizduoti jo statmeną žarnyną, susijungiantį su stemple jo politechninės žirafos kakle. Nors ir akytas, jis užstojo aplinkines šviesas, siūlydamas įvairias tamsių arkų perspektyvas, lyg kintamo židinio objektyvu išplėštas iš tamsos.

Staiga jo dešinėje, vos virš horizonto, šiaurės rytų pusėje pakilo mėnulio pjautuvas. Retkarčiais bokštas įrėmindavo jį kuriame nors iš savo kreivų ekranų lyg kokią optinę apgaulę, švytėjimą, bet, vos pajudėdavau, ekranai keisdavo formą, mėnulio nebesimatė, jis pakliūdavo tarp metalinių šonkaulių ir žvėris jį plėšė, virškino, pradangindavo kitame matmenyje.

Teseraktas. Keturmatis kubas. Dabar pro vieną iš arkų mačiau judančią šviesą, ne, dvi – raudoną ir baltą – jos mirksėjo. Matyt, koks nors lėktuvas ieško Ruasi ar Orli oro uostų. Tik staiga – pasitraukiau aš, lėktuvas, Bokštas – šviesos išnyko už

vienos iš nerviūrų, tikėjausi, kad jos pasirodys kituose rėmuose, bet jos pranyko. Bokšte buvo šimtai langų, visi jie judėjo ir pro kiekvieną iš jų galėjai matyti skirtingą erdvės ir laiko fragmentą. Jo griaučiai ne žymėjo Euklido klostes, o raižė kosminį audinį, valdė katastrofas, sklaidė lygiagrečių pasaulių puslapius.

Kas pasakė, jog ši sendaikčių turgaus katedros smailė turėjusi prikabinti Paryžių prie visatos lubų? Priešingai, visata turėjusi prisikabinti prie jos smailės, juk tai akivaizdu, argi jis – ne Švytuoklės erzacas?

Kaip jį vadino? Vieniša žvake, tuščiuoju obelisku, geležinio lyno šlove, sparno apoteoze, stabmeldiško kulto akytuoju altorium, bite vėjų rožės viduryje, liūdnu lyg griuvėsiai, bjauriu nakties spalvos kolosu, siaubingu nenaudingos jėgos simboliu, absurdišku stebuklu, beprasme piramide, gitara, kalmaru, teleskopu, ištemptu tarsi ministro kalba, antikos dievu ir moderniu žvėrimi... Jis buvo visa tai ir dar daugiau, ir jei būčiau turėjęs šeštąjį Pasaulio Viešpačių jausmą čia, varžtų polipais apkibusių balso stygų apsuptyje, būčiau girdėjęs kimią pusrutulių muziką. Tą akimirką Bokštas siurbė tuščiavidurės žemės bangas ir perdavinėjo jas į visus pasaulio menhyrus. Kniedytų sąnarių šakniagumbis, stuburo smegenų artrozė, protezo protezas – koks siaubas, norėdami suskaldyti mane bedugnėje jie būtų turėję mesti mane į viršūnę. Neabejotinai atvykau čia perėjęs skersai žemę, stovėjau antigravitaciniame antipodų sūkuryje.

Mes nieko neišsigalvojome, prieš akis mačiau neginčytiną Plano įrodymą, netrukus jis supras, jog esu šnipas, priešas, dulkelė sankaboje, kurios įvaizdis ir variklis jis buvo, tykiai atvers savo plieninių nėrinių akutę ir aš išnyksiu jo tuštumos klostėje, perkeltas į Kitą Pasaulį.

Jei būčiau ilgiau pastovėjęs po jo tinklu, didžiuliai nagai būtų susigniaužę, išsirietę tarytum iltys ir įtraukę mane, paskui žvėris vėl apgaulingai nurimtų nelyginant drožtukas, pavojingas, grėsmingas.

Dar vienas lėktuvas: jis iš niekur neatvyksta, jį pagimdė bokštas tarp savo dviejų išmėsinėto atrajojančio žolėdžio slankstelių. Žvelgiau į jį, o jis buvo neaprėpiamas kaip ir projektas, dėl kurio pastatytas. Jei būčiau pajėgęs likti čia neprarytas, būčiau galėjęs sekti jo poslinkius, lėtą sukimąsi, mikroskopinį išsinarstymą ir susinarstymą šaltame srovių dvelksme. Gal Pasaulio Viešpačiai mokėjo jį išaiškinti kaip geomantinę schemą, o jo nepastebimose metamorfozėse skaitė lemtingus ženklus ir neatskleidžiamas užduotis. Bokštas sukosi virš mano galvos – Mistinio Ašigalio atsuktuvas. O gal jis buvo nejudrus lyg įmagnetinta ašis ir suko dangaus skliautą. Abiem atvejais galva svaigsta taip pat.

Kaip puikiai ginasi Bokštas, galvojau, iš tolo atrodo geriausias draugas, bet vos prieini, pabandai išgauti jo paslaptį, jis užmuša tave, sušaldo iki kaulų smegenų, paskleidžia tą panišką baimę, iš kurios yra pastatytas. Dabar jau žinau, kad Belbas mirė, o Planas yra tikras, nes tikras yra Bokštas. Jei nepavyks dar kartą pabėgti, jau niekam to nebepasakysiu. Reikia skelbti pavojų.

Triukšmas. Stot, reikia grįžti į tikrovę. Greitai artėja taksi. Vienu šuoliu išsiveržiau iš magiško rato, sumojavau rankomis ir vos nepatekau po ratais, nes taksistas sustojo paskutinę sekundę, labai nenoriai. Pakeliui jis prisipažino, kad, jei naktį jam tenka važiuoti pro šalį, Bokštas jį baugina, todėl padidina greitį.

– Kodėl? – paklausiau.

– *Parce que... parce que ça fait peur, c'est tout.**

Netrukus buvau prie viešbučio. Ilgai skambinau, kol pažadinau miegantį durininką. Pagalvojau: dabar – miegoti. Visa kita – rytoj. Išgėriau keletą tablečių, pakankamai, kad nusinuodyčiau. Toliau nebeprisimenu.

* Nes... nes jis baugina, todėl. (*Pranc.*)

Išprotėjo paviljonas,
Priimdamas į jį suplaukiančias minias,
Ir tuo mieliau, jei aukso ir valdžios
Jos turi į valias.
(Sebastian Brant „Das Narrenschiff“, 46)

Atsibudau antrą valandą dienos, apdujęs ir katatoniškas. Prisiminiau viską kuo aiškiausiai, bet nebuvau tikras, jog tai, ką prisiminiau, yra tiesa. Pirma mintis buvo bėgti žemyn laikraščių, paskui susivokiau, kad net jei sipajų būrys būtų įsiveržęs į *Conservatoire* iškart po įvykių, naujiena nebūtų spėjusi pakliūti į rytinę spaudą.

Be to, tą dieną Paryžiui rūpėjo visai kas kita. Tą man nedelsdamas pranešė durininkas, vos nusileidau kavos. Mieste suirutė, daugelis metro stočių uždarytos, kai kuriose vietose policija puola demonstrantus, studentų per daug ir jie persistengia.

Telefonų knygoje susiradau daktaro Vagnerio numerį. Pabandžiau paskambinti, bet buvo akivaizdu, kad sekmadienį darbe jo nerasiu. Reikėjo grįžti į *Conservatoire*. Prisiminiau, kad jis dirba ir sekmadieniais po pietų.

Lotynų kvartalas virte virė. Praeidavo rėksmingi būriai su vėliavomis. *Il de la Cité* pamačiau policijos užkardą. Tolumoje aidėjo šūviai. Matyt, panašiai atrodė šešiasdešimt aštuntaisiais. Ties *Saint Chapelle* buvo sujudimas, užuodžiau ašarinių dujų kvapą. Kažkas šaudė, nesupratau, studentai ar policija, žmonės aplink mane bėgo, pasislėpėme už kažkokių vartų, prieš mus stovėjo policijos grandinė, o gatvėje vyko susirėmimas. Kokia gėda, aš kartu su įmetėjusiais buržua laukiu, kol aprims revoliucija.

Paskui šalutinėmis gatvelėmis apsukau senuosius *Halles* paviljonus ir atsidūriau *St Martin* gatvėje. *Conservatoire* buvo atidarytas, su baltu kiemu ir iškaba ant fasado: „Menų ir amatų mokykla, Konvento nutarimu įsteigta trečiųjų metų vandemjero mėnesio 19 dieną... senajame *Saint-Martin-des-Champs* vienuolyne, įkurtame vienuoliktame amžiuje“. Viskas kaip įprasta, nedidelis būrelis sekmadieninių lankytojų, nesidominčių studentų maištais.

Įėjau – sekmadienio proga nemokamai – ir viską radau taip kaip praėjusią popietę iki penktos valandos. Sargai, lankytojai, Švytuoklė savo įprastoje vietoje... Ieškojau pėdsakų to, kas įvyko, bet, jei kas ir buvo įvykę, kažkas sąžiningai padirbėjo ir viską sutvarkė. Jei kas nors tikrai įvyko.

Neprisimenu, kaip praleidau likusią popietės dalį. Neprisimenu net ką mačiau šlaistydamasis gatvėmis, kartkartėmis pasukdamas iš kelio, kad išvengčiau sumaišties. Paskambinau į Milaną, tiesiog norėjau pabandyti. Lyg užkeikimą surinkau Belbo numerį. Paskui Lorencos. Paskui „Garamond“ leidyklos, kuri, kaip ir reikėjo tikėtis, nedirbo. Bet jei ši naktis yra dar šiandien, viskas įvyko vakar. O nuo užvakar iki šios nakties praėjo visa amžinybė.

Vakarop prisiminiau dar nieko nevalgęs. Troškau ramybės ir trupučio prabangos. Prie *Forum des Halles* įėjau į restoraną, žadėjusį patiekti žuvies. Net per daug. Staliukas tiesiai prieš akvariumą. Aplinka pakankamai nereali, kad mane vėl apniktų visko įtarinėjimas. Niekas nevyksta atsitiktinai. Šita žuvis primena astmos kankinamą Rytų vienuolį, kurio tikėjimas silpsta ir jis kaltina Dievą atėmus pasauliui protą. *Sabaoth*, *Sabaoth*, kaip gali būti toks klastingas, tikindamas mane, jog tavęs nėra? Kūnas apgaubia pasaulį nelyginant gangrena... O ta žuvis primena Minę: mirksi ilgomis blakstienomis ir sudeda širdele lūpas. Minė yra Peliuko Mikio sužadėtinė. Valgau salotas

su menke, jos mėsa minkšta lyg vaiko. Su medumi ir pipirais. Čia yra paulikianų. Ana ta žuvis sklando tarp koralų lyg Brego aeroplanas – lėtai plasnoja žvynasparnio sparnai, kertu lažybų šimtas su vienu, kad jos pilvas pilnas homunkulo, kuris buvo užmirštas skylėto *atanòr* dugne ir išmestas į šiukšlyną prieš Flamelio namus. Štai ten – žuvis tamplierius, juodais šarvais, ieškanti *Noffo Dei*. Ji atsitrenkia į astmatiką vienuolį, aklai, įnirtingai plaukiantį į nežinią. Nusuku žvilgsnį, kitoje gatvės pusėje pamatau kito restorano iškabą, „CHEZ R...“. Rozenkreiceriai? Roichlinas? Rosispergijus? Račkovskiragotsicarogis? *Segnature, segnature...*

Pažiūrėsim... Vienintelis būdas sugluminti velnią – įtikinti jį, kad juo netiki. Nėra ko daug svarstyti apie naktinį bėgimą per Paryžių ir apie Bokšto viziją. Nieko stebėtina: kai išeini iš *Conservatoire* pamatęs ar patikėjęs, kad matei tai, ką pamatei, miestas primena košmarą. Bet ką aš mačiau?

Privalėjau pasikalbėti su daktaru Vagneriu. Nežinau, kodėl įsikaliau į galvą, jog tai yra panacėja, bet taip buvo. Žodžio terapija.

Kaip sulaukiau ryto? Atrodo, nuėjau į kiną, rodė Orsono Veleso „Ponią iš Šanchajaus“. Kai prasidėjo scena su veidrodžiais, nebeišlaikiau ir išėjau lauk. Bet gal tai netiesa, gal aš tik įsivaizdavau.

Šįryt devintą valandą paskambinau daktarui Vagneriui, Garamondo vardas padėjo man įveikti sekretoriato užkardas, daktaras, atrodo, mane prisiminė. Atsižvelgdamas į mano skubą leido ateiti tuoj pat, pusę dešimtos, kol dar nėra kitų pacientų. Man jis pasirodė malonus ir supratingas.

Gal susapnavau ir savo apsilankymą pas daktarą Vagnerį. Sekretorė paklausė mano duomenų, užpildė kortelę, paėmė honorarą. Laimė, jau turėjau atgalinį bilietą.

Nedidelis priimamasis, be minkštasuolio. Langai į Seną, kai-

rėje – Bokšto šešėlis. Daktaras Vagneris sutiko mane profesionaliai maloniai. Teisingai, dabar buvau ne vienas iš jo leidėjų, o jo pacientas. Plačiu ramiu mostu jis pakvietė mane sėstis priešais, kitapus stalo, nelyginant koks ministerijos tarnautojas.

– *Et alors?**

Taip jis pasakė ir, stumtelėjęs savo sukamąjį krėslą, atsuko man nugarą. Sėdėjo palenkęs galvą ir, kaip man pasirodė, sunėręs rankas. Man neliko nieko, kaip tik pradėti pasakoti.

Kalbėjau lyg būtų atsivėręs šliuzas, viskas išsiveržė lauk, nuo pradžios iki galo: tai, ką mąsčiau prieš dvejus metus, tai, ką galvojau praėjusiais metais, ką, mano nuomone, galvojo Belbas ir Diotalevis. O svarbiausia – tai, kas nutiko švento Jono naktį.

Vagneris manęs nė karto nepertraukė, nei pritardamas, nei prieštaraudamas. Gal jis tiesiog snūduriavo. Gal tokia buvo jo taktika. O aš kalbėjau. Žodžio terapija. Paskui sustojau, laukdamas jo žodžio, kuris mane išgelbėtų. Vagneris atsistojo, labai lėtai. Nepasisukdamas į mane jis apėjo rašomąjį stalą ir prisiartino prie lango. Žvelgė pro jį, susidėjęs rankas už nugaros, susimąstęs.

Tylėjo, gal dešimt ar penkiolika minučių.

Tada, vis dar nugara į mane, ištarė bespalviu, ramiu, drąsinamu balsu:

– *Monsieur, vous êtes fou.***

Jis nejudėjo, aš irgi. Po penkių minučių supratau, kad nesiruošia tęsti. Vizitas buvo baigtas.

Išėjau neatsisveikinęs. Sekretorė man plačiai nusišypsojo ir įžengiau į *Elisée Reclus* aveniu.

** Taigi? (*Pranc.*)

* Pone, jūs pamišęs. (*Pranc.*)

Buvo vienuolika. Viešbutyje susirinkau daiktus ir išvažiavau į oro uostą tikėdamasis, kad likimas man bus palankus. Turėjau laukti dvi valandas. Per tą laiką paskambinau į Milaną, „Garamond“ leidyklą, adresato sąskaita, nes nebeturėjau nė skatiko. Atsiliepė Gudruna, dar labiau pakvaišusi nei įprastai. Turėjau jai triskart sušukti, kad pasakytų „taip, oui, yes“, kad yra pasiruošusi apmokėti šį pokalbį. Ji verkė: Diotalevis mirė šeštadienį, vidurnaktį. Ir nė vieno, nė vienas iš draugų šįryt neatėjo į jo laidotuves, kokia gėda! Net ponas Garamondas, sako, jis kažkur užsienyje. Tik aš, Gracija, Lučianas ir kažkoks ponas, visas juodas, su juoda barzda, garbanotomis žandenomis ir skrybėle, atrodė lyg duobkasys. Dievai žino, iš kur jis atsirado. Kazaubonai, kur jūs buvote? Kur Belbas? Kas čia vyksta?

Kažką neaiškiai sumurmėjau ir padėjau ragelį. Pranešė įlaipinimą, įsėdau į lėktuvą.

9

JESOD

Socialinė sąmokslo teorija... yra silpstančio tikėjimo Dievu ir iš to kylančio klausimo „Kas vietoj jo?“ padarinys.

(Karl Popper „Conjectures and refutations“, Londonas, Routledge, 1969, I, 4)

Kelionė man padėjo. Palikau ne tik Paryžių, požemius, bet ir pačią žemę, žemės paviršių. Dangus ir snieguotos kalnų viršūnės. Vienatvė dešimties tūkstančių metrų aukštyje ir tas apsvaigimas, kurį visada teikia skrydis, pakilęs slėgis, lėktuvo veržimasis pro nedidelius oro sūkurius. Pagalvojau, kad tik čia, aukštai, vėl pajutau žemę po kojomis. Ir nusprendžiau padėti tašką, iš pradžių viską surašydamas savo užrašų knygelėje, o paskui atsiduodamas likimo valiai, užmerktomis akimis.

Pirmiausia reikia išvardyti nenuneigiamus faktus.

Neabejotina, kad Diotalevis mirė. Taip sakė Gudruna. Gudruna nepriklausė mūsų istorijai, ji nebūtų jos supratusi, todėl dabar tik ji viena sako tiesą. Tiesa ir tai, jog Garamondo nėra Milane. Aišku, jis gali būti bet kur, tačiau tas faktas, kad jo ten nėra, leidžia tikėti, jog jis Paryžiuje, ten, kur aš jį ir mačiau. Lygiai taip pat nėra ir Belbo.

Dabar pabandykime įsivaizduoti, jog tai, ką patyriau šeštadienio vakarą *Saint-Martin-des-Champs*, iš tiesų įvyko. Gal ne taip, kaip tai mačiau aš, apsvaigęs nuo muzikos ir smilkalų, tačiau kažkas įvyko. Panašu į Amparo istoriją. Grįždama namo ji nebuvo tikra, kad ją buvo užvaldžiusi Pomba Gira, bet tikrai žinojo tą vakarą buvusi *tenda de umbanda* ir tikėjusi, kad Pomba Gira ją užvaldė, arba pasielgusi taip, lyg tikrai būtų buvusi jos užvaldyta.

Pagaliau tiesa ir tai, ką man kalnuose pasakė Lija, ji teisin-

gai perskaitė Proveno pranešimą, tai buvo tik pirkinių sąrašas. Granž o Dim niekada nesirinko jokie tamplieriai. Nebuvo jokio Plano ir jokio pranešimo.

Pirkinių sąrašas mums buvo kryžiažodis su tuščiais langeliais, be žodžių reikšmių. Reikėjo užpildyti langelius taip, kad visi žodžiai teisingai susikirstų. Bet gal šis pavyzdys netikslus. Kryžiažodyje kertasi žodžiai, ir jie turi susikirsti ties viena bendra raide. Mūsų žaidime sukirsdavome ne žodžius, o sąvokas ir faktus, taigi skyrėsi žaidimo taisyklės, o pagrindinės jų buvo trys.

Pirmoji taisyklė: sąvokos susiejamos pagal analogiją. Nėra taisyklės, kuri padėtų iš anksto žinoti, ar toji analogija gera ar ne, nes beveik kiekvienas daiktas tam tikru požiūriu panašus į bet kurį kitą. Pavyzdys. Bulvė susikerta su obuoliu, nes abu jie augalinės kilmės ir apvalaini. Nuo obuolio prie žalčio – biblinė sąsaja. Nuo žalčio prie riestainio, dėl formos panašumo, nuo riestainio prie gelbėjimo rato, o nuo šio – prie maudymosi kostiumo, nuo maudymosi kostiumo prie jūrų žemėlapio, nuo jūrų žemėlapio prie tualetinio popieriaus, nuo tualeto prie alkoholio, nuo alkoholio prie narkotikų, nuo narkotikų prie švirkšto, nuo švirkšto prie skylės, nuo skylės prie žemės, nuo žemės prie bulvės.

Tobula. Antroji taisyklė skelbia, kad, jei gale *tout se tient*, žaidimas pavyko. Nuo bulvės prie bulvės, *tout se tient*. Taigi viskas teisinga.

Trečioji taisyklė: sąsajos turi būti kažkur girdėtos, ta prasme, kad kas nors – dar geriau, jei jų yra daugiau – jau yra jas atskleidęs. Susikirtimai atrodo tikri todėl, kad yra akivaizdūs. Argi ne tokia buvo Garamondo mintis: velniavos meistrų knygos neturi nieko išrasti, jos privalo pakartoti tai, kas jau žinoma, nes kur tuomet Tradicijos galia?

Mes padarėme lygiai tą patį. Nieko neišgalvojome, išskyrus gabalėlių išsidėstymą. Tą patį tvirtino ir Ardentis: jis nieko

neišgalvojo, tik blogai sudėliojo gabalėlius, nes buvo už mus mažiau išprusęs ir neturėjo visų jų.

Jie turėjo gabalėlius, tačiau neturėjo kryžiažodžio schemos. Mes ir vėl buvome šaunesni.

Prisiminiau vieną sakinį, kurį Lija ištarė man kalnuose priekaištaudama, kad įsivėliau į blogą žaidimą: „Žmonės ištroškę planų: numetus vieną, jie puola jį lyg peralkę vilkai. Tu kuri, o jie tiki. Ir visai nereikia stengtis išsigalvoti daugiau, nei iš tikro yra“.

Visada taip ir atsitinka. Jaunasis Herostratas kremtasi nežinodamas, kaip išgarsėti. Paskui pamato filmą, kuriame trapus vaikinukas nušauna kantri muzikos žvaigždę ir taip sukuria sensaciją. Formulė rasta, jis eina ir šauna į Džoną Lenoną.

Tas pats ir su ASL. Kaip tapti poetu, kurį spausdina ir aprašo enciklopedijose? Ir Garamondas paaiškina: reikia tik užmokėti. ASL niekada anksčiau apie tai nepagalvojo, bet sužino apie „Manuzio“ leidyklos planą ir su juo susitapatina. ASL tiki nuo pat vaikystės ieškojęs „Manuzio“ leidyklos, tik nežinojęs, kad tokia egzistuoja.

Taigi mes sukūrėme neegzistuojantį planą, o Jie priėmė jį už gryną pinigą, nes tikėjo jau seniai jame dalyvaujantys, kitaip tariant, sutapatino savo padrikų ir sujauktų projektų fragmentus su mūsų Plano akimirkomis, Plano, sudaryto pagal nenuginčijamą analogijų, įtarimų, regimybių logiką.

Bet jei kiti įgyvendina sukurtą planą, Planas tarytum egzistuoja, dar daugiau – jis tikrai yra.

Nuo tos akimirkos velniavos meistrų pulkai pradeda naršyti po pasaulį ieškodami žemėlapio.

Pasiūlėme žemėlapį žmonėms, bandžiusiems įveikti savo miglotą neviltį. Kokią? Į šį klausimą atsakyta paskutiniame Belbo *file*: nebūtų žlugimo, jei Planas iš tikrųjų egzistuotų. Pralaimi, bet ne dėl savo kaltės. Ne gėda būti nugalėtam kosminio sąmokslo. Tada esi ne bailys, o kankinys.

Nevirkauji dėl savo mirtingumo dėl to, kad esi šimtų tau nepavaldžių mikroorganizmų grobis, neatsakai už savo nerangias pėdas, nunykusią uodegą, neatauganăius dantis ir plaukus, gyvenimo kelyje išmėtytus neuronus, kalkėjančias venas. Tai – Pavydžiųjų Angelų kaltė.

Taip pat ir kasdieniame gyvenime. Kaip biržų krizės. Jos vyksta, nes kas nors padaro klaidingą ėjimą, o visi klaidingi ėjimai kartu sukuria paniką. Vėliau tie, kurių silpnesni nervai, klausia: „Kas surezgė šį sąmokslą, kam jis buvo naudingas?" Vargas, jei nerandamas sąmokslą surezgęs priešas – pasijunti pats kaltas. O kadangi jautiesi kaltas, prasimanai sąmokslą, daug sąmokslų. O tam, kad juos įveiktum, turi suregzti savąjį sąmokslą.

Kuo įmantresnius įsivaizduoji esant kitų sąmokslus, kad pateisintum savo neišmanymą, tuo labiau juos įsimyli ir kuri savąjį pagal jų modelį. Taip atsitiko jėzuitams ir Beikono sekėjams, paulikianams ir neotamplieriams – kiekvieni sau prikišdavo kitų planus. Diotalevis pastebėjo: „Aišku, priskiri kitiems tai, ką pats darai, o kadangi darai kažką bjauraus, tai ir kiti tampa bjaurūs. Kadangi kiti paprastai norėtų daryti tik tuos bjaurius dalykus, kuriuos pats darai, jie padeda tau įtikėti, jog tai, ką jiems priskiri, yra būtent tai, ko jie visada troško. Dievas apakina tuos, kurių nebenori matyti, reikia tik Jam padėti".

Jei sąmokslas yra tikras, jis turi būti slaptas. Turi egzistuoti paslaptis, kurią pažinę nebejausime nevilties, nes toji paslaptis arba mus išganys, arba pats paslapties žinojimas bus tolygus išganymui. Ar egzistuoja tokia spindulinga paslaptis?

Taip, su sąlyga, kad ji niekada nebus pažinta. Nes atskleista ji mus tik nuviltų. Argi Aljė man nepasakojo apie paslapties troškulį, sukrėtusį Antoninų epochą? O juk ką tik buvo pasirodęs tas, kuris pasiskelbė esąs Dievo Sūnus, įsikūnijęs Dievo Sūnus, atperkantis pasaulio nuodėmes. Ar tai menka paslap-

tis? Juk ji žadėjo išganymą visiems ir kiekvienam, reikėjo tik mylėti savo artimą. Ar tai nieko verta paslaptis? Žadėjusi, kad kiekvienas, kuris teisingą akimirką ištars teisingus žodžius, galės gabalėlį duonos ir pusę taurės vyno paversti Dievo Sūnaus kūnu ir krauju ir jais maitintis. Ar galima nepaisyti tokios paslapties? Ji paskatino Bažnyčios tėvus iš pradžių spėti, o vėliau paskelbti, kad Dievas yra Vienas ir Trejybėje, o Dvasia kyla iš Tėvo ir Sūnaus, o ne Sūnus iš Tėvo ir Dvasios. Formulė hilikams? Tačiau šie, kuriems išganymas jau buvo ranka pasiekiamas – *do it yourself* – nieko, tylėjo. Tai – visas apreiškimas? Kaip banalu. Ir jie isteriškai leidosi po visą Viduržemio jūros baseiną ieškoti kitos prarastos išminties, kuriai toji dogma už trisdešimt sidabrinių buvo tik išorinis šydas, parabolė dvasios skurdžiams, hieroglifas su aliuzija, mirktelėjimas pneumatikams. Trejybės paslaptis? Pernelyg lengva, po tuo privalo slypėti kažkas kita.

Buvo vienas toks, atrodo, Rubinšteinas, kuris paklaustas, ar tiki Dievą, atsakė: „O ne, aš tikiu... kažką daug didingesnį..." Bet buvo ir kitas (gal Čestertonas?), kuris pasakė: „Tai, kad žmonės nebetiki Dievą, nereiškia, jog jie niekuo nebetiki: jie tiki viskuo".

Viskas – tai ne pati didžiausia paslaptis. Nėra didžiausių paslapčių, nes vos atskleistos jos tampa mažos. Yra tik tuščia paslaptis. Paslaptis, kuri slysta iš rankų. *Orchis* augalo paslaptis ta, kad ji reiškia sėklides ir jas veikia, sėklidės reiškia zodiako ženklą, šis – angeliškąją hierarchiją, šioji – muzikos gamą, gama – santykį tarp nuotaikų ir taip toliau. Įšventinimas reiškia mokėjimą niekada nesustoti, lupti visatą nelyginant svogūną, o svogūnas – vienos lupenos. Įsivaizduokime begalinį svogūną, kurio centras visur, o aplinka – niekur. Arba tokį kaip Mėbijaus žiedas.

Tikras įšventintasis yra tas, kuris žino, kad galingiausia iš paslapčių – tai paslaptis be turinio, nes joks priešas neprivers jos atskleisti, joks draugas negalės jos išvilioti.

Naktinių apeigų prie Švytuoklės dinamika dabar man atrodė logiškesnė ir nuoseklesnė. Belbas tvirtino turįs paslaptį, todėl tapo pajėgus Juos valdyti. Pirmas jų impulsas, net ir tokio apdairaus žmogaus kaip Aljė, kuris nedelsdamas pradėjo mušti tamtamą, kad visus sukviestų, buvo iš jo tą paslaptį išvilioti. O kuo labiau Belbas spyrėsi jos neatskleisti, tuo labiau jie tikėjo, kad tai didelė paslaptis, ir kuo labiau jis prisiekinėjo jos nežinantis, tuo labiau jie manė, kad jis ją žino ir kad tai yra tikra paslaptis, nes, jei ji nebūtų buvusi tikra, jis ją būtų atskleidęs.

Ištisus amžius šios paslapties paieškos buvo tai, kas juos siejo, nors ir neišvengiant ekskomunikų, vidaus kovų, antpuolių. Dabar jie buvo arti jos pažinimo ir juos apniko dvi baimės: kad paslaptis gali nuvilti ir kad neliks jokios paslapties, jei ji taps visiems žinoma. Tai būtų buvęs jų galas.

Kaip tik tada Aljė pajuto, kad jei Belbas prabils – visi ją sužinos, ir jis, Aljė, praras tą neapibrėžtumo aurą, teikusią jam žavesio ir valdžios. Jei Belbas būtų išpažinęs tik jam vienam, Aljė ir toliau būtų likęs nemirtingasis Sen Žermenas: mirties nutolinimas atitolino ir paslapties atskleidimo akimirką. Jis bandė palenkti Belbą atskleisti paslaptį jam į ausį, bet, supratęs, kad tai nepavyks, išprovokavo jį, numatydamas jo kapituliaciją, nors dar labiau – atskleisdamas jam visko tuštybę. Taip, senasis grafas gerai jį pažino, jis suprato, kad užsispyrimas ir pašaipos jausmas to krašto žmonėms padeda nugalėti net baimę. Jis privertė Belbą mesti iššūkį ir ištarti galutinį „ne“.

O kiti, vedami tos pačios baimės, nutarė verčiau jį užmušti. Jie prarado žemėlapį – dar ilgus šimtmečius galės jo ieškoti, tačiau išsaugojo savo nukaršusio, seilėto geismo gaivumą.

Prisiminiau vieną Amparo man papasakotą istoriją. Prieš atvykdama į Italiją, ji keletą mėnesių praleido Niujorke, gyvendama viename iš tų kvartalų, kur paprastai kuriami filmai apie žmogžudysčių skyriaus darbą. Namo paprastai grįždavusi vie-

na, antrą valandą nakties. Kai paklausiau, ar nebijodavusi seksualinių maniakų, išklojo man savo metodą. Vos tik toks maniakas prisiartindavo ir atsiskleisdavo juo esąs, paimdavo jį už parankės tardama: „Nagi, eime greičiau į lovą“. Ir šis suglumęs pabėgdavo.

Jei esi seksualinis maniakas – nenori sekso, nori tik jo geisti, daugių daugiausia nori jį pavogti, bet geriausia taip, kad auka to nežinotų. Jei tau pasiūlo seksą ir liepia „Eikš, Rodi, šok į lovą!“, akivaizdu, kad bėgi, nes, priešingu atveju, koks gi būtum maniakas?

O mes skatinome jų geismus, siūlydami tuščiausią iš tuščiausių paslapčių, nes ne tik patys jos nežinojome, bet ir žinojome, kad ji yra netikra.

Lėktuvas skrido virš Baltojo kalno, ir keleiviai puldinėjo visi kartu iš vienos pusės į kitą, bijodami pražiopsoti tą buką buboną, išaugusį sutrikus požeminėms srovėms. Mąsčiau, kad jei tai, ką manau, yra teisinga, tuomet gal nėra jokių srovių, kaip nebuvo ir Proveno pranešimo, o Plano iššifravimo istorija, kokią mes ją atkūrėme, yra tik pati Istorija.

Mintimis grįžau prie paskutiniojo Belbo *file*. Jei žmogus toks tuščias ir trapus, kad laikosi tik ieškančiųjų jo paslapties iliuzijos dėka, tuomet, kaip tą vakarą sakė Amparo *tenda de umbanda*, po savo pralaimėjimo, tikrai nėra išsilaisvinimo, visi mes esame vergai, duokite mums šeimininką, mes to verti...

Tai neįmanoma. Neįmanoma, nes Lija išmokė mane, jog yra kai kas daugiau, ir turiu to įrodymą, jo vardas Julijus, dabar jis žaidžia slėnyje tampydamas už uodegos ožką. Neįmanoma, nes Belbas du kartus pasakė „ne“.

Pirmąjį „ne“ jis ištarė Abulafijai ir tiems, kurie bandytų išplėšti jo paslaptį. „Ar žinai slaptažodį?“ – toks buvo klausi-

mas. O atsakymas, žinojimo raktas skambėjo „ne". Čia yra dalis tiesos, o ji tokia, kad ne tik nėra magiško žodžio, bet ir mes negalime jo žinoti, tačiau mokantis tai pripažinti gali kažką sužinoti, bent tiek, kiek aš sužinojau.

Antrąjį „ne" jis ištarė šeštadienio vakarą, atmesdamas jam siūlomą išsigelbėjimą. Juk jis galėjo išgalvoti bet kokį žemėlapį, nurodyti vieną iš tų, kuriuos jam rodžiau, su taip pakabinta Švytuokle ta bepročių minia niekada nebūtų radusi *Umbilicus Mundi* vietos, o jei ir būtų radusi – sugaištų dar porą dešimtmečių, kol suprastų, kad ji nėra ta tikroji. Bet jis nenorėjo paklusti, pasirinko mirtį.

Jis nenorėjo paklusti ne valdžios pamišimui, nenorėjo paklusti beprasmybei. Tai reiškia, jog jis kažkokiu būdu žinojo, jog, nepaisant būties trapumo ar begalinio ir betikslio pasaulio klausinėjimo, yra kažkas prasmingesnio už visa kita.

Ką tą akimirką nujautė Belbas, kas jam padėjo paprieštarauti savo paskutiniajam beviltiškam *file* ir neatiduoti savo likimo į rankas to, kuris užtikrino jam kokį nors Planą? Ką jis suprato? Ką jis – pagaliau – suprato, kad pasiryžo paaukoti gyvenimą, tarsi tai, ką turėjo, žinojo, buvo atradęs jau labai seniai, tik iki pat tos akimirkos to nesuvokė, o tos vienintelės, tikros, absoliučios paslapties akivaizdoje viskas, kas įvyko *Conservatoire*, atrodė nepataisomai kvaila, ir taip pat kvaila buvo užsispirti gyventi?

Man kažko trūksta, vienos grandies. Apie Belbą dabar maniau žinantis viską, visus jo gyvenimo žygius iki mirties, išskyrus vieną.

Grįžęs, ieškodamas paso, kišenėje radau to namo raktą. Paėmiau jį praėjusį ketvirtadienį kartu su Belbo buto raktu. Prisiminiau tą dieną, kai Belbas parodė mums seną spintą su, kaip jis sakė, visa jaunystės kūryba. Gal Belbas parašė kažką, ko negalėjo sudėti į Abulafiją, ir tas kažkas buvo paslėpta ten, *** miestelyje.

Mano spėjime nebuvo nieko racionalaus. „Puiki priežastis, pagalvojau, kad jis man tiktų. Dabar.“

Sėdau į savo automobilį ir atvykau čia.

Nesutikau nė anąkart matytos senosios Kanepos giminaitės ar sargės. Gal ir ji jau buvo mirusi. Nesimatė nė gyvos dvasios. Perėjau kambarius, visur dvelkė drėgme, net pagalvojau, gal reikėtų viename iš miegamųjų pastatyti šildyklę. Tačiau beprasmiška šildyti lovą birželio mėnesį, tereikia atlapoti langus ir vidus prisipildys šilto vakaro oro.

Mėnulis nepakilo iškart po saulėlydžio. Kaip ir Paryžiuje tą šeštadienio naktį. Jis patekėjo labai vėlai, tik dabar matau jo kraštelį – mažiau nei Paryžiuje – lėtai kylantį iš už žemiausių kalvų dauboje tarp Briko ir kitos gelsvos kalvos, ant kurios gal jau nukirto javus.

Atvykau čia apie šeštą vakaro, dar buvo šviesu. Neatsivežiau jokio maisto, vaikštinėdamas po namą atsitiktinai užklydau į virtuvę ir radau ant sijos kabančią dešrą. Pavakarieniavau dešra ir vandeniu, kokią dešimtą valandą. Dabar troškina, atsinešiau čia, į dėdės Karlo studiją, grafiną su vandeniu ir geriu, paskui nusileidžiu, pripildau grafiną, ir vėl iš naujo. Jau turėtų būti trečia valanda. Bet nedegu šviesos ir sunkiai įžiūriu laikrodį. Mąstau žiūrėdamas pro langą. Abiejose kalvų pusėse lyg jonvabaliai žybčioja krintančios žvaigždės. Retkarčiais pravažiuoja mašinos, jos leidžiasi į slėnį, kopia į kaimelius viršukalnėse. Kai Belbas buvo dar vaikas, tokių vaizdų nesimatė. Nebuvo mašinų, nebuvo tų kelių, o naktimis reikėjo užtemdyti langus. Vos atvykęs, atidariau spintą su jo jaunystės kūryba. Lentynos nukrautos popieriais – nuo mokyklinių rašinių iki paauglystės laikų poezijos ir prozos. Paauglystėje visi kūrėme eiles, vėliau gerieji poetai jas sunaikino, o blogieji išspausdino. Belbas buvo per daug protingas, kad jas paskelbtų, ir per daug bejėgis, kad sunaikintų. Todėl jis viską palaidojo čia, dėdės Karlo spintoje.

Keletą valandų skaičiau. Paskui, iki pat šios akimirkos, ilgai galvojau apie paskutinįjį tekstą, rastą, kai jau ketinau liautis ieškojęs.

Nežinau, kada Belbas jį parašė. Šūsnis lapų, kuriuose daug įvairių rašysenų, teisingiau, rašysena viena, tik rašyta įvairiais laikais. Tarsi jis būtų pradėjęs rašyti labai anksti, šešiolikos ar septyniolikos, po to atidėjęs, vėliau grįžęs prie teksto jau dvidešimtmetis, paskui – trisdešimtmetis, o gal ir dar vėliau. Kol visiškai atsisakė ketinimų rašyti, išskyrus Abulafijoje, bet nebedrįso grįžti prie šių rašinių ir atiduoti jų elektroniniam pažeminimui.

Toji istorija atrodė gerai pažįstama – įvykiai *** miestelyje tarp 1943 ir 1945 metų, dėdė Karlas, partizanai, oratoriumas, Sesilija, trimitas. Žinojau prologą, joje kartojosi temos, persekiojusios Belbą jaunystėje ir vėliau, kai tapo nusivylusiu, kenčiančiu girtuokliu. Prisiminimai. Jis žinojo, kad tai yra paskutinė nevykėlių užuovėja.

Tačiau aš – ne literatūros kritikas, vėl esu Semas Speidas, ieškantis paskutiniojo pėdsako.

Taip radau Tekstą Raktą. Gal tai – paskutinis Belbo istorijos *** miestelyje skyrius. Vėliau jau nieko negalėjo atsitikti.

Trimito karūna buvo uždegta ir pamačiau atsiveriant kupole angą, o pro ją įlėkė nuostabi ugninė strėlė, kuri, pranėrusi kiaurai trimitą, įsmigo į bedvasius kūnus. Paskui anga vėl buvo užverta ir trimitas paslėptas.

(Johann Valentin Andreae „Die Chymische Hochzeit des Christian Rosencreutz", Strasbūras, Zetzner, 1616, 6, p. 125–126)

Tekstas, kupinas nutylėjimų, pasikartojimų, spragų, išbraukymų, akivaizdu, jog ką tik grįžau iš Paryžiaus. Neskaitau jo, o jį išgyvenu.

Matyt, buvo keturiasdešimt penktųjų metų balandžio pabaiga. Vokiečių armija sutriuškinta, fašistai pakrikę. *** miestelis jau galutinai perėjo į partizanų rankas. Po paskutiniojo mūšio, to, apie kurį šiuose namuose mums pasakojo Belbas (beveik prieš dvejus metus), įvairios partizanų grupės susitarė susitikti *** miestelyje, o iš ten žygiuoti į miestą. Jos laukė Londono radijo signalo: turėjo pulti, kai ir Milanas bus pasiruošęs sukilti.

Atvyko ir Garibaldžio partizanų būriai, vadovaujami Raso, apylinkėje visų mėgstamo juodabarzdžio milžino. Jų uniformos buvo kuo įvairiausios, visų skirtingos, tik kaklaryšiai ir žvaigždės ant krūtinių buvo visų vienodi – raudoni. Ginkluotė irgi buvo atsitiktinė: kas su sena muškieta, o kas su iš priešo atimtu automatu. Tikra priešingybė Badoljo būriams: visi su žydrais kaklaryšiais, chaki spalvos uniformomis, tokiomis pat kaip anglų karių, ir naujutėlaičiais stenais. Sąjungininkai jiems padėdavo dosniu naktiniu parašiutų lietumi, kuris jau dveji metai iškrisdavo kas vakarą vienuoliktą valandą, praskridus paslaptingajam Pipetui, anglų žvalgybos lėktuvui, nors niekas nesuprato, ką jis žvalgė, nes ištisus kilometrus nesimatė nė menkiausios šviesos.

Tarp Garibaldžio ir Badoljo būrių tvyrojo įtampa, kalbėta, jog per mūšį badoljiečiai puolė priešą šaukdami „Pirmyn, už Savoją“, bet kai kurie iš jų sakė, jog tai tik įprotis. Ką dar galėtum šaukti atakuodamas, tai nereiškė, kad jie už monarchiją, jie irgi žino, jog karalius daug nusikalto. Garibaldininkai pašaipiai kikeno: galima šaukti „Už Savoją“ per durtuvų ataką atvirame lauke, o ne puolant su stenu iš už kampo. Ir kaltino juos parsidavus anglams.

Tačiau galų gale pasiektas *modus vivendi*, puolant miestą reikėjo vieno vado ir buvo pasirinktas Tercis, vadovavęs geriausiai aprūpintam būriui, jis buvo vyriausias, su didžiausia kovine patirtimi, didvyris, pelnęs jungtinės vadovybės pasitikėjimą.

Vėliau jie išvyko užkariauti miesto, manau, dar prieš Milanui sukylant. Atėjusios naujienos buvo geros, operacija pavyko, nugalėtojų būriai žygiavo atgal į *** miestelį, bet buvo ir žuvusiųjų, sklido gandas, kad Rasas krito kovoje, o Tercis sužeistas.

Vieną popietę *** miestelyje pasigirdo variklių burzgesys, pergalės dainos, žmonės bėgo į didžiąją aikštę, o keliu važiavo pirmieji būriai: iškelti kumščiai ir vėliavos, pro automobilių langus ir iš sunkvežimių kėbulų mojuojama ginklais. Partizanai pakeliui jau buvo apmėtyti gėlėmis.

Staiga kažkas sušuko „Rasas, Rasas!“, ir tikrai ten buvo Rasas, susirangęs ant priekinio „Dodge“ sparno, sutaršyta barzda ir juodų sulipusių plaukų kuokštais, kyšančiais pro ant krūtinės atsilapojusius marškinius. Juokdamasis jis sveikino minią.

Kartu su Rasu iš „Dodge“ nulipo ir Rampinis, trumparegis vaikinukas, grojęs orkestre, kiek vyrėlesnis už kitus, prapuolęs prieš tris mėnesius: kalbėta, kad jis prisidėjęs prie partizanų. Ir iš tiesų jis buvo ten, su raudona skarele ant kaklo, chaki spalvos švarkeliu ir žydromis kelnėmis. Tai buvo don Tiko orkestro uniforma, tik dabar jis dar turėjo diržą su dėklu ir pis-

toletą. Pro akinius storais stiklais, nuolatinį jo senų draugų iš oratoriumo pajuokų objektą, jis žvelgė į apsupusias merginas nelyginant Flešas Gordonas. Jakopas svarstė, ar minioje yra ir Sesilija.

Per pusvalandį aikštė nusidažė partizanų spalvomis, o minia skandavo Tercio vardą norėdama, kad šis pasakytų kalbą. Savivaldybės rūmų balkone pasirodė Tercis, pasirėmęs ramentu, išblyškęs, ranka tildydamas minią. Jakopas laukė ilgos kalbos, nes visa jo, kaip ir jo bendraamžių, vaikystė buvo kupina didžiųjų istorinių Dučės kalbų, kurių reikšmingiausias citatas jie privalėjo mokytis atmintinai, kitaip tariant, atmintinai reikėjo išmokti viską, nes kiekvienas sakinys buvo reikšminga citata.

Stojo tyla, Tercis prabilo kimiu, sunkiai girdimu balsu. Jis tarė:

– Piliečiai, draugai. Po daugelio sunkių aukų... mes čia, su jumis. Šlovė kritusiems kovoje už laisvę.

Tik tiek. Jis įėjo vidun.

Minia šaukė, partizanai kėlė aukštyn automatus, stenus, muškietas, devyniasdešimt pirmojo modelio karabinus, girdėjosi šventinės papliūpos, tūtos biro į visas puses, o vaikai naršė tarp partizanų ir civilių kojų – tokio derliaus jie galėjo jau niekada nebeturėti, nes buvo pavojus, kad nepraėjus nė mėnesiui karas jau bus pasibaigęs.

Tačiau buvo ir žuvusiųjų. Kažkokio žiauraus atsitiktinumo dėka abu jie buvo iš San Davido, kaimo kalnuose netoli *** miestelio, ir šeimos norėjo juos palaidoti mažose kaimo kapinaitėse.

Partizanų vadovybė nusprendė, jog laidotuvės privalo vykti iškilmingai, su išrikiuotais būriais, išpuoštais katafalkais, savivaldybės orkestru, katedros klebonu. Ir oratoriumo orkestru.

Don Tikas sutiko nedvejodamas. Visų pirma todėl, tarė, kad jo pažiūros visada buvo antifašistinės. Ir dar todėl, kad, kaip

šnibždėjosi muzikantai, jis jau metus repetavo du laidotuvių maršus, tad anksčiau ar vėliau reikėjo juos sugroti. Pagaliau todėl, kalbėjo pikti liežuviai, kad užsimirštų „Giovinezza“*.

Su „Giovinezza“ buvo tokia istorija.

Prieš keletą mėnesių, kol dar nepasirodė partizanai, don Tiko orkestras išžygiavo kažkurio iš šventųjų globėjų šventės proga ir jį sustabdė Juodosios brigados. „Kunige, sugrokite „Giovinezza“!“ – įsakė jam kapitonas, pirštais barbendamas į automato vamzdį. Nieko nepadarysi, kaip tapo įprasta vėliau sakyti. Don Tikas tarė: „Vaikinai, pamėginkime, gyvybė brangiausia“. Jis mostelėjo ritmą ir per *** nuvilnijo pasibjaurėtina garsų kakofonija, kurią tik beprotiškai trokštantis išnešti sveiką kailį galėjo palaikyti „Giovinezza“. Gėda visiems. Kaip vėliau pasakė don Tikas: „Gėda todėl, kad sutikome, bet svarbiausia – todėl, kad grojome pasigailėtinai“. Taip, jis buvo kunigas ir antifašistas, tačiau menas yra menas.

Tą dieną Jakopo nebuvo. Jis sirgo angina. Buvo tik Hanibalas Kantalamesa ir Pijus Bo, kurių ryškus pasirodymas buvo svarus indėlis į nacių fašizmo žlugimą. Tačiau Belbo problema buvo visai kita, bent tuomet, kai jis tai aprašinėjo. Jis ir vėl prarado progą įsitikinti, ar būtų galėjęs pasakyti „ne“. Gal todėl ir mirė, pakartas ant Švytuoklės.

Trumpai tariant, laidotuvės buvo numatytos sekmadienio rytą. Aikštėje prieš katedrą susirinko visi. Tercis su savo būriais, dėdė Karlas ir kai kurie garbingiausieji miestiečiai su didžiojo karo apdovanojimais, ir nesvarbu, kas buvo fašistas, o kas ne, visi atėjo pagerbti didvyrių. Čia buvo dvasininkai, savivaldybės orkestras juodomis eilutėmis ir vežimai su įkinkytais arkliais, užklotais baltos, sidabrinės ir juodos spalvų gūniomis bei tokių pat spalvų pakinktais. Vežėjas sėdėjo išsipustęs nelyginant Napoleono maršalas, su dvirage skrybėle, pele-

* „Jaunystė“ – fašizmo laikų daina.

rina ir apsiaustu su gobtuvu, tokių pat spalvų kaip arklių papuošalai. Ten buvo ir oratoriumo orkestras: kepuraitės su snapeliu, chaki spalvos švarkeliai ir mėlynos kelnės, spindintis variniais, juoduojantis mediniais pučiamaisiais instrumentais, žaižaruojantis lėkštėmis ir būgnais.

Tarp *** ir San Davido buvo gal penki ar šeši kilometrai įkalnėn vingiuojančio kelio. Tokio, kurį sekmadienio popietėmis senukai įveikia žaisdami rutuliais: partija – stabtelėjimas, pora butelių vyno, vėl partija ir taip toliau, iki pat šventyklos viršūnėje.

Keletas kilometrų įkalnėn – vieni niekai tam, kas žaidžia rutuliais, gal taip pat lengva juos nužygiuoti su ginklu ant peties, žvelgiant į tolį ir kvėpuojant gaivinančiu pavasario oru. Bet pabandykite tai padaryti grodami, išpūstais žandais, žliaugdami prakaitu ir stokodami oro. Savivaldybės orkestras visą gyvenimą tik tą ir darė, bet vaikams iš oratoriumo tai buvo išbandymas. Jie laikėsi didvyriškai, don Tikas mojavo batuta, klarnetai išsekę dejavo, saksofonai uždusę bliovė, ragai ir trimitai leido agoniškus klyksmus, bet jie ištvėrė, iki pat kaimo, iki stataus į kapines vedusio takelio. Hanibalas Kantalamesa ir Pijus Bo jau seniai tik apsimetinėjo groją, bet Jakopas, palaimintas don Tiko žvilgsnio, sąžiningai atliko bandos ganytojo vaidmenį. Savivaldybės orkestro fone jie pasirodė visai neblogai ir net Tercis su kitais būrių vadais pasakė: „Šaunuoliai, vaikinai, tai buvo nuostabu“.

Vienas iš vadų su žydru kaklaryšiu ir dviejų pasaulinių karų apdovanojimų juostelių vaivorykšte tarė: „Prelate, leiskite vaikams kaime pailsėti, jie visai išsekę. Užkopsite vėliau, pabaigoje. O į *** jus parveš sunkvežimis“.

Visi puolė į smuklę, tie iš miesto orkestro, daugybės laidotuvių užgrūdinti seni vilkai be jokių skrupulų susėdo prie stalų, užsakė žarnokų ir vyno į valias. Jie ruošėsi čia ūžauti iki vakaro. O don Tiko vaikinai susispietė prie prekystalio, kur

šeimininkas vaišino mėtų skonio maltu ledu, žaliu kaip per chemijos bandymus. Ledas greitai nuslysdavo gerkle ir nusmelkdavo kaktos vidurį lyg sergant sinusitu.

Paskui jie užkopė iki kapinių, kur jų laukė sunkvežimis. Rėkaudami sulipo ir jau stovėjo susigrūdę, stumdydamiesi instrumentais, kai iš kapinių išėjo tas pats vadas ir tarė: „Kunige, baigiamajai ceremonijai mums reikia trimito. Užtruks tik penkias minutes“.

„Trimitas“, – pasakė don Tikas profesionalo tonu.

Šią privilegiją turėjęs vargeta, išprakaitavęs nuo žaliojo ledo, svajojantis apie vakarienę šeimos rate, aptingęs kaimietis, nejautrus jokiems estetiniams virpesiams ir solidarumo idėjoms, pradėjo skųstis, kad jau vėlu, kad jis nori namo, kad jam sukepo lūpos ir taip toliau. Don Tikas per jį pasijuto nepatogiai ir turėjo raudonuoti prieš vadą.

Tada Jakopas, vidurdienio saulėje išvydęs saldų Sesilijos atvaizdą, tarė: „Jei jis duos man trimitą, aš sugrosiu“.

Dėkingumas don Tiko akyse, palengvėjimas prakaituotame niekingojo etatinio trimitininko veide. Tarsi du sargybiniai jie pasikeitė instrumentais.

Ir Jakopas pasuko į kapines, paskui psichopompą su apdovanojimais už kovas dėl Adis Abebos. Viskas aplinkui baltai spindėjo: saulės nutvieksta siena, kapai, žydintys medžiai, pasiruošusio laiminti klebono kamža, viskas, išskyrus rudus nuotraukų ovalus ant antkapių. Ir įvairiaspalvius būrius, išsirikiavusius prie dviejų kapo duobių.

– Vaikine, – tarė vadas, – stok greta manęs ir pagal komandą sutrimituok „Ramiai!“. Paskui pagal komandą sutrimituok „Laisvai!“. Paprasta, tiesa?

Labai paprasta. Tik Jakopas niekada anksčiau nebuvo grojęs nei „Ramiai!“, nei „Laisvai!“.

Sulenkta dešine ranka jis laikė trimitą prie šono, kiek nulei-

dęs jo galą, kaip laikomas karabinas, ir laukė, iškėlęs galvą, įtraukęs pilvą ir atstatęs krūtinę.

Tercio kalba buvo sausa, trumpa. Jakopas pagalvojo, kad norėdamas išpūsti garsą turės pakelti akis į dangų ir saulė jį apakins. Bet taip miršta trimitininkas, o kadangi mirštama vieną vienintelį kartą, verta tai atlikti gerai.

Paskui vadas sušnibždėjo: „Dabar". Ir pradėjo komandą: „Ra..." O Jakopas nemokėjo groti „ra...amiai".

Melodija, matyt, buvo daug sudėtingesnė, bet jis tą akimirką galėjo išpūsti tik do-mi-sol-do, tačiau tiems rūstiems karo vyrams to, atrodo, pakako. Galinį „do" jis papūtė giliai įkvėpęs, kad kuo ilgiau jį išlaikytų ir jis spėtų, rašė Belbas, pasiekti saulę.

Partizanai sustingo pagal komandą „Ramiai!". Gyvieji, suakmenėję kaip mirusieji.

Judėjo tik duobkasiai, girdėjosi į duobes leidžiamų karstų bildėjimas ir į medį besitrinančių ištraukiamų virvių šlamesys. Tačiau tas judėjimas buvo toks silpnas, kaip atspindžio ant rutulio virpėjimas, kur toji vos pastebima šviesos kaita reikalinga tik tam, kad paliudytų, jog rutulyje niekas nesikeičia.

Paskui – padrikas pagarbai keliamų ginklų džeržgesys. Šlakstydamas duobes, klebonas sumurmėjo įprastus žodžius, vadai prisiartinę kiekvienas įmetė po saują žemės. Netikėta komanda išleido į dangų papliūpą ta ta ta, ta pum, nuo žydinčių medžių klegėdami pakilo paukščių pulkai. Tačiau ir tai nebuvo judesys, atrodė, lyg vis ta pati akimirka atsiskleistų kaskart nauja perspektyva, o jei nepaliaujamai stebi kokią nors akimirką, tai nereiškia, kad žvelgi į ją bėgant laikui.

Todėl Jakopas liko stovėti, nejautrus prie jo kojų nukritusiai tūtelių krušai, laikydamas trimitą prie lūpų, o pirštus ant klavišų, įsitempęs pagal komandą „Ramiai!", įstrižai į dangų iškeltu instrumentu. Jis nesiliovė grojęs.

Jo begalinė paskutinioji nata niekada nenutrūko; negirdima susirinkusiems, ji veržėsi pro trimito žiotis tarsi lengvas kvėpavimas, dvelkimas oro, kurį jis vis pūtė, laikydamas liežuvį tarp vos vos pravirų lūpų, bet neprispausdamas jų prie trimito pūtiklio. Instrumentas pakibo ore, neatremtas į veidą, laikomas tik įtemptų alkūnių ir pečių.

Jakopas nenutraukė tos įsivaizduojamos natos, nes jautė, jog tą akimirką vynioja siūlą, laikantį saulę vietoje. Dangaus kūnas sustojo ir sustingo vidurdienyje, kuris galėjo tęstis amžinybę. Viskas dabar priklausė nuo Jakopo, tereikėjo jam pertraukti ryšį, paleisti siūlą – ir saulė nuriedėtų lyg kamuolys, o su ja diena ir tos dienos įvykis, vientisas, be „prieš tai" ir „po to", kuris kartu rutuliojosi ir liko nejudrus tik dėl to, kad tokia buvo jo, Jakopo, galia ir valia.

Jei jis būtų sustojęs, norėdamas išpūsti naują natą, jos pradžia būtų nuskambėjusi daug garsiau už kurtinančias papliūpas, o laikrodžiai būtų pradėję mušti lyg tachikardija sergančios širdys.

Jakopas visa širdimi troško, kad žmogus greta jo nesukomanduotų „Laisvai!". Galėčiau nepaklusti, galvojo, ir amžinai taip liktų, pūsk, kiek pajėgsi.

Manau, jį apėmė toks pat apkvaitimas ir svaigulys, kokį patiria nardytojas, nenorintis iškilti, o geidžiantis pratęsti jį prie dugno laikančią inerciją. Jis troško to taip stipriai, kad sakiniai mano skaitomame sąsiuvinyje (jo bandymas aprašyti savo tuometinius jausmus) asintaksiškai trūkinėjo, sudarkyti daugtaškių, rachitiški nuo elipsių. Bet buvo aišku, jog tą akimirką, ne, jis to nesakė, tačiau buvo aišku: tą akimirką Sesilija priklausė jam.

Jakopas Belbas tuomet negalėjo suprasti (kaip nesuprato nė rašydamas apie save nesuprantantį), kad jis pagaliau šventė visas savo chemines jungtuves: su Sesilija, su Lorenca, su Sofi-

ja, su žeme ir su dangumi. Galbūt jis pagaliau artėjo prie Didžiojo Kūrinio pabaigos, vienintelis iš mirtingųjų.

Niekas tuomet jam dar nebuvo pasakęs, kad Gralis yra taurė, bet kartu ir strėlė, o jo lyg taurė iškeltas trimitas tuo pat metu ginklas, svaiginančios valdžios instrumentas, smingantis į dangų ir susiejantis žemę su Mistiškuoju Ašigaliu. Su vieninteliu Stovinčiu Tašku, kokį visata kada nors yra turėjusi, tuo, kurį jis įpūtė tai vienintelei akimirkai.

Diotalevis dar jam nebuvo pasakęs, jog galima atsidurti *Jesod*, Sukūrimo sefiroje, ženklinančioje sąjungą su aukščiausiuoju lanku, įsitempiančiu, kad paleistų strėles, tinkančias *Malkut* – jos taikiniui. *Jesod* – tai lašas, ištryškęs iš strėlės, kad rastųsi medis ir vaisius, tai – pasaulio siela, nes ji yra ta akimirka, kai apvaisinanti vyriškoji jėga susieja visas būties būsenas.

Tas, kuris moka išausti šį *Cingulum Veneris**, ištaiso Demiurgo klaidą.

Kaip galima pragyventi visą gyvenimą laukiant Progos, nepajutus, kad lemiama akimirka, toji, kuri pateisina gimimą ir mirtį, jau praėjo? Ji negrįš, bet buvo nepakeičiama, buvo pilna, akinanti, dosni kaip ir kiekvienas apreiškimas.

Tą dieną Jakopas Belbas pažvelgė į akis Tiesai. Vienintelei, kuri jam buvo lemta, nes tiesa, kurią jis pažino, buvo ta, kad tiesa yra be galo trumpa (visa, kas eina po to, tėra paaiškinimai). Todėl jis ir stengėsi sutramdyti nekantraujantį laiką.

Bet anuomet jis to tikrai nesuprato. Nesuprato nė rašydamas ar nutaręs daugiau neberašyti.

Tai supratau aš tą vakarą: kad skaitytojas suprastų jo tiesą, autorius privalo mirti.

* Veneros diržas (*lot.*).

Įkyrus Švytuoklės įvaizdis, lydėjęs jį visą jo suaugusį gyvenimą, kaip ir užmiršti adresai sapne, buvo atspindys tos akimirkos, užrašytos, o vėliau atsižadėtos, akimirkos, kai jis tikrai pakilo iki pasaulio skliauto. Ir toji akimirka, kai jis užšaldė erdvę ir laiką, paleisdamas savąją Zenono strėlę, nebuvo ženklas, simptomas, aliuzija, figūra, signatūra, mįslė, ji buvo tas, kas buvo, ir niekas kitas: akimirka, į kurią negali sugrįžti, kai sąskaitos jau suvestos.

Jakopas Belbas nesuprato, kad savo akimirką jis jau turėjo ir jos jam privalėjo užtekti visam gyvenimui. Jis jos nepažino ir visą likusį gyvenimą ieškojo kitos, kol save pražudė. O gal jis įtarė tai, nes kodėl taip dažnai grįždavo prie prisiminimų apie trimitą? Tik prisimindavo jį kaip prarastą, nors iš tiesų jį turėjo.

Tikiu, tikiuosi, meldžiu, kad tą akimirką, kai mirė siūbuodamas kartu su Švytuokle, Jakopas Belbas tai suprato ir atgavo ramybę.

Paskui pasigirdo komanda „Laisvai!“. Jis ir be jos jau būtų liovęsis pūsti, nes pritrūko kvapo. Nutraukęs giją, išpūtė tik vieną natą, aukštą, tylančią lėtai, kad pasaulis priprastų prie jo laukiančios melancholijos.

Vadas tarė:

– Šaunu, jaunuoli. Gali eiti. Grojai puikiai.

Išėjo klebonas, partizanai patraukė šoninių vartelių link, kur jų laukė mašinos, duobkasiai išėjo užlyginę duobes. Jakopas ėjo paskutinis. Jis nenorėjo palikti vietos, kur patyrė laimę.

Sunkvežimio su oratoriumo orkestru aikštelėje nebesimatė.

Jakopas nustebo, don Tikas niekada nebūtų jo palikęs. Žvelgiant iš laiko perspektyvos, įtikinamiausias paaiškinimas būtų, kad įvyko nesusipratimas: don Tikui kas nors pasakė, kad berniuką į slėnį parveš partizanai. Tačiau tada Jakopas pagalvojo (ir ne be pagrindo), kad tarp komandų „Ramiai!“ ir „Lais-

vai!“ prabėgo ištisa amžinybė, vaikinai laukė iki senatvės, iki mirties, o jų dulkės sukilo į tą lengvą rūką, dabar žydruojantį ant prieš jo akis vilnijančių kalvų.

Jakopas stovėjo visiškai vienas. Už nugaros buvo dabar jau tuščios kapinės, rankose trimitas, priešais – vis žydresnis beribis svarainių marmeladas, o virš galvos išsilaisvinusi saulė, trokštanti atkeršyti. Ir jis nusprendė pravirkti.

Netikėtai iš kažkur atsirado katafalkas su lyg imperatoriaus generolas pasidabinusiu vežėju, baltais, juodais ir sidabriniais drabužiais, su arkliais barbariškomis kaukėmis, pro kurias matėsi vien akys, nelyginant karstai, užklotais gūniomis, o asirišką-graikišką-egiptietišką baltą ir auksinį timpaną palaikė laibos suktos kolonos. Vyras su dvirage skrybėle akimirką stabtelėjo prie šio vienišo trimitininko ir Jakopas jo paklausė:

– Gal parvežtumėte mane namo?

Vyras buvo geranoriškas. Jakopas prisėdo prie jo ant pasostės ir mirusiųjų vežimu pradėjo savo kelią atgal į gyvųjų pasaulį. Tas grįžtantis iš darbo Charonas tylomis ginė savo laidotuvių ristūnus išilgai kriaušio, Jakopas sėdėjo tiesus ir didingas, su trimitu po pažastimi, spindinčiu kepurės snapeliu, sujaudintas savo naujo netikėto vaidmens.

Jie nusileido nuo kalvų, su kiekvienu vingiu atsiverdavo nauji žydrai žalsvi vynuogienojai, viskas skendėjo akinamoje šviesoje, ir, užtrukę sunkiai apibrėžiamą laiką, įvažiavo į ***. Perkirto didžiąją aikštę, apstatytą stoginėmis, tokią tuščią, kokia antrą sekmadienio popietės valandą gali būti aikštė tuose kraštuose. Aikštės kampe kažkuris iš Jakopo klasės draugų pamatė jį sėdintį vežime, su trimitu po pažastimi, į begalybę įsmeigtu žvilgsniu, ir sustingo sužavėtas.

Jakopas grįžo nenorėdamas nei valgyti, nei ką nors pasakoti. Jis susigūžė terasoje ir tyliai užgrojo, lyg su duslintuvu, pūtė švelniai, kad nesutrikdytų tos popietės ramybės.

Priėjo tėvas ir be piktų kėslų, ramiai, kaip žmogus, pažįstantis gyvenimą, tarė:

– Jei viskas gerai seksis, po mėnesio grįšime namo. Nesitikėk, kad mieste galėsi groti trimitu. Buto šeimininkas mus kaipmat išvarytų į gatvę. Todėl verčiau jį užmiršk. Jei tave tikrai traukia muzika, galėsi lankyti pianino pamokas, – ir, matydamas jo sudrėkusias akis, pridūrė: – Nagi, kvailiuk, ar supranti, kad blogi laikai jau praėjo?

Kitą dieną Jakopas grąžino trimitą don Tikui. Po dviejų savaičių jo šeima paliko *** miestelį ir grįžo į miestą.

10

MALKUT

„Tačiau apgailėtini man atrodo tie paiki ir tuščiagalviai stabų garbintojai, kuriuos matau... siekiančius imituoti Egipto kulto tobulybę. Jie ieško dievybės, nieko apie ją neišmanydami, neturėdami jokių daiktinių jos liudijimų, tuo išsišaipydami ne tik iš tų dieviškų ir slaptų kulto veikėjų, bet ir iš mūsų... o, visų blogiausia, triumfuoja, matydami savo beprotiškas apeigas tokioje pagarboje..." – „Nesivargink dėl to, o Momai, – tarė Izidė, – fatumas įsakė keistis šviesai ir tamsai." – „Blogai yra tai, – atsakė Momas, – kad jie įsitikinę esantys šviesoje."

(Giordano Bruno „Spaccio della bestia trionfante", 3)

Turėčiau būti ramus. Supratau. Argi kai kurie iš jų nesakė, kad išganymas ateina patyrus pažinimo pilnatvę?

Supratau. Turėčiau būti ramus. Kas pasakė, kad apmąstyta tvarka – suprasta, teikianti malonumą, įgyvendinta be atliekų, džiaugsmo, triumfo, nesiliaujant stengtis? Viskas aišku, skaidru, akis apžvelgia visumą ir jos dalis, mato, kaip dalys sueina į visumą, regi vidurį, kuriame mato limfą, dvelksmą, visų „kodėl" šaknį...

Turėčiau būti išsekintas ramybės. Pro dėdės Karlo studijos langą žvelgiu į kalvą ir kylantį mėnulio kraštą. Plati Briko kupra ir mažesni tolesnių kalvų gūbriai pasakoja lėtų ir mieguistų motinos žemės judesių istoriją, kai ji, rąžydamasi ir žiovaudama, kėlė ir vėl lygino žydruosius tolius niūriuose šimto vulkanų atšvaituose. Jokių gilių požeminių srovių. Žemė snūduriuodama sluoksniavosi ir keitė vieną paviršių kitu. Ten, kur anksčiau ganėsi amonitai – radosi deimantai. Kur brendo deimantai – dabar vynuogynai. Morenos, lavinos, griūties logika. Atsitiktinai paspiri akmenėlį, jis pajuda, nurieda žemyn, palikdamas paskui save nubrauktą šliūžę (o, *horror vacui*!), kitas

akmenėlis užkrinta ant jo – ir turime aukštumą. Paviršiai. Paviršių paviršiai ant paviršių. Žemės išmintis. Ir Lijos. Pragarmė – tai lygumos verpetas. Kodėl reikia garbinti verpetą?

Bet kodėl supratimas nesuteikia man ramybės? Kodėl reikėtų mylėti Lemtį, jei ji tave žudo taip pat kaip Apvaizda ir Archontų Sąmokslas? Gal dar ne viską supratau, man trūksta vienos pastraipos, vieno tarpelio.

Kažkur skaičiau, kad paskutinę akimirką, kai gyvenimas, tas paviršių paviršius, pasidengia patirties pluta, jau žinai viską – paslaptį, galią ir šlovę, kodėl gimei, kodėl miršti ir kaip skirtingai viskas galėjo susiklostyti. Esi išmintingas. Tačiau didžiausia tos akimirkos išmintis yra žinojimas, jog viską sužinojai per vėlai. Viską supranti tada, kai nebėra ko suprasti.

Dabar žinau, koks yra Karalystės Įstatymas, vargšės, puolusios neviltin, apiplėštos *Malkut*, kurioje prisiglaudė Išmintis, apgraibomis ieškodama savo prarastojo įžvalgumo. *Malkut* tiesa, vienintelė tiesa, šviečianti sefirų naktyje, ta, jog *Malkut* sefiroje Išmintis stoja nuoga ir patiria, kad jos paslaptis slypi jos nebūtyje, išskyrus tą vieną akimirką, kuri yra paskutinė. Paskui ateina Kiti.

O su kitais ir velniavos meistrai, ieškantys pragarmių, kuriose slypėtų paslaptis, esanti jų pačių pamišimas.

Banguotais Briko šlaitais driekiasi vynuogienojų eilės. Pažįstu jas, jau esu tokių matęs. Jokia Skaičių Doktrina negali pasakyti, ar jos kyla šlaitu aukštyn, ar leidžiasi žemyn. Tarp eilių – bet privalai ten vaikščioti basas, nuo mažens, sudiržusiais padais – auga persikų medžiai. Tokie geltoni persikai auga tik tarp vynuogynų eilių, jie lengvai skyla paspaudus nykščiu, o kauliukas kone pats iššoka, švarus lyg chemiškai apdorotas, gal tik vienas kitas riebus ir baltas minkštimo kirminas lieka prie jo, laikomas kažkokio atomo. Gali juos valgyti beveik nejusdamas odelės aksomo, kuris nupurto tave nuo liežuvio iki

pat kirkšnių. Kadaise ten ganėsi dinozaurai. Vėliau jų paviršių užklojo kitas paviršius. Kaip Belbas grodamas trimitu, taip ir aš, kąsdamas persiką, suprasdavau Karalystę ir su ja susiliedavau. Vėliau – vienas juokas. Kurk, Kazaubonai, kurk savąjį Planą. Taip darė visi, kad paaiškintų dinozaurus ir persikus.

Supratau. Įsitikinimas, jog ten nebuvo nieko, ką reikėtų suprasti, turėjo tapti mano ramybe ir mano triumfu. Bet esu čia, viską supratęs, o Jie manęs ieško, tikėdamiesi, kad aš žinau apreiškimą, kurio Jie taip šlykščiai trokšta. Neužtenka suprasti, jei kiti nenori suprasti ir nesiliauja klausinėti. Jie manęs ieško, Paryžiuje tikrai aptiko mano pėdsakus, žino, kad dabar esu čia, ir tebenori Žemėlapio. Net jei jiems pasakyčiau, kad jokio žemėlapio nėra – Jie nesiliaus jo norėję. Belbo tiesa: eik velniop, kvaily, ko nori, mano mirties? Gana. Užmušk, bet neišduosiu, kad jokio Žemėlapio nėra, jei jau kas pats neįgyja proto...

Sunku pagalvojus, kad nebepamatysiu Lijos ir vaiko, savo Daikto, Julijaus, savo Filosofinio Akmens. Bet akmenys moka išgyventi patys. Gal kaip tik dabar jis patiria savąją Progą. Rado kamuolį, skruzdėlę, žolę ir pragarmėje mato rojų. Taip pat ir jis tai sužinos per vėlai. Bus tinkama ir teisinga, jei šitaip, vienas, jis džiaugsis savo diena.

Mėšlas. Vis tiek sunku. Kantrybės, kai tik numirsiu – jo nebeprisiminsiu.

Gili naktis, šįryt išvykau iš Paryžiaus, palikdamas per daug pėdsakų. Jie netruko sužinot, kur dabar esu. Veikiai Jie atvyks. Norėčiau spėti parašyti viską, ką apgalvojau nuo šios popietės iki dabar. Bet jei tai perskaitytų Jie, sukurtų dar vieną niūrią teoriją, o paskui visą amžinybę bandytų iššifruoti slaptąjį pranešimą, kurį slepia mano istorija. Negali būti, sakytų, kad jis mums norėjo papasakoti tik apie tai, kaip iš mūsų šaipėsi. Ne,

gal nė jis pats to nežinojo, tačiau Būtis per jo užmarštį mums siunčia pranešimą.

Jokio skirtumo, ar aš tai parašysiu ar ne. Jie visada ieškotų kitos prasmės, net mano tylėjime. Tokie Jie yra. Akli apreiškimui. *Malkut* yra *Malkut*, ir viskas. Bet kaip Jiems tai pasakyti? Jie neturi tikėjimo.

Todėl galiu likti čia, laukti ir žiūrėti į kalvą.

Ji tokia graži.

ILIUSTRACIJŲ RODYKLĖ

TURINYS

Eco, Umberto

Ec35 Fuko švytuoklė : romanas / Umberto Eco ; iš italų kalbos vertė Inga Tuliševskaitė. – 2-asis patais. leid. – Vilnius : Tyto alba, 2004. – 706[6] p. (Garsiausios XX a. pabaigos knygos)

ISBN 9986-16-377-3

Antrasis, pataisytas žymaus italų semiotiko, literatūros ir meno tyrinėtojo Umberto Eco (g. 1932) romano leidimas. „Fuko švytuoklė“, anot paties autoriaus, tapo jam savotišku iššūkiu: ar stulbinamos sėkmės susilaukęs „Rožės vardas“ teliks epizodas jo gyvenime, ar jis sugebės sukurti ir kitą romaną? Antrasis bandymas susilaukė ne ką menkesnės komercinės sėkmės, o pats rašytojas kritikų buvo pripažintas vienu geriausių dabarties romanistų. „Fuko švytuoklė“ – knyga labirintas, kurioje tikrovė susipina su fikcija, mistinis pasaulis su realiuoju, – nuo pirmojo puslapio įtraukia skaitytoją ne tik į paslaptingų įvykių sūkurį, bet ir į savotišką dialogą: ar įmanoma išmonę atsieti nuo tikrovės, ar pajėgus išpuikęs intelektas atskleisti Didžiąją paslaptį?

UDK 850-3

UMBERTO ECO

FUKO ŠVYTUOKLĖ

Romanas

[redacted]

Iš italų kalbos vertė *Inga Tuliševskaitė*
Viršelio dailininkė *Ilona Kukenytė*
Viršelyje panaudota *Igno Kukenio* nuotrauka

SL 1686. 2004 10 12. 28,57 apsk. l. l. Užsakymas 4.791
Išleido „Tyto alba“, J. Jasinskio 10, LT-01112 Vilnius, tel./faks. 2497453
tytoalba@taide.lt
Spausdino AB spaustuvė „Spindulys“, Gedimino 10, LT-44318 Kaunas
www.spindulys.lt